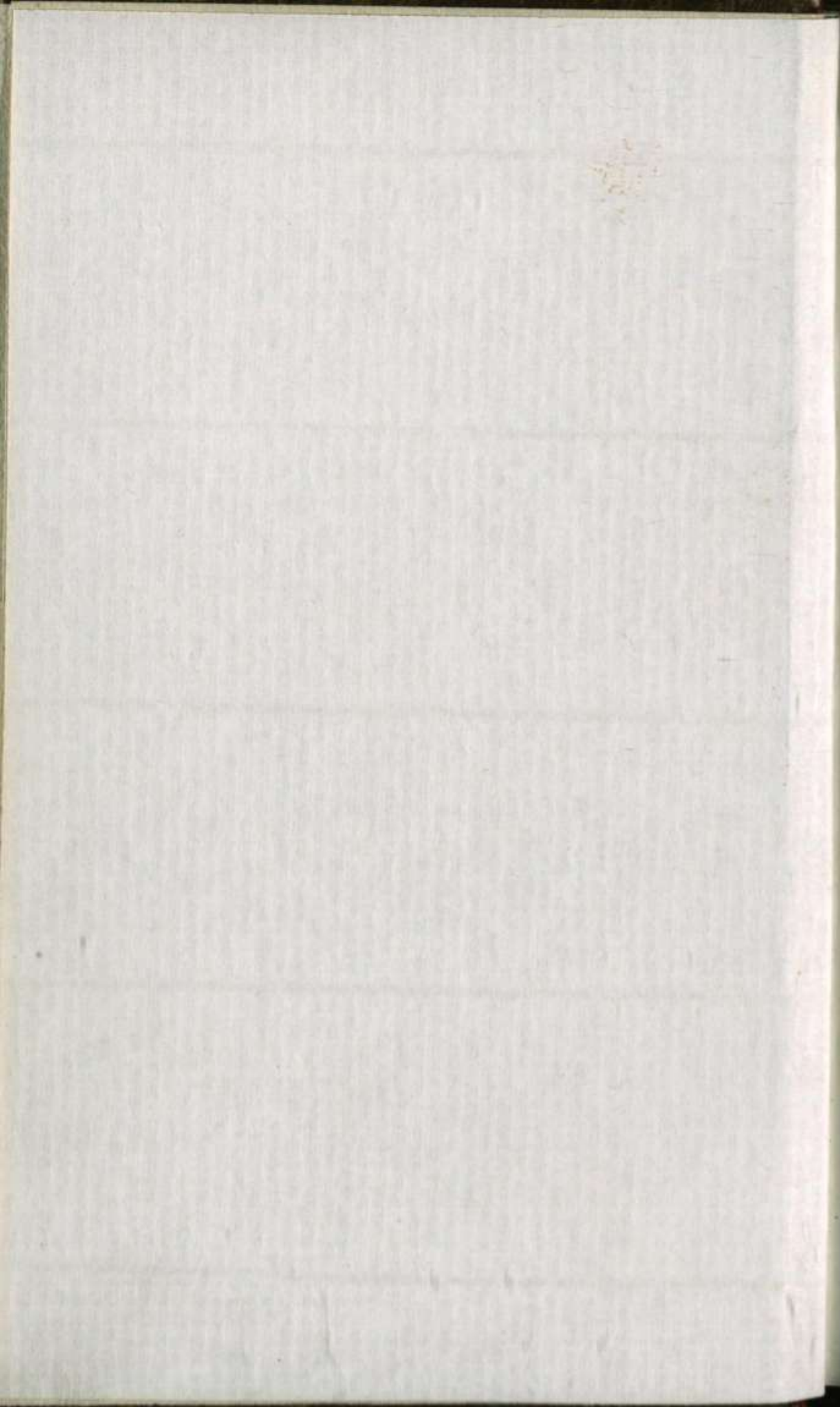
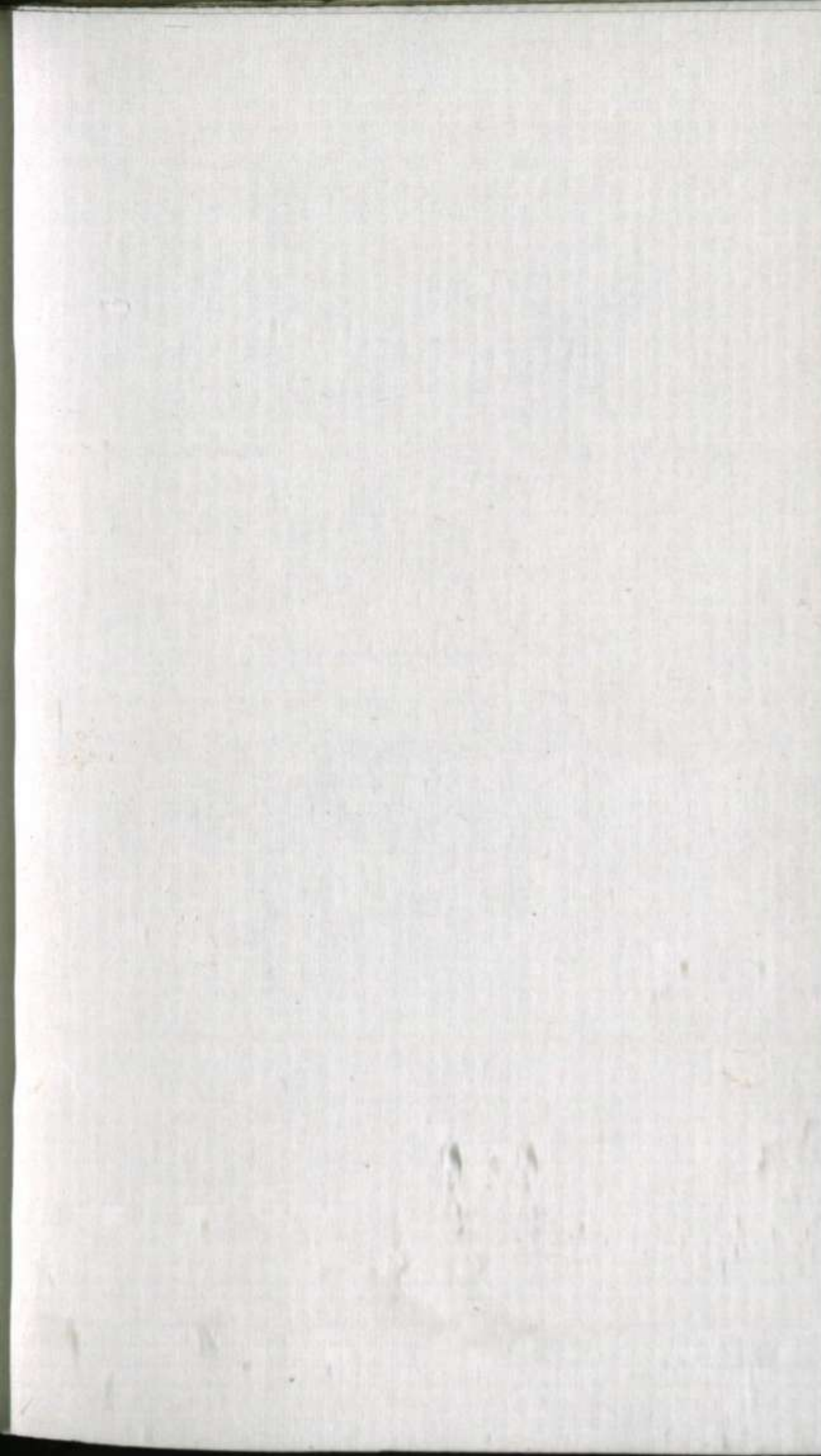
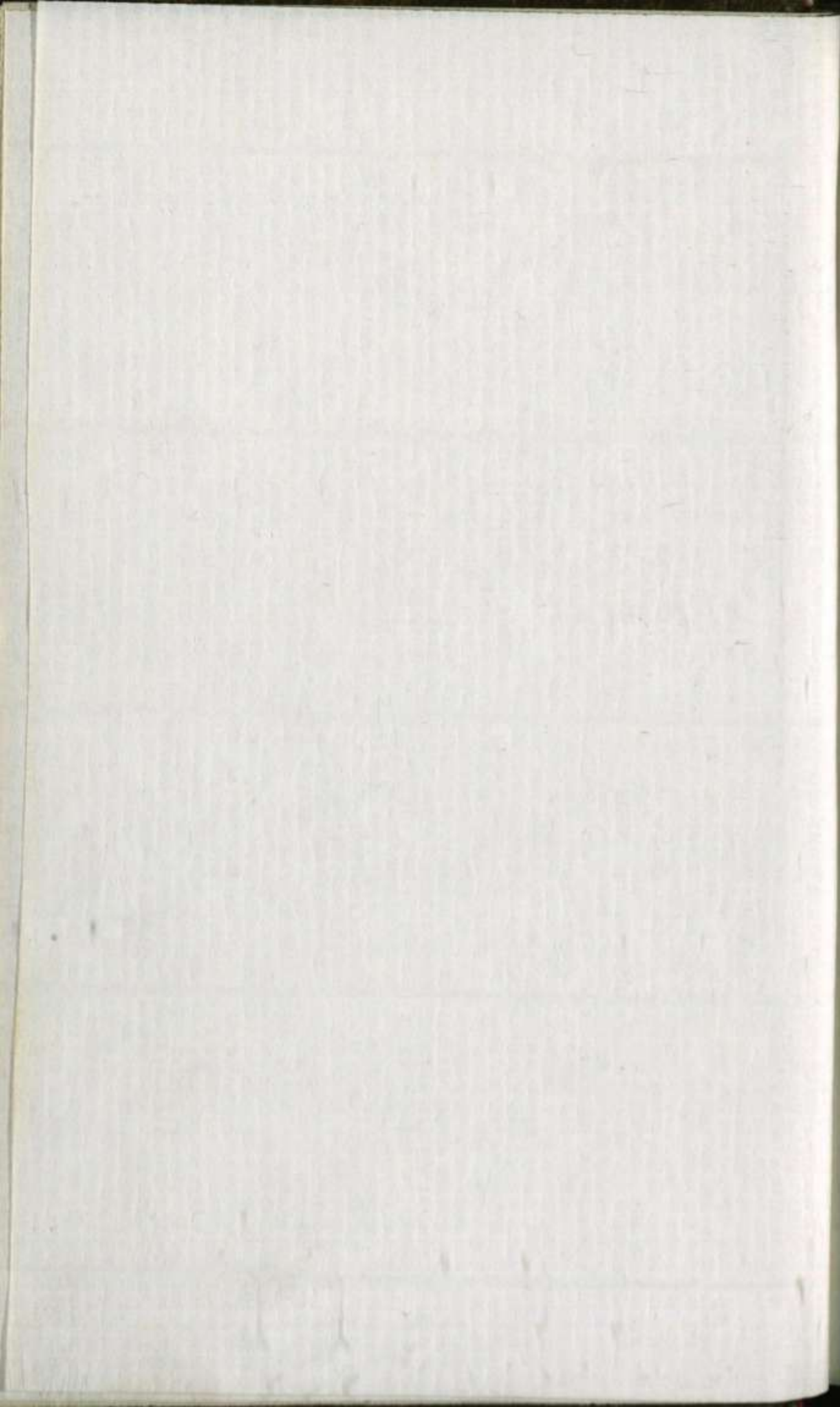
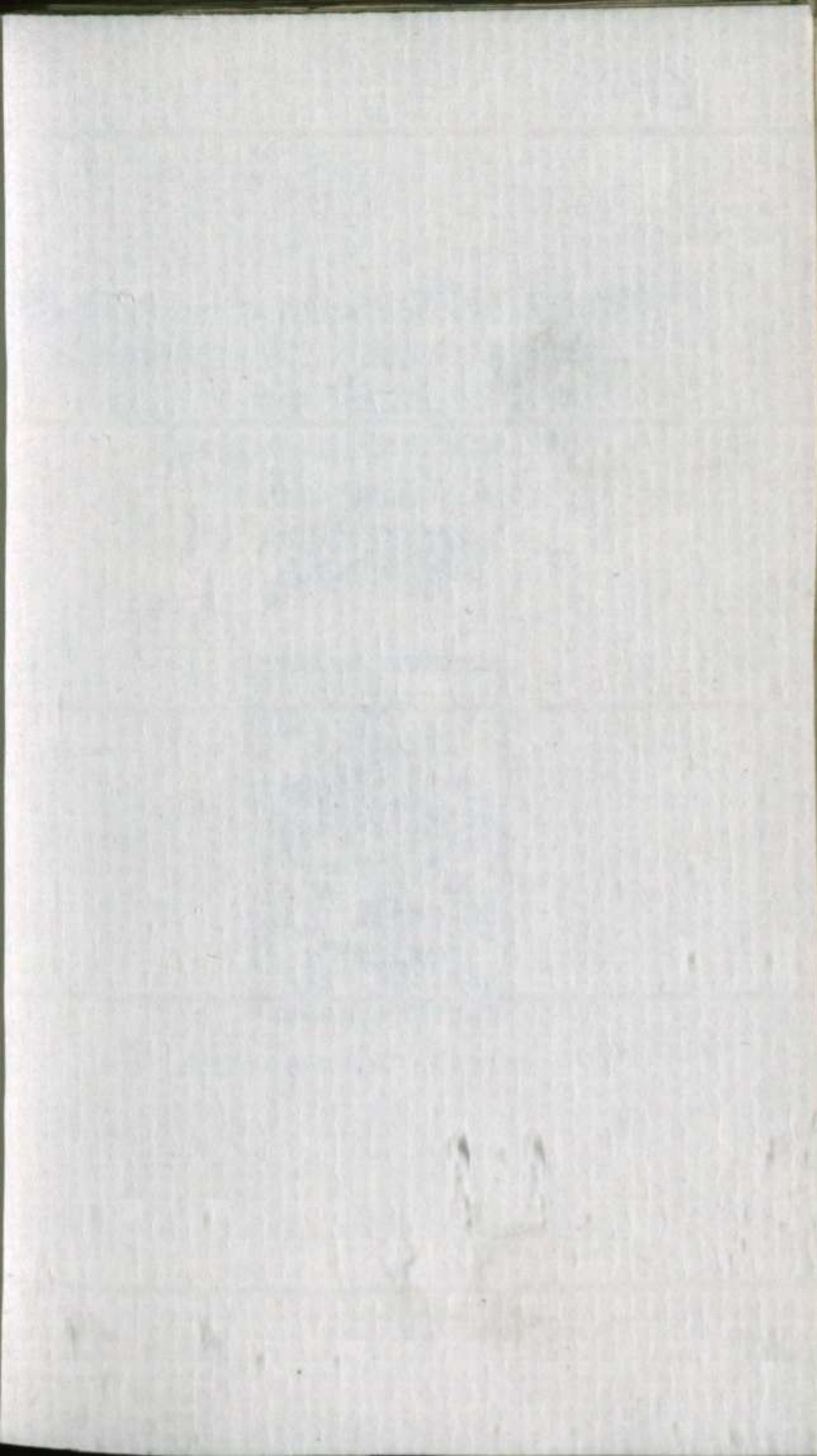

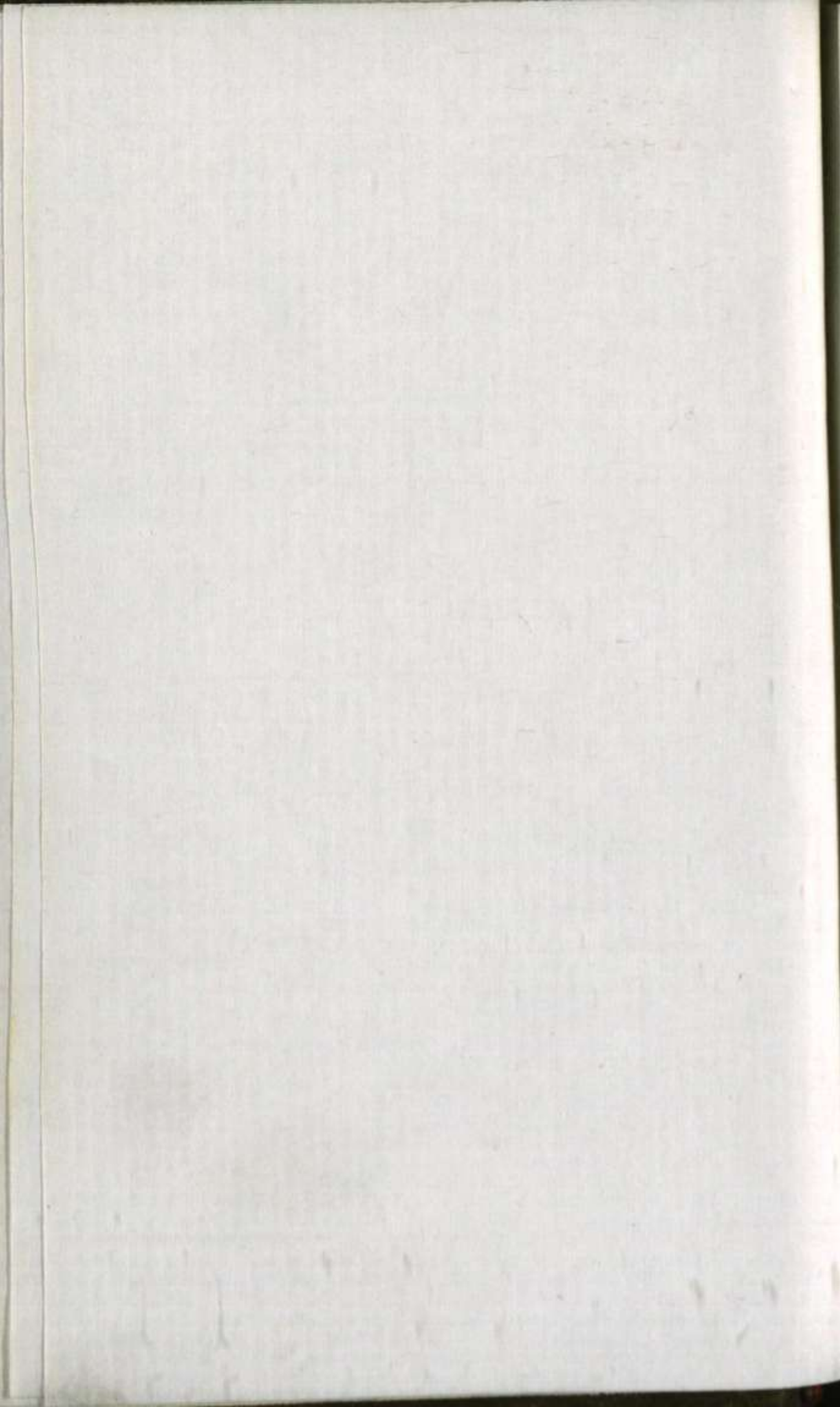
T

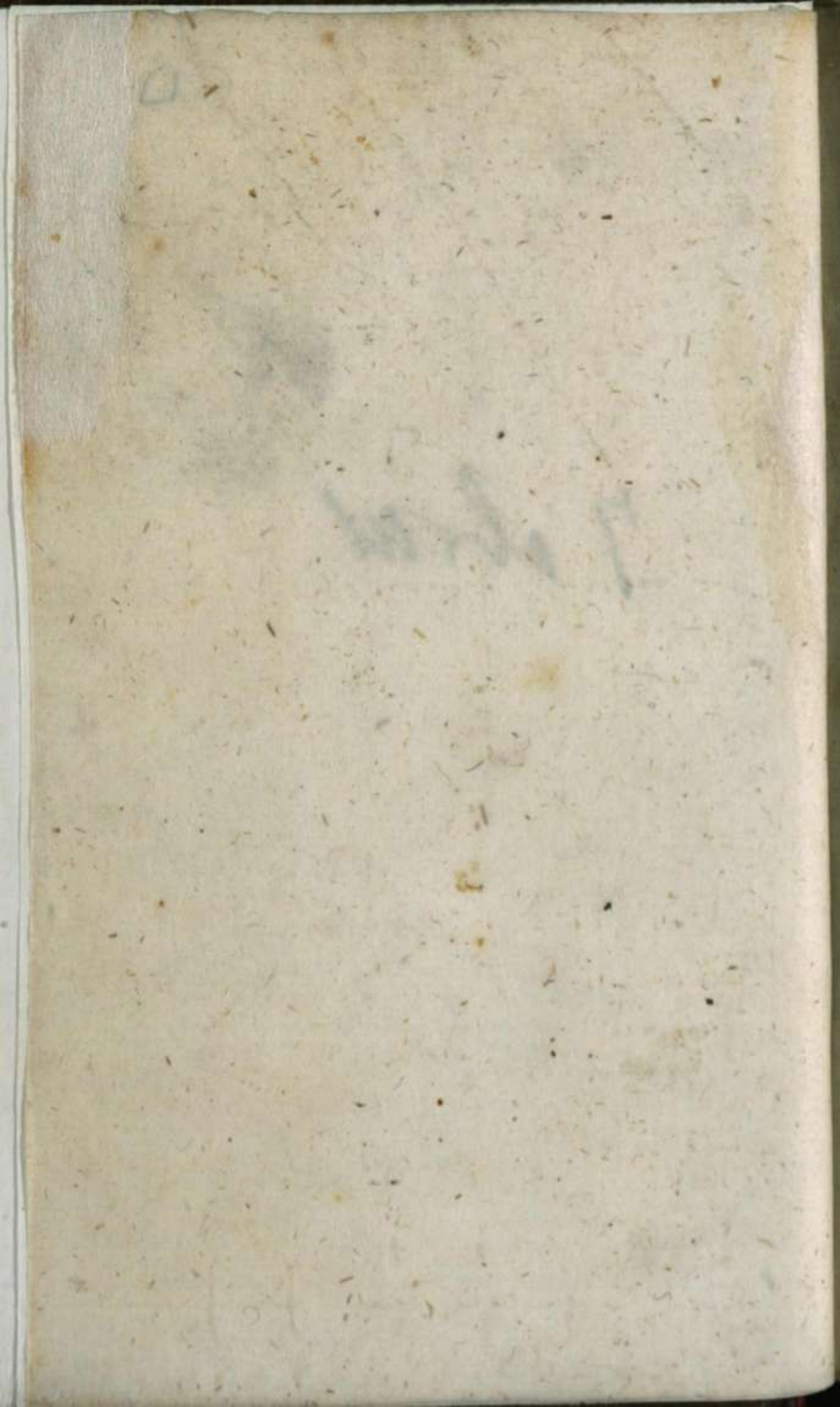
Scripturae Reverendissimi Patris
Episcopi Jo. Octavii de S. Carolo
in Nova cum quibusdam
nomibus & dechombus
in foro conkicere

7

Handwritten signature or name

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side.

Defecerunt Reuerendissimi Antonini ar
 chiepiscopi flo. ordinis predicatorū.
 necnon cum aliquibus conclu
 sionibus ac decisionibus
 in foro conscientie
 nuper reptis
 et impressis

*del Conuento de Carmelitas Defeatores de la Villa de
 Mosquera del Campo.*

Ine - 136

Handwritten text in a Gothic script, appearing as bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and is largely illegible due to fading and the angle of the page.

Incipit sumula confessionalis utilissima: in qua agit quo modo se habere debeat confessor erga penitentem in confessionibus audiendis: quam edidit reuerendissimus vir ac in Christo pater dominus frater Antoninus archiepiscopus florent. ordinis fratrum predicatorum.

Ex quibus verbis innuit: quod confessor siue sacerdos. debet habere ista tria ex auctoritate Aug. pallegata. Primo potestate in foro scientie: ut scilicet iudex spiritualis. Secundo conseruare puritatem vite sue: ne committat crimen nequitie. Tertio habere sufficientem scientie claritatem: ut non careat munere scientie.

Seruatates
scrutinio
Psal. lx
iii. Scru
tiniū qdē
ē confessio

vel inquisitio in quo penitens. scrutatur conscientiam suam: et confessor cum eo. Scrutator ergo est confessor qui in hoc potest tripliciter deficere: quia vel per malitiam absoluendo. quem scit non posse: vel per ignorantiam. nesciendo discernere inter lepram et lepra: et quem possit vel non possit absoluere: vel per infirmitatem conscientie inde sumendo occasiones malorum ex auditu dum incaute se habet. Unde Aug. de peni. di. vi. c. i. Caueat spiritualis iudex: ut si cut non commisit crimen nequitie: ut non careat munere sciē

De potestate seu auctoritate confessoris: et quomodo possit vel non possit audire confessiones. Cap. i.

Notandum primo est quod non sacerdos: et si possit audire confessiones in casu mortis. non tamen absolueret potest: alias si absoluit ut sacerdos indicatue: secundum quosdam incurrit irregularitatem: sicut si celebraret. Hoc tamen est dubium: quia non est in iure expressum sicut de celebrante: unde non videtur irregularis. Extra de sen. excō. c. Is qui. lib. vi. Ibi. n. dicitur: quod non incurrit quis irregularitatem propter aliquod delictum: quoniam non est in iure expressum: et confessus tali non sacerdoti tenetur iterum confiteri: ratio est quia solis sacerdotibus dictum est: quorum remissionis peccata: etc. Jo. xx. Nec tamen

a quolibet sacerdote potest quis
 absolui: sed a proprio aut altero
 de licentia eius. Unde dicitur de
 pe. et remis. in. c. Dis: quod quilibet
 semel in anno confiteatur omnia
 peccata sua proprio sacerdoti: et
 de pe. di. vi. c. Placuit: ratio est:
 quod non potest quis solvere vel li-
 gare eum: qui sibi confitetur: nisi
 habeat iurisdictionem super eum.
 Si autem fit proprius prelati et
 non sacerdos: sicut curatus: et
 episcopus non sacerdos: potest absol-
 vere per alium committendo hoc
 alteri. Sed nota quod proprius
 sacerdos aliter intelligitur cum
 dicitur: quod quilibet debet confiteri
 proprio sacerdoti: et aliter eum
 dicitur: quod de licentia proprii sa-
 cerdotis potest alteri confiteri.
 Nam in primo casu dicitur prop-
 rius sacerdos: quicumque habet po-
 testatem absoluendi ordinariam
 vel delegatam: siue sit comis: siue
 sit singularis: quod actor sequitur
 fori rei: sed est in electione eius
 que fori de multis sequatur: ni-
 si sit actio realis in qua sequi-
 tur fori rei de qua agit. Et quod
 in foro pnie idem est actor et re-
 us: inde est quod idem seipsum potest
 accusare coram quocumque confes-
 sore de omnibus qui illum possit ab-
 solvere de crimine ubicumque com-

misso: quod huiusmodi absolu-
 tio non respicit territorium: sicut
 alia: ratione rei vel delicti. pro-
 pter quod dicitur Host. quod quilibet
 habet tres sacerdotes proprios
 ordinarie. scilicet curatum de cuius par-
 rochia est: episcopum suum et papam.
 Sed in secundo casu proprius sa-
 cerdos de cuius licentia potest al-
 teri confiteri: intelligitur strictius
 ille qui de iure suo ordinario
 hoc habet: non ex commissione: et
 sic intelligitur. c. Dis utriusque se-
 xus equo: et loqui: de proprio sa-
 cerdote secundum omnes. Et Nam constat
 quod ad implendum illud prece-
 ptum de confitendo semel in an-
 no omnia peccata sua proprio sacer-
 doti: ita sufficit confiteri vica-
 rio curati: sicut ipsimet cura-
 to: et tamen ad confitendum alteri non
 sufficeret accipere licentiam ab
 eius vicario: sicut sufficeret ab
 ipsomet curato. Unde respectu
 primi vicarius est proprius sa-
 cerdos: sed non respectu secundi.
 unde et si possit quis confiteri vi-
 cario curati: tamen ipse vicari-
 us non potest dare licentiam
 illi quod alteri confiteatur. Nec
 De. de pal. in. iiii. distin. xvij.
 questione. iij. ar. ij.
 De ordinario confessore quo
 ad ecclesiasticas personas. cap. ii.

Sciendū est q̄ papa. q̄a non habet superiorem a xp̄o: nec a cōcilio quo usq̄: hēt p̄p̄riū cōfessorem quē duxerit eligendū: qui auctoritate xp̄i potest euz absolvere vel ligare in foro p̄niali: non autē in foro exteriori q̄a ipse non potest ligari vinculo excoicationis a quo indigeat absolui: et p̄pter hoc non op̄z a xp̄o sibi committi. Quia tamen potest ligari vinculo peccati sicut et alii propterea indiget remedio sicut et alij: q̄a nec xp̄s dimisit eum sine remedio: ideo hoc cōcessit vt sicut a principio gl̄ibet poterat quēlibet volentē se sibi subijcere absolueret: ita et nūc quo ad illū qui nulli est subiectus sic papa. ¶ Si vero excoicatur eligatur in papā. anteq̄ consentiat sup̄iorē hēt a quo absolui potest: sed si prius assentiat: absolui postea nō potest s̄ nec indiget: q̄a nulli legi subest. Unde lex positiva: q̄ ardet excoicaturū a cōione fidelium et p̄ceptione et collatiōe sacramentoz ipsum non ligat: p̄ q̄d excoicatio non ipeat electū nec electionē ipsaz. Qui vero sūt de familia pape: ha-

bent summū p̄nariūz p̄p̄riū sacerdotē cū papa: quia nulli alij subsunt. Secus est autē de capellanis eius: q̄ per mūdum sunt dispersi: qui p̄pter hoc non sunt ab alijs exēpti. ¶ De cardinalibus autē qui sunt episcopi. ipsi non minus habēt q̄ alij ep̄i: q̄. s. libē p̄nt eligere. Idē si sunt legati: q̄a sunt prelati vel exēpti. Si vero sunt simplices cardinales nec ep̄i: nec legati: dic̄. Post. eos non habere nisi papaz et summū p̄nariūz. Et quāvis imediate sint sub papa. et per consequēs exempti. nō tamē possunt sibi eligere cōfessorē sine ipsi⁹ aut summū penitentiarij licētia. q̄ non sunt prelati. s̄ coadiutores prelati et pastozis. licet sint p̄sbyteri cardinales. ideo tuti⁹ est q̄ habeāt licentiam a papa. Familiave ro commensalis eoz. de licētia eozūdem cardinaliūz possunt sibi eligere cōfessorem quia de cōsuetudine sunt subditi eis siue sacerdotes sint siue nō: v̄l forte summus penitentiari⁹: est quasi curatus respectu omnium mātionariūz curie pape: quoz ipse papa ē quasi ep̄us p̄p̄ri⁹. Nec Idē

de pal. i. iiii. di. xvij. q. iij. ar. ij.
Patriarche: archiepi: epi:
 habent proprios sacerdotes su-
 os immediate superiores: ut epi-
 scopus archiepiscopi: ille prima-
 tem: ille patriarcham: ille papa:
 et hoc nisi sint excepti. Nihil-
 ominus oēs isti pnt sibi elige-
 re confessores. Extra de peni. et
 remis. c. si. qui pnt eos absol-
 uere nō soluz de occultis: sed
 etiā de manifestis: et notorijs
 etiā: archiepo inuito: et etiā a
 vinculo excoicationis maio-
 ris et minoris: et mutare vota:
 et relaxare iuramēta: et omnia
 alia ppter que nō esset consu-
 lenda sedes aplica: licet Hosti-
 lien. dicat cōtrarium: et illud
 cōtrariū tenet frater Barto.
 in pisanella: confessio. iij. di. xvi.
 Nec obstat qd in illo. c. si. non
 fit mētio nisi de absolutiōe a
 peccatis: qz cuz intentio pape
 sit ipsis epis qbus esset gra-
 ue semp ad archiepiscopi recur-
 rere et graui⁹ ad papā: ita pro-
 uidere eis per confessores ab
 eis electū. sicut psum est in
 inferiorib⁹ episcopoz: per ipsos
 epōs: Idco de omni peccato
 et vinculo de quo potest epus
 absolvere inferiores: et electus
 ab eo pōt ipm absolvere et in

omni casu in quo potest epus
 dispēsare cū inferiori: et ille cū
 epō: qz vbi eadē ratio et idem
 ius. Et sicut bene dicit Hosti.
 Istud priuilegium nō perdit
 per hoc qd venit Romam: qz
 ibi nō distinguitur vbiqz
 sit: sed si definit esse epus: puta
 qz cedit loco et dignitati de li-
 centia pape forte pdit priuile-
 gium datum epis: qz ipse nō
 plus habet epi dignitatē. Si
 vero cedit loco et nō dignita-
 ti: non pdit. Ratio qua aliqui
 probant. qd cōfessor ab epō ele-
 ctus nō potest cū absolvere a
 vinculo excoicationis ē: qz nō
 habet potestatē nisi ex electio-
 ne epi. Sed ad hoc responde-
 tur: qd nō ab epō eligente: sed
 a iure cōmittente. habet pote-
 statem iste sicut qui eliguntur
 ab illis: qui per litteras peni-
 tentiariorū habent: qd possint
 sibi eligere confessorē ab ipis
 penitentiarijs: et nō ab eligenti-
 bus habet auctoritatem. sicut
 cū epus committit fratribus
 quos prior eligit: ipi sunt cō-
 missarij prelatorū nō eligenti-
 um. Et qd etiā dicunt. qd si il-
 le electus ab epō in cōfessorē
 eēt excoicatus minori nunq̄
 cum eligeretur ad hoc: posset

absoluerit: quia ligatus minori licet possit cōferre sacramēta nō tamē eligi. Respondet q̄ nō valet istud: q̄ intelligit̄ de electione iuris ad dignitatē: Immo et si q̄n ab ep̄o eligatur cōfessor: essent tūc ambo ipse et elect⁹ ligati maiori: ad hoc nō impediret factū: dum modo elect⁹ ille qui absoluit: nō sit ligatus maiori nec suspensus. **Dec.** De. de pal. in iij. di. xvij. q. iij. ar. ij. ¶ Prelati etiā exempti. habent sibi privilegiū cuz ep̄is in eligendo libere cōfessorem. Mā ex quo sunt exēpti et p̄lati: sicut multi sunt abbates: ex hoc ipso habēt istud privilegiū: q̄ graue eēt eis semp̄ adire papam nouū: pro licētia cōfiteri. Si autē sic sunt exempti q̄ nō prelati: nō habēt istud privilegium. **Verbigratia.** Dēs subditi collegij exempti. seculares vel regulares. q̄d est exemptū in capite et in mēbris. **Di. n.** imediate suis prelatis cōfiteri p̄nt: nō alijs nisi d̄ licētia ip̄oz. Si autē sic sunt exēpti q̄ citra papā. nec de canū nec p̄positū h̄nt: qui hēat curā ip̄oz: et ad hoc nō p̄nt sibi eligere: s̄ petāt hoc ip̄s a papa vel ei⁹ p̄nario: cum alias nullus possit eos absoluerē. ¶ Similiter abbatissa quous iura ep̄alia exerceat. ponēdo officiales. nisi in hoc habeat speciale privilegiū alias q̄tū cūq̄ exēpta nō p̄t hoc hēre quia nō est prelata nec p̄latissa cū nō habeat claves iurisdictionis. ¶ Et q̄ ei⁹ officialis et cōicat. q̄d p̄ se ipsa nō potest: nō est auctoritas ipsius: sed pape. Similit̄ quocunq̄ p̄cest quibuscunq̄ ex p̄missiōe alterius: et est delegatus: non p̄t dici p̄latus. Unde quātūcūq̄ exemptus q̄ tū nō est prelatus: nō habet hoc privilegiū: puta superior in religione: vel prior nō cōuentualis: aut p̄uēntualis sub abbate: nō per electionē: sed ab ipso abbate ex p̄ filio seniorū positus vel institutus. nisi forte quando mortuo abbate vel priore ipsi fuerint quasi ordinarij: q̄ tūc actio subrogata. hēt privilegiū eius in loco cuius subrogatur. Sed prior q̄ per electionē canonicā instituit̄ prelatus est: et ideo si est exēptus h̄z idē privilegiū: p̄ q̄d non oportet q̄ confirmas det sibi potestatem eligendi cōfessore

ficut nec confirmans vel cō-
secrans ep̄m. Nec obstat de
cretalis. Ne pro dilatiōe. ex
de pe. z re. Istud. n. privilegiū
de eligendo confessorum: equi-
ter concedit̄ ep̄iscopis z mi-
norib⁹ prelaris exēptis. On-
de cū ep̄iscopi licet immediate
subsint archiep̄is: nihilomi-
nus sine eorum licentia hoc
p̄nt etiā qui sunt non exēpti:
ergo z p̄ores hoc possunt licet
subsint abbatib⁹ vel maiori-
bus sine licētia eorū cum sint
ordinarij. Si aut̄ sunt in di-
gnitate constituti: nō tamē p̄-
lati: sicut cantor: thesaurari⁹:
sacrista: z h̄mōi persone non
h̄nt p̄uilegiū: q̄uis exempti.
¶ Si vero eēnt p̄lati: sed nō
eēnt p̄lati in foro p̄niali: sicut
sunt archidiaconi de pari cō-
currētes cū ep̄is in foro cāz
adhuc nō puto eos hēre hoc
p̄uilegiū: s; solos p̄latos. hoc
dico qui h̄nt curā aiāz. Sic
āt dixi de ep̄is: q̄ q̄diu sunt
ep̄i: quo ad dignitatē retinēt
hoc p̄uilegiū: ita z de istis
q̄diu sunt in prelatione: z si-
militer electus ab eis potest
agere: cū eis absoluēdo z di-
spēsando q̄cqd possit ep̄isco-
pus si ei subessent. Sic elect⁹

ab ep̄iscopo potest tantū quā-
tū archiep̄s: excepto i snia la-
ta a superiori contra eos: puta
ab archiep̄iscopo contra suf-
fraganeū suū: ab abbate con-
tra priorē conuentualem sibi
subditū. ab huiusmodi. n. non
potest absolucere electus talis
confessor. Quicūq; enī p̄t
eligere vno electo siue mor-
tuo: siue non mortuo: potest
alium mutare ad placitū: z
eoipso q̄ talis q̄ potest eligē
confiteat̄ alicui: v̄r̄ ipsum elige-
re: q̄ plus est factis z mētis
intentione eligere: q̄ verbis
iij. q. vi. c. i. z de ma. z de obe.
c. legebat̄. Nec pe. de pal. vbi
supra di. xvii. ¶ Inferiores p̄-
lati nō exēpti si subsunt ime-
diate ep̄o: ipsum soluz habēt
cū superioribus ei⁹ pro p̄prio
sacerdote sicut abbates: deca-
ni: p̄positi: z archiep̄s byteri ru-
rales. Curati vero decanos
rurales: z ep̄m. q̄n̄ ille deca-
nat⁹ est annexus cure. Simi-
liter priores qui sunt sub ab-
batibus: illis subsunt z ep̄is:
Nō prelati vero z nō curati
subsunt immediate suis cura-
tis: siue abbatib⁹: siue priori-
bus: siue decanis. q̄n̄ sunt de
collegio vel simplicib⁹ cura-

tis: quoniam in parrochijs suis commorantur Clerici vero choralis subsunt ei: qui preest choro siue sit cantor. siue succesor in exterioribus. Sed quantum ad foris scientie solus decanus videtur curare eorum. Nec De. de pal. vbi. s. di. xvij. q. iij. ar. ij.

Cui debeant laici ordinarie confiteri. Caplm tertium.

Adperator s. m. Mos. de antiquissima consuetudine confiteatur capellanis suis. Sed sicut dicitur de pen. r. re. c. ij. li. vi. Nulla consuetudine introduci potest: ut propter proprii sacerdotis licentiam aliquis possit sibi eligere confessorum. nisi de licentia pape. **R**ex habet episcopum siue archiepiscopum: in cuius civitate est sedes regni. Dicitur autem sedes vel metropolis regni: non in qua plus moratur sed in qua iungitur coronatur. **P**rinicipes minores si habent sub se civitates plures: similiter a sede principali ducatur vel comitatur: domicilium sortiuntur. Sed si non habent unam civitatem. alia principaliorum ab utroque episcopo vel metropolitano iurisdictionis confiteatur capiatur s. m. Mosi. Sed hoc non est verum quantum ad metropolitanum: quia nullus subditus suffraganeorum: est ei sub

ditus immediate: nisi quoniam visitat sed solus ipsi suffraganei. **Q**uoniam cum dominus duarum civitatum in temporalibus: ita suberit episcopus in spiritualibus ac si esset servus: sicut dominus castri subest in spiritualibus curato. **N**on sic metropolitanus non posset dare iurisdictionis confiteatur homini habenti domos in dioecesi suffraganeorum: ita nec principi. **D**e illo vero principe qui habet dominium in diversis dioecesibus: sed non super civitate videtur quod ipse multo magis ab ipsis episcopis petere debeat hoc ab illo. si cuius dioecesi habet principalem dominium: vel ab utroque si equaliter in duabus. **M**axime absurdum esset quod a tot curatis haberet hoc petere quantum in suo dominio includitur. **D**ominus vero qui in eadem dioecesi in diversis villis habet dominium: si in una habet principale dominium in qua non fit nisi una parrochia tantum: siue unum curatur: tantum illi videtur subesse. Sed quoniam nullum habet dominium in illa villa quod sub se non contineat plures parrochias: maxime si una non est principalior altera: tunc nulli curato subest sed immediate episcopo. **S**i vero in una villa sit principale dominium: in qua non est nisi una parrochia tantum: vel sunt multe et una principalis: curatur illi est sibi proprius sacerdos

citra ep̄s. **C**saluiz senescal
 chi si nullibi hēret māfionez
 nisi fm q̄ aſistere regrūtur:
 modo huc modo illuc diſcur
 rendo vbiqz confiteri p̄nt: vel
 ep̄is ciuitatum: vel curatis i
 quoz parrochijs hoſpitiū eli
 gūt. Si vero principaliter ali
 cubi degūt: ibi curatū h̄nt il
 luz: in cuius parrochia hoſpi
 tiuz ſuū ſitū eſt. Et ſic de pre
 poſitis: licet habeant domos
 parentū ex balliuam z ſeneſ
 chaliā vel prepoſiturā: qz per
 hoc offm̄: quaſi contrahendo
 ſortiuntur ſoz. **C**eteri vero
 burgēſes z alij laici nō in po
 teſtatibus ſtituti: illis cura
 tis ſubſunt: in quozuz parro
 chijs degūt principaliter: vel
 ſi in duabus equaliter: in q̄
 tunc manent qñ ſfiteri volūt
 illi parrochie ſūt. **D**ec **D**e.
 de pal. vbi ſupra di. xvij. q. iij.
Regulariter ergo ſfeſſio fi
 enda ē pprio ſacerdote. **D**n̄
 dicit **I**nno. i. c. **D**is extra de
 pe. z re. Si q̄s alieno ſacerdo
 ti. iuſta de cauſa ſfiteri pecca
 ta ſua voluerit: licentiā prius
 poſtulet. z obtineat a pprio ſa
 cerdote: cū aliter ipſe nō poſ
 ſet ſolueri vel ligare. **D**ec ibi.
Casus octo in qbus q̄s po

teſt alteri ſfiteri q̄s pprio ſa
 cerdote ſine ei⁹ licētia. ca. iij.
T nota ſz **D**e. de pal.
 vbi ſupra ar. iij. casus
 octo in qbus quis pōt al
 teri ſfiteri q̄s pprio ſacerdo
 ti ſine eius licētia: quos pōt
Hoſti. in ſumma. **C** **P**rim⁹
 ppter indilcretionē ſacerdo
 tis pprij. Et ſub hoc caſu cō
 prehēditur qñ ipſe ſacerdos
 ppri⁹ eſt ſollicitator ad ma
 lum: vel reuelator ſfeſſionis:
 vel eſt talis q̄ ex ſfeſſione i
 minet periculuſ cōfidenti vel
 cōfeſſori. **I**n hoc igitur caſu
 dicit **H**oſti. q̄ eo ipſo h̄t licē
 tiam a iure aliū adeundi. **D**e
 pe. di. vj. c. **D**lacuit. Sed alij
 dicūt q̄ tūc debet petere licē
 tiam ab eo vel a ſupiori: qz. c.
 ois dicit q̄ qui ex iurta cā vo
 luerit alteri ſfiteri petat licē
 tiam a proprio ſacerdote. Et
 q̄uis quidā hoc intelligāt ni
 ſi ex culpa ſua hoc pcedat: vi
 detur tñ meli⁹ etiaſ ſi hoc ſit
 ex culpa ſua: qz culpa ſua nō
 debet alteri nocē: puta ſuperi
 ori: ſic pprio ſacerdote mor
 tuo: vel excoicato: nō coipō li
 cet ire ad aliū ſed oportet re
 currere ad ep̄iscopū. **S**z ſi ſu
 perior adiri nō pōt: v̄l etiā ſi

pōt est eque defectuosus: tūc qz ad papam nō est facilis re-
cursus: eo ipso ad aliū ire pōt.

¶ Quando ergo proprius sacer-
dos oīno indiscretus et ineptus
est pro tūc pōt adiri sine licen-
tia petita: vel saltē cū licentia
petita et si nō obtenta pōt ire
ad aliū: dico autē petita: qz et si
sit indignus per se audire: nō
est tñ ipotens cōmittere: et in
hoc. s. q. debet petere licentiā
ab ipso: vel ire ad superiores:
Recordat. Tho. **¶** De. Al. Inno.
et Vul. q. si negatur ab eis li-
cētia: tūc dicūt predicti q. idē
iudiciū est de eo qd et de illo.
qui nō habet copiā cōfessoris

¶ Nō magis debet eligere lai-
co cōfiteri: nec in hoc trāsgre-
ditur precepta ecclesie: qz pre-
cepta iuris non se extēdūt vl-
tra caritatē: nec ēt fit iniuria
sacerdoti: qz priuilegiū meret
amittere qui cōcessa sibi abu-
tit p̄tate **¶** Nec Tho. in. iiii. dis.
xvii. q. iij. ar. iij. Item dicit ibi
Tho. q. peccaret sacerdos si
nō esset facilis ad p̄bēdā li-
centiā alteri cōfiteri. S; **¶** De.
de pal. dicit q. tūc potest libe-
re ire ad aliū vt p̄ supra. Et
si non posset aliū hēre et neces-
sitas imineat: dicunt predicti

doctores q. confiteat peccata
sua in genere. sine eo de quo
posset maluz prouenire.

¶ Secundus casus est: qñ par-
rochianus trāstulit domiciliū
suū: qz tūc definit eē parrochi-
anus p̄mi sacerdotis. et fit par-
rochianus illi ad cuius parro-
chiā se trāstulit. S; si in dua-
bus parrochijs hēret domū:
et in vna maneret tpe estiuāli
in alia vero tpe hyemali: vtro-
biqz sortit forū non simul: sed
successiue s̄m q. habitat mo-
do hic: modo illic: et hic tūc re-
cipiat sacramēta vbi tūc ha-
bitat alias alibi.

¶ Tertius casus est cū est va-
gabūsus nec hñs nec petens
domiciliū: tunc iste potest cō-
fiteri cuilibet curato: vl' ep̄o in
cuius parrochia est: imo etiaz
non curato videt: qz nulli sub-
dit: subdit se cui vult. **¶** Mā
omnis sacerdos p̄tate hēt or-
dinis et iurisdictionis ex sua or-
dinatione: s; subditos hēt so-
lum eos: qui se ei submittūt:
nisi q. s̄m iura: qui se semel
alicui submitit: factus est ei
parrochianus: nec pōt se alijs
submittere quousqz de p̄mo
se subtrahat simpliciter: nisi
de voluntate illi: vnde dicit

extra de pe. z re. c. si. permittimus eligere. q. d. iure diuino licebat eis eligere: sz electioe eis subtracta: pmittimus relaxates retentione q possint eligere. **¶** Dñ in dicto. c. placuit de peni. di. vi. dr. sine cōsensu ei⁹ cui p̄rio se cōmisit: z postea cui penitēs cōfessus ē. **¶** Quartus casus est si q̄rit domiciliū quo se cōferat quo usq; se alicui subdat. Et de peregrinis quidē dicēduz est q; si sine licentia curatoruz z ep̄oz p̄fecti sunt. nil privilegij hñt in hoc. Concord. in hoc l. q; peregrini z negotiatores z alij viatores: si nō hñt licētiā a suis curatis vel ep̄is: v̄ sine licētia eoz iter arripiunt non pñt ab alijs absolui. Inno. Hosti. z Suil. Si at̄ de licētia ep̄oz z curatoruz p̄fecti sunt: eo ipso hñt licētiā interpretatiuā cōfiteudi. cū sine cōfessione digne pegrinari nequeāt. Si et̄ superueniat pascha: cōicare pñt pp̄ eandē licētiā implicitā z de casu ep̄a li absolui: q; ep̄s nō retinēdo sibi auctoritatē licentiādo peregrinos: ex hoc ipso v̄ eis dare licētiā cōfiteudi de casib⁹ ep̄alibus: sic curat⁹ de parro

chialib⁹. **¶** De mercatoribus aut̄ si nusq; hērent domiciliū nisi semp sequēdo nūdi- nas: idē iudiciū est qd̄ de vagabundis: z idē si in loco suo tenēt hospitium: sz nō declinat̄ illuc in pascha cōiter Mon. n. tūc vident̄ ibi hēre domiciliū quo ad sacramēta. Et idē de familia p̄ncipis vel baliui qui nūq; in eodē statu p̄manēt: ex quo licet ip̄i teneāt hospitium alibi. nec tñ ad illud declinat̄ nisi ad horā. isti vagabūdi censent̄. Idē de familia ep̄i laica. q; nō sic hēt ius in ea sic̄ cardinales. Sz si eēnt de diocesi ipsa. de ei⁹ licentia cōfiteant̄. Si aut̄ de alia ex q; ei⁹ hospitium dimiserūt. q; per diocesim vagant̄ respectu illius dioecesis vagabūdi reputantur. vt de licentia ep̄i illi⁹. vel cuiuslibet curati. ad cui⁹ parochiam veniūt cōfiteri pñt. **¶** Quint⁹ casus est rōne delicti. vi. q. iij. c. placuit. qd̄ qd̄ dicūt esse vex tūc solū. qñ pp̄ hoc est excōicatus. q; si eēt excōicatus a p̄lato loci illi⁹ pp̄ illud pctm̄: sicut cōsuevit fieri vt in futuris z huiusmōi quorū ignorant̄ actores: mittendus est talis ad excōicatores

absoluendus ubi eo. Sed si peccatum est occultum, et propter hoc non sit excommunicatus: potest de hoc confiteri proprio sacerdoti, ut dicitur in summa pisana. ¶ **Frā. zaba.** refert Laudē. tenere quod curati, et et fratres admissi ad audiendum confessiones secundum formam ecclesie. dudum possunt audire et absolvere peccata commissam: non solum in dioecesi: sed etiam extra territorium dioecesis dummodo tamen confitentes se possint illis confiteri. id est, quod sint illius dioecesis: vel parrochie quo ad curatos.

¶ **Sextus** ratione studij, ut scholares et si non sint moraturi nisi per annum in studio: vel quod non habent plus de spatio vel ab episcopo: vel capitulo: de cuius licentia ibi sunt: vel quod sic disponunt vel de parrochia in parrochia mutantur. De illis vero scholaribus qui veniunt de omni parte regni ad parlamentum parisiense cum rex reputet se fiscus: non recognoscens superiorem in toto orbe: videtur quod ibi possint confiteri episcopo et curato, in quorum parrochijs domos conducunt: sicut olim in tempore imperatorum Rome: erat ibi civitas patria: et quicumque illuc veniebat habebat iudicem suum. id est, preterea pe-

regrinum. Sed primum est verum. scilicet, quod non possunt absolvi ratione parliamenti si non habent licentiam a suis prelatibus: quod res Parisius non habet potestatem in spiritualibus: nec in ceteris partibus regni. Episcopus autem potest in spiritualibus soli sue dioecesi: Solus, n. Rome ubi est sedes pape: in spiritualibus omnibus est patria civis: sicut ecclesia cathedralis omnibus de dioecesi. Unde in curia romana sicut curato suo: summo penitentiario de omni loco mundi potest confiteri: et penitentiarijs simplicibus sicut vicarijs sui curati.

¶ **Septimus** casus est ratione necessitatis: quando esset in mortis articulo: tunc omnis sacerdos ab ecclesia non precisus: auctoritate iuris, fit proprius sacerdos. Extra de officio, c. pastoralis. Ex hoc quod habetur de consecratione, di. iij. c. Sanctum: videtur quod etiam laicus in huiusmodi necessitate, possit et excommunicatum reconciliare ecclesie: si non est ipse precisus non tamen potest absolvere a peccatis audiendo confessiones.

¶ **Octavus** casus quem ponit Hosti. est si sacerdos non proprius: ponat spem in ratihabi-

Prima pars

tionem proprii sacerdotis. Sed
ut dicitur in summa pisana et
bene: iste casus contra non tene-
tur: cuius rationem assignat
De. de pal. Nulla. n. rati-
bitio confirmat sacramentum
quod nullum fuit: quia in non sa-
cramentis ratihabitio: saltem
pape valere potest: quoniam ille so-
lenitate mutare potest: sicut
de ecclesia per non episcopum dedi-
cata solum ratihabitio pape:
dedicata vel reconciliata re-
putatur. Extra de conse. ec.
vel al. c. Aqua: tamen in sacris
valere non potest: quia illa pa-
pa mutare non potest: quia re-
gula iuris est quod ratihabitio
retrotrahitur: et mandato com-
parat: quando solo mandato et a
principio res agi potest. In ta-
libus autem locum non habet qua-
do. s. essentia sacri deficit: quod
tunc totum iterandum est. De es-
sentia autem absolutionis est po-
testas iurisdictionis: quam pote-
statem erga tale non habet. ex hoc
quod ponit spem in ratihabitioe.
Quis possit committere: et
quis non audientiam confes-
sionum. Capitulum quintum.

Nota secundum De. de
pal. in. iiii. di. xvij. q. iiii.
quod omnis sacerdos proprius

qui iure ordinario potest au-
dire confessionem: potest hoc
ipsum alteri committere: quia
habet eam meri imperij. Et
quia quicumque per electionem habet
curam animarum est ordinarius. Ideo
omnis talis potest licentiarum que
libet subditum cure sue alteri
confiteri. Item ordinarius
est quicumque ex officio sibi annexo
hoc habet licet non sit per ele-
ctionem. Item gerens vicem cu-
rati per legem vel consuetudinem
sicut factus prior per abbatem: quod
vivente abbate erat delegatus
non potens subdelegare: eo
mortuo vel amoto eius vices
in omnibus obtinens: est quasi
ordinarius delegatus quantum
ad hoc unde licentiarum potest si-
bi subditos de confessione. Idem
videtur de superiore amoto
priori: vel vicario cum conventus
non habet priorem.

Archipresbyter civitatis de
quo iura loquuntur: ut quod sit
ordinarius. sicut si est preben-
da sacerdotalis cui ex officio
esset annexum officium audiendi con-
fessiones illorum de diocesi ex-
tra civitatem et multo magis si
de civitate. Sed si penitentiari-
us non habet officium ex sua
prebenda sed ex commissione vine

vocis epi: qui renocat quando vult: qz iudiciū soluit. vetate eo qui iudicare iussit: talis ē delegatus z nō ordinarius. ¶ Archidiaconus licet sit iudex ordinarius de consuetudine: non tamē in foro cōficiētie nisi sit sacerdos: z tunc audit ex cōmissione: vnde non potest subdelegare. ¶ Legat⁹ est ordinarius in vtroqz foro: vnde sicut in exterioribus ad iudices delegatos: ita z habet suos penitentiarios.

¶ Summus pniarius: est ordinarius in spūalibus tantum. Vnde hēt pniarios suos: z concedit ēt licentiaz eligendi confessorē. Sed simplices penitentiarij pape: quibus sint delegari pape: qui solus eos ponit non summus penitentiarius: pnt quidē eos audire de toto mundo. sed non pnt sumere adiutores: nec etiam dare licētiā eligēdi cōfessorē.

¶ Decanus ruralis qui etiā archipresbyter vocatur: si iste decanatus est ānerus alicui cūre speciali: reputatur ordinari⁹ in parrochijs suis decanatus post episcopū. supra curatus: z videtur etiā ordinaris curatoz: z sic curati de

licentia eius nō solū epi: pot sunt confiteri. ¶ Si autē episcopus seu archidiaconus cōfert illū decanātū modo huic modo illi curato: videt delegatio: z hoc respectu cōmuniū casuum. Nam respectu casuum episcopaliū tam de curato qz de decano qb⁹ de speciali gratia cōmittit absoluerē: de illis videt distinguendum: an sit retenti de iure vlt cōsuetudie: z tūc in illis nullū ius habet de se inferior episcopo. Vnde cuicunqz illos committit auctoritate delegata: illos absoluit. ¶ Itē nota. qz quando potestas. iurisdictionis est vna apud plures z nō apud quēlibet insolidūz tunc non potest quilibet per se eā cōmittere sine consensu aliorū. Sed quod oēs tangit ab omnibus debet approbari.

Vnde si capitulūz sede vacante. gerat vices episcopi in temporalib⁹: nullus de capitulo etiā decanus pōt ponere officialē sine consensu aliorū: sed capitulū de cōsensu maioris partis. ¶ Potestas dī absoluerēdi a pctis vna z eadē pōt ēē apud plures vt sunt vniūz z nō penes vniū: sicut penes. ca

pitulū sede vacāte:quādo ha-
bet potestatē eius in spūali-
bus:dico quantū ad cōmissi-
onē non quantū ad executio-
nē:quia confessio soli est fien-
da:vnde totuz capituluz non
vnus canonicus:ponet peni-
tentiariū. Sed quando iuris-
ditio perfecte insolidū rema-
net apud quēlibet eozū:ita q̄
vnus sine alio pōt p̄ seipsum
de causa cognoscere:tūc vn⁹
sine alio cui vult potest com-
mittere:z minoz sine maiore
multomagis ecōuerso. ¶ Et
quia potestas absoluēdi que
est apud curatū:papaz:z epī-
scopū:non ē vna:sed quilibet
potest per se audire sine con-
sensu alterius:ita etiāz quilibet
eozuz sine consensu alterius:
potest cōmittere alteri. Vñ
vicarius curati. sine licentia
episcopi:potest audire confes-
sionē illoz. s. qui sunt subditi
curatoz z non alioz:z mul-
tomagis econuerso. s. de licē-
tia episcopi:audiri eoz confes-
siones qui sunt subditi cura-
tozum sine licētia vel consen-
su eoz. ¶ De hoc extat bulla
ta dclaratio. Clemētis z Ale-
xan. post cuius bullationem
nullus parisius dixit contra

rium. Qui autem ex cōmissi-
one solum audit confessiōes:
nō potest alteri committere
audientiam confessionum.

¶ Dec p. vbi. s. arti. iij.

¶ Quō z qñ curat⁹ vel p̄sby-
ter parrochialis possit dare
vel negare licentiaꝝ alteri cō-
fitēdi subdito si petat illam.
Capitulum sextum.

¶ Ita fm̄ ¶ De. d. pal.
in. iij. di. xvij. q. vbi. s.

q̄ si parrochian⁹ pe-
tat licentiā alteri cōfitendi in-
determinate:nō det curatus
nisi sit verisimile q̄ penitens
nō eligeret nisi eque bonum
vel meliorē. Si vero noiat si-
bi aliū de quo verisimile ē q̄
sit eque bonus vel melior ad
cōfessionē audiēdaz:nō neget
qz forte hēt peccatuz qd̄ eru-
bescit cōfiteri sibi:z pri⁹ more-
retur sine cōfessione q̄ sibi cō-
fiteretur. Si vero apparet q̄
nō est eque bon⁹:aut per fa-
mā:aut per visum sue p̄sonē:
per cōuersationē p̄sonaz sibi
cōfidentiū:que min⁹ religiose
cōuersant:tūc simpliciter dēt
negare:inotescēdo q̄ ille nō
pōt eū absoluere: qd̄ tñ intel-
lige cū ille ad quez vult acce-
dere parrochianus:nō habet

auctoritatez nisi ex commissi-
one ipsius curati: declarādo
etiā q̄ ipse paratus est eū au-
dire. si tū ē talis q̄ ad hoc sit
sufficiens: velet iā q̄ est para-
tus sibi dare vnū alium loco
sui: in quo casu bene videat vt
det sibi ad hoc sufficientem.
¶ **M**az si insufficientē daret
sibi imputaret̄ detrimentuz
qđ ide sequeretur oui sue: qz
s̄m iura: qui paz diligēti so-
cio suā rem custodiendā cō-
misit: facilitati sue iputari de-
bet si perijt. Si aut̄ ille petit̄
a parrochiano: vel diffamat̄
habet potestātē superioris: pu-
ta qz est vicarius ep̄i: vel con-
fessor deputat̄ in ordine mi-
norū vel p̄dicatoz et huiusmo-
di: nō pp hoc p̄hibendus est
simpliciter: q̄a iudex malus:
ordinarī: vel delegatus: non
perdit iurisdictionē suā: sed de-
bet dicere petenti: nō expedit
tibi vt tu vadas ad illum: vel
ad aliuz: nec ibis de volūtate
mea: nec assensu: nec licentia:
sed ipse hēt potestātē ab alio
maiore: vñ nō possu; tibi pro-
hibere: s; paratus sum te au-
dire vel per vicariū: vel c̄ne-
um idoneuz: et s̄m hoc soluit̄
inst̄tia illius regule. s. q̄ non

pōt eē pastoris excusatio si lu-
pus oues cōcedit. et pastor ne-
scit. qz hoc verū est qñ pastor
scire d̄bet. Et licet aliqs sem-
per debeat reputare aliū me-
liorē se simpliciter: nō tū q̄tū
ad oia: puta q̄tū ad officium
hoc: vel illud. Itē suspitiones
hēre possumus: nō ad iudicā-
dum primū: s; ad cauendum
nobis. Mā si video pauperē
nō iudicabo furez: tū ne forte
sit fur: custodiaz rem meā ab
eo. Et sic in p̄posito. Tamen
si p̄riū nō apparet: plus debz
homo p̄sumere de his quos
papa: vel ep̄s per totā dioce-
sim p̄fecit: q̄s de se qui depu-
tat̄ ad vnā parua parrochiā.
¶ **D**e religiosis qui nō pos-
sunt audire cōfessiones sine li-
centia p̄lati sui. *Lap̄m. vii.*
¶ **D**ta q̄ religiosus nō
debet audire cōfessi-
ones etiam illoz qui
hēt licentiā sibi eligendi con-
fessorē quēcūq;: etiā si habe-
rent a papa: sine licētia et au-
toritate sui superioris: qz sine
suo superiori velle et nolle non
hēt. ¶ Datet hoc per simile eē
de elec. c. Si religiosus li. vi.
ad huiusmodi offm̄: vbi dicit̄
q̄ electiōi de se facte nō de-
b

bet nec potest assentire sine licentia superioris sui. S; ubi papa nominatim eligit religiosum ad aliquod officium: presumit noscere persone industria; unde non regitur alterius licentia: siue pro ingressione: siue pro predicatione: siue pro audientia confessionum: siue pro plantatione siue alio quocumque officio. Sed ex hoc quod papa daret alicui licentiam quod posset sibi eligere quemcumque etiam religiosum. pro audiendo confessiones: vel pro predicatione: ex ista tali licentia non debet religiosus audire confessiones: vel predicare sine licentia sui superioris vel prelati vel abbatis. Ar. ad hoc ex de iude. c. q; sit laudabile. Si tamen in dicto casu audiret religiosus sine licentia sui superioris vel prelati teneret absolute ita quod non esset reiteranda talis confessio: quoniam male faceret talis sic audiendo.

De. de pal. vbi. s. q. iiii. ar. iij.

De potestate audiendi confessiones tributa fratribus predicatoribus et minoribus a iure per textum cle. dudum. s. ij. de sepul. quo fieri possit et quo exponitur. Caplm. viii.

Quia tertium cle. dudum s. ij. de sepul. vbi dicitur

Statuimus et ordinamus ut in singulis ciuitatibus et diocesis. in quibus loca fratrum ordinis predicatorum et minorum consistere dignoscuntur: et in ciuitatibus: diocesis: et locis. ipsis vicinis in quibus loca huiusmodi non habent: magister: priores prouinciales ordinis predicatorum: aut eorum vicarii: et generales prouinciales: ministri et custodes minorum: ad presentiam prelatorum eorumdem locorum: se offerant per se vel per fratres quos ad hoc idoneos fore putauerit humiliter petituri: ut fratres qui ad hoc electi fuerint in eorum ciuitatibus et diocesis confessiones suorum subditorum offerri sibi volentium audire libere valeant: et huiusmodi offerentibus prout secundum deum expedire cognouerint penitus imponere salutare: atque eisdem absolutio- nis beneficium impedire de licentia gratia et beneplacito eorumdem.

Deinde prefati magistri: prouinciales et ministri ordinum predicatorum eligere studeant personas idoneas et sufficientes: vita probatas: discretas: modestas: atque peritas ad tam salubre ministerium exequendum: quas sic ab ipsis electas representent: vel

faciāt representari p̄latis : vt de ipsoꝝ licentia: gr̄a ⁊ bñpla cito: in eorūde ciuitatib⁹ ⁊ diocētib⁹ hmōi p̄sone sic electe cōfessiones audiāt sibi cōfiteri volentium: ⁊ iponāt p̄nias salutare ⁊ bñficiū absolutio nis impēdāt p̄ut superi⁹ est exp̄ssuz. Extra ciuitates ⁊ diocēses in q̄bus fuerint deputate: per q̄s cas ⁊ nō per pro uincias volum⁹ deputari: cōfessiones nullaten⁹ audire. Numerus aut̄ p̄sonaz assu mēdaz ad hmōi officiū exer cendū: esse d̄z p̄ut diuersitas cleri ac populi multitudo v̄t paucitas erigit eorūde. ¶ Et si ijdem prelati petitam licen tiam cōfessionum audiendaz ꝓcesserint: illā p̄fati magistri ⁊ alij recipiāt cū gratis acti one. Q̄d si forte dicti prelati quēq̄ ex huiusmōi fratrib⁹ p̄ntatis eisde: ad huiusmodi officiū nollent habere: vel nō ducerēt admittēdū esse : quo amoto vel subtracto loco ip̄sius. similiter eisde. p̄ntādus possit ali⁹ subrogari. Si vero ijde prelati: p̄fatis fratrib⁹ ad ꝓfessiones: vt p̄mittitur audi endas electis hmōi exhibere licentiaz recusauerint. nos ex

nunc ipsis: vt ꝓfessiones sibi ꝓfiteri volētū libere liciteq̄ audire valeāt: ⁊ bñficiū abso lutionis ipēdere gratiose ꝓce dimus de ap̄lice plenitudine potestatis. ¶ Per hmōi aut̄ ꝓcessionē. nequaquā intēdim⁹ personis seu fratrib⁹ ipsis ad id taliter deputatis: potestātē in hoc impēdere ampliorē: q̄ in eo curatis seu parrochiali bus sacerdotib⁹ est a iure cō cessa: nisi forsan eis ecclesiaz prelati: vberiorē in hac parte gratiā sp̄alez ducerēt facien dā. ¶ Petitori. ¶ Pau. ¶ P̄d̄r pe ti bec licētia a prelati eꝝ suū territorii: qz est volūtarie iu risdictionis Custodes. Glo. ¶ P̄d̄r ergo ꝓuētuales quo ad p̄dicatores ⁊ guardia ni quo ad minores : hoc non p̄nt. ¶ Humiliter. ¶ Pau. Si pe tatur ista licētia aspere: nō v̄t satisfactū cōstitutioni: ⁊ iō ite rū esse repetēda p̄pter omis sionē forme. ¶ Adinistri. Glo. ¶ Nota qz de vicarijs p̄ioꝝ ꝓuicialiū ⁊ de custodib⁹: nō repetit de qb⁹ p̄misit. Iꝫ q̄ illi petitionem possint facere: de qua p̄misit: nō tñ electione: de q̄ hic loq̄t. ¶ P̄ntari Glo. Ergo p̄sonal p̄ntatio fieri de

bet. **M**az dicitur pñs: qui prebetur sensibus corporis. **F**acit de peni. di. i. in pñ. **I**dē dicit **P**au. sup verbo representent. **E**rigit **G**lo. **E**t si vero ep̄s p̄tendat cū fratribus dicens: minorē numerū sufficere: recipiat ep̄us numerū. qui sibi videt de religis recurratur ad arbitriū boni viri. i. iudicis. ff. de verbo. obli. p̄tenu? **L**ocesserūt **G**lo. **Q**uā licentiam sine cā reuocare nō p̄nt c. decet. de re. iur. li. vi. **S**ubrogari. glo. **S**i nō recipitur iusta de causa: qz. s. nō est talis qualis supra d̄scribit. sibi imputent qui malū elegerunt: z sic posset oēs recusare. cū nō sint apti sed si sine cā hoc facit: succedit licētia pape. **R**ecusauerint. glo. **S**i non recusat expresse: s; nō dat nec negat. videt qz locum h̄eret hoc priuilegiū post trinā monitiōnē vel requisitionez. per. c. i. ext. de suple. nc. prela. **V**olentiū. glo. **F**orte nō intellexit de religiosis: qui scd; statuta suorū ordinū: prelatis suis p̄fiteri debēt. **L**ibere. glo. **D**enotat qz nō est necesse h̄ere licētia; sacerdotis parrochialis: cuius p̄riū dicit **J**o. mo. s; ei nō statur. **I**mpartiri. glo. **A**b soluti ergo nō habēt necesse vltius p̄fiteri p̄prio sacerdoti. **N**ec obstat. c. ois in p̄ri. de pe. z re. qz illud itelligit de eo qui alteri nō est p̄fessus legitime. **J**o. mo. dicebat p̄riū s; male dixit. **I**dē **P**au. s. qz absq; licētia parrochialis sacerdotis: pōt qz alteri p̄fiteri nec tñ ex hoc sequitur qz sint curati isti: rō est s̄m glo. quia nec ipsi fratres sūt astricti ad executionē: vel exercitiū istorū actū: nec fideles sunt astricti: vt in his ad eos recurrant. **E**t nō nota vt dicit in summa pisana z bñ: qz potest ep̄s acceptare fratres ad audientia; p̄fessionū: z hoc sine solēnitatē p̄dicta presentatio nis. si vult: committendo eis iurisdictionē suā: qz etiā sine isto priuilegio poss; eis dare licentiam audiendi. **D**e effectib; qui sequuntur ex cōmissione audientie p̄fessionis alteri facte. **C**aplm. ix. **A** cōmissione autē alteri facta de audientia p̄fessionū siue p̄dicto modo: siue per aliū modū sequuntur isti effectus: vt dicit **P**au. de pal. in. iij. distin. xvij.

Primus quidem: quia talis commissarius potest audire et absolueret: alteri licentia minime requisita: nec ille qui vult confiteri tenetur petere licentiam a proprio sacerdote: ar. efficac. de procur. c. Is. qui. lib. vi. Nec obstat quod curatus debet cognoscere vultum pecoris sui. Nam vultum exteriorē poterit cognoscere sicut prius: et etiā intueri et corrigere fraterna correctione et paterna admonitione. sicut prius. Et quantum ad exteriorē vultum attinet non minus honeste viuunt: qui confitentur fratribus: quam qui confitentur secularibus curatis. Quātū vero ad interiorē vultū: melius poterūt reddere rationē de confessis fratribus et hominibus: quam de confessis sibi vel suo vicario: quia de interiori vultu parochianorum qui seipsos respuerunt: et sine licentia sui: vicarius pape vel episcopi elegerunt: non habent reddere rationē: quia per eum non stetit quominus eos audiret et instrueret: sed per superiores qui eis coadiutores dedit et per parochianum qui cum elegit. Nec de. de pal. vbi. s. Dicitur Thoma. in. iiii. dist. xviii. q. iiii. ar. iii. q. v. q. si alicui concedatur

potestas a superiori iudice confessiones audiendi parochianorum alicui curati: et hoc non fit illi preiudicium: quia potestas iurisdictionis non est commissā alicui in fauorē sui: sed ad utilitatem primi et populorum et dei honorē. Idem etiā tenet. Jo. an. i. c. si episcopus. de pe. et re. li. vi. in prima glo. Idē etiā tenet Jo. an. in cle. dudum de sepul. ut supra patuit. s. q. non teneat petere licentiam a suo curato qui vult ipsis fratribus confiteri. Idē tenet expresse Idem. vñ glo. Ber. que hoc dicebat: dā nata fuit tanquam falsa per Clementē. iiii. in quoddam privilegio quod incipit. Quidam temere. **S**ecundus effectus huius commissionis sicut dictum est. Idem. est. quod commissarius potest audire contra prohibitiones alterius prelati: in quo est dīa iter superiorē et inferiorē. Nam inferior contra inhibitionē superioris non potest alicui committere sicut nec per seipsos audire cum ita sit quod posset eum suspendere ab audientia confessionum per alium. sicut potest per semetipsum et e converso aut contra inhibitionē inferioris superior potest committere sicut potest audire co

inuito. Similiter si eēnt duo curati de pari: & vterq; insolidum: vnus cōtra inhibitionē alteri⁹. pōt audire & cōmittere: q; par in parē nō hēt imperiū. ¶ Quando ergo inferior prohibet ne subdit⁹ cōfiteatur cuiq; sine sui licētia debet excipere: nisi superior vel ei⁹ vicario: alias temere agit: nisi loqueret talib⁹: qui bene sciunt q; nō intēdit: vel nō pōt prohibere qn cōfiteant tales: superiori suo sicut in religionib⁹: cū prior prohibet ne quis cōfiteat de tali peccato sine licētia sui. Certū est oibus: q; nō intēdit quin possit cōfiteri magro ordini: vel puinciali: vel eorū vicarijs: q; si prohiberet spueremus ei in faciē: & multo magis superior qui nō pōt dare licentiā alteri cōfiteandi: cū sit vicarius hōis q; diu prior viuit: si inhiberet neqs sine sui licētia cōfiteret &c. derideret. S; mortuo vel amoto priore vices eius gerit per cōstitutiones: vñ reputat ordinarius curatus: ergo prohibēs subdito suo: ne alij cōfiteat: d; excipere ep̄m: papā: legatū: summū penitentiariū & archiep̄m du; visitat: & habētes ab eis

potestatem. Ep̄s vero debet excipere oēs p̄dictos: nisi seipsum: & sic glibet excipiat suos superiores a tali prohibitionē. ¶ Tertius effectus hui⁹ cōmissionis est: q; tenet curatus ei eucharistiā ministrare & etiā alia sacramēta ex quo dicit se cōfessus illi qui potuit eū absoluerē. Nec est absurdū q; det eucharistiā illi: cuius tñ cōscientiā ignorat: sed cū eque bona & tuta cōscientiā: immo tutiori: pōt eū cōficare: qui cōfessus est sine sui licētia habēti potestē: sicut illū qui cōfessus est de licētia sua: vel sibi: q; nec etiā vicarius curati reuelat sibi cōfessionē: cū idē curatus dat illi cōfessionē. ¶ Nō equaliter scire d; cōscientiā cōfessi vicario superioris: sicut scit cōscientiā talis cōfessi vicario suo. & debet curat⁹ p̄sumere q; meli⁹ cōfessus est: qui cōfessus est ei quē papa vel ep̄us elegit in confessorē per totum mundū: vel diocesim suam: q; qui cōfessus est illi: quē elegit ipse p̄uidendo de ipso suis subditis: cum ep̄us nō debeat hoc cōmittere nisi viris potētibus opere & sermone vt de offi. ordi. c. inter

cetera. vel etiam quibus ei qui confessus est illi: quem elegit ipse proprio arbitrio de licentia curari generalis: et hoc nisi cum esset excommunicatus vel notorius peccator: nam tunc antequam det eucharistiam: debet ei clare constare de absolutione ab huiusmodi. ¶ Quartus effectus est quod peccata confessi habenti tales commissionem non tenetur iterum confiteri proprio sacerdoti: ut declarat Jo. xxi. in extrava. que incipit Das electionis. ¶ Quintus effectus est quod per hanc commissionem fit iudex qui prius non erat. Cum enim ad absolvendum requiratur potestas ordinis et iurisdictionis: licet ab habente ordinem et iurisdictionem vel iurisdictionem tantum: possit hec audientia committi habenti ordinem: licet non habeat iurisdictionem: puta simplici sacerdoti: ita non curato sicut curato: non tamen e converso. Sacerdos non curatus potest hoc committere: vel curato: vel sacerdoti et ratio diversitatis est: quia non equaliter he due potestates transfunduntur. Habens enim ordinem ex sola commissione non transfert ordinem sed solus ordinatio sacramen-

talis transfert: siue sit iudex siue non. Sed iurisditio ab habente eam ordinarie sola commissione transferretur indifferenter privato qui nullam habebat: et ei qui habebat aliquam: sed non ista respectu ipsius. ¶ Sextus effectus est quod qui audit confessionem non iure suo: perdit potestatem suam: delegante mortuo vel amoto et idem forte est ipso excommunicato vel suspeso: nisi in confessione iam inchoata quae audit ex tunc quasi iure suo: sicut etiam perdit potestatem illo revocante: quia soluitur iudicium: prohibente illo qui iudicare iussit. ¶ Unde sicut episcopo mortuo vel translato: officialis cessat in causis: sic debet cessare penitentiarius in confessionibus audiendis: nisi quod absolvere potest de peccatis iam auditis glo. c. gratum. et c. relatam de off. et po. iudi. de cle. quia mandatum expirat per mortem mandatoris. Similiter si dedit confessoris monialibus expirat potestas: nisi esset rector earum cui ex officio quasi prioratus vel rectorie esset audientia annexa: et tunc esset quasi ordinarius. Videretur tamen quod non similiter ita expiraret prius de

legati delegate excoicatio: vel
suspensio. sic mortuo vel amo-
to. qz in pmo casu retinet de-
legans iurisdictione licet non
vsum: in scdo aut neutru reti-
net. Ad hoc autem qz delegat⁹
vtatur iurisdictione: requiritur qz
delegatus in delegando qdez
beat iurisdictione z vsum ei⁹
qz delegare est vsum iurisditi-
onis. Sed postqz delegavit
no requiritur qz beat vsum: qz
vsum eius nihil facit ergo zc.
Posset tm dici, pbabiliter qz
si eps no existens excoicat⁹:
vel suspensus instituit officiales
vel penitentiariu z postea ex-
coicetur: nihilominus vterqz
pot pcedere in officio suo: qz
vrit vice ei⁹ qui iurisdictione
habet licet no vsuz per se. Si
aut iam erat excoicatus: offi-
cialis nil agit: qz institutio vel
comissio no tenuit. De pe-
nitentiaro vero videt secus:
qz etiam no sacerdos vel no
osecratus qui minus het qz
excoicatus comittere pot: qz
no minus est comissio qz per-
missio: ga iure suo sacerdos
audit oessionem. z mittes
tm est ca sine qua non ppter
parrochiaz distinctione z ec-
clesie phibitione. Quando au

tem comittes morit vel amo-
uetur no est differentia iter co-
missariu in foro penitentiali
aut iudiciali: qz vtriusqz ptas
expirat quatu ad negocia no
incepta. Dec pe. de palu. dis.
xvii. qone. iiii. ar. iij.

Differentia iter fratres pre-
sentatos fm forma cle. dudum
z sacerdotes curatos. cap. x.

Fratres predicatorum
hnt privilegium qz epis
mortuis: qui ipsis su-
am dederunt auctoritate vel
comisserunt pnt vti ea aucto-
ritate. quousqz fuerit psum
ecclesie de pastore. **E**re no-
ta qd per istos effect⁹: no het
comissio effectum. in psonis or-
dinum reprobatoz: de quib⁹
dicitur in. c. i. de reli. do. c. i. li.
vi. Dec. de pal. vbi sup.
Mota vlteri⁹ differentia in-
ter pdictos fratres sic psen-
tatos z curatos. Nam pdicti
fratres ex tali presentati⁹ z
comissione: pnt audire oes
parrochianos omniu curato-
ruz illi⁹ diocesis vbi sunt pre-
sentati: s; no aliaz diocesum
z non pnt hoc comittere ali-
cui. Sed curati: no pnt audi-
re iquantu curati: nisi parro-
chianos suos tantu: alios no.

nisi cū licentia ep̄i vel cura-
 roꝝ eorꝝ: et possunt hoc comit-
 tere alteri. s. audire suos par-
 rochianos. ¶ Nota etiā aliā
 dicitur s̄m Lan. et Fran. zaba.
 in cle. dudū. Nam curati p̄nt
 audire confessiones et eorꝝ vica-
 rij sibi subditorum in diocesi
 sui ep̄i: et etiā ex diocesim: sed
 fratres electi et p̄sentati sc̄dꝫ
 formaz cle. dudū. de sepul. de
 qua supra nō p̄nt audire seu
 absoluerē extra diocesim: vbi
 sunt p̄sentati: et si secus fieret
 quibus p̄fessi possent ex ignorā-
 tia excusari: tñ quo ad ecclesi-
 am nō essent absoluti. S; si
 p̄staret eis: deberēt itē con-
 fiteri eis et infra diocesim ab-
 solui a p̄dictis. S; si sine pre-
 dicta solēnitate comitteretur
 fratribꝫ ab ep̄o vel a curatis
 auctoritas audiēdi p̄fessiones
 simplicit̄: tunc possent etiā ex
 diocesim audire sicut alij vi-
 carij eorūdeꝫ. ¶ De casibus
 ep̄is resuatis: nec curati nec
 dicti fratres p̄ntati: p̄nt absol-
 uere. nisi inq̄tū fuerit a dio-
 cesanis concessum.

¶ De casibus multiplicibus
 ep̄is resuatis. Cap. xi.
 d. De casibus ep̄iscopis
 res. de quibꝫ dicit in

fine cle. dudū varie sunt opi-
 niones doctoꝝ. Aliqui. n. po-
 nūt plures: aliqui pauciores.
 Unde materia ipsoꝝ casuꝫ
 nō est bene clara. Et in sum-
 ma pisana dicit q̄ B̄ndictꝫ
 papa. xi. in exuagā. inter cun-
 ctas declarauit quatuor eē ca-
 sus ep̄ales de iure. ¶ Primꝫ
 s. p̄ctm̄ clericici: per q̄d incurris-
 set irregularitatē. ¶ Secun-
 dus de incēdiarijs. ¶ Tertꝫ
 de peccato: p̄pter q̄d indicē-
 da eēt solēnis p̄nia. ¶ Quar-
 tus de excoꝛicatis maiore ex-
 cōmunicatione. Itē declara-
 uit quinꝫ esse casus ep̄is re-
 seruatos: de approbata p̄sue-
 tudine. ¶ Primꝫ ē peccatū
 homicide volūtarij. ¶ Secū-
 dus est peccatū falsariorum.
 ¶ Tertꝫ est p̄ctm̄ violantiꝫ
 ecclesiasticā libertatē. ¶ Quar-
 tus est peccatū violantiū ec-
 clesiasticā imunitatē. ¶ Qui-
 tus est p̄ctm̄ sortilegoꝝ diui-
 natoꝝ et incantatoꝝ. Quāuis
 autē dicta extrauagāns fuerit
 reuocata per cle. dudū ex de
 sepul. tñ quātū ad dictos ca-
 sus nil innouatū fuit: et si alia
 ibi p̄tēta sint et sic videtur q̄
 adhuc illi remaneāt: et addit
 in pisanelle q̄ p̄nt nihilom i-

nus episcopi in suis episcopa-
tib⁹ casus eis reservare put
videt eis expedire: sic pnt cō-
stitutiones facere: et multoma-
gis Concilium synodale vel pro-
vinciale: a quorū sententijs: re-
ligiosi nō valēt absolue. Jo.
an. in. c. si ep̄s de pe. et remis.
in glo. iij. li. vi. p̄dict⁹ casibus
addit post crimen enorme: et
publicū homicidiū: et sortile-
giū: oppressionē pueroꝝ etiā
ex casu: incestū: corruptiones
monialiū: coitum cum brutis:
matrimoniu clādestine p̄ctū
vel cōtra interdictū ecclesie:
periuriū: falsum testimoniū:
blasphemiā dei et sanctorum
¶ Hostiē. vero in sūma po-
nit oēs predictos casus et ad-
dit p̄ctū cōtra naturā: et etiā
quodlibet enorme. qd̄ parti-
cularis vel generalis cōsuetu-
do reservat ipsis ep̄is: in qb⁹
aliqñ ep̄i remittunt peccato-
res ad sedē apostolicā p̄pter
enormitatē criminū: et ad ter-
roꝝ alioꝝ. hec Hostiē. Ego
tñ non legi adhuc esse aliqd̄
peccatū precise ita enorme: a
quo nō possit absolue ep̄s
subditū: duz tñ nō habeat ali-
quā s̄niam excoicationis an-
neciā. Quāvis at̄ possint ab-

soluere: si aliqñ ad curias mit-
tāt: bñ faciūt. ¶ H. ul. durā.
Speculator in reptorio suo
ultra p̄dictos casus: addit ali-
os. s. deflorantes virgines vi-
op̄stas vel seductas. Cōtra-
bentes post votum castitatis
emissum. Fornicationē cū in-
dea vel sarracena. Cōcipiētē
prolez per adulteriū: quā vir-
credit suā. Procurantē abor-
sum vel sterilitatem in se vel
alio. Cōtrabentes matrimo-
niū post sp̄salia iuramento
firmata. Cōgnoscētē carnali-
ter baptizatā ab eo: vel cuius
p̄fessionē audiuit. Tenētē ad
baptismū vel cōfirmationē fi-
lios vel filias extra necessita-
tē. Verberātes patrē vel ma-
trē: et usurarios. Et tādē sic
concludit: Tot casus ponere:
nihil aliud est: q̄ sacerdotum
p̄tātē restringere: que eis ple-
narie data est a xp̄o. Dñ bre-
uiter dico: sacerdotes oia pos-
se i occultis quo ad for̄ p̄nia-
le que non sunt sp̄aliter in iu-
re ep̄is reservata: et que non
sunt ipsis sacerdotib⁹ directe
vel p̄ aliquā cōsequētiā inter-
dicta: ar. ex̄ de indi. c. Et si cle-
rici et c. nup̄ d̄ sen. excōi. Hoc
tñ fateor. q̄ vbiq̄ fuerit ali-

quod graue delictuz vel eno-
me superioris iudiciū regrēdū
est: et idē dico i oib⁹ casib⁹ i q
b⁹ ē generalis cōsuetudo ec-
clesie: q̄ sint ip̄is. ep̄is refua-
ti. **C**30. de lig. in declaratiōe
quā facit sup. c. ois d̄ pe. et re.
pbat et cōcludit ex dictis im-
mediate per **S**uil. Spe. et ex
cle. dudū fratres p̄dicatores
et miores p̄ntatos p̄ audiētia
p̄fessionū: posse absoluere ab
oib⁹ casib⁹ pctōꝝ: exceptis p̄-
cise illis q̄ i iure refuāt ep̄is.
S; a casib⁹ quos ep̄i sibi re-
fuāt: v̄l d̄ cōsuetudie sue dio-
cesis: vel ex suo b̄nplacito vel
p̄ p̄stitutiones suas synodales
v̄l p̄uiciales posse absoluere:
ēt si ep̄i dictos casus nō p̄ce-
dāt. Et pbat sic cle. dudū: de
sepul. Statuit q̄ dicti fr̄es n̄
possint absoluere. nisi a casi-
b⁹ a qb⁹ p̄nt curati absoluer̄:
q̄ eis p̄mittunt̄ i iure: nisi ipsi
ep̄i vellēt aliqd plus cōferre
eis. S; **S**uil. dicit q̄ nō ob-
stāte q̄ doctores ponāt mul-
tos casus ep̄is refuatos cu-
rati. n. p̄nt absoluere ab oib⁹
occultis q̄ nō sunt i iure ep̄is
refuata et nō sunt ip̄is sacer-
dotib⁹ directe vel p̄ aliquā cō-
sequētis interdita. **C**licet et

go ep̄iscopi possint reseruare
certos casus: qui de iure cō-
petunt inferioribus: non ta-
men hoc possunt simpliciter
nisi in duobus casibus secū-
dum **S**uil. s. directe vt cum
aliqd fuerit legitime i crimie
dep̄bēsi. q̄ merito fuerit tali
ptate p̄uadi. Secūdo indire-
cte. s. p̄ aliquā p̄nam: vt cum
aligs casus euenerit in quo
ad utilitatē cōcm expediat: q̄
talē casum retineat: et nō ali-
ter. **xxv. q. ij. c. de ecclesiasticis**
Mō autē expedit utilitati cōt
reseruare tot casus s; hoc est
ponere laqueos i via salutis
S; si aligs p̄r velit defende-
re plures casus posse ep̄os
rōnabiliter reseruare quo ad
sacerdotes parrochiales: cuz
sint de foro ep̄oz et eozū p̄sti-
tutionib⁹ subiecti: tñ hoc non
p̄nt facere ep̄i erga p̄dictos
fratres: qui exēpti sunt nec co-
rū ordinatiōib⁹ subiecti vt ex
de excels. p̄rela. c. nimis praua.
Cuz ergo n̄ possint dicti fr̄es
absoluere a casibus reserua-
tis in iure ep̄is vt d̄r in dicta
cle. duduz q̄ p̄nt ab oib⁹ alijs
absoluere: videlicet refuatis
de cōsuetudine particularis
loci: vel synodali p̄stitutione.

unum negando: aliud tacendo
 accessit. di. xxv. c. qualis. Nec
 pnt prelati dictam concessionem re-
 uocare vel defalcare: non dire-
 cte negando licentiam audiendi
 qz nihilominus hnt eam pro cle.
 duduz nec indirecte prohiben-
 do parrochianis ne assistant
 eis ex de privile. c. qzto. nec per
 retentionem multorum casuum: qz
 fieret in fraude legis qz fieri
 non debet: vt. c. constitutus ex de
 ces. pbe. ¶ Sileat ergo Jo.
 mo. hic qui dicit: qz si eps po-
 test artare potestatem ordinari-
 am curatorum: pot multo magis
 artare potestatem extraordinariam
 ipsorum fratrum: qz qd per superi-
 orem accidit per inferiorem ar-
 tari vel reuocari non pot: vt di.
 xxi. c. inferior. ¶ Ad constitutio-
 nes aut cle. de privile. religio-
 si. ubi dicit qz casibus ordina-
 rijs reseruatis: queqz absolue-
 re non presumant: rindendum est.
 qz hoc intelligendum est de casi-
 bus in iure reseruatis: sic inte-
 dit cle. dudum: non autem per con-
 suetudinem vel statuta aliorum
 prelatorum: qz illa remouet pa-
 pa in dicta cle. dudum. a quibus
 pnt dicti fratres absolueri: et
 per sequens videtur quicquid di-
 catur per modernos vel anti-

quos de talibus casibus per
 episcopos reseruatis: totum reuoca-
 tur per cle. dudum. specialiter dictum
 ad dictos fratres. Si. n. consti-
 tutio posterior. licet non faciat
 mentionem de priori ipsam re-
 uocare noscant. c. licet de consti-
 tu. li. vi. multo magis reuocari
 re debet dicta doctorum si in
 prius promulgentur hec. Jo. de
 ligna. Sz fra. zaba. post Lan.
 dicit. qz de casibus episcopalis
 non pot dari doctrina: cum de-
 pendeat ex constitutionibus ipso-
 rum episcoporum et doctrinis. Et
 quis Lan. dicat: qz hnt irre-
 gularitatem quam solus papa
 tollere pot: non pot absolui a
 peccato an dispensationem fran-
 zaba. dicit prius. s. qz pot ab-
 solui a peccato remanente ma-
 cula irregularitatis. ¶ Quia
 ergo non est clax qui sunt ca-
 sus episcopis reseruati in iure co-
 muni: ideo tutior via est in hu-
 iusmodi: qz fratres si pnt sci-
 ant ab episcopo: quos casus vult
 sibi reseruare: et de illis non se
 impedire: oes vero alios casus
 faciant sibi accipi. ¶ Certum
 est autem fm oes: qz absolutio
 ab excommunicatione maiori. reser-
 uatur episcopis. Itz dispensatio
 vel commutatio votorum. Itz re-

laratio quorūdā iuramētoꝝ.
 Dispensatio vero in certorū
 an ptineat ad ep̄m vel ad ali
 um hēs. supra in sc̄da parte
 summe. ti. ij. de resti. c. quarto
 et ibi diffuse. ¶ Fran. zaba. in
 ele. dudū. in glo. sup verbo cō
 cessa dic̄ gl. Jo. an. La. ¶ Da.
 Stepha. et zēze. tenere q̄ ep̄s
 possit reservare casus de qb̄
 curati poterāt ante hāc p̄sti
 tutionē dudum absoluerē. ita
 q̄ reservatio p̄iudicet fratri
 bus. i. q̄ etiā nō poterūt tunc
 ab ipsis reservatis casib̄ ab
 solvere: q̄ est p̄tra hoc quod
 hic dicit Jo. de ligna. Et itel
 ligit̄ ista reservatio casuū ep̄a
 lum de actib̄ exteriorib̄ cū
 effectu: et nō de interiorib̄: vi
 delicet si quis d̄sideravit: vel ēt
 quesivit aliuz occidere: istud
 homicidiū cordis: non est de
 casib̄ reservatis ep̄is. ¶ Di
 cit etiā ¶ De. de pal. q̄ icesus
 qui cōmittit̄ a pueris qui nō
 h̄nt vsuz rōnis: nō est de ref
 uaris ep̄is: q̄ nec p̄ hoc tollit̄
 virginitas nec catur affinitas.
 ¶ De sacerdote qui absoluit
 aliquē a casu a q̄ nō p̄t. c. xij.
 ¶ Nota q̄ si cōfessor
 quicūq̄: aliquē absol
 verit de aliquo pctō

a quo nō pōt: siue q̄ est ref
 uaris ep̄o siue q̄ nullam hēt
 auctoritatem. q̄uis graviter
 peccet: p̄cipue q̄n absoluit sci
 enter vel ex ignorantia iuris
 crassa: t̄n ex hoc nō icurrit ali
 quā censurā vel excoicationē
 siue sit clericus secularis: siue
 religiosus talis absolvens s̄m
 Fran. zaba. et zēze. s̄z tenet̄ il
 lū: quē sic absoluit auisare de
 errore suo: si cognoscit vel p̄t
 inuenire: Ille t̄n quo ad deū
 excusatur: dū hoc ignorat. Et
 q̄ dictū est q̄ Confessor debet il
 lum auisare quē absoluit cuz
 nō posset intelligitur q̄n fieri
 potest sine scandalo notabili.
 ¶ Vnde in cōcilio Basileñ.
 quidā multū periti habita su
 per hoc collatione: dixerūt q̄
 talis Confessor petat auctozita
 tem a supiori sup hoc casu a
 quo nō potuit absoluerē: et t̄n
 absoluit: qua habita: vocet il
 lum quē absoluerat cum nō
 posset: et per aliquē modū co
 opertū interroget de aliquib̄
 que sibi est Confessus. quasi vo
 lens se meli⁹ informare: ac si
 plene nō intellexisset: et si qua
 alia crimina postea cōmisse
 rit et sic ab oibus itez absol
 uat: de tūc alias audit et pri

us. Vel si magnū scandaluz
 ex hoc timeret: sic q̄ p̄dictus
 modus seruari nō posset: ab
 soluat absentem: si ab vltima
 p̄fessione credit̄ p̄seuerasse ta
 lez in gr̄a aut vt alijs placuit
 si ex hoc timeret nōbile scan
 dalum eueniri: cōmittat xp̄o
 summo sacerdoti p̄sertiz q̄n
 multitudo est sic neglecta: vl̄
 multū distat a loco vbi est cō
 fessor. ¶ S; si religiosus ab
 soluet aliquē ab aliq̄ snia ex
 cōicationis: suspētionis: vl̄ in
 terdicti in iure posita: icideret
 in excōicationē: a qua nō pos
 set absolui citra sedē ap̄lica; z
 ex de priui. religiosi. i. de. Se
 cus si absolueret a snia hois
 qz tūc nō icurreret s; p̄au.
 q̄uis grauit̄ peccaret. Sed
 clerici seculares absoluēdo a
 sentētijs iuris: q̄uis z ip̄i ma
 le faciant: non tamen aliquā
 incurrunt censuram.

¶ An in generali cōcessione
 contineat̄ specialis. Capl̄z. xiiij.

Nota etiaz q̄ vt dicit
 Jo. an. sup. c. Tua no
 bis in glo. ex de offi.
 vica. Si ep̄s dedit vicariū ge
 neralē: z in mādato aliquid ex
 pressit de his que regrūt spe
 ciale mādātū: secuta generali

clausula: z oia alia que p̄ nos
 possumus: et si mādatum eri
 gant spāle: s; in Hostiē. satis
 videt̄ q̄ talis ēt possit spālia
 ad instar p̄curatoris. Secus
 si aliquid de spālibus nō fuis
 set ibi exp̄ssus: hec Jo. an. qd̄
 videt̄ itelligendū. quātum est
 de virtute verborū: z i foro cō
 tentioso. Mā si in foro p̄sciē
 tie alicui p̄staret de itētionē
 p̄ferētis auctoritatē: q̄ ille itē
 derit hoc: et si nō expressisset
 aliquid in generali p̄cessione: itē
 telligerētur spālia. xiiij. q. v. c.
 humane: z hoc idem dici pot̄
 de auctate data ab ep̄o cōfē
 sorib; qz. s. dicēdo: do vobis
 auctatē meā in p̄fessione: nō
 intelligit̄ p̄pter hoc cōcessisse
 casus suos nisi alicui p̄staret
 q̄ per hec verba generalia in
 tēdit casus suos p̄cedere: sed
 dicendo istū z illuz z omnes
 alios meos casus: tunc intel
 ligitur totum dedisse.

¶ Quid possint penitentiarij
 curie romane. Capl̄m. xiiij.

¶ Nota q̄ p̄narij m
 nores i curia. p̄nt ab
 soluere vndecūq; ve
 niētes ab oibus casib; p̄ctōz
 z sententijs ep̄is reseruatis.
 Habent. n. auctoritatē quā

episcopales in foro penitētie
 ⁊ maiorē: quo ad quosdā ca-
 sus excōicationis ⁊ dispēfati-
 onis. Sūmus vero penitētia-
 rius: adhuc habet maiorē. in
 pluribus alijs casibus excōi-
 cationis ⁊ dispensationis.

¶ Quid fiēdū qñ Confessor nō
 intelligit penitentē. Cap. xv.

Nota vero q̄ cū Confes-
 sor nō intelligit peni-
 tentē: aut ex impitia
 lingue: aut ex dormitione: aut
 ex distractione mētis ad alia
 applicate: v̄l ex alia cā s̄z Jo.
 de neap. in q̄libet: q̄ cū sacra-
 lis Confessio p̄rigat Confessione:
 Confessio vero importat reuela-
 tionē: que nō pōt esse sine re-
 latione vni⁹. s. Confitentis ⁊ pcc-
 ptione alteri⁹. s. Confessoris: q̄ si
 alter⁹ istoz deficit in p̄fato ca-
 su credo de illo peccato nō ef-
 se factā Confessionē: ⁊ per conse-
 quēs nō impēdi absolutionē
 hec ille. Et s̄m hoc tenet̄ di-
 cere illi: q̄ iteret Confessionem.
 Si tñ nō hoc facit: ⁊ Confessus
 quidē de hoc nō p̄pendit. ab-
 solutus est corā deo: nec tene-
 tur iterare quousq̄z sciat illū
 nō p̄cepisse seu itellerisse pec-
 cata sua ⁊ h̄ vera sunt de pec-
 catis grauib⁹. i. moralib⁹: que

sunt de necessitate Confitenda:
 nō autē de venialib⁹: ad que
 quis nō tenet̄ de necessitate:
 ⁊ vbi talia modica raro ob-
 audiuntur ab eo qui alias co-
 gnoscit personam.

¶ Explicit prima pars q̄ fuit
 d̄ p̄tate seu auctate Confessoris.

¶ Incipit scda pars que erit
 de scia ipsi⁹: ⁊ hēt. v. s. primus
 s. s. q̄ duplex est clavis ordi-
 nis. s. sciētie ⁊ potentie.

¶ Acto de p̄tate con-
 fessorū nūc vidēdū
 est de ipoz sciētia

Est. n. duplex cla-
 vis ordinis. s. clavis sciētie: ⁊
 clavis potētie. Vñ t̄ps Pet-
 ro dixit. Tibi dabo claves
 regni celorum. Matth. xvi.
 ¶ Nota tamē q̄ ista sciētia
 nō dicitur clavis: sed ipsa po-
 testas discernēdi atq̄ exami-
 nādi siue cognoscēdi in foro
 Confitentis ⁊ potestas determi-
 nādi: seu diffiniēdi cām. i. li-
 gādi ⁊ soluēdi: dicitur clavis
 potētie. Ista vero duplex po-
 testas est vna in essentia: sed
 duplex in effectū. Sciētia au-
 tem acquisita non est clavis:
 sed bene iuuat vti clavi: ⁊ de
 his clauib⁹ habes distin. xx.
 per totum.

Quanta scientia requiratur in confessione. §. ij.

De quantitate scientie confessoris quantum. §.
 oportet cum habere peritiam: dicit Aug. de pe. di. vi. c. i. Oportet ut spiritualis iudex sciatur cognoscere quicquid debet iudicare. Dicit Tho. in. iiii. dis. xvii. q. iij. ar. v. in fine in expositione littere. Nec scientia et si non sit maior: tamen debet esse tanta: ut sciatur discernere iter peccati et non peccati: et peccatum mortale et veniale: et si in aliquo esset dubitatio sciatur dubitare: ut possit ad peritiores recurrere. Alb. aut in. iiii. dicit quod non tenetur sacerdos sciare discernere: nisi in communi. que sunt capitalia: et que mortalia communia: et que venialia ex genere. Sed hec nesciens dicitur idem: puto quod peccat mortaliter talis audiendo confessiones: et eum instituens: plus peccat quam ipse: et eum permittens institutum ministrare. si sua interest tale prohibere. Dicit etiam quod in perplexis casibus sacerdos ecclesie parochialis: debet esse ita discretus: ut talia difficilia esse sciatur: nec esse procedendum in eis. sine superioris consilio vel aucto-

ritate. Nec Alb. i. iiii. Durandus ordinis minorum in sua summa confessorum. li. i. pte. j. d. j. dicit: quod quoniam confessor se ingerit ad confessiones audiendas: toties se offert ad respondendum de quolibet: et interdum de casibus inopinatis: et alias inauditis: et quonibus seu casibus valde perplexis. Dicit ergo confessor sciare discernere: inter peccata et differentias peccatorum. Unde sciare debet confessor: si ea que exprimit sibi penitens: sint peccata vel non puta an bella principum et ipsorum exactioes sint licita vel ne: et utrum peccata qui fiunt sint liciti vel illiciti. et quando ad restitutionem teneatur. et quando non: et an ei debeat prohibere communionem: vel concedere: quod si confessor iudicat licitum: quod est illicitum: tamen confessor quam penitens in foveam cadunt: nisi forte probabilis ignorantia eum excuset: puta si habet aliquem doctorem autenticum et famosum: cuius opinioni inmittitur. Non si confessor non est expertus in casibus: ita quod nec novit dubitare: nec per se iudicare: cum periculo anime sue audit confessiones. Nec Durandus. De. de pal. in. iiii. di. xix. ostendit maiorem

scientiam requiri in eo qui se ingerit: q̄ in eo qui ponit ad hoc a superiorib⁹ suis ex obedientie iniūctione de. De primo pōt intelligi dictū rigorosum Duran. de scdo dictum Tho. & Alber. Dicit. n. ipe pe. disti. xix. q. i. ar. i. Omnis sacerdos habet clauē scie & potentie. i. auctoritate; discernēdi: & potentia ligandi. & soluendi: licet multi nō hnt sciaz debitā. Et ecōuerso. Multi nō sacerdotes hnt sciam: qui non habent auctoritatē discernendi. Secundi quidē sine peccato. sed primi cum peccato suo: si hoc procurarent: alias si inuiti ponerent excusati sunt: si proposuerūt impedimentum nec sunt auditi. Adunus. i. officiu; iudicādi necessariū est. Et p̄t ad hoc cōpelli. s. ad officiu; iudicādi & ad p̄lationē: carēs scia: & tunc nō peccat: sicut in religionib⁹ consuetū est fieri. Et q̄ dic̄ Greg. q̄ si indign⁹ est: non debet obedire: & si dignus vir debet obedire: itelligendū est de illo qui hēt defectus: qui sunt iuris: videlicet irregularitatis: & tūc nō debet obedire nisi ab eo per dispensatione; amoueat: alias tenet

religiosus obedire aliogn q̄libet religiosus bonus: qui reputaret se indignū renigeret: & sic soli indigni pmouerent & ponerent. Qui vero non coactus: s; spōte accipit potestatem siue p̄lationis: siue audiēdi p̄fessiones: nō hnt sufficētem scientiam: peccat. Sed q̄ inuit⁹ & coactus nō accipit: s; suscipit: non peccat. Quā sine peccato ab infcio hēri & suscipi pōt. sed accipi nō pōt potestas iudicandi vbi .s. hec pe. Si tūc in eo esset tāta ignorātia: q̄ oino ineptus eēt q̄ nec etiā scit: que Tho. & Alber. dicūt supra: credo q̄ nō excusaretur a pctō: etiā si ex obedientia iniuncta poneret se ad id. ad quod omnino ineptus est cum periculo animarum.

¶ An cōfessor teneat scire an pctā in cōfessione audita sint mortalia vel venialia. §. iij.

¶ Trum aut̄ p̄fessor teneat scire de oibus q̄ sibi dicūtur in cōfessione: an sint mortalia vel venialia? Henricus in q̄libet firmdendo distinguit. Peccata sunt i duplici genere. Que dam sunt pctā: q̄ p̄hibita: q̄ si nō essent p̄hibita nō essent

Secunda pars

peccata: ut sunt oia que sunt mere de iure positivo: ut audire missam die dñico: semel in āno cōfiteri et cōicare et hu iusmodi. Et talia tenet qlibet cōfessor scire: nisi hēat cām rationabilē que eū excuset: ut si forte tēpore p̄hibitionis: erat in terra longinqua vel in carcere. Alia sunt pctā: nō qz ab hoie p̄hibita: sed quia de nā sui mala sunt: et si nō p̄hibeantur et horū quedā sunt capitalia: et ista tenet quilibet cōfessor scire: saltē in generali. s. qz sunt septem pctā capitalia: ut supbia luxuria et c. Hec enim sunt quasi elemēta et p̄incipia que de necessitate quemlibet cōfessorē scire opz. Quedā vero sunt pctā que sunt species pctōz capitaliū: ut illa que recipiunt horū p̄dicationem: ut fornicatio et ebrietas et hmōi. Fornicatio vero luxuria qdā est. et ebrietas quedā gula. Et horū peccatorū que sunt spēs: quedā sunt que iportāt malū de substantia sui act⁹: eo qz statim noiata habeāt annexum malū: ut fornicatio: et de talibus etiā cōfessor scire tenetur vtrūqz sint mortalia vel non. Quedam vero de substantia

sui actus non habent deformitatē: s; ex libidine faciētis: sicut cognoscere vrozē p̄pria nō est peccatū de se: tñ posset quis vrozē cū tanta libidine cognoscere qz esset pctm mortale: ut si eā cognosceret etiā si nō esset vroz ei⁹ et de talib⁹ nō opz qz cōfessor sciat vtrum sint mortalia vel venialia: qz nec cōfessōrē frequenter scire oportet. Alia sunt peccata qz sunt filie peccatorū capitaliū: ut illa pctā quoz fines terminant et ordinantur ad fines capitaliū: sicut dolus et acquisitio rei iuste. et de talib⁹ peccatis frequēter opiniones sunt contrarie inter doctores: et de talibus nō tenet simplex curat⁹ nō ordinari⁹ scire vtrum sint mortalia vel nō. Curat⁹ aut ordinari⁹: ut ep̄s et archiep̄s: et ceteri alij superiores p̄lati: tenet scire: qz ipsi sunt purgatores et tenet alios purgare: p̄ficere et illuminare. et ideo tenentur scire nouū et vetus testm̄ hec ille. Caueat aut cōfessor ne sit p̄ceps ad dandū sniam de mortali: qñ non est cert⁹ et clarus. Et vbi in aliqua materia varie opiniones sunt q̄ pluriū et solēniū doctoz: vtrū

fit licitum vel illicitum: sicut de non soluendo decimas ubi non est consuetudo parati tñ sunt ad dandum si ecclesia peteret qđ quidā dicūt eos eē i statu damnationis: vt Inno. Alij vero dñt qđ non: vt Tho. Jo. an. Archi. & de emptiōe iuriū montis florētie: vel ipressitis venetoz qđ gda; dñt esse vsu rā. alij licituz dñt & in multis huiusmodi: psulat tñ sp qđ tu tius est. s. a talibus abstinē: eē de spon. c. Iuuenis. Non tñ p̄demnet p̄rium faciētes: seu p̄riam opinione; tenētes: nec p̄pter hoc deneget absolutio nem. S; vt dicit Bui. dicat p̄fessor qđ illud faciēdo nō est tutū: sed dubiū: & iō bene sibi prouideat. ¶ Si aut̄ omnino p̄scientia p̄fessoris dicta: et il lud eē mortale: & nō posset cō scientiaz deponere: qđ tñ de beret ad p̄filiuz sapientū: nul lo modo d; facere cōtra con sciētiā: qđ peccaret mortaliter xxviii. q. i. c. deinceps. §. vli. et bis iuncta glo. S; cū illd ta le esset p̄tra cōem opinione; doctorū: & cōiter sic seruatur a sapientiorib;: q̄uis aliquē; doctorē; audiret p̄riū tenere: non d; illi de leui adherere.

¶ Quō vero qđ debeat dpo nere in hoc p̄scientiaz errone am vel scrupulosaz habes in i. parte sūme ti. iij. c. de cōscia. ¶ Quod iteranda est confes sio in sex casibus. §. iij.

¶ Cite etiā tenet confes sor: qui sunt illi casus in qbus tenet qđ ite rare p̄fessionē: qui sunt q̄ttu or s̄m p̄det. de pal. an. iij. di. xvii. q. v. ar. iij. Duo vero sunt et p̄te p̄ntētis. ¶ Prim⁹ s̄m p̄de. Tho. Ray. Posti. & oēs alios. s. qñ aduertenter tacet aliqđ qđ est mortale. vel cre dit. v̄t probabiliter dubitat es se mortale ex verecundia vel alia causa iniusta: tunc etiam mortaliter peccat: cōmittēdo fictionem in sacramēto & no tabilem irreuerentiaz. & itera re tenetur talem confessionē. Si tamen talis confitetur ei dem cui & p̄ri⁹: & ille habet in memoria peccata eius: suffi cit dicere illud occultatum & illam fictionem secūdu; Du ran. ordi. minorum immo etiam si non haberet in me moria vt patet in fi. v. casus. Sed si dimitteret ex aliqua iusta causa: puta: quia p̄babi liter dubitat euz sollicitante;

ad malum de quo cōfitef: vel
 reuelatorē p̄fessionis: vel dicē-
 do id cū sit cōfessor manifesta-
 ret pctm: qđ audinit: puta: si i
 iuste absoluit cū nō debeat &
 in his casib⁹ nō habēdo copi-
 am: nisi talis p̄fessoris: cui cō-
 fitendo. aligd p̄dictorū seque-
 retur: tūc satis videt qđ sit ex-
 cusatus. Dicit et̄ p̄dict⁹ Du-
 ran. qđ si ex ignorātia crassa &
 supina aliqd retinuit morta-
 le: qz noluit cogitare de suis
 peccatis: tenet totū iterare: se-
 cus si ex ignorantia pbabili:
 qz tūc soluz illud qđ dimisit.
 ¶ Secundus est. fm̄ Tho. &
 p̄de. quādo nō impleuit p̄niam
 seu satisfactionē iniunctā pro
 mortalibus: ex p̄ceptu: vel ex
 negligētia & est oblitus eius.
 Si. n. eius recordaret̄ adhuc
 posset p̄ficere: & tūc perficien-
 do iterare nō tenet: & p̄cipue
 qñ nō est sibi p̄fixus termin⁹
 quē nō possit trāsgredi: q̄uis
 sibi sit declaratum in quo ip-
 sam debeat facere. vel in alio
 tpe ipsam supplere. Eo ipso
 aut qđ facit sibi p̄positum nō
 implendi p̄niam sibi iunctaz
 pro mortalib⁹ ex negligentia:
 vel p̄ceptu: peccat mortaliter
 qz tenet ad illā sub p̄cepto.

Secus vero est: de p̄nia iniū-
 cta pro venialib⁹: ad quaz nō
 tenet de necessitate fm̄ Tho.
 Idem si p̄niam iniunctā pro
 mortalib⁹ dimitteret ex ipos-
 sibilitate: puta ifirmitate & hu-
 iusmodi. p̄doret tñ p̄nia in-
 iuncta ab vno p̄fessore. muta-
 ri ab alio cui p̄fitef: etiaz sine
 audientia p̄fessionis pctōz il-
 lorū pro quib⁹ erat imposta:
 fm̄ p̄de. de pal. De hoc vide
 i. iij. p. sum. ti. xiiij. c. xvij. §. fi.
 ¶ Tertio casus f̄z p̄de. Tho.
 Ray. & Hosti. est ex pte p̄fes-
 soris: videlicet qñ notabiliter
 est ignorās sacerdos: ita qđ ne
 scit discernere iter mortale &
 veniale de cōmunib⁹ pecca-
 tis & p̄cipue cū penitens habz
 casus intricatos & difficiles
 Concor. Durā. & addit. & hoc
 nisi penitens sit peritus & in-
 struat p̄fessorē. Cum autē va-
 dit ad euz: quem scit idiotā &
 ignorantē: tenet iterare. Nec
 Durā. qđ videt̄ intelligenduz
 qñ pōt hēre aliā sufficientem.
 Nam si aliū hēre non pōt: &
 multo magis qñ est in piculo
 mortis: pōt & dēt confiteri ei
 quē hz. Dñ Aug. dic̄ de pe-
 di. vi. c. cui ar. Qui vult p̄fite-
 ri vt inueniat grāz: sacerdotēz

querat scientes; soluere et liga-
 re. Quartus casus est ex par-
 te confessoris. Est autem ex in-
 potestate absoluendi sicut in Deo. Tho.
 Ray. et Post. quod potest esse dupli-
 citer sicut in Deo. de pal. et Durā.
 vel quod habet potestatem artatam ab-
 soluendi: quod scilicet ab aliquibus pec-
 catis non potest absoluere. superio-
 re reseruante sibi illos: et tamen ab
 illis de facto absoluit. Et con-
 fessus illi cum ei hoc constat: tene-
 tur iterum confiteri: non quidem omnia
 secundum Deo. de pal. sed illa tamen de
 quibus non potuit absoluere. Aut
 hoc est quod nullam habuit pote-
 statem: et hoc quod non erat sacer-
 dos quousque reputaretur: vel quod
 non subditus: vel quod intrusus.
 aut quod excommunicatus vel suspen-
 sus ab officio huiusmodi: et ab-
 solutus a tali. cum illi hoc constat
 tenetur iterum confiteri: quod realiter:
 non est absolutus: quousque igno-
 rantia facti excuset eum; in con-
 spectu dei ac si esset absolutus:
 dum nescit secundum Tho. in quoli-
 bet. i. q. ix. ad. iij. Sed Deo. de
 pal. in. iij. di. xvij. q. vi. sic di-
 stinguunt et notabiliter. Quia autem
 impedimentum quod habet absol-
 uens: est iuris diuini vel hu-
 mani: si iuris diuini: videlicet
 quod non fuit baptizatus talis: vel

non ordinatus: et in hoc casu
 absolutus a tali: tenetur iterum con-
 fiteri: hoc scito: nec papa pos-
 set de retrario dispensare. Si
 vero impedimentum est iuris hu-
 mani: puta quod suspensus est vel
 excommunicatus et huiusmodi: tunc impe-
 dimentum aut est notorium: aut
 occultum. Si notorium puta quod
 manifeste vel publice verbe-
 rauit clericum: propter quod est ex-
 communicatus notorie: aut manife-
 ste intrusus. scilicet propter concessione
 secularium positam in ecclesia cu-
 rata et non per canonicam conces-
 sione: propter quod titulum non
 habet nec potestatem super parro-
 chianos illius ecclesie: talis con-
 fessus isti. tenetur iterum confiteri
 hoc scito. Si vero impedimen-
 tum est occultum: tunc autem confi-
 tens scit illud impedimentum:
 aut nescit. Si scit: confitendo il-
 li tenetur iterum confiteri: et peccat
 mortaliter comunicando illi
 in diuinis. Sed si nescit impe-
 dimentum quod etiam alijs occul-
 tum est et hoc ignorantia facti:
 puta percussit clericum nul-
 lo vidente: tunc non tenetur itera-
 re. Argumentum ad hoc. de sen-
 tentia serui: qui liber putaba-
 tur publice que rata est. Sed
 si hoc nesciret. ignorantia in-

ris: puta qd scit illum percussisse clericū s; credit nihilominus ipm posse audire cōfessiones: non excusat propter hoc quin teneat iterare cōfessionē s; m. **¶** De. de pal. **¶** Quintus casus in quo quis tenet iterare cōfessionē s; m. **¶** De. de pal. ubi supra: est impedimētus ex pte cōfitentis scitū vel oblitū: vel ignoratū. p̄babiliter: puta: qd erat excōicat⁹ maiori vel minori excōicatione: licet nesciret: et cū postea sciuit: tenet iterum cōfiteri sic absolutus: qd ligat⁹ excōicatione absolui non potuit a peccatis. et p̄babilis ignorantia p̄sruat a culpa et a pena irregularitatis: s; nō facit eū nō esse excōicatum: pp̄ qd si tunc eligeret: vel sibi beneficiū cōferet ignorantia nō faceret: qd sibi aliqd ius acquireretur. c. aplice. et de cle. excō. mi. in glo. Est aut minus capax sacramētorum: a quorū participatiōe directe excludit: q̄s quorūcūq; aliorū. et ideo absolutio nulla. **¶** Et dicit idem **¶** De. qd in hoc casu et in alijs in quibus quis tenet iterare cōfessionē: si cōfiteretur eidē: non oporteret iterare peccata explicitē s; solū implicitē: dicen-

do: peccaui in illis que alias vobis dixi: sicut si nulla fuisset absolutio de facto. **¶** Dilata. n. absolutio p̄ multos dies fieri pōt: et si ipse oblitus fuerit: dum tñ p̄nia ei p̄ri⁹ innotuerit: qd si nō tarasset p̄nias: tūc oporteret ad memorias reducere: ut modereretur iuste: pp̄ qd remittens ad ep̄m si non absoluat: debet p̄niato innotescere qd post reditus absolvens iniūget: dicēs facias qd tibi dixi: qd ligare nō d; antequā absolueret: ita et in proposito. **¶** Nec **¶** De. d. xvij. q. v. ar. iij. **¶** Huil. et dicit qd p̄nia nō requirit tantā cōtinuitatē agendorū et dicendorū sicut alia sacramēta. Sed in vna die potest fieri pars cōfessionis et in alia die altera: vel in vna die cōfessio audiri: et in alia impēdi absolutio: et iniungi penitētia peccatorum. **¶** Sextus casus est quādo quis facit cōfessionem in mortali sine proposito abstinendi. Sed quis iste casus h; varias opiniones et est satis difficilis: declarabitur in sequenti. **¶** **¶** An valeat confessio ab incontrito facta: ut eam iterare non oporteat. **¶** §. v.

Ma ex cōditionibus confessionis est q̄ fit lachrymabilis. i. cum dolore seu displicētia de peccatis: saltē fm rōnez. ¶ Unde querunt doctores: utrū cōfessio facta a nō cōtrito: qz. s. nō dolet sufficienter: vel non proponit se abstinere a peccatis: valeat ita q̄ nō teneat eā iterare. Et rōdet ¶ De. de pal. in. iiii. di. xvij. q. viij. q̄ ad hāc questionē est triplex modus dicendi. ¶ Prim⁹ est: q̄ non valet ad remissionem culpe nec pene. nec tūc nec recedente fictione vnde tūc tenetur iterare: et hec est opinio. Gof. in. quolibet. Ray. et Hosti. in summa. Bonauē. in. iiii. Duran. Kob. Olchor. et Vincē. in speculo histor. ¶ Secundus modus dicendi est: q̄ talis confessio valeat ad remissionem culpe: qm̄ impenitens cōfiteatur et absoluitur: licet tunc nō recipiat fructū confessionis tñ recedente fictione recipiet sicut dicitur de baptismo. Et ratio hui⁹ opinionis forte est: qz sicut in baptismo imprimitur character ad quez recedente fictione sequitur gratia: ita in penitentia imprimitur quidam

ornatus ad quez recedente fictione sequitur gratia. Et hec est opinio ¶ De. Tho. Ricar. in. iiii. distin. xvij. Jo. et Ber. i glo. videt etiā esse Gratiani de pe. di. i. c. mēsuraz. In. s. sequenti dicit. n. q̄ nō est necesse q̄ pctā que semel sacerdoti confessi sumus: eadez denuo confiteamur. ¶ Est et terti⁹ modus dicendi concordans ambas. Aut. n. talis nō habet intentionē cōfitendi sacramentaliter et absoluendi: s; deridē dicitur aut habet intentionē cōfitendi. In primo casu nō liberatur a p̄cepto diuino de confessione: qz sine intentione nō pōt suscipi essentia sacramenti quōd consistit in usu: vñ tenet iterum p̄teriri. Si autē intēdit: tunc distinguēdū est: qz intendens implē p̄ceptuz et suscipere veruz sacramentum quod ecclesia confert. aut nullaz habet penitentiam de suo peccato: aut aliquam: si nullam tunc penitentie sacramentuz non suscipit: quis potestas huius sacramenti essentialis que consistit in actu suspicientis est actus interior: vnde sine eo non est: sicut non esset matrimoniu; si quis intēde-

ret vtz sacramētuz suscipere: nō tñ cōsentire nisi in carna-
lez copulā z ad tēpus. Sed si
aliquā habet penitētiā de pec-
catis suis: tūc itez distinguen-
dū est: q̄a aut talez habet peni-
tētiāz q̄ sufficit cū sacramen-
to: puta attritus accedit ad cō-
fessionē ex quo fit ibi cōtritus
vi clauuz: vnde fugat fictio: z
sic nō habet dubiū q̄a z sacra-
mentū suscepit z effectum ei⁹
s. remissionē Peccatorū. vñ-
de nō tenet iterare: z similiter
imo fortius: si accedit stritus
Si vero habet talē p̄niam: q̄
nō sufficiat cum sacramento
ad gratiam: quia nec etiam at-
trit⁹ accedit: tunc est vera opi-
nio. Tho. s. q̄ recedente fictio-
ne tūc incipit valere confessio: z
nō tenet cōfiteri nisi fictionez
suam: puta si habuit quendaz
dolorē imperfectū sed q̄a nō
sufficiēter discussisset cōscien-
tiā suā: putabat aut̄ discussisse
quantū sufficiebat: vel si dole-
bat de pctō preterito nō p̄po-
nēs cauere in futuro: aut ecō-
uerso: vel dolor nō erat maxi-
m⁹ sicut debebat: ipse tñ secū-
dū p̄sciam suā nō erat fictus
licet secūdū veritatē esset z sic
nihil celauit: q̄d crederet mor-

tale: per consequens secundū
suum iudiciū cōcurrerāt oia
que erāt necessaria. postea au-
tem certificatus de errore sue
cōscientie: penitet de illo defe-
ctu. ¶ Potest igitur opinio
Tho. multis modis saluari.
¶ Vno modo loquēdo d̄ eo
qui fictus est priuatiue nō po-
sitiue: q̄a. s. habet dolorem sed
ita imperfectuz q̄ nec cū sacra-
mēto actu suscepto sufficit ad
stritionē: nihilominus tamē
hāc imperfectionez que est fi-
ctio nō confitetur: quia credit
eē sufficiēter dispositus: z sic
nō sciēter celat peccatum: q̄d
fuit in hoc quia. s. nō examina-
uit conscientiā suam sicut de-
buit: z sic q̄a erat error iuris
diuini nō tollit fictionē respe-
ctu vltimi effectus sacramen-
ti: q̄a improbabilis vnde non
excusat: sed eo ipso quo error
tollit fictionē que excludit es-
sentiam sacramēti: vnde verū
sacramētū fuit. Tali ergo qui
verū sacramētum suscipit: or-
natus imprimū: s; grā nō da-
tur: sed postea quādo redit ad
cor z recolit se nō bene fecisse
debitum suum z ex negligē-
tia sua aliqua oblitū: tunc in-
cipit valere cōfessio: z nō tene

tur confiteri illa que prius cōfessus fuit sic fictus: quia non fuit dimidiata ex intētionē: s; solum illaz fictionem tenetur iterum confiteri. Si autē fuisset fictio positivē: quia. s. non dolet: et sciēter celat. fuisset cōfessio nulla: vel si cōfessus fuisset: non debuisset sibi dari absolutio. S; si data ei fuit: dubiū est vtrum ornatus sit impressus: in quo casu tho. non p̄t intelligi. ¶ Secūdo modo p̄t intelligi opi. Tho. quādo est positiva fictio q̄tus ad hoc qd̄ nō dolet: nec p̄ponit abstinere: tunc ista fictio non occurrit sibi vt cōfitenda nec actu cogitavit: q; teneat eā cōfiteri: tūc. n. est sicut de peccato qd̄ occurrit quidē: sed non credit q; sit peccatus: aut q; sit mortale et de necessitate confitendum p̄inde est ac si fuisset oblitus per negligētiā: nec fecisset debitū suū de scrutādo cōscientiā suā in quo casu solum illud cōfitendū est: et est v̄ sacramētū: licet sit hic ignorātia iuris diuini ibi facti et hoc mō p̄t sustineri dictū tho. in iij. di. xxi. q. ij. ar. ij. in solutione vltimi ar. vbi dicit. q; ignorātia iuris diuini nō excusat

a fictione: et sic talem vocat fictū. ¶ Tertio modo p̄t sustineri opinio tho. loquēdo de illo qui cōfiteatur eidem cui prius: et tunc nō oportet iterare cōfessionē primā factam ei: licet fictā ēt si ipse sacerdos nō recoleret pctā pri⁹ sibi dicta: quia nec qm̄ cōfessio integra est: oportet q; recolat actu a principio vsq; ad finem: et maxime quia hoc sufficit. s. absoluerit ab oibus et iniungere penam p̄fictione: et p̄ alijs q; faciat penitentiā sibi iniūctā. ¶ Itē paulo post dicit idē. ¶ De. d. pal. q; cū cōfitens exprimit fictiones suā: puta dicit se nō posse: vel nō velle p̄ponere abstinere i futurū que; absoluit sacerdos: quāuis nullo mō debeat absolueri: alias peccaret abutēs clauis nec valeret sibi tunc illa absolutio: tñ ex quo itēdit absolueri: et sacm̄ v̄ conferre: v̄ de q; cōferat: et si tunc nō habet effectū p̄ illi⁹ indispositionē: hēbit tñ postea qm̄ cōteret vel ex p̄actione v̄ dispositione ornatus manēte. ¶ Et si dicatur: q; quāuis sit ibi forma non tñ materia: ergo nō est sacramētus: materia. n. est peccator cōtritus. Dicendū q; quādo

Secunda pars

sibi sua fictio non occurrit: ut
confitenda: tunc non est confes-
sio dimidiata: et quando suaz
dicit fictionez; cuz alijs pecca-
tis est confessio integra: et sic
materia perfecta cui materie
pot impuini forma. Quod si
fiat veru sacramentum erit: qz
uis fieri non debeat: sicut sa-
cerdos habens hostiaz super
altare pollutum non deberet
quidem celebrare. Si tu cele-
brado verba pferret: eucharis-
tia vera esset. Peccator. n. e
materia: sed imunda: nisi sit sal-
tem attritus: vel confessio si-
ne attritione est materia im-
munda: hec De. de pal. in
iii. di. xvij. q. viij. ar. ij. et. iij.

De attritione et contritoe.
Et qz dictuz est de co-
tritione et attritione
quo penites sup ipis
debeat instrui a pssore. Ideo
de ea clarius dicendum est.
Nota ergo scdm tho. i. iij.
di. xvij. q. differentia est inter
attritione et contritione. Nam
attritio importat quandam di-
splicentia de peccatis: sed im-
perfecta. Unde attritus. i. ali-
quo modo tritu: sed contritio
importat perfectam displicen-
tiam de peccatis: unde con-

tritus. i. simul totum tritu et im-
puluerem redactus. Est at
contritio secunduz De. in. iij.
di. xvij. dolor voluntarie assu-
ptus pro peccatis cum ppo-
sito confitendi et satisfaciendi:
et secunduz eundez ea. di. oportet
qz contritio habeatur de oi
peccato mortali: et ro est qz in
oi peccato mortali est actua-
lis auersio voluntati a deo. Et
qz contraria contrarijs curant:
io oportet qz i omni remissio-
ne peccatorum fit actualis con-
uersio ad deu et auersio a pec-
cato et hoc dicitur contritio.
De peccatis aut oblitis suffi-
cit contritio generalis cum co-
nata ad recordandu et dolen-
duz. Dolere etiam debet de
obliuione peccatoruz: que co-
tingit ex negligetia. Et si at
querat si specialis contritio de
quolibet peccato requirat: ut
sufficiat vna generalis pro oi-
bus: sicut respodet Tho. i. iij.
di. xvij. q. quantum ad princi-
pium contritionis. s. cum quis
de peccatis suis cogitans do-
let: et si non dolere contritio-
nis saltez dolore attritionis:
oportet qz sit specialis dolor
de peccatis que quis habet
in memoria: sed quantum ad

terminum qui est dolor iam gratia informatus: sufficit quod sit una cōis cōtritio de omnibus: tūc enim motus ille agit virtute omnium dispositiōum precedentium. Et quia nemo scit vtrum habeat gratiam: que requiritur ad cōtritiōem: ideo nemo potest esse certus de sua contritione: nec per consequens de remissione. ¶ Et dicit Ricardus. i. iiii. di. xvij. quod si cōfitens in peccato mortali ē attritus de suo peccato ut probabiliter possit presumere se esse dispositus: non peccat absolute recipiendo: immo frequenter virtute claviū per susceptionem absolutionis: formatur sua attritio: et fit contritio. ¶ Item nota quod duplex ē contritionis dolor secundum Tho. et De. in. iiii. di. xvij. scilicet intellectualis: qui est quedam perfecta detestatio peccati secundum rationem: et dolor sensibilis: qui est dolor excitatus in parte sensitiva cum alteratiōe et afflictione corporis. ¶ Primus dolor requiritur de necessitate ad remissionem peccati: et ille ē solus est sufficiens: quod sicut peccatū mortale sufficienter committit per solus actū

voluntatis et per cōplacētiam deliberatā rōnis: ita sufficienter destrui potest per detestatiōem volūtatis et displicentiam rōnis: et hoc ē et in pte nra p̄supposita gratia. ¶ Secundus dolor. i. sensibilis ē et valet ad remissionem peccati: sed nō ē necessarius: sed de p̄fectiōe attritionis: nec ē in pte nra et p̄supposita grā. ¶ Item dolor intellectualis nō potest esse nimis sic nec charitas aqua p̄cedit potest esse nimia: sed sensibilis potest esse nimis: et ideo oportet quod sumatur promēsurā debita ad cōservatiōem subiecti: sic et ieiunijs et alijs corporis afflictōibus. ¶ Item no. secundum Tho. in. iiii. di. xvij. quod vera attritio semper debet remanere in habitu. i. quod semper debet habere istā dispositiōem quod quando recordatur de peccatis commissis habeat displicentiā: saltem secundum rationem. ¶ Item secundum De. in. iiii. di. xvij. dolor maior intellectualis debet esse de maiori peccato habitualiter nō actualiter. si considerentur peccata in cōmuni in quantum sunt offensa dei: sed etiam in speciali dolor debet esse maior de maiori peccato: quia maiorem rationem doloris habet

maius peccatum. Dolor vero sensibilis ueniens etiā ē ut sit maior de maiori: quāuis nō sit de necessitate. ¶ Item sū Tho. in q̄libet. i. q. v. ar. i. Idem ¶ De. de pal. in. iij. dis. xvij. q. i. ar. vi. z Inno. Cōtrit⁹ d̄z magis diligere deū quam seip̄z culpa aut est p̄tra deuz pena vero est cōtra seipsum. Ideo d̄z p̄tritus eligere potius oēm penā sustinere: q̄ deum offendere. Descēdere aut ad hāc penā vel ad aliam nō tenetur: imo faceret fatue descendēdo ad ista particularia vel alium sup hoc sollicitādo. ¶ Sexdecim p̄ditiones q̄ requirūt in oī bona cōfessione. ¶ Onit at Tho. in. iij. di. xvij. q. vlt. ar. iij. q. iij. ad. iij. q̄ confessio bona d̄z hēre sexdeciz p̄ditiones que his p̄tinēt versibus. ¶ Sit simplex humilis: cōfessio: pura: fidelis. Atqz frequēs: nuda: discreta: libēs: verecunda. Integra: secreta: lachrymabilis: accelerata. Fortis z accusans z sit parere parata. ¶ Sit simplex. i. non recitet in confessione nisi id quod p̄tinet ad declarationez sui peccati: z etiam quantitatem z

non alie historie misceantur. ¶ Sit humilis: ut se miserū ac peccatōrē cognoscat sine fictiōe. ¶ Pura idest recta intentione non ut reputetur bonus: vel laudetur ab hominibus. ¶ Fidelis idest vera z sine ulla falsitate: ut non dicat que nō fecit: vel etiā habeat fidez de remissione peccatoruz suorum si vere ipsum penitet. ¶ Atqz frequēs. i. sepe p̄fiteatur. Istud t̄n est de bene esse p̄fessiōis z nō de necessitate. ¶ Nuda: ut. s. nō inuoluat obscuritate verborū: s̄z dicat verba ut intelligat̄ peccatū suū: cuz circūstātijs saltē necessarijs. ¶ Discreta: ut maiora cū maiori pōderositate dicat: vel nō plura simul: s̄z distincte loquēdo z dicendo numerū si fieri vel scire pōt: vel ēt ut discreto z sufficienti. ac perito confessori cōfiteatur peccata sua. ¶ Libēs idest voluntaria nō coacta timore verbez: ut pueri vel timore penaz t̄paliū vel infernaliūz p̄ncipaliter. ¶ Verecūda: ut erubescat z nō se iactet: vel mente gloriē propter seculi vanitatem aliquam: z p̄cipue ibi confundatur in ratione respectu di-

uine maiestatis offense.

Integra: ut nihil retineat de his que dimisit precipue de mortalibus.

Secreta: ut non publice sed occulte sacerdoti dicat peccata sua qui eum possit absolvere.

Lachrymabilis: ut doleat de peccatis commissis: et detestetur ea. saltem intellectu rationis.

Accelerata: ut quam citius potest commissio peccati. hoc ad bene esse est.

Fortis: ut nihil dimittat pro verecundia. Et accusans. id est accusans se et non alios: nec in confessione se excuset et alios inculpet.

Et sit parere parata. id est adimplere premissa sibi iniuncta: et facere ea que hinc necessario faciunt: ut aliena restituere: si habet: et huiusmodi.

ExPLICIT secunda pars: que est de scientia: que requiritur in confessore.

Incipit tertia pars de bonitate Confessoris. Et primo qualem ipsum oporteat esse in exercitio talis officij. §. primus.

De bonitate Confessoris in se: et in exercitio talis officij. Dicit Augu. de penit. di. vi. c. Qui vult confiteri. Sa

cerdos ante quem statuitur omnis languor: in nullo illorum fit iudicandus: que in alio iudicare est proptus. Iudicatus. n. alium qui est iudicandus: condemnat seipsum cognoscat igitur se: et purget in se: quod videt alios sibi offerre. Curet ut a se precipietur: quicquid in alio danosum reperit. Animaduertat quidem quod dicitur. Qui sine peccato est vestrum etc. ideo. n. liberauit peccatricem: quia non erat qui proijceret lapidem. Quo lapidaret qui se lapidandum cognosceret. Nullus. n. erat sine peccato: in quo intelligitur omnes fuisse reos. Nam venialia peccata semper remittebantur per ceremonias. Si quod ergo peccatum in eis erat: criminale erat. Detiores ergo in hoc sunt sacerdotes (se prius non edificantes) illis qui dominum observabant in fideiis hec Augu. **S**ecundum enim Tho. in. iiii. et Alb. audiens confessionem cum conscientia mortalis peccati: mortaliter peccat. Tamen effectum sacramenti confert cum sacramento: si non est precipuus vel suspensus quantumcumque alias malus. Unde Augu. i. q. i. c. dictum. Dicitur est a domino in Numeris ad Aarō

Vos ponite nomen meū su-
per filios israel: et ego dñs be-
nedicam eos: ut gratiā tradi-
tam per ministeriū ordinati:
transfundat hominib⁹ nec vo-
luntas sacerdotis pdesse vel
obesse possit: s; meritū benedi-
ctionem poscentis. Quia autē
dicit ca. q. Remissionem; pec-
catorū nō dāt auari et similia
intelligit fm glo. vel simplici-
ter de precibus: vel si intelliga-
tur de tolleratis: tales non
dant ex merito vite: scilicet
non sunt digni dare.

¶ Duo que d; hēre cōfessor.

Ebet autē cōfessor pre-
cipue hēre duo scili-
cet timorē vñ fiat cir-
cumspectus: et celum animarū
vñ sit sollicit⁹ circa ea que ne-
cessaria sunt. **¶** Quantū ad
primū cōsiderare debet q; ipse
est vt mare eneam in templo
dñi: vbi lauabant sacerdotes
et leuite animalia offerēda in
sacrificiū. Vñ ex imundicijs
a quib⁹ illa abluebātur: efficie-
batur immūdū. Vñ Greg.
in pastorali dicit: q; fit plerū-
q; vt anim⁹ pastoris audita
tentatione ouis et ipse tentet:
et iō cū timore et tremore dēt
poni: et nō se ingerere: et cū le-

uitate et cum risibus ibi stare
Vnde in figurā Moyses vt
dicit Exod. xxxviii. fecit labiū
cneū de speculis mulierū in
quo lauarent sacerdotes san-
cta sanctorū ingressuri: et signi-
ficat scripturā: vbi sunt exem-
pla sanctorū animarū ad quā
debet sepe inspicere ad viden-
dū maculas suas et intelligē-
dū insidias diaboli. Vnde
subdit greg. vbi supra. Nec
nequaquā sunt timēda pastori
q; deo pensante cūcta subtili-
ter: tanto facili⁹ liberat quis a
sua: quantomagis tentatiōe
fatigatus aliena. **¶** Quantū
vero ad celū dicit Greg. q;
nullum sacrificiū ita deo ac-
ceptum est: vt celus animarū.
Et fructū huiusmodi ostēdit
Jaco. c. v. vbi post pmulgatio-
nem cōfessionis dicit. Qui cō-
uerti fecerit peccatores ab er-
rore vie sue: saluabit animas
eius a morte: et charitas ope-
rit multitudines peccatorum.
Non autē minus trabūtur
ad deum per confessionē ani-
me quando diligenter fit q;
per predicationem: moderno
tempore vt experiētia docet.
Debet ergo non tardare: qui
vocatur ad huiusmodi.

Quomodo se habere debeat confessor: erga penitentem. §. ij.

Sicut Augu. de pe. di. vi. c. i. post mediū. Diligens inq̄sitor: subtilis iuestigator: sapienter et q̄si astute interrogetta peccatore que forsitan ignorat: vel pre uerecūdia uelit occultare. Cognito aut̄ crimine: varietates eius inuestigare nō dubitet et locus et tēpus et c. quib⁹ cognitis adsit beniuolus parat⁹ erigere: et secum onus portare. Habeat dulcedinē i affectio ne: pietatez in alteri⁹ crimine discretionēz in varietate. Ad iuuēt p̄nitentem orādo et alia pro eo bona faciēdo. Semp̄ iuuēt: leniēdo: p̄solando: spes promittēdo: et euz opus fuerit etiā increpādo. Doleat loq̄ndo: instruat operādo: sit participes laboris: si uult esse participes gaudiij doceat p̄seuerantiam. **H**ec Augu. **E**x uerbis Augu. patet q̄ nō sufficit audire que sibi dicuntur a peccatore et ip̄m nō interrogare nisi esset p̄sona in his bñ p̄rita et p̄scientiata: que sufficiēter scit dicē que oportet. **S**z cum p̄sone cōiter sint, grosse

in istis: et ille que sunt i alijs negocijs mundi vel scientijs acuti: ideo permittēduz est dicere unicuiqz id qd̄ uult: et eo ordine quo uult: et de peccatis que per se sufficiēter dicit: nō est iterum interrogandus: ne molestes euz in quo nō oportet. Sed si aliquod non bene intellexerit. precipue de mortalibus: faciat sibi iterum declarare ut melius intelligat. De his uero que non plene dixit: puta quia non dixit circumstantias necessarias: vel numerum: interroga eum: ut plene dicat quantum est necessarium. De illis uero peccatis que non dixit: nec scit per se dicere: interroga eum. **Q**uo ordine fieri debeant interrogatiōes et de quibus. **R**ay. et **H**osti. in summa dicunt: q̄ interrogaciones fieri debent de septem uitijs capitalibus et eorum speciebus et filiabus de quibus habes infra diffuse in. secunda parte interrogatoriij et in. scda parte summe per totum. Non tamen est interrogāduz de omnibus: sed plus et minus fm̄ conditionem personaruz. Sicut autez qui p̄nitēt nō habet

necesse tenere magis vnum ordinē q̄ aliū dicēdo peccata sua: ita nec cōfessor interrogādo. Tñ ad melius memorie cōmendādum: de quibus debet interrogare ⁊ de quibus iaz interrogauit ne amplius habeat triplicare: cōgruus est tenere aliquē ordinē. Et si plz interrogaret de d̄cē p̄ceptis: q̄ cōtinentur in istis versibus.

Cōnū cole deū: ne iures vana per ip̄s. Sabbata sanctifices: habeas in honore parentes. Non occisor eris: fur: mechus: testis iniquus: Nō vlli nuptā: nec rez cupies alienaz. Declarationē horū versuum hēs infra. Post vero interrogationē super decē p̄ceptis: cōueniēs erit interrogare super septem vitijs capitalib⁹: q̄ in hoc versu cōtinet. Ut tibi sit vita semper saligia vitta. In ista dictiōe Saligia sunt septē littere: a quib⁹ incipiunt nomina septē capitaliū vitiorū. Per **S** vero intelligit superbia sub qua cōprehēditur vana gloria: Per **A** auaritia: Per **L** fetida luxuria: Per **I** inuidia: Per **G** gula: per **I** ira: Per **A** accidia. S; anteq̄ interroget de pec-

catis: prius q̄ uerat de excommunicatione maiori. Et si inuenit eum aliqua sententia irretitus: si h; auctoritatē super hoc: absoluat prius. Si vero non hēt auctoritatē: remittat ad eū qui pōt euz absolvere.

In interrogationibus fiendis: tria debent obseruari.

Tho. i. iiii. di. xviii. l. fi. dicit q̄ cōfessor tria debet obseruare in interrogationibus fiendis.

Primū est: q̄ non interroget oēs de oibus: sed interrogetur p̄sone de peccatis: que s̄ueuerūt reperiri in hominibus illi⁹ conditionis ⁊ status: vt stipendarij de rapinis ⁊ incendijs. Clerici de simonia ⁊ horis omissis. Adolescētes de luxurijs ⁊ huiusmodi. Vnde a principio cōfessionis decēs est: interrogare confitentē de conditione sua: de exercitio ⁊ statu: an clericus: an laicus: an solutus: vel coniugatus: ⁊ huiusmodi vt prudentius ide possit formare interrogationes: ⁊ cōtū est t̄pis q̄ fecerit ultimā cōfessionē: ⁊ si fecit penitētiā sibi iniunctaz ⁊ utrū i statu gratie vel peccati mortali.

Scōm q̄ debet obseruare cōfessor est: vt interrogēt

ipsi peccatores a remotis de peccatis. et in genere: non in ultima specie et modo peccati subito: ut si nesciebat tale peccatum committere. illud adiscat: et sic ducatur in temptationem: Verbi gratia. Si fateatur se commisisse vitium luxurie: non statim interroget confessor. si seipsum manibus polluit et huiusmodi: sed ita paulatim interroget de modo et circumstantiis talis peccati commissi et huiusmodi. Tertium est. quod in peccatis carnalibus non descendatur nimis ad particulares circumstantias non necessarias quia hoc est seipsum in temptationem inducere et ad inventionem peccatorum docere eos: qui ignorant: et aliquando postea talia referunt in plateis in derisum et scandalum sacerdotum. Verbi gratia. Si vir fateatur polluisse mulierem ex vas debitum: non ulterius querant confessores in qua parte corporis et quomodo. Iam. n. habet ultimam spem peccati: Alias vero turpitudines: quas miseri homines inveniunt: ipsi met si volunt. exprimant.

De circumstantiis peccatorum et ibi versus earum: et quod circumstantie sunt in quintuplici specie. §. iij.

Ad nota quod confessor non solum debet interrogare de mortalibus: sed etiam de circumstantiis que aggravant vel alleviunt. Unde Innocentius in c. ois de pen. et re. dicit. Sit discretus sacerdos et cautus: ut more periti medici si perinfundat vinum et oleum vulneribus sauciati: diligenter inquirens peccata et eorum circumstantias: quibus diligenter et prudenter inquisitis: intelligat quale ei debeat prebere remedium: et cuiusmodi remedium debeat adhibere. Diversis utendo experimentis ad sanandum egrotum. hec ibi. Ad illud facit quod dicit Augustinus de circumstantiis peccatorum de pe. di. v. c. Consideret. Consideret qualitatem criminis: in loco: in tempore: in perseverantia: in persone varietate: quali hoc fecerit intentione: et ipsius vitii multiplici executione. His ista varietas ostenda est et dicenda. Dolendum est non solum quod peccavit: sed quod se virtute et gratia privavit. Doleat aliorum vitam in suam fuisse corruptam. s. suo exemplo: et commodum quod dedisset primo: suo exemplo bono. Doleat de tristitia quam intulit bonis peccando: et de letitia quam

eis nō adhibuit: Nec Augu.
 que oia intellige scdm q̄ de-
 clarant hic. ¶ Illas aut̄ circū-
 stantias: que trabunt pctm̄ in
 alterā spēm: oportet necessa-
 rio cōfiteri secūdu thō. Alb. &
 alios doctores. Alias. n. circū-
 stantias p̄fiteri: cū sint pecca-
 ta venialia: perfectioris est vir-
 tutis: nō tñ ē necessariū. ¶ De.
 de pal. in. iiii. di. xvi. q. iij. art. i.
 dicit q̄ numerus circūstātia-
 rū cōprehenditur hoc versu.
 ¶ Quis: qd: vbi: q̄b? auxilijs
 cur: quō: quā: Ray. vero addit
 octauū. s. q̄tiēs. Et vbi i versu
 dī q̄b? auxilijs: ip̄e dīc p̄ quos
 dicit ergo q̄s: p̄ varietate p̄so-
 narū & status: etatis: sapientie
 & ordinis: & sic fuit grauissi-
 mū peccatū. Ade: q̄ quā gra-
 dus altior: tanto casus gra-
 uior: & ingratitude maior.
 ¶ Quid Vtrū malū q̄ p̄hi-
 bitū: v̄l ex gnē suo. Vtrū mor-
 tale v̄l veniale: an occultū vel
 manifestū: & quātū ad hāc cō-
 ditionē: graui? fuit pctm̄ La-
 yn q̄ Ade. ¶ Quātitas. n. ge-
 neris homicidij: grauior est
 pctō gule vel supbie. ¶ Vbi:
 q̄ i loco sacro graui? peccat.
 ¶ Per quos: quia traxit alios
 ad peccādum: qd̄ ē p̄p̄riū di-

aboli: v̄l quos posuit media-
 tores ad malū p̄petrandū: q̄
 pctōz illoz ē p̄iceps: v̄l cū q̄
 b? p̄ q̄b? & p̄ quos. ¶ Quoti-
 ens: nō solū quātū ad vsuetu-
 dinē: s; ēt quātū ad numerū:
 q̄ nūerus refer̄ ad actionē:
 nō ad objectū actōis: Verbi
 grā. Si hō. i iniusta p̄tractati-
 one accipiat sacco plenū mil-
 le florenis: ē tātū vnū furtū si
 at tres flores accipiat diuer-
 sis t̄pibus & actibus successi-
 ue: erunt tria furtū: q̄ in ipso
 actu est peccatū semp̄ essenti-
 aliter: & iō nō pōt esse vnū in
 pluribus actibus. ¶ Cur: an
 ex infirmitate: vel ignorātia: v̄l
 electione: vel q̄li intētiōe fe-
 cerit: q̄ mortalia peccata tra-
 bunt spēm a fine. ¶ Jō hoc dili-
 gēter est explicādū. ¶ Qui. n.
 furat̄ vt mech̄: magis dicē-
 dus est mech̄: q̄ fur: Tamē
 vnū peccatū est in vno actu:
 s; habens plures deformati-
 tes. ¶ Quomō: naturali mō
 vel innaturali: q̄ semp̄ ē gra-
 ui? i eodē genere. s. agēdo q̄
 patiēdo. ¶ Quā: si i sacro t̄pē.
 puta diebus festiuis: vel alio
 t̄pē: & d̄ p̄seuerātia i peccato.
 ¶ Circūstātie peccatoz p̄fite-
 de sunt in q̄ntuplici genere.

De declaratione; huiusmodi. s. qñ circumstantie peccatorum sunt cōfite de sic dicit **I**de. de pal. in iij. di. xvi. q. iij. Circumstantie sunt in quintuplici genere. **P**rimae sunt que nō alleuiant nec aggrauāt: sicut ille q̄ nullā important cōuenientia vel disconuenientia ad rōnē: nec ex se: nec ex suppositione: vt furari cū manu dextra v̄ sinistra: et istas cōfiteri est superfluum. **S**ecūde sunt: que alleuiant. s. q̄ important cōuenientiam: vt facere malū ex bona intentione vel ignorantia: et istas cōfiteri est imperfectum: nisi timeret scandalū cōfessorū. **T**ertie sunt que important disconuenientia ex suppositione: vt furari multum et istas cōfiteri est perfectum: quia aggrauāt peccatū: nisi immineret periculū sui vel cōfessoris: vel alterius tertij. **S**ed qz nō mutant speciem nec aggrauāt in infinitū: nō est necessarium eas cōfiteri s̄m **T**ho. in iij. di. xvi. q. iij. ar. ij. ad. iij. q. Sed **I**de. dicit qz quamuis ista sit cōmunis opinio: tutior tñ est alia. s. vt confiteatur eas. s. cum notabiliter aggra-

uāt: vt furari cētū: multo graui⁹ ē q̄ furari vnū. **Q**uar- te sūt: que aggrauāt et mutant spēm: nō tñ in infinitū grauat et mutant vt qñ vtrūqz ē veniale: vel qñ primus est mortale sedz veniale: vt in speciebus gulae: quaz vna aduenit alteri: et sūt qñqz veniales et qñqz mortales et istas cōfiteri nō est necessarium. **N**ec illud ē p̄tra hoc qd̄ dicit **T**ho. et cōter alij. s. qz q̄ mutant spēs necessario sunt cōfite de: qz loquuntur de illis que sunt mortalia. **R**atio autē q̄re nō est necessarium eas cōfiteri est ista: qz circumstantia ē cōfitenda necessario. nō qz mutat spēm: vt p̄ in veniali: sed qz mutat in infinitū vt patet in mortali. Sed circumstantia non mutās in infinitū: nunq̄ aggrauat in infinitū: qz itēdit penas et nō extēdit. **E**xtensio. n. est infinita nec pōt crescere: s̄ intensio est infinita: et semp̄ p̄t crescere. **N**ulla ergo talis q̄ non mutat seu aggrauat in infinitum: est necessario cōfitenda. **Q**uinte mutant et qñqz aggrauant in infinitū: vt quādo veniali actui: puta laute et studiose p̄paratiōi addit ebrietas v̄ notabil̄ anticipa-

tio horre. in ieiunio sine causa.

Sed vtrum in religioso fit mortale qđ alteri est veniale dicendū qđ nō: puta dicendo verbuz ociosum ⁊ hmoi nisi speciē mutaret: qđ nubere velle nubere: qđ secularibus nō est peccatū: si hoc fiat causa prolis generāde: vel veniale ppter voluptatē: est mortale religioso p̄fesso: clerico v̄ ordinato: qđ sacrilegiū: nō autem primi mot⁹ luxurie: furti: vel inuidie: qđ nullus vouet se non habiturum primos motus qui nō sunt in nostra potestate: hec *Idem*. de pal. vbi. s.

Circūstātie q̄ trahūt pctm̄ ad aliud genus: sunt *Confitende*. *Nota* s̄ *Tho.* opusculo. xij. in quadā ep̄istola qđ ille circūstātie dicunt trahēt pctm̄ ad aliud genus (⁊ ideo de necessitate *Confitende*) que hnt spālez repugnantia ad aliqđ p̄ceptoz diuine legis: sicut furtū simplex repugnat huic p̄cepto: nō furtuz facies. Si vero fiat furtū in loco sacro circūstātia loci: iam repugnantia hēt ad aliqđ p̄ceptoz qđ est de veneratōe sacroz: ⁊ sic addit̄ noua species pcti: ⁊ sic de alijs.

Peccatū cōmissum die festo trahit ad circūstātia aliā.

Sicut *Mic.* de lyra su *per* *Ero.* qđ peccatuz mortale *missuz* die festo habet spālem repugnātia ad illud p̄ceptū de sanctificatione festoz ⁊ sabbati: qđ magis est opus seruile opus pcti: qđ opus manuale. *Opus* autē seruile ibi prohibet: ⁊ sic mortale vltra ppriam deformitatē sue materie: ex hoc qđ cōmittitur in die festo: hēt aliam deformitatē ex ista circūstātia quā opz *Confiteri*. *Et* in fine illius opusculi dicit *idez* *Tho.* qđ illud qđ dicit circūstāntias nō trahētes peccatū ad aliud gen⁹ siue speciē: non esse de necessitate cōfitebas: nō esse referendū ad numez pctoz ⁊ eiusdē speciei: qđ numez tenetur confiteri si p̄d̄: qđ nō est vnum sed multa: ⁊ hoc nota diligenter.

Nota tertio qđ cuz cogitatio cū deliberatione rōnis in actuz peccati mortalis. s. desiderandi illuz actū agere: etiā absqz opere sit pctm̄ mortale ideo ad singulas pctōrū species post pctā operis: interroga ēt de peccatū cogitationis

illius peccati tantū: et de peccatis. Et cū opus alicui⁹ peccati: et deliberatio mētis: ad illud agendū absq; ope sit eius dē speciei specialissime: s; differt s; mai⁹ et min⁹: vel pfectum et impfectū: q; .s. maius peccatū est in opere q̄ in sola cogitatione: ideo et de circumstantiis huiusmodi cogitationū interrogādū est: puta: si dicit penitēs se cōsensisse cogitationib⁹ luxuriosis: q; pōt hoc esse multipliciter. et in diuersis speciebus: ideo iterrogetur de qualitate: ipsarū cogitationum: vt si deliberauit tale peccatū cōmittere cū soluta: q; tūc fornicatio est: si ipse solut⁹ est: aut cū coniugata: q; tūc adulteriū est: aut cū cōsanguinea: q; tunc incestus est: et sic de alijs luxurie speciebus et aliorum vitiorum.

C Peccatus diuidit̄ in tria. Ro aliquali declaratiōe p̄dictorū nota q; dicit Tho. p̄ia sc̄dē. q. lxxij. ar. vij. q; peccatū diuidit̄ per hec tria. s. peccatū cordis: oris: et opis: nō sic per diuersas spēs cōpletas: sicut differunt specie bos et leo et capra: sed per diuersos gradus p̄cti

sicut domus in fundamentis diuiditur: in parietē et rectus sicut in spēs incōpletas. Cōsumatio igit̄ p̄cti est in opere. Vñ peccatū operis: hēt spēs cōpletam: s; prima inchoatio ei⁹ est quasi fundatio i corde. **S**ecūdus gradus ei⁹ est in ore: s; q; homo p̄cipit facile ad manifestādū p̄ceptū cōdis. **T**erti⁹ gradus est in cōfirmatiōe opis. Patet ergo q; hec tria p̄tinet ad vnā perfectā peccati spēm: cū ab eodem motuo p̄cedant. **Q**uādrus. n. ex eo q; appetit vindictā: p̄io turbat̄ in corde: sc̄dō in verba cōtumeliosa p̄cipit. tertio p̄cedit ad facta iniuriosa: vt percussione et b̄uio: et sic de alijs q;libet. et de luxuria. Nec tñ sic intelligēdū est p̄ctā cordis esse spēs incōpletas q̄ si nō sint mortalia: imo qñ in eis est cōsensus deliberatiuus ad act⁹ qui de se sunt p̄ctā mortalia: tales cogitationes sunt p̄ctā mortalia: et si non ita grania sicut peccata operis: vt dictū est. Et quando sunt simul cogitatio cū locutione et opere. vnū est peccatum: vt patet de luxuria et alijs peccatis. Et quādo ve-

ro quoddam tpe deliberat fornicari: & alio tpe diverso & distantī. fornicat: sunt duo pctā mortalia. De delectatione vero morosa aliquid dicitur suo loco.

¶ Regule quinq; cognoscē di pctm mortale a veniali.

¶ **C**ognoscēdū vero quādo pctm est mortale vel veniale: nota quinque regulas. ¶ Prima est qn amor vel affectio ad aliquā creaturā. s. se vel aliā tantūz crescit: vel est tam magn⁹ quod in eo cōstituitur vltim⁹ finis. i. q; nec actu nec habitu ordinat illā creaturā: aut eius dilectionē: aut ēt seipsuz secū dū deū & vellet cū tali creatura cōtentari: & nō curaret de um offendere: aut eius precepta transgredi pp illā creaturā: ita q; ibi est aliqualis cōtēptus dei. & si nō est formalis: tñ interpretatiu⁹ & est fruitio creature: q; preponitur creatura deo. Unde cuz aliquis vellet hic cū creatura semper manere nō curādo de eterna beatitudine: licet nō sint semper rudes de hoc interrogandi vel tentandi: tamen talis amor creaturæ semper est pec-

catum mortale. Quando aut aliquis diligit aliquā creaturam plus quam debet: sed pp hoc nollet deū offendere: aut eo carere nec eius amicitiaz perdere: talis amor creature: nō semper est peccatum mortale. ¶ Secūda regula satis cōcordat cuz precedenti. s. cum notabiliter cōtra dilectionēz primi aliquid cōmittit: tunc est mortale peccatum. Quā vero nō: tūc est veniale. Quā vero aliquid fit cōtra dilectionē dei: pōt attēdi penes hoc qd repugnat charitati vlt amicitie: quā debem⁹ ad deū hēre super oia. Quā autē aliqd fit cōtra dilectionē primi: pōt attēdi penes ista pcepta legis nature. s. qd tibi nō vis fieri: alteri ne facias: & qd tibi rōabiliter & ex debito vis fieri: alteri facias & pōt etiam attēdi penes scādalu actiuū: qd ego infero primo meo per mala exēpla. Sz inquātū importat aliquid cōtra dilectionem: vlt quantū fit illud scādalu: ad hoc q; fit mortale: nō precise determinatū est: q; i modico facere extra primū nō ē mortale: aut in paruo scādalizare. Unde quilibet attēdat ad se

ipsum quod sibi vellet fieri et quod sibi nollet fieri: et pro quod factum et non factum solvere inter se et amicum suum amicitiam quam simul habent. **Tercia regula:** quando omittunt contra preceptum dei et ecclesie vel legis nature vel superioris: que precepta sunt de necessitate salutis: vel contra votum publicum vel privatum: vel contra iuramentum licitum: et tunc est mortale peccatum: quando vero contra: tunc non est mortale.

Quarta regula: cum aliquid fit vel committitur, vel omittitur contra conscientiam vere vel false dictantem: aliquod peccatum mortale vel contra conscientiam formidantem probabiliter vel dubitative: an aliquod peccatum sit mortale: tunc semper est mortale: si conscientia non sit sufficienter instructa. **Quinta regula est de actibus intus manentibus.** Quando quidam habet solam cogitationem de aliquo quantumcumque turpem vel malam absque consensu seu delectatione vel consensu tunc nunquam est peccatum mortale vel nullum vel veniale. Quando vero est consensus in actu qui esset peccatum mortale: tunc semper est peccatum mortale: quia deus voluntate pro facto ac-

ceptat. Quando autem cum cogitatione aut consensu est delectatio mortosa in aliquo turpi: specialiter in libidinosis: tunc est mortale. secundum dictum Augustini. Esto quod non sit consensus in actu. **¶** In hoc dictum Augustini iudicium est de peccatis interioribus ad quod est facit distinctio supraposita de sensualitate et actione: et de peccatis prevenientibus et sequentibus deliberationem. **¶** Applicando igitur septem vitia capitalia que non semper sunt mortalia: sed sunt male radices in homine ex quibus oriuntur septem venialia. **¶** Que debent obfervare et scire confessor utilia et necessaria in ipso exercitio confessionis. §. iiii.

¶ Extra excoicationem iuris communis: sciat confessor si penitens incidit in suam constitutionis sinodali. Non debet investigare de constitutionibus illius diocesis si quis haberet: vel et provincie vel legationis: ut melius possit penitentibus providere. **¶** Diligenter querat de numero peccati: quotiens incidit in id vel illud: quia homines sepe trahunt illud leniter. **¶** Et de circumstantiis non necessariis: et de peccato quod alteri iam rite confessus

est non querat cuz nō teneatur nisi in casu i quo tenetur cōfessionē iterare: de quo plene supra i p̄ce. p̄te. §. iiii. z nō solū de peccatis opere perpetratis: sed et de peccatis cordis z de numero eoz que p̄sone p̄uipendūt interrogādū est. ¶ Et qz fm tho. p̄ria. ij. q. lxxij. pctm̄ cogitationis z operis in eadē materia sunt sp̄ei sed differunt sc̄dm̄ magis z min⁹: qz. i. pctm̄ operis ē grauius pctō cordis: iō ēt iterogandū est de sp̄e z circūstantijs necessarijs peccatorū cordis. *Verbigratia.* Si dicit se in mēte soluz deliberasse mulierē cognoscere: interrogandū est utrū solutā vel nuptā: virgine; vel alia;: z qua die: z hoc qz ista faciunt illud peccatū esse diuerse sp̄ei. ¶ Et si mulier est facias eaz ex transfero stare: nec in facie; eius aspicias: qz facies eaz: v̄etus est v̄ēs ait propheta. ¶ Sed nec virū decet frequēter aspicere in faciē: ne cuz erubescere facias ultra q̄ opz. *Dios* eaz graues z sapiētes dulcius z v̄banus oportet reprehendere. *Rusticos grossos ac idiotas duri⁹:* ne peccata sua

paruipendant et leuitate sermonis. *Stimulatos* vera et dolore: z desperatione: quātū cunqz peccata commissa sint graua confortare z animare expedit: inducēdo exēpla. *Dauid.* *Adagdalene* *Dauid.* *De.* *Zarrōis:* z *hmōi.* *Induratos* z se excusantes: aggrauat peccata eoz: oñdendo pericula: exēplo *Ade:* *Saulis:* *Iude* z *hmōi* que seipos desperauerūt. ¶ *Mota* sc̄dz. *m.* *Über.* in li. d. of. or. q. illoz; p̄fessiones prius sunt audiende z libentius: qui magis indigere putant: vel qz raro venire solent: vel qz sunt extranei: vel qz sunt in maiori statu: vel de quozum confessione speratur maior vtilitas futura.

¶ *Quomodo* se h̄re d̄cat cōfessor audiendo mulieres.

De; dicit de audiēti i b̄ mulieres. *Lancāt* ne nisi i publico audiant: z nisi ab aliquo videant: nec multū imorent: nisi quātū necessitas p̄fessionis requirit. *Et* eis que nimis frequēter cōfiteri volūt: assignēt certū t̄ps. extra q̄d ipsas nō audiant: nec alijs colloquijs se eis exponūt: z semper duris

verbis et rigidis vrant circa illas poti⁹ q̄ molib⁹: hec ille. Et hoc est cōtra illos: q̄ quotidie audiūt mulierculas et faciūt eis lōgas p̄dicatiōes: vñ amittūt mltū t̄pis et scādalu segt cōiter ī ipsis et ī populis. ¶ Qualis et q̄ta debeat iniūgi satisfactio seu p̄nia a cōfessore penitentib⁹ et q̄liter se h̄re debeat p̄nias iniūgēdo.

Dta q̄ pro quolibet pctō mortali esset regulariter septēnis penitētia iniūgēda: seu imponēda vt habet. xxij. q. i. c. p̄dicandū ī glo. et. xxxij. q. ij. c. hoc ip̄s et. §. se. qd̄ seruabat̄ antiḡtus: et ista septēnis p̄nia magis vlt̄ minus aspa secūdū varietatē criminū maioꝝ vel minoꝝ et circūstantiaꝝ et cōpūctiones erat: quia vt dicit ibi Jero. apud deum nō tm̄ valet t̄pis mēsurā: q̄ dolor: nec tm̄ abstinētia ciboꝝ q̄ mortificatio criminū. de pe. di. i. c. mēsurā. Sed hodie p̄nie oēs sunt arbitrio cōfessoris tarāde: cōsideratis circūstātijs criminū et p̄sonarū: et h̄mōi: extra de pe. et re. c. de⁹ qui. ¶ Dicit etiā Leo papa. xxvi. q. vij. c. tempora. T̄ps penitudinis: tue

moderatiōis arbitrio sunt cōstituēda: prout cōuersoꝝ aios prospereris esse deuotos.

¶ Ray. S̄uil. et spe. ī suo repositoꝝ hoc tenent et generalis cōsuetudo sic: se h̄t: Nec est cōtra id qd̄ dicit Bre. de pe. d. v. c. falsas. Falsas p̄nias dicimus. que non s̄m auctoritate sanctorū patruꝝ pro qualitate criminū iponunt. Hoc enim intellige s̄m Ray. cum sine necessitate rōabili dimitterēt p̄nie antiḡtate. Nā vltra illā cōem p̄nias septēne p̄ quolibet pctō mortali ī genē: ponunt̄ alic p̄nie maiores vlt̄ minores pro certis pctis: prout habetur in diuersis capitulis decretaliū et decretoruꝝ: q̄ qz cōiter nō dātur: hic nō pono. que pleni⁹ habētur ī summa cōfessorū li. iij. ti. xxxij. q. cxv. ti. de peni. et re. vbi ponuntur casus. xlvi. de h̄mōi. Est aut̄ satis rationabilis cā non dādī huiusmodi p̄nias in dīsp̄sitione penitentiū: et etiā aliq̄n non sufficeret tēpus vite. Nā vt Ray. et Hosti. dicūt: dēt cōfessor talē dare penitētia: quā verifimilr credat illū implere: ne ip̄as violādo detēri⁹ sibi cōtingat. ¶ Qd̄ si ma

gna pctā commisit ⁊ dicit se
 penitere: s; nō posse aliquam
 durā pniāz facere: animet eū
 ad hoc cōfessor. ei oñdēdo gra
 uitatē pctōz: ⁊ per cōsequens
 pniāz ⁊ penaruz sibi pp hoc
 debitar ⁊ sic tandē iniungat
 ei pniā: quā libēter suscipi
 at. Et si sacerdos nō p̄t gau
 dere de oimoda purgatione
 eius: saltē gaudeat. q; libera
 tur a gehenna: transmittit ad
 purgatoriū. ¶ Itaq; vt dicit
 Hosti. cōfessor nullo mō dēt
 permittēre pctōzē desperatū
 a se recedē: ar. xxvi. q. vi. c. pres
 byter: s; poti⁹ iponat ei vnuz
 pater noster: vel aliud leue: ⁊
 alia bona que fecerit vl̄ mala
 que tolerauerit sint ei i pniāz
 Lōcor. Tho. in hoc. Hoc tñ
 sane itellige: videlicet si ipsuz
 alias penitet: ⁊ dic̄ se paratuz
 facere qđ dēt s; hoc onus pe
 nitētie sufferre nō posse: tunc
 ppter hoc cōtūcūq; deliquē
 rit nō dēt dimitti sine absolu
 tione. ne se desperet. S; si di
 cit se nō posse dimittēre odiū
 vel caste viuere: vl̄ alienū nō
 velle restituere: vel artem di
 mittere quā sine mortali pec
 cato exercere nō pōt: vel aliđ
 bñmōi cū possit: nullo mō dēt

absolui s; Tho. De. de pal.
 ⁊ Alb. q; vt dic̄ Greg. cā. xi.
 q. iij. c. Tūc vera est absolutio
 sacerdotis: cuz interni sequit̄
 arbitriuz iudicis. i. dei: q; nūq;
 absoluit ipenitentē: de pe. di.
 i. c. Perfecta. §. neminē. Sa
 cerdos aut̄ nullam debet cō
 mittere falsitatē in sacramē
 tis veritatis. Dñ de pe. di. v.
 c. fratres. Fratres nros ad
 monem⁹: vt falsis penitētijs
 animas laicoz decipi nō pa
 tiant. Falsas pniās dicimus
 cum sic agit de vno. vt nō re
 cedať ab altero. ¶ Verū ⁊ si
 talis peccatū pur vult cōfiteri
 debet audiri ei⁹ cōfessio: vt di
 citur et̄ de pe. ⁊ re. c. q; quidā:
 ⁊ sic aliqd debet iniūgi: nō tñ
 absoluēdo eū: s; ei declarādo
 q; ppter hoc nō est absolut⁹:
 s; tñ satisfaciet p̄cepto eccle
 sie annualis cōfessionis fiēde:
 ⁊ hortetur eū q; faciat omne
 bonuz qđ pōt: vt de⁹ cor eius
 illustret ad pniāz: vt dic̄ de
 pe. di. v. c. falsas. ⁊ sic non est
 dimittēdus sine cōfessione ne
 desperet. Qđ si instet pro ab
 solutione: ostendēdo scanda
 lum ⁊ desperationē si nō ab
 soluat: nullo modo d̄bet ei as
 sentire. Lic; tamē ei declara

re: q̄ fieri nō potest: nec iuuaret euz. **E**t si permanet in scandalo: nō est curanduz: qz est scandalum phariseorū. xi. q. iij. c. Inter verba.

Qualiter se habere debeat confessor penitencias iniungendo penitentibus.

N imponendo penitencias ne vilescat auctoritas ecclesie: arbitretur Confessor. z ne potestas clauium cōtemnat: de pe. di. i. c.

Multiplex. §. sunt qui arbitrant. §. o. di. c. abfit z. c. si quis prepostera. **A**d inus malū est si pur stringat errare. q̄ erret dādo nimis parua: q̄ nimis magna: vt dicit Chryso. xvi.

q. vii. c. alligant: qz vt ibi dicit **A**d aliq̄ est deo reddere rōnē de nimia misericordia: q̄ de nimia seueritate. Si. n. benignus est deus: vt qd sacerdos vult esse austerus: **E**xēplū habemus a xp̄o vt dicit Ray.

qui nulli vnq̄ grauez iposuit peniam: s̄ dixit: **V**ade z amplius nollī peccare: z ad hoc maxime d̄ attendere Confessor

excidere ab eo causas z occasiones pctōz: puta si querelatio eius cū aliquo vel aliqua est occasio ei alicui⁹ ruine: d̄

imponere sibi quod dimittat si pōt: z hmōi de pe. dist. iij. c. satisfactio. Aliqñ imponere potest ei loci mutationez: qui ei est ad scandalum: si fieri potest di. lxxi. c. valet. Aliquando tamen res sic se habet: qd fieri non potest.

Contraria penitētia debet imponi delicto.

Tez imponēda ē peniam ad malū qd cōmisit fm Ray. videlicet supbo opera humilia: gulo ieiuniuz: auaro clemosyne z hmōi: qz p̄na contrarijs curant: de pe. di. ij. c. ij. **Q**d intellige si creditur illuz velle z posse perficere. **H**oc. n. est ad bñ esse: imponere magis istā q̄ illaz. **E**t itē si est negligēs ad audiendū verbū dei: sibi pōt iniungere fm Jo. q̄ audiat certum numerum predicationū. **D**ēt tñ cauere confessor ne det talem peniam. per quā fiat alteri p̄iudiciū: puta si seruo iniungatur pegrinatio vel ieiunium plixum ita q̄ eius dñs reciperet detrimētuz de seruitio suo: si etiā imponeret vxozi vt daret multas elemosynas: dabit de bonis viri si para frenalia non habet.

Item pro peccato occulto non est manifesta pena iniungenda. scilicet talis: ut possit inde oriri alius suspitio peccati commissi.

Item nota secundum Joannem an. super cle. dudum de sepul. super verbo audire: quod prius debet sacerdos imponere penas quam facere absolutionem a peccatis: quod probatur ex ipso textu: clemen. que prius loquitur de pena iniungenda: postea de absolutione: tunc etiam ex ratione probatur: quia cum absolutio sit complementum et forma in pena: prius debet esse satisfactio que est ut pars materialis penae: saltem in proposito actuali: ut expressa satisfactio que dicitur imponi per sacerdotem acceptet eam penitens sicut confessus est et voluit: et inde sequitur absolutio. Sed prius dicitur esse de censu. c. finali ubi dicitur quod archiepiscopi possunt in visitatione absolvere. et penas imponere ergo de necessitate non precedit.

Quia tamen contra fit prius: ut scilicet prius absoluat et postea iniungatur pena: quocumque fiat vel ante vel post. sufficit. Idem superponit. n. confessor illius habere propositum faciendi quod sibi iniunget: cum ipse peniteat. Et secundum Jo. si penitentem absol-

uis. cuius generalem confessionem audiisti absolvas eum. et a penitentibus oblitis: iniunctis ab aliis sacerdotibus. Et si aliquarum penarum iniunctarum memor sit quod non impleverit eas: si iudicaveris expediens. committes eas: nisi esset in casu a quo non posses absolvere.

De permutatione penae habes in iij. parte summe tit. xiiij. c. xvij. et xix. ubi est materia de satisfactioe.

Ad memoriale dicendum penitenti circa penitentiam faciendam.

Autum est et sibi declarare et permittere quod si aliqua die ex oblivione vel negligentia dimitteret penam impositam: puta ieiunium vel orationes et huiusmodi: quod possit alia die remittere.

Et secundum pe. de pal. in. iij. di. xx. q. iij. ar. iij. ar. iij. consulendum est divitibus et nobilibus quod querant participationem bonorum que sunt in religionibus: in quibus sunt et plures penalitates quam alibi: et magis deo accepte et quod in penas imponatur eis quod non solum bona que facient per seipsos: sed etiam que per alios procurabunt. et ab aliis: et oia quorum specialiter sunt participes.

Dicit et pe. de pal. i

iiii. di. xx. q. ij. ar. i. qd dēt Confessor cū minore penam debito imponit: innotescere ei q illa penia sibi imposita nō est digna: ne decipiat putans sufficere: s; q dberet pro quolibz mortali septēnem agere penitentia: quā si hic nō pficiet: in purgatorio luet. Si tñ per illam declarationem crederet euz incidere in desperationē non d; sibi hoc dicere.

¶ Quid fiendū qñ penitens: nō Confiteat peccatū aliqd mortale qd confessor scit esse in eo.

¶ Confitente aut qui nō Confiteatur aliquod mortale: qd nouit de eo Confessor. ex eo q nō reputat illud peccatum: dicit. **Sof. in quolibet. ix.** q si est certuz illd esse mortale: tūc quicūq; Confessor d; et facere consciētia de eo: cū Confessor ordinet ad utilitatem ei: sed utilitas eius est q sciat statū suuz: nec dēt euz absoluerē: s; reputare eū indignum et indispositū ad recipiendū absolutionē: dū manet in tali statu. **¶** Sed si dubiuz est utrū sit mortale: et opiniones doctorū sunt diuerse: videlicet utrū sit licitum emere redditus ad vitā: tūc aut con-

fessor est ordinarius ei: ita q tenet Confessionē eius audire: et tunc si sit opinionis illi q illud nō sit peccatuz: debet euz absoluerē simpliciter. Si aut credit q sit peccatū: d; ei facere consciētia q confitēs se diligēter informet de illo facto utrū sit peccatū. Sed dato q ille nō vellet recognoscere illud eē peccatū: nihilominus ex quo est ordinariuz tenetur euz absoluerē: nec d; eū reputare inhabilem ad absolutionē: qz hoc ex errore et nō proterua opinione pcedit. **¶** Ordinarius autē absoluēdo: debet seq cōmune iudiciū ecclesie non suū. Si aut sit Confessor delegatus qui in nullo tenet Confitenti nisi velit: si credit illud esse mortale nō dēt eū absoluerē qz ex mera voluntate depēdet vt absoluat vel dimittat. Debet. n. sequi pprium iudiciuz in absoluendo: et peccaret si absolueret. **¶** Dec **Sof.**

¶ Sacerdos dicitur soluere vel ligare tripliciter et de modo et forma absoluendi. **S. vi.**
 Ita tādē fm Ray.
 q sacerdos dī soluere vel ligare tripliciter. **¶** Uno mō per ostēsiōez

ideft ostendendo solutus vel
 ligatus. Dico ligatus cum non
 absoluit. Licet. n. fit peccator
 per contritionem a deo absolutus:
 tñ in facie ecclesie adhuc ma-
 net ligatus & sic intelligitur. c.
 Multiplex. §. quatuorlibet. de
 pe. di. i. Alio modo ligat sa-
 cerdos dando penitentiam ad quam
 obligat peccatorem. & soluit eum quoniam
 de penitentia sibi debita dimittit:
 vel per eam purgatum ad sacra
 admittit. de pe. dist. i. c. multi-
 plex. Tertio modo per excom-
 municationem & absolutionem ab ea.
 ij. q. i. c. nemo. Tñ fit & de
 absolutio a peccatis realiter:
 per ministerium sacerdotis: non
 quidem principaliter & auctori-
 tate: quia hoc est proprium dei: de
 pe. di. i. c. Multiplex. §. verbum
 nec solum ostendit: quia & hoc fa-
 ciebat sacra veteris legis si-
 ne testamento nec solum de peccati-
 tate: quia sic magis absolueret
 bonus laicus: quam malus cleri-
 cus: nec solum per contritionem
 confitentis: quia tunc nunquam potest ef-
 ficere ibi de attrito contritus.
 Sed operatur instrumentaliter
 absolutio ad remissionem: dis-
 ponendo ad gratiam: & nisi po-
 nat obstaculum. fit de attrito
 contritus: & ideo contritio adauget

gratiam. Nec de pal. cui
 cor. Tho. in. iij. d. xvij. q. iij.
 ar. v. ad primum. & fit hoc virtu-
 te clauis que dicitur plures in
 effectu quia una est potestas: discer-
 nendi: alia diffiniendi. Una tamen
 est essentialiter. scilicet potestas iudicandi
 in foro aie collata a deo & in
 anima impressa indelebiter:
 per susceptionem sacerdotij.
 Nec de. Scd3 vero Ray:
 nota quod triplex est iudicium. scilicet
 dei: Petri: & celi. In primo
 absoluitur peccator per contritio-
 nem. In secundo. scilicet iudicio Pe-
 tri. i. confessionis: per absolutionem
 si tamen prius sit absolutus a deo
 saltem ordine: aliogen non. Un-
 de dicitur. xxiiij. q. i. c. manet.
 Manet Petri privilegium:
 quoniam ex equitate fert iudicium.
 In tertio. i. iudicio celi. i. cu-
 rie celestis absoluitur per ap-
 probationem: de pen. di. i. nu-
 gaim. Alio modo & alijs ver-
 bis dicitur triplex iudicium. Pri-
 mum dei. Secundum Petri in ec-
 clesia militanti. Tertium sur-
 sum in ecclesia triumphanti.
 Primum est quo deus mun-
 dat animam in contritione: & hoc
 precedit reliqua duo. scilicet
 tempore: dignitate & effectu.
 Est enim ille qui claudit & nemo

aperit et nemo claudit. **¶** Secundū q̄ sequitur post illum: ē iudiciū sacerdotis: qui auctoritate clauū ligat v̄ soluit eomō quo paulo ante dictū est.

¶ Tertiu q̄ sequitur: est iudiciū approbationis. s. celestis curie et angelorū. **¶** Mora ē scdm̄ **¶** De. de pal. in. in. dist. xviii. q. i. ar. i. q̄ ē triplex clauis regni celoꝝ.

¶ Prima ē auctoritatis et hanc habet solus deus: q̄ cū clauis sit potestas aperiendi celū et deus qui solus principaliter pot̄ remittere peccata gbus celum clauditur et gratiam infundere qua aperit: ideo habet hanc ipse solus.

¶ Secunda est excellentie. Hanc habet solus christus in quātū homo. Ip̄e enim merito passionis aperuit celū: tollēs impedimētum nature: q̄d nullus tollere potuit. **¶** Tertia est clauis ministerialis: hanc hnt̄ sacerdotes qui ministerialiter et dispositiue agūt ad ammōtionē obstaculi. i. vectis seu peti: et aptonem idest collationē gratie.

¶ Clauis aut̄ ministerialis est duplex: vna dicitur ordinis: alia iurisdictionis: et forte sunt realiter distincte: q̄ licet clauis

iurisdictionis nō sit aliqd reale tam̄ clauis ordinis ē aliqd reale et indelebile: et clauē ordinis hēt ois sacerdos s; clauē iurisdictionis nō hēt nisi habeat subditū: vñ et curat⁹ nō sacerdos: hēt clauē iurisdictionis et nō clauē ordinis. **¶** Itē clauis ē duplex. s. clauis sciētie et clauis potētie: vna tñ ē cñalr. **¶** Forma verborū absoluēdi penitentem.

¶ Scit̄ **¶** De. de pal. dist. xxi. q. ij. arti. ij. ar. iij. q̄

hō q̄ ignorat vtrum vnq̄ fecerit vnā p̄fectā p̄fessionē: expedit q̄ in oi cōfessione sacrali, post oia sua peccata spālī enumerata: sequatur generalis clausula. s. de oib⁹ alijs mortalib⁹ et venialibus cōfessis et nō cōfessis ac oblitis dico meā culpā: et sic sequitur absolutio: et sic valebit ad remissionē culpe et pene etiā mortalis et scite ac etiā oblitē: ad quā tamē non tenebat̄ alias in speciali confiteri iterū q̄. s. sufficiēter p̄fessus est.

¶ De forma et vi verborū que regunt̄ in absolute.

¶ Prima at̄ absolute. s; tho. i opus. i tractatu d̄ forā absolute

est hec: quantum ad substantiam
 Absoluo te. et consuevit addi
 ego et a peccatis tuis et si non di-
 ceret subintelligeret: quod non in sa-
 cramentis verba habent efficaciam
 ex institutione diuina. Tenen-
 da sunt determinata verba:
 consonantia institutioni diuine
 dicenti. Quocumque solueritis: et
 cetera. Ista verba conueniunt:
 ego te absoluo. Ideo Inno. et
 Host. et melius addit secundum De.
 d. pal. l. i. iij. di. xxi. q. ij. ar. ij. ab
 omnibus peccatis tuis: quod dice-
 re a peccatis tuis confessis: et obli-
 tis et melius dicitur ab omnibus pec-
 catis que confessus in generali
 vel speciali de quibus intendis.

De ista et alijs formis di-
 uersis absolutionis ab excom-
 municatione et peccatis: dicitur infra in
 fine interrogatorij. Solet autem
 papa aliquando tantam facere gratiam
 quibusdam. ut ab omnibus censuris
 et penis simpliciter iuris. et ab
 homine laici possint absolui in fo-
 ro saltem conscientie: et tunc confessor
 potest ista forma uti: quas a cu-
 ria romana habui et usus suus.

Forma absolutionis ab om-
 nibus censuris et penis: tam a iure
 quam ab homine laici.

d plenitudine potestatis
 apostolice: cuius aucto-

ritatem pro presenti gero: ab-
 soluo te ab omnibus censuris ec-
 clesiasticis: sententijs: et vincu-
 lis excommunicationum: suspensionum
 et interdicti: tam ab homine quam a iu-
 re laici. nec non ab omnibus negli-
 gentijs et defectibus commissis in
 sacramentorum administratione
 officijs et actibus tuis: vel nomine
 tuo factis suppleto de solita
 apostolice sedis clementia: omnes de-
 fectus eorumdem. Aboleo et omnes
 maculam infamie et inhabilita-
 tis vnde cumque contractam: dispenso
 tecum: super omni irregularitate
 simonia in ordine et beneficio
 active vel passive quocumque occa-
 sione vel causa: et circa te in col-
 latione ordinum et aliorum sacra-
 mentorum peccatis seu commissis.
 Restituo te et habilito te ad
 statum: famam: honorem et execu-
 tionem officiorum ecclesiasticorum
 quorumcumque: ac ad omnes gra-
 dus dignitatum et honorum. ad
 beneficia ecclesiastica habita et
 habenda: et tibi de his que ha-
 bes. de nono prouideo: relaxan-
 do tibi fructus quos male perce-
 pisti seu lesa conscientia ex eisdem:
 ac alia que in ludo ex succes-
 sione ac alias ad te superuene-
 runt: que subiacent restitutioni
 vage in forma plenissima. In

nomine patris et filii et spiritus
sancti amen. ¶ Si autem aliquis
dubitat: an pro istis specialis
erigatur forma absoluendi neces-
saria: qui a sede apostolica habent
privilegium quod in articulo mor-
tis duratur semel possint ab-
soluti et habere plenam remissio-
nem omnium suorum peccaminum
id est a culpa et a pena ut alij
exprimunt rident scilicet quod a ma-
gistris tam in Concilio Constantiensi
quam basiliensi dictum fuit: quod non
sed sufficit quod ea omnia et singula
faciat pro quibus prefata indul-
gentia datur: puta in bullis vel
privilegiis talibus exprimitur.
¶ Nec putet aliquis quod quoniam in
articulo mortis fuit semel ab-
solutus plenarie: et usus est se-
mel illo privilegio: quod postea in
alio articulo mortis uti illo ite-
rum valeat: nisi papa latiorē
auctoritatem daret quam datur: quoniam
ponit quod in articulo mortis du-
ratur semel: et ita responsus est
in Concilio Constantiensi a clarissi-
mis viris pluribus de hoc re-
quisitis. Nec mirum: quod privilegium
de indulgentiis tantum valet
dei datur: quantum sonat: non
autem extendi debet ultra.
¶ Quid sciendum quando
confessor absoluit peniten-

tem de quo non debuit.
¶ Sed quid de Confessore
qui absoluit penitentem:
de quo non debuit: aut
ex ignorantia: vel verecundia
vel festinatione vel huiusmodi
et Confessor postea experit se er-
rasse: nunquam tenetur confitenti
hoc dicere. Respondetur scilicet omnibus:
quod confessus excusatus est: et co-
ram deo absolutus interim quod
nescit: scilicet Confessor non. Quid er-
go faciet. Collatio sancta fuit de
hoc cum multis notabilibus do-
ctoribus theologie in Concilio ba-
siliensi. Mas quidam dixerunt
quod Confessor debet auctoritatem a
superiore impetrare absoluendi
eum: et si sine magno scandalo
fieri potest vocare non absolutum:
et sibi dicere ac eum absolueret
post auditam confessionem. ¶ Vel
si magnum scandalum timeret: ab-
solvat eum absentem: si ab ulti-
ma confessione adhuc speratur
esse in gratia. Adhuc autem et alijs
placuit: si notabile scandalum ti-
meret: summo sacerdoti deo
committat: et solam condignam
penitentiam pro eius negligentia
per agat Confessor: presertim
quando multitudo sic est ne-
glecta vel multi eorum di-
stant a loco ubi est Confessor.

Quid de p̄fessore qui non intelligit penitentem.

Vid etiam sentiendū q̄ est de eo qui p̄fiteatur et p̄fessor nō intelligit euz: aut ex dormitione aut ex imperitia lingue vel distractione nimia mentis vel simili cā. Rūdet Jo. de barthebergis antiquus doctor in quolibet suis. Sacramentalis absolutio p̄erigit p̄fessionē. Omnis vero cōfessio importat relationē: que nō p̄t esse sine relatione vni⁹ et p̄ceptione alterius. Cum ergo alter istoz deficiat. s. p̄ceptio sacerdotis: in p̄fato casu de illo pctō nō credo esse p̄fessionez: et per cōsequens nec impendi absolutiōnē. Nec ille. S; illud videtur debere intelligi: vbi obaudita sunt pctā graua: q̄ sunt de necessitate salutis p̄fiteāda nō de alijs que cadūt sub cōfiliio vt v̄cialia: et vbi talia modica obaudiunt raro ab eo q̄ alias nōscit p̄sonā. Debet ergo p̄fessor facere iterare ea q̄ ex somno nō intellexit. **A**n penitēs teneatur iterare penitentiaz ei iniunctā in peccato mortali factam in toto vel in parte: et an dicta p̄nia taliter

facta ei valeat in foro militantis ecclesie. §. vij.

Truz vero p̄niaz seu satisfactioez impositam per absolutez debitā inspectō mortali factā: vel in toto vel in parte teneatur hō iterare. Sup hoc sunt varie opiniones. In hoc tamen oēs cōcordant: q̄ satisfactio facta in mortali nō valet sic nec alia opa facta in mortali valent in foro dei ad tollendū vel minuendū debituz p̄nc pro pctis ad qd̄ ordinat̄ ois satisfactio: qz cū nō sit in amicitia cū deo: non pōt esse acceptū tale opus ip̄i deo sic factuz. **S**ed vtruz valeat in foro ecclesie militantis: ita q̄ nō teneat̄ eaz iterare. In hoc est varietas opinionū. Aliqui dicūt: q̄ tenetur iterare: qz cū non potuerit satisfacere deo: nec ēt potuit satisfacere sacerdoti: qui in p̄sona dei: illud sibi iniunxit. Sed **D**e. tarā. et Jo. peri. videntur simpliciter dicere sine distinctione: q̄ talis non tenet̄ iterare tales satisfactioez qz satisfecit in foro ecclesie militantis in quodate sunt: et vbi nō indicatur de dispositione interiori. **I**dē

videtur sentire Vincē. in spe-
culo historiali li. ix. r. d. Ani-
bal. in. iij. ¶ Et pro ista opini-
one vñ satisfacere iposuitio se-
ptēnis penitētie: que regulari-
ter fiebat pro quolibet morta-
li antiquus vt. xxi. q. i. c. p̄dicā-
dū. Et verisimile est q̄ in tā-
to iteruallo aliqd̄ mortale cō-
mittebāt: vñ si oportuisset ite-
rare fuisset laqueū imponere
animabus. Tho. vero cum
Alb. i. iij. distinguūt de satisf-
factiones in qb̄ remanet ali-
quis effect⁹ in satisfaciētib⁹
etiā postq̄ act⁹ satisfactionis
trāsijt: vt ex ieiunio remanet
corporis maceratio: vel debi-
litatio ⁊ ex elemosyna substā-
tie diminutio: ⁊ tales satisf-
factiones in pctō nō opz itera-
re: qz q̄tūz ad illud qd̄ ex eis
remanet. per p̄niam sequētē
accepte sunt. Alie vero satisf-
factiones sunt: que nō relin-
quunt effectū in satisfaciēte
postq̄ trāsijt act⁹ sicut in ora-
tione ⁊ h̄mōi. Actus. n. interi-
or qui tollit: transit nullo mō
viuificat: vnde opz q̄ tales sa-
tiffactiones iterent. Tandēz
opinionēz tenet Idē. de pal. i.
iij. di. xv. q. j. ar. iij. magis de-
clarans. Dicit. n. q̄ in satiffa-

ctionib⁹ habentib⁹ effectū de-
relictū post opus: vt elemosy-
na priuationē eris. ieiunium
corporis debilitationē ⁊ hu-
iusmodi: si postea peniteat ⁊
perseueret: sicut baptismalis
character hēt effectū recedē-
te fictiōe: sic ⁊ istud derelictū
ex sacramēto qd̄ operatur ex
opere opato: incipit valere ex
sequēti ei⁹ approbatione ⁊ sa-
cerdotis ratihabitōe: cū illū
vere penitet ⁊ nō ex simplici
viuificatione: quia opus ope-
rans mortuū nūq̄z viuificat:
⁊ sic illa p̄nia satisfacit: nō so-
lum in foro ecclesie: sed et in
foro dei q̄tū ad illud dereli-
ctū: vt nō oporteat iterare fi-
cut ieiunium: elemosyna ⁊ hu-
iusmodi. Sed si nō h̄nt effe-
ctum derelictūz vt orō: talis
p̄nia sc̄a in mortali nullo mo-
do satisfacit qn̄ hic vel alibi
oporteat satisfacere: qd̄ vñ in-
telligendūz in foro dei: qz nec
rōe ipsi⁹ opis cū faciat: nec ra-
tiōe derelicti cū postea penitet
euz cū nō hēat effectū dereli-
ctū: s; i foro ecclesie satisfacit:
qz nō est necesse eā iterare si
vult eē in statu salutis: postea
penitēdo: sicut necesse hēbat
ipsam implere cū fuit sibi im-

posita. **¶** Unde idem **¶** De. di-
 cit paulo superi⁹: q^o q^u homo
 est de oibus stritus & cofes-
 sus. & accipit p^onam cu^m abso-
 lutione: si recidiuas pagat ea
 in mortali: ipse quide^m se libe-
 rat ab iniunctione sacerdotis
 nec incurrit pctm^o inobedien-
 tie: q^o d^o incurreret si ea noⁿ per-
 fecisset q^o non est forti⁹ vincu-
 lum ofessoris q^u dei vel eccle-
 sie. S^{ed} in mortali existens im-
 plendo preceptuz⁹ dei. s. de ho-
 noze parentu^m vel preceptu^m ec-
 clefie: vt de ieiunio quadrage-
 simale & de elemosyna ab il-
 lo absolute se liberat: ergo &c.
¶ De. vbi. s. Cu^m ergo p^ona
 iniuncta ordinet^{ur} ad tollendu^m
 vel diminuendu^m debitu^m pene-
 tralis: talis qui p^ona^m sibi im-
 positam noⁿ habentem effectuz⁹
 derelictu^m. vt orationes: p^ofecit
 in mortali: si reuertit^{ur} ad peni-
 tentia^m & tandem moritur in sta-
 tu gratie: ex quo illa noⁿ itera-
 uit: cu^m per ipsam nil sit solutu^m
 de debito pene teporalis: sol-
 uet ea in purgatorio: nisi per
 alia bona hic satisfaciat. Q^uo
 si noⁿ reuertat^{ur} ad p^onam: qui
 p^onam p^oficat in mortali qua^m
 cu^mq^{ue}: siue habentem effectuz⁹ si-
 ue noⁿ habentem derelictuz⁹: sol-
 uet illud debitum in inferno sem-
 per: sic ille qui morit^{ur} cu^m mor-
 talib⁹ & venialib⁹: de vtrisque
 soluet pena^m eterna^m in inferno.
¶ Quamvis eni^m pro veniali de-
 beat^{ur} pena teporalis: que fine^m
 het: t^um per accidens est q^o venia-
 le puniatur in inferno pena
 eterna. s. rone stat⁹: q^o in infer-
 no nulla est redemptio. M^oo. n.
 est ille statu⁹ expiandi culpa^m:
 ad qua^m sequit^{ur} pena & io^o sem-
 per. remanente culpa veniali
 durat & p^oea. Ita tenet Tho.
 in. iiii. di. xxij. Sed de pena te-
 porali obita pro mortali post
 stritionez⁹ **¶** De. de pal. sic de-
 clarat. i. iiii. vbi. s. ar. iiii. ad pri-
 mu^m. **¶** Peccator post qua^m est
 deo recociliat⁹ est debito: pe-
 ne finite: noⁿ qualitercu^mq^{ue} sol-
 uede: s^{ed} in statu gr^oe in quo so-
 lus est deo accepta. aliogn est
 debitor pene tate: quantam me-
 retur culpa: & illa est infinita.
 Qu^o peccatori per se debeba-
 tur quide^m pena infinita si erat
 in mortali: sed mutata fuit in
 teporalem: supposito q^o per-
 seueraret iⁿ amicitia. Accepta
 uit: eni^m de^{us} absolutioⁿe a pe-
 na eterna: & impositionez⁹ pe-
 ne finite sub pdicioⁿe: si in gra-
 fieret. **¶** Et si querat^{ur}. quare

de⁹ magis acceptavit absolu-
tionē a culpa sine p̄ditionē: q̄m
absolutionē a pena: dicendū
est q̄ culpa transit & macula
transit: & gr̄a in momēto ad-
venit: s; satisfactio futura est.
Futuris autē solet p̄ditio ap-
poni: non autē presentib⁹ nec
preteritis: vel si apponat: cer-
ta est: qz sic est in gr̄a pro tūc
nō pōt esse sine gr̄a. Ideo re-
missio culpe fit sine p̄ditionē:
vel fit simpliciter: qz cōditio
nō existit. Vñ sicut per sacra-
mētū nō remitteret culpa ni-
si adesset gr̄a: sic nec postea p̄
satisfactionē remittit pena ni-
si ad sit gr̄a. ¶ Talis ergo di-
missa culpa puniet in inferno
pena infinita: nō p̄pter com-
mutationē finite in infinita: s;
qz debitor est pene infinite:
ex quo nō soluit penā finitā
sub p̄ditione qua debuit. Si-
cut perdēs priuilegiū clerice
incidit de foro m̄iti ad forum
sanguinis: sic qui declinat for-
ecclesie incidēs in mortale: ad
forum iusticie exterminātis in-
venit penā eternā. Hoc qd̄
dicit *De. v̄* intelligendū de
eo qui penā iniunctā non ha-
bentē effectū derelictū factā
in mortali: scito ab eo: vel de

quo dubitat: cōtēnit iterare,
vel etiā credit vel dubitat se
debere iterare: ex negligentia
dimittit & ex labore recusans
hoc: & in purgatorio faciet
emēdā de eo. ¶ Sed si quis di-
mittit iterationem talis p̄nie
ex impossibilitate: qz ei d̄ficit tē-
pus: vel credit se eaz fecisse in
statu gr̄e: vel si fuerit in mor-
tali in cognito tñ ab eo: vel ē
si scit se eaz fecisse in mortali:
iterare facit per aliū quē cre-
dit bonū: vel etiā si nec per se
nec per aliū iterat: credit sibi
sufficere ad salutē: q̄ impleuit si-
bi iniunctā: intēdēs q̄ hic mi-
nus fecit: satisfacere in purga-
torio: & sic de eo facere emen-
dā per h̄mōi omissionē: talis
nō d̄nat. ¶ Vñ & ipse *De.*
dic. di. xlv. q. ii. ar. ii. p̄clusionē
iii. q̄ qui facit p̄nia: iniunctā
in mortali pro se: pro t̄to nō
tenet iterare: qz pōt in purga-
torio satisfacere. Et si dicatur
q̄ videt incōueniens qd̄ tan-
tum q̄s puniatur pro pctō di-
misso: sicut pro nō dimisso qz
pena eterna: & sic nō videt in
aliquo pro fuisse p̄tritis & cō-
fessio. R̄ndet *De.* q̄ licet tñ
puniat extensiuē: nō tñ inten-
siuē: sic pro vno pctō: ita diu-

punitur q̄ pro mille: sed non tam acerbe. ¶ Si etiāz partē penitentie fecit. s. in statu gr̄e z vnus dies remāsit: pro illa die: eternā luet penā: si nō peniter: tñ nō tā acerbe: ac si nū q̄ p̄tr̄ nec cōfessus eēt: nec i aliquo satisfecisset alias p̄m rediret. ¶ Dec. d. xv. q. i.

¶ Remediū tutius siue cōfessionis dandū penitenti qualiter perficere debeat penitentiāz sibi iniunctā: z que penitētia debeat sibi dari securior.

¶ Nota tñ q̄ dū q̄s facit p̄nias sibi iniunctas: si labat in mortale q̄uis bonū sit q̄ citi⁹ cōfiteri: tñ cū p̄ solā cōfessionē p̄m dimittat z gr̄a restituat: q̄ cito ip̄e cōfiteri: etiā anteq̄ cōfiteat̄ prosequēdo dictā p̄nias: etiā si sit talis p̄nia que nō relinquat effectū post se i foro dei realiter. satisfaciat qz in statu gratie est vñ in nullo tenetur iterare. ¶ Ad tollēdū at̄ omne dubiū: tutius vñ q̄ cōfessor z si dat p̄nias diutinas: det penitēcias vt ieiuniorū: elemosinarū: peregrinationū z huiusmodi: put requirūt peccata nō tñ iniungat diuturnas penitēcias orationū: z pred

pue his: de quibus potest dubitari de reciduo celeri.

¶ De celatione cōfessionis: z de penitētia sacerdotis confessionem reuelantis. §. viij.

¶ Stat. Tho. in. iij. di. xxi. q. iij. ar. p̄rio q̄ audis cōfessionē: tenet celare audita in ipsa: qz in sacramētis: id qd̄ gerit̄ exteri⁹ est signū eius qd̄ gerit̄ interi⁹: vñ sicut deus homini cōfidenti tegit peccatū interi⁹: ita z sacerdos dēt celare exteri⁹ vñ tāq̄z violator est sacramēti: reuelator cōfessionis. ¶ Est z alia rō: qz. s. per hoc hoies magis trahunt̄ ad cōfessionē: z simplicius cōfitent̄. Vñ z si ex hoc aliqd̄ periculū futurū immineret: z hoc solus sciret per cōfessionē: vt de heretico qui corrumpit fideles: vel de matrimonio illicito: qd̄ aliq̄ volūt cōhere: vel de p̄ditione ciuitatis fida: nō p̄pter hoc dēt reuelari cōfessio ad impediendū malū: vt quidaz dixerunt: s; falsus est. ¶ Debet autem monere eos qui cōfitent̄ vt obuiant vel desistat: z plato dicere q̄ vigilet sup̄ gregē suū z huiusmodi. sine vlla reuelatione. ¶ Dec. Tho. i. iij. di.

tri. q. vbi. 3. Quid si iudex inquireret ab aliquo: an sciat aliquid de illa materia per confessionem: vel per alium modum: dicit Guil. q. si non potest alio modo declinare iniquum iudicem: potest respondere nihil inde scire: quod subintelligitur ut homo: vel etiam nihil scire per confessionem quod subintelligitur tibi reuelandum. Sic et ponitur illud Math. xxiii. c. de die illo et hora nemo scit: nec filius hominis: et subintelligitur reuelandum nobis. Potest et hoc iurare. Homo. n. non adducitur in testimonium nisi ut homo. Et ideo absque lesione conscientie: potest iurare se nescire id quod scit tamen ut deus. ¶ Sed neque etiam secundum De. de pal. i. iiii. di. xxi. per licentiam vel preceptum cuiuscumque superioris factum: etiam papa sub pena excommunicationis: licet reuelare confessionem: quod sigillum confessionis est de iure divino et de necessitate sacri. ¶ Papa autem licet aliquando dispenset in preceptis divinis: ut in votis: quorum redditio est de iure divino: non tamen potest dispensare in sacramentis. s. ut quis non baptizetur vel confirmetur: vel non officetur. Et quod dictum est celationem confessionis esse de necessitate sa-

cramenti: non sic intelligitur quod sit verum sacramentum: et si ipsa confessio non celaretur: quod utique est sacramentum et si sacerdos reuelaret: quod nec sic est de necessitate quod deus tegat: quod si non satisfaciat deus non regit: sed reuelat ad penam: aut si accedat fictus deus non regit: et nihilominus sacerdos tenetur celare. Sed dicitur celatio confessionis de necessitate sacri quod natura sacri necessitat eum ad celandum. natura dico et quantum ad id quod est sacramentum: quod fit in occulto solus cum solo: et quantum ad id quod est sacramentum et res. scilicet penitentia iterum que est occulta et quantum ad rem tamen: que est remissio peccatorum: per que tecta sunt peccata. ¶ No. secundum De. de pal. in. iiii. di. xxi. q. iij. quod dicitur. Tho. q. occultatio confessionis est de essentia sacri: non sic est intelligendum quod sit eius materia vel forma: sed quod est de essentia. i. natura eius obligatio ad occultationem: sicut si dicere materiam de essentia matrimonii est reddere debitum. i. obligatio ad ipsum. et de essentia legis ferri sursum. ¶ Est autem peccatum mortale reuelare confessionem: quod est preceptum divinum et positivum: unde et graniter ponitur ab ecclesia.

Penitentia confessoris confessionem reuelantis.

Acerdos reuelans confessionem: de iure antiquo dēt deponi et toto tpe vite sue ignominiosus peregrinari: de pe. di. vi. c. sacerdos. S; scō; c. ois. de pe. et re. dōbet deponi et ad agēdā perpetuā pniām in monasterio arto detrudi. S; h; Mo sti. faciet pniām certo tpe: et exinde aliā. S; hec penitentia imponēda est: qñ qñ in iudicio quincit de hoc: vel fatect de iure: nā alias in foro pnie: vñ esse arbitraria sic pro alijs peccatis. ¶ Quāuis at possit confessor de licentia penitentis manifestare ei peccatū alteri s; m Tho. et pe. vbi. s. nō tñ d; vti licentia tali: nisi ad euitandū aliqd malū. Tenet tñ ille cui aliqd reuelat de licentia penitentis: illud celare: nisi forte pctō: velit q; ille absolute et libere sciat. Licentia tñ quā dat penitens confessori de reuelatione pcti qstūcūq; generalis: nō itelligit nisi ad bonū cōsentis s; m Ide. de pal. ¶ Sed nota s; m eūdē: q; si iudex diceret alicui capto pro maleficio: dā licentiā cō

confessori q; dicat: si tu es confessor de hoc vel de illo: nō tenet dare: nec ex hoc qtra euz dēt haberi suspitio de dlicto: q; forte hoc facit ppter vitandū scādālū. ¶ Sed et si daret licentiā: sic licētiatus nō dēt dicere peccatū illud si est commissus. ¶ Itē si pcciperet prelat; alicui confessori q; diceret sibi peccatū alicui; qd est omnino occultū: etiā; si confessor dedisset licentiā illi q; diceret: nō tenet dicere neq; obedire vt reuelet illud: q; platus nō ē iudex occultoz: imo etiā si confessor eēt diffamat; de illo pctō: et per infamiā pueniret illud ad cognitionē iudicis: quāuis ipse confessor interrogat; a iudice siue plato tenetur se manifestare: tñ confessor ei; ēt habita licētia ab eo dicendi: non tenet dicē iudici sibi precipiēti vt dicat si scit: nec debet dicere: q; fori nō sunt cōmiscendi. s. penitēcialis et pcciosus. Sed si confessor scit peccatū alicui; nō solū p confessionē sed etiā per aliū modū. puta q; vidit vel audiuit: per talem et talem modū: pōt dicē q; illud vidit vel audiuit: dū modo nō dicat se scire illud

per confessionez. Nec refert
 utrū prius per confessionez au-
 diuerit: & postea per aliuꝝ mo-
 dum sciuerit: & ecōuerso. In
 quo casu. s. si pri⁹ sciuit pecca-
 tum ante confessionē: nō opꝝ q̄
 protestet se nō recipe illud in
 cōfessione: q̄ sine prestatiōe
 pōt dicere inquātū scit eꝝ cō-
 fessionē: nec tñ debet hoc di-
 cere sine magna cā & rōnabi-
 li. ¶ Itē fm eundē Idē. cum
 confessio nō auferat cōfessori
 ius suuz: nec p̄ferat ei ius no-
 num in alio foro: quicq̄ vide-
 tur cōfessori faciēdū vel omit-
 tendū pro bono ipsius p̄fite-
 tis: vel pro bono cōi: pōt face-
 re vel omittere: dūmodo pro-
 pter hoc nō reuelat confessio-
 ad q̄b solū obligat: licet alias
 illud nō esset facturus. Dñ si
 per confessionē prioris vel alte-
 rius: scit abbas q̄ nō expedit
 priori tenere mōasteriū: & fit
 talis qui alias ad libitū pōt
 amoueri: expectet quousq̄ si-
 ne nota reuelatiōis possit euz
 amouere: & tūc statim amoue-
 at. Cū. n. ex audiētia p̄fessionis
 nō obliget ad aliqd nisi ad ce-
 landū: & si obligaret ad aliqd
 hoc esset ad medendū aie pe-
 nitentis: sicut medicus: absq̄

tamē reuelatione p̄fessionis:
 ex quo aliquē i cura suscipit:
 tenet sibi dare remediū p̄tra
 recidiū. & sic in p̄posito: q̄ ci-
 to potest amouere: amoueat:
 quē ēt sine hoc amouere po-
 terat. Si at talis erat. qui nō
 sine iusta cā amoueri pote-
 rat: cum audiētia cōfessionis
 nullū ius sibi prebeat in alio
 foro in quo nō constat sibi ut
 iudici: amoueri nō pōt. Idē
 Tho. ¶ Itē q̄ prelatus licen-
 tiā intrādi ciuitatē siue vilā
 subdito dare pōt ad libitū vl
 negare: licet alias nō esset ne-
 gaturus: pp̄ periculū quod ex
 sola cōfessione nouit: negare
 pōt: dñz tñ ex hoc suspitio nō
 oriat. In occulto tamē: semp
 monere pōt illū qui cōfessus
 est: q̄ hoc nō est reuelare con-
 fessionem. ¶ Similiter cura-
 tus. pp̄ cōfessionez nō pōt ne-
 gare cōfessionē cōfesso qñ eam
 dare alias tenet: ut in pascha-
 te: alias sic dicēs. Tibi nō te-
 neo: nūc dare & nō obijciēs
 de crimine confesso: non pro-
 pter h̄ dicis reuelare cōfessio-
 nem. ¶ Sed si alicui conque-
 rēti cōtra suū parrochialē sa-
 cerdotez: q̄ nō vult sibi dare
 eucharistiā: ipse sacerdos co-

ra; alijs diceret q̄ hoc facit: qz hēt peccatuz a quo nō pōt absolucere: z ipse non vult ire ad ep̄m: hoc esset reuelare cōfessionē: q̄uis ipse nō intēderet hoc: qz gravitatē pcti exp̄s sit. **Dec** **¶** Pet. d. xxi. q. iij. ar. j. Et idē est cū dicit se audiuis se quēdā nominādo eū: z nō absoluisse. **¶** Similr de ep̄o qui per cōfessionē nouit corruptionē monialis: que petit benedictionē: qz aut ē casus in quo tenetur: z tūc negare nō debet: qz si per cōfessionē eiusdem sibi cōstat tū sibi nō constat vt iudici in illo foro: in q̄ sicut ab ordinario: mōasteriū petit monialib⁹ bñdictionē: z qualibet pro se ipsa. Si autē hoc scit per cōfessionē ei⁹ qui vidit: vel qui eaz corrupit: nō sufficienter cōstat: et si ex cōfessionem dicat: vñ negare non debet. Si autē aliter scit: nō tenet benedictionē impartiri: z p̄t sine reuelatione cōfessionis negare. **¶** Pōt cōfidenti negare sicut nō cōfidenti. **¶** Et qd̄ dictū est de bñdictione monialiu⁹. s. virginū: idē est de benedictione abbatissaz: vbi virginēs cōiter benedicuntur: s̄m quosdā qui dicūt q̄ licet ali-

qua possit eē abbatissa vidua sic **¶** Paula mater Eustachi. Tamen absurdū eis videtur q̄ monialib⁹ bñdictis pōt abbatissa p̄esse carēs illa bñdictione: sic ēt s̄m iura: p̄fessis nō debet nouitia p̄ferri in abbatissam: imo nec p̄fessa rāte nō exp̄sse. de ele. c. indēnitibus. in p̄i. li. vi. Quia tamē qd̄ nō est p̄b̄bitum: cōcessum est: ideo videt q̄ bñdictio abbatissaruz quarūcūqz: non requirat virginitatem magisqz abbatū: cū nō sit ita iure cautuz sicut de bñdictione virginū. **¶** Petrus de pal. d. xxi. Similiter: qz hō hēt liberam electionem: licet per solā cōfessionē sciat aliquē indignuz ad p̄lationē ad quā eligit: quē alias putabat dignuz: nō debet eligere ex cōsciētia sibi sic dicante: qz eligēdo sciēter dignū vel indignū: negociuz geritur inter ip̄m z deū. Unde potest etiā ex his que scit vt deus iudicare: ita z in p̄posito. Sed hoc bñ putarē: q̄ nō pateret penas iuris: puta q̄ esset p̄uat⁹ iure eligendi: z a fructibus per trienniū suspensus: qui eligeret illū quē scit: vt de⁹ indignū: s̄z nescit vt ho

mo: qz de his que scit homo
 vt deus: solum deū hēt vlti-
 rem: nō hoīem: z huiusmodi
 ¶ De. Quāuis aut dimidi-
 ando p̄fessionem nō fit ibi sa-
 cramentum: tenetur tñ sacer-
 dos celare: qz pars est sacra-
 menti. ¶ De. ¶ Qui teneatur
 ad sigillum p̄fessionis. §. viij.
 ¶ Scit ¶ De. de pal. dis.
 d. lxxi. q. vbi supra: qz ad
 celandum p̄fessiones
 tenetur is ad quē p̄fessio per-
 venit licite vel illicite media-
 te: vel imediate. Vñ z non
 sacerdos qui in casu necessi-
 tatis audit p̄fessionē: de mor-
 talibz z venialibus. Itē in-
 terpres: quem pro se penitēs
 adhibet. Itē qui casu audit.
 Itē cui de licētia p̄fidentis
 reuelatur. Item qui se con-
 fesso: ē fingit. Item qui latē-
 ter absconditus p̄fessiones au-
 dit: qd̄ est sacrilegiū: z iniuriā
 facit sacramēto. Itē confes-
 sor ante qz absoluat: z etiā qñ
 nō absoluit tenet celare. Itē
 nota qz cū quis recipit aliqd
 sub sigillo p̄fessionis: qzuis ei
 nō fuerit cōfessus dicēs illud
 tñ d̄: ita secretū tenere: ac si
 hēret in p̄fessione: nō quidez
 ratione sacramēti qd̄ ibi nō

est: sed ratione promissi. si p̄-
 misit illud sic celare. Nec
 fm Tho. d. xxi. q. iij. ar. p̄io. z
 ¶ De. de pal. Dicūt tñ Tho.
 z ¶ De. qz homo nō debet ali-
 quid de facili recipere in con-
 fessione. Addit quoqz ¶ De. d.
 pal. qz qui tradit vt accipit in
 confessione aliqd qd̄ non est
 cōfessio: videtur facere irreue-
 rentiam sacramēto: cū nil sit
 eque celanduz eo qz scitur in
 confessione. Similiter cum
 quis accipit ab aliquo p̄filiū
 recomendans vt illud teneat
 secretū: tenetur ad celandū: z
 frāgens quodlibet istorum si-
 gillorum siue secreti siue con-
 fessionis: peccat mortaliter.
 ¶ Ea tamē que quis recipit
 sub sigillo confessionis z nō
 in confessione: nō plus obli-
 gāt qz si quis iurat tenere se-
 cretum aliquid. ¶ Vnde cuz
 aliquis quando iurat celare
 aliquod malum: quod mani-
 festando (cum alias non pos-
 sit impediri) illud malū aufer-
 tur: vt p̄ditio aliqua z hmōi:
 tenetur manifestare non ob-
 stante iuramento. xxi. q. iij. c.
 Inter cetera. Ita z quod ac-
 cipit sub sigillo confessionis
 z non in confessione.

Ad que se extendat sigillū
confessionis. §. si.

Scit Tho. in. iiii. dis.
d. xxi. q. iij. q. directe nō
se extēdit nisi ad illa
que cadūt sub sacrali cōfessio
ne. Indirecte aut. non solum
se extendit ad ea que audiuit
sub cōfessione vt pctā: sed oia
alia per q. possit peccator vel
peccatus deprehendi: vt si dice
ret q. nō absoluit eū: vel talis
(cuius impedimentū cognouit
per cōfessionē soluz) nō est tali
vxo. Nihilominus alia etiā
que in cōfessione dicūtur non
pertinēt ad cōfessionē: sum
mopere sunt celanda: tuz pp
scandalū: tum ppter pronita
tes que ex cōsuetudine sequitur.
ad dicēduz audita in cōfessio
ne. Tho. vbi. s. ¶ De. de pal.
melius psequitur istā materiā
dicēs: q. directe et principali
ter pctā cōfessa et circūstantie
inquātū huiusmodi: vñ et pso
na tertia cū qua qs cōfiteatur
se peccasse: cadit sub sigillo cō
fessionis: licet quidaz hoc ne
gēt de psona cū qua quis cōfi
tetur se peccasse: qd tñ ipse re
probat. Et qñ per locutionez
de peccatis cōfessis pōt deue
niri per se: vel per accūs: dire

cte vel indirecte: vel per quē
cunqz aliuz modū in aliqua
cognitionē: vel dubitationē:
vel opinationē: vel suspicionē
de confesso: vel inquantū per
hoc pōt ei euenire detrimen
tuz. in anima: siue in corpore:
siue in fama: possessionib⁹: vñ
amicis: vel pōt ppter hoc: scā
daluz in populo generari: vel
cōfessio magis odiosa vel mi
nus dilecta: vel magis onero
sa: vel minus p̄ciosa reputari
d3 cōfessor ab huiusmodi lo
cutionib⁹ abstinere. Et q. ra
ro vel nunqz pōt cōtingē: qñ
ex reuelatione pctōruz in cōf
fessionē scitoz: et nō per aliā vi
am possit sequi aliqd. de p̄di
ctis in cōuenientib⁹ quibus for
te qñqz nullū cōtingat: debet
multū cauere q. nō dicat pec
cata audita in cōfessione: quā
tūcūqz generaliter loquat: vñ
quō dicat. Nec ¶ De. d. xxi. q.
iij. ¶ Et magister Umbert⁹
dicit q. cauenduz est: ne vnqz
dicat qs: in s̄mone vñ alia lo
cutione: ego audiui hūc casuz
in cōfessione: nec vnqz etiā de
bet dicē: q. in illa abbatiā: vñ
castro: vel vilā: vel ciuitate in
quib⁹ audiui cōfessiones: sūt
multa pctā et huiusmodi: qñ

propter hoc credunt simplices
 quod hoc sit reuelare confessiones:
 quibus non reuelat per talia ver-
 ba sed. *De. nisi* ex huiusmodi
 locutione posset peccatum alicu-
 ius deprehendi. *¶ Dicendo autem:*
 iste est mihi confessus sua peccata
 non est reuelare: quia nihil ponit
 in palam: quia si dixerim: quia pec-
 catum non habemus et sic dicendo
 sibi fuisse confessum de ma-
 gnis et multis peccatis: hoc est re-
 uelare confessionem sui. *¶ De.*
¶ Bona autem alicuius opera
 que quis scit ex confessione: puta
 quia est virgo: vel quia nunquam pec-
 cauit mortaliter et huiusmodi:
 licet dicere: nisi quia ex hoc quod vnus
 laudat de huiusmodi: quasi alte-
 rius peccatum reuelat: cum non
 laudat de eodem: quia quod de vno
 dicit de alio negat: *di. xxv. c.*
qualis. Unde si de duobus con-
 fitentibus dicit confessor de vno
 quod est virgo: est statim suspicio
 contra alium: si idem non diceret
 hec. *¶ De. de pal.* *¶ Non* et ma-
 gister *¶ Umberto* dicit: simpli-
 citer abstinendum ab huiusmo-
 di locutionibus: addens et quod con-
 fessor debet caute: ne vnquam per
 aliquod genus peccati: ostendat con-
 fitei minorem familiaritatem: vel
 signum minoris dilectionis.

¶ Alia que dicuntur in confes-
 sione nec peccata nec valentia du-
 cerc in manifestatione: confi-
 tentis: puta: quod in tali terra
 sunt bona vinea: non cadunt
 sub sigillo confessionis.

¶ Quid sciendum quando confessor
 indiget consilio super vno casu.

¶ Nota etiam quod quando confes-
 sor indiget consilio alte-
 rius: nisi habeat licen-
 tiam a confitente de persona ma-
 nifestanda: debet loqui ita ob-
 scure et caute et a remotis: ut
 nullo modo consulens vnquam
 possit imaginari de persona

¶ Non debet considerare personam
 et tempus idoneum. *¶ Nam* si quis au-
 dierit vnum clericum aduenientem:
 si confessor vadat subito ad in-
 terrogandum de aliquo simonia
 et huiusmodi nonne satis proba-
 biliter et quasi violenter habet
 ille suspicari de illo clerico: et
 ideo in huiusmodi magna cau-
 tela est adhibenda. *¶ Quod* si con-
 fessor nesciret vel non posset
 casum exprimere super quo in-
 diget consilio: quin ille consul-
 tor intelligeret personam: et illa
 non vult sciri: debet ire ad ali-
 um pro consilio: quod si alium suf-
 ficiente habere non potest: non
 se intromittat. *¶ Non* *¶ De. de*

Excommunicationes papales

pal. di. xxi. q. iij. dicit si non posset confiteri peccatum proprium nisi dicendo aliquod peccatum: per quod manifestatur confessio alteri: non debet illud confiteri et si esset mortale: quia sufficit tunc contritio cum proposito confitendi: quoniam ipse habebit copiam talis sacerdotis: cui illud peccatum suum confitendo: non manifestetur alteri confessio. Ratio est: quia fortior est obligatio ad cellandum: quam ad confitendum. ¶ Si quis autem reuelat in confessione debita sua et credita sua et huiusmodi verum et quoniam et an sacerdos possit alias reuelare: vide de hac materia plene in tertia parte summe. i. c. de confessione tit. xiiii. §. qui incipit decima.

¶ Explicit tertia pars de bonitate confessoris.

¶ Incipiunt. xxxvi. excommunicationes reseruate sedi apostolicæ tam a iure quam per processum. siue per extrauagantes: et breuiter re-collecte. Deinde sequuntur excommunicationes reseruate episcopis vniuscuiusque diocesis.

¶ In iniuriis manus violentas vel temerarias in clericis vel religiosum vel monialē vel alteram religio-

nam personam: papalis est absolutio si iniuria est enormis. Inius tamen declarationes vide in tertia parte in tit. xv. de excommunicationibus: et xvij. q. iij. c. sigis suadente diabolo in decretis. ¶ De incendiariis ecclesiarum: vel aliorum locorum sacrorum: vel religiosorum: vel cimiteriorum. est papalis excommunicatio postquam sunt denunciati: sed per episcopum potest absolui ante denunciationem de hac vide in. c. conuesti et in. c. tua nos extra de sen. excom. ¶ De effractoribus predictorum locorum sacrorum qui et postquam fuerint denunciati: est absolutio papalis: sed ante denunciationem episcopalis est absolutio extra de sentent. excom. ca. conuesti. ¶ De incendiariis aliorum locorum non sacrorum: de adulteribus aut fornicatoribus. qui tales non sunt excommunicati aliquo iure communi. sed sunt excommunicandi. Si tamen fuerint excommunicati aliquo iure particulari: puta excommunicatione synodali vel constitutione: vel ab homine: et si fuerint denunciati est casus papalis extra de sen. excom. c. tua. ¶ De falsantibus litteras papales: vel falsis scienter utentibus extra de crimine falsi. c. durante. ¶ De apponentibus manum ad corrigē-

dum etiam minimā litterarū: vel punctū minimum in his litteris exceptis his quib⁹ est commissum: est papalis absolutio s̄m Hostiē. per sententiam curie latam. ¶ De hereticis fingentibus nouas heresim vel iam dānatam sequētib⁹. xxiiij. q. i. c. j. r. ij. extra d̄ here. c. ad abolēdū: nunc est casus papalis per extrauagantē. Ad Martini quiti vt patet in processu ipsius annuali vide in prima parte in. c. d̄ hereti. ¶ De scismaticis ⁊ precipue de sequētib⁹ scisma Petri de luna. ⁊ successorum eius ⁊ fautorū ipsi⁹ scismatis: est papalis absolutio per processum curie. ¶ De credentibus: receptorib⁹: defensoribus ⁊ fautoribus hereticorū: est papalis absolutio: ⁊ quō intelligātur ista nomina: vide ti. xv. d̄ excommunicationib⁹ in tertia parte sum. ¶ De cōmittentibus simonias siue pro ordinibus siue p̄ beneficijs: vel p̄ laturis ecclesiasticis: vel pro ingressu i religionē vl̄ pro alijs spūalib⁹: ē absolutio papalis p̄ extrauagantē Ad Martini quiti. Vide de hac i. ij. pte sum. ti. d̄ simonia. ¶ De faciētib⁹

pactū vel p̄missione: vel recipientib⁹ ex pacto vel p̄missione occulta vl̄ manifesta aliqd̄ ēt puū pro aliqua iusticia vel gr̄a pro alio vl̄ pro se i causis iudicialib⁹: seu pro litteris obtinēdis ab apostolica sede: est papalis absolutio p̄ extrauagantē Bonifacij octauī. ¶ De sciēter vītētib⁹ talibus gratijs vel litteris sic obtētis: ē absolutio papalis p̄ extrauagantē Bonifacij. ¶ De piratis ⁊ gubuscūq; alijs in mari depredatib⁹: ē papalis absolutio p̄ processū curie. ¶ De ipediētib⁹: depredatib⁹: vel iuadētib⁹ adducentes victualia seu alia ad vsū romāe curie necessaria: vl̄ ne talia d̄ferant̄ aut adducant̄ ad curiā ⁊ de d̄fendētib⁹ talia faciētes: ē absolutio papalis per processum curie. ¶ De capiētib⁹: detinētib⁹: depredatib⁹ romi petas ⁊ peregrinos ad urbē romā accedētes tā cā deuotionis q̄ p̄grinationis: ⁊ similt̄ i ea morātes ⁊ recedētes ab ip̄a: ē absolutio papalis p̄ processū annualē qui fit i curia. ¶ Et similt̄ ter de dātib⁹ cōsiliū ⁊ fauorē ad talia supradicta faciēduz: est papalis absolutio p̄ proces-

sum. **De** portantibus arma equos et alia necessaria ad impugnandum christianos vel transmittentibus: seu galeas et naues vedentibus: vel in piraticis farraceno: uel nauibus gubernatione exercentibus: vel dantibus auxilium consilium et fauorem in dispendium terre sancte extra de iudeis capitulo ad liberandam et est casus papalis per extrauagantem Clemētis: et per processum curie. **De** portantibus et victualia et alia quecumque mercemonia in Alexandriam vel in alia loca farraceno: uel terre egypti: vel mittentibus ipsa vel de suis portibus: ut eis deferant extrahentibus: vel extra hi permittentibus aut dantibus auxilium et fauorem et est papalis per processum curie. **Nota** tamen sicut veneti in hoc habent licentiam i. ij. p. iij. t. xxv. c. xxx. **De** portantibus predicta: vel aliquo modo predictorum: et ad hoc operantibus ad omnes terras soldano subiectas: est papalis absolutio per extrauagantem Clemē. **De** cunctibus ad terram sanctam et causa deuotionis seu voti sine licentia sedis apostolice: et est absolutio papalis: per ut reperit in libro penitentiarie

summi penitentiarii: qui et ipse hoc potest. **De** insecutoribus cardinalibus hostiliter: et est excoicatio papalis: per c. felicis de penis li. vi. **De** baniētibus episcopos: vel capiētibus. et insecutoribus: vel hoc fieri mandatis aut facta ab alijs rata habitibus: vel in his dantibus consilium: et fauorem vel scienter tales defendentibus est papalis absolutio: per c. si quis: de penis i. cle. **De** exēterantibus: vel in frustra cōcidētibus: seu decoquere vel incidere: aut ossa de carnibus euellere presumētib⁹ cuiuscūq; defuncti: ut eius ossa ad partes alias deferantur: est papalis absolutio: per extrauagantem Bonifacii. **De** occupantibus vel detinentibus: vel hostiliter discurrentibus per se vel per alium directe vel indirecte sub quocumque titulo vel colore ciuitates: terras: loca: vel iura ad romanam ecclesiam pertinentia: et adherentibus: fautoribus ac defensoribus eorum: est absolutio papalis per processum curie. **De** his qui occasione sentēte excoicationis: suspensionis vel interdictionis late: dant licentiam eos grauandi: qui eam tulerunt vel suos imper

sonis: rebus: vel bonis illorum
 quorum occasione late sunt: vel
 qui eos obseruat vel qui tali
 ter excoicatis coicare volunt
 nisi licentiam ipsam integre re
 uocet. ¶ Similiter qui dicta
 licentia vti fuerint vel et sine
 licentia hoc fecerint suo motu
 excoicatione incurrunt in qua
 si permanserint per duos me
 ses: est papalis absolutio. Vi
 de de hac in capitulo de do
 minis in scda parte tertie ti.
 xv.c. xliij. ¶ De his qui co
 gunt aliquem celebrare in loco
 interdicto: vel ad audiendum di
 uina conuocant excoicatos: vel
 interdictos: vel prohibent eis
 ne moniti exeant: et de his qui
 moniti non exeunt cle. c. grauis
 de snia excom. ¶ De his qui
 imponunt in terris suis noua
 pedagia vel augent antiqua: et
 est excoicatio papalis per p
 cessum curie. ¶ De laicis re
 cipientibus in romana curia lit
 teras domini pape de manu ali
 cuius: nisi de manu domini pape
 vel bullatorum: vel nuncij non
 recipientes de manu predicto
 rum incidunt in eandem.

¶ Excommunicationes pa
 pales concernentes religio
 sos religiosasque.

¶ De clericis et religio
 sis inducentibus ad vo
 uendum: iurandum: vel
 promittendum de eligendo apud
 eos sepulturam: vel ut eas ulte
 rius non mutent iam electam: ex
 coicatio est papalis per
 cle. cupientes de pe. ¶ De reli
 giosis qui absque speciali licen
 tia proprii sacerdotis solenniza
 rent matrimonia aut ministra
 rent sacramentum eucharistie: vel ex
 treme unctionis: est excoica
 tio papalis ex de priuile. reli
 giosorum in cle. ¶ De religiosis
 qui excoicatos a canone ab
 soluunt a casibus non necessis:
 aut qui absoluunt a sententiis
 per statuta synodalia vel pro
 uincialia promulgata: aut ab
 soluunt a pena et a culpa: est ex
 coicatio papalis. per cle.
 i. de priuile. ¶ De inquisitoribus
 hereticorum: qui odio: gratia: vel
 lucro: et amore contra iustitiam et
 conscientiam omiserint contra quem
 ipsam procedere: vel ipsam here
 sim alicui imponerent: quod impedi
 rent officium suum: est excoicatio
 papalis: per cle. multorum de
 here. ¶ De medicantibus pro
 fessis qui transeunt ad aliquam
 religionem monachalem excepto
 ordine cartusienium et recipi

Excommunicationes episcopales

entibus tales scienter: est excommunicationis papalis per constitutionem Adartini factam Constitutione. De clericis scienter et sponte concantibus excommunicationis a papa in divinis: est excommunicationis papalis secundum Hostien. Ista excommunicationis non habet dubium: est de sen. excom. c. significasti. De participantibus in crimine propter quod aliquis est excommunicatus aliqua predictarum excommunicationum: est excommunicationis papalis: per. c. si concubine est de sen. excom. De his qui absoluuntur ab aliqua predictarum excommunicationum extra sedem apostolicam: preterquam in articulo mortis: qui taliter absoluuntur si non representant se quam citius possunt ei a quo potest absolvi: vel mittant pro absolutioe: reincident in eadem. scilicet papalem excommunicationem: per. c. eos de sen. excom. li. vi.

Excommunicationes episcopales ex iure reseruate.

Verberantibus clericos: religiosos vel moniales: seu talibus manus violentas iniicientibus seu temerariis: est episcopalis excommunicationis: si fiat levis iniuria talibus: per. c. peruenit est de sen.

excom. De his qui in initium ordinationibus seu alienationibus a scismaticis factis est episcopalis per. c. est de scisma. De his qui usurpant de nouo vacantium ecclesiarum: monasteriorum vel aliorum piorum locorum custodiam: seu guardiam: titulum aduocationis: seu defensionis que proprie sunt nomine patronatus: vel ipsorum locorum vacantium bona occupant: vel regalia. id est collectam que fit ratione regis vel imperatorum: seu tributum regi debitum: ut. c. generali. de elec. li. vi. De clericis vel monachis ipsorum locorum vacantium qui hoc fieri procurant: et hec excommunicatio cum priori habetur: excommunicatio est episcopalis: per. c. generali. de ele. in. vi. De his qui ab ecclesiis et vel personis ecclesiasticis per se vel per alium suo nomine vel alieno pro personis vel rebus quas non causa negotiationis deferunt vel deferri faciunt seu transmittunt: exigunt aliquod pedagiū vel guidagiū: est excommunicatio episcopalis: per. c. quibus de censi. li. vi. De his qui fecerunt statuta contra libertatem ecclesie: et qui scripserunt ea qui sunt potestates: consules: rectores et officarij locorum

ubi dicta statuta seu etiā consuetudines edite sunt vel frange et qui seruare ea fecerint: et si ea iudicauerit: et vel qui in publicā formā redegerint iudicata: est excommunicatio episcopalis: per. c. nouerit. et de sen. excō.
¶ De rectoribus ciuitatū facientibus exactiones indebitas clericis: religiosis: vel ecclesijs eorum: si postquam fuerint moniti nō desistat: est episcopalis excommunicatio: per. c. nō min⁹ extra de imu. eccle. et c. aduersus psules.
¶ De his qui ab solutionē ab aliqua excommunicatione: vel reuocatione eius suspensionis vel interdictionis extorquēt per viam vel per metū: neque ualeat absolutio: sed incurrit nouam excommunicationē: est episcopalis excommunicatio per. c. i. de his que vi metu siue cā fiūt. li. vi.
¶ De his qui per assassinos i. quosdā infideles qui ex falsis suis opinionibus de facili mittebant ad occidendū christianos et qui interfici fecerint: vel mādauerint aliquē christiānū: etiā si mors nō fuerit subsequuta: et de receptatoribus et defensoribus et occultoribus eorum: est excommunicatio episcopalis per. c. p. buani de homici. li. vi.
¶ De

potestatibus: capitaneis: rectoribus: psulibus: iudicibus: consiliarijs: et alijs officialibus que statuta faciūt: scribunt vel dictant: per que que cōpellat soluere usuras vel solutas non repetere: est episcopalis excommunicatio i. de. ex graui. de usuris.
¶ De his qui occasione sine excommunicationis vel interdictionis late dant licentiā grauandi illos qui tulcrūt eas: vel suos in personis vel rebus.
¶ Dicitur casus est episcopalis usque ad duos menses ab incurfione sententie: ab inde uero est papalis excommunicatio: per. c. quicumque de sen. excō. li. vi.
¶ De his qui iudicāt secundum statuta edita in fauorē usurariorum: et qui habent super hoc potestatem: nisi statuta ipsa deleuerint. aut si ea pmisserint obseruari et de usuris. c. Ex graui in clemētinis.
¶ Dicitur illi qui faciūt capitula cum iudeis: ut domini in communitates et cōtinentia que possint seruari: et que non possint repeti in iudicio usure extorere ab eis et huiusmodi: uidentur incidere in hanc excommunicationem: et domini qui ea faciunt et ciues qui psulūt: in de. c. ex gra

ni. de usuris. ¶ De his qui cōcedunt represalias cōtra p̄sonas ecclesiasticas specialiter aut generaliter: est ep̄alis ex-cōmunicatio per. c. Et si p̄ignoratōes: de in iuris 7 dā. da. li. vi. ¶ De rectorib⁹ secularibus: vel quibuscūq; offici alibus eorū: qui cognoscerent de crimine heresis: aut captos liberarēt: vel diocesanorū vel inquisitorū officiū impedirēt: est ep̄alis per. c. De inquisitio-nis: de here. li. vi. ¶ De his q̄ sciēter p̄bunt matrimonia in casibus nō cōcessis 7 p̄hibi-tis p̄sanguinitatis 7 affinita-tis: 7 de p̄bentibus cū moni-alibus: est ep̄alis: vt in de. c. eos de p̄san. 7 affi. ¶ De do-minis tēporalib⁹ qui subditis interdiciūt: ne prelati vel p̄so-nis ecclesiasticis quicquā vēdant. vel emanent ab eis: bladū molant panē coquāt: 7 h̄mōi obsequia exhibere p̄sumant: est ep̄alis excōicatio: per ca. eos de imu. eccle. li. vi. ¶ De his qui impediūt quin corā iudicib⁹ ecclesiasticis vel lega-tis: vel ordinariis: in causis q̄ ad eos pertinet. illi qui p̄que-runtur: iustitiā possint obtine-re: excōicatio est ep̄alis per. c.

quoniaz de imu. eccle. li. vi. ¶ De his qui cōpellunt im-peratores litterarū apostoli-carū: vel alios recurrentes ad forū ecclesiasticum in causis: que de iure: vel antiqua p̄sue-tudine ad ipsum pertinent: v̄l ad desistendū vel litigandū de eis i foro suo seculari: gra-nādo iudices ecclesiasticos: vel impetrātes seu litigātes: seu volentes corā eis litigare: vel grauādo p̄p̄inquos eorū: vel capiētes res vel ecclesias ta-lijum: vel quocunq; alio mo-do vt in dicto. c. qm̄ est ep̄alis 7 similit̄ de dantib⁹ cōsiliū. 7 fauorē: 7 auxiliū ad oia predi-cta in duob⁹ paraphis p̄cedē-tibus. ¶ De his qui prelatos capitula: seu alias p̄sonas ec-clesiasticas cōpellunt ad sub-mittēdū laicis: vel ad alienā-dū bona immobilia seu iura ecclesiarū: 7 similiter laici qui usurpant sibi illicite h̄mōi: et si nō distiterint postq̄ fuerit admoniti: est ep̄alis ex-cōmu-nicatio per. c. hoc p̄sultissimo de re. eccl. nō alie. li. vi. ¶ De his qui fingūt fraudulēter ali-quem casum per quē aliquis iudex mittat ad aliquā mulie-rē pro testimonio: est excōica-

tio episcopalis per. c. mulieres de
 iudi. li. vi. ¶ De his qui vocā
 tur ad dirigendas moniales
 in electionib⁹: nisi abstineant
 ab his per que possit discor-
 dia nutrirī: est excoicatio epā
 lis: per. c. indēnatibus d̄ elec.
 li. vi. ¶ De his qui grauāt cle-
 ricos vel alias psonas eccle-
 siasticas ad q̄s spectat aliqua
 electio: p̄ eo q̄ rogati seu ali-
 as inducti: eū pro quo roga-
 bant seu inducebant noluerūt
 eligere: vel sanguineos eorū
 aut ipas ecclesias seu loca be-
 neficijs seu alijs bonis spoli-
 ando: seu alias iniuste perse-
 quēdo. c. sciāt: de elec. in. vi. et
 est epālis excommunicatio.
 ¶ De his qui loquūtur secre-
 te: vel mittunt scripturas vel
 nuncium alicui cardinali quā
 sunt reclusi occasione electio-
 nis pape: est epālis excoica-
 tio per. c. vbi periculum eēt de
 ele. li. vi. ¶ De dominis ⁊ re-
 ctorib⁹ ⁊ officialib⁹: qui imi-
 nente dicta electione nō ser-
 uant ipsaz cōstitutionē: per. c.
 vbi periculum. ¶ De his qui
 procurāt q̄ cōseruatores dati
 eis itromittāt de his que nō
 licent. i. de alijs q̄ de manife-
 stis iniurijs ⁊ violētijis: est ex

cōmunicatio epālis: per. c. sta-
 tuim⁹ de offi. dele. li. vi. ¶ De
 dominis: rectorib⁹ ad regimē
 vrbis rome ⁊ electis et fauto-
 ribus: qui fecerint cōtra cōsti-
 tutionē sup hoc factā: est epā
 lis excoicatio per. c. fundamē-
 ta: de elec. li. vi. ¶ De electis
 magistris: doctorib⁹: vel sco-
 laribus tractantib⁹ cū aliquo
 cine Bononiēsi de cōducēdo
 hospitium irrequisitis inglinis
 nisi tēpus cōductionis fuerit
 elapsus: est epālis excoicatio:
 per. c. ex rescripto: eēt de loca-
 to. ¶ De doctorib⁹ seu magi-
 stris qui sciēter illos religio-
 sos qui dimiserūt habitū do-
 cent litteras. s. legē vel physi-
 cas: est excoicatio epālis: per
 c. vt periculosa. ne. cle. vlt̄ mo.
 li. vi. ¶ De dominis vlt̄ rector
 ribus tēporalibus qui nō fe-
 cerint obfuarī ea que statuū-
 tur cōtra i secutores cardina-
 lium seu alicui⁹ de familia eo-
 rum vel pape: est excoicatio
 epālis per. c. felicis. de pc. lib.
 vi. ¶ De his qui impediunt vi-
 sitatores monialium vel cano-
 nicorū: si moniti nō desistant
 est epālis excoicatio per. cle.
 attēdētes de statu mo. ¶ De
 impugnātibus litteras pape

Excommunicationes episcopales

ante in coronationem eius: et est benedicti pape. xi. **¶** De quibusdam mulieribus que beghine dicuntur et de religiosis fauoribus eis in illo statu: et erant iste certum habitum assumentes nulli obedientiam promittentes nec renunciantes propriis nec regulas habentes: licet quibusdam religiosis spiritualiter inhereant: de her. c. ad nostrum in cle. **¶** Nec intelliguntur sub hoc nomine ille que etiam beghine vel vestite dicuntur de penitentia beati Dominici: ut patet in declaratione. Jo. xxij. et idem dicitur de tertio ordine beati Francisci: immo ex illa cle. videntur dici beghine: ille excommunicate que habent illos errores sibi positos: qui cum sapiant heresis est hodie forte casus papalis et est contra tales beghinas. **¶** De his qui absoluti ab excommunicatione in articulo mortis: vel propter aliud impedimentum non presentant se quibus citari commode possunt ei a quo debeant absolui: quia reincident in eandem: de sen. excō. li. vi. c. eos qui a sententia. **¶** De participatibus cuius excommunicato in crimine propter quod est excommunicatus: dādo ei consilium et fauorem. c. si concubine

extra de sen. excō. **¶** De his qui absoluuntur a sede apostolica vel legatis et iniungitur eis quod se representent ordinariis vel alijs suscepturi penam et passis iniuriam seu alias obligati eis quibus sciēter satisfaciāt: si hoc non faciūt cum primū commode potuerūt: vel non curauerint adimplere reiciuntur in eandem sententiam: ut patet in di. c. eos. **¶** De his qui presumptimose asserunt romanam ecclesiam non esse caput omnium ecclesiarum nec ei tanquam capiti esse obediendum di. xix. c. nulli fas. **¶** De his qui sepeliunt corpora in cimiterijs tunc interdicti in casibus non concessis in iure. in cle. c. eos de sepul. **¶** De his qui excommunicatos publice: aut nominatim interdictos. vel usurarios manifestos sciēter sepeliunt in cimiterijs in die sepul. dicta cle. c. i. eos q. **¶** De clericis qui manifestis usurarijs ad exercendum fenus domos locant. vel alio titulo procedunt: est excommunicatio episcopalis: p. c. usurar. de usu. li. vi. **¶** De eo qui non est electus a duabus partibus cardinalium et se gerit pro papa. c. l3 ex de cle. **¶** De monachis et canonicis regularibus: archidiaconis: deca-

nis: prepositis: plebanis: cano-
nicis: et alijs clericis persona-
rum habentibus: aut etiā qui-
buscūq; p̄byteris qui audi-
unt leges vel p̄physicā: est ep̄a-
lis excoīcatio: per. c. non ma-
gnopere extra ne. cle. vel mo.
¶ De religiosis qui temera-
rie ubicūq; habitū sue religi-
onis dimittūt: excoīcatio est
ep̄alis: per. c. vt periculosa: ne
cle. vel mo. li. vi. ¶ De religio-
sis qui accedūt ad studia nisi
a suo prelato cū cōsilio maio-
ris partis cōtētus licētia sibi
sit cōcessa. in di. c. vt periculo-
sa lib. vi. ¶ De religiosis qui
decimas debitas ecclesijs si-
bi appropriāt vel vsurpant: si-
ue qui nō permittūt solui ec-
clesijs decimas de aialibus fa-
miliarium: et pastoz suoz: vel
alioz immiscentiū ip̄a aialia
gregibus eoz: tales si nō hnt
administratiōes et beneficia
sunt excoīcati: si hnt sunt sus-
pēsi nisi restituti destiterint in-
fra mensem. in cle. c. religiosi:
de deci. Et est ep̄alis excoīca-
tio. ¶ De monachis et cano-
nicis regularibus nō habentibus
aliquā administratiōem: qui
se cōferūt ad curias principuz
sine licētia suoz prelatoz: vt

dānū aliqd inferāt suis pla-
tis aut monasterijs: et qui si-
ne licētia arma tenēt infra se-
pta monasterij: est ep̄alis ex-
coīcatio per cle. c. ne in agro
de sta. mo. ¶ De religiosis vs-
monialibus p̄fessis et cle. i. sacra-
ordinibus cōstitutis: qui cō-
trahunt matrimoniū: de facto ē excoī-
catio ep̄alis cle. eos de cōsan.
et asti. ¶ De inquisitoribus hereti-
coz qui p̄textu officij inquisi-
tionis quibusuis modis illicitē
pecuniā extorquēt, vel sciē-
ter bona ecclesiaz ob delicta
clericozuz fisco ecclesie appli-
cant nec p̄nt absolui nisi qui-
bus extorserint plene satisfā-
cerint de pecūia sic extorta ē
episcopalis excommunicatio
in cle. cap. nolentes de here.
¶ De religiosis qui non ser-
uant interdictum quod fuit
matris ecclesie siue cathedra-
lis: vt in cle. c. ex frequētibz
de sen. excom. ¶ De religio-
sis qui cōsuetudinibus sibi nō fa-
ciūt cōscientiā sciēter de deci-
mis soluēdis: tales ab officio
predicationis sunt suspēsi: do-
nec commode possint: faciāt
eis cōscientiā: et si interim pre-
dicāt: sunt excoīcati ep̄a-
li excoīcatoriōe: et similiter

Excommunicationes episcopales

De religiosis qui dicunt aliq̄
verba vt retrahant audiētes
a solutione decimarū: est ep̄a
lis excoīcatio: per cle. c. cupiē
tes de penis. ¶ De religiosis
mendicantibus qui domos
ad habitandum vel loca de
nouo recipiunt aut de nouo
recepta mutant: vel alienant
c. i. de excō. p̄la. libz. vi. ¶ De
fratrib⁹ minoribus qui tēpo
re interdicti: recipiūt ad diui
na. fratres vel sorores de ter
tio ordine sancti Fr̄cis: est
episcopalis excoīcatio. c. cum
ex eo: de sen. excō. i. cle. ¶ In
grediētes monasteria monia
liuz ordinis predicatorū ex ca
sus necessarios qui declarāt
in p̄stitutionib⁹ suis: puta ad
dandū sacramēta infirmis. ad
medendū eis. ad reparanduz
edificia: et h̄mōi: nō habita li
centia a papa vel a magistro
ordinis: sūt excoīcati: nec pos
sunt absolui nisi a papa vel a
magistro ordinis vel ab alio
cui fuerit p̄cessa talis absolu
tio: vt patet in bulla ipsi⁹ ordi
nis: cuius bulle trāsumptum
vidi ego. ¶ Ingrediētes mo
nasteria monialiū ordiis mi
noꝝ ex casus necessarios cō
cessos in p̄stitutionib⁹ suis si

ne licentia pape vel ministri
ordinis: excoīcationē diocefa
nis reseruatam incurrūt. put
andiui a q̄busdaz fide dignis.
¶ Nota q̄ ab excoīcationi
bus que fiūt ab hoīe siue a iu
dice: regulariter nō pōt quis
absolui nisi a suo excoīcatore
vel ab h̄nte plenariā iurisditi
onem sup eum a supiori suo:
nisi in articulo mortis. ¶ Itē
nota q̄ fratres p̄dicatores et
volētes ingredi eoz religionē:
pōt absolui a p̄latis ipsius or
dinis: a sentētijs excoīcatio
nis: suspētionis et iterdicti la
tis ab hoīe vel a iure: saltē ab
illis quoz absolutio reseruat
ep̄o. ¶ De materia oīum su
p̄dictarū excoīcationū tam
pōtifici summo q̄ ep̄is vni
uscuiusqz dioecesis reseruatay:
tam a iure q̄ per extrauagā
tes et p̄cessus curie: vide ple
ni⁹ et clari⁹ ac diffusius si vis
videre in titulo. xxv. de censu
ris ecclesiasticis in tertia pte
summe: siue cōpilate per me
fratres Antoninū archiep̄m
florētinz. Et sic est finis om
nium casuū taz summo pon
tifici q̄ ep̄is reseruatorum.
¶ Itē notanduz q̄ sunt due
species excoīcationis. s. maio

ris & minoris. Excommunicatio maior sp est peccatū mortale: & talis primo est separatus a deo ideo nō pōt cōicere pro aliqua vtilitate aie sue. Secūdo est separat⁹ a sancta ecclesia. i. a cōione & p̄icipatione fīdeliū exceptis his casibus qui. s̄. in. iij. parte summe ti. xv. specificati sunt. Et sunt quinque in quibus ipse excoicatus nō p̄t participare qui t̄inent in hoc versu. **E** pro delictis anathema q̄s efficiat. **D** s̄ orare vale communicatio mensa negat. **Q**ui sic intelligunt. **D** s̄. i. locutio. **O** rare. i. oratio cū alijs in ecclesia. **C**ōmunicatio. i. cōmunicatio sacramentorū. **V**ale. i. saluatio. **A** dēsa. i. cibus & potus. **E** xcoicatio vero minor: aliquādo ē mortale peccatū aliquā veniale. Sed anteq̄ dicatur q̄n fit mortale vel veniale: nota prius q̄ nouē modis homo pōt incurrere excoicationē minorem. **P**rimo q̄n quis participat cū excoicato excoicatione maiori aliquo illoz modorū superius dictorū. **S**ecundo q̄n quis cōmittit sacrilegiū: sicut qui furat in ecclesia: vel in ea illicitū q̄ fact.

Tertio q̄n q̄s est publicus cōcubinaris vel fornicator. **Q**uarto q̄n quis acceptat aliquā ecclesiā a laico & illaz sic tenet vt. xvj. q. vij. c. **S**igs deinceps. **Q**uinto q̄n quis est simoniacus qui est et excoicatus excoicatione maiori. **S**exto fm quosdā cū in bello iniusto tra christianos exercet q̄s artes balistarū aut sagittarū. **S**eptio opp̄sores inopū: & pauperū: publici p̄dones: publici vsurarij: meretrices: q̄ oēs largo mō loq̄ndo p̄nt dici excoicati pro quāto taliū oblatiōes nō debēt admitti ad altare sanctum dñi. **O**ctauo illoz quib⁹ denegatur ecclesiastica sepultura: sicut sunt illi qui moriunt in torneamentis: qui dato q̄ penitētes moriant nō ponūtur in cimiterio. Similiter et dicitur de illis qui non cōicant semel in āno sine necessitate & cā: vt. c. ois. d̄ pe. & re. **M**ono oēs publici pctōres. **O**ēs autē casus supradictos ponit Inno. Ray. & hosti. & in quilibet predictorū casuū p̄t absolueri simplex sacerdos ep̄us preter q̄s forte in simonia & excoicatione maiori. **I**n pri

Excommunicationes episcopales

mo ergo casu. scilicet in participati-
one cum excommunicatis maiori ex-
communicatione potest homo peccare
mortaliter et venialiter. Ador-
taliter tripliciter. **¶** Primum quoniam
participat in eodem crimine pro-
pter quod ipse est excommunicatus: da-
do consilium: auxiliium et fauore ra-
tione cuius peccatus committit.
¶ Secundo quoniam participat cum ex-
communicato in aliquo alio crimine
mortalis ab illo propter quod ipse est
excommunicatus. Sed in primo casu
non quod participas cum excommu-
nicato in eodem crimine: ut dictum
est: incurrit excommunicationem maio-
rem. sed in secundo modo cadit tan-
tum in maiorem excommunicationem et si
mortaliter peccat. **¶** Tertio
quoniam communicaret cum excommu-
nicato maiori excommunicatione in sa-
cramentis: puta accipere corpus
christi cum eo vel sacros ordines:
incurrit excommunicationem mino-
rem. peccat tamen mortaliter. In
alijs autem casibus supradictis: non
peccat quod participando cum excom-
municatis. nisi pro quanto aliquis
in contemptu precepti: et prohibito-
nis facte audacter cum excommu-
nicato et ad libitum querere aut in-
salutando vel in comedendo: aut
in loquendo sine necessitate:
aut in orando vel comendo. **¶** Sed

nota quod sacerdos recipiens ali-
quam excommunicationem maiorem excom-
municatione ad officium ecclesie: aut
ad sacra: aut ad ecclesiasticas
sepulturam non solum mortaliter
peccat: sed subito est suspensus
ab administratione et sibi est in-
terdictus introitus ecclesie quo-
usque sit absolutus: et efficitur
quasi irregularis. Et si taliter
interdictus moriatur non debet
poni in cimiterio: nec debet
propter timorem sacerdos desistere
quoniam tale excommunicatum expellat de
ecclesia: quia non excusat: ratione ti-
moris: nisi talis esset timor quod
posset cadere in constantem vir-
tutem. nisi in quosdam excusatur
ab interdicto. **¶** Adoli. autem di-
cit quod beatus erit talis sacer-
dos si se preparat ad martyri-
um. **¶** Nota igitur quomodo habuisti
quod in novem casibus homo cadit
in excommunicationem minorem
ratione cuius separatus est ab
effectu sacramentorum et quantum
ad deum. Nam peccatum morta-
le animam separat a deo: et ex-
communicatus quocumque est in pec-
cato mortali: preterquam participan-
do cum excommunicato maiori excom-
municatione in loquendo salu-
tando: et orando comendo: et co-
medendo in quibus casibus

S̄m Tho. in. iiii. disti. xviii. q. ij. ar. iiii. hō nō peccat mortaliter nisi pp̄ contemptum dato q̄ excoicationē icurrat: iō qui est i peccato mortali quō cunqz aliter est excoicatus: et quātuz ad ecclesiā est separatus ab effectu. i. a gratia et sacramētis: qz nullus qui est in peccato mortali: euz sit in dispositus pōt n̄sequi gratiam spiritus sancti. ¶ Potest tamē intrare ecclesiā stare in officio diuino: et etiā cū alijs in alijs p̄cipare: s̄z nō p̄t pacē in ecclesia recipere: cū par ipsa sit loco cōionis sed hec oia plenius habent i decretis: et decretalibz et i sūmis: iō cū expedir videt̄ q̄re diligēt̄ i t̄p̄is. ¶ Postq̄ ille qui vult cōfiteri dixit ex se ea que voluit de peccatis suis: si nō dixit sufficēter: qd̄ quasi sp̄ accidit: interrogandus est plene de his que nō dixit put videbit̄ fore expediēs. Si vero modicū vel minus dixit: potes interrogare s̄m ordinē infra positū: videlicet primo de decē p̄ceptis: postea de vicijs capitalibz: nō s̄t oēs de omnibz: sed de illis que solēt in talibz reperiri: et nō solū i istis pec

catis interrogādi sunt: sed et d̄ oibz circūstātijs peccatorz put supra satis ostēsum est. Mō tū ē necesse d̄ qlibet peccato mortali oēs circūstātijs p̄dictas n̄firer s̄z solū illas. q̄ trabūt peccatū i aliā speciē q̄ s̄. hēt specialē deformitatē oppositā alicui p̄ceptoz. Sed et de numero peccatorū mortaliū. s̄. quotiēs mortale peccatum commissum est in qualibet peccatorum specie: diligēter interrogandum est.

¶ Incipit prima pars d̄ modo interrogādi penitentes a confessore secundum decem p̄cepta legis.

¶ Primū p̄ceptum continet tria capitula.

¶ Unū cole deuz. Circa hoc primū p̄ceptū sic potes interrogare: et primo de votis.

¶ De votis primū capitulū.

¶ Nota s̄m magistrum Iniarū in. iiii. di. xvij.

q̄ votū est testificatio q̄da; p̄missionis sp̄otaneē q̄ fit deo: et de his q̄ dei sunt: et fieri d̄z. Vel breui⁹ s̄z Tho. 2a 2e. q. lxxviii. ar. i. Votum ē p̄missio deo scā de aliq̄ qd̄ fit deo acceptū ad qd̄ redeūtr̄ tria. s̄. deliberatio volūtatis:

propositum: & promissio. **V**l
 timū oritur ex scōdo fm ex pri
 mo. **E**t Si trāsgressus est seu
 omisit implere aliqđ vorū li
 citū: & si aduertēter cū posset
 est semper mortale: & totiens
 quotiēs frangit. Secus si ex
 obliuione: vel qz nō poterat:
 vt ifirmus ieiunare & hmōi.
Et Si vouit se aliqd mali fa
 cturū vt vindictā: vel maioris
 boni impeditiū: vt nō ingre
 di religionē: hoc est mortale:
 & sine aliquā dispēlatione dī
 illud infringere. **E**t Si nimis
 tardauit iplere ppter quod a
 memoria excidit oīno: vel ve
 nit ad statū non valendi iple
 re. cū prius potuisset mortale
 videf. Idē qñ dimisit pposi
 tuz implendi cū tñ posset: ali
 as mora implendi votuz qñ
 sibi nō p̄fuit t̄pus non videf
 mortale: nisi mora eēt valde
 nimia: & nisi ex hoc ei imine
 ret periculū non valendi iple
 re: vt de voto ingrediēdi reli
 gionē: cū tñ nō haberet cau
 sam legitimā. cogentē dilati
 onis: tūc eēt est mortale. **E**t Si
 fecit votum de re licita: vt de
 elemosina: ieiunio & hmōi: s;
 ob maluz finē: puta vt possit
 facere vindictā: adulterium &
 huiusmodi: mortale pctm̄ est
 nec tenet illud implere. **E**t Si
 fecit votuz abstinentie & hmōi
 & dubitat vtrū possit implere
 vel nō: & sine dispēlatione vl
 cōmutatione superioris cū pos
 sit faciliter recurrere ad eum
 vel ad p̄fessore suū pro d̄filiō
 frangit: mortale videf. **M**o
 ta tñ qz viri pnt i. ritare vota
 vroz. i. abstinentie: p̄grinatio
 nis: elemosine: & accessus ad
 talem locū: & maxime votuz
 elemosinarū si nō hnt nisi do
 rez: absq; alia superiorū dispē
 satione: & si fiat talis irritatio
 etia; sine cā rōnabili a viro:
 animodo nō tenet vroz iple
 re talia vota. **D**ubiū est de
 voto hierosolimitano: qz hoc
 in fauorē fidei emittit. **D**e
 irritatione votozū impuberū
 & filioz familias & religiosoz
 vide in scōda parte summe ti
 t. c. ij. §. vi. **E**t Si habēs votū
 castitatis vel religionē intrā
 di: & matrimoniū p̄xit morta
 le est & nō pōt p̄sumare illud
 absq; mortali pctō: qz adhuc
 pōt illud iplere. & dēt ante cō
 sumationē m̄rimonij. **P**ost
 p̄sumationē vero reddere te
 netur debituz eēt interpretatiue
 petenti. **S**ed exigēdo sp̄ pec

eat mortaliter. Vnde cōsulē
dum esset ei petere super hoc
dispensationē a papa sed s̄m
S̄uil. posset etiā ep̄us dispē
sare nisi esset talis p̄tinens z
obseruās ip̄m. ¶ Si fecit vo
tum stultū z irrationabile: vt
ieiunare in dñica die: vel nō
pectinare caput vel lanare in
sabbō: z h̄mōi mortale nō ē:
s̄z p̄hibendus est illud implere.

¶ De trāsgressione voti.

¶ Et nota q̄ a trāsgressione
votoꝝ p̄t de iure cōmuni z
p̄suetudine: p̄fessor absoluere
q̄ nō est de casib⁹ reſuatis.
Sed de dispēsatione z com
mutatione votoꝝ: nō p̄t se in
tromittere sine sp̄ali cōmissi
one dioceſanoꝝ: vel alterius
qui possit illā dare. ¶ Ep̄isco
pi aut̄ in oibus p̄nt cōmuta
re vel dispensare nisi in voto
caſtitatis vel religionis z tri
b⁹ votis peregrinatiōis. s̄. h̄ie
rosolymitan: ad sanctū Ja
cobum: z ad limina ap̄loꝝ. i.
Romā: in quib⁹ votis. papa
vel summ⁹ p̄narius soli dis
pensant: vel commutant.

¶ De votis habes in ſecūda
parte. ſumme. ti. xi. per totum
ibi vide.

¶ De ſuperſtitionibus. c. ij.

¶ Si fecit ip̄e vel fieri ſe
cit aliqd̄ maleficium
ſeu iuxta vulgare ma

lias. i. facturas in q̄bus ſemp
fuit occulte vel manifeſte de
monū iuocationes: qd̄ ſemp
ē mortale z dignū morte cor
porali. ij. p. ſumme. t. xij. c. i. §. xij.

¶ De incantationibus.

¶ Si fecit vel fieri ſec̄. vel p̄
curauit aliquā incantationeꝝ
cū ſacramētis vel ſacramen
talib⁹ eccleſie: vt aqua baptis
mali: vel oleo ſancto z h̄mōi
ob ſanitatē vel aliā cauſam. ē
mortale z grauiffimū. in. ij. p.
ſumme. t. xij. c. i. §. ſi. in fine.

¶ De adoratione creaturaz.

¶ Si adorauit aliquā creatu
ram faciēdo orationē ad eaz
vt ad lunā: ſolē: z ſtellas cum
p̄mo apparēt z huiusmodi:
eſt mortale peccatum.

¶ De diuinationibus.

¶ Si fecit vel fieri ſec̄ aliquā
diuinationē ad inueniēduꝝ
furta: vel ad ſciēduꝝ occulta:
vel futurum qd̄ ſibi p̄tingere
potest: eſt mortale.

¶ De arte notoria.

¶ Si didicit artē notoriam:
vel vſus eſt ad ſciēduꝝ aliqua
vel ſi vſus eſt arte nigromā
tica: mortale eſt: z ſi h̄z libꝝ

inducendus est: ut eum comburat: alias non est absolendus: sicut est liber Almades Seriforas et alij libri comburendi sunt quia mortale est utriusque eis vide. i. ij. p. sume. ti. xij. c. j. §. x.

De constellationibus.

Si ex constellationibus vel planetis sub quibus natus est aliquid iudicavit determinate de conversatione eius. **Idem** si ex phisonomia. **Crederet** enim hominem ex fato: vel constellatione vel complexionem cogi ad bonum vel ad malum: est hereticus.

De sortibus.

Si usus est sortibus divinatorijs quod est mortale: ex levitate autem veniale. **Si** dedit aliquid turpe uxori viro ad comedendum vel alteri: ut amaret eam vel fecit: vel dixit aliquid turpe ad huiusmodi est mortale. **Et** interrogandum est quod fuerit illud.

De incantationibus.

Si fecit vel fieri fecit aliquam incantationem ob sanitatem sequendam: et quoniam hoc fit sciendo esse prohibitum: est mortale contra. **Quoniam** vero ex simplicitate fieret putando esse bonas orationes: dicitur veniale. **Sed** si nollet in futurum abstinere: neganda est ei absolutio: quia ex ob-

stinatione et malicia videtur esse mortale: et interrogandum est de verbis quibus utuntur: et de observantijs quas addunt.

De breuibibus.

Si fecit vel fieri fecit vel usus est breuibibus: que contra sunt superstitiosa ex verbis: vel carta in qua fuerit: vel modo imponendi: vel portandi: vel tempore scribendi: et inuenta superstitione earum: imponendum est quod comburatur et si nollet: non sunt absolvendi: quia tunc est mortale. **Si** vero putabatur talia esse licita tanquam orationes veniale videtur.

De observationibus temporum.

Si observavit unam diem magis quam aliam: in non incipiendo aliquid tanquam malum: ut dies egyptiaticos: vel dies in quo occurrit decapitatio sancti Iohannis baptiste: vel die assensionis in colligendis herbis et huiusmodi: veniale videtur quoniam ex simplicitate hoc fit siue scribendo aliqua vel portando ad suspendendum in aliquo loco. **Si** vero hoc crederet animo obstinato tunc mortale est talia observari.

De somnijs.

Si observavit somnia faciens aliquas orationes et observationes et postea ex his quod

sonniam volendo de futuris et occultis iudicare: et pronunciarum mortale est alias autem sine observatione adiuncta: nimis adhibere fides somniis: peccatum est et si ex se non sit mortale. tamen periculosum est: quia sic dyabolum multos decipit. **¶** Si et effusione olei de lucerna vel exatatione aliquarum animarum: vel ululatu canum: vel magnitudine et continuitate ventorum: et huiusmodi existimavit aliquid mali eventurum quod fatuum est. **¶** Si existimavit mulieres reverti in gattas: vel alia animalia: et ire de nocte et ingeri sanguinem puerorum et hominum: quod est impossibile: nisi deo: et id fatuum est credere. **¶** De hac materia. scilicet divinationum: incantationum et omnium superstitionum vide luce clarius in decretis. xxvi. c. i. per totum.

¶ De blasphemia multiplici dei et sanctorum. c. iii.

¶ Blasphemavit deum videlicet dicendo eum non esse iustum et omnia iniuste disponere: et esse acceptatorem personarum: vel non videre que sunt vel non curare de actibus hominum: vel peccatores: vel sine merito punire et fla-

gellare eum: vel non posse istud vel illud facere: et hominum: quod libet horum est mortale: cum advertit: quod dicit et intelligit. **¶** Si blasphemavit deum vel aliquod sanctum: que proprie dicitur maledictio: ut maledictus sit. etc. ut sit ex ira: spiritus est mortale: si advertit ipsa verba.

¶ Secundum preceptum de iuramentis et periuriis. et habet. c. duo. Ca. j.

¶ Iures vana per ipsum

¶ Pro de periurio: si

iuravit in aliqua curia

coram iudice mendaciose: mortale est quantumcumque alias haberet iustam causam. Et qui inducit ad hoc advertenter: ut iudex: advocatus: procurator: et huiusmodi: mortaliter peccat. **¶** Si iuravit etiam contra iudicium in consensu quocumque ex causa vel levitate: vel utilitate: vel iocositate: vel qualicumque modo. non solum ad sancta dei evangelia: et per corpus christi et sanctorum: sed et per fidem: per deum: si deus me adjuvet: per virginem Mariam: per crucem: per animam suam: et huiusmodi: hoc semper est mortale quando advertit se iurare: et falsum dicere: et totiens quotiens sic iurando advertit. **¶** Si iuravit aliquid pro-

Prima pars Interrogatorij

certo: de quo dubitat utrum sic sit: mortale est: et precipue iurando in iudicio. ¶ Si iuravit perpetrare aliquid quod est mortale: ut facere vindictam: non dimittere concubinam: servare iniusta statuta: tenere secretam iniquam iurationem: mortaliter peccavit: nec debet illud servare. ¶ Si iuravit tenere secretum aliquid quod est tractatum in consilio: vel aliud quod nulli est nocivum: si advertenter manifestat: peccat mortaliter ipse et qui stimulat eum ad manifestandum: sciens illud esse secretum. ¶ Si iuravit servare statuta alicuius civitatis: vel universitatis: aliquid scienter ex illis statutis transgrediendo: peccat mortaliter. Si tamen aliquid statutum est abrogatum per priam consuetudinem: quod quotidie per omnes fit prius et diu: non videtur per iurus: si non servat illud: eo quod non habet vim statuti. di. iiii. §. leges. ¶ Si iuravit per aliquem modum opprobriosum per dei membra: vel sanctorum: ut faciunt ribaldi: mortaliter peccavit: quod blasphemia reputatur. xii. q. j. c. si quis per capillum. ¶ Si promittit se aliquid facturum licitum: si non intendebat observa-

re: mortaliter peccavit. Si autem intendebat observare: sed veniente termino quo deus imple re non servat promissum: cum tamen posset: licet cum incommoditate sua: peccavit mortaliter: nisi ille cui promittit: ante terminum relaxet iuramentum: quod facere potest si promissum: in illius utilitatem tamen cedat. Nam si in utilitatem aliorum: vel in honorem dei et sanctorum: non potest ille relaxare: sed ad episcopum vel papam pertinet relaxatio vel commutatio. Si autem non potest implere: excusatur a peccato pro tunc: cum non potest. ¶ Si quis est promittat cum iuramento se aliquid facturum quod non est alicuius importantis boni vel mali: ut mater de verberando filium. vel de bibendo: vel non et huiusmodi vel veniale iuratio et iuratio. ¶ Si iuravit sine causa rationabili pro quibuscumque minimis: dicendo est veritatem: veniale est: nisi faceret in contemptum: et inducendus est ut abstineat: propter periculum periurij. ¶ Si induxit aliquem ad iurandum: quod omnino credebat falsum: iuratum mortaliter peccavit. nisi esset iudex hoc faciens ex officio suo: secundum iuris ordinem.

De adiuratione. c. ij.

E adiuratione: que est inducere aliquem ad aliquid faciendum: ob invocationem alicuius rei sacre vel divini nominis. Et si est per modum coactionis intendens eum obligare per modum iuramenti ad aliquid faciendum: ut ad superiores et alios in quibus non habet potestatem: est mortale. sicut adiuratio Caiphe contra dominum. Ad sibi subditos vero est licita: eo casu quo liceret eis precipere. aliter non et tunc adiuratus tenet illud facere: vel dicere: alias est mortale: sicut transgressio precepti. **S**i adiuravit prelatos: vel socios: vel inferiores per modum deprecationis: intendens inducere adiuratum per reverentiam divini nominis vel alicuius rei sacre ad aliquid boni faciendum: non est malum: vel veniale. Si leviter fit: et sine causa et adiuratus non faciens illud: non peccat **Tho. 2a 2e. q. xc. ad primum.** **S**i adiuravit demones per modum precis: vel ad sciendum aliquid ab eis: vel aliquid obtinendum auxilii: est mortale: nisi quis faceret ex familiari consilio spiritus sancti: vel nisi ex quadam simplicitate: querens ab ob-

sessis a dyabolo. Sed per modum coactionis: licet eos adiurari ne nobis noceant. **S**i adiuravit creaturas irracionales ne dyabolus eis utatur in nostrum nocumentum: licet. Si autem fit ut demon operetur in eis: mortale est: ut incantationes serpentium. **S**i in cantilenis et turpibus fabulis miscuit deum et sanctos: et in narrationibus turpibus et amatorijs: est mortale. alias veniale nisi faceret in contemptum dei.

Tertium preceptum de observatione festorum continet duo capitula primum. c.

Abbata scilicet. **Q**uod

quantum ad determinationem dierum: istud preceptum est de iure positivo. ideo hic annectere potest de ieiunijs ecclesie: et de auditione missae. **P**rimo ergo si fecit aliquid manuale opus diebus dominicis et alijs festis preceptis ab ecclesia expressa casus necessitatis: quod mortaliter peccavit: si per notabile spatium. Secus si fueret aliqua puncta. **S**i vero ex necessitate: videlicet quod hostes expectant: vel venium inundationes aquarum: et huiusmodi: licet removere blada et su-

pellectilia et huiusmodi Ray. et debent obseruari de vespe re ad vesperā. i. de sero ad se- rum. de 2 se. di. iij. c. pñucian- dum. Sic requiritur magna prudētia in 2 sulēdo. ¶ Si vē didit vel emit dieb⁹ festiuis nisi comestibilia de die in diez: vt panē: vinū: caseum: carnes et hmoi mōtaliter peccauit: si per modū negociationis: nisi in cāu magne necessitatē. In nūdinis tñ ex quo p̄lati eccle- siaz tolerant: si nō dimittunt audire missaz s; 2 pe. de pal. vidēt posse excusari: qui mer- catur in dieb⁹ festiuis. s. a pec- cato mōtali. ¶ Si fieri fecē ali- quod p̄dictoz a suis filiis: dis- cipulis: suis: laboratorib⁹ sine necessitate: peccat mortaliter mandās et exequēs. ¶ Si tñ mandās seu magister: vel pa- tronus nō hēt necessitatē ip̄e sed discipulus ei⁹: vel seruus: vel rusticus hēt necessitatem: ita q̄ aliter nō posset viuere: vel q̄ si discipul⁹ nō obedit aliqui magro in hmoi dieb⁹ vendēdo: vel faciēdo aliquod exercitiū ei⁹ artis pro quo tpe nec iste nec alius de illa arte vult 2ducere euz secū: et aliō exercitiū nescit facer. videtur

ipse excusari. Nā si in obseq- uo ecclesiaz pauperulaz ali- quādo licet aliqd laborare di- eb⁹ festiuis fm doctores: quā- to magis licet pro sustērationē vite ei⁹ in necessitate. Tutius tñ esset eligere aliquā artē: si posset. ¶ Similiter de scrip- torib⁹ pro p̄cio et 2ficientibus instrumēta t̄paliū et iudicāti- bus et faciētib⁹ longas dictas nō cā cupiditatis: s; necessita- tis q̄ nō bene aliter pōt fieri Barbitōsorib⁹: chirugicis: et huiusmodi: medicinalia autē semp licet facere et medicari: et talia vēdere 2papa Euge- nius dispēsauit cū barbitōso- ribus vt laborare possint per duas horas noctes in vigilijs magnoz festoz. ij. pte sūme- ti. ix. c. vii. §. iij. i fine. ¶ Si p̄ totum diē festum vacauit lu- dis: venationibus: aucupijs: chorcis: et alijs vanitatib⁹ mū- di. Frequēter. n. in his occur- runt mortalia pctā: et si de se ista nō sint mortalia. ¶ Qd etiā mortale peccatū dieb⁹ fe- stiuis cōmissum sit graui⁹ p̄z: et iō de hmoi 2stendum est. ¶ De auditiōe misse diebus dominicis et festiuis. ¶ Si nō audiuit totā mis-

sa3 dieb9 illis: s3 omnifit vel
 ex contemptu: vel ex cupiditate
 lucradi: vel cā eūdi ad solatiū
 vel ad cōiunia: seu ex negligē
 tia: vel ignorantia crassa mor
 taliter peccauit: et totiens quo
 tiens dimisit. Ide3 si audiuit:
 s3 nō tota3 dimittēdo notabi
 le3 partē: de se. di. j. c. missas
 Secus vero est si modicam
 partē misse dimisit. **Q**uod au
 tem quis audiat in parrochia
 sua vel alibi missas ppriaz de
 die: vel aliā audiēdo: vel non
 intelligēdo verba: vel non au
 diendo: q3 submisit dicit: vel
 audiat alibi seu a cōcubinario
 vel symoniacō: et huiusmodi:
 vel nō symoniacō: et cōcubia
 rio: ex quo plati nō puidēt su
 per hmōi: nō vidēt simplices
 sollicitadi: s3 dimittēdū cōsci
 entis eoz: vbi talia abūdant
 s3 **De. de pal. et Huil. durā.**
Quod dimittētes vero auditio
 nem misse ex infirmitate: vel
 ex tali occupatiōe quā nō pnt
 dimittere vt fuisse infirmo: vel
 alia iusta de cā: puta q3 ma
 nēt in castris: excusant. **E**x
 cusant etiā puella: que dimitt
 untur a parētib9 domi: nō tū
 cuntes ad choreas. Vidue et
 que manēt i domo clausa p

menses non excusatur. **S**ec9
 si per dies quindecim: vel per
 mensem et huiusmodi.

**De obseruatione ieiunio
 rum. c. ij.**

Quis dimittit ieiun
 ia ecclesie. vt qdra
 gesime. iij. tpoz: et vi
 giliis festoz christi: ac setozū
 que de pcepto sunt. post .xxi.
 annum: peccat mortaliter: nisi
 habeat cām legitime eū excu
 santē: vel saltē existimet se ha
 bere: puta cū est satis debilis
 vel videtur sibi eē: pp qd cre
 dit nō posse ieiurare sine no
 tabili corporis detrimento: s3
 scdm veritatē possit: talis nō
 videtur de facili cōdēnandus
 de mortali: ex quo parat9 erat
 obedire pcepto: si credidiss3
 se posse: aliter ē mortale: et to
 tiens quotiēs dimisit aliquē
 diem ieiunij: quia quilibet. n.
 dies: est sub vno pcepto. Sed
 ante .xxi. annuz inducēdi sunt
 iuuenes ad ieiunanduz. **E**tia
 interrogādū est hic de nume
 ro dierū quos dimisit: et qua
 de cā. **S**i vero notabiliter
 ātipauit horā comedēdi: pu
 ta circa horam tertiam: sine
 causa legitima: non est ieiuni
 uz. vñ et mortale. **H**ora at cō

grua: est circa nonas. Tarda
 re autē post nonā nō est viti
 um: nisi fiat ex superstitione.
¶ Si cū ieiunauit ex statuto
 ecclesie vel ex voto: vel ex in
 iūctione confessoris: comedit
 de sero frustum panis: vel d
 plurib⁹ fructib⁹: aut pfectioni
 b⁹ vel de vno genere tm: s; i
 magna quātitate: ieiuniū fre
 git in. ij. p. summe ti. vj. c. ij. §.
 ix. **¶** Si vero aliqd cōfectio
 nu; sumit in pua quantitate
 nō soluit ieiuniū: nisi fieret in
 fraudē ad nutriēdu; . Sed su
 mēdo aliquid fructuū p mo
 dū medicine. ne. s. vinū lauet
 stomachū: nō videtur esse ma
 lū. **¶** Pōt aut q; in die plu
 ries bibere sumpto padio: z
 nō frāgit ieiuniū; nisi fiat in
 fraudem: vt dictuz est. **¶** De
 biles z multum laborantes:
 itinerantes: peregrinantes:
 nutriendes: pauperes: z huius
 modi quomodo z quando a
 ieiunio excusentur: vide pleni
 us i. ij. p. summe. t. vj. c. ij. §. vj.
¶ Quartum pceptū de ho
 noze parentū: z habet duo ca
 pitula. Caplm primum.

¶ Abeas in honore pa
 rētes. Quere pmo. si
 dixit verba contume

liosa: vel obprobriosa parenti
 b⁹: mortaliter peccauit: z mul
 to magis si verberauit: et le
 uiter. Idem si parētes irrifit.
¶ Si blasphemauit: vl' male
 dixit ipsis defunctis z viuis.
¶ Si nō obediuit eis i licitis
 ex cōtēptu: peccauit mortali
 ter: et i puis reb⁹. Sec⁹ si ex
 negligētia i reb⁹ nō multi pō
 deris. Si nō puidit necessita
 tib⁹ eoz: cū posset mortale ē.
¶ Si nō impleuit legata facta
 ab eis ad pias cās: s; multuz
 distulit pp icōmoditatē: cū tm
 posset: peccauit mortaliter vi
 de i. ij. p. ti. j. c. xxi. §. iij. **¶** Si nō
 reuerēter se hūit: sed ptepsit:
 vl' dure locut⁹ ē. vl' puocauit
 ad irā: vl' nō supportauit eos
 vl' diligēter nō puidit: vciāle ē.
¶ De gubernatiōe fāilie. c. ij.
¶ Si nō puidit magnis
 necessitatib⁹ victus: z
 vestit⁹ filioz: vxoris:
 fuoz cum posset ex avaritia
 vel crudelitate: mortale ē. iij.
 d. c. si q; . Idē si pp hoc illegi
 timos filios misit ad hospi
 tale: vel suos q; sibi bñ seruiē
 bāt. **¶** Si nō adhibuit diligē
 tiā ad hoc vt boni cēt: z mā
 data dei z ecclesie obseruēt:
 vt d pessiōe: cōtione: auditiō

ne misse: de honestate et hmoi
 et si notabile in hoc comisit ne
 gligentia: non curado vel non cor
 rigedo mortale est vel veniale
 graue. ¶ Si dixit vroz vba
 contumeliosa: vocado scortu et
 hmoi: vel verberauit aspere si
 ne ca rōnabili sed ex iniuria
 mortale est. Secus si alias ei: du
 ra et aspa verba loquitur. ¶ Si
 vroz pcedit cum viro in licitis re
 bus nollens obedire et ex hoc p
 uocans eum ad blasphemadum
 deum vel sanctos: vel ad aliud
 grade inconueniens mortale. com
 mittit si est occasio data ad
 hoc. ¶ Si vir permittit vroz
 facere plurimas vanitates aut
 ornat vel tripudiat et hmoi:
 et alia multu p uocatia ad la
 sciuiam: mortale videtur. Si
 vero non sit multus excessus
 veniale videtur. ¶ Mater
 que mittit filias ad choreas
 et alias mundi vanitates: et non
 ducit ad missas: p fessiones: et
 cōtionē: non videtur posse excu
 sari a mortali. ¶ Si dñs vel
 dña non puidit necessitatibus
 corporalibus suoz et acillarū: et in
 firmos mittit ad hospitale et
 non curat de necessitate vel ho
 nestate vite eozum vel non dat
 eis habilitatē ad pfitēdū cōi

cadū: audiēdū missas: cum pos
 sit: vel faciat in festis laborare
 mortale est in quolibet hoz. ¶ Si
 nimis dure: vel nimis: remis
 se alias se hūit in gubernatiōe
 familie: in quo omnes delin
 quunt et pfecti: cōiter venia
 le est di. xxv. c. qualis.

¶ Quintum preceptū de ho
 micidio. Cap. vnicum.

¶ Non occisor eris. Et
 non in pmo qre: si occidit ex
 tra ordines iuris ali
 quē volūtarie: vel pter intētio
 nē a casu: dādo operā rei illi
 cite: ut in ludo noxio: sic ad sa
 ra: vel et rei licite: sed non adbi
 bēdo debitā diligētiā: ut ppi
 ciēdo regulas d tecto mort
 le est: et casus ep̄is refuat. Idē
 si ex necessitate euitabili et est
 in euitabili ad quaz puenit ex
 culpa: puta qz adulter est iue
 tus a viro mulieris adultere:
 qz ut mortē euaderet eum occi
 dit. Interrogādū est de cā ho
 micidij. ¶ Si iudex occidit
 aliquē inocētē secūdū iura: vel
 aliquē nocētē: sed pter ordi
 nē iuris: vel secūdū pcessum
 ordinarium sed non hñs legi
 timum dominiū vel hñs po
 testatē: sed non ex iustitia: sed
 ex vindicta: vel auaricia: vel

crudelitate: et est casus episcopalis nisi in ultimo pacto i. ij. pre sum. ii. vij. c. viij. §. i. ¶ Si mulier grauida quæsiuit abortum per medicinas vel labores vel per aliū modū: etiā si nō sequat effectus est mortale in ea: et in quocūq; consulente et operante ad hoc: nō tñ est casus episcopalis. ¶ Si vero sequitur effectus: et puerperium erat formatum in utero: homicidium est in ea et cooperante et consulente: vnde casus episcopalis ē. ¶ In aliquibus etiā locis si nō sequitur effectus per synodales constitutiones: est episcopalis: et alicubi ē excoicatio. ¶ Si occidit mater filium vel filiam sponte ad occultandum crimen suū: grauissimum est: et multo plus si nō baptizatum. ¶ Si pater filiam vel frater sororem fornicantem: si vir uxorem: propter adulterium si uxor uix propter odium vel amorem ad aliquē aliū: si filius patrem vel matrem ex ira vel auidia: vel frater frater: grauissima sunt et digna magna penitentia et episcopo reseruata. ¶ Et nota quod episcopi solent coiter eos mittere qui ire possunt pro casu homicidij ad penitentiarios curie ad terrorem incutiendum.

Si tñ nolūt: possunt absolute tales per se. vel per alios. id est pape nō reseruati. ¶ Si mater: vel nutritrix suffocat filium vel filiam quæ tenet iuxta se: in aduerteter opprimēs: mortale ē propter negligētiam et est episcopalis. ¶ Si mulier grauida preter intentionē abortitur: si commississet ibi notabilem negligētiam: puta quod nimis saltauit: vel quod nimis inordinate laborauit: vel propter inordinatas lasciuas nō esset absque peccato mortali. ¶ Idē in viro vel alio percutiente eam vñ hoc sequitur. Secus vero si nō esset in causa. ¶ Siquis ēt nō occidit. tñ mutilat aliquod membrum: vel reddit inutile alteri ex ordine iuris: vel vulnerat: vel alias percutit aliquē ex iniuria: peccat mortaliter. ¶ Idē si iniuste incarcerationat: vel tenet per violentiam: ne liber possit abire. nisi faceret per punctum tempus ad impediendum malum ei. ¶ Si clericus ēt habentē tantum primam tonsuram: est excoicatus. ¶ Siquis verbo vel mandato. scilicet mandando: persuadendo: consulendo: ratificando vel incitando: cooperat aliquod predictorum vel mortem: vel corporalem le-

tionem: peccat mortaliter. etiam si non sequatur effectus. Sed si sequitur effectus grauius est et si percussus vel incarceratus et homo esset clericus vel religiosus: in quolibet predictorum casuum percussus: vel includens: est excommunicatus: nisi esset prelatus eius: qui hoc faceret causa correctionis. Et ubi in predictis. scilicet mandato: consilio: cooperatione vel facto: si esset enormis iniuria facta clerico vel religioso: non potest absolui citra sedem apostolicam: vel legatum vel summum penitentiarium. Secus vero si non esset enormis iniuria. De huiusmodi materia habes diffuse in tertia parte summi. tit. xxv. c. j. Et Enormis iniuria dicitur quando ad mutilationem membri: seu effusione sanguinis magna. scilicet per vulnus illatum: processus fuerit. Aut si in episcopum: vel in abbatem proprius manus violenta iniecta sit ut. c. cum illorum. extra de sen. exco. Aut. n. dicitur enormis arbitrio boni viri ex circumstantiis locorum: temporum: personarum: ut isti. de iure naturali. §. atroc. Vel si est facta religioso: quia non absoluitur talis citra sedem apostolicam vel legatum eius: vel eius summum pe-

nitentiarium: secus vero est si non esset enormis. Et Sigs interfecerit vel mandauerit: vel fecerit interfici aliquem christianum per assassinos: etiam si non sequatur effectus: est excommunicatus et depositus omni gradu: ordine et dignitate seculari: vel ecclesiastica. Similiter receptor et defensor huiusmodi assassinorum. c. pro humano: de homic. li. vi. Dicuntur assassini quidam heretici: vide de hoc in. iij. parte summi. tit. xxv. cap. xxxvi. Et Sigs desiderat mortem alterius deliberata ratione. in malum alterius: siue ex odio siue inuidia siue ex auaricia. ut habeat eius bona: vel ex luxuria: ut aliam accipiat. vel ex superbia: ut in prelatione succedat: vel ex accidia: ne habeat curam siue laborem gubernandi eum: vel ut sit magis liber: et non habeat corripientes in quolibet horum est mortale. Secus autem si hoc desiderat ne ipsemet vel ille deum apostolice offenderet: vel ne peior efficeretur aut ne bonis personis vel ecclesie dei noceat. sicut tyranni. Et Si vero quis ex impatientia et ira percussit seipsum iniuriose: peccat mortaliter: et si clericus sit: est

excommunicatus. Secus si ex zelo deuotionis ad reprimendam carnem vel tētationes: Nō tñ licet abscindere aliqd membrū: alias peccaret mortaliter & eficeret irregularis: & si eēt clericus esset excoīcatus. ¶ Si occidisset vel vulnerasset aliquē in loco sacro: eēt sacrilegius & ecclesia violata. ¶ Si per violentiā: etiā si sit officialis eduxerit malefactorē vel debitorē de loco sacro: vel fecerit capi eū: peccauit mortaliter. ¶ Si fecit vel fieri fecit torneamētū: vel aliud spectaculū vbi sit periculus vite: mortale peccatū est. ¶ Sextū pceptū de luxuria actuali & speciebus eius. c. vnicū. **N**on mechaberis. ¶ Luxuria actualis que committit extra matrimonium: semp est mortale peccatum in oib⁹ speciebus suis: que oēs hic ponuntur: qz distincte oportet eas pñteri: vel interrogare pñtentes si a seipsis nō dicūt. ¶ Nullo tñ modo necesse est interrogare de his oib⁹: nisi necessitas cogat: ne quis adiscat qd nescit: sed, put conuenit personis que pñtentur. Et cuz habet vltima species:

non est vltra descendendum ad alias particulares circumstantias nō necessarias: & cauto & honesto modo interrogandus est. ¶ Si cognouit solut⁹ solutaz que dicit fornicatio: & si est meretrix: vel sua sua vel alterius: vel vidua: & eēt si tales induxit ad peccatū. ¶ Si tenuit p̄cubinā & quanto tpe qz vltra fornicationes: est ibi scandalum primorū qz publicum: licet sit fornicatio. ¶ Si virginē deflorauit ex matrimoniū: qd dicitur stuprū. & si seduxit eaz p̄mittendo ducere in vrozē: cogendus est in foro p̄scientie. vel ducere eā in vrozem sibi: vel eaz dotare si pōt: & iniuriatus est parētibus eiusdē: si hoc nescierūt. ¶ Si ipse solutus cognouit vrozē alterius: vel ipse vrozatus cognouit solutā. qd dī adulterium: & est duplex qñ vterqz est p̄iugatus. ¶ Si itulit violentiam alicui qd dī raptus: & si p̄tra voluntatē parentū: grauius est. ¶ Si itulit violentiā nupte vel virgini v̄ moniali grauius est. ¶ Si cognouit p̄sanguineā suā: vel p̄sanguineam vrozis sue vsqz ad quartū gradū p̄sanguinitas

tis vel affinitatis. et dicitur in
 cestus. Et de muliere: que
 permittit se cognosci a consan-
 guineo viri sui. Et si cum mo-
 niali scelus est opatus: vel cum
 habere professionem castitatis
 et dicitur sacrilegium. Et idem si
 mulier cum clerico: religioso:
 prelato ordiato: et huiusmodi.
 Et si cognouit comatrem vel
 quam tenuit ad baptismum filiam
 spiritualē vel chrisma: vel quam
 audiuit in confessione: et dicitur ice-
 stus vel sacrilegium. Idem de
 muliere que cum copatre se mi-
 scuit voluntarie. Et si per se
 metipsum vigilans et volunta-
 rius se polluit: et dicitur molities.
 siue manibus propriis vel alijs
 modis. De modo non est iter
 rogandum. Et si cum mascu-
 lis opatus est turpitudine: vel
 femina cum femina: vel vir cum
 muliere extraxerit debitum: et
 dicitur vitium sodomiticum. Si
 cum brutis operatur est nephas:
 et cum quibus: et dicitur vitium bestia-
 litatis. Et si diebus festinis ali-
 quod horum opatus est quod gra-
 uius est. Secundum aliquos vero
 necesse est profiteri huiusmodi circum-
 stantiam: quod mutat speciem pecca-
 ti. Et si in ecclesia vel in loco
 sacro aliquid predictorum commi-

sit quod dicitur sacrilegium: et per hoc
 violatur ecclesia: et si istud est ma-
 nifestum esset reconcilianda ec-
 clesia. De peccatis vero que
 committuntur in coniugio. scilicet tacti-
 bus et actibus inhonestis et oscu-
 lis ac verbis et huiusmodi dicitur
 infra in c. de luxuria. Et nota tamen
 quod de iure contra peccata luxurie non
 sunt reserata episcopis: nec pro ali-
 quo illorum est lata sententia exco-
 municationis a iure: sed contra per si-
 nodales constitutiones episcoporum: ali-
 quos ex dictis casibus sibi ma-
 gis reseruat: ut incestum: sacri-
 legium scilicet cum monialibus
 Aliqui vero episcopi: vitium bestia-
 litatis. Alij etiam: vitium sodomi-
 ticum: et quedam alia in quibus est
 lata sententia exco-
 municationis per sy-
 nodales constitutiones. Et ideo
 quere in diocesis in quibus
 audis confessiones.

Et septimum preceptum de furto
 non faciendum: et de usura que diuer-
 sis modis fit: et h. c. viij. c. j.

Virtum non facies. De
 usurpatione rei aliene
 que in hoc precepto pro-
 hibetur. Nota quod in omnibus infra
 scriptis speciebus est mortale pec-
 catum: et tenetur ad restitutionem
 ei a quo res capta est. Quod si
 ille ignorat vel non inuenit: pau-

Prima ps Interrogatorij

peribus eroganda est: et non solum qui accipit. sed et heres eius si tamen de bonis eius ad eum pervenit. ca. michael et de usuris.

Circa usuram quere primo: si mutuavit pecuniam numeratam vel aliquid eorum quod usu consumuntur: ut frumentum: vinum et oleum et hermodi: iteratione aliquid recipiendi ultra suum capitale: et istud plus quod accepit tenetur restituere.

CSi mutuavit super pignus rei mobilis puta vestis: equum et huiusmodi: vel immobilis: ut domus: agri et hermodi: et iterum accipit usu fructum pignoris. dum alius tenuit pecuniam suam: usura est. **C**Excipitur tamen casus quando gener accepit possessionem in pignus a socero suo quousque dat sibi dotem: et sustinet onera matrimonij nutriendo uxorem suam. extra de usuris. c. salubriter.

CSi posuit pecuniam penes mercatorem vel artificem: cum iteratione aliquid percipiendi utilitatis. licet non fiat pactus de hoc: sed ponit in discretione eius volens in omni casu capitale suum saluum: usura est sed si vult ita participare de damno sicut de lucro: tunc licet etiam cum pacto: et in hoc solent etiam offendere mulieres de dotibus

suis: et dicuntur vulgariter de posita. sed usura est ca. plerique xiiii. q. iij. in tex. et glo.

CDe soccedis animalium.

CSi in soccedis animalium pecorum: bouum et huiusmodi ita paciscitur ut capitale sit saluum. est usura: sed si non est saluum: sed nimis gravatur una pars: non est usura: sed iniusticia. **C**Si in emptione fructuum terre vel aliarum rerum ex eo quod ante per aliquos menses quam recipet fructus: vel alias res soluit precium: et pro hoc emit minus iusto precio: ut si valebat decem emit pro novem usura est. **S**ecundo si faceret hoc: quod verisimiliter potest etiam minus valere. quam illud quod soluit videlicet octo.

CDe venditione ad terminum. **C**Si vendidit ad credentiam seu terminum pannos laneos: lincos: de serico: vel alia quecumque: maiori precio quam ad contantos: quia si vendidit sic plus iusto precio ratione dilationis: usura est. Si vero non vendidit plus iusto precio: sed non vult facere ita bonum foris ei sicut illi qui dat pecuniam numeratam sibi: non est usura **C**ho. in opuscu-

lo. lxxvij. et extra de usuris. c. nauiganti et c. in ciuitate tua.

De cambijs.

Si fecit cambia et si minuta: puta de vno floreno aureo ad monetas: vel e conuerso accipiendo aliquid fm communem cursuz: non est illicituz.

Si fecit cambia realia p lras de loco ad locu et no ficta: est licitu. moderatu lucrū. **Si** fecit cambia q vulgariter dnr sicca: per venetos a libze de grossi usura e: qz realiter ibi e mutuuz et sub spe lucri. Nec frequētant florentie.

Si tutor vel curator pupilloz: vel pcurator et factor cuiuscūqz: pecuniā pupilloz vel patronoz dedit ad usurā i utilitatē illoru. ultra pctm mortale comissum i casu quo illi nolint vel nequeāt restituer: qz illi q habuerūt utilitatez pncipaliter tenent: s; no restituētib; illis: tenet pcurator: tutor. et curator et hmoi. **Si** quis emit agrum vel domu multo maiori precio q valeat. intendēs q venditor recemat ab eo deducens hoc in pactum et ipse interim fructus recipiat: usura paliata est.

De mutuantibus sub spe.

Si quis propter pecuniā mutuataam aliquando petit: vel sperat pncipaliter habere ab eo aliqd obsequz vl utilitatē: q pncio possit estimari: vt opa laboratoz. vl bonū ad collēdu terras: vel mutuatiōnē iumentoz: vel aliqd donuz vel vt pcuret ei officiū: vl bnficiū ecclesiasticū vl seculare: vl q dei sibi pp hoc plus de fructib; terre eius quā colit: usura e. Et qn pp hoc no ab eo cui mutuauit: s; ab alio vt a dno vel a cōitate recepit utilitatez exinde debet illud pauperibus erogare.

De accipiētibus ad usurā

Si quis accipit mutuo ad usuram non ad prouidendū sue necessitati: sed vt det ipse ad usuram: vel ludat: vel alias male vtatur: peccat mortaliter. hec vide in .ij. parte summe ti. i. c. viiij. §. ultimo.

Idem si cum inducit: qui alias no erat feneratorus. **De** de pal.

De facientib; statuta in fauorem usurariozum.

Si fieret statutum in aliqua ciuitate vel castro vel loco q usure soluātur: vel q solute non possint repeti: aut re

petite non debeant restitui: ex
 coicari sunt qui faciunt huius
 modi statuta et qui iudicant se
 cundum ipsa. Unde illi qui
 faciunt capitula cum iudeis.
 ut domini et civitates continen-
 tia que possint fenerari: vel que
 non possint repeti in iudicio
 usure extorere ab eis et huius-
 modi videntur incidere in hanc
 excommunicationem: domi-
 ni vero qui hoc faciunt et ci-
 ues qui hoc consulunt extra
 de usuris in cle. c. ex gravi.

Capitulum. ij.

De emptione vero de
 narioz moti ut flore
 tie: vel iprestitoruz ut
 Venetijs: vel loco: ut ianue
 qz alig ponunt tractu eē usu-
 rariū: alij vero nō. s. priū tenē-
 tes iō nemini cōsulas ut faci-
 at cōtractū: factū vero si po-
 tes iducere ut post mortē ip-
 sius vel vnus alterius finiat
 vel satisfaciat cōitati: vel det
 paupib⁹. bonuz erit. Si vero
 nō vult adherēs opinioni cō-
 trarie: nō facile cōdemnes: qz
 in huiusmodi scōz doctores.
 non est precipitanda senten-
 tia. De his et alijs supradi-
 ctis hēs in scōa pte summe.
 ff. j. c. xi. de usuris.

De fraudulentia que mul-
 tis modis comittit. c. iij.

De fraudulentia que fit: ut
 dicitur in rei suba. vedendo vna
 re pro alia ut vinu li-
 phatu pro puro: carnes pecu-
 dinas pro castratis: cera et aro-
 mata cum alijs mixturis vel in
 quantitate. dando mēsuras et po-
 dera dimiuta: puta vncias no-
 ue pro libra: vel in qualitate: ut rez
 praua pro bona: ut panu: fer-
 ru: coriu: aromata: aialia dfe-
 ctuosa: fruct⁹ et hmoi: et in his
 si notabilr danificauit proxi-
 mu. peccauit mortaliter et te-
 net ad restitutionez. Si pa-
 ru nec plus intendēs: veniali-
 ter: et pauperib⁹ eroget. Si
 vedidit re aliquā multo ma-
 iori p̄cio q̄ valebat scdm cō-
 munem estimationē illi⁹ t̄pis
 aduertēter. peccauit mortali-
 ter: et tenet ad restitutionez: si
 prim⁹ notabiliter ledit. secus
 si parū. Idē si emit minori
 p̄cio q̄ valeat ex ignorātia vē-
 ditoris. Si fraudauit instas
 gabellas et pedagia. tenet cōi-
 tati restituere: si multū vel et
 parū sed tñ itendes multum
 mortale est de hac materia vi-
 de in. ij. pte. summe. ff. j. c. xij.
 §. vi. et vij. Qui qui grauāt

subditos in collectis iniustis tenent ad restitutionem: et qui distribuit prestantias sciēter grauantes aliquē ultra debitū: tenetur pro dānis. Et de hoc bēs in tertia parte. ti. iij. c. iij.

De falsificatione. c. iij.

¶ Si quis falsificauit aliquod instrumentū: vel falso sciēter utitur: ultra

mortale tenetur ad omne dānum: quod idē sequitur. **¶** Si quis falsificauit litteras papales: vel falsificatis sciēter utitur: est excoicatus: cuius absolutio pape reseruat.

¶ Si quis ex falsa cā suggesta qua expressa non obtinisset beneficiū quod recepit: licet non sit excoicatus: tamen tenetur ad restitutionem eius quod sic recepit seu ad renūciationem beneficii vel resignationem et huiusmodi.

¶ Si quis falsificauit monetas ultra peccatū. tenetur ad restitutionem. Idē si falsis sciēter utitur et ipse qui huiusmodi fuit deceptus.

¶ Si quis falsat mensuras vel pondera ciuitatis vel cōitatis: vel falsis sciēter utitur: ultra

mortale tenetur ad restitutionem et omnium dānorum idē sequentiū.

¶ Si quis falsat litteras platorū vel sigilla vel aliorum: ultra

mortale tenetur ad satisfactō-

nem omnium dānorum idē sequentiū. Idē de falsificāte librorum vel alias scripturas in dānum aliorum.

¶ Et non. quod falsificātes instrumenta vel litteras vel alia in aliquibus locis lata est sententia excoicacionis. per constitutiones sinodales.

¶ Excoicatio papalis.

¶ Si quis in bullis papalibus apponit: vel remouet unam litteram vel punctum secundum hosti. est excoicatus excoicacione papali quod fit in curia (nam in iure cōmuni non habetur) et hoc si bulle habent vigorem.

¶ Nam si expirasset earum valor: puta quod erat gratia ad tempus et expirasset. si totum raderet si iurreret quod excoicacione: nec in aliquibus penam Ricardus.

De iniustitia que fit in iudicio. Cap. quintum.

¶ Iniustitia vero que fit a iudicibus assessoris: aduocatis procuratoribus et notariis et de quibus dicitur iterrogari. dicitur infra.

¶ Si officialis quicumque dat iniustam sententiam sciēter vel ex ignorantia crassa et supbia: tenetur parti lese ad satisfactionem omnis dāni. nisi satisfaciat ille: per quo est lata sententia: et similiter assessor vel alius qui ad hoc coopatur: et peccat omnes mortaliter aduocatus et procurator:

Prima pars Interrogatorij

qui scienter defendit iniustaz
cām. ¶ Si obtineāt similit̄ te
nef̄ p̄ti lese ad satisfactōez iso
lidū. si nō satisfaciāt cliētulus.
Idē si pdidit iustā cāz ex igno
rantia crassa vel negligentia.
¶ Accusator ⁊ testis sciēter p̄
cedētes contra aliquē falso te
nef̄ de omni damno ipsi ac
cusato ⁊ peccant mortaliter.

¶ De furto. c. vi.

¶ Iqs rē aliquā ocul-
f te i vito dño: nō soluz
si abstulit ab extrāeo
s; ēt fili⁹ parentib⁹: vxor⁹ viro:
seru⁹ dño: discipul⁹ magro so
ci⁹ socio: ⁊ sanguine⁹ ⁊ sangui
neo. furtū ē: si est qd notabile
dānū: vñ ⁊ mortale. ⁊ tenetur
ad restitutionez. Secus si qd
minimuz: vt aliquos fruct⁹: ⁊
q̄trinū ⁊ hmōi. ¶ Si rez sibi
mutuatā retinuit: vñ aliā rē al
teri⁹. veniētē ad man⁹ ei⁹ non
restituit furtū fecit: nisi ille tm̄
dē hēret de suo certitudinali
ter: qd nō vult restituē. ¶ Si
iuēta. q̄ nō habent̄ p̄ d̄relicto
nō restituit: s; sibi retiuuit. Et
si post inq̄sitōez nō repiat̄ cu
ius sunt iuēta: dēt pauperib⁹
errogare: alias eēt pctm̄ moz
tale: nisi ipsi vt idigēti darēt.
¶ De thesauris inētis: multū

statut̄ cōsuetudini. de hac m̄
vide i. ij. pte sūme. t. j. c. xv. §. ij.
¶ Si vsus est pignore: ad sui
utilitatē. ⁊ dñi rei volūtatem.
¶ Si vsus ē re cōmodata ad
alium vsum q̄ fuerat cōmo
data: vñ re deposita sine licen
tia d̄ponētis: nisi p̄sumat dñz
rei esse p̄ctuz: tenet̄ de hmōi
utilitate. ¶ Si religiosus de
dit de bonis monasterij sine
lnia supior: habita vel p̄sum
pta. Idē si aliqd occulte rece
pit vel retinet qd ē mortale ⁊
pprietari⁹. ¶ Si p̄lat⁹ expen
dit bōa ecclie i turpes vsus d̄
putata reparationi ecclie vel
pauperib⁹: vñ bōa mōasterio
rum: peccat mortaliter. ¶ Si
aligs recipit a religiosis aliqd
sine causa rationabili: vel pro
turpitudine: vel lucri acquisi
tione: vel causa amicitie ⁊ pa
rentele sine aliqua idigentia.
¶ De sacrilegio quod com
mittit̄ circa res sacras. c. vij.
¶ Sacrilégio qd ē cir
ca res sacras. ¶ Si i
posuit vñ dedit sup b
cōsiliū: vt iponerētur collecte
clericis siue ecclesiasticis p̄so
nis nō habita lnia a romano
pōtifice: ⁊ si secutus est effect⁹
ultra mortale: tenet̄ ad restitū

tionem. et nisi post admonitionem desistat: est excommunicatus. ¶ Si fecit vel fieri fecit statuta contra libertatem ecclesiasticam: vel consuluit fieri. ultra mortale tenetur de damnis factis: estque excommunicatus ipse: nec non scriptores et iudicantes secundum ea. ¶ Si usurpauit patronatum de nouo alicuius ecclesie vacantis vel monasterij: vel locorum piorum: vel bona ipsorum locorum vacantium: est excommunicatus. ¶ Si abstulit res sacras vel calices et paramentum de loco sacro aut rem sacram de loco non sacro et furas in ecclesia res non sacras. ¶ Si effregit locum sacrum ut portas ecclesie: vel locum religiosum. vel portas conuentus: ultra peccatum et obligationem ad restitutionem. tenetur de iniuria et de damno: et est excommunicatus: et ante denunciationem potest absolui a diocesano. Post denunciationem vero. solum a papa vel penitentiario. c. conquesti. extra de sententia. excommunicati. ¶ Si fecit incendium studiose in loco sacro vel religiose: idem iudicium est si cut de effractoribus ubi supra per idem. c. puenit. ¶ Incendiarij autem aliorum locorum: de iure cõi non sunt excommunicati. In aliquibus autem locis sic: per synodales constitutiones. ¶ Si legata facta ecclesiis vel alijs pijs locis aut pauperibus non soluit itegre. et si nimis differt et negligentia vel auaricia que est ei incommodum: peccat mortaliter: nisi impossibilitas eius excuset: et alicubi est excommunicatio synodalis vide in. ij. pre. summe. ti. j. c. xxi. §. iij. ¶ Si clericus recipit beneficium simoniace: ultra vitium simonie. omnes fructus illius beneficii: furtiue accipit et tenetur ad restitutionem. ¶ Si prelatus ecclesie ex dolo vel lata culpa amittit bona ecclesie: tenetur ad restitutionem. ¶ Si non dedit laicus decimas ubi consuetum est dare tenetur ad restitutionem.

De rapina violenta. c. viij.
 Rapina est quando res iniuste auferitur et per violentiam. ¶ Si rem alterius rapuit: ultra mortale et restitutionem ad quam tenetur: debet etiam petere veniam si commode potest de iniuria violenter illata. ¶ Si quis est pirata perdas in mari quoscumque indifferenter: ultra mortale et restitutionem ad quam

Prima ps Interrogatorij

tenetur. est excommunicatus papali excoicatione: ut pz per processum qui fit annuatim in curia tra huiusmodi. Secus vero e de illis: qui faciunt hoc precise: tra illos cu qbus habent bellu. ¶ Si qs est depredat^r romipetas vel eutes vel redeuntes ab vrbe roma vel depdatus est portates necessaria ad vsum curie est excoicat^r a papa. ¶ Si in bello iusto depdatus est et inimicos ultra mortale z restitutionez: no det absolui: nisi disponat in illo z in omni alio iniusto nuqz se reperire. ¶ Si in bello iusto abstulit ab amicis sic faciunt stipendiarij: vel ab ecclesijs inimicor. tenetur restituere. ¶ Si iuasit hostiliter: vel discurret per terras eccle: ultra pctm z restitutione: est excoicatus excoicatione papali per pcessum curie annuales. ¶ Nota q ocs dates consiliu ad aggrediendu sine summen dum aliqd bellu iniustu: sine quoz consilio no fuisset factuz vel fieri no poterat: tenentur insoliduz de oib⁹ danis inde secutis. hcc Ray. z alij. ¶ Si participavit in cric rapine vl furti vel alteri⁹ iniuste danifi

cationis in aliquo infrascriptoz modoz: qui trinetur in his versib⁹. Iussio: consiliu: consensus: palpo: recursus. Participas: mutus: no obstans: no manifestans tenetur insoliduz idest in totuz de omni dano secuto quousqz isti. qui passus est: satisfactus sit. Intellige tn hoc cu distinctione: videlz ad primu versuz de tali iussione vel consilio: vel consensu cooperationis. vel palpo. i. adulatiõe vl recursu. i. receptione latronuz vl rez ablatar: tali dico adulatiõe z recursu q fine huiusmodi no fuisset facta rapina vel danu: alias no tenetur nisi inquatu peruenisset ad euz de re rapta: vel de quato dano fecisset cu suis: vel quatu plus fuisset factu pp aliqd pdictor ab eo factor. ¶ Quatu ad fm versum nota q no obstans no manifestans: z et mutus: tenetur qn sunt officiales z pnt impedire danu z no faciunt: alias no tenetur ad restitutione: licet peccent si pnt impedire danu z no faciunt Tho. i. iij. di. xv. q. i. ar. v. q. iij. Item fa se. q. lxiij. vij. ¶ De. z Alber. ¶ Itē etiā plura dicit vel plura de his referunt sup

e. sicut dignus de homicidio. **¶** Quantū ad participatiōez istō fieri potest multipliciter. **¶** Uno modo cooperādo cū alijs ad rapiē. et tūc ad illud tenet qđ recepit: vel damnificavit si nō fuit in cā principali vel quasi. **¶** Secūdo modo recipiēdo per viā doni de rapina: et ad illud tenetur qđ recepit. **¶** Tertio modo per cōsumptionē rapine: vt vict⁹ vestit⁹ et huiusmōi: sicut famuli raptorū: et famuli vsurarioz qui habent oia de rapina vel vsura et tenēt ad illud qđ vsument. **¶** Quarto mō per dotationē vt marit⁹ qui sciebat socerū nō habere nisi bona rapta et vsuraria: nō pōt recipere dotē: et si recipit tenet restituere. **¶** Si autē filia remanet vidua tenetur restituere dotē qđ de alieno est: s; si nesciebat esse: tūc diuersa est opinio inter doctores. vtrū teneat maritus ei⁹ vel filia: sed filia videtur teneri. **¶** Quinto per emptionez rei rapte vel furate et si sciēter fecit ob sui vtilitatez vltra mortale. tenet ad restitutionē si inuenit dñm rei: si vero nō reperit pauperib⁹ erogare tenet: vel preciaz eius et si iaz consumpsisset. Si vero ignorāter sine ignorantia iuris sine facti: a peccato pōt excusari sed qñ scit: tenet ad restitutionē si nōdum distraxit etiā siū p̄cio petito a dño rei sed repetat a vēditore si pōt. **¶** Idē de oibus qui successiue emerent rez hāc nisi pri⁹ distraxerint illaz rē: qz bona fide distraxerūt. vēdendo: nō tenent ipsi: s; emeno eā. De hac materia vide in. ii. p. sum. ti. j. cap. xij. §. xi. et xij. Itē ti. ii. c. i. §. viij. **¶** Qui impedit aliū iniuste a p̄secutione alicui⁹ officij: vel beneficij vel officij ecclesiastici vel secularis: vbi sibi erat iam ius acquisitū: tenetur ad satisfactionem talis dāni. Si autē nōdum erat sibi ius acquisitū s; erat in via acquirēdi: tenet ad arbitriū boni viri qđ tū pōt illud dānū in ipso dubio estimari. **¶** Similiter et qui deijcit iniuste aliquem ab obtēto iuste: vel aliter p̄curat ei⁹. Secus cum iniuste p̄cedit Tho. 2a 2e. q. lxxv. ar. ij. ad. iij. **¶** Qui infert dānū qđ in spe restitui nō pōt vt mutilatio mēbri cum quo ille lucrabat: videlicet manū in scribēdo: virginitatē alteri

auferēdo p̄cipue per violen-
 tiam ⁊ seductionē: mortē infe-
 rēdo alicui qui suo labore nu-
 triebat familiā: tenetur satis-
 facere ad arbitriūz boni viri.
¶ Qui sciēter dādo ad vectu-
 ram: vel vendēdo equū clau-
 dicantem: vel aliter nociuū ⁊
 nō illi indicādo: vnde empto-
 ri vel cōductori sequit̄ nocu-
 mentū: tenetur satisfacere de
 hmōi ad arbitriūz boni viri.
¶ Si mulier suppōit sibi ali-
 enū partū: vel ꝓcepit de adul-
 terio nesciēte viro: tenet̄ viro
 de oibus expensis factis filio
 putatiuo ⁊ ꝓsanguincis. idest
 filijs vel alijs heredib⁹ de his
 bonis que p̄uenerūt ad eam
 Nō tñ tenet̄ mulier illa: ma-
 nifestare factū cū periculo vi-
 te sue Ray. sed quō agēñ. sit:
 vide in sc̄da parte sūme. ti. ij.
 de restitutionib⁹. c. vij. §. iij.
¶ Si existens camerari⁹ siue
 thesaurarius cōitatis: qui vul-
 gariter dicitur camerlēgus:
 seu notarius seu aliqd̄ habēs
 officiu⁹ ꝓ quo est sufficiēter
 salariatus: ⁊ nihilominus ab
 his personis cū quib⁹ exequi-
 tur officium suū: puta facien-
 do cedulas ⁊ hmōi aliqd̄ eri-
 git: vsurpatio est nec puto q̄

excuset cum consuetudo sicut
 nec a rapina. ꝓpter hoc
 enim statuūtur salaria: ne pe-
 tat ab illis: vñ ⁊ peccat ⁊ de-
 bet pauperib⁹ erogare. Hoc
 dico qz difficile esset dare ta-
 le quid ꝓprijis personis cum
 qd̄ modicūz sit: ar. xiiij. q. v. c.
 non sane. **¶** Si cūz pecunijs
 cōitatis quas hēt in depōsi-
 to negociatur: ⁊ si qd̄ cūz eis
 lucratur per ꝓctus vsurarios
 tenetur restituere vsuras ei a
 quo accipit. Si vero per con-
 tractū licitū videt̄ teneri cōi-
 tati: saltē ꝓ parte. vel partes
 pauperibus erogare. **¶** Si q̄s
 ingressum in religionē bonā
 educit: vel per violentia⁹. vel
 per ꝓsuasiones: vltra peccatū
 mortale cōmissum: est excōi-
 catus cū violentiā infert ꝓso-
 ne. ⁊ tenetur illū vel aliū idu-
 cere ad religionē in satisfacti-
 onem. vel tenet̄ ip̄e ingredi si
 nō habet impedimentūz s̄m
 ꝓ. ⁊ Jo. De eovero q̄ om-
 nino intēdit ingredi religionē
 s̄ nōdum ingressus reuocat̄
 per aliquē ab illo ꝓposito.
 idem dicūt quidā: qñ. s. nō est
 cā iusta: puta qz in illa religio-
 ne male viuitur: s̄ ex cā irra-
 tionabili. hec in sc̄da ꝓte sunt

me ti.ii.c.ij. § a.
Octavum preceptū. Mon-
 eris testis iniquus. c. i.

E mendacio. Si di-
 xit mendaciū pncipio
 sum. i. q. sit p̄ honore
 dei: vt i his que sunt fidei: v̄
 dānum notabile p̄imi sp̄a
 le: vel tēporale: mortale est s̄z
 Tho. fa se. q. cr. ar. iij. **De**
 bigratia. Si dixit fornicatio
 nē vel vsurā nō esse peccatū
 mortale. Si negat qd̄ ipse v̄
 alius dēt dare p̄imo suo q̄
 ipse nouit: z huiusmōi. Si di-
 xit mendaciū in iudicio inter-
 rogatus a iudice piurus est: z
 mortaliter peccauit s̄m btūz
 Thomā. fa se. q. cr. **¶** Si di-
 xit mendaciū in p̄fessione de
 necessario p̄fitendis: mortale
 est. Idē si i p̄dicatione studio-
 se mortale ē: nisi ex surrepti-
 one vel subita locutione imp̄
 meditate. **¶** Si p̄sona que di-
 cit mendaciū etiā officiosum
 est p̄sona auctoritatis z ma-
 gne reputationis seu p̄fectio-
 nis: posset per accidens tale
 mēdaciū esse mortale. si inde
 sequerēt graue scandalum in
 mentib⁹ hominū. **¶** Si dixit
 mendaciū iocosum. i. cā sola-
 cij: vel officiosum. i. ad utilita-

tem aliquam p̄sequendā spi-
 ritualem aut t̄palem sine no-
 cumento alterius: semper est
 veniale peccatum. Tho. sc̄da
 sc̄de. q. cr. **¶** Si dixit falsus te-
 stimonium cōtra aliquem in
 iudicio: vel accusauit iniuste
 vltra mortale peccatum tene-
 tur de omni dāno leso z eti-
 am ad restitutionem fame vt
 scilicet dicat se falsum dixisse
 s̄z postq̄ ille ē punit⁹ nō tenet̄
 pp̄ periculum qd̄ ei imineret.
¶ De detractione. c. ij.

Etractio est per quā
 aufertur fama alteri
 us z multipl̄r. **¶** Si
 quis imponit alteri aliqd̄ fal-
 sum quod sit notabile: morta-
 liter peccat: z tenetur ad resti-
 tutionez fame: nisi ex hoc im-
 mineret ei magnū periculum
 Thomas sc̄da sc̄de. q. lxxij.
 arti. ij. z. q. lxxij. ar. ij. **¶** Si ad
 peccatum alterius quod nar-
 rat: addit aliquid notabile: v̄
 tra peccatum tenet̄ ad resti-
 tutionem fame: si illud dictū
 iportat ifamiā. **¶** Si p̄ctm̄ al-
 teri⁹ mortale cū esset occultū
 ad diffamandū manifestauit
 alijs: peccauit mortaliter: z te-
 net̄ ad restitutionem fame in
 quantū potest: nisi illud cri-

men postea per aliā viā esset publicatum. ¶ Si peccatū alteri occultū manifestavit nō intendēs diffamare: vel alias nocere: s; ex quadā loquacitate nō videt mortale: nisi per accūs videlicet: si ex hoc sequeretur diffamatio illi: puta q; audientes publicāt. ¶ Si accusavit in iudicio vel denunciavit prelato: crimē alteri nō celo iustitie, sed maliuolentia: peccavit mortaliter s; ad restitutionē fame non tenet ser uato ordine iuris. ¶ Si fecit libellos famosos. i. cedulas sine scripta: in detractionē alterius ponēs in loco publico vt legant: aut cantiones: et huiusmodi mortaliter peccavit et tenetur ad restitutionē fame. Si peccatum alteri etiā manifestus narrat ex odio. et intentione nocendi peccat mortaliter: s; ad restitutionē fame nō tenetur. ¶ Si aut ex loquacitate narrat: peccat venialiter. ¶ Si defectus aliorū qui sunt peccata venialia cōiter recitavit ex loquacitate: vel aliqua indignatione: nō est mortale peccatū nisi ex hoc intēderet etiā diffamare. ¶ Si significavit peccatum alteri mortale et occul-

tum prelato: vel parentibus: confessori: vel alijs qui sunt persone nature vt possit melius prouideri: qd precipue hēt locum: cū timetur de reciduo nō est peccatum sed caritas. ¶ Nota tñ cū quis tenet ad restitutionē fame: si falsus dixit. dēt dicere his quib; dixit se falsum dixisse nec excusat: q; sit ei verecūdia magna. Si autē dixit verū: nō debet dicere illis se falsus dixisse: q; eēt mendacius: s; iniuste et male dixisse. ¶ Si quis narrat crimen alteri prout audiuit: dicēs se audiuisse sic ab alio dici: licet occultū. et loquacitate vel leuitate. nō videtur mortale: nec tenet ad restitutionē fame: v; si est: dubiū est de restitutione. ¶ Si quis bona facta ab alio: dixit mala intentione esse facta: videlicet ppter hypocrisim et superbiam et huiusmodi intendens eum diffamare: peccat mortaliter. Idē si negat bona facta ab aliquo. Si etiā tacet bona que scit: cū est necessariū ad liberandū primū. ¶ Si audiuit infamationes et diffamationes aliorū. Nam si hoc facit q; delectat de infamia eorū: peccat mortaliter

Si autem hoc facit: quod delectatur & loquacitate: sed displicet ei infamatio aliorum: non videtur mortale. In prelatibus autem qui possunt hominibus prohibere: et non faciunt: mortale videtur: de. xxv. §. alias demum in glo. De hac materia vide ad plenum in secunda parte summe ti. ij. c. ij. §. iij. item ti. viij. c. iij. de detractione.

¶ Monuit preceptum de luxuria materiali et eius speciebus. c. vnicui.

¶ Nota quod cogitationes committendi peccatum luxurie: que sunt contra sensum rationis: semper sunt peccata mortalia: et contra hoc preceptum. Non desiderabis uxorem proximi tui: et sunt diuersarum specierum: sicut sunt opera carnalia: licet non ita graua mortalia: sicut opus exterius commissum. Et cum dicit penitens se habuisse cogitationes quibus ex ratione sensit: interroget confessor erga quas personas et cum quibus habuerit: quod si erga coniugatas est adulterium. ¶ Si ad soluta et ipse sit solutus: est fornicatio. ¶ Si cum sanguinea: est incestus. ¶ Si cum masculino: est sodomiticum. ¶ Si cum virgine extra matrimonium: est stuprum. ¶ Si cum religiosa: est sacri

legium. ¶ Si per violentiam: est raptus. ¶ Interrogandum est est quoties habuit hominibus cogitationes ad aliquam: quod totiens peccauit mortaliter. ¶ Si per intervalla temporum hoc fecit: videlicet ratione desiderat fornicari cum aliqua: postea vero se occupat in aliquo negotio: vel cogitat de gubernatione domus et hominibus: et exinde iterum deliberat fornicari: peccat domino mortaliter: et sic deinceps. Sed si continue versatur in tali cogitatione per horas: unum tantum peccatum est: sed tanto grauius quanto diutius perseuerat cogitando. ¶ Item si mutat cogitationes de vna persona ad aliam: vel ad diuersam speciem cum eadem persona deliberans de per se. de qualibet: semper de nouo peccat mortaliter. Vnde si certum mulieres videret unam post alias: et ad quolibet spiritualiter animus determinat: certum mortalia committit. Secus si vna cogitatione hoc appetit: quod unum est: habens deformitatem tot peccatorum. ¶ Interrogandum est si diebus festiuis discurret per ecclesias peccando mulieres: et si philocaptus ex aliqua secutus est eam et quanto tempore vide in. ij.

parte sum. ti. j. c. xvi. §. vi. Qd̄ dicit̄ de viro idez dicendū est de muliere erga viruz. ¶ De delectatione morosa in cogitatione: infra dicit̄ in capitulo de luxuria: et plenius hētur i ij. parte sum. t. v. c. i. §. v. ¶ Si mulier p̄tēatur habere amatores: et cū perpendit aliquoz vel aliquos procari vel eam amare carnaliter. ponit se ad fenestram vel vadit per aliquē locum vt videat̄ ab eo: vel ponit se in ecclesia: vel alio loco publico vbi discurrūt iuuenes ad procandū. mortale est: etiā si nō appetat peccare cū talibus: qz occasione ruine p̄stat extra de iniurijs et dā. da. c. fi. ¶ Decimū p̄ceptū de desiderio habēdi res alienas. c. i.

Non concupisces rē proximi tui. Ultra p̄ceptū opis iniuste usurpationis diuersarū specierū de quib⁹ dictū est: et interrogandū est de desiderio habito circa res alienas habendas seu acqrendas iniusto mō: qd̄ de desiderio siue cogitatio si est cū consensu rōnis et alicui⁹ rei notabilis: semp̄ est peccatū mortale eiusdē sp̄ci cui⁹ est opus illius iniuste acq̄sitiōis: sicut

verbigra desiderans habere per vsuras. est sp̄s vsure. Si per rapinā: ē rapina. Si per viā occultā: est furtū. Si rem sacrā est sacrilegium: et sic de alijs. Ideo interrogandū est quō desideravit rē alienā: vt habeatur species peccati que necessaria est p̄fiteri. In his tñ peccatis cordis nō tenet̄ ad restitutionē. Nota etiā cuz quis dānificat primū in minimo: si hēt p̄positū dānificandi in multo si possz: peccat mortaliter. Nō emētes et vēdētes quācūqz parati sunt decipere primū in multo si possunt cōmode: mortaliter peccāt: lz actu i modico decipiāt. ¶ De auaricia que est p̄muus vitium capitale.

¶ Incipit sc̄da pars interrogatorū in qua tractat̄ de modo interrogandi penitētes a cōfessore de septē vitijs capitalibus et eoz specieb⁹: et primo de auaricia et habet. c. ix.

Auaricia tripliciter p̄petratur. s. iniuste acq̄rēdo: tenaciter retinēdo et i ordinate amādo. Habetqz multas sp̄s: et filias. ¶ Primus modus. s. iniuste acq̄rē

al est de quo supra dictus est in precepto. Non furtum facies. Restat tamen aliqua de quibus nunc dicemus.

¶ Secundus modus. s. retinēdi tenaciter et terti^o. s. amādi iordinate. postea inferi^o ponēt.

¶ De simonia. c. i.

Simonia que est circa spiritualia et est semper peccatū mortale in oī casu. ¶ Nota q̄ pecunia que recipitur simoniace: nō debz restitui ei qui dedit: s; de necessitate dēt pauperib⁹ erogari: vel illi ecclesie in cuius iniuria data est. ¶ Si dedit pecuniam vel aliqd aliud qd̄ p̄cio possit estimari pro habēdo aliquo sacramento vt baptismo: eucharistia benedictione nuptiar⁹: penitentiā: ordinatiōne: chrismate: et extrema vnctiōne quasi p̄ciū huius sacramēti: cuius signum est qm̄ datur vt p̄ciū et fit pactio cū dante. Idē presumitur qm̄ negatur sacramētū si nō datur pecunia simonia est: nec excusat vsuetudo. Secus vero est si dat vt elemosinaz et gratis nō coactus: s; sponte et ad seruandū vsuetudinem. non excusatur extra de simonia. c. tua

nos. ¶ Si clericus existēs: accipit aliquid tēporale pro aliquo sacramento dato vel dando: vt p̄ciū eius: vlt̄ qz aliter nō dedisset: simonia ē. ¶ Si dedit aliquid: qd̄ p̄cio possit estimari pro aliquo bñficio ecclesiastico simplici: vel curato obtinēdo: simoniā cōmisit sed soluendo rarā curie et bullas nō reputat simoniā. ¶ Si pro aliquo bñficio ecclesiastico vel dignitate habenda aliquid tēporale dedit simoniā cōmisit et idē de p̄ferētibus beneficiis et officiis bñmōi. pro tēporalibus. ¶ Si emit vel vēdidit aliquā capellaz ecclesie: simonia est. ¶ Si emit vel vēdidit sepulturā ecclesiasticaz siue sepulchrū vbi ponit cadauer: siue offm̄ ecclesiasticū. simoniā cōmisit. ¶ Si patronus existens. pro pecunia elegit vel p̄ntauit instituendū in ecclesia sua simoniā cōmisit. ¶ Si emit vel vēdidit aliqd̄ ius patronat⁹ alicui⁹ capelle vlt̄ eccle: simonia est. ¶ Si porrexit p̄ces carnales. i. p̄ aliq̄ indigno ordinādo: vlt̄ bñficiādo simonia est: si itēdebat q̄ prelat⁹ rōne p̄cū principalr̄ assentiret. ¶ Si fuit mediator

ad procuranduz alteri aliqd spirituale. vt beneficiū ordinē ⁊ hmōi pro aliquo tēporali simoniaꝝ cōmisit. ¶ Si cōduxit aliquē ad predicādū pactiōne pecunie ⁊ huiusmodi: simoniaꝝ cōmisit: ⁊ similiter p̄dicatoꝝ qui hoc nō acceptauit. simoniā cōmisit. ¶ Si filiā: vel cōsanguineā: vel seruā misit ad monasteriū pactiōne facta de certa quantitate pro ingressu monasterij: simoniā cōmisit: nec non moniales nisi forte monasteriū eēt a deo tenue q̄ nō sufficeret illi pro videre. ¶ De simonijs clericorū vide in tertia parte interrogatorij. c. de clericis.

¶ De hac No materia simonie: habes pleni⁹ in secunda parte ti. p̄mo. c. v. de simonia per totum.

¶ De proditione. c. ij.

Proditio frequēter ex avaritia fit. ¶ Si pdidit ciuitatē: vel castrū. v̄l p̄sonā inimicis: vltra mortale: tenet de omni dāno inde secuto. ¶ Si pdidit res alterius: iniuste auferētib⁹: idē. ¶ Si pdidit secreta alterius iniuste: vltra mortale tenetur de dānis inde secutis. Sec⁹

si essent secreta iniqua vt cōiurationes: ⁊ tractatus cōtra ciuitatē: vel nocumēta personarū iniusta manifestat: qz tūc benefacit ⁊ facere tenetur de hac materia vide pleni⁹ in. ij. pte sūme. t. j. c. xxij. §. v. ¶ Si recipit aliqd sub sigillo cōfessionis: sed nō in p̄fessione: si reuelat. peccat mōraliter: nisi illud eēt quid iniquuz cui posset obuiari manifestando: ⁊ si de hoc perpendit: qm̄ p̄misit peccauit mortaliter: s; nec debet tenere secretuz: qz eēt tunc peccaret. ¶ Si legit litteras alterius clausas v̄l mortales: nisi poneret sp̄ in ratibabitōne mittētis: vel ei⁹ cui mittitur. hec vide in. ij. p. vbi supra.

¶ De acceptōe p̄sonarū. c. iij.

¶ Si accepit personā i iudicio: videlicet qz magis audit vnā personā q̄ aliā: vel credit vni magis q̄ alteri nō seruato ordine iuris: v̄l magis d̄clinat ad vnā partē q̄ ad alterā rōne amicitie ⁊ hmōi: posset esse mortale. ¶ Si in distribuēdis beneficijs vel officijs ecclesiasticis vel secularib⁹ admittit indignos: peccat mortali ⁊ tenet de dānis inde secutis per

sonis. ¶ Si in faciēdis cedula que vulgariter dicuntur scrutinia officialiū sciēter admittit indignū: vel qui prohibetur admitti: vel excludit dignū: peccat mortaliter. ¶ Si in distribuēdis onerib⁹: vel in ponendis collectis civitatis: sciēter gravat aliquē cōtra vel ultra debitū vñ alieniat: peccat mortaliter: et si solū ex eius determinatione fieret talis distributio: tenet dānificatis dō dāno secus vero est si ponūtur cū eo plures alij. Et sic cū haberet distribuēdā elemosynas alicui⁹ societatis vel testamēti et hmoi nō fideliter distribuē: et si dedisset nō indigētib⁹: ultra mortale tenet ad restitutionē. in. ij. pte sūme. ti. j. c. ij. §. ij. in fine.

¶ De turpi lucro. c. liij.

¶ Si iudex accepit pecuniā ut iudicaret: aut bene iudicaret. aut nō iudicaret: aut iniuste iudicaret: peccat mortaliter et tenet illas restituere danti: nisi dedisset ut male iudicaret: qz tūc tenetur dare pauperib⁹. Idez de teste pro testimonio falso ferēdo: qz peccat mortaliter et tenet restituere. ¶ Si fecit instru-

mentum in fraude: usurarū: ut notarius: peccavit mortaliter et mercedē quā accepit. debet pauperib⁹ erogare. ¶ Si servivit usurario in arte usuraria: peccavit mortaliter. Et si omnia bona usurarij eēt obligata restitutioni. nō posset retinere salariū: sed dēt restituere creditorib⁹ usurarij: alias at posset: s; illud dēt dare pauperib⁹ de honestate tñ: nō de necessitate. nisi ipse esset paup. ¶ Si recepit pecuniā pro turpitudine: ut meretrix vel alia mala mulier. dēt illā pauperib⁹ erogare: nō tñ de necessitate sed de consilio et honesto. ¶ Siquis facit aliquā artē: vel artificij cuius usus ut plurimū est ad mortale: ut facere taxillos vñ chartas et hmoi: peccat mortaliter: nec dēt absolui nisi disponat illud dimittere. Lucrus vero ex hoc factum: dēt pauperib⁹ dare: ex cōsilio non precepto. vide hanc materiā in. ij. parte sūme ti. j. c. xxij. §. xij. ¶ Si diebus festiuis emit vel vēdit negociādo nisi forte in nūdinis: vel fecit contractus alias non necessarios tunc vel scripsit vel fecit aliquid manuale

pro lucro: ultra peccatum secundū aliquos debet illud lucrum pauperibus dari: et hoc potius videtur de honestate quam de necessitate. ¶ Si tunc messius vel vindemiarius emit bladum vel vinum: vel fructus: ut alio tunc vendat carius non existens talis rei negociator: neque propter aliquem honestum finem sed propter cupiditatem: turpe lucrum est: non tamen tenetur in aliquo de hoc vide i. ii. pte sum. ti. i. c. xliij. §. xvi. ¶ Si accepit aliquid ut aliquem eligeret ad dignitatem aliquam temporalem: vel officium seculare: vel vendidit homini officia secularia: turpe lucrum est: non tamen tenetur ad restitutionem aliquam. ¶ Si mercator vel alius portavit vel portari fecit ferre: ligna et quecumque mercimonia ad terras infidelium non habens iniam a sede apostolica esse excommunicationem papali: incurritque alias penas ut habes i. iii. pte ii. c. xv. c. xxx. per totum. Idem de dantibus in hoc auxilium et consilium. ¶ Si negociator exercet negotiationes non ad aliquem finem honestum: videlicet gubernationis familie: utilitatis patrie et huiusmodi: sed prin-

cipaliter ob immensam cupiditatem: committit turpe lucrum. Non tamen tenetur de necessitate dare lucrum pauperibus: sed unam partem de consilio et honestate. ¶ De ludo multiplici. c. v. ¶ Igitur lusit ad tarillos vel chartas: vel ad alium ludum fortune. Si vicit per fraudem: vel per falsos tarillos: vel mendaciose. tenetur illud quod sic vicit restituere amittenti: ultra mortale commissum nisi sit quid parvum. ¶ Si vicit ab eo qui alienare non potuit: ut seruo: religioso: uxore: filio familias. et homini: tenetur restituere his qui habent curam illorum: et est mortale: si est quid notabile: et si ex cupiditate acquirendi ludit. ¶ Si per multam importunitatem traxit alium qui non intendebat ludere: vel retinuit volentes recedere: ultra mortale tenetur illi si est quid notabile. ¶ Si acquisiuit seu vicit per ludum hominum: in locis ubi prohibetur ludus et mandatur fieri restitutio siue legibus imperialibus siue municipalibus: et servatur quantum ad utrumque: debet tunc fieri restitutio illi quod amisit. Secus si leges ille sunt abrogate per com-

trariam consuetudinē. ¶ Si
vicit per luduz in alijs casib⁹
exceptis p̄dictis: nō tenet illi
restituere q̄ amisit: q̄uis pos-
sit elemosinaliter si scit paup̄
elargiri: sed debet pauperib⁹
erogare de honestate ⁊ consi-
lio. s̄z aliquos tenet de neces-
sitate quod tutius est. Mō
oportet tamē tales restringe-
re ita ad certam restitutionē
sicut in furtis: usura ⁊ h̄mōi.

Scd̄z vero Ray. sunt que-
daz persone q̄bus indistincte
tenet quis restituere qcquid
ab eis lucratus fuerit in alea
⁊ tarillozū ludo: videlicet fu-
rioni: pdigi: minores. xv. āno-
rū ⁊ maxime pupilli. Itē mē-
te capti: surdi: muti: ceci: ⁊ qui
p̄petuo morbo laborāt: qz ta-
les rebus suis superesse. i. p̄-
videre nō p̄nt p̄pter quod dā-
di sunt eis tutores ⁊ curato-
res. Idē videt diceñ. de suis
monachis: ⁊ ceteris claustra-
lib⁹ ⁊ filijs familias: qui non
h̄nt peculium castrēse: v̄l quasi:
⁊ de vxore que nō h̄t bona
parafrenalia: ⁊ et de admini-
stratoribus rerū ecclesiastica-
rū que sunt pauperū: ⁊ de si-
milibus personis: tamen ta-
les pecunie non sunt restituē-

de perdentibus: sed tutori: cu-
ratori: patri: monasterio: do-
mino: marito: ecclesie: ⁊ huius-
modi. ¶ De restitutione tali-
um vide pleni⁹ in summa in
secūda pte ti. i. c. xxij. de resti-
tutione ludi. De alijs vero
que cōtingūt in ludis vt frau-
des: blasphemie. amissio tem-
poris ⁊ huiusmodi habes. in
alijs capitulis.

¶ De inq̄titudine circa tēpo-
ralia acgrēda ⁊ p̄suāda. c. vi.

¶ Habuit immensam
sollicitudinē circa hu-
iusmodi t̄palia: ⁊ p̄
hoc dimisit aliquid necessari-
um ad salutem: vt missam ⁊
huiusmodi mortale est. Si
vero nō dimisit necessaria s̄z
remissius fuit quo ad spiritu-
alia veniale est. ¶ Si habuit
nimiam sollicitudinem circa
huiusmodi ex parua cōfiden-
tia auxiliij dei: in se nō ē mor-
tale: sed videtur veniale: est ta-
men multum impeditiuū de-
uotionis ⁊ aliorum bonozū
spiritualium.

¶ De inhumanitate retinen-
di tenaciter. c. vij.

Auaricia i retinēdo re-
naciū seu ibūanitas nō
faciendi elemosynas

Secunda pars Interrogatorij

corporales indigentibus quando potest hoc versu continet. s. **¶** Visito potero cibo redimo te go colligo condo. **¶** Si habens superflua quo ad naturam et quo ad decentiam status sui pro se et familia sua: non subuenit necessitatibus aliorum. et non extremis: sed magnis quas novit: mortale est. **¶** Si hñs de supfluo quo ad naturam: et si non quo ad decentiam status pro se et familia sua. non subuenit patientibus extremam necessitatem quos novit: mortale contra iudicatur: sed hic oportet multa considerare. Ad bene intelligendum: vide de hoc in secunda parte summe t. primo c. xliii. §. iiii. et v. **¶** Si non subuenit indigentibus de industria et arte sua cum potuit: ut medicus medendo: et visitando infirmos pauperes. sine salario: aduocatus in aduocando: procurator procurando et homini videtur mortale. **¶** Si quis non subuenit pauperibus non necessitates extremas patientibus cum posset: vel tardauit dare: et exasperauit pauperes: veniale est. **¶** Si parauit pauperibus nimis sumptuosa: vel nimia questuantibus sine causa urgente: vel

utentibus male elemosynis: peccatum est potius quam meritum. **¶** Si laborantibus pro eo in quocumque ministerio. nimis distulit dare eis mercedem ultra conventiones factas: cum tamen posset soluere: posset esse mortale si incurreret graue danum vel scandalum. Idem si aliquid defraudauit. **¶** De auaritia amandi res inordinate. c. viij.

¶ Nota quod si quis res etiam iniuste acq̄sitas ita inordinate amat ut inhereat ei ut fini: cuius signum est quod propter eas non amittendas esset paratus facere contra aliquod preceptum dei: peccat mortaliter: quia plus diligit creaturas quam deum. **¶** Si autem nullo modo vellet facere contra salutem suam propter hominum temporalia quibus inordinate afficiatur seu amet ea: veniale est.

¶ De prodigalitate. contra auaritiam. c. ix.

¶ Superflue expedit suam substantiam: vel in edificijs sumptuosis: vel in equis. vel in conuiuijs delitiosis vel frequentibus: vel palestris vel ludis: vel in ornamentis: et precipue mulierum: vel turpitudinibus vel in ensenijs: vel hi

strionibus et huiusmodi peccatum est: et quoniam est notabilis excessus secundum proportionem sui statum: est mortale: alias in modico est veniale. Descendere autem ad particularia: puta determinare quando est mortale: vel veniale non de facili potest dari iudicium certum a quo cognoscatur.

De inuidia que est secundum vitium capitale et eius speciebus et habet capitula. iiii. ca. i.

Inuidia est tristitia de alieno bono in quantum considerat ut diminutum proprie excellentie: et si sit ex sensu rationis mortale est: nisi esset de aliqua re parua: sicut puer: qui inuidet alteri puero quod habeat plures fructus et huiusmodi. Sed si sit secundum motum sensualitatis: et cum dupliciter rationis est veniale: vel nullum est de re notabili. Interrogandum est secundum statum de homini inuidia. scilicet si platus alteri platus inuidet de maiori platione vel dignitate. Si est officialis: de maiori et digniori officio. Si doctor: de maiori scientia et concursu. Si scholaris: de acutiori ingenio alteri scholaris. Si cuius: de maiori

ri honore et reputatione alterius. Si spiritualis: de maiori fama alterius. Si mulier: de alteri marito: filijs: ornamentis: pulchritudine et huiusmodi. Si artifex: de artificiis artis sue et lucro: et sic de alijs. **¶** Si quis tamen dolet de bono proximi sui: non ex eo quod ille habeat: sed de defectu suo: quia ipse illo caret. **¶** Stetius tamen quod proximus habeat: non pertinet ad inuidiam: et similiter si doleat de bono inimici: et hoc solum quia timet inde sibi nocumētum: non proprie pertinet ad inuidiam. **Tho. 2a 2e q. xxxvi. ar. ij.**

De odio et alijs filiabus inuidie: et primo de odio. c. ij.

Qui habuit odium ad deum quia flagellauit eum. vel impediuit mala desideria eius: vel alia de causa mortale est. **¶** Si habuit odium ad proximum desiderans malum eius ut malum: et si est malum notabile: quod illi appetit ratione deliberata: mortale est. siue malum sit in persona: vel fama: vel substantia vel alio modo: secus autem si non consensit ratione. vel sit quod non multum danosum. **¶** Si vero desiderauit malum alterius: videlicet infirmitatem in bonis

Secunda pars Interrogatorij

eius. ut. s. bonus efficiatur: ut ne peior vel ne alijs noceat: non est odium. Interrogandū et investigandum est hoc caute. Nam laici omnem displicentiam solent appellare odium que tamen non est nisi dicto modo. Item odium contra unū reputant tū unū peccatū. Sed non: quia sicut in alijs sic in isto quotiens. n. reuocando iniuriā. inēti de nouo habuit odium ad illū cuius consensu rationis: toties peccauit mortaliter. Interrogandum est et de tēpore. s. quātuz perseuerauit et quō frequenter odiuit. Item quod dimittat omne odium sed non oportet imo non debet illi petere veniā quē odiuit: si peccatum est occultū nisi publice cū verbis vel alijs modis offendisset. in. ij. pte sum. ti. viij. c. iij.

De susurratiōe que est ponere dissensiones inter amicos propter malam intentionem. c. iij.

Interrogandū est quod querit ponere discordiaz inter amicos: vel consanguineos. dicēs malum unū de altero vel e contra: vel referens studiose que possunt cāre huiusmodi: quia morta-

le est: et nurus erga socrū: et socrus erga nurū solent his vacare. Si dixit aliqua verba unde orta est discordia inter amicos vel consanguineos: sed non hoc intēdens: sed in caute de se non est mortale: sed posset esse rōne scādali. Si ergo intēdit dissoluerē malas amicitias: vel cōuersationē alicuius cū alijs ne decipiatur. cōgruis remedijs: non est malū.

Vide i. ij. pte sum. ti. viij. c. v. De exultatione in aduersis. c. iij.

Interrogandū est vidēs dāna uenire et mala his quibus inuidet: vel odiū habet: letatur deliberato animo de malo illius: mortale est. Secus autē si non deliberato animo. Letari autē de malo inimici: non inquantū malū eius: sed inquantū non poterit ei nocere: ut alias iniuste euz opprimere: potest esse sine peccato.

De tristitia in prosperis: quod in hoc differt ab inuidia: quia inuidia tristat de bono proximi: et propter hoc cogitat quō male hēat et desiderat: sed contingit sepe quod non patitur ille dāna que ei appetit: sed magis prosperatur: et de hoc tristatur:

est mortale ubi est consensu
sus rationis. Vide in.ij.par-
te sum.ti.viii.c.vj.

**De ira que est tertiū vitiū
capitalē: et habet.c.duo.c.j.**

**Ra ē appetit⁹ vindicte
et vitiū capitalē: et fre-
quēter misceat cū odio**

**Si pp aliquē defectū in se vl
i altero cōmissuz: desideravit
vindicā seu punitionē quocū**

**qz. vt p se vl a deo vl ab alio:
itēdēs solū satisfacet aīo suo**

**irato: ē mortale qñ. s. solū intē
dit punitionē pter ordinē rō
nis: si notabile malū est: et cū**

**psensu rōnis: alias veniale: vt
ira q̄tidiana i gubernatiōe fa
milie.**

**Si iratus in se ipsuz
pp aliquē defectū turbat cō-
tra se veniale est cōiter.**

**Si
irat⁹ d̄ deū pp aliqd flagellū
murmurat corde vl ore: ipati
enter ferēs. et pōt eē mortale**

**et veniale fm modū ipatiētē.
De indignationibus et alijs
filiabus ire.c.ij.**

**Si indignat⁹ d̄ aliquē nō
valēs audire eū: vl vide
re. reputās idignū eo qz
sibi displicuerit: cū debuit ser
uire poti⁹: est veniale cōiter.**

**Et si ppter hoc trinet sibi lo
quelā: vel aliud signū ostēdit**

**displicentiē (que auferenda
sunt) ppter scandaluz proxi-
morum et opinionē odij: pos-
set esse mortale.**

De timore mentis.

**Si excogitavit diuersas vias
et modos ad vindicanduz se
de iniuria et hic iplicauit mē**

**tem cogitationibus altercatē
uis: secundum processum po-
test esse mortale et veniale.**

De clamore.

**Si ex ira clamauit cōtra ali-
quē iordinate et p̄fuse: et furio-
se loquēdo: ē veniale cōiter.**

De cōtumelia.

**Si dicit alteri verba contu-
meliosa vel iniuriosa impo-
tātia vitia: vel opprobria. anī-
mo iniuriandi notabiliter: vt**

**vocando eū proditorē: vel in
honestā psonā: et dicēdo ma-
la de parētib⁹ et hmōi morta-
le est.**

**Si dicit verba oppro-
briosa familie sue vl discipul⁹
vl sibi subdit⁹ cū correctōis:**

**si fit mō d̄bito et honesto ē fi-
ne peccato: vel cōiter est ve-
niale: nisi infamatoria dice-
ret et sequerēt scandaluz ma-
gnum. Vide in.ij.parce sum.
ti.vij.c.vj. § ij.**

**De blasphemia et maldi-
ctione creaturarum.**

Secūda ps Interrogatoriū

Si blasphemauit animo de liberato aliquē : vt percutere tur tali maledictione in malum ei⁹ esset mortale: nisi hoc affectaret in emēdationē ei⁹. Si vero hoc nō desiderauit scđm rōnez : sed scđz subituz motū ire ei⁹: cuius signuz: est qz si hoc ptingeret: valde do leret sicut fit a parentib⁹: cōi ter veniale est. ¶ Si maledi xit creaturas irracionales: qz si fecit in detestationē creato ris: vel in damnuz dñi eius: est mortale: alias vēiale ⁊ oci osuz. ¶ Si blasphemauit ani mas defunctorū suorū paren tum vel aliorū hoium: videtur mortale: qz vñ intēdere nota bile malum. ¶ Idē cū seipm maledixerit exipatiētia. ¶ Si blasphemauit dyaboluz: ma lum est: qz ociosuz saltē. vide de hanc mā in .ij. pte sum. ii. vij. c. v. §. iij. ⁊. iij. ¶ De maledictiōe dei ⁊ san ctōz. dictū ē. s. i pmo pcepto. ¶ De rira. De rira per quā et ira se in uicem hoies percutiunt. i. cuz sit animo nocēdi vel iniuriā di vt in adultis: est mortale in incipiēte. Idē in prosequente animo vindicatio. Secus si

animo defendendi se tm: vel etiā ad exercitium vt pueri.

¶ De seditione. De seditione que est qñ vna pars ciuitatis isurgit ⁊ aliā: ex parte ei⁹ que iniuste mo uet: est mortale cū oib⁹ sequa cibus ei⁹: ⁊ tenetur de quibus dānis inde secutis alteri par ti. Ex parte autē eius qui resi stit seditioni iniuste morte cō tra se: vel bonū ciuitatis: non est scđz. se peccatū: nisi misce antur odia ⁊ vindicationes: prout cōiter accidit. Quādo ex resistētia alteri parti seque rētur multa pericula ⁊ mala: cedendū esset: alias nō euade ret multa peccata que in pflu ctu partiū sequerēt. ¶ Sigs etiā ita partialis est vt guel phus ⁊ gebelin⁹: seu aliter p tialis. ita obstinato aio q ap petit exterminiū alteri⁹ pris: seu exiliū per phas ⁊ nephas paratus etiā in malis se qui partez suaz: nō est sine morta li: ⁊ in malo statu pditionis. De hac materia vide in scđa parte sum. ti. iij. c. viij. §. iij.

¶ De bello. Sigs mouet belluz iniustuz mortalsr peccat: ⁊ ois qui dat auxiliū: p siliū ⁊ fauorez. sunt

liter peccat mortaliter. **¶** De
dānis autē que ibi fiunt: et de
restitutionib⁹: et quid sit iustū
vel iniustū bellum. vide in. iij.
pte sum. ti. iij. c. ij. De homi-
cidio dictū est. s. in. v. p̄cepto.
¶ De accidia que est. iij. capi-
tale vitium: et hēt. c. v. p̄mū. c.

Accidia importat tedi-
um bñ operādi. **¶** Si
ita tristatus et tedia-
tus est q̄ hūit in horrozib⁹ bo-
na diuina: et in abominatōez
spiritualia et opa bōa ad que
tenetur: vt p̄cepta dei et eccle-
e h̄mōi: qñ adest p̄sensus rō-
nis est mortale. S; si hēt ta-
lem motuz tm̄ scdm̄ sensuali-
tatem cuz displicētia rōnis: ē
veniale. **¶** Si ita tristat⁹ est
de morte p̄sanguinei: vl̄ alio
casu q̄ penitet cū bene fecisse
vel p̄ponit amplius nō bene
facere: mortale est. **¶** Si ita
tristat⁹ q̄ vellet nunq̄ fuisse
creatus a deo: seu nō esse na-
tus in mūdo: vel eē sicut bru-
tū animal vel mori quocūq̄:
siue bene siue male disposit⁹
dūmodo hinc exiret: talis tri-
stitia cū p̄sensu rōis est mor-
tale. Si etiā ita tristat⁹ de
aliquo cāu aduerso. q̄ icurrit
grandē infirmitatē p̄pter ni-

miā tristitiā: perdens somnū
dimittēs cibuz et h̄mōi: videt⁹
mortale qñ pōt se iuuare con-
tra h̄mōi. **¶** Si tristatur ex
p̄sideratione bonoz que hūit
alij: quib⁹ ipse est priuatus: vi-
lipendēs oia sibi data a deo:
et inde sumens tediū bñ ope-
randi scdm̄ p̄sensuz rōnis: il-
la accidia est cōiter veniale: et
in p̄sonis spūalib⁹ reperitur.

Si tristatur ex hoc q̄ bo-
na p̄posita que fecit sepe frā-
git ex hoc incurrit tediū bene
operādi: quasi sibi videat⁹ nō
posse p̄ficere: accidia est et in
spūalibus incipiētib⁹ deo ser-
uire repitur. **¶** Si ex frequē-
tia tētationū attediāt in labo-
rādo et resistēdo: veniale est si
tm̄ resistat. In incipiētib⁹ cōtin-
git sepe. **¶** Si attediāt in bo-
nis operib⁹ vl̄ bene operādo
orādo: audiēdo: legēdo lectio-
nes: vel p̄dicationes aut di-
cendo officiū et h̄mōi: non tm̄
dimittit de necessitate fienda
cōiter est veniale: et satis ē in
spūalibus reperitur. **¶** Si tri-
statur de aliquo defectu ma-
gis ex eo q̄ apparet defectuo-
sus coram hominib⁹ q̄ coram
deo: accidia ē et frequēter ve-
niale procedens ex superbia.

Secunda ps Interrogatorij

De filiabus accidie. c. ij.

E filiabus accidie i quib⁹ difficile est cognoscere qn̄ ibi fit peccatus mortale. nisi qn̄ miscetur aliquo peccato: ut cum omittitur aliquod preceptum: nisi deprimat ita mentem q̄ tollat caritatem dei et proximi.

De desperatione.

Si desperavit de misericordia dei existimans eum non posse vel non velle ei parcere et revertenti ad penitentiam: vel non posse abstinere a peccatis cum adiutorio dei: est mortale secundum deliberationem et sensum. Secus si secundum aliquam impulsus temptationis. **¶** Si desperavit se non posse evadere aliquas miseras mundi: vel pericula propter que decrevit se occidere: est mortale. Et si aliquid ad hoc fecit multo magis.

De malitia.

Si contempserit divina et spiritualia bona ex tristitia aggravate mentes: mixta cum accidia: mortale est: hec in. ij. pte sum. ti. ix. c. ij. §. ij. **¶** Si autem contemneret et refugeret ea per que posset vitare peccatum: quia tunc pertinet ad blasphemiam in spiritum sanctum: ut infra dicitur. in. ij. c. de superbia.

De pusillanimitate.

Si subtraxit se ab illis bonis ad que erat aptus timore deficienti: ut a ieiuniis: ab ingressu religionis: a plantatione iniuncta: ab officio predicationis et audientie confessionis iniuncte et bonum: est contraiter veniale: nisi esset preceptum in eo quod dimittitur.

De rancore.

Si habuit in displicentia et tedium corrigentes eum propter correctionem: est veniale: nisi illos odiret et tunc odium est mortuum.

De ociositate que procedit ex tedio.

Si stetit ociosus nihil boni operans corporale vel spirituale. unde amittit tempus irrecuperabile: est veniale: nisi ex ocio addatur aliquod vitium quod frequenter accidit: et quanto tempore stetit ociosus.

De torpore seu pigritia bene operandi.

Si fuit tardus ad bene operandum: licet illud fecerit: ut tardus ad ecclesiam ad orationem. ad elemosinas dandum et bonum contraiter est veniale: nisi ex tarditate omittitur preceptum: ut quia cito non subuenit patienti extremam necessitatem cum tenetur: ut infirmo unde sequitur mors et huiusmodi tunc est mortale.

De evagatione mentis.

Si habuit distractiones mē-
tis in orōne z fuit in cā: vñ cū
voluntate euagat: vel i audiē-
do p̄dicationē z diuina vñ ēt
extra diuina mente cogitauit
vana z inutilia: ē cōiter vēia-
le: nisi addat aliqđ spāle pec-
catū vel si hoc faciat per totū
offm̄ ad qđ obligatur ex p̄ce-
pto. Si audit noua: vel si loq-
tur inutilia: vel ex tedio mu-
tat loca hinc inde: vel distra-
bit sensus z membra diuerſi
mode est veniale cōmuniter.

De negligētia seu tepidita-
te que est remissio volūtatis
circa ea que debz facere. c. iij.

In hac quotidie oēs
i offendunt: s; venialr
nisi omittat aliqđ
necessariū. ¶ Si fuit negligēs
circa opa misericordie spūa-
lia que hoc versu cōtinentur.

Cōsule: castiga: dimitte: so-
lare: ser: ora. Mō q; sub cō-
sulo p̄prehēditur doctrina. i.
docē ignorantē: p̄cipue ad sa-
lutē vtilia. Si fuit negligēs
ad adiscēdū necessaria ad sa-
lutez: vt p̄cepta dei z ecclesie
generalia: qz hmōi ignorātia
nō excusat: vel ad eunduz ad
p̄dicationē: z vtile est iniūge-
re idiotis. vt p̄dicationes ali-

quas audiāt. Si fuit negli-
gens ad p̄curandū sacra sibi
z sue familie. Et si ex negligē-
tia z dilatione mortua est p̄-
les sine baptismo: ē mortale.

Si infirm⁹ mortu⁹ est sine
cōfessione z cōione: vel extre-
ma vntiōe: cū ex negligētia
crassa p̄cedit: vñ mortale vel
graue veniale s; q; plus ille
indigebat. Si fuit negligēs

ad p̄curandū sacra p̄firma-
tionis. Si itez feciss; dare
sacra baptismi: p̄firmationis
vel ordinē sciētes sacruz: est
mortale z p̄bit irregularitas
in suscipiēte. Si fuit negli-
gens ad fraternā correctōez
cum tenet: videlz de pctō oc-
culto z mortali z inde spera-
bat emēdationē illi⁹: tunc es-
set mortale dimittēdo omni-
no illā: veniale vero retardā-
do: vel de his q; nō sunt moz-
talia. Si nō fuauit ordiez

debitū in fraterna correctōe:
vel nimis aspe. vel in tpe vel
loco in debito: pctm̄ est: vide
de hac mā in. ij. pte ti. ix. c. iij.

De negligentia confessio-
nis. Caplm. iij.

Si omisit admin⁹ se
mel in āno p̄fiteri vñ
ex negligētia vñ ignā-

Secunda pars Interrogatorij

tia: mortaliter peccavit. Sec^{da}
 si ex impotētia: videlz qz non
 hēt copiam Confessoris. S; si po-
 stea cum hēt copiam Confessoris
 nō supplevit defectū: mortale
 est vide hāc materiā in .ij. pre-
 sum. t. ix. c. viij. §. ij. ¶ Si fecit
 Confessionē fictā: scienter dimittens
 aliqd mortale: v; qd du-
 bitat: vel credebat esse morta-
 le: etiā si nō esset mortale. mor-
 taliter peccat: & tenet iterare
 Confessionē. ¶ Si dixit esse Cri-
 tum de oib⁹ peccatis & dispo-
 situm ad abstinendū & satiffa-
 ciendū: cū hoc nō intenderet:
 mortaliter peccavit: & tenetur
 iterare Confessionē. ¶ Si pniaz
 sibi iniunctā pro mortalibus
 ex negligentia omisit facere:
 peccavit mortaliter & tenetur
 iterare Confessionē: si est illius
 oblitus. ¶ Si sciēter Confessus
 est ei quē sciuit excoīcatū: vel
 suspensum. vel nō habētē au-
 ctoritatem: puta qz simoniace
 accepit bñficiū: vel qz intrusus
 est per laicā potestatem: pecca-
 vit mortaliter: & tenet iterare
 Confessionē. ¶ Si Confessus est in
 excoīcatione maiori existens:
 quā nesciuit ipse nec Confessor
 eius: absolutus tñ fuit a pctis
 opz iterz pñteri. qz nō fuit ca-

par absolutionis tunc: ppter
 excoīcationem. ¶ Si Confessus
 est ei qui nō hēt sufficientem
 sciētiam: peccat. Et si fuit adeo
 ignorans qz nesciuit discerne-
 re pctā eius p̄cipue cōmunis
 tenetur iterare Confessionē.
 hec vide i. ij. p. s. ti. ix. c. viij. §. iii.
 ¶ De negligentia circa com-
 munionem. c. v.

Commisit coīcare se
 mel in anno. s. in pas-
 cha resurrectionis post
 annos discretionis: peccavit
 mortaliter: nisi fuisset legitime
 impeditus: vt qz alteratus sto-
 maco: vel excoīcatus. querēs
 tñ absolutionē: vel de licentia
 proprii Confessoris per aliquot
 dies differret: & in hmoi casu
 bus dēt supplere defectuz qñ
 pōt. ¶ Si non coīcavit ieiun-
 nus: ita. s. qz post mediā noctē
 aliqd sumpsit per modū cibi
 v; potus: peccavit mortaliter:
 nisi esset grauiter infirmus. qz
 tunc licet. ¶ Si coīonē sum-
 psit cum stare cū pposito ali-
 cuius pcti mortalis: vel cū es-
 set excoīcatus: hoc sciens vel
 ignorās ignorātia crassa: pec-
 cavit mortaliter. ¶ Si nō cō-
 fessus de aliquo mortali pctō
 cōmisso: vel aduertēter ex ve

recūdia: vel inaduertēter pro
 pter indiscussionē consciētie:
 vel ex ignorātia crassa ⁊ supi
 na sumpfit cōionez: peccauit
 mortaliter. ¶ Et nota. qd si q
 omittit cōfessionē vel cōio
 nez in tpe statuto: conari d
 cōfessor vt inducat eū ad sup
 plendū defectuz: nisi sit oino
 nō bene dispositus. Vide in
 ij. parte sum. t. ix. c. ix. §. i. ⁊ .iiij.
 ¶ Item cū reperit aliquē de
 ditū vitijs turpib⁹ ⁊ alijs qui
 stat vsqz ad finē qdragesime
 captuz vī ne subito admittat
 eum ad cōionez: sed plonget
 sibi tps per aliqz hebdoma
 das. ¶ De alijs vero defecti
 bus qui cōmittunt circa cōio
 nē ⁊ missaz vide in tertia pte
 interrogatorij in. c. de clericis
 ⁊ i. iij. pte sum. t. xiiij. c. vi. item
 scda pte. t. ix. c. x. ¶ Si existēs
 excōicatus maiori: ⁊ scienter
 participauit audiēdo diuina
 in ecclesijs aut sacra percipiē
 do: peccauit mortaliter. ¶ Si
 participauit in crimine cū ali
 quo ppter qd ille cū quo pti
 cipauit erat excōicatus. vide
 licet qd verberauit clericū: vt
 c. Si ꝓ cubicē eꝝ d. snia excōi
 cationis. vel si aliqz clericus
 subiicit se alicui laico verberā

dum ad placādū euz de inlu
 ria sibi illata: clericus ille effe
 citur excōicatus: qd picipat in
 crue eū verberāte: pp qd ē ex
 cōicatus ⁊ mortale est: vt. c. cō
 tingit de sen. excō. ¶ Si exns
 excōicatus maiori sciēter. pti
 cipauit cū alijs fidelib⁹ etiā cō
 dinina: ꝓcipue in his que sti
 nent hoc versu. ¶ Os: orare:
 vale: cōio: mensa negat. Et si
 fecit ex ꝓceptu ꝓ ꝓhibitionez
 superiorū: peccauit mortaliter
 alias venialiter ⁊ efficit excōi
 catus minori: a qua ꝓt absol
 uere ois qui hēt eū audire in
 cōfessione. ij. p. ti. iij. c. vi. §. iij.
 Excipiūtur tñ qncqz casus in
 qbus licet picipare cū excōi
 catis: q continētur in hoc ver
 su. ¶ Vitile: lex: humile: res:
 ignorata: necesse. ¶ Nec ana
 thema qdez faciūt ne possit
 obesse: quos vide i. iij. p. sū. ti.
 xxvi. c. i. ⁊. ij. p. ti. iij. c. vi. §. iij.
 ¶ De inanigloria ⁊ habz. iij.
 capitula. Primum caplm.
 E inanigloria que ē
 d v. capitale vitium: ipor
 tās iordinatum appe
 titū laudis hūane: seu inordi
 natā cōplacentiā ei⁹ cū offerit.
 Et cū sit aliqd opus ꝓncipali
 ter ꝓꝓ laudē ꝓꝓriā: amittitur

eius merces et peccatū incurritur. Et interrogandū est s; statū hoīz de diuersis materijs in qb; hoies q̄rūt sibi laudē: videlz a doctore de scia et doctrina: a scholari de ingenio et disputatōe: a rectore de regimie: a mulierib; de ornatu et hmōi. ¶ Si q̄sūt laudē et gloriā de ope pcti mortalis mortalr peccauit: si fm rōnē deliberatā hoc egit. Secus si fm modū sensualitatis vel et si de aliquo veniali gloriatur. ¶ Si opa sua de genere bonoz: vt ieiunia: elemosynas: et hmōi: q̄si oia ad laudē humanā fecit: mortale vr: cū ibi cōstituit finē puta: qz p̄ncipalis intētio ei; est vt laudē acqrat humanā et nō pp deuz. Sec; si aliqd hoz aliqñ facit alio fine bono. Si ita inordinate appetiuit laudez de aliq; ope. qz pp eaz; p̄sequēdā. paratns erat facē p̄tra aliqđ p̄ceptoz peccauit mortaliter. In alijs autē casibus videtur veniale. ¶ De imodestia ornat; .ca.ij.

Imodestia ornatus que p̄cedit frequēter ex inani gloria: licet et ex alijs cāis possit p̄cedere: et p̄cipue mulieres iuuenes de

hoc interrogāde sunt. s. de ornatu capilloz: fucoz: gēmaz: vestiū p̄ciosaz: et foderaturis et caudis earū: et planellis nimis altis et coronis capitis et hmōi: in qb; aliqñ est mortale aliqñ veniale. ¶ Si vsus v; vsa est fucis: v; alijs ornamētis ad ostentationē et ianē gloriā: si de hmōi supbiuit v; gloriata ē: mortale est: si tātā delectatiōez hūit ad laudē et gloriā illā qz nō curauit trāsgredi mandata dei et eccle. ¶ Si vsus vel vsa ē fucis: et alijs ornamētis ad inducēdū hoies ad sui p̄cupiscētiāz ex m̄rimoniū: mortale ē idubitatū. ¶ Si ita inordinate delectat i hmōi ita qz et si sciret hoies ex sui ornatu scādalizari. i. trahi ad sui p̄cupiscētiāz nō curās de ruina p̄ximi: mortale ē. ¶ Si ad cōplacēdū viro suo: vel ad inueniēdū vix si est inupta: v; ne despiciat ab alijs v; ex aliqua leuitate vsa est fucis: vel alijs ornamēt; supfluis de se nō ē mortale: s; poti; veniale: nisi hic sit nōbilis excessus in hmōi: vt possit iudicari de occasione data alioz ruine et nō tm̄ accepta qđ est difficile iudicare. ¶ Si hūit nimia dili-

gentiam et studium et tempus ad ornandum se: vel fecit excessum in portatura vestium ultra suum statum vel additionem: vel non secundum mores patrie: vel vestibus nimis delicatis peccatum est.

De filiabus Inanis glorie.

Et primo de hypocrisi. c. iij.

I simulavit sanctitatem

si habere per ieiunium: orationem et humilitatem cum malus esset: si hoc egit ad consequendam laudem humanam. Constituitur ibi finis mortale est: aliter veniale: nisi aliud vitium adiungatur. Si simulavit sanctitatem per hypocrisim intendens aliquid quod sit pro honore dei: vel utilitatem proximi: ut scire errores: adipisci indignum ecclesiasticam dignitatem: decipere. n. proximum temporaliter vel spiritualiter: mortale est. Si simulavit sanctitatem exis malus ut dicitur ei elemosine sic sancto viro: vel procuratoribus ecclesiarum ut cerretani et similia: mortaliter peccavit. Si simulavit maiorem sanctitatem quam habuit: vel occultavit suum defectum ad edificationem proximorum: non est peccatum: vel leue: vel veniale est: aut si hoc facit ob aliquam vanitatem vel inanem gloriam: est veniale.

De iactantia.

Si laudavit seipsum de aliquo

opere peccati mortalis: mortalis peccavit. Si autem de opere veniali: venialiter peccavit quantum est de se. Si laudavit se de aliquo opere bono: videlicet de virtute: de scientia: de industria: vel divitiis vel potentis et humilitati ex superbia et inanis gloria: mortale est: vel veniale: sed radicem ipsam superbie vel inanis glorie vix perdit. Si laudavit se ostendendo alios: ut phariseus publicanum mortale est. Si autem ex aliqua levitate vel utilitate consequenda: veniale vel nullum est.

De ironia.

Si vilificavit se verbis vel factis plus quam sentiat in seipso in mente: dicens aliqua mala de se: que in se non cognoscit: veniale est et dicitur ironia.

De contentione.

Si quis credit adversus alium pro veritate scienter in rebus alicuius importantie: mortale est. Secus est in rebus parvis et in advertenter. Si credit pro veritate: sed nimis inordinate: committere est veniale: sed posset ibi esse tanta inordinatio quod ratione scandalum sequentis: esset ibi mortale.

De discordia.

Si huius tractare aliquem cum aliis in communi nolit concordare cum

alijs de his que ordinant ad bonorē dei: vel primorū utilitatem. ex eo q̄ male afficit ad eos: vel ut ostēdat se plus scire q̄ alijs: mortale est. Sec⁹ aut si nō cōcordat: videlicet qz sibi videtur esse magis scdm deū z rōnez quod ipse intendit: qz tūc vel nō est peccatū. vel leue: nisi sit nimis p̄tinax.

De pertinacia.

Si fuit p̄tinax in sentētijs suis: discrepās a cōi ceterorū consilio vel iudicio: cōiter est veniale periculosum tamen. z in ductivum erroris.

De singularitate novitatū

Si fecit singularitates: v̄l novitates in conversatione vite vel vestib⁹: vel cerimonijs: v̄l alijs ad iventionib⁹: peccatuz est: z si ad inuenit aliquā malam consuetudinez omnia ei imputantur.

De inobedientia.

Si nō obediuit superioribus suis spūalib⁹ vel t̄palibus: legibus canonicis: vel civilib⁹ rōnabilibus: z si quidē transgredit superiorū ordinationes habētes vim p̄cepti: vt quando mandat seruari verbo vel scripto in virtute sancte obediētie: vel sub pena excoicati

onis vel carceris: vel alijs penis gravib⁹: z h̄mōi equipolentis peccavit mortaliter.

In alijs vero ordinationib⁹ simpliciter factis transgrediēdo: est veniale: nisi fiat ex conceptu: qz tūc mortale quantūcunqz leuibus.

De gula z habet. c. iij. primum. c.

Gula est ferrū capitale vitii: z iportat inordinatū appetitū seu delectationē circa cibū z potuz:

Mo. v. spēs seu modos q̄ cōtinent in hoc versu. Prepropere: laute: nimis: ardēter studiose. **C** Si comedit vel bibit ex horā debitā sine rōnabili cā z vigēte. **C** Si est usus cibis vel potib⁹ lautis nimis i. delicatis ultra cōditionem sui status. **Aliter. n. decet comedere infirmū q̄ sanū: ciuē q̄ rusticū.** **C** Si comedit vel bibit in minima quātitate p̄ exigentiaz sue complexionis. **Quod. n. vni parū est: nimīū est alteri.** **Et plus comedere i die ieiunii q̄ altera die: nō est de se malū pro vna comestione.** **C** Si comedit vel bibit cū nimio ardore gule: seu cū nimia cōplacētia. **contē-**

tus magis satisfacere delectationi gule: quā necessitati providere. ¶ Si adhibuit vel adhiberi fecit nimium studium et diligentiam circa cibaria delicata preparanda: ut cum variis saporibus et diversis modis: et hmodi. In his omnibus speciebus vel modis gule: tunc est mortale: quando delectatio gule queritur ut finis paratur facere contra precepta ut satisfaciat delectationi gule: vel cum comedit usque ad crapulam vel vomitum advertenter sicut fit a plerisque in carnis pruritu: vel utitur aliquo cibo ex quo verisimiliter credit incurere magnam lesionem persone. In alijs vero casibus contra est veniale. ¶ Si comedit carnes in quadragesima: vel in alijs ieiunijs ecclesie: vel in vigilia aut in sabbato per totum annum nisi urgente causa necessitatis vel infirmitatis: peccavit mortaliter si sine consilio medici. ¶ Si usus est lacticianis tempore quadragesime sine causa infirmitatis: et de consilio medici: peccavit mortaliter. In alijs vero ieiunijs ecclesie servari potest mos patrie: quantum ad usum lacticianorum: qui mos si non appareat tutus est

abstinere. De hac materia vide in .ij. parte sum. tit. vi. c. ij.

¶ De ebrietate. c. ij.

¶ Si bibit usque ad ebrietatem advertens se nimis bibere: vel potentiam vini sufficientem ad inebriandum: vel de hoc dubitans probabiliter: peccavit mortaliter. Secus si ignoravit potentiam vini ut Moyses. ¶ Si fuit causa inebriationis alterius advertenter inducendo ad nimium potum vel ponendo sal in vino: et hmodi: mortaliter peccavit. Secus si fecit causa medicine. ¶ Si induxit aliquem ad frangendum ieiunium ecclesie sine causa legitima suis persuasionibus: peccavit mortaliter. ¶ Si induxit pueros: et iuvenes ad labacitates et tabernas et huiusmodi ut pervertat ad turpia. ¶ Si frequentavit tabernam sine causa rationabili: vel convivio dissoluta: peccatum est.

¶ De insensibilitate.

¶ Si abstulit se nimis a cibo et potu et alijs necessarijs vite: propter quod incurrit infirmitatem: contra est veniale: nisi fiat notabilis excessus: et addatur obstinatio contra admonitiones in hmodi defectibus: quia tunc videtur mortale ratione periculi inde sequentis.

De filiabus gulae et primo de ebrietate. c. iij.

Ex fumositatibus inordinate comestiois et potus: incurrit obscuritatem seu grossiciem intellectus et ex hoc ineptitudinem legendi orandiq;: est veniale cōiter.

De loquacitate.
Si nimis locutus est: seu dicit verba ociosa et sine necessitate et rationabilitate: cōmuniter est veniale.

De scurilitate.
Si fecit actus seu gestus inordinatos: et si sint puocantes ad libidinem extra matrimonium: est mortale. Si vero ad dissolutionem vel leuitatem ut venterositate et huiusmodi: veniale est.

De inepta leticia.
Si hūit ineptā leticiā et vanā in ludis et iocis: cōiter veniale est nisi addatur aliqđ vitium.

De choreis.
Choree que fiūt cū inordinata leticia: sunt mortalia quinque modis. Primo cū fiūt ex libidine. Secūdo cū fiūt in ecclesijs: qz sacrilegiū ē. Tertio cū fiūt a clericis et religiosis cū mulierib; rōne scādali.

Quarto cum fiūt ex inani gloria vel vana leticia: tā inor-

dinata q; ibi constituitur finis.

Quinto cū tales chorizantes nō curāt de scādalo. primum: est mortale. In alijs aut casibus: cōiter est veniale. Posset tamen quādoq; esse mortale: nec de facili de huiusmodi potest dari iudicium.

De immundicia.
De immundicia que potest intelligi cū quis imunde comedit et esset veniale: precipue si ex hoc turbat alios: vel qz vomitū facit. Et si hoc facit qz nimium comedit vel ut auidius comedat: peccatum est. Secus si cā medicine. Vel potest intelligi de immunditia pollutionis: que cū accidit in somnijs nō imputat ad peccatum: sed peccatum potest esse in cā eius. si si processit ex crapula: vel turpi cogitatione precedenti: vel ex negligentia: vel est post vigiliā recollens de ipsa immundicia habitata in somnijs turpibus. delectat: et si est consensu rōnis de huiusmodi turpi delectatione: est mortale vel veniale: vel nullū si ex allevatione nature.

De immundicia seu pollutione procurata.
Nota q; si quis quid agit hac intentione principaliter. ut pollutionem habeat: siue vigilando siue

dormiendo: mortaliter peccat etiam si facit cā sanitatis.

Si autem ip̄a pollutio etiam contingat in vigilia preter voluntatem et sine procuratione non est mortale.

De luxuria et habet. c. ij.

Primum capitulum.

Luxuria est. vij. capitale vitium. Sed q̄ supra

in p̄ceptis dcm̄ ē satis de sp̄ibus eius in opere: ac ēt

in cogitatione iō illis ommissis: videndus est de quibusdā

alijs p̄tinentib⁹ ad ipsas luxuriam et delectationē morosam:

et primo. Si tetigit aliquis

vel aliquā vel osculatus est libidinosē extra coniū: mortaliter peccavit: et si non sequit̄

turpis actus. Nā talia exercitia in opere ip̄o pro vno peccato h̄ntur euz opere ip̄o: sed

tāto grauius quāto in hm̄i

ocurrunt plura. Si aut̄ fiat diuersis tēporib⁹: diuersa sunt

peccata. Si scripsit lras vel portauit: vel misit: vel recepit

cōtinētes amatoria et puocātia ad lasciuiam aduertenter

mortaliter peccavit. Si fecit cōtationes: vel cātavit vel legit: vel audiuit verba lasciuia: vel turpia delectabiliter

ad puocādus se vel alios ad lasciuia: mortale est. Si associavit aliquē quez scinit ire

ad p̄cādum. vel turpiter agēdus: vel ad faciēdū sercnatas vel matutinas: peccavit mortaliter. Si fuit mediator inter aliquos ad hm̄i turpia: vel posuit aliquos mediatores inter se et inter alios et huiusmodi: peccavit mortaliter. Item si recepit enseniuz: vel donum quodcunqz: vel misit ex amore libidinis.

De delectatione morosa.

De delectatione morosa: qd̄ vitium reperit̄ur in tepidis et multū negligentib⁹. Nā feruidi subito cogitationes expellunt noxias: et frigidi: desiderijs operis acquiescunt.

Si habuit cogitationes imundas et carnales in quibus trahit moram postq̄ ratione perpendit propter delectationem ipsam cogitandi huiusmodi: peccavit mortaliter. Non soluz quando quis cogitationibus luxurie ratione consensit. deliberans facere maluz: si adesset commoditas: s̄ etiam nelendo opus perpetrare: sed non curando ipsas cogitationes libidinosas et

Secunda pars Interrogatorij

pellere postq̄ perpendit: sed
in eis voluntarie imorando:
peccavit mortaliter: Hec vi
de in.ij.pte sum.ti.v.c.i. §.v.

De filiabus luxurie.c.ij.

De filiabus luxurie de
d quib⁹ nō oportet mul
tū interrogare qz diffi
cile est intelligere nisi cū mix
tura alioꝝ vitioꝝ. ⁊ prima est
cecitas mentis.

De cecitate mētis.

Si fuit ita mēte occupat⁹ cir
ca mūdana ⁊ carnalia: qz ne
sciuit de deo cogitare vel de
rebus spiritualibus.

De precipitatione.

Si fuit p̄ceps ⁊ subitus i opi
bus suis sine cōsilio ⁊ exami
natione mētis debita: agēs.

De inconsideratione.

Si fuit incautus in factis suis
non bene iudicans circa oc
currentia.

De inconstantia.

Si in eo qd̄ deliberavit bo
ni agere: fuit incōstans ⁊ mu
tabilis ex passione.

De amore sui.

Si nimis seipsum dilexit q̄
rēdo corporis delectationes
⁊ cōmoditates ⁊ huiusmodi.

De odio dei.

Si habuit deū vel legez eius

in displicentia: quia prohibet
concupiscentias ⁊ huiusmōi.

De amore vite p̄ntis.

Si nimis amavit vitā istaz
p̄ntem pp voluptates carnis
qbus est deditus: Ita amarē
vitā p̄ntē qz aliquis vellet hic
ppetuari: fin pe. est mortale.

De horrore futuri seculi.

Si horrozē hūit ad vitā futu
rā. De alijs vero q̄ p̄tinet ad
vitium luxurie ⁊ circa coniu
giū: vide infra in.iii.pte inter
rogatorij in.c.de coniugatis.

De supbia ⁊ habz .c.ij.c.f.

Superbia scdm D̄re
goriū: est regina oium
capitaliū vitioꝝ ⁊ est

vitium multū subtile ⁊ difficile
ad cognoscendū: ⁊ cōsistit in
appetitu inordinato pprie et
cellētie: ⁊ hēt quatuor spēs sine
mōs de quibus potes inter
rogare pp̄t videbit expedire
si tū penitēs intelligat.

Si bona naturalia spiritualia: vel
tēporalia que hūit. sibi attri
buit: ⁊ a deo nō recognouit.

Si bona ipsa a deo reco
gnoscēs: meritis suis p̄cipa
liter se accepisse estimauit: vi
delicet pp̄ sua ieiunia: orōnes
⁊ huiusmōi.

Si ea bōa que nō
hūit sibi attribuit: vel plusq̄

habuit cum existimat se habere multum humilitatis:charitatis:patientie:et hmoi cum non hct. ¶ Si reputauit se meliore esse ceteris:alios contemns: in quolibz horz modoz potest ee mortale vel veniale sz qz ratione consentitur vel no.

Vide diffusius hac materia in.ij.parte.sum.ti.iiij.c.i.

¶ De filiabus superbie.c.ij. et primo de derisione.

¶ De derisione que aliquid pcedit ex supbia. ¶ Si irritat sacra et alia diuina.vilipendens ea:aut scos viros:aut platos aut deo seruire volentes:vt sic retrahat eos peccauit mortaliter. ¶ Si irritat aliquem intendens ex hoc iniuriam vel vilificationem vel notabilem perturbationem eius:mortaliter peccauit:sed si ex leuitate vel causa ioci secus.

¶ De ambitione que pcedit ex supbia:et importat inordinatum appetitum honoris:et multum reperit in platis et dñis. ¶ Si desiderauit aliquam dignitatem:vel beneficium curatum:ratione de liberata:principaliter pro honore vel dignitate vel utilitate:peccauit mortaliter.

¶ Si desiderauit dignitates

vel beneficium ecclesiasticum vel seculare ad quod est indignus vel ineptus:videlicet quod criminofus et hmoi peccauit mortaliter. ¶ Si desiderauit vel quassit ad hmoi puenire.etiaz faciendo contra precepta:mortale est. ¶ Si quassit honores de quacumqz re ita inordinate quod sibi constituat finem:mortale est. In alijs vero casibus vt veniale. ¶ De presumptione.

¶ Presumptio que pcedit ex supbia:consistit in hoc quod homo ponit se ad ea que sunt supra vires suas:vel non pertinent ad conditionem suam:vt secularis ad iudicandum clericos:vt eos qui non sunt sibi subiecti vt de his de quibus non habet potestatem:peccauit mortaliter. De presumptione vide in.ij.parte sum.ti.iiij.c.v. et vi. ¶ Si posuit se ad faciendum ea exercitia ad que non erat aptus:vn pt sequi spualia vt tpale danum alteri:vt medicus ignarus medicine vt aduocatus ignarus ad aduocandum:iudex ad iudicandum:confessor: ad audiendum confessiones et hmoi peccauit mortaliter. Secus aut si competenter in arte illa peritus erat. ¶ Si presumens de virtute sua:exposuit se ridiculis periculis:vt vadens ad

Secunda pars Interrogatorij

loca inhonesta: vel frequētās
querfationē mulierū leuiū z
hmoī: vbi de facili pōt labi i
mortali pctō: mortale videt.

Si nimis de se psumens
nō puidet necessitatibus vel
periculis occurrentib⁹ spūali
bus vel tpalibus expectās ef
fectū miraculosuz a deo. s. vt
cū sanet ifirmuz sine medico
z medicinis: vel ministret ei
cibum sine labore: est morta
le: z dicitur tentare deum.

De temeraria iudicatiōe.
Si facta alterius que dubia
sunt quo aio fiāt i malā ptē i
terptatus ē: seu iudicauit: z si
ne signis sufficiētib⁹ indicāti
b⁹ maliciam alteri⁹: delibera
te iudicauit aliquem de pec
cato mortali: mortāl^r pecca
uit. Si vero iudicauit de vēi
ali venialiter peccauit. Idēz
si iudicauit de mortali: sed
non deliberato animo.

De curiositate.
Si fuit curiosus circa cogni
tionē itellectiuā vt qredo scir
que sūt supra capacitatē suā.
videlicet de trinitate: de pde
stinatiōe: vel qredo scire a q
b⁹ nō dēt: vt a demonijs. vel
p sortes. v^t qredo scire paruz
vtilia: z dimittēdo magis ne

cessaria: vel querēdo scire so
lū ad sciēdū. z nō ad deuz co
gnoscedū. vel ad aliquā utili
tatē: peccatū est: qñqz morta
le: qñqz veniale. ¶ Si fuit cu
riosus circa vsus sensuum. s.
oculis aspiciēdo: aurib⁹ audiē
do: narib⁹ ad odorādū: gustu
ad gustādū: tactu ad tīgēdū
sine necessitate v^t utilitate: s;
solū delectatiōe sensuali: pec
catū est cōiter veniale: z qñqz
pōt eē mortale i. ij. p. sum. t. iij.
c. vij. §. xij. ¶ Si reperit se in
spectaculis ad vidēdū. vt tor
neamēta: palestra: currere ad
brauiū z hmoī: nam si in hoc
sit periculū mortis spūalis v^t
talis: vt qñ sūt spectacula re
pntatiua turpitudinē: vel cuz
pōt recipere notabilē lesionē
corporis: est mortale z multo
magis in exercēte z p bēte oc
casionē in hmoī spectaculis:
alias est veniale: nisi pp hoc
aligs ita delectat q mēs ei⁹
auerteret a deo: ita videlicet
q paratus eēt trāsgredi mā
data dei z ecclesie vt illa aspi
ceret vel faceret: z hoc idē in
telligo de quocunqz pctō qd
de se est vēiale: quia per hūc
moduz potest effici mortale.
De ingratitude.

Ingratitudo reperit in omni peccato mortali: sed ut circumstantia aggravans ipsius: quod ubi homo debet semper fuisse deo: eum offendit. Est et unum speciale peccatum in quantum. scilicet recipiens beneficia a deo vel ab homine: ea non recognoscit: recogitat: et regratiatur et recompensat: vel quod peccatum est in mente vilipendit: beneficia recepta. vel murmurat de eis: vel iniuriatur benefactori. Contra iterum reperitur in quantum cum aliquo genere peccati: quod quod mortali quod quod veniali.

De scandalo.

De scandalo quod quod non est peccatum spirituale: sed circumstantia aggravans peccatum. in quantum videlicet ex dicto vel facto alteri non recto: datur alteri occasio ruine spiritualis: et hoc est scandalum: et si hoc non intendat est circumstantia aggravans peccatum et non mutat speciem: unde est necessaria propter quod est tale quod verisimiliter trabes ad ruinam peccati mortalis: et precipue cum hoc sequitur. **Thom. 2a 2e. q. xxxiiij.** Si autem hoc intendat. scilicet ducere aliquem ex dicto vel facto suo ad aliquam ruinam est mortale et spirituale peccatum: si intendat inducere ad mortale: alias veniale. De hoc vide in 1a parte. summe 2a. vij. c. iij.

De adulatione.

Adulatio quod contra est scandalum zatiua et consistit in hoc quod quod verbis vel factis suis iudicare quod sit placere alijs ad benivolentiam et captandam. Et si in malo adulat est criminali: puta laudans aliquem de viciata facta: vel turpitudine et homini est mortale.

¶ Si adulat vel laudat aliquem intendens eum decipere notabiliter in temporalibus vel spiritualibus est mortale. Secundo si aliquid iustum intendit ab eo habere vel quod parvum recipere pro modo doni ut histriones. **¶** Si nimis laudavit aliquem ex quo ille superbit occasio non superbie. vel inanis glorie: contra iterum est veniale: potest esse aliquando mortale. **¶** Si vero laudavit aliquem ad excitandum eum magis ad virtutem. vel ad confortandum eum in tribulationibus: et temptationibus et observationibus debitis circumstantiis: est virtuosus et meritorium: alias veniale.

De blasphemia in spiritu sancto.

De blasphemia in spiritum sanctum quod procedit ex malicia: videlicet in quantum quod contra tenet vel refugit ea cogitare mentem occurrentia: pro que possit retrahi a peccato et habet sex species. scilicet. Presum-

Secūda pars Interrogatorij

ptio. Desperatio. Inuidencia sine gr̃e. Impugnatio virtutis agnita. Obstinatio. Impenitētia. De his ṽo interrogā dū est put videt̃: et cōiter: nō reperitur nisi in multum sceleratis. Presumptio autē dicit̃ hic: cū quis presumit de dei misericordia existimās q̃ parcat sibi ab bñplacitū suūz vel q̃ saluet eū perseuerātez in pctō. Desperatio autē cū credit dcū nō posse nec velle sibi parcere: et penitēti ṽl volenti saluari. Impugnatio veritatis agnita dicit̃: cuz q̃s p̃dicat veritati fidei quam nouit. Inuidencia sine gratie est: cū dolet quis d̃ gr̃a dei et gloria crescēte in hominib̃.

Obstinatio: confirmat voluntatem suāz in pctis cōmissis.

Impenitētia autē dicit̃ cuz quis proponit firmiter etiam in futurum non penitere.

De scismate.

Hoc peccatuz cōmittit̃ cum q̃s recedit ab obediētia Romane ecclesie sumēs sibi aliud caput: vel sequēs aliquēz canonice nō electū: et semper est mortale et excōicatio strales: nisi forte cū essent duo quoz quilibet hētur pro sum

mo pōtifice a suis sequacib̃: et nescitur clare q̃s sit canonicē elect̃. In hoc. n. vident̃ populi excusari si nō sunt pertinaces sed parati illi adberere quem sciēt vere esse electum canonicē. Si in itit̃ ordinacionibus vel alienacionibus factis a scismaticis excōmunicat̃ est. Extra de scisma. c. i.

De infidelitate paganorū et hereticorum.

De infidelitate paganorū: hereticorū: vel iudeorū: quoz quōlibet est grauissimū peccatū: ducens ad dānationē. Non op̃z hic dicere inter hos. Soli. n. heretici sunt excōicati: s̃ et cū alijs p̃cipue iudeis non debet hēri domestica conuersatio: et p̃cipue idiotē. Potes circa h̃mōi interrogare put tibi ṽl. s. si habuit aliq̃d dubiū in his qui sunt fidei: videlz de sacro altaris et h̃mōi. Et si d̃ h̃ hēt displicentiam: nō ē curandū. Si autē voluntarie et sponte dubitat: esset mortale. Hereticus quidē est excōicatus: et nō pōt absolui citra sedem apostolicā: vt p̃z in p̃cessu curie. Itē receptor: credēs: vel fautor hereticorū: est excōicatus: ex de here. c. q̃cūqz l. vj.

Incipit tertia et ultima pars interrogatorij: in qua tractatur de modo interrogandi status diuersarum personarum: et habet. xvij. capitula.

De coniugatis capitulum primum.

Hinc vero formam de sunt interrogationes pertinentes non ad omnes sed solum ad quosdam status hominum. Et primo ad coniugatos. Interrogandi sunt non omnes de omnibus: sed pro ut videtur. Si de facto preerit in aliquo casu prohibito: mortale est quod contra prohibitionem: nisi ignorantia facti probabilis eos excusaret. Sed est sciendum quod sunt quedam impedimenta que impediunt matrimonium prohibendum: et dirimunt iam contractum quod nullus est: quod intelligendum est quod dicta impedimenta prius inter eos inveniuntur quam sit contractum matrimonium: et ea continentur in istis versibus. Error: ordinio: votum: cognatio: crimen. Cultus disparitas: vis: ordo: ligamen: honestas. Si sis affinis si forte corre nequibus Nec associanda vetant. Coniugia sancta retractant. Et pro horum aliquali breuissima declaratione. non quod error intelligitur

de persona non de fortuna vel bonitate: cum. si quis prohibet cum Berta credens esse Chaterinam cum qua. si intendebat prohibere. **C**onditio intelligitur de conditione seruilitatis. scilicet cum quis prohibet cum serua credens eam esse liberam. Nam si liber: prohibet scienter cum serua tenet matrimonium: et similiter si prohibet suus cum libera credens esse seruam. Idem videtur si seruus cum sua. licet crederetur esse libera. **V**otum. scilicet solenne per professionem tacitam vel expressam alicui religioni approbato: talis etiam esset excommunicatus. **C**ognatio que est triplex. scilicet naturalis: spiritualis et legalis. **N**aturalis dicitur sanguinitas: et hec habet tres lineas. scilicet ascendentiu: ut pater et auus et huiusmodi descendentiu ut filius nepos et huiusmodi: collateralium. ut fratres sorores et huiusmodi: et habet quilibet linea quatuor gradus et exclusiue precipue collaterales. Nam inter ascendentes et descendentes videtur esse perpetua prohibitio. Adic est etiam excommunicatio. **C**ognatio spiritualis habet etiam tres gradus: et prohibet in baptismo et confirmatione. **P**rimus est inter tenentes ad baptismum vel confirmationem et eam personam que tenet que

dicitur paternitas vel filiatio. **¶** Secundus est inter patrem et matrem carnalem eius qui tenet et eum qui tenet cum uxore eius: et dicitur copaternitas. **¶** Tertius est inter filios naturales eius qui tenet: et illam que tenet: et dicitur fraternitas. **¶** Cognatio tertia. scilicet legalis que fit per adoptionem: habet tres lineas vel gradus. **¶** Primus est inter ipsum adoptantem et filiam quam adoptavit: ac etiam filiam ipsius adoptati. **¶** Secundus est inter uxorem adoptantis: et ipsum adoptatum: ac etiam uxorem adoptati: et ipsum adoptantem. **¶** Tertius est inter filios naturales et legitimos adoptatis: et ipsum adoptatum: et hoc tamen cum ipsi filii sunt in potestate patris. **¶** Crimen Istud quod habet dirimere matrimonium et impedire matrimonium: intelligitur tamen de duobus criminibus. **¶** Primum est quod cum mulier machinatur cum effectu in mortem uxoris alterius: ut habeat illum in virum. vel econtra. vir in mortem alterius viri ut habeat illam in uxorem etc. **¶** Secundum: cum quis dat fidei alicui coniugate ducere eam in uxorem post viri sui mortem: et cum ista promissione sequitur adulterium. **¶** Cultus

disperitas: ut si fidelis contra-
bat cum iudea vel pagana per-
manente in infidelitate. Secus
si contraheret cum heretica: nam
tunc tenet: sed cohabitare non
debet si esset ei periculum incur-
rendi in heresim: et peccavit
mortaliter contrahens cum talia.
¶ Vis: violentia. scilicet absoluta im-
pedit et dirimit: et si per violentiam
per metum qui potest cadere in con-
stantem virum. et continetur in hoc
versu. **¶** Stuprum: atque statum
beris atque necis: nisi postea
de invito efficiatur voluntarius.
¶ Ordo intelligitur de ordine
sacro. id est subdiaconatu et supra
et talis prohibens esset crederetur.
Hec in sacris: uti patet contra-
cto. sed non possunt prohiberi. **¶** Li-
gamen. id est si sit alteri ligatus per
coniugium: et per verba de presentibus
nondum consummatum: nam talis nul-
lo modo potest alteri matrimonialiter
copulari: nisi ille cum quo contra-
rat profiteatur in aliqua religione.
Et si recederet unus coniugium
ita quod per multos annos alter
nihil audiret de eo: non licet al-
teri prohibere. nisi sciret de mor-
te eius. **¶** Honestas. id est publice
honestatis iustitia que oritur ex
sponsalibus contractibus cum aliqua: cum
qua postea non sequitur matrimo-

monium propter mortem vel
 aliam causam. Nam cum nulla con-
 sanguinea illi usque ad quar-
 tum gradum habere potest. Affi-
 nitas est proximitas que prohibetur
 per eum qui duxit uxorem: et
 omnes sanguineos uxoris us-
 que ad quartum gradum: et uxorem
 ipsam et omnes sanguineos vi-
 ri eius usque ad quartum gradum
 nec illa mulier potest habere eum
 aliquem. Et nota quod affinitas
 contrahitur etiam per fornicarium
 coitum: ita quod ille qui fornicat
 cum aliqua non potest habere ma-
 trimonium cum sanguinea ali-
 qua eius usque ad quartum gradum
 neque illa mulier potest habere cum
 aliquo sanguineo fornicatis
 cum ipsa: usque ad quartum gra-
 dum: et sciens habens in huiusmodi
 gradibus affinitatis et extrinsecus
 tunc. Item nota sicut dixit Iste.
 de pal. superius fol. xv. in prima
 columna. quod incestus qui committitur
 a pueris non habentibus usus ra-
 tionis: non est de rebus episcopi-
 copis. nec propter hoc tollitur virgi-
 nitas nec causatur affinitas.
 Nec ille in. iiii. di. xxxiii. q. ii.
 ar. i. de clone. ii. Et si forte coi-
 re nequebis. Et in potentia exer-
 cendi actum conjugalem que potest
 provenire: vel ex frigidityte na-

turali: vel ex maleficio vel in-
 dispositione membri genitalis
 viri: vel mulieris. De his om-
 nibus impedimentis habes ple-
 ne i. iij. pte sum. ti. i. c. ij. Et nota
 quod non oportet nec expedit in-
 terrogare omnes coniugatos sigil-
 latim de his impedimentis
 sed de illis tantum de quibus pos-
 sit presumptio haberi: et precipue de
 impedimento cruce: vel cognationis
 vel publice honestatis: sed mul-
 to magis de affinitate. Et si
 tamen quis cognosceret sanguine-
 am eius cum qua iam dixit per ver-
 ba de pnti et multo magis si iam
 consummavit matrimonium: mat-
 rimonium quidem tale non dividitur
 sed amittit ius petendi debitum
 ita quod petere non potest absque
 mortali peccato. Tenet tamen redde-
 re exactus. Idem de muliere
 que permittit se cognosci a con-
 sanguineo viri sui. Et si vero
 antequam dixit per verba de pnti
 cum aliquo cognovit sanguineam
 eius ita quod semine emisit intra clau-
 stra pudoris: non potest habere illam
 et si iam consummasset cum illa. non te-
 net matrimonium: nec in hoc po-
 test dispensari cum illa nisi per
 papam. Unde ante dispensati-
 ones semper peccat mortaliter
 erigens et reddens debitum sciens

dictum impedimentū. Alter vero coniugū nesciens excusat de peccato ex ignorantia facti probabilis. De his et oib⁹ alijs quā casus occurrit: vide plenius in summis. ¶ Si contraxerit matrimonium clandestine: quod mortale est. propter prohibitionē ecclesie. ¶ Si habēs votū simplex continentie contraxerit matrimonium: peccavit mortaliter: nisi sit dispensatus a papa prius: et teneat adimplere votū usque ad consummationē matrimonij. Nam ipso consummato. impotēs fit ad implendum: et exactus omnino teneat reddere expresse vel interpretative peccati: sed exigere non potest sine dispensatione: aliter peccat mortaliter. ¶ Si contraxerit eum aliqua: vel mulier cum aliquo per verba de futuro: et post matrimonium eum aliqua contraxerit vel de futuro vel de presenti: mortaliter peccavit pro fracta fide nisi de consensu mutuo se absoluerint: quod fieri debet per iudicium ecclesie. Vel nisi aliquis septem casuum supervenerit: quibus solvi possunt sponsalia quos habes in summis: videlicet i. iij. p. sum. ti. i. c. xvij. in. iij. colū. Diffusius in summa. Hosti. ti. iij. de spō. et ma. vij. colū. ¶ Si post matrimonium contractum per verba de presenti: contraxerit cum aliqua mortaliter peccavit: nec tenet matrimonium etiam si est consummatum: et filios genuisset sed oportet redire ad primam nisi ille cum quo prius contractum est ingressus esset religionē ibidem professus: vel nisi eum papa dispensasset in secundo: in quo tamen sine theologos dispensare non potest. Sed quod difficile est disputare de potestate pape si sine surreptione obtenta est: forsitan transferri potest. ¶ Si contraxerit matrimonium: vel filios vel filias iunxit matrimonio ante etatem legitimam: quod prohibetum est. ¶ Etas autem legitima sine iura. est in duodecimo anno si est femina in quatuordecimo si est masculus sed ad contrahendum per verba de presenti. et ad consummandum matrimonium. ¶ Si consummavit matrimonium ante benedictionē nuptiarum: est mortale: ubi. s. consummatus est benedicti nuptias: quod contra prohibitionem ecclesie. Et hic advertendum est quod quis sponsus non consummet matrimonium cum sponsa ante benedictionem: in multis tamen locis multas turpitudines et corruptelas faciunt cum eis: illas visitando: vnde interrogandum

est de his vbi ista reperiunt. De hoc vide. p. de pal. in. iiii. di. xxxij. q. i. ar. iiii. i. ij. iij. z. iiii. conclusiōe. ¶ Si celebravit nuptias tpe prohibito ab ecclesia: qz mortale est. ¶ Tēpora aut prohibita sunt ista. s. ab aduētū vsqz ad epiphaniā: z a septuagesima vsqz ad octauā pasce: z a tribus diebus an ascēsiōnez vsqz ad octauā pēt. exclusiue. ¶ De actu coniugali z peccatis cōmissis in eodem.

Sciendū est qz in actu hoc coniugali aliqua fiunt vbi ē dubiū vtruz sint mortalia an venialia. Aliqua vero sunt que sunt manifeste mortalia. Aliqua in quibus est veniale. Aliqua in quibus nullū peccatū est. ¶ Primo quidē mortale est: si exerceat talis actus ex vas debitū. vel etiā si intra vas debitū: tū nō suscipit semē ad euitandū generatiōez. ¶ Si ex tactibus impudicis ex actuz matrimonij sequit pollutio in altero ipsorum. ¶ Si exercēs actū coniugalem: hēt appetitū deliberatuz ad aliā. ¶ Si se hēt ad eā ita inordinato affectu in actu cōiugali: qz si nō esset vxor eius etiā opus carnale ageret cū il

la vel alia. Difficile tū est hoc discernere z cognoscē. ¶ Si alter alteri oīno exigētī deneget dbitū sine cā legitima: pp qd exigēs incurrit incōtinentiā vel graue scandalū. Esset aut cā legitima: si notabiliter timeret notabile nocumentū persone: vel coniugis: vel prolis in vtero: vel qz ex adulterio cōmisso pdidit ius petēdi debitum: vel et si in loco sacro peteret: qz sic locus violaret. vel etiā in publico: qz contra debitam honestatē. Nō est aut legitima cā oīno denegādi debitū petēti in die ieiuniorū vel festoz solēniū: vel ira quā habent ad inuicez per paz tēp. ¶ Dubiū de mortali quā qdē seruat vas debitū s; modus indebitus: puta si lateraliter: vel a parte posteriori accedat ad vas debitū: vel mulier supergrediat vix: in quibus modis: z precipue in ultimo. alig dicūt esse mortale vide. p. de pa. di. xxxij. q. iij. ar. ij. conclusiōe. v. Alij vero vt Tho. z Alb. dicūt qz nō est mortale de se: s; pōt esse signū mōrtalis concupiscentie: nec per hoc impedit generatio z si nō ita apte percipiat: vñ in huiusmodi. noli precipitar

per verba de presenti: qz ibi est essentia sacramenti. ¶ Si p̄rit cū aliqua p̄sona p̄ verba de p̄nti vel de futuro: nō iten dēs hēre illū vel illā in cōiugē: s; tñ copulā carnalē error quere: mortaliter peccavit: qz vis nō sit ibi realiter m̄rimoniū. Logēdus tñ ē in foro cōsciētie illā ducere: vel aliter illi satisfacere. maxime si est seculata copula: in quo tñ casu ecclesia iudicaret m̄rimoniū: et cogeret illū. cui obedire teneatur. ¶ Si vir nō p̄uidit v̄rozi et familie d̄ necessarijs: nō tñ supfluis. ¶ Si nimis cā craspavit verbis vel factis. ¶ Si zelotip⁹: et ex hoc nimis suspectuosus p̄ eaz fuit: vel nimis remissus i cura ei⁹. ¶ Si v̄roz iobediēs et p̄tēiosa et sui sensus fuit erga virum. ¶ Si nimis inculta et negligēs circa gubernationē domus. ¶ Si irreuerens et discola ad soceros et cognatos. ¶ Si nimis dedit de reb⁹ viri: parētibus suis: vel paupibus plusqz debuit. ¶ Si dedit licentiā v̄ro cocundi cū alijs mulierib⁹ cū peregrinare: ē mortale. ¶ Si mulier nō vult seq̄ v̄z trāsferentē domiciliū: ad qd̄ tenet:

nisi eaz traheret ad peccatuz aut dubitaret de morte sua: aut esset vagabundus. ¶ Si vterqz filios educavit i timore dei: et in obedientia mādatorum eius.

¶ De principibus: rectorib⁹ et baronibus. c. ij.

¶ Circa principes: rectores: et barones seculares sic p̄nt fieri interrogationes: et p̄ut fuerit expediens scdm̄ p̄ditionem p̄sonarū. ¶ Primo si p̄ usurpationē: et iusto titulo obtinuit dignitatē: regimen: vel dominiū civitatis vel castri: qz mortaliter peccavit: et semper in ipso manet: dū tenet h̄mōi usurpationē: nisi postmodū titulū iustificasset: nec ibi ante iustum titulū pōt exercere iudicia sine mortali. ¶ Si ambitiosus fuit ad dignitates et ad regimen nimis aspirās: et si itēdit negligere iusticiā ad acquirēdū amicos: vt sic in dñio permāeat mortāl̄ peccat. ¶ Si prelatis ecclesiasticis: vt alijs superiorib⁹ suis non fuit obediens: et admonitiones: et correctiones ab eis factas non sustinuit patiēter: et si p̄tempfit mortaliter peccavit. Si sen

tentias excommunicationis: vel in-
 terdicti non curavit. aut sic li-
 gatus: divinis: se ingressit: quod
 est mortale. Si pro crimine
 eius: civitas est interdicta: quod est
 sibi ad maius iudicium. Si pro
 excommunicationem latam in se. iu-
 dices vel actores: vel mini-
 stros gravavit. quod ultra mor-
 tale: est excommunicatus. Si de fa-
 ctis: aut defectibus ecclesiasti-
 carum personarum ad eum non pertinen-
 tibus se intromisit: vel trahen-
 do ad suum iudicium: et hominibus: pec-
 cavit mortaliter. Et si cepit:
 vel capere fecit: vel percutere
 vel incarcerare clericos. vel
 religiosos etiam delinquentes:
 est excommunicatus: si non habuit prius
 licentiam a prelo suo. Si ele-
 ctionem alicuius malitiose impe-
 diit: vel per violentiam aliquem in-
 truserit: vel si gravavit aliquod
 monasterium: vel collegium: eo quod
 volebat illum eligere: pro quo
 rogabat: est excommunicatus ultra
 mortale. Si prohibuit subdi-
 tis ne venderent clericis necessa-
 ria: vel eis panes coquerent ex
 quo non habuit ab eis quod voluit
 Si patronatus ecclesiarum de
 novo sibi usurpavit: vel bona
 vacantium ecclesiarum aut mona-
 steriorum: ultra mortale est ex-

communicatus. Si posuit ta-
 lias vel collocas vel alia gra-
 uamina clericis vel alijs per-
 sonis ecclesiasticis sine licen-
 tia pape: si non desistat post ad-
 monitionem est excommunicatus.
 Si fecit statuta vel leges
 contra libertatem ecclesiasticam: vel
 iudicavit secundum ea: vel de-
 dit consilium ad hominibus: vel non re-
 movit si potuit: ultra mortale
 peccatum: est excommunicatus. Si
 nova pedagia instituit non ha-
 bens auctoritatem a principe su-
 per hoc: vel antiqua seu nova
 pedagia augmentavit: excom-
 munitus est. Secus si fecit hoc
 cum licentia principis et causa rationa-
 bili: et non tenuit stratam publi-
 cam securam: ut debuit: peccavit
 mortaliter: et tenet ad restitu-
 tionem. Si a clericis: et religi-
 osis theloneum. pedagium seu ga-
 bellam accepit pro his que defer-
 runt: vel deferri faciunt non causa
 negotiationis: graviter pec-
 cat: et est excommunicatus: quantumvis
 aliqui ut Jo. cal. hac non admit-
 tant: quod non est recepta: et papa
 scit: et tollerat: imo ipse facit in
 terris suis: sed tutius est ut ob-
 servet. Si publicos usura-
 rios alienigenas: et non inde
 oriundos ad sensum exercendum

Tertia pars Interrogatorij

in ciuitatibus suis admittit: vel
 admissos ide infra certū tps
 nō expellit: est excoicatus. Et
 idē si cuius exns dedit ad hoc
 cōfiliū vel fauorē. Hoc verū
 est si talis est psona ecclesia-
 stica hñs. s. dominiū tēporale
 Mā dñs secularis nō est ex-
 coicatus sed excoicandus. c.
 vsurarū: de vsu. li. vi. Tam̄ ep̄i
 ⁊ supra nō incurrunt: sed alij.
 ¶ Si nauigātes idistincte de-
 predatus est: vel depredari fe-
 cit: vñ hoc factū noie suo ratū
 bñit: qz vt pirata excoicatus
 est excoicatione papali. ¶ Si
 naufragantes erpoliauit: vel
 res eoz ad portus terraz sua-
 rū a mari delatas sibi appro-
 priauit: qđ est rapina: ⁊ excoi-
 car̄ est secūdū aliquos. ¶ Si
 incēdia fecit vel fieri fecit: di-
 ruit vel fregit ecclesias vel lo-
 ca religiosa: est excoicatus: ⁊
 si esset denūciatus: esset cāus
 papalis. ¶ Si emunitatez ec-
 clesiaz violauit: videlicet faci-
 endo capere hoies in eis pp̄
 debita: aut maleficia: i eccle-
 sia: vel locis priuilegiatis: sa-
 crilegiū cōmittit ⁊ pōt excoi-
 cari: ⁊ est mortale. Secus cēt
 si cōbustores ecclesiaruz illuc
 fugiētes: vel violatores eccle-
 siarum: qz tunc propter hoc
 nō gaudēt immunitate eccle-
 siar. ¶ Si ecclesias vel pso-
 nas ecclesiasticas: siue priuile-
 gia eaz violauit: vt mlti tyrā-
 ni faciūt. ¶ Si fecit represali-
 as vel pmissit fieri aut ab an-
 tiquo cōsuetas extēdi fecit cō-
 tra psonas ecclesiasticas: est
 excoicatus: nisi illas reuoca-
 uerit infra mēsez. Et si pigno-
 rationes de iniurijs ⁊ dā. dā.
 li. vi. Vtrū aut liceat facerē
 repsalias cōtra laicos. Vide
 i. iij. pte sum. t. iij. c. iij. ¶ Si
 ad ecclesias in quib⁹ patron⁹
 fuit: nō posuit idoneos: vel nō
 presentauit: s; ineptos ⁊ ideo-
 ras: vel cōcubinarios ⁊ alios
 malos presentauit: vel subdi-
 tos suos ecclesiaz patronos
 tales eligere aut p̄sentare. p̄-
 suasit. sic mortaliter peccauit
 ¶ Si recepit pecuniaz: vt ali-
 quē p̄sentaret: cū esset patro-
 nus: vel supplicaret pape vel
 ep̄o pro beneficio alicui cōse-
 rēdo: simoniaz cōmisit: vel ēt
 absq; pecunia si porrerit pre-
 ces pro idigno: est mortale ⁊
 simoniacus. ¶ Si fuit fautor
 vel defensor hereticoruz aut
 etiam scismaticorum: pecca-
 uit mortaliter. ⁊ est excoica-

rus. ¶ Si impediuit volētes recurrere ad forū ecclesiasticū super cās que ad ipm forū p̄tinēt: ne. s. corā ecclesiastico iudice hmōi cāc agitent: vel ad hoc dāns p̄siliū: auxiliū v̄l fauorē: est excōicatus. ¶ Si bellū assumpsit iuste: vel fuit adiutor iniuste bellantis: qz omnia mala q̄ inde sequuntur ei reputantur ad culpā: z tenet ad restitutionē diuinā dānoz ide sequentiū: z hoc nisi ad adiunādū eū teneret: z fūiēduz: v̄z qz est miles aut eius vassallus. talis. n. adiunās cū est dubiū an bellū sit iustū: excusat. xxiij. q. i. c. qd culpa. Non aut excusaretur: si sciret bellū eē iniustū. ¶ Si cōsuluit exn̄ in officio cōitatis. q. s. assumatur iniustū bellū: tenet ad oia mala z dāna: nisi forte pponeret in cōsilio mā mō falso tāqz eēt iustū. tūc. n. ignorantes videntur excusari. ¶ De mā belli z qū iustū dicat: vide in sum. in. iij. pte. ti. iij. ca. ¶ Si idiscretos z tyrānos officiales fecit: seu p̄posuit terris suis: tenet de dānis z malis eoz: si sciebat eos esse tales. Sec̄ si ignorabat: nisi cū audisset: nō remoueret eos si

potuit. ¶ Si iniustas exactiones v̄l collocās iposuit: rapinā cōmisit. Et q̄ dicatur iniusta talia. vel collecta: z quō satisfacere d̄beat: vide i. ij. p. ti. i. c. xiiij. z i. iij. pte. t. iij. c. iij. §. iij. ¶ Si posuit iudeos i officijs publicis: qd̄ phibet. xvij. q. iij. c. p̄stituit. ¶ Si ea q̄ sūt cōitatis appropriauit sibi: videlicet filuas. s. z cāpos: z hmōi mortali peccauit: z tenet ad restitutionē. ¶ Si liberos hoies i suos sibi subiecit. ¶ Christiani. n. nō p̄nt redigi i seruitutē rōe belli: vel eēt capti. n̄ p̄nt licite emi in suos. vel empti. v̄di z emi ab alijs nō p̄nt: s̄ infideles bene rediguntur i seruitutē: z emi z v̄di p̄nt capti iniusto bello: qui si postea efficiant̄ xp̄iani: nō t̄n ex hoc liberātur a seruitute: q̄uis sit piū hoc facere. ¶ Si a decedētibz sine filijs accepit bona ipsoz nō p̄mittēs eos testari z legare ad placitū: nisi talis p̄tia h̄eret talē subiectionē a tpe cui nō ē m̄oria in p̄sū. ¶ Si nimis vindicatiu⁹ fuit. ¶ Si homicidia: mutilatiōes: i carceratiōes: vulnera: z hmōi seua: sine iustitia. vel cum iustitia: sed ex odio: z

vindicta fecit: procuravit: vel permisit & huiusmodi gravia: sunt mortalia. ¶ Si tomiamenta vel duella fieri fecit: vel permisit: vel ludos: vel spectacula periculosa aie: vel corpori: vt proijcere lapides ad inuicem: vt representatiões turpitudinum fieri fecit: vel permisit: & non prohibuit: si sine graui scādalo potuit remoueri: mortaliter peccauit dī. lxxxiii. c. error. ¶ Si leges statuit quae non debuit vel potuit: quod si iniquitas: mortaliter peccauit. ¶ Si nimis durus fuit ad dispensandum: vel parcendum in quibus potuit: vel econtra nimis facilis ad parcendum delinquentibus. in iudiciū iusticie & utilitatis cōis. ¶ Si feudavallis suis absque iusticia denegauit: vel seruitiū idebitū ab eis exegit: aut fidē non seruauit. ¶ Si ipse cuius vassallus alteri non fuit fidelis domino suo: vt debuit: secundum quod in iuramento fidelitatis exprimit: vel obsequiū debitum non prestavit: vel aliquā iniuriā fecit domino. scilicet alienando feudum. aut diminuendo: vel aliquid huiusmodi mortale est: & tenet de dānis. ¶ Si tutelam alicuius sibi commissam non fideliter

egit: sed bona illius consumpsit: & dissipauit: mortale est & tenet de dānis. ¶ Si in terra sue iurisdictionis sustinuit iniustas mēsuras: aut iniusta pōdera: aut iniusta pōcia rerū venialiū sciēter mortale est: & tenet vt si cōmode potest obuiare. ¶ Similiter peccat: si inducit vel sustinet malas consuetudines aut corruptelas. ¶ Si tolleravit aut sustinuit publicos vsurarios: inde propter hoc recipiens certā quotā: vel summā annuatim mortale est: & tenet illud sic acceptū restituere: non vsurario: sed creditoribus eius: a quibus usure sunt extorte & Tho. i. opusculo. xxi. ¶ Si pignus aliquod habuit: cuius fructus non computauit in sortē: usura est. Et de alijs speciebus usure: si in aliqua offendit: vel fuit particeps: vide in. ii. parte sum. ii. j. c. de usuris. & hic superius vsq. in. vii. pcepto. ¶ Si penas vel emendas: in pecuniā. propter cupiditatem vel odiū: non propter correctionem delinquentium accepit: vel ultra debitū extorsit. vel penas corporales aut mortis: pecuniariā propter auaritiam. contra iusticiā cōmutauit: mor

tale est. ¶ Si permisit in terris suis latrones. inualescere vel maliciose eis fauere: vel ex avaritia nolens expedere ad securandam patriam: mortale est: et tenet de danis et rapinis factis si comode poterat obviare. ¶ Si iustitiam vendidit: vel munera iniqua accepit. s. pro administratione iustitie: vel alias iniustitiam fecit in iudicando vel fieri fecit: mortale est. ¶ Si fidem promissam violauit et inimico: nisi prius ille violasset: mortale est. ¶ Si obsides suos non liberauit: mortale est. ¶ Si viduas et pupillos contra oppressores non defendit: cum potuit. ¶ Si treugas non seruauit. ¶ Si nimis sumptuosus fuit et curiosus in vestitu: et apparatu equorum: et familie cum canibus et anibus: edificijs et iuujs. Nam ut possint facere huiusmodi popas emungunt populos usque ad sanguinem. faciētes multa iniusta. ¶ Si fecit edificari domos suas: vel laborare in agris suis: vel vineis vel ligna portari per rusticos vel colonos: et non soluit eis plene de labore suo: nisi ad hoc et debito tenerentur: vel si diebus festiuis fecit pro

se laborare: mortale est: sicut in primo canone: quod tamen multi faciunt: et male: nec subditi debent obedire. ¶ Si nimis se occupauit in venationibus et aucupijs: vel quod peius est subditos in his grauando: inducens ad hominum et quod pessimum in diebus festiuis et non auditis diuinis ut missa: propter quod dominus peccat mortaliter. et omnes et ipse reus est omnium. ¶ Si propter discursus in hominum destruxit segetes aliorum: tenet eis de dano: vel fecit: vel promisit accipi de blado et feno aliorum a suis propter equos suos: tenet de dano. Idem et de alijs fructibus. ¶ Si histrionibus superflue dedit nummos: vel nimis turpia representantes. in curia nutrit: vel concubinam: vel ludetes ad aleas et hominum: que omnia sunt danabilia. ¶ Si de castitate familie sue non curauit: sed inhoneste se habentes cum feminis et masculis frinuit. nec corripit eos cum possit: mortaliter peccauit. ¶ Si vero sit pius: interroga de his que habentur in c. pre. put videbitur fore expediens.

¶ De iudiciibus. c. iij.

¶ Circa iudices seu quemcumque habent potestatem ordinariam. vel delegatam:

inquirendum est. Primo si iurisdictionē aut potestatem recepit simoniace: ut si iudex ecclesiasticus. aut usurpativus: quod usurpata potestas non dat auctoritatem unde iudicatio peccaret mortaliter. ¶ Si excessit fines mandati siue potestatis siue: peccat mortaliter si scienter vel ex ignorantia crassa. ¶ Si officialis vel iudex alius timore: odio cupiditate vel amore. vel aliqua causa iniquam tulit sententiam advertenter: mortale est: et tenetur ad omne interesse parti lese. scilicet si ille pro quo dedit sententiam non vult satisfacere: vel non potest quoniam principaliter ipse tenetur Ray. ¶ Si per ignorantiam crassam ipse tulit iniquam sententiam in iudicio aie tenetur et peccat ut prius: Ray. quod debuit scire se insufficientem: et non iudicare. ¶ Si per negligentiam: quod sufficiens erat et si laborasset ad inquirendum et legendum veritatem invenisset: sed neglexerit hoc agere: tenetur: ut prius. Aditius tamen agit cum eo quod ex ignorantia crassa: quod cum eo quod ex malitia et hoc habet locum in iudice ordinario non delegato. ¶ Si delegatus iudex iudicavit bona fide: et de consilio peritorum tulit iniquam sententiam: non vi-

detur peccare: aut teneri ad restitutionem lese: tamen quod necessitate obedientie iudicavit: tamen quod sepe ex certa scientia delegatis. alium qui est ignarus iuris: quia bonus vir: quod est verum: nisi ingrato consilio fuisset negligens. aut culpabilis: tunc non peccat et tenetur ad restitutionem. Vul. ¶ Si assessor inducit iudicem ad ferendam iniquam sententiam: excusat quod iudex: si simplex est et habet bonam conscientiam. scilicet credens sententiam esse iustam. et si non fuit in culpa eligendo assessorem: quod bonus et sufficiens contra credebatur: sed assessor peccat mortaliter: et tenetur ad satisfactionem lese: siue dolose: siue ignoranter inducat iudicem ad iudicandum iniuste Ray. ¶ Si iudex ignarus iuris: secum ducit assessorem qui contra non reputatur sufficiens: vel iniquus. si de consilio eius fert iniquam sententiam: habet credas iustam uterque mortaliter peccat: et tenetur ad restitutionem solidam. ¶ Si accepit pecuniam in iudicio quod potest esse. v. modis: et semper videtur mortale. Primo si accepit ut male iudicaret contra iustitiam et contra conscientiam: et tunc illa pecunia debet dari ei in cuius iniuriam data est. i. q. i. c. iubemus.

Secundo si accepit ut bene iudicaret: vel ut iudicaret et daret sententiam: vel si accepit: ut non iudicaret cum deberet iudicare: vel ut non male iudicaret. In his, v. casibus debet restitui ei qui dedit. Ray. xi. q. ii. c. non licet. hec Ray. Et secundum Dul. in foro penitentiae: potest pauperibus erogari: sic et alia turpia lucra de consilio tamen. Si iudex nullo modo voluit: ferre sententiam cum deberet: propter hoc aliquis amittit ius suum: mortale est: et tenet illi restituere litis estimationem. Ray. xviii. q. v. c. Administratores. Si iudex accepit aliquid a partibus. Unde non. q. ordinarius nihil potest accipere: et expensas nisi moderata et sensata sponte oblata: ut esculentum: et potulentum. dxviii. c. d. eulogius. Delegatus potest recipere moderatas expensas. quoniam si est pauper: vel quoniam opus eius erit: et equare per examinationem causae: vel per assessorem sive gloriolam. Si autem papa alicui causam delegavit: non videtur quod aliquid possit petere: nec etiam expensas: si sua sibi sufficiunt: nisi oporteat eum erire vel plus quam domi expendere. Ray. et Dul. Si iudex ecclesiasticus: ordinarius: vel delegatus per consuetudinem: et contra iustitiam: et in gravamen alterius

partis in iudicio quocumque facit per gratiam: vel pro pecunia: incurrit suspensionem ab executione officii per annum: et deinde ad extimationem litis: de qua vide in. iii. pte sum. ti. ix. c. ii. et in. ii. p. t. j. c. xix. §. iiij. Si iudex ecclesiasticus ex coactione sententiam: suspensionis vel interdicti. nimis de facili fulminat: aut sine praemissa admonitione vel sine scriptis: vel alias contra ordinem iuris graviter peccavit: de his i. iii. pte sum. ti. ix. c. j. Si iudex quocumque: dilaciones alias per ius fecerit: et si ordinem iudicarium non servavit. Si parte altera contra iustitiam gravavit. Si reo fecerit quoniam vel pones seu ignominias ad quos ruerere non tenebat. Si appellaciones litemas non admisit. Si dolose locum appellandi dedit. Si post appellaciones litemas nihilominus in causa processit. Si in dubiis magnis peritos non consuluit. Si allegaciones friuolas admisit. Si pauperibus viduis: orphans non subvenit: et in advocacione non providit: in quolibet istorum videtur esse mortale: cum scieter deliquit. Si iudex illicite relaxavit penas debitas reo: quod fit tripliter

C Uno modo quia non erat summus iudex. scilicet princeps: nec ei publica potestas est plenarie commissa: sed ut iudicet secundum leges et statuta civitatis. **C** Secundo modo. quia et si habet plenariam potestatem is tamen qui passus est iniuriam: non assentit sibi remitti sed vult rem puniri. **C** Tertio modo quia et si iudex habet plenariam potestatem et lesus vult remittere: tamen non est causa iusta. re ipsa. vtiliter sed nociva. scilicet prohibens incertum delinquendi. h. Tho. 2a 2e. q. lxxvij. ar. iij. et in quodlibet horum peccat mortaliter. **C** Nota quod qui fingit fraudulentum casum aliquem per quem iudex aliquis vadat: vel mittat ad aliquam mulierem pro testimonio ferendo est excommunicatus. c. mulieres de iudi. l. vi. **C** Si debitam penam auxerit: vel minuit cum non possit: videretur. Quando possit vel non videtur in. iij. parte sum. ti. ix. c. ij. Si et mutare possit: vide ibi ti. xxx. c. j. **C** Si iudicavit secundum allegata et probata condemnans quem novit innocentem: qui tamen vix peccet vel non: vel excusetur vide in. iij. parte sum. ti. ix. c. ij. **C** Si minister iudicis existens executus est iniquam sententiam et iniustam: si pro certo scit innocen-

tem: non excusatur a peccato. Ray. Secus si dubitat: quia tunc excusatur propter obedientiam. **C** De pertinentibus vero ad iudicium habetur in. iij. parte ti. ix. **C** De advocatis: procuratoribus et notariis. c. iij.

C Circa advocatos: procuratores et notarios interrogandum est. **P**rimo si posuit se ad advocandum cum prohiberetur in iure: scienter hoc faciens: vix peccare. **P**rohibetur autem infidelis et excommunicatus excommunicatus maior. nec non religiosus nisi pro monasterio et de mandato sui prelati: sed et clerici in sacris: vel etiam in minoribus: sed et beneficiati prohibentur advocare in iudicio seculari nisi in causa propria: et pro ecclesia sua: vel pro coniunctis: vel miserabilibus personis. Sunt et alie persone prohibite: de quibus habetur. **T**ertia. q. vij. §. iij. **E**t iterum alios prohibet sodomita: precipue notarius. de iure vel de facto. **I**udex vel assessor et non potest esse advocatus in causa in qua est iudex nec clericus pro excommunicatis contra ecclesiam suam. Ray. **C** Si advocatus vel curator scienter defendit causam iniustam: peccat mortaliter: et tenetur alteri parti de

omni dāno ide habito. Tho. in iudicio: si dilatiōes nō ne-
 fa fe. q. lxxj. ar. iij. nisi satisfactio: si appellat sciēter contra iu-
 ciat cliētulus qui principali- tū: si appellat sciēter contra iu-
 ter tenet: et scit iniustitiā qñ. s. stam sniam in quolibet hoz
 obtinet oēm victoriaz cause. videt mortale. ¶ Itē; si nō si
 ¶ Sivero ignorāter iniustaz deliter cām foueat qñtū iusti-
 cām defendit. s. putās iustam tia suadet ommittēdo. de sti-
 excusat scdm modū et sūetu gentib⁹ ex negligētia vel nota-
 dinē regionis: quo ignorātia bili ignorātia in quo posset ef-
 excusat pōt Tho. vbi. s. Et si se mortale. ¶ Si pecciter aut
 et igrātia crassa: peccat mor- dicēdo vitia: vel vociferādo.
 taliter. ¶ Si in pncipio crede ¶ Si pōdidit secreta aduersa-
 bat iustam: s; in pcessu cause rio suo. Et si per pdictū mo-
 videt iniustā: debet deesse: vl duz vicit iniustā cām: tenetur
 deserē eam: et nō vltari⁹ profe- leso de omni dāno inde secu-
 qui: alias. n. peccaret. Et si ob to. ¶ Si amittit iustā causaz
 tinet victoriaz cause: tenet leso propter suā infidelitatem. vel
 ad satisfactionē. nō tñ debet negligētia: vel ignorantiam:
 eam pdere aduersario: vel se tenetur cliētulo suo de omni
 creta sue cāe reuellare: s; idu dāno. ¶ Si advocat⁹ nō pre-
 cere clientulum suū ad ceden- stitit patrociniū iniusta causa
 dum: vel componēdū euz ad pauperz et misabiliū psonaz.
 uersario suo sine dāno: aduer- Ma si nouit talem cām et scit
 sarij. Tho. vbi. s. Dū autē est illuz per se nō posse iuari: qz
 ei dubia vsq; ad finē licet p nō hēt ad soluēdū: nec alium
 sequi semper illam sine pctō. videt qui velit euz iuare: pp
 ¶ Dul. ¶ Si i aduocādo vsus qd amittit cām: tenetur gra-
 est in dōbito modo videlz fm tis iuare si pōt. alias videtur
 Ray. si pduxit falsos testes: mortale. Tho. fa fe. q. lxxj. ar.
 vel pduci fecit. vel corruptos i. et Ray. ¶ Si imoderatū sa-
 si induxit falsas leges: seu ali- larium accipit de sua aduoca-
 as pbationes falsas iuris vl tione. Ma; moderatū petere
 facti: si mētitur vel mētiri fe- pōt: et advocatus et iuriscōsul-
 cerit: vel docet clientuluz suū tus vt dic Aug. xiiij. q. v. c. nō

sane: qd̄ moderatus sumitur. ¶ Si nimium petit salariū idē
 ex quattuor. s. ex quātitate cāe dicendus videt̄ sicut de aduo
 ex labore aduocandi: ex scia z carō. ¶ Si notarius et̄is ad
 faciētia aduocātis: z ex vsue uertēter falsauit instr̄a: pecca
 tudine regionis: z s̄ hoc ma uit mortaliter z tenet̄ de om
 nis z minus p̄t accipere. s̄m ni dāno secuto. ¶ Si malitio
 Ray. vel ab initio cū facit pa se occultauit iura alioꝝ seu in
 ctuz vel ex post facto cōpleto. strumēta: z nō assignauit aut
 Sed ex quo cā est icepta nec destruxit vel alijs dedit: ultra
 dum finita: nullum d̄z facere mortale tenet̄ de omni dāno.
 pactū cuz litigatore quē acce ¶ Si ex ignorantia notabilis:
 pit in ppriaz fidem: qz posset vel negligētia male dictauit
 esse occasio magni piculi. iij. instr̄a vl̄ testamēta cū defecti
 q. vij. s̄. preterea. Itēz nō licet bus: vñ oriunt̄ litigia vel per
 pacisci d̄ quota cū aduocato: dūtur bona alioꝝ: peccat mor
 videlicet decia vel cētesima: taliter: z tenet̄ de oi dāno le
 sed de quāta lz: moderate tñ so erinde. ¶ Si fuit rogat̄ in
 s̄m iura. De hac materia vi testamētis eozū qui nō erant
 de plene in tertia pte sum. ti. sui sensus scienter. tāq̄z vsum
 vi. c. ij. z in. ij. p. ti. a. c. xix. Si rōnis libez habētū: mortale
 iurisperitus existēs in cā quā est: z tenet̄ de oi dāno lesis.
 nouit iniustā. vsuluit quō ob ¶ Si in instr̄is suis nō ē vsus
 tineret̄: mortale est: z si vincit solennitatib̄ legalib̄: vñ vali
 ex vsilio cī. tenet̄ leso de om dantur p̄ctus: qz mortale est:
 ni dāno. Si ex ignorantia z tenetur de oi dāno. ¶ Si se
 crassa male vsuluit. Si nō cit instr̄a in fraudē vsuraz sci
 vsuluit pauperib̄ nō habenti enter: mortale est: z est piuri.
 bus ad soluēdū. Si nimis ¶ Si notari⁹ in offō est sala
 petijt. idē dicendū est sicut de riat⁹ sufficienter a cōitate. z
 aduocato. Si pcurator exi accepit et̄ ab his pro quibus
 stens defendit sciēter iniustā scribit gr̄as: lras: z b̄mōi: vel
 cām. Si nō fideliter z solli nō salariat⁹ a cōitate. accepit
 cite fouet iustā. Si pauperi de vsuetudine pro labore suo
 bus nō prestauit patrociniū. ultra debitū z equitatē: pecca

uit et tenetur ad restitutionem.

¶ Si diebus festiuis sine necessitate: sed ex cupiditate fecit instrumentum: vel copiauit vel extendit scripturas cum possent differri: mortale videtur. **¶** Si fuit rogatus: vel dictavit vel redigit in scriptis statuta contra libertatem ecclesiasticam: mortaliter peccauit etiam excommunicatus.

¶ Si notarius ex nomine episcopi pro scribendis nominibus ordinacionum vel litteris ordinacionum accipit pecuniam: quod si salariatus est ab episcopo: simonia commisit: si vero non salariatus. satis accipit: ut de lucro participet ordinator: simonia est: de qua vide plenius in .ii. parte summi .ti. i. c. v. §. xvj. Item in .iii. parte .ti. xxi. c. ij. De doctoribus et scholaribus. c. v.

¶ Circa doctores et scolares inquirendum est.

¶ Primo si docens publice leges vel philosophiam admittit ad lectionem suam scienter: religiosos vel sacerdotes seculares: vel alios clericos non sacerdotes sed in dignitate constitutos. quod excommunicatus est. quoniam aliquem predictorum aduertenter admittit. simul cum illis. c. Super spe. ex ne cle. vel mo. **¶** Si docens aut legens in quocumque facultate est in sacra theologia ad

mittat religiosus excommunicatum de monasterio cum habitu ad audiendum sine licentia prelati sui scienter: excommunicatus cum eo: quod participat in crimine. Item si cum licentia prelati sui: sed sine habitu ad lectionem recipit sine licentia. **¶** Si magister vel scolaris ex nomine bononie tractat cum aliquo ciue bononiensi de conductioe hospitij irrequisitis inquilinis nisi tempus conductiois fuerit elapsus: excommunicatus est. ex de loca. c. ex rescripto. Et haec excommunicatio non habet locum nisi bononie.

Si quis ex eo pacto receptus est in canonicum ut: scholas teneat. simoniacus est: unde et mortale sed vacante prebenda potest ei annexi hoc officium docendi licite. Hosti. et Ber. Si aliquid exigit vel permittat pro licentia docendi: cum uis sed Hosti. non sit simonia est tamen contra iura: unde et mortale: quod propter ex penam propter hoc imposita: quod ex actu restituit et debet exactorum officium et beneficium expoliari: ex de Magistris. c. j. Si magister habet beneficium vel salariam sufficientem pro docendo. si exigit a scholaribus: simoniam permittit precipue a clericis et pauperibus exigendo: quod vendit doctrinam et tenet ad restitutionem. h. Hosti. et Ray. Si aut

non sufficit salariuz ei: potest exigere. si tñ sit idone⁹ in docendo. alias nō. A pauperib⁹ autē nō debet exigere. Oblata vero gratis: semp pōt accipere: ⁊ multo magis si nulluz habet salariū. pōt recipere collectaz pro labore. ¶ Si magister festū colendū de iure: vel de consuetudine. nō vult cedere nisi pro pecunia: vñ ecōtra nō colendo cōcedit colenduz pro pecunia: simoniā cōmittit Ray. ¶ Si magisteriū inde querit inept⁹ ⁊ valde ignorans. vel recipit: vñ esse mortale ppter periculum qđ sequitur: qđ rōne magisterij datur fides in quib⁹ regit: vñ nocumentū primo sequitur ex cōsilio malo: ⁊ hoc p̄cipue in theologica facultate: ⁊ admit tens tales sciēter ad magistrum: cōt vñ mortaliter peccare. ¶ Si q̄rit gradus: vel magistriuz. nō ad utilitatē aiaz ⁊ dei honorē: s̄ ad sui ostērationē ⁊ honorē: p̄tinet ad ambitionē. ideo vide de ambitione ⁊ qñ mortale est vel veniale. in. ij. parte sum. ti. iij. c. iij. ¶ Si inde q̄rit ex emptione: vel diuitias vel libertatē: totū est dānabile p̄fertiz in religi-

ofis. ¶ Si docuit publice in theologia: exñs i mortali notorio: peccauit mortalr. Tho. i. iij. d. xix. q. ij. ar. ij. q. ij. ¶ Si sciētias phibitas legit vel didicit: vt nigromātiā vel artes notoriaz ⁊ hmōi mortale est: vel si notabiliter ignorās se ad docendū posuit: ⁊ errores notabiles docuit: est mōtale. ¶ Si nō adhibuit diligentia ad p̄fectū scholarium in scia ⁊ moribus quā debuit: faciēs nimias vacatiōes: vel nō vtilia sed curiosa docens. vel de moribus eoz nō curans: nec cōpescēs in quo potuit: in huiusmodi negligentia notabiliter committens: mortale est. ¶ Si vniuersitatis iuramēta nō impleuit: mortale est pctm. ¶ Si se iactauit de doctrina vel alijs detrahit se p̄ferēdo vel eis inuidit: vel sectas nutrit inter scholares: vñ scholares alterius doctoris ad se traxit iniuste: vel p̄pōse iductus est: de qbus vide supra in pctō ianis glorie de hmōi grauitate. ¶ Si scholares nō fuerunt obediētes doctori: i his in qbus tenētur. ¶ Si rixas inter se fecerūt. ¶ Si minus aptū elegerunt ad legendū ex

causa iusta. ¶ Si dimiserunt
ieiunia ecclesiastica cū ieiuna
re possent: vñ misse auditiōē
in festis vel alia sacra. ¶ Si
¶ Stendunt in disputatione tra
veritatē ne videant succūbe
re. ¶ Si supbiunt ex sciētia.
¶ Si aliquē malū finē iten
dūt ex scia sua vt lucra iusta
curiositates: ābitiōes: z huius
mōi. ¶ Si sunt negligētes i
studio. ¶ Si pdigi i expēdē
do: z de alijs inquirēdi sunt
put videbit expēdire d̄ dictis
supra in p̄ma pte interrogato
rij z in sc̄da. ¶ Si nimis ar
denter studuit in libris genti
liū ppter ornatū: minus va
cans studio vtiliori: vel neces
sario: vel sacre scripture preci
pue quo ad religiosos: vel in
poeticis ppter materiam tur
pem: qz istud est mortale. xxx
vij. di. c. ideo prohibetur.

De medicis. c. vi.

¶ Medico quere si po
suit se ad praticam in
medicina sine suffici
enti peritia: qz si pax vel nihil
studuit: videtur mōtale: qz ex
posuit se periculo occidēdi ho
mines. ¶ Si peritus z suffici
ens existēs omisit aliquid de
cōtingētibus circa infirmos

quos habet in cura: ex negli
gentia: qz ex negligētia nota
bili vñ securū est magnū no
cumētū infirmo vel sequi po
tuit: male pōt excusari a moz
tali Si vero parua negligē
tia: est veniale: vt si nō visitat
infirmos sollicite z hmōi vbi
tū nō est periculum. ¶ Si de
dit medicinā vel p̄siliū pro sa
lute corporis in periculū tñ
anime. ppter que veniat q̄s
ad peccatū. i. tra p̄cepta pu
ta vt fornicē q̄s. vt euitet cer
tas ifirmitates: vel medicinā
dat pregnāti ad occidendum
puer̄ pro p̄seruatōe matris
vel potū inebriantez: z hmōi
mortaliter peccat: z hoc p̄hi
betur in. c. Luz infirmitas ē.
de pe. z re. ¶ Si seruauit p̄ce
ptuz factū medicis. s. q̄ indu
cāt infirmos qñ p̄mo vocan
tur ad visitandū eos ad p̄fes
sionē faciēdā: qz omittendo
hoc. fm doctores peccat moz
taliter: vt di. c. cuz infirmitas
de pe. z re. ¶ Si pauperes in
firmos quos nouit nō valen
tes soluere. nō visitauit gra
tis: qz ad hoc tenet z ēt solue
re pro eis medicinas si potest
als mortale est: di. lxxxij. c. i. z
in glo. sup verbo iferas. ¶ Si

nimis largus fuit ad inducē-
 du; debiles ad frangendū ie-
 iunia ecclesie sine rōabili cā
 qđ frequēter faciūt nō est si-
 ne pctō. ¶ Si vero ēt sanis
 dissuadet ieiunia ecclesie dicēs
 nociua eē. z sic iducūt ad frā-
 gendū ieiuniū sine cā: morta-
 le ē: d. pe. di. i. c. noli. ¶ Si de-
 dit medicinam dubiā sanati-
 onis vel mortificationis: vř
 mortale. Et vt dicit. c. cū infir-
 mitas ex de pe. z remissione
 potius d; dimitti in manib;
 dei. qđ exponi periculo medi-
 cine. De emulatiōe No z de
 tractione quā faciūt medici:
 interrogandū est put habes
 sup. a. in. ij. pte interrogatorij
 videl; in pctō inuidie. Itē in
 scđa parte sum. ti. viij. c. iij.

De aromatarijs.

In cōponēdis me-
 dicinis non ponūt qđ
 ordinat medicus cuz
 nō hñt: vel ita bona vt est ne-
 cesse. in quo offendūt medici
 nō facientes añ se. ¶ Ponunt
 si ex hoc sequit graue pericu-
 luz infirmo: vel nō opatur sa-
 nitatē quā fecisset si bñ feciss;
 illā: mortale est: z etiā in me-
 dico si hoc dissimulauit. Si
 docēt vel vēdunt ea que pecu-

rant aborsum ad illud faciē-
 dum: vel vēdunt venena his
 quos credūt abusuol: morta-
 le peccatū est. ¶ Si sophisti-
 cant aromata qđ frequenter
 faciunt. ponētes in eis vnum
 pro alio: vel in electuarijs: si-
 rupis: spēbus z unctionibus
 in cereis faciētes malas mix-
 turas. z vēdētes pro puris: qz
 vltra pctm tenētur ad restitu-
 tionē illis ad qđ tales res vē-
 dunt: seu erogare paupib; cuz
 incerti sunt. ¶ De iniurijs p-
 cijs: piurijs z mēdacijs z di-
 minutis pōderib; z alijs pec-
 catis que faciūt: interrogandū
 est put. s. i. c. de fraudulētia.
 i. ij. pte interrogatorij. v; i. vij.
 pcepto in. c. de fraudulētia z
 diffusius in. ij. p. sum. ti. i. c. xvi.
 itē in. iij. p. ti. viij. c. iij. §. vi.

De mercatorib; campso-
 rib; z profonētis. c. vij.

De mercatorib; cāpsori-
 bus z psonētis que-
 rendū est: si misit nō
 solū arma z lignamina: s; ēt
 quccūq; mercimonia ad ale-
 xandriaz vel partē egypti: vel
 terras sarracenoꝝ soldāo sub-
 iectas qz creōicar est creōica-
 tione papali si nō hñt licētia
 a papa. Dicif q; veneti hñt.

¶ Si negociantur nō, ppter aliquē finē honestū: puta sustentationē familie sue ex lucro moderato: vel pp sustēta tionē pauperū, vel puisionem eorū: p ciuitate: et hmoi s; negociant p avaritiā: et ad theaurizādū: est mōtale pctm: si in lucro constituit finē: v; si intendūt lucrū per fas et nefas si pnt. **¶** Nec vide in. iij. p. sum. ti. viij. c. iij. **¶** Si cōposuit se cū alijs mercatorib; q nō vē dāt de aliq; miori p̄cio q̄ cō uentū fuit iter eos qd̄ est excessiuū: vt sic cogantur p̄sone emere caro p̄cio: pctm̄ est et le gib; p̄hibitū. **¶** Posti. **¶** Si vē dāt merces pro maiori p̄cia q̄ valeant: et ex eo q nō solū fecit ei terminū s; et mutuat ei pecuniā aliquā: vsurā com mittit. **¶** Si vēdēdo mercāti as suas: puta lanā vel pānos recipiēdo p̄ p̄cio alia merce mōia: puta sericū pro aroma tib; vel alia: q vulgariter dī barato: multo maiori p̄cio vē dit sic: q̄ si recipet pecuniā pctm̄ est iustitie et mortale: ni si ille cui vēdit et lōge maiori p̄cio tradat res suas: tūc pōt vn; excessus cōpēsari cū alio si sūt q̄si cōles. **¶** Si vēdēdo

ad terminum: plus iusto p̄cio vendidit: rōne dilationis tm̄. Et de diuersis sp̄cib; cambioꝝ et varijs modis cambioꝝ: vsuraz et fraudulentū in cōsti tate: et q̄litate: et substantia rez. Interrogādū est put habes supra in. c. de vsurpatione rei aliene in. i. p̄te interrogatorij videl; in. viij. p̄cepto in princi pio: et in. ij. p̄te sum. ti. j. **¶** Si fraudauit vel fraudari fec̄: vel ali; pro eo: iusta pedagia seu gabellas: mortale est et tenet ad restitutionē. **¶** Sec; de iniu stis. vel cū nō tenētur loca il la tuta a latronibus (propter qd̄ hec solūntur) pp defectuz dñoz. **¶** Si dedit falsas mo netas vel diminutas sciēter pro bonis: v; eas diminuit: et pctm̄ et tenet ad restitutōes. se cus si accepit monetas valē tes in loco p̄ eo qd̄ valēt ibi et mittēs ad aliū locū vbi pl; valēt plus petit. **¶** Si faciēs societate cū alijs nō fidelr. se hūit: aliq; occulta lucra sibi so li retinēs: tē ad satisfactōes te net: nisi cert; eēt q̄ socij tm̄dē occulte subtraxisset. Si fec̄ p alijs securitate cū fraudib; nā sū fraude asscurare merces p̄ mar; v; p̄ irā: et ide q̄re cino

lumentuz plus ⁊ minus fm
 quātitatē piculi: nō videt illi
 tū. cuz substat piculo magno.
 Assesuratio vero pecunie per
 modū satisfactōis: q̄ vulgari
 ter dī scripta: vbi nullum est
 piculū ⁊ damnū nō est tutuz
 quantū ad sciētias. Sec⁹ si
 sibi ē piculū ibi. Si accepit
 pecuniā aliquā sub noie depo
 siti: r̄sidēs sex vel octo p cen
 tenario: ⁊ cū illis pecunijs lu
 crat ipse mutuādo: v̄ alijs illi
 citis cōtractib⁹ ad rationē. x.
 pro cētenario ⁊ h̄mōi: omisit
 duo mortalia: vnū ē accipien
 do: aliud mutuādo: ⁊ tenet de
 usura. Si se itromisit i ba
 rocholis r̄trancolis achasi
 nis q̄ vocabula non declaro
 ob breuitatē s̄ de his vide in
 ij. p. sum. ti. i. c. viij. §. v. qd ma
 licie sit i eis. Achasinū. dī qñ
 qs gerit negocia stipendiari
 oruz. Idē si dominozū labo
 rans p eis: ⁊ cuz mutuāt eis
 pecunias cū expēdit. recipiēs
 ide certū lucrū vel salariū
 ⁊ quantū meretur labor p in
 stis causis pōt acciperē: vnde
 pro bellantib⁹ iniuste nō pōt
 accipere ratione mutui nihil
 plus alias usura ē. Si vsus
 est piurijs ⁊ mendacijs emē
 do ⁊ vendēdo q̄ solēt cē his
 cibus ⁊ potus. Et de his dic
 vt supra i pria parte interroga
 torij. s. i. ij. p̄cepto. c. i. Et cū
 stat i tali p̄posito vtendi mē
 dacijs ⁊ periurijs ⁊ dolis qñ
 occurreret: semp est in mōra
 li: vnde non est absoluendus:
 nisi disponat abstinere ab il
 lis vbi est mortale. Item si
 emit res rapias vel furatas
 per mare vel per terrā: dic vt
 supra in scda pte interrogato
 rij. c. viij. Si emit vel vēdi
 dit dieb⁹ festiuis absqz necessi
 tate s̄ pro cupiditate: v̄ fecit
 ratiocinia libroz: vel fecit fie
 ri suis discipulis: dic vt supra
 de obseruatione festoz. ¶ Si
 fuit prosoneta seu mediator:
 qui dī sensale p̄ctuz fraudu
 lentozum sciēter: mortale est
 ⁊ tenet leso satisfacere. Si
 fuit mediator p̄ctus vsurarij.
 itendens vtilitatez vsurarij ⁊
 suaz magis q̄ accipiētis sub
 usura: mortale est: ⁊ si ipse in
 duceret ad mutuanduz alios
 ad vsuras qui hoc nō cogita
 bāt: v̄ tenere ad restitutōnē.
 Si mediator extat in alijs
 p̄tractib⁹: vt vēdēdo domos:
 equos: ⁊ alia aialia: ⁊ male cō
 suluit emptori i ei⁹ dānuz: vel

sui utilitatē et venditoris: peccat mortaliter et tenet lesio ad omnē satisfactionē: et cōuerso tenet si i dāno venditoris soluit. ¶ Si i hēdis matrimonijs: utitur mēdacijs et huiusmodi i notabile dānum phētū: peccat mortaliter. ¶ Nec vide in. iij. p. sum. ti. viij. c. iij.

¶ De artificibus et mechanicis. Cap. viij.

¶ Si fecit artē: cuius opus est cū pctō: vel ad peccatū mortale: ut plurimū: sicut facere taxillos: fuisse vsurarijs in illa arte: militem in bello iniusto: nauigio piratorum: lenocinio. in tenendo barataria et hmoi: opz q̄ dimittat ex toto artem: alias nō est absoluendus. ¶ Si artes facit cuius artificij pōt esse ad bonum et malum finē et vsuz. ut gladios: balistas: lanceas. venena: et hmoi: si verisimiliter pōt estimari q̄ ēptor velit ad malū vsuz: nō pōt facere vel videri facta: ut puta in bello iniusto. sec⁹ si dubitat. Si qua etiā faciunt: que sunt ad malum vsuz quasi semp̄ ut facere fucos: et sarta et hmoi debz dimittere. Si mēdacijs utitur: piurijs: dolis: malis men-

suris. vel pōderibus. ¶ Si festiuis dieb⁹ laborauit. ¶ Si nō ieiunauit cū posset moderando laborē: de quib⁹ dicit supra in p̄ma pte interrogatorio. videlicet in tertio p̄cepto. ¶ De lanificibus.

¶ Si vendidit pannū lane minus preciose: pro panno lane magis preciose. et sub isto precio: vel vni⁹ tincture pro alia: vel cum aliquē defectū habētes ac si nō hēret. nil minuēs de precio: vel si in festis fecit lanā rendere sine necessitate. Vel cum nō plene soluit laborātibus et hmoi: in his. n. mai⁹ et minus pctm̄ s̄m materiam.

¶ De serariolo.

¶ Si textoribus serici. p̄ciū sui laboris dat nō in pecuniā s̄ in rebus diuersis: puta: p̄ano: serico: tritico et hmoi: et cuz ille nō indigeat illis. opz cū vendere minori precio q̄ ille receperit: peccat mortaliter et tenetur ad restitutionē de dāno nisi a principio cum eo sic cōuenerit q̄ daret de hmoi tali precio. tūc aut nō v̄ d̄ceptio.

¶ De tabernario et hospite.

¶ Si vendit vnā speciem vini pro alia: vel limphatū vinum pro puro: vel ad clarificandū

vinum fecit aut misit aliqua nociua corporis vel nō dedit plenas mēsuras: vel in taberna tenuit meretrices et ribaldos: vel lufores ad farillos: vel aduertēter dedit his quos vidit inebriari: peccauit in quibusdā mortaliter. In alijs vero venialit̄ et tenet̄ de dānis.

De macellario.

Si vēdidit carnes corruptas pro sanis quōd est mortale. Si vnā spēm pro alia: vt capraz pro castrono: et hmoi: vel diminutū pondus: vt. xj. vncias pro libra: peccauit mortalit̄: et tenetur de damnis.

De pistore.

Si fecit panē nimis pōderosus ex aliqua sophistication ita q̄ emētes sint decepti: vel minoris pōderis q̄ debet: vel farinā bonā alterius accepit cui fecit panē et posuit minus bonā: vel cum nimio fursure peccauit et tenetur satisfacere

De sutoze pannorum.

Si quōd restat sibi de serico vel pāno vel tela: vel alijs sibi datis pro hēdis vestib⁹: retinet sibi: furat̄ illud si sit quōd notabile: nisi ille diminue dedit sibi mercedē laboris et illud capit sibi ad supplēdū t̄m vel

vbi esset in pacto. **De nocti b⁹ vel dieb⁹ solēnibus absq̄ magna necessitate laborat: vel si facit nouas inuentiones vanitatum.**

De aurificibus.

Si vtitur: vel si vēdidit aurū vel argētū archimiātū pro vero: vel aurū minus purum pro magis puro: peccat et tenet̄ de dāno. **De emit calices sacros non cōflatos pro se: quod prohibetur.**

De cerdonibus.

Si vēdidit vnā spēm corii pro alia minus bona i sutularib⁹

De fabris.

Si ferrum pro calibe vel malum ferrum.

De locatoribus equorum.

Si sciēter locauit equū defectuosus vel periculosus et huiusmodi: quilibet tenetur vltra pctm̄ de damnis: et sic discurrendū est per alias artes.

De histrionibus.

Si histrio fecit repūtationes et locos in verbis vel factis turpia p̄tinētes: vel in ecclesijs: vel in diuinis officijs vel tēporibus idebitis: est peccatum plus vel minus graue secundum quantitatem.

De citbarizantibus.

Si musicus citharizauit ad cōgregationes illicitas: vel in ecclesia in organis pulsauit ballatas: puto mortale in pulsante & procurante.

De seruatoribus & laboratoribus.

Si infideliter operati sunt. i. nō bono modo ex in curia & negligētia: vel non tū quātū cōmode potuerūt. peccatū ē.

De agricolis & rusticis capitulum nonum.

¶ **I** credit explicite mysteria q̄ cōiter solēni-
zat ecclesis: vt incarnationē: pas-
sionē & resurrectionē. **¶** Si
scit dominicā orōnē. **¶** De
obseruatione festoz & ieiunioz
si tū pōt. **¶** De auditiōe mis-
se in festis. **¶** De p̄fessione &
cōione semel in anno fēda.
¶ Si recepit sacramētū p̄fir-
mationis vel non: qz tenetur
si potest. **¶** Si tenuit propri-
os filios ad baptisimū vel cō-
firmationem quod est probi-
bitū. **¶** De mendacijs vero
& periurijs & blasphemijs &
ebrietatibus interroga. **¶** Si
ad meretrices accessit: quod
aliqui non credunt esse mor-
tale: nec tamen talis ignoran-
tia excusat eum. **¶** Si deci-

mas non soluit saltem secun-
dum consuetudinem loci illi-
us: quia peccauit & tenetur sa-
tisfacere de p̄terito: si sacer-
dos non remittit: vel ēt obla-
tiones secūdum p̄suetudinez
loci nō dedit. **¶** Si de excoi-
catione nō curauit. sed inges-
sit se diuinis: vel contēpsit vi-
tare excommunicatos: quod
est mortale peccatum. **¶** Si
nocuit per se: vel per familiā
suā. vel animalia: puta discor-
rendo per prata aliorum. vel
mittendo vel permittēdo ani-
malia intrare ad pascēdum:
vel si mutauit terminos pos-
sessionum: vel arrando adu-
nat de terra proximi vicini
agro suo: in his peccauit secū-
dum quātitatem dāni quod
intendit facere: & tenetur sa-
tisfacere. **¶** Si dolum com-
misit in agricultura vel no-
tabilem negligentiam in dā-
num patroni: vt non firmādo
terras vel cultiuando: vel se-
minādo vel recoligendo fru-
ctus debito tēpore pp̄ qd̄ de-
perūt: vel boues nimis fati-
gādo: vñ destruunt & p̄cipue
ad lucrū habendū suū: peccat
& tenetur de dāno. **¶** Si te-
nēs possessiōēz ad afflictū ma-

Tertia pars Interrogatorij

le tractauit: vel si partiarum non
rñdet dominis de quãtitate
tota debita: fingēs se minus
recollegisse: tenet dñis de dā
nis. ¶ Si animalia tenēs ad
soccidam non rñdet ex integro
danti de lana. casco et fetibus et
hmōi. In his est pctm̄ mor-
tale vel veniale s̄m quãtitatē
dāni; et tenet satisfacer. ¶ Si
diebus festiuis laborauit et p̄ci-
pue tpe messius et vindemiaz
absq; magna necessitate: vel
detulit ligna vel victualia do-
minis suis: mortale est. ¶ Si
vacauit ludis: choreis et alijs
vanitatibus. ¶ Si gubernauit
familiã sc̄dm̄ p̄cepta dei et ec-
clesie. ¶ De supstitutionibus et
falsis opinionibus: que solēt
abūdare in eis. ¶ Si hēt vo-
ta: que impleuit vel nō. De vi-
tjs diuersoz artificū: vide dis-
sufius i. iij. p. sum. ti. viij. c. iij.
¶ De pueris et puellis. c. x.

Inquirendum est de
mendacijs et piurijs.
De votis non imple-
tis: que tñ non obligant si irri-
tantur a parentibus ante ānos
pubertatis. ¶ De missa non
audita in festis: de cōfessione
et cōione fienda semel i anno
¶ De irreuerētia ad parētes

et maiores. De rixis. Si
verberauit clericū: q; si ē do-
li capax excōicatus est. De
furtis factis de reb; parētū vel
magistroz suoz. De detra-
ctionibus et turpibus verbis au-
ditis vel dictis libēter. De
stumelijs adinuicē. De i-
uidia et alijs put videtur plus
et minus s̄m etatē et sensus: p̄ci-
pue de vitijs carnalibus cū ma-
sculis et feminis. vel per seip-
sos cōmissis: vel adinuicē: que
hodie abūdat in ipsis p̄pter
malas societates et occultat.

Interrogandi sunt cū ma-
gna cautela et a longe vt non
addiscāt que ignorāt. Adulto
magis hoc seruandū est erga
puellas. De oibus p̄dictis si
credunt tūc habuisse vsuz rō-
nis: iudicandū est de mortali
aut veniali. s; regulas dadas
in p̄ma et sc̄da pte Interro-
gatorij de illis.

¶ De clericis i cōi. cap. xi.
Arca clericos in cōi.
A quolibz clerico p̄t
interrogari euz vt ex-
pedire: vt qñ talis clericus ē
ignotus: si accepit aliquē ordi-
nem per simoniã: q; per hoc
peccauit mortāl; et est suspē-
sus s; iura antiqua: nec pōt

exequi susceptū vel pmoueri
 ulterius: nisi pri⁹ per papā dis-
 penset: qđ verū est si ipse fuit
 conscius simonie: qz ignorante
 eo: pōt per alium etiā dispē-
 sari: abs. n. semp peccaret mō-
 taliter exequēdo. nec excusat
 cum iuris ignorantia. *Dec*
Ray. in summa lib. iij. c. xxix.
de lapsis & dispensationibus.
 ¶ Si accepit aliquē ordinez
 licet non per simoniā: tñ a si-
 moniaco in ordine vel digni-
 tate: siue occulto siue manife-
 sto: est suspēsus & indiget dis-
 pensatione pape. S; dū igno-
 rat factū. s. cū esse simoniacū:
 excusatur a pctō exequēdo of-
 ficia sua: s; cū certificatur nō
 pōt exequi sine dispēfatione.
 ¶ Si suscepit ordinē a simo-
 niaco in ordine offerendo: vl'
 bñficio notorio: similr est sus-
 pēsus. Secus si simonia nō
 est notoria. Quz vero nescit.
 excusatur modo p̄dicto: s; nō
 postea qñ certificat: s; indiget
 dispēfatione pape: alias non
 potest exequi. *Ray.* ¶ Si re-
 cepit ordinē hñs aliquā irre-
 gularitatē. vt homicidij: muti-
 lationis: illegitimationis & hu-
 iusmodi: si absq; dispēfatiōe
 peccauit mortāl'r. nec pōt ex-

qui absq; dispēfatione: alias
 peccaret mortaliter. ¶ Si re-
 cepit ordinez erñs excōicat⁹:
 vel suspēsus: vel interdictus:
 peccauit mortaliter: & nō ha-
 bet executionē. ¶ Si exequit
 offm̄ alicuius ordinis. vt can-
 tādo epistolā. vel legēdo euā-
 geliū vt diaconus: in aliqua
 p̄dictaz irretitus snia: pecca-
 nit mortaliter. nisi ignorātia
 facti cū excuset: & ex irregula-
 ris *Ray.* ¶ Si accepit ordi-
 nē in aliquo pctō mortali sci-
 enter peccauit mortāl'r. *Dec*
Ray. in summa li. iij. c. xxix. d.
lapsis & dispen. Et quotiens-
 cūq; exequit officiū alicuius
 ordinis i mortali: vt accolita-
 tū: subdiaconatū: diaconatū:
 ministrādo aliqd sacramētū so-
 lenit. vt baptizādo: cōicando:
 cōfessiones audiendo: & hñōi
 mortale ē *Tho. i. iij. di. xliij.*
ar. iij. q. v. ad. iij. ¶ Si extitit
 publicus scubinaris: vl' abs
 notorius fornicator: est suspē-
 sus ab executiōe officioꝝ suo-
 rū: p̄cipue a celebratiōe misse
 & si exegtur sic suspensus: effi-
 citur irregularis idigens dis-
 pensatione pape: alias nō pōt
 exequi. *Do.* ¶ Si nō porta-
 uit tonsurā ex leuitate & lasci-

uia mortale videtur. Si se exercuit in negociis secularibus negociando et huiusmodi: vel si tenuit tabernas ibi ministras vel si lusit ad aleas et taxillos vel se in miscuit enormitatibus vel turpibus: vel tripudijs cum feminis. Si usus est officio ordinum sine debitis ornamentis: ut faciendo subdiaconatum sine manipulo: diaconatum sine stola: celebrando missas cum defectu alicuius sacre vestis ordinate. scilicet cassula: amictu: alba et huiusmodi vel est lapide sacro: aut est sine lumine vel sine adiutorio et sine missali et huiusmodi: quia in quolibet horum est mortale peccatum: si scienter dimittit nec excusat iuris ignorantia. Si exiens in sacris. scilicet in subdiaconatu: et supra omisit horas canonicas: quia in quolibet die quo omisit aliquam horam: est beste virginis cum posset: peccauit mortaliter: si ex negligentia omisit. Secundo si ex obliuione: et tunc tenet dicere quam recordatur: aut omisit ex ipotetia infirmitatis et huiusmodi de causa. Si dicendo horas: alijs exercitijs se occupauit manualibus: ut faciendo cognas et huiusmodi videtur mortale: quia non satisfacit precepto ecclesie. Et si mente circa alia vagatur voluntarie: non curas: et sic quasi per totum officium: videtur mortale. Secus si propositum velle attendere: et distrabit: sed cum aduertit displicet ei. *Idem.* in. liij. di. xv. ar. ij. q. v. Si recipit ordinem sacrum ante legitimum. scilicet subdiaconatum ante xvij. annos. Diaconatum ante xv. et sacerdotium ante xv. (sufficiens annus inchoat) peccauit mortaliter: nec debet exequi ante legitimum: si tamen faciat officium: non efficitur irregularis secundum communem opinionem: sed peccat. Si sacerdos exiens commisit aliquas simoniacas: puta audiendo confessiones pro habendo pecuniam: alias non auditurus: baptizando conicando: inuigendo: vendendo sepulturas et huiusmodi mortale est. Si in confessione in conione vel in collatione sacrorum omisit debitam manum: vel formam: vel ritum: in quolibet horum est mortale: siue ex certa scia facit. siue ex ignorantia crassa vel notabili negligentia. Nam inde sequitur magnum periculum et irreuerentia dei. Interrogandum est. de formis. scilicet baptismi: eucharistie et aliorum sacrorum que sunt maioris potestatis: si sciunt eas: que

habes infra.c.vlt. ¶ Si noto
rijs pctōrib⁹. ddit eucharistiā
vel alia sacra.nō penitentib⁹.
¶ Si occultis pctōrib⁹ quos
ipse sciuit:denegavit publice
eucharistiā:vel alia sacra:q:
in vtroq; videt mortale:licet
etiā ipi peccēt petēdo ⁊ sumē
do. ¶ Si celebravit cū morta
li nō cōfesso:licet cōtrit⁹:moz
taliter peccavit:nisi aliq; neces
sitate instāte: ⁊ sacerdotis co
piā nō hñte.tunc sufficit p̄tri
tio:sed si sine hac celebravit.
mortalr peccavit. Tho.in.iiij.
di.xvij.q.ij.ar.v.q.i.ad.iiij.itez
q.iiij.ar.i.q.iiij. Itē Idē.de pa.
di.ii.q.ij.ar.i. ¶ Si celebravit
nō dictis matutinis:mortale
est. ¶ Si dicēdo missam non
p̄secravit putās ex hoc enade
re pctm:mortale est ⁊ gravissi
mū. ¶ Si celebravit ad faciē
dum veneficia seu maleficia.
¶ Si nō dixit ex itegro:s; di
misit notabiles p̄tes misse ex
ignorātia seu festinatione p̄ci
pue canonis. ¶ Si dicēs ver
ba nō intēdit p̄secrare. ¶ Si
nō sumpsit sacrz. ¶ Si nō ie
iunus. ¶ Si plures missas:i
vna die dixit in casu nō p̄ces
so. ¶ Si nō i azimo s; fermē
tato accipit. ¶ Si cum hostia

quasi corrupta:vel vino acce
roso vel q̄si putrido. Si sp
in missa occupat⁹ est in varijs
cogitationib⁹ voluntarie. vel
nō curās de attētionē. Si
nō posuit aquā cū vino in ca
lice ex ignorātia vel certa scia
in quolibet horū p̄dictoz est
mortale. Si nō diligenter
servavit eucharistiā sub sera:
pp qd̄ aliqd̄ p̄dit:vel a muri
rib⁹ deuorat. Si nō defert
infirmis apte: ⁊ cū lumie.mō
dbito. Si euomuit sacrm:
pp ebrietatē vl̄ ex voracitate.
Si nō renouavit vt d; pp
qd̄ efficit putrida.vl̄ marcida
vl̄ vmes generāt. Si ddit
i firmo patiēti vomitū sciēter.
Si stilla sanguinis cadit i
terrā ⁊ i his frequēter ē moz
tale:l; nō sp. Si nimis ra
ro celebravit:p̄cipue si non ce
lebravit in magnis solēnitati
b⁹.vl̄ mortale s; Tho.i.iiij.p.
sum.q.lxxij.io.ite.i.iiij.d.xiiij.
q.i.ar.ii.q.i.o. Si p̄misit ali
cui dicē missas.recipiēs elcemo
synas ⁊ nihil itēdit facere vl̄
mōtale. ¶ Si hñs pollutiōez
nocturnā:die p̄cedēti imedia
te.ex cā vbi fuit mōtale:vl̄ du
bitat fuisse mōtale: celebravit
etiā p̄fessus:videtur mortale

fm Tho. in. iiii. di. ix. ar. iiii. q. ii. ad. ii. Itē De. de pal. in. iiii. di. ix. q. iiii. ar. i. vel fm eundem De. de pal. qñ sic in stritus accedit ad celebrādū. Veniale aut si ex cā ubi fuit veniale nisi subfit necessitas. ¶ Si audivit confessionē alicui⁹: nō habens auctoritatez ab aliquo. ¶ Si absoluit a casib⁹ a quibus nō potuit: vt a reservatis siue ex certa scia: siue ex ignorantia crassa. ¶ Si intromisit se de dispensatione votoꝝ: vel absoluit ab excoicatione maiori absqz spali commissione. ¶ Si posuit se ad audienduz confessiones oino ignorās ⁊ nesciēs discernere inter mortale ⁊ veniale ⁊ cōia mortalia: ē mortale. ¶ Si absoluit quē inuenit excoicatū maiori: ⁊ a peccatis: qz nō pōt. ¶ Si absoluit cū qui nō vult a peccatis discedere. vel satisfacē quibus d3. ¶ Si reuelavit peccm auditū in confessione: cognoscēti confessum illuz: sine licētia illius: in quolibz pdictoz videt mortale: nec excusat ignorantia. ¶ Si nimis festinavit in audiēdo: nō sufficienter interrogando. ¶ Si in pplexis casibus peritiores nō cōsultuit.

¶ Si incautus in iniūgēdis penitentijs: qz vel nimis graues. vel nimis paruas dedit. ¶ Si interrogauit de his de quib⁹ nō debuit: videlz nomē persone cuꝝ qua peccauit: vel in icante in turpib⁹. ¶ Si pdicauit in pctō mortali exis: peccauit mortaliter ⁊ totiens quotiēs sic predicat Tho. in. iiii. disti. xxiii. q. i. ar. iiii. q. v. o. ¶ Si pdicat aduertēter mendacia mortale est Tho. Itē videt si scandalosa: vñ scitat seditōes in populo. ¶ Si pdicauit indulgentias indiscretas. ¶ Si pdicauit ppter pecuniam sibi pmissam vel dandā: simonia est: vnde ⁊ mortale. ¶ Si pdicat ppter inanē gloriā ibi pstitueno finē: mortale est. ¶ Si pdicauit sine licētia. ¶ Si dicit nimis curiosa allegādo poetas ⁊ phos frequēter. ¶ Si fabulosa ⁊ puocantia ad risum. Si ab hmōi se nō subtraxit cū possz: ⁊ peccauit. Itē si subtraxit se a pdicando cū posset ⁊ iniungeret ei: peccauit. ¶ Si nimis familiaris est cū mulierib⁹ querendo: visitādo eas et necessitatem: ppter qd multi scādalizant: ⁊ ipse nouit: hoc posset

esse mortale. ¶ Si visitavit
 mōasteria: et qua de eā. ¶ Si
 cognouit carnaliter illā quā
 audiuit i cōfessionē: vñ quā su-
 scepit ad baptisimū. vel cōfir-
 matiōm: vel cōmatrē qd ma-
 rimū et grauissimū est scelus:
 cōiter reseruatus ep̄is. ¶ De
 alijs vero ihonestatibus iter-
 roga. put videbitur expedire.
 ¶ Si vestes sacras: calices: ex-
 terforia et alia p̄nētia ad cul-
 taz diuinū: nō tenuit munda
 et decēter aptata: pp̄ magna
 irreuerētia. posset esse morta-
 le. ¶ Si benedictionē mēse et
 gratiaz actiōes nō dixit: qd
 dicere debet. xliiij. di. c. nō li-
 ceat. ¶ Si nō fuit bñ mode-
 stus in aspectu aspiciēdo hic
 inde mulieres et vana. quod
 multū scādalizat personas: si-
 militer i cēssu: statu: bitu: au-
 ditu et bimōi actib⁹. ¶ Si nō
 obediuit mādat⁹ iustis suorū
 superiorū et sn̄ijs et si cōtēpfit
 mortale est. ¶ De alijs vero
 peccatis mortalibus de qui-
 b⁹ hēs supra in prima et secū-
 da parte interrogatorij inter-
 rogandum est prout expedit
 secundum qualitātē p̄sonaz.
 ¶ De beneficiatis et canoni-
 cis. Capitulum. xij.

Beneficiatis et canonicis.
 de oibus iaz dictis in
 c. p̄cedēti: p̄nt interro-
 gari. put credi pōt ipsos in il-
 lis esse iuolutos: et ēt de nota-
 tis in hoc. c. ¶ Si beneficiuz
 simplex siue curatū obtinuit
 per simoniam: cuius ip̄e fuit
 cōsciuz. nō pōt nisi per papaz
 dispēsari q̄ retineat. ¶ Si ve-
 ro ignorāte eo siue sciente: si-
 moniā cōmisiit: talē oꝝ renun-
 ciare tali beneficio si non di-
 spēsari: als furtiue tenet: vnde
 cōtinue stat talis in peccato
 mortali: postq̄ h̄ sciuit: quous-
 q̄ renūciat: nec facit fructus
 suos. s; tenet restituere dedu-
 ctis expēsib⁹ factis in utilita-
 tē beneficij: et hoc maxime de
 simōia p̄ mun⁹ a māu. ¶ Si
 at ignorāte eo: poss; p̄ aliū di-
 spēsari: nō tñ p̄ eū cū quo cō-
 missa est. ¶ Sed si simonia ē
 notoria: ē et suspēsus quo ad
 executionē ordinuz: sed dispē-
 sari pōt per ep̄iscopuz si cum
 eo nō ē cōmissa simonia. Si
 aut est occulta: nō est suspen-
 sus quo ad ordines: sed dū te-
 net tale beneficiū ē suspēsus
 quo ad se: qz sine mortali pec-
 cato nō exequi pōt. ¶ Si re-
 cepit bñficiū simplex vel cura

tuz per preces carnales. i. pro
 idigno porrectas: cū eēt male
 vite z hūmōi. vñ p obsequz tpa
 le factū epō vñ alij dferētū: pec
 cavit mortalr. ¶ Si bñficiuz
 curatū p pces suas recepit ēt
 si alias dign⁹ sit: qz tales pces
 estimāt p idigno. tāqz ambi
 tioso z psumptuoso: cōmisit
 simoniā: vnde mortale est s3
 Tho. 2a 2e. q. centesima ar. v.
 ad tertiū forte tñ nō tenet re
 nunciare. ¶ Pro bñficio autez
 simplici licet porrigere pces
 pro se: si alias est dignus: vel
 etiā pro bñficio in generali z
 hoc intēdens ad sui sustenta
 tionē nō ad curā: nec magis
 curatū petēs q̄ aliud. ¶ Si
 querit vel hēt bñficiuz nō in
 tendēs clericari s3 vxorari: z
 intēdens gauder de fructib⁹
 bñficiij: videt vsurpatio rez ec
 clesiaz z tra itētione dotā
 tiū ecclesiaz: z iō graue pec
 catū est. ¶ Si nō fuit electus
 a patronis: vñ a collegio: z cō
 firmat⁹ per superiorē ad quē
 spectat: siue per ep̄z institut⁹
 sed de mādato vel manu dñi
 tpalis. vel per potentiā acce
 pit z dī intrusus: qz fur est z
 latro: nec pōt aliqd dispone
 re in tpalibus vñ spūalib⁹: vñ

nec absoluer nec sacra p̄t da
 re parrochianis illi⁹ ecclesie:
 s3 in quolibet hūmōi actu: pec
 cat mortaliter. ¶ Si renūcia
 uit alicui beneficio qd hēt: eo
 pacto qd det d sanguineo: vel
 ppter pecuniaz sibi pp hoc
 dataz: simonia est. z mortale
 in vtroqz: nec pōt ipse sibi re
 tinē tale bñficiū sic sibi colla
 tū. ¶ Si pmutationē sui bñfi
 cij vñ eccle fecit: cū bñficio al
 teri⁹. Queniēdo iter se: absqz
 iudicio superiorū ad quos spe
 ctat collatio bñficioz: simonia
 reputat. De his. vide plen⁹ i
 ij. pte sum. ti. i. c. iij. z. v. ¶ Si
 recipit bñficiū ex n̄s illegitim⁹
 absqz dispēsatione: qz d iura:
 iō tenere nō pōt. ¶ Pōt: at cū
 eo dispēsare de simplici bñfi
 cio ep̄s. De curato. vero vel
 dignitate sol⁹ papa. ¶ Si fu
 it electus per simoniā: qz nō
 valet electio. vel si ip̄e aliquē
 elegit per simoniā: vñ ad ep̄a
 tuz: vel canonicatū: vel ad ali
 am ecclesiā: vt clerici collegia
 taz ecclesiaz: vel si alias idi
 gnū: ignorantē z publice ma
 luz elegit ad platurā ex ami
 citia z hūmōi: mortale z gūissi
 mum est z omnia mala que
 sequunt ei iputant. ¶ Si ma

le tractavit beneficiū seu eccle-
siani: p̄mittēs ecclesiā vel edi-
ficia ruere: vel possessiones i-
cultuari: et alias res deperiri
mortaliter peccavit: et tenet
ad restitutionē: seu satisfactio-
nem si cōmittit notabilē ne-
gligētiā. et dānū sit notabile.

Si fructus beneficii nō bñ
expendit videlz ultra subuēti-
onem suā subueniēdo paupe-
ribz: s; dilapidauit in diuinis
et turpibus: vel et dedit san-
guineis nō indigētibz morta-
le est. Secus si sanguinei i-
digent: qz tūc potest dari eis.

Si plura beneficia habētia
curā tenet absqz dispēsiōe:
fur est et latro. Mā hñs bñfi-
ciū cū cura: si recipit s̄m euz
cura: ipso iure vacat primū. c.
De multa. ex de p̄ben. et hoc
postqz habuit pacificā posses-
sionem sc̄di: vel hēre potuit et
fructus eius p̄cepit: alias nō va-
cat primū videlz si fructus sc̄di
beneficii cedunt alteri per pa-
paz: pro illo tpe nō vacat pri-
mū: ex de p̄bē. li. vi. c. Si tibi
cesso. Si hñs p̄bēdā ha-
bentē dignitatē: et s̄mō curaz
animaz: si recipit secundā: si-
militer vacat p̄ma. ex de p̄-
ben. c. de multa: et in isto casu

et in priori tenet ad restitutio-
nē fructuū: si recipit. Si ha-
bens beneficiū vnū: violēter
occupat sc̄bz: vel si sciēter in-
tendit retinere similiter p̄dit
primū et si aliqd hēbat ius i
sc̄do: et perdit et vacat illud se-
cundū: de p̄ben. c. eum qui. li.
vi. Itē nō pōt quis hēre di-
gnitatē cū p̄bēda absqz dis-
pensatione pape. Quicūqz
recipit p̄sonatū: vel dignitatē
vel officiū: vel beneficiū cui cu-
ra animaz sit annexa: si ante ob-
tinebat simile: cū sit priuatus
primū vt dictum est: si nō di-
mittit primū absqz mora in
manū ordinarij in cuius ep̄atu
est: ipso iure est etiā priuatus
sc̄do: et est inhabilis ad sacros
ordines et ad quōcūqz aliud
beneficiū: per extrauagantez
Joānis. xxiij. Itē absqz dis-
pensatione. nō pōt quis tenere
plures ecclesias vel p̄bēdas.
que tamen non habeant cu-
ram animarū nisi in quinqz
casibus. Primus quādo
sunt ita tenues qz neutra illa-
rum sufficiūt ad sustentationē.
Secūdus si vna depēdet
ab altera. Tertius p̄pter
raritatē clericorū. Quartus
si ecclesia est annexa p̄bēdis

vel dignitati. ¶ Quintus si
 habet vnā intitulatā ⁊ aliam
 cōmendatā. Sed talis cōmē
 da de parrochiali ecclesia fie
 ri non pōt: nisi ei qui attinge
 rit vigesimū quintuz annū ⁊
 sit sacerdos. ⁊ tali nō pōt cō
 mitti nisi vna ⁊ ex euidēti ne
 cessitate vel utilitate: ⁊ nō du
 rat nisi per sex menses: extra
 de elec. c. nemo li. vi. ¶ Si ha
 bet plures ecclesias vel prebē
 das habentes curas animarū
 absq; dispensatione pape: fur
 est ⁊ latro: ⁊ otinue in morta
 li: nec ep̄s pōt dispensare in
 hoc. ¶ Si ēt habet p̄ dispen
 sationē pape sed surrepticie:
 puta q; petēdo vnū: tacuit de
 alio qd̄ habebat: vel dixit se
 habere legitimā etatē cū nō
 haberet ⁊ huiusmodi idez iu
 diciū est. ¶ Si per dispēsatio
 nē ep̄i habet plura beneficia
 sed simplicia: sed ad superflui
 tatē. vel ēt per dispēsationez
 pape simplicia vel curata cū
 vnū sibi sufficeret secūdū sta
 tū suū: nō videtur tutus in cō
 scientia sua: q; dissipatio ē: ⁊
 nō dispensatio. ¶ Si accepit
 ecclesiā parrochialē a quocūq;
 cū non attigisset. xxv. annum
 absq; dispensatione pape. Li
 tra etatē nulla est dispēsatio
 ⁊ nullū ibi ius hēt. c. licet ca
 nō. de elec. li. vi. ¶ Si infra an
 nū p̄putandū a die assignati
 sibi regiminis ecclesie nō fe
 cit se ad sacerdotiū p̄o moue
 ri: est ipso iure priuatus. c. c. li
 cet canon. Itē tenet p̄sona
 liter residere. In residentia:
 pōt tñ ep̄us cā ratiōabili dis
 pēsare ad t̄ps tātuz. Sed de
 p̄motione ad sacerdotiū in
 fra annū: nō extenditur ad ec
 clesias collegiatas hñtes cu
 rā: nec ad assumptos ad earū
 dē regimē de elec. c. statutuz
 li. vi. Possunt ēt ep̄i dispēsa
 re cū ipsis qui habēt vel ha
 bebūt ecclesias parrochiales:
 vt vsq; ad septeniū litterarū
 studio insistētes. p̄moueri nō
 teneat: nisi ad ordinē subdia
 conatus: quē nisi infra ānū su
 scipiāt sunt ipso facto priuati
 tali bñficio: ⁊ medio tēpore p̄
 vicarios illis ecclesijs p̄uide
 atur. de electis lib. vi. c. cū ⁊ et
 eo. ¶ Si habēs quocūq; be
 neficium simplex: ⁊ q̄stucūq;
 paruū nisi dicat horas omni
 die: peccat mortaliter omittē
 do et negligētia: et si nō sit in
 sacris cōstitutus. ¶ Si cano
 nicus vel ali⁹ clericus recipit

quottidianas distributiones
 q̄. danſ interſentib⁹ horis cū
 nō interſuerit: furtū cōmittit: et
 tenet ad reſtutionem. ¶ Si
 cū nō poſſit p̄ ſe curā exerce-
 re eccleſie: nō poſuit ibi loco
 ſui idoneum qui bene officia
 ret: ſed malū et ignorantē qui
 ex ſuo malo exemplo ſcādali-
 ſat: vt notori⁹ fornicator et lu-
 xur et hmōi: vel qui neſcit mi-
 niſtrare debite ſacramēta et
 p̄feſſiōes audire: peccat mor-
 taliter: quoniā oia mala que
 ſequūtur ei iputant. ¶ Si ve-
 re nō pōt iuenire idoneū. per
 ſe exerceat: vñ ſi nō pōt aliter
 p̄uidere renūciat. ¶ Itē non
 licet p̄lato ſub p̄cio vel annuo
 cenſu cedere vices ſuas ſeu
 iurisdictionē: qz ſpūale eſt. Ex-
 tra ne p̄lati vices ſuas. c. j. ij. et
 iij. videlicet ſi diceret cōcedo
 q̄ exerceas vices meas vel
 talē iurisdictionē: et totū lucrū
 ſit tuū: et dabis inde mihi tñ
 illicitū eſt. Sed p̄mittēdo pu-
 re vices ſuas licet cōſtituere
 ei ſalariū. xij. q. ij. c. charitatez
 tuā. videlicet dicēdo dabo ti-
 bi tñ pro ſalario tuo: et totū
 lucrū erit meū. Dec Innocē.
 ¶ Si alienauit reſ eccle-
 ſiaſticas: videlicet mobilia bo-

na vt reſ ſacras: vel imobi-
 lia: vt p̄ſeſſiones ſine neceſ-
 ſitate vel maiori vtilitate: vel
 non ſuata forma iuris: et hu-
 iuſmodi grauiter peccauit.
 ¶ Itē de exercitio cure aia et
 quo ſe hūit in audiētia cōfeſ-
 ſionū: in collatione aliorū ſa-
 cramētorū: in viſitatione in-
 firmorū: p̄cipue ne deficiāt eis
 ſacramēta cū expedit. In ad-
 monitione ſubditorū: in corre-
 ctione vitiōrū: p̄cipue quo ad
 notorios peccatores: cōcubi-
 narios: tenētes inimicitias et
 hmōi. ¶ Si admonuit nō cō-
 fitētes et nō cōicātes annua-
 tim quātū potuit. ſignificādo
 ep̄o cū n̄ potuit: et hmōi. Nā
 oues ex negligentia p̄dite: ab
 eo requirētur: de quib⁹ et alijs
 ſupradictis et hmōi habes ſa-
 tis in. iij. pte ſumme ti. xv. c. i.
 ¶ Si alienos parrochianos
 audiuit nō habens auctorita-
 tē ſpecialē ipſe vel ipſi: qz nō
 pōt eos abſoluer. ¶ Si emit
 aliquas reſ immobiles de fru-
 ctib⁹ eccleſie: qz tales debent
 remanere eccleſie: vñ ſi emit
 noie alteri⁹: vt ſic poſſet dare
 et legare cui vellet: fraus eſt et
 furtū. et ad reſtutionē tene-
 tur. ¶ Si indulgētijs per ſe

dedit euz non possit: vel plu-
 res dixit hēre ecclesiā suā q̄
 hēbat ob questū: ē mortale.
 ¶ Si reliqas nouas exhibu-
 it populo venerādas nō ap-
 probatas ab ecclia. ¶ Si ni-
 mis facilis fuit ad dispēsan-
 dū i ieiunijs ecclie. ¶ Si ele-
 mosynas extorsit a pplo ⁊ a
 subditis ad quas nō tenebā-
 tur. ¶ Si q̄stores dicere mē-
 dacia in ecclia sua pmisit: ⁊
 qd̄ pei⁹ est si fecit pactuz euz
 eis de quota. ¶ Si secūdas
 nuptias bñdixit. ¶ Si pmisit
 xp̄ianas nutrices fuisse i do-
 mo iudeoz. ¶ Si sustinuit
 fornicatas: ⁊ diuinatrices in
 sua parrochia. ¶ Si pmisit
 ludos vel malas vsuetudies
 nō obuiando: quātuz potuit.
 ¶ Clerici vero q̄ manifestis
 vsurarijs alienigenis: aut als
 nō oriundis de terris ipsozū
 ad sen⁹ exercēdū domos lo-
 cant: vel alio titulo ꝓcedūt: ip-
 so facto sūt excōmunicati ni-
 si sint ep̄i: de vsuris. c. vsuraz
 li. vi. ¶ Clerici: archidiaconi:
 plebani: decani: ꝓpositi: cāto-
 res: ⁊ alij clerici ꝓsonatū ha-
 bētes: ac etiā sacerdotes qui
 audiūt in scolis leges vel phy-
 sican: post duos mēses si nō

dimittūt hñōi lectiones sunt
 excōicati. c. Super specula. ep̄
 ne cle. vel mo. ¶ Clerici ⁊ reli-
 giosi qui inducūt aliquoz ad
 vouendū: vel iurādū: vel fide
 interposita seu alias ꝓmittē-
 dum: vt sepulturas apud eos
 eligant: vel iaz electā nō mu-
 tēt: sunt excōicati: nec ꝓnt ab-
 solui nisi per papā: nisi i mor-
 tis articulo. in cle. c. cupiētes
 de penis. Itē de sepul. li. vi. c.
 i. ¶ Clerici q̄ scienter ⁊ spōte
 participauerūt cū excōicatis
 a papa: ⁊ ipos in officijs rece-
 perunt sunt excōicati: ⁊ abso-
 lutio pape reseruat. c. significa-
 uit. ep̄ de sen. excō. ¶ Falsan-
 tes litteras pape. vel falsis sci-
 enter vtentes. vel remouētes
 etiā vnā litteraz de bullis pa-
 pe: sunt excōicati. ⁊ absolutio
 pape reseruat. ¶ Clerici sepe-
 lientes in ecclesijs vel cimite-
 rijs eoz excōicatos a iure: vt
 vsurarios manifestos: vel no-
 minatim iterdictos tpe inter-
 dicti i casib⁹ nō ꝓcessis: sunt
 excōicati. i. cle. de sepul. c. i.
 ¶ Eos: ¶ Decvide i. iij. ꝓc sum-
 ti. xv. c. xxxij. ¶ Sepelientes
 vero: se occidentes: vel in to-
 niamētis moriētes ⁊ hñōi
 peccāt moraliter: nec tamen

sunt excommunicati.

De religiosis. Caplm. xiiij.

Intra religiosos & religioſas. Si ſunt clericus vel ordinatus. interrogari pnt de his de quib⁹ ſupra dictus eſt in. c. de clericis in coi. put crit expediens. Si vero ſunt beneficiati in eccleſiis curatis: de his habes in c. precedenti. S; etiā ultra predicta: et de infraſcriptis que ſunt ppria eorū. dicendū eſt & primo. ¶ Si fuit receptus ad monaſteriu per ſimoniam mortale eſt. Si vero fuit ſimonia mentalis tm: pnia aboleſ. Si vero pactioſalis (qz. ſ. monaſteriuſ cregit tm: als nolebat cum recipere: & ingrediens vel ppinqui eius tm dederūt vel minus pro ipſo ingreſſu: niſi forte cū monaſteriu eſt ita tenue qz nō ſufficit illi puidere naz tunc oblatis ſpūalib⁹ gratis. i. ingreſſu: licet petere & paſci de tpalibus de quib⁹ debeat vivere: vel dicere illi: porta tecū ſi vis comedere mecū ſm Hoſti. & aliq⁹ alios. Secus ſi monaſteriu eſt pingue & pōt illi puidere: non pōt fieri aliq⁹ pactio vel exactio abſqz vitio ſimonie) tūc ultra pec-

catam recipiens: vel receptus: vel recepta: debēt expelli de illo mōaſterio. Extra de ſimonia. c. qm. ¶ Pōt tm eps in huiusmodi diſpēſare. ſ. ut nō expellant de monaſterio. Ray. & Dul. ¶ Precipue reperit talis ſimonia in monialib⁹ ubi qz terraz. Mō ſic vero eſt de viris religioſis. ¶ Si ingreſſus eſt religionē nō pura intētionē. ſ. ſuendi deo: ſ; alia de cā: videlz nō laborandi: vel ſi eſt monialis qz nō potuit nubere: & qz poſuerūt parētes ipſam inuitā licet malefecerint tm poteſt & d; mutare intētionem. ſ. ut ibi manere velit ad ſeruiendū deo & ſic erit in bono ſtatu: alias crit in mortali. Sed ſi reperit ſe in monaſterio diſſoluto nō viuēte regulariter: querat ſi pōt mutare locum cum diſpēſatione ſi indiget: qd tm in mōiali erit difficile: qd ſi nō pōt: nō ſequat turbā. alios vel alias in malum: ſ; ſeruet ipſa ordinē ſuū: ſi ad bonū non pōt reducere alios vel alias. ¶ Si ingreſſus monaſteriuſ reticuit impedimēta que hēbat ad illud ſciēter: videlz qz erat ſuus: vel habebat occultā infirmitatē:

vel alterius religionis p̄fessus: coniugatus: debitor i multis: et h̄mōi peccauit mortaliter: p̄cipue si sciebat tale impedimentū et per illud nō posse recipi ad religionē vel de his interrogat̄ mendaciū dixit: et p̄t et debz de monasterio expelli si aliter p̄uidere nō p̄t.

Si h̄t votū religionis arctioris: anteq̄m itret laxiorē. prius d̄z queret̄ disp̄sationē si etiā esset bona: et multo. forti⁹ post p̄fessionē in vna religione. nō potest ad aliam trāfire equalē vel laxiorē: et de medicante ordine ad medicantes vel de medicantib⁹ ad monachalem trāfire nō p̄t sine disp̄satione pape: nisi ad chartusienes. ¶ Si induxit aliquē ad religionē per simoniā vel per fraudes: puta asserēdo ibi obseruari regulā: qđ nō fit: vel dicēdo se ad nihil obligari: et reticēdo austeritates religionis q̄s ille nō intēdit suare et h̄mōi: peccauit mortalr.

De his qui etiā volētes ingredi religionē aliquas i qua bene viuūt auertunt: vt trabāt aquā ad suū molendinū: infamantes illos et c̄ria imponētes: suas aut̄ vsq; ad tertiū ce-

lum extollentes: nō euadere damnationē certū est: qz cōtra charitatē agunt: cōtra iustitiā et cōtra sacrā scripturaz.

De voto paupertatis.

¶ In religione cristēs obseruauit paupertatis votum nihil retinens vel retinere deliberās: qz est mortale p̄prium h̄ere et totiens q̄tiēs illud p̄ponit. Dicitur aut̄ p̄prium qđ celatur superiori suo: vt si h̄eat et teneat pecuniā vel vestē nesciēte prelato: vel si sciat: tñ cōtra voluntatē ei⁹ et absq; licētia: vel de licentia ei⁹ et voluntate: tñ non paratus sibi tradere ad petitionē eius: s; recusare si posset de facto: et multo pei⁹ si nō solum mobilia: s; etiā de imobilibus vt redditus et possessiones retinet̄ vt p̄pria: d̄as: v̄c̄dens: et dissipās vt placet nec prelat⁹ p̄t dare licētiā sic retinēdi: nec papa potest in proprio disp̄sare. et d̄ statu monachoz. c. cū ad monasteriū.

Si dedit bona monasterij siue uentus: absq; superiorū licētia habita. vel presumpta.

Si aliquid occulte recepit vel tenet: mortale est et p̄prietas. Si reperies se in loco

vbi non vivitur in communi propter qđ opz eū sibi pvide ri de necessarijs. hz aliqua ve stimenta vel pecuniā: z aliqd hmōi: cū bona licētis z bene placito plati: aduertat diligē ter. qz quattuor adhuc obfua re dz: Primo quidē vt p eum nō stet quin oia velit po nere in cōi: si alij vellent: z ad hoc operet quātū pōt. Se cundo si hoc nō pōt: semp fit parat⁹ simpliciter ponere oia z dimittere in manib⁹ prela ti. Tertio vt de hmōi pces sis: nihil det sine licentia supe rioris sui: generali vel spāli: et in elemosynis. nisi i extrema necessitate. Quarto vt nō thesaurizet nec supflua tene at: nec delitiosa qrat: nec mul tum inquerēdo sollicitet: nec habeat inordinatū affectū in hmōi. z sic poterit transire: si in alijs bñ se hēat. Sec⁹ agen do nō religiose: sed laicaliter vivit. Sed cū pdictis: si possz locum inuenire vbi in com muni vivitur: melius ei esset.

De voto castitatis.

¶ I servavit votū casti tatis: nō solum ab oi carnali ope z tactu venereo se abstinēdo: s; et ab

omni locutione turpi z ama toria: z ab oi cogitatione im mūda deliberata: z delectatio ne morosa: qz in quolibz ho rum est mortale vt dictuz est supra circa sextū z nonuz pre ceptuz. Est etiā sacrilegiū qđ gravi⁹ est. Et qz ad ista deue nitur per conversationē z fami liaritatē: ideo inquirendū est si hēt domesticitatem cū ali quo si monialis: vl cū aliqua si religiosus: z si hoc reperit esse ex casuz necessitatis pbi bendus est: alias nō absolue dus: qz quasi impossibile est qz talis nō incidat in ruina: di. xxxij. c. hospitium: z di. lxxi. per totū. Scādala et multa z oblocutiones sequuntur in po pulis z hmōi: z ideo pbi ben dus est z consanguineorum etiam rarus fit accessus.

De voto obedientie.

¶ I fecit qtra votū obe diētie qđ est semper mortale. Et nō qz non semp qñ quis agit aliqd qtra regulā suā: vel transgre ditur regulaz. vel pstitutiōes: facit qtra obedientiā: s; qñ fa cit cōtra pcepta qnta in re gula z cōstitutionib⁹ suoz su perioz: vel qñ aliqd transgre

ditur ex contemptu quantūcū-
 qz illd fit minimū. ¶ Quādo
 vero p̄latus v̄l p̄lata iniūgit
 aliqd fieri. p̄cipiēdo vel man-
 dādo in virtute sancte obediē-
 tie vel spūs sancti vt facias
 hoc vel sub pena excoicatio-
 nis ⁊ hmōi: illd dī p̄ceptum
 cui⁹ trāsgressio ē mortale pec-
 catū. Idē eēt qñ p̄lat⁹ aliqd
 mādaret subdito quocūqz lo-
 quere⁹ declarās sibi q̄ intē-
 dit obligare illuz sub peccato
 mortali ad faciēdū illud. ⁊ in-
 tellige si mādat qd nō sit illi-
 citū: ⁊ tale qd q̄ teneatur sub-
 ditus ei obedire. Similiter
 qñ in regula vel ostitutioni-
 bus est aliquid p̄ceptorie mā-
 datū: vel sub pena excoicatio-
 nis: vel sub pena carceris v̄l
 sub pena grauioris culpe: vel
 per similit̄ locutiōez cōiter cē-
 se⁹ obligare ad mortale. Ali-
 as aut̄ faciendo ostra cerimo-
 nialia: vt frāgeri silētiū: tarde
 venire ad chorū ⁊ hmōi: ē ve-
 niale. nisi quis faceret ex con-
 tēptu: qz tūc mortale. ¶ Con-
 suetudo aut̄ quīs non sit ip̄c-
 cōtemptus: est tamen indu-
 criua contemptus: ⁊ ideo ca-
 ue ne assuescas alicui trans-
 gressioni.

De officio diuino. ¶ De
 q̄ dicit horas canoni-
 cas ⁊ officiū defuncto-
 rū qñ debet dici. Mā
 religiosus ēt si nō habet ordi-
 nē sacroz: tene⁹ ex p̄cepto ad
 officiū: p̄cipue si est p̄fessus:
 vnde omittere aliquā horaz
 peccat mortaliter ⁊ omni die
 qua omittit ex negligētia.
 Nō autē ex p̄cepto tene⁹ di-
 cere istud: vel illud quīs nec
 debeat ad placitū suū muta-
 re offm̄: sed debet dicere s̄m
 ordinē suū. Si non fuit cum
 alijs in ecclesia: ⁊ nimis tar-
 dauit ad dicēduz offm̄. ¶ Si
 somnolēter: vel ibi dormiuit:
 redicat vel aliquid loco eius
 dicat. Sed si pro maiori p̄te
 dormiuit totū reiteret. ¶ Si
 ibi icōpositus fuit: ⁊ oculis va-
 gis. ¶ Si risit vel ridere fecit
 vel aliquā leuitatē vel locuti-
 onem fecit non necessariam.
 ¶ Si mēte distractus: p̄ci-
 pue ēt qñ aduertit. ¶ Si ma-
 le legit. vel cātavit: v̄l inclina-
 uit ex negligētia: in quolibet
 horū est peccatū veniale cōi-
 ter. ¶ Si elegit prelatū per si-
 moniā: vel ēt ⁊ si nō simonia-
 ce: tñ indignuz scienter. ¶ Si
 nō illū quē iudicauit meliorē

ad officiū; illud: sed alium rō
ne amicitie vel alia intētiōe:
mundana: mortale est. ¶ Si
accusauit calūniose prelatum
vel sociū de aliquo criminali
vel testificatus est: vel desistit
ab accusatione iniuste: vel ali
as infamauit prelatū vel sub
ditū dicēdo criminalia d̄ eis:
et si essent vera intētiōe isa
mādi: mortale ē. ¶ Idēz si se
creta sui ordinis reuelauit siñ
cā iusta et rationabili: et quō
qs teneat ad restitutionez fa
me in summa in secunda pte
diffuse ti. ij. c. ij. §. iij. Itē ibi su
perius in. x. p̄cepto: et h̄ infra
in tractatu de restitutione.
¶ Itēz si in uisitatione p̄lato
rū nō reuelauit dicenda: que
sunt d̄ honestatē religiōis: de
p̄latis et socijs: et p̄cipue quā
do cōiter sic suat: et sit p̄ce
ptū a uisitatoze: ut dicāt que
idigēt correctione: tūc. n. om
mittere aduertēter q̄ dicēda
sunt: ē mortale pctm̄. Dēt tñ
intelligi p̄ceptū suato ordine
sine correctōis: vñ oio occulta
d̄ qb̄ p̄t p̄sumi emēdatio: di
ci nō debēt. Vbi at nō spera
tur emēdatio: et p̄sumit recidi
uatio: vñ aliqd̄ magnū scāda
lū: dici debz. nō tñ accusando

si sufficienter probare nō pōt:
qz tunc grauiter peccaret: sed
simpliciter denūciādo p̄lato
ut patri: si sperat q̄ inde p̄ui
debit: ¶ Si sec̄. vñ cooperat̄ ē
ad aliquā cōspirationez d̄ p̄la
tos: vñ iuenit: aut sectat̄ est p̄
tialitates et sectas i monaste
rio: aut cōuētū aut diuisiones:
qz mortale ē: et c̄ria mūdano
rū vñ demonioz potiusq̄z reli
giōsoz. ¶ Interrogādi et sūt
de. xij. abusioib̄ claustrī fm̄
Ray. q̄ fm̄ Dgonē sunt iste.
¶ Prelatus negligēs: Discipu
lus inobediēs: Iuuenis ocio
sus: Sener obstinatus: Ado
nachus curialis: Adonachus
cauidic̄: Habitus p̄ciosus:
Lib̄ exq̄situs: Humor i clau
stro: Is i caplo: Dissolutio i
choro: Irreuerētia circa alta
re. In his quibz ē mortale quā
qs v̄iale: fm̄ q̄litatē facti et i
tētiōez. Adagna et est abusio
religiōsoz iurare i cōi locutio
ne: et si dicāt veritatē: et etiaz
maledicere et blasphemare: et
si ex leuitate. ¶ Interrogādū
et ē p̄cipue de cerimonijs p̄n
cipalib̄: et de esu carniū et in
firmitatē. De lineis nō vten
dis ad carnē: delectis nō plu
meis de ieiunijs regule vñ cō

stitutionum: de obseruantia si-
lentij in certis horis et locis.
Ad que oia obligant oēs mo-
nachi: et etiā plures religiosi et
monachi sancti Bñdicti: ex de
statu mo. c. cū ad monasteriū:
et plures religiosi aliorū ordi-
num ex constitutionib⁹ suis. Et
licet in his plac⁹ possit dispen-
sare: non tñ pōt dissipare. qđ
est s; Ber. qñ fit absq; causa
rōnabili et vrgēte: alias pctm̄
est dispēsanti et dispēsato: pl⁹
et minus s; in transgressionē.
¶ Si in obediēdo. male se ha-
buit: videlz q; obediuit in ma-
lo: puta dicēdo mendaciū: vel
ex negligētia dimisit cōe mā-
datū. vel tardus fuit ad obe-
diendū. vel nō affectuose sed
querulose: vel dissolute et non
cum maturitate. ¶ Si irreue-
rens circa maiores: egre susti-
nendo reprehēiones: et cū in-
dignatiōe: cōmūter veniale.
¶ De exercitio. ¶ Si vacauit ocio qđ ē
sentina oium maloz
et quātū. ¶ Si inutili-
ter expendit tpus: faciendo ca-
que sunt nulli⁹ valoris. ¶ Si
fecit exercitia mundanozū: vt
faciendo bursas: vestes opere
polimito: recamationes vl li-

nea reticulata et hmōi: vel cō-
fectiones nimis p̄ciosas: vel
alia gulosa q; magnū pctm̄: et
abusio est ac occasio multozū
maloz: et ideo p̄hibendū est.
¶ Hoc malum etiā reperit in
monialib⁹ modernis. ¶ De
conuersando cū alijs. ¶ Si cō-
uersando fuit nimis leuis: vel
alios inducēs ad leuitatē: vel
risum: verbis: gestib⁹: vel sola-
cijs. que licet aliquñ sine pctō
fieri possint ad recreationē:
vel subleuādū se vel alios ab
accidia: raro tñ d̄cet hmōi re-
ligiosos. ¶ Si aliquñ irrisit vl
gestiuit: qđ finijs congruit et
histrionib⁹. nō religiosis. ¶ Si
murmurauit circa victū et ve-
stitum. ¶ Si impatiēter tulit
graues mores aliorū. ¶ Si se
graue alijs reddidit. ¶ Si sin-
gularitatē quesuit in cibo: ve-
stitu dormitu: et alijs vñ frequē-
ter orit in ipsis superbia et in
alijs murmuratio et indigna-
tio. ¶ Si fratrem delinquentē
nō fraterne admonuit: vel de-
fectus aliorū: plato nō signifi-
cavit. vt adhiberet remediū
seruato tñ ordine fraterne cor-
rectionis: in his cōiter est ve-
niale. ¶ Si murmurauit cō-
tra sibi cōmittente rāq; indi-

cretum. ¶ Si impatienter se habuit. dure loquēdo cū quibus se non hēt intromittere.

¶ Si nō diligenter tractauit res mōasterij. ¶ Si nimis tenas fuit in dādo: vel si nimis prodigus v̄l acceptor p̄sonarū sine cā rōnabili: dans magis vni q̄ aliteri de reb⁹ cōibus.

¶ Si dedit quib⁹ nō potuit: videlz qz n̄ hēbat lniaz. ¶ Si permisit res periri ex negligētia. vel nimis sollicit⁹ fuit. pp̄ hoc parū vocādo sibi pp̄ter implicationē rez t̄paliuz: qd̄ vitiuz hodie multum regnat.

¶ Si nō fuit sollicit⁹ ad adificendū ea ad que tenet̄ s̄m regulam z d̄stitutiones peccat.

Ex ignorātia vero etiā transgrediēs nō excusatur a pctō.

¶ Si est sacerdos dz quere re scire: que ptinēt ad debite celebrādū.

¶ Si d̄fesso: que pertinet ad illd̄ officiū.

¶ Si in his est negligēs: p̄cipue cū pōt. grauiter peccat. Debz ēt frequētare z legere scripturā:

vel doctores exponentes: vel alios libros deuotos z vtilis vñ instruat̄ z cōsortet̄ ad bonū.

¶ Si legit curiosa z inutilia: pp̄ter qd̄ retrahit̄ a magis necessarijs. vel doctores

gentilium: vel fictiones poeticas z hmōi qz peccatū est curiositatis. ¶ De pertinentib⁹ vero ad religionē hēs diffuse in tertia pte sum. ti. xvi. c. vi.

¶ De oratione z cōfessione.

¶ Nō orauit vltra officii diuinū priuatim

pro se pro alijs p̄ sanguineis: bñfactorib⁹ viuis z

defunctis: p̄cipue recomēdat̄ vt dz sollicite.

¶ Si nō frequentauit d̄fessionē z cōionē scdm̄ regulaz suā z morem.

Adonachis vero nigris: p̄ceptū est qz cōmunicēt̄ semel in mense. in cle. ne in agro de

statu mona. ¶ Si nō vacauit meditationi: que p̄maxime i

ducit deuotionē.

¶ Si fuit tepidus in dilectione dei z p̄mi nō ardēter affectans honorē dei: z salutē animaz vt

decet.

¶ Si ingrat⁹ ad recognoscendū z cognoscendū sua bñficia z recōpensandū: deuote ipsi deo s̄uicdo.

¶ Si nō preparauit se ad diuina vt d̄buit

¶ Hec sunt pctā in quib⁹ quotidie offenditur deus: z impeditur profectus religionis.

¶ De amore parentum.

¶ Nō nimis carnaliter dilexit p̄ sanguineos: ni-

mis affectans eorum prosperitatem: vel gaudens de ea: aut tristatur nimis de aduersitate. Si nimis eos visitat vel querit vel gaudet visitari.

Si cum eis loquitur de secularibus que non expediunt: vel et cum alijs de guerris et homini frequenter interrogat et audit.

Si pro eis procurat beneficia ecclesiastica vel temporalia non aptis beneficijs in quibus posset esse mortale. De alijs vero vitijs corporibus. scilicet ira: superbia: invidia et homini vide supra in prima et in secunda parte interrogatorij. De his vero que pertinent ad regulam suam: ipsemet videat pro se et dicat. Si penas aut penitentias taxatas vel iniunctas a regula: vel constitutionibus: vel a prelato non fecit: peccavit si ex negligentia. Si nullo modo esset paratus facere: et prelato precipiente: est mortale. Si non intendit proficere in vita: sed que suat inuitus facere et male pretus est esse in religione: hypocrita est et in statu damnationis. Tho. 2a 2e. q. lxxxiii. ar. v. Qui vocantur ad dirigendas moniales in electionibus nisi abstineant ab his que posset oriri discordia in-

ter eas: sunt excommunicati. Religiosi et clerici inducentes ad vouendum: iurandum: vel promittendum de eligendo apud eos sepulturam: vel ut cauterius non mutent iam electam: sunt excommunicati. excommunicatione papali in cle. c. cupientes de penis. Religiosi qui absque speciali licentia proprii sacerdotis solemnizarent matrimonium: aut ministrarent sacramentum eucharistie: vel extreme unctionis: excommunicati sunt excommunicatione papali in cle. prima de priuilegijs religiosi. Religiosi qui excommunicatos a canone absoluunt in casibus non concessis: aut qui absoluunt a sententijs per statuta synodalia vel provincialia promulgatis: aut absoluunt a pena et a culpa: sunt excommunicati excommunicatione papali per d. cle. primam de priuilegijs religiosi. Inquisitores hereticorum qui odio: gratia vel lucro: contra iustitiam et conscientiam commiserint contra quempiam procedere: vel ipsas heresim alij imponere: aut imposerent quod officium eorum impediret: sunt excommunicati excommunicatione papali in cle. c. multorum de heret. Religiosi medicantes professi. transerunt ad aliquam religionem

monachales excepto ordine cartusien. & similiter recipientes sunt excoicati excoicatio ne papali per constitutionez Martini quinti facta Constā tie. Clerici sciēter & sponte coicātes cū excoicatis excoi catione a papa in diuinis sūt excoicati excoicatione papali secūdū Hosti. Ista excoica tio habet dubiū. Participātes i crimine pp qd aliqis est excoicatus aliqua pdicta rum & aliarū excoicationuz: sunt excoicati per papaz. c. si concubine de sen. exco. Absoluetes aliquē ab aliqua pre dictaz excoicationū citra se de aplicā pterqz in mortis ar ticulo: q taliter absoluti si nō se repēsant ei a quo pnt ab solui qz citi possunt: vel mit tāt pro absolutiōe: reincident in eandē. s. excoicatiōez papa lez. c. eos de sen. excom. in. vj.

Sepeliētes corpora in ci miterijs tēpore interditi i ca sibus nō cōcessis a iure: sunt excoicati per excoicationem epālem. in cle. c. eos. de sepul.

Sepeliētes excoicatos pu blice: aut nominatim interdi ctos: v. usurarios manifestos scienter in cimiterijs: sunt ex

communicati: dicta cle. eos.

Clerici locātes domos ma nifestis usurarijs ad sen⁹ exer cēdum seu alio titulo cōcedē tes: sunt excoicati. c. Usuraz de usuris li. vj. Mō electus a duabus partib⁹ cardinali um & se gerēs pro papa est ex cōmunicatus. c. licet de elec.

Adonachi & canonici re gulares: archidiaconi: decani: prepositi: plebani: cantores: & alij clerici personatū habētes aut qui vis p̄sbyteri qui audiūt leges vel phycā sunt excoicati. c. nō magnoper. ne cle. vel monachi se reb⁹ secu. immisceāt li. vj. c. j.

Religio si dimittētes vbiqz habi tum sue religionis & acceden tes ad queuis studia litteraz sine licētia plati aut cōuētus sui: sunt excoicati. c. vt pericu losa. ne cle. vel monachi li. vj.

Religiosi q decimas debi tas ecclesijs sibi appropriant vel vsu. pāt: siue qui nō pmit tūt solui ecclesijs decimas d animalib⁹ familiarium & pa stoz suorum tales si non ha bent administrationem & be neficia sunt excommunicati: si habent sunt suspēsi: nisi re quisiti destiterint infra men

sem: in cle. c. religiosi. de deci.
Canonachi & canonici regu-
 lares nō hñtes administrati-
 onē & se pferentes ad curias
 pñcipū: vt damnū monaste-
 rijs inferāt: aut prelatis: sine
 licētia suorū pñatorū: siue qui
 tenēt arma infra septa mona-
 sterij: sunt excoīcati. in cle. ne
 in agro de statu monachorū.
Religiosi necnō moniales
 professi pñtes matrimoniū
 & alij clerici pñstituti in sacris:
 de facto sūt excoīcati: cle. eos
 de pñsan. & affi. **I**ngsitores
 hereticorū qui pñtextu officij i
 quisitionis qbusuis modis il-
 licite pecuniā extorquent: vel
 sciēter bona ecclesiarū ob de-
 licta clericorū fisco ecclesie ap-
 plicant. sunt excoīcati: nec ab-
 solui pñt nisi plene satisfice-
 rint illis a quibus extorserūt:
 cle. nolētes cō d hereti. **R**e-
 ligiosi nō suantes interdictū
 quod suat matris siue cathe-
 dralis ecclesia: cle. ex frequēti-
 bus de sen. excoīcatio. **R**e-
 ligiosi qui pñitentib⁹ sibi non
 faciunt pñsciaz scienter de de-
 cimis soluēdis: tales ab offi-
 cio pñdicationis sunt suspensi
 donec pñfessis eisdē si cōmo-
 de pñt. faciāt eis pñscientiā: &
 si interim pñdicant sunt excoī-
 cati. **S**imilr & religiosi qui
 dicūt aliqua verba vt retra-
 hāt audiētes a solutione deci-
 marū: sunt excoīcati: in cle. c.
 cupiētes de penis. **R**eligio-
 si mendicātes qui domos ad
 habitandū: vel loca de nouo
 recipiūt aut mutant vel alie-
 nāt de nouo recepta absq; li-
 centia pape: sunt excoīcati. de
 penis. c. cupiētes i cle. **F**ra-
 tres minores qui tpe interdi-
 cti recipiūt ad diuina fratres
 vel sorores de tertio ordine
 scī. Frācisī: sunt excoīcati. c.
 cum ex eo. de sen. excoī. in cle.
De prelatis in coi. c. xiiij.
Prelatis in coi ing-
 a renduz est. **P**rimo si
 legitime assecutus est
 dignitatē seu pñlationē: an vi-
 delicet aliq irregularitate vel
 snia fuit irretit⁹ cū fuit assum-
 ptus ad prelaturā in qua nō
 fuit dispēsatus vel absolutus
 videlz si fuit bigamus: si ope-
 rat⁹ est in causa sanguinis: si
 illegitimus: si excoīcatus: vel
 suspensus. vel notori⁹ cōcubi-
 nari⁹ in quolibet horū hoc sci-
 ens: tenet pñlaturā furtiue: vñ
 est pñtinue in mortali. **N**o-
 ta qd illegitim⁹ ad dignitatē

vel beneficiū curatū: vel prio-
ratū in religione: qui creatur
per electionē: sine dispēratio-
ne pape p̄moueri nō pōt ex
p̄uilegio tñ magister ordinis
cū his pōt dispēfare ad prela-
turas in ordine p̄dicatoꝝ: de
hoc habes in. iij. p̄te summe
ti. xxix. c. iij. Si rite et absq̄
vitio simonie fuit elect⁹: cōfir-
matus: et ordinat⁹. Si inter-
posuit preces pro se: vel p̄cu-
rauit q̄ ali⁹ porrigeret p̄ces: si
mōia est: et si fuit simonia pa-
ctionalis indiget dispēfatiōe
pape: et anteq̄ sit dispēfatus
tenet furtiue dignitatem. De
hoc in scda parte sum. ti. j. c.
v. §. iij. De simōia et de oi-
b⁹ que habes. s. i. c. de bñfici-
atis. et in. ca. de clericis in cōi-
potes interrogare p̄ut expe-
dit. Et si ē prelat⁹ religiosoz
interrogādus est de his que
sunt in. c. p̄cedēti et de alijs
que sequūtur. Si aliqd̄ ma-
nifestum pctm̄ in subditis dis-
simulauit et n̄ correrit: aut si
nō manifesta que tñ ad eius
notitiā aliquāliter p̄uenerūt
ulterius nō q̄siuit: si mere ex
negligentia dimitteret: p̄uto
mortale: quo ad crimiali. Si
aut̄ ex aliqua rōne. vt ad ma-

ius scandaluz vitandū secus.

Si in. cap. equus iudex nō
fuit. Si de reb⁹ monasterij
dilapidator fuit. Si superiori-
bus suis non obediuit. Si
causas sibi a superiorib⁹ com-
missas nō scdm̄ cōsiliū peri-
toꝝ: sed scdm̄ acceptionē per-
sonaz determinauit. In om-
nib⁹ his est pctm̄ mortale: vel
veniale s̄m̄ quātitatem excē-
sus et maliciā et negligentiaz.

Si indignos et nō ydone-
os in officijs posuit: et maxie
ad curā animaruz: et male vi-
det talis posse excusari a mor-
tali: si eos quos scit malos. et
in mortali perseuerare ponit
ad curam animaz cū potest
repellere: nec credo q̄ excuset
paucitas. s. q̄ nō inueniūtur
alij: et etiā si iste alias sit idu-
strius multum et bene offi-
ciet ecclesiā in exteriorib⁹.

Idem cū sustinet tales si il-
los potest iuridice remouere

Si posuit ad audiētiā con-
fessionuz notabiliter ignoran-
tes et ineptos: v̄l criminosos
mortaliter peccauit per regu-
lam. Qui causas damni dat.

Idem si tales tollerat cum
possit remouē: nisi forte a su-
periori sint ad hoc positi. S3

Tertia pars Interrogatorij

Si habet sub cura monasterium monialium: de qua materia dicitur in c. l. Si indiscrete fecit precepta in quibus multum debet cauere nisi sit res ardua. Et si cogeret per preceptum vel sententiam ad aliquid faciendum vel dicendum in quo non esset ei subditus: vel non deberet ei obedire: ut reuelando peccatum occultum omnino esset ei mortale. In inquisitione vero criminum: receptione accusationis: vel denunciationis: vel probatione sententie excommunicationis: et homini non sit preceptum. Non procedat per suspicionem: sed per probationes et modos iuridicos: alias incurret graue peccatum: et aliquam sententiam excommunicationis: de his in iii. parte sum. ti. it. quasi per totum. Si prelatus recipit aliquem in ordine mendicantium ad professionem ante annum completum probationis seu nouitatus est suspensus a receptione aliorum ad professionem: et debitor peccati grauioris culpe: unde mortaliter peccat. Extra de regularibus. c. non solum. li. vi.

De episcopis et prelatibus superioribus. c. xv.

Circa episcopos et alios superiores prelatos sic

possunt formari interrogationes nisi sit talis litterature et scientie quod per se sciat explicare quod debet: ad quod tamen tenetur cum habeat alios super his informare et dirigere. Nam si bonus confiter ab hominibus reputatur et sufficiens: non esset necessarium nisi ei audire. Et si de aliquo negotio non intelligit eum confessor vel dubitat: potest de illo loqui pro sua serenitate. Et si tale quid esset in quo variantur opiniones vel non potest dari certa sententia: relinquendum est sue conscientie. Idem dicendum circa alios clericos: religiosos: plebanos: et laicos peritos et timoratos: qui sciunt dicere sufficienter facta sua. Si vero non est talis: sed indiget adiutorio interrogantis: in quantum clericus est inquiri ab eo potest prout expedit ut de his que habentur supra circa clericos in confiter: ut de officio diuino: de celebratione: et administratione sacrorum et morum: et homini. Si assumptus est ad episcopatum ex religione: interrogandum est de his que habentur in c. circa religiosos quo ad multa. Nam adhuc tenetur seruare ordinem suum: nisi in his que non patiuntur officium pastorale: ut si

lentiū: sollicitudo et vigilie et huiusmodi. Nec vide in. iij. pte sum. ti. xxi. c. ij. Item Thomas scda scde. q. clxxxv. ar. viii. In quātū vero bñficiatus seu curatus est et p̄latus: interrogāduz est de his que hēs. supra in. c. circa bñficiatos. Et si recepit dignitatē seu ep̄atū bñf aliqua irregularitatē vel per simoniā vel per intrusionē dic vt in. c. p̄cedēti in p̄n. De inde interroga de his que sequunt: que sunt sp̄alia cure et officij pastoralis. ¶ Si contulit ordines sacros idebite: qd̄ ē vnū in quo multū offendūt. ¶ Si contulit per simoniā; s; occulte: mortalr peccauit: non tñ est suspēsus ex hoc quo ad alios: s; per simoniā notoriā: est suspēsus et quo ad alios. Sed in vtroq; casu ordinat⁹ ab eo: est suspēsus et idiget dispēsatione. ¶ Si contulit sciēter nō habentib⁹ legitimā etatem: mortale est: nec pōt ipse dispēsare de etate. ¶ Si contulit ordines per saltum sciēter: vel duos sacros simul: vel quatuor minores cū subdiaconatu: peccat mortaliter. ¶ Si contulit ordines sacros cū tēpora ordinationuz: mortale est: nisi

ex dispensatione pape: et ordinatus est suspēsus. Adinores autē ordines p̄ferre pōt diebus festiuis. ¶ Si in ordinatione omisit aliquid faciēduz et si omisit aliquid de substātialibus in quib⁹ imprimūt character opz totū iterare in alia ordinatione quattuor tēporū. Si vero est qd̄ nō est substātiale: s; de simplici solēnitare nō d̄bet iterari: s; suppleri tantum omīssum in ordinatione alia: nec p̄ri⁹ ante suppletionē iste ordinat⁹: d; exercere officiu. ¶ Peccat ep̄s in hmōi si ex certa scia vel crassa ignorātia hoc facit. Idem videt si ex nōbilit negligētia. ¶ Si ordinauit aliquē sine licētia sui superioris sciēter: mortale est: et est suspēsus per annū ab ordinū collatione. ¶ Si nō fecit fieri examinationē de ordinādis. de scia: etate et morib⁹ et hmōi s̄m iura: peccat mortaliter. Idē si fecit fieri examinationē p̄ ineptos ad hmōi ordinādos. Idē si fieri fecit per tales: quos estimabat pp̄ malas eoz p̄scias q; admitterēt indignos: si ad eū spectat p̄uidere de talib⁹ vel remediare. ¶ Si sciēter admittit indignū

que iuste repellere potest: ut
 Scubinarium: illiteratū et hu-
 iusmodi. ¶ Si nō contulit sa-
 cramentū cōfirmationis quā
 debuit. Soli. n. ep̄i p̄nt illud
 conferre. Et omni anno se-
 mel deberēt p̄ferre: et ex illud
 tempus solitum: oī tpe anni
 et hora. morituris p̄nt p̄cede-
 re: ne sine hoc moriant̄ q̄uis
 sine hoc saluētur. Cōmitten-
 do ergo magnā negligentā:
 ut per multos ānos credo eē
 mōtale. ¶ Si nō dedit sacra-
 mentū sc̄dm debitā formā
 materiā et locū: mortale est.
 ¶ Quod autē sit ieiuniū: non
 est necesse et si decēs et de iu-
 re. ¶ Si bis alicui dedit sciē-
 ter: peccauit mortaliter. Dñ
 in hoc d̄ eē cautus ne iteret:
 et etiā d̄ aduertere q̄ aliquis
 chrismatuſ teneat chrisman-
 dum: nō p̄ sanguineus s̄ ali⁹.
 ¶ Si in cena dñi nō p̄secre-
 uit chrisma et oleū sanctū ut
 debuit: q̄ inouāda sūt talia.
 et si nō seruauit debitā mate-
 riā et formā et ritū ecclie: mor-
 tale est et hmōi. ¶ Si p̄secre-
 tiones ecclesiarū. vel altariū: et
 calicū et patenarū et benedicti-
 ones vestium sacrarū: nō fecit
 ut debuit sc̄dm formā et ritū

ecclesie: vel si quid horū fecit
 per simoniā: mortale ē. Idē
 de b̄ndictionib⁹ abbatū et ab-
 batissarū. Idē de reconciliati-
 one ecclesie violate. ¶ Ado-
 nialē quā nouit eē corruptū
 nō de facili debz p̄secrare in
 virgīnem: nec tñ manifestare
 crimen si est occultū: s̄ muta-
 re nomē virginis in castā ut
 nō p̄pēdatur. ¶ Si p̄tulit be-
 neficia per simoniā: mortale
 est: et si per notoriā est suspen-
 sus: et quo ad alios. Secus
 si per occultā q̄ nō est suspē-
 sus. ¶ Si p̄tulit sciēter indi-
 gnis beneficia siue simplicia
 siue curata: mortale est. Idē
 si acceptauit a patronis: p̄nta-
 tum ineptū. Idē si p̄firmauit
 indignū. ¶ Si contulit plura
 b̄nficia in casu nō p̄cesso vni
 vel plura officia aut p̄bēdas.
 aut dignitates: vel si p̄sanguī-
 neis minus aptis p̄tulit rōe
 cōsanguinitatis postponēdo
 aptiores: mortale ē. ¶ Si ad-
 misit ad b̄nficia habētia cu-
 rā aiarū. seu ip̄a contulit nō
 agentib⁹ annū. xliij. mortale
 est. ¶ Si ecclesijs de iure va-
 cantib⁹ nō p̄uidit de rectore
 sicut vacāt curata b̄nficia da-
 ta absq̄ dispēsatōe pape his

qui non attingunt annū. xv. vel si infra ānuꝝ nō faciūt se ad sacerdotūꝝ p̄moueri: nisi cā studiꝝ sit ōmissum. de quo vide in. c. circa bñficiatos supra. ¶ Si enim infra sex mēses primo post hoc nō p̄uidit nō pōt postea se itromittere: alias vsurparet qđ nō pōt: qz mortale ē. ⁊ nō tenet talis collatio ⁊ sic teneret erroꝛē suūꝝ manifestare. Idē qñ recepto secūdo bñficio vacauit p̄mū vel secūda p̄bēda vacauit p̄ima: de quo hēs sup̄ sꝝ plene i tertia parte sum. ii. xv. c. j. §. xv. ¶ Si ordiauit aliquē clericum ad ordinē sacrū sine titulo vel bñficio: vel saltē p̄rimonio sufficiēti: qz ultra peccatus. tenet ei expēsas facere quousqꝝ de bñficio sit ei p̄uisum: nisi aliqꝝ ep̄s hoc ei cōmisisset determinādo p̄sonā qz tūc ille cōmittēs tenet ad id de h̄mōi de quibꝝ vide in tertia pte sum. t. xxi. c. ij. ¶ Si in uisitatione non diligenter quesuit de quibꝝ d̄buit ⁊ maxime de uita ⁊ hōestate sacerdotū officiantūꝝ: ⁊ quō se habeant in administratione sacramētoꝝ. ⁊ de forma coꝝ: si bene p̄nunciant. p̄cipue ba

ptismatis quod est magis necessariū. ¶ De audiētia confessionū quō se habeant: quō populum admoneant ⁊ in re b̄ ecclesie p̄cipue altaris qđ teneat mundas. Si aut̄ inuenit in h̄mōi notabiliter excedere ⁊ periculose: si nō punit ⁊ p̄uidet qꝝ illi se emēdet: vel de alio si iste est incorrigibilis ⁊ oio ineptꝝ: grauit̄ peccat ⁊ oia mala ⁊ dāna animarū que inde sequunt̄ ei imputantur si pōt obuiare: ⁊ non facit lxxiiij. di. per totūꝝ. ¶ Si nō uisitauit ep̄atū suū ut debuit. ¶ Si in uisitacōe nimis sumptuosus fuit: ⁊ cū nimia familia ⁊ eq̄taturis nimis ultra p̄scriptū numerū: vel si ipse vel familia eiꝝ munera accepit: super quo est sp̄alis pena de quibꝝ plene in. iij. pte sum. ti. xxj. c. iij. ¶ Si sustinet i officijs ⁊ bñficijs. notorios ꝑcubinarios: quos dꝝ post admonitionem: si nō dimittant etiam beneficio priuare: grauit̄ peccat. ¶ Si pro alijs malis ⁊ sceleribꝝ manifestis non p̄uit ut vsuris vacātes: ludis: tabernis: aleis: negocijs secularibus: uenationibus: p̄ditionibus ⁊ h̄mōi. In his. n. nō

puniendo: videtur male posse excusari a mortali: nisi ex huiusmodi punitionibus sequeret scisma vel magnū scandalū di. l. c. **De Constitueretur.** ¶ Si laicos sibi subditos notorios peccatores quos per se nouit: vel sibi per parrochianos eorum denūciatos: ut adulteros: usurarios: inimicitias manifestas exercētes nō corrigit per censuras et alios modos. grauit peccat: nisi omittat quod nō sperat emendatio: sed deterioratio eius. Sed tū hoc non videtur sufficiēter excusare: sed hoc aliud: si timeret graue scandalū in alijs. di. xliiij. c. cōmestationes. ¶ Si malas consuetudines quas reperit in sua dioecesi nō nititur auferre quātū potest: ut videri: laborare et huiusmodi in diebus festiuis: nō cōicari semel in āno: et dñterī et huiusmodi tripudiare in ecclesijs: pmittere violari ecclesiasticā libertatē: ut quod clerici cōueniantur pro delictis vel pro dōbitis in iudicio seculari: vel ecclesiasticam immunitatē: ut quod exbātur debitores vel malefactores per violētiam de locis sacris: et huiusmodi in casibus nō dñcessis. **Debet. n. prohibere** et si post

admonitione; nolunt desistere excōicari: et pro commissis ias punire: alias peccat grauit ter omittēdo ex timore: vel negligētia. di. xliij. Si rector vel doctor. **De hac immunitate et libertate ecclesiarum: vide diffu se in. iij. parte sum. ti. xij. c. iij.** ¶ Si fructus vel redditus episcopi sui male expēdit. dādo consanguineis suis: vel alijs nō indigētibus: peccat grauit: et si distincta sunt ea que deputantur ad mensam eius ab alijs. Et si ea que erogare debet clericis vel ad reparationē ecclesie. vel pauperibus: dat consanguineis vel alijs amicis sine pbabili indigētia: tenet restituere illa quod rapinā facit: et similiter recipientes ab eo. Si vero non sunt distincta hec bona (cū intelligantur omnia cōmitti fidei sue) ea que supfluit ad usum sui et familie sue dñuenter. debet pauperibus erogare: aliter nō dando: pauperibus subtrahit. xij. q. ij. c. aux. et c. glia episcopi. **Tho. scda se. q. cxxxv. ar. vij.** ¶ Si grauauit suos subditos in idēbitis collectis. ¶ Si fecit clericos suos soluere collectas: talias positas a dño temporalis: vel gabellas ad eius in-

stantias. ¶ Si sponte ipse de-
dit absq; licētia romani pōti-
ficis: q; phibetur. ¶ Si deli-
cta clericorū: vt blasphemian-
tium deū. vel sanctos: suffocā-
tiū. paruulos ex inaduertētia:
z hmōi puniuit magis pena
pecuniaria ex auaritia: z ma-
gis ppter lucrū q̄ pro salute
eorū z nō magis ad refrenan-
dū. ¶ Si visitauit diocesim vl'
visitari fecit magis ppter lu-
crum: q̄ ppter animarū salu-
tes. ¶ Si alienauit bona ep̄a-
tus sui sine licētia pape in ca-
su indebito: in q̄libet horū est
mortale. ¶ Si iura aliarū ec-
clesiarū non seruauit. ¶ Si
bona vacantium ecclesiarū
sibi usurpauit cum debeant
successori reseruari. ¶ Si iu-
sta debita a predecessoribus
contracta ratione ecclesie nō
soluit. ¶ Si fructus alicuius
bñficii ad tempus accepit: vl'
partē ab eo cui dedit vult ha-
bere: i quolibz horū ē rapina.
¶ Si nō suauit formā iuris
circa māifestos usurarios: s;
de certa quātitate p̄sent⁹. nō
facta debita restitutiōe remit-
tit sibi: z ad sacra z ad sepul-
tura; admittit. ¶ Si incerta
pauperib⁹ dispēfanda: in vsu;

suū; p̄uertit sine necessitate:
¶ Si snias excōicationis de
facili ppter lucrū profert: vel
absolutiones. ¶ Si permisit
questuarios vel alios p̄nūci-
are indiscretas indulgentias z
falsas: q̄dlibet est mortale z
graue. ¶ Si creptos: vt fr̄es
p̄dicatores: Adiores: Merc-
mitas scti Aug. Carmelitas:
Seruitas: Listercinēses: z ali-
os hñtes p̄uilegia creptionis
iniuste molestat nō seruando
eorū p̄uilegia. vel pro audiē-
tia p̄fessionū: nō admittēdo
sibi p̄sentatos p̄dōeos: s; cle-
dudū de sepul. vel sibi retinē-
do nimios casus: vel in p̄suc-
tos vt quotidie habeāt ire ad
ip̄m: vl' ad aliū cogēdo ad q̄
tam: quātū ad id in quo sunt
p̄uilegiati: vl' eos ad iudiciū
trabēdo: cū i nullo possit eos
cōuenire nisi pro heresi: pec-
cat grauit̄. ¶ Si mōasteria
monachorū vl' monacharū nō
crepta nō honeste z diligēter
visitauit: z eos vel eas ad ser-
uandū regulā induxit: depo-
nēdo abbates vel abbatissas
pro relaxatiōe cū expedit: ha-
bendo curā de hōestate earū
z q; nō habeāt familiaritatē
cū clericis: religiosis. vl' laicis

providendo de diligēti clau-
tura et de p̄fessore securo: do-
cto. et bone p̄sciētīc: p̄hibēdo
īgressus simoniacū: et quīvia
femīnarū que ibi fiunt: et festa
vana in p̄secratione earum.
De iudicādo ī foro p̄ctioso.

¶ Nō tenuit vicarium
peritū et bonū: p̄cipue
quā ex se nō hūit debi-
tā sufficiētīā iuris. ¶ Si non
suauit debitū ordinē iudicia-
riū. ¶ Si fuit acceptor p̄sona-
rū. ¶ Si dedit iniquas snias
dic vt supra i. c. circa iudices.
¶ Si nō suauit debitam for-
mā iuris in serēdo snias ex-
cōicationis: suspēsiōis et iter-
dicti: q̄ ultra pctm̄ mortale: i
currit certā penā de qua i. iij.
p̄te som. ii. xv. c. lxiij. p̄cipue
in causis m̄rimonialibus oꝝ
esse canitissimū: et p̄derosum
circa diuortia. ¶ Si dedit li-
cētīā d̄no tpali vel iudici ver-
berādi. vel ponēdi in patibu-
lo: vl̄ icarcerādi. vel alias pu-
niēdi clericos suos: nisi in ca-
su ī quo cēt icorrigibiles p̄
eū: q̄ efficit cū p̄dictis excōi-
cat̄. c. Ut fame. ex de sen. ex-
cō. ¶ Meminē tū d̄z verbera-
re māib⁹ suis: nec tū cū expe-
dit p̄ laicū: s̄z p̄ clericū d̄z fa-

cere verberaŕ clericū: s̄z iura:
et a cāis sanguinū d̄z abstinē
ope: p̄ filio et mandato. ¶ Si
hereticos diligēter nō īgñuit
in dioceſi ſua: et puniuit s̄z iu-
ra. ¶ Si testamēta et vltimas
volūtates nō fecit īplere: p̄ci-
pue legata facta ad pias cās.
¶ Si dispēsauit in votis et iu-
ramētis ī q̄bus nō potuit. vl̄
si potuit tū īdiscrete et sine cā-
rōnabili: pctm̄ ē graue. ¶ Si
absoluit a sentētis a q̄b⁹ non
potuit vt pape reſuatis: vl̄ di-
spēsauit in irregularitate de
qua nō potuit. ¶ Si exēpla-
ris fuit ī hitu nō p̄ciosū vl̄ p̄o-
pulo: supellectilib⁹ nō argēte-
is. et curiosus ī apparatu do-
mus et ornatu nō ſeculari: in
victu ſobrio n̄ quīuali niſi p̄
pauperib⁹: ī viſitādo eccleſias
iterēſſendo diuinis: et p̄cipue
ī dieb⁹ ſeſtiuis: hec d̄z facere
ſm iura: ī ſolēnitatib⁹ p̄cipu-
is cātādo miſſā: dicēdo offm̄
deuote nō curſim: ordinādo
q̄ dicat̄ in ecclia ſua debite
frequētando orōnes p̄uatas:
vacādo lectioni. di. xxxvi. p̄ to-
tū p̄dicādo ſi ſcit: ſi neſcit. p̄i-
dēdo gregi ſue de p̄dicatori-
bus vtiliorib⁹ nō curiosis. et
de p̄ſſoribus. tenendo bone

stā z deuotā familiā: sollicit⁹
 de eius salute: vitādo mulier⁹
 conuersationem sicut pestē.
¶ In exitu d̄ domo raro nisi
 ad ecclesiā: sepe p̄ferēdo z q̄-
 rēdo cōsilia a seruis dei quō
 possit suo gregi p̄uidei. Adu-
 lationes vt venenū abhorre-
 at. **¶** Pater viduarū: pauperū:
 orphanorū z oppressorum exi-
 stat: z causas eorū sine expen-
 sis expediri faciat. **¶** In iniu-
 rijs pprijs nō sit vindicatiu⁹
 sed patiētissimus. In verbo
 z gestu nō subitus z iracun-
 dus. Memini multū familia-
 ris nisi seruis dei. Superiori-
 bus obediēs: equalib⁹ nō in-
 uidens: nō gaudēs de digni-
 tate z honore: sed lugens pro
 exteriori occupatione z plebis
 offensione: z si in oibus dili-
 gēter se habuerit nil deo ac-
 ceptabilius. **¶** Si vero p̄fun-
 ctorie z male nil miser⁹ z dā-
 nabilius episcopi dignitate vt
 dicit Aug. di. xl. c. āte omnia.
¶ De p̄latis hēs multa i. iij.
 parte sum. ti. xx. c. fi. per totū.
¶ Episcopi z supra cōceden-
 tes aliquā domum vsurarijs
 manifestis alienigenis ad fe-
 nus exercēdū: sunt ipso facto
 suspēsi: extra de vsur. c. vsura

rū li. vi. **¶** Similiter si p̄mit-
 tunt q̄ hmōi vsurarij alieni-
 gene exerceāt fenus in terris
 eorū subiectis iurisditiōi: nisi
 infra tres mēses expullerint
 eos: suspēsi sūt: vt in dicto. c.
 vsurarum de vsuris lib. vi.
¶ Qui se gerit p̄ papa elect⁹
 a minori p̄te q̄ a duabus p̄-
 tibus cardinaliuz: est ipso fa-
 cto excōicat⁹. **¶** Et similiter
 cardinalis qui p̄sumpserit
 nominare talē papā: z simili-
 ter oēs alij q̄ talē reciperēt p̄
 papa: ex d̄ elec. c. licet. **¶** Om-
 nes clerici z religiosi ac laici
 siue familiares curie siue alij
 qui aliquod pactū fecerint: vt
 aliquid magnū vel parū p̄-
 miserint: vel p̄missionē rece-
 perint ex pacto: vel p̄missio-
 ne occulta vel manifesta: de-
 derint: vel receperint quid ma-
 gnū vel p̄nū: pro aliqua insti-
 tia vel gratia pro se vel alio i
 causis iudicialijs vel litteris
 apostolicis: z quibuscunque
 modis ab apostolica sede ob-
 tinenda: ipso facto sunt excō-
 municati. In extrauagāti
 Bonifacij octauū: cuius abso-
 lutio pape reseruatur. Nec
 h̄it locū i curia romana. Jo.
 an. Ant. de butrio eā allegāt.

De absoluteione et penitentie iniunctione. c. xvi.

Quoniam vero penitens dixit ex se siue ex interrogatione confessoris interrogatis peccata sua ut debuit: tandem eludat. In istis peccatis: et in multis alijs cogitatione: delectatione: locutione opere: et omissione. vel aliquod homini: de quibus dico meam culpam. Confessor vero interroget eum (nisi sit talis de quo in hoc non dubitet quod tunc superfluum et irritabile) si ipse dolet de omnibus peccatis venialibus et mortalibus confessis: et si proponit firmiter in futurum ab illis abstinere. ab omnibus mortalibus. Item querat si talis habet aliqua restituere: vel famam vel res: vel pro iniuria satisfacere et homini: et si est paratus facere quod citius potest absque dilatione aliqua. Que restitutio quando facienda sit: et quo ordine: quo ad certa et incerta vide hic infra in tractatu de restitutionibus per totum. Quod si dicat se nolle istud facere vel non posse: cum tamen possit: non est absolueendus. Tho. i. opusculo. xx. ij. c. iij. in fine et xi. q. iij. c. tunc vera potest tamen sibi dici. misereatur tui. et c. sed nullomodo. ego

absoluo te. Potest etiam ei iniungi aliquod bonum faciendum: non tamen in penitentia: declarando sibi hoc quod in fructuosa sit talis confessio ei et sine remissione peccatorum de pe. di. v. c. falsas. Sed si paratus est facere omnia ad que tenetur: tunc si est aliqua excommunicationis sententia ligatus: si non potes eum absolueri ab illa: remitte eum ad episcopum: seu ad alium qui possit absolueri: vel tu vadas ad procurandum absoluteionem pro eo. Et cum est absoluitus ab excommunicatione: postea tu eum absolue a peccatis et non prius. Tho. i. iij. d. xviii. q. ij. ar. v. q. i. ad. ij. Item di. xix. q. i. ar. iij. q. ij. ad. ij. Si autem potes eum absolueri habendo in hoc specialem auctoritatem: si non absoluiti eum in principio quod decentius fuit nec tamen est multavis si fiat in fine confessionis: dummodo fiat ante absoluteionem a peccatis: absolue eum per hunc modum ut infra. De modo absoluedi ab excommunicatione maiori. Prius exigendum est ab eo iuramentum ut sit paratus stare mandatis ecclesie: que illi fiunt pro illa causa: quo iuramento prestito: iniungatur ei hoc. scilicet si incidit faciundo contra aliquem canonicum per

ponat nō. amplius facere cōtra illuz. Si vero pro offensa vñ dāno facto i aliū: pmittat satisfaccī q̄tū pōt. Et hoc facto denudatis humeris: p̄sefor seu absoluēs: cū disciplina vel virga pcutiat euz. dicēdo psal. Misere mei de⁹: vñ alium psalmū penitētialez. dādū ictū pro q̄libz versu: postea vero gloria patri: et sicut erat initis subiūgat. Kyrieison. xp̄eleison. Kyrieison. Pater nr̄. Et ne nos. ver. Saluū fac suū tuum. respō. De⁹ meus sperātē in te. vers. Esto ei dñe turris fortitudinis. respō. A facie inimici. ver. Mihil p̄ficiat inimicus i eo. resp. Et si li⁹ iniquitatis nō apponat nocere ei. vers. Dñe exaudi orationē meā. res. Et clamor meus ad te veniat. ver. Dñs vobiscuz. resp. Et cū spiritu tuo. Oremus. Deus cui ppriū ē miseri semp et p̄cere suscipere deprecationē nostraz: et hūc famulū tuū quē suis excōicationis ligatū tenet: miseratio tue pietatis absoluat. p̄ xp̄m do. no. Auctoritate oipotētis dei et beatorū apostolorū Petri et pauli et dñi pape. vel archiep̄i: vel ep̄i mibi concessa.

ego absoluo te ab hoc viculo excōicationis quā incurristi pp̄ iniectiōē manū violētā i clericū. vel religiosū. vñ pp̄ ingressū i monasteriū monialiu in casu nō p̄cesso et huiusmōi. Et si plurib⁹ sentētijs est ligatus: est dicēdū totiēs ego absoluo te ab excōicatōe quā incurristi pp̄ talē et talem cāz: et si pluries pp̄ eandē cāz dicēdū ē totiēs q̄tiēs incurristi totiēs ego absoluo te: et restituo te scis sacris ecclesie et cōioni et vnitati fidelium. In nomine patris et filij et spūs sc̄ti amē. Verberādo eum vsqz amē. Mō tñ q̄ ista forma q̄uis d̄beat obfuarī: vt ex d̄sen. excō. c. nup. nō tñ ē ita necessaria qn̄ simplici verbo fieri possz s̄z p̄de. de pal. et Jo. de lig. Sicut ergo excōicatio fieri pōt simplici verbo q̄uis non debeat fieri. sic et absolutio. ex de regu. iur. c. ois res. S̄z qn̄ fieret h̄mōi absolutio in publico: vt erga mulieres: forte tūc eēt omitterēda h̄mōi verberatio ne denudef̄ pctm̄. Si vero q̄s pp̄ rē ablatā alteri eēt excōicatus: q̄uis restituerit nō tñ est absolutus nisi iudex qui p̄tulit iniaz eū absol

Tertia pars Interrogatorij

uerit. et hoc declarandum est p
sonis post absolutionem ab hu
iustitiam excōicatione (vñ si nō
est aliqua snia ligatus) si hēt
aliquos casus peccatorū epō
reservatorū; de quib⁹ nō potes
absolvere: nihilomin⁹ absol
ue cū ab illis a quib⁹ potes
sub hac forma. **¶** Si teneris
aliquo vinculo excōicationis
minoris ego absoluo te et re
stituo te sanctis sacramentis
ecclesie. In nomine patris etc.
¶ Misereatur tui etc. Fili⁹ dei p
suā misericordiā te absoluat:
et ego auctoritate que fungor
absoluo te ab oibus peccatis
tuis: a quibus possum te absol
uere. In nomine patris etc. **¶** Pec
cata vero a quibus nō pōt euz
absolvere: exprimat. ei iponēs
vt habeat recursum ad ep̄m
vel eius vicariū pp̄ h̄mōi ab
solutionē. et dicat ea sibi in cō
fessione. Vel si esset simplex
et nesciret ita bñ exprimere fa
ctū: suū: scribat cōfessor in ce
dula illō: vel illa si sunt plura
vt illā portet penitēs epō vel
ei⁹ vicario sub hac forma vel
simili. **¶** Latore vel latricē p̄sen
tiū p̄ homicidio vel icideu ta
li gradu et h̄mōi cōmisso ab
soluēdū vñe p̄nitati trāsmittit

ro: vt absolutionis bñficiū im
pendendo et ei salutarē p̄niam
iniungēdo ip̄m: vel ip̄am san
cte ecclesie recōciliētis. Quod
si ep̄s vel vicari⁹ remittat eū
ad cōfessorē. ip̄m auctoritate
illi⁹ itez absoluat ab oibus: et
iponat p̄niam pro illo p̄ quo
nōdū ip̄osuerat: et cautū red
dat illū ne illā cedulā alteri le
gēdā tradat: vñ et ip̄e cōfessor
si pōt vadat p̄ eo ad ep̄m p̄
auctoritate. si sibi velit dare.
¶ Si vero ille non h̄z casus:
de reservatis: vel si hēt: et cōf
sor pōt de oibus absolvere (p̄
missa absolutiōe ab excōica
tiōe minori: et aliis vt supra. s.
¶ Misereatur etc. Fili⁹ dei etc.) di
cat ego auctoritate qua fun
gor absoluo te ab oibus pec
catis tuis. In nomine patris etc.
et faciat tūc signū crucis euz
dicit in nomine sup̄ illū. Nec est
necessaria manus ipositio su
per penitētē: imo nec decens
scdm̄ Tho. in opusculo. xxij. c.
iij. Itez i. iij. pre. q. lxxxiiij. ar.
iij. **¶** De. de pal. i. iij. di. xxij. q.
iij. p̄cipue sup̄ mulieres. **¶** Ada
gis. n. decet signatio crucis: et
postea addat. **¶** Passio dñi n̄r
iesu xp̄i. et merita beate **¶** Ada
rie virginis et oium sanctorū

et sanctarū dei et quicquid boni feceris vel proponis facere et mala que sustines et sustinebis sint tibi in remissionē omnium peccatorum tuorum: quia verba non sunt omittenda. quia sunt magne utilitatis ut. s. oia hominī postea habeant vim satisfactionis ex virtute clauis et sic magis valent. Tho. i. quodlibet. iij. ar. xxviii.

De pnia iniungēda penitenti.

Iniungēdo vero penam penitenti hoc maxime attendēdū est scilicet omnes: ut. s. tale deus quod credas cum oino proficere quantumque sit magnus peccator: et secundum Chrysostomum est in hominī reddere rationē de nimia misericordia quam de nimia iustitia. xxvi. q. vij. c. alligant: dādo est libertatē quod eius vna die dimittit. s. orones iniunctas vel ieiunium: possit in alia die supplere. Si vero dubitat de aliquo ne faciat penam: puta ieiunium: dicas quod faciat loco ieiunij elemosinā vel aliud. Orationes vero personis que de facili solent reciduar in mortali: raro dāde sunt vel per paucos dies dāde sunt. Ieiunia vero: elemosyne. et peregrinationes et hominī potest dari per plures dies: quia hominī est si fiat in mortali:

non sunt reiteranda. quia valent quantum ad effectum quem post se relinquunt post expletionem in satisfaciēte cum quis reuertit ad gratiam. Tho. i. iij. di. xv. ar. iij. q. iij. ad tertium. Item non quod hec quotatio valet ad supradicta folio. xxxiiij. in prima columna. ad penitentiam iterandam in mortali factam ubi allegat Tho. et Alber.

Quērēdū est et a penitente si potest vel dubitat facere penam sibi datam: quia tunc non esset danda: vel commutanda vel remittenda esset. Declarandū est et peccatoribus magnis. secundum Hosti. quod secundum regulas ecclesie taxatas. xxij. q. j. c. predicandum pro quolibet mortali esset septennis penam iniungenda: et ideo non credat peccata sua leuia: quia potest dari ei penam: quia hoc fit ne eas dimittat: quod esset ei mortale: et oporteret ei confessiones iterare si esset oblitus eius.

Potest etiam admoneri quod faciat aliquod memoriale de penitentia sibi iniuncta: ut melius illius recordetur: et si obliuisceretur quod ad te reuertatur vel si non potest benefacere illam: tu commutabis eam sibi. Si vero postea recordatur de aliquo peccato criminali

quo tunc fuit oblitus: si pot
tui habere copia reuertat ad
te. quibus non fit ei necessarium:
vel vadat ad alium: nec tenetur
nisi tantum illud dicere. ¶ Si ha
ber vota que non pot implere vel
dubitat: si tu habes in hoc spa
lez auctoritate dispensa: vel po
tius in aliud prius commuta: si vero
non habes auctoritatem: remitte
eum ad episcopum vel eius vicarium.
¶ Cave et ne iniungas penam
per quam fiat preiudicium alieno iu
ri: aut per quam det occasio rui
ne spiritualis alicui. aut per quam
possit manifestari alterius pec
catum occultum. ¶ Confessus aut
quod potes studeas ad contriti
onem inducere verbis: siue an
te siue in processu: siue post con
fessionem. ut non dicat peccata sua
quasi fabulas: sed cum detestatio
ne: et ut ait Aug. Certe et astu
te aliquando interrogando que cre
dit illum ex verecundia occulta
re. ¶ Circa vero turpia et car
nalia peccata non descendas ni
mis ad particulares circumstanti
as postquam habetur spes sufficiens
peccati et in homini a remotis
interrogando: ne adiscant homines
malicias et peccata que nesci
unt. Tho. in. iij. di. xix. ar. iij. i
fine. Admone cum super oia ut

vitet malas societates frequen
ter confessionem: audiat sepe
verbum dei: grat orones et pri
cipationes bonorum que sunt in
religionibus et indulgentias.
¶ De infirmis. c. xvij.

¶ Circa infirmos sic age
dum est. Aut enim ta
lis est in periculo mor
tis: aut non. Dico aut pericu
lum mortis. si solum quod in extremis
constitutus: sed quod frequenter con
tingit homines mori ex illa infir
mitate: et medici dubitant. In
tali casu. pot quilibet absolui
a quolibet sacerdote: de quoli
bet peccato. et a quolibet inia absque
alia licentia. cum periculum est in
mora. ¶ Talis. n. infirmus aut
iam amisit loquelam vel usum ra
tionis (puta quod freneticus) aut
non. In primo casu: si bene vi
uebat: ut bonus fidelis: et fre
quentabat confessionem: communionem
et homini quibus non petierit sa
cramenta quod ex desperato talia
acciderunt. vel etiam si malus et ob
stinatus. diu perseueras in pec
catis: et diu non confessus: si peti
it sacerdotem ut confiteretur et ostē
dit se velle facere oia que de
bet: et interea factus est mutus
vel freneticus et periculum est
in mora: debet presupponi con

tritus. et faciēte aliquo Confessio
nem generalē pro eo. sicut fit
in populo: sacerdos faciat ab
solutionē ab omni snia et pec
cato: et pōt iniungere circūstā
tibus aliqd pro eo faciendū:
vel heredib⁹ aut Consanguineis
pro ci⁹aia: si volūt acceptare.
Deinde d⁹ dari eucharistia a
proprio sacerdote seculari: q̄
uis nō sit Confessus q̄ nō potu
it: vel ab alio sacerdote secula
ri nō at religioso: si nō habuit
licentiā a pprio sacerdote vel
epo: alias ipse religiosus inci
deret in excoicationē papalez
in hoc casu: et hoc vex est nisi
timeret de exspuione vel vo
mitu eius. q̄ tūc nō deberet
sibi dari eucharistia: s; extre
ma unctio tm: immo etiam si
non potuit cōicare. Si ppter
frenesim nō pmitteret se un
gi: p̄t ligari et sibi violēter da
ri. Astantib⁹ autē infirmo: d⁹
credi si peribēt testimoniū q̄
petierit Confessionē et ostenderit
signa Contritionis. ¶ Si autē
nō est diu cōfessus: vel q̄ no
tori⁹ peccator. incurrit subito
amentia et mutitatē vel infir
mitatē: nec pri⁹ nec post oñdit
signa contritionis: nil ei dari
d⁹ nec sacramēta: nec ecclesia

slica sepultura. Si vero nec
loquela; amisit nec amentia
incurrit: d⁹ ab eo exigi pura
Confessio peccatorū plus et min⁹
scdm q̄ patit tps. Mas si est
in extremis: de principalibus
est interrogādū. per maxime
inducēdo eum ad cōtritionez
cuz spe venie. S; si nō est ita
in extremis: et vellet facere ge
neralem Confessionē de tota vi
ta sua sic multi infirmi sancti
fecerūt (q̄uis nō sit necessari
um de his que rite alias Confes
sus est iterare Confessionem) ad
mittēda est: et tandē absolutio
impendēda ab omni snia ex
coicationis et ab omni pctō:
modo supradicto in. c. p̄ceden
ti: ita tamē q̄ si ligat⁹ esset ali
qua excoicatione a qua
Confessor extra illud periculum
nō potuisset absolvere: debet
ei iniungi: q̄ si euadat infirmi
tatez q̄ citius cōmode potest
presentet se ei ad quez ordina
rie spectabat absolutio illius
excoicationis: alias si nō face
ret: reincideret in eandē exco
municationez. c. de sen. exco.
c. eos li. vi. Sed si erat deten
tus aliquo pctō de calib⁹ epo
reservatis: nō op; q̄ iniūgat
ei q̄ post sanitatē ad ep̄m vs

dat pro absolutione: quod ad illud non tenetur: sed sufficit sibi prima absolutio. ¶ Mora tamen quod si talis esset usurarius publicus: non potest talis admitti ad confessiones: communiones: et ad alias sacramenta: nisi facta prius cautione de restitutione usurarum: vel promissione ab heredibus de huiusmodi in casu quod amisisset ipse loquelam: vel usum rationis post signa contritionis sine formam iuris que habet in c. quibus de usu. li. vi. ¶ His peractis non est penitentia infirmo iniungenda: quod eas facere non posset: sed iniungenda: ut dicitur. xxvi. q. vii. c. Ab infirmis: declarando sic. Talem tibi dare penitentiam si esses sanus: quibus deberes facere multo maiorem secundum regulas ecclesie: sed quod non potes modo: cum eris sanus facies hoc vel illud: vel venies ad me et tibi dabo. ¶ Istud tamen ultimum non videtur securum: quod raro reuertuntur pro penitentia. ¶ Si vero de aliter de te disponderet: dimittas pro anima tua tamen pro penitentia. ¶ Dicitur etiam iniungi amicis vel consanguineis aliquid pro penitentia: si uterque acceptat et si credat quod satisfactus

pro eo sit in statu gratie. ¶ Super omnia. n. auisandus est: ut si deus aliquid alicui: vel ratione maleficij vel peccati: vel depositi: vel aliter: declaret bene ut non discedat cum alieno ab hoc seculo: ne in eternum damnetur. Et de restitutione et legatis ad pias causas: pro anima sua ita disponat quod cito cogantur executores expedire et non prolongare sicut sepe et quotidie faciunt. Quod si nollet sufficienter disponere de restitutione facta: non est absolvendus. ¶ Exortendus est autem ad contritionem simul et confidentiam diuine misericordie: exemplo latronis meritis passionis christi. ¶ Si autem haberi non possit copia sacerdotis: quibus bonum sit in huiusmodi periculis: in mari videlicet: bello vel infirmitate: vel morte violenta: laico confiteri: tamen non est necessarium. Quod si fiat: et quod enadatur: tenetur talis iterum de omnibus illis peccatis confiteri: quod non habet ille claves ecclesie. ¶ Si vero infirmus non est in periculo mortis si habet casum excommunicationis: vel peccata reservata episcopo: deus confessor ire vel mittere ad episcopum si potest pro auctoritate huiusmodi modo tali quod non peccat

rorem: nisi prius ille sibi dederit licentiam nominandi eum.

¶ Si vero infirmus habet indulgentiam in articulo mortis a papa: appropinquante morte sic potest fieri absolutio post omnia supradicta per dicta indulgentia, habentibus tantum indulgentiam plenariam a papa.

¶ Forma absolutionis in articulo mortis.

Adiureas tui etc. Auctoritate domini nostri Jesu christi et beatorum apostolorum Petri et Pauli et domini nostri pape. N. et sancte romane ecclesie. in hac parte tibi concessa specialiter et mihi commissa: concedo et do tibi plenariam indulgentiam et remissionem omnium peccatorum tuorum de quibus ore confessus es: et corde contritus: que non commisit sub preterito istius indulgentie in quantum claves ecclesie se extendunt: que quidem plenaria indulgentia sit tibi in augmentum virtutis et gratie et acquisitionis vite eterne. In nomine patris et filii et spiritus sancti Amen.

¶ Forma absolutionis ab excommunicatione minori.

Ego te absoluo a vinculo ex

communicationis quam incurristi participando cum excommunicatis in casu non commisso in loquella in cibo: vel potu et huiusmodi: et restituo te: sanctis sacramentis ecclesie. In nomine patris et filii et spiritus sancti. Amen. **¶** Nota vero quod in absolutione ab excommunicatione maiori debet primo exigi iuramentum ut scilicet iuret stare mandatis ecclesie que scilicet fient ei ab absolvente pro tali materia: quo facto imponi ei debent mandata rationabilia: ut satisfaciat ei que legit: vel damnificavit si potest: si tamen prohibitus est excommunicatus. **¶** Precipue ei intungendum est: ne amplius veniat contra illum canonem: uel si fuit excommunicatus propter verberationem clerici: non amplius verberet. Secundo extus humeris: absolvens debet verberari cum virga dicendo. psalmum. Adiurere mei deus: uel alium psalmum penitentialem ad quemlibet versum dando unum ictum. **¶** Postea subiungat. **¶** Pater noster Et ne nos. Saluum fac seruum etc. prout paulo ante supra no

Forme Sacramentorum

ratum est. Deus cui proprius est misereri: &c. tamen huius auctoritatem absoluat sic dicendo. Auctoritate omnipotentis dei: &c. prout supra plene dictum est.

¶ Forma absolutionis excommunicationis minoris. & a peccatis.

Si teneris aliquo vinculo excommunicationis vel precipitationis a qua possis te absolueri ego absoluo te & restituo te sanctis sacramentis ecclesie. In nomine patris &c. Dominus noster. Iesus Christus te absoluat: & ego auctoritate qua fungor absoluo te a peccatis tuis. In nomine patris. Omnia bona que feceris vel facies & quicquid pateris. vel patieris sit tibi in remissionem peccatorum tuorum omnium & in augmentum gratie & premium vite eterne. Amen.

¶ Forma sacri baptismi.

Ego te baptizo. In nomine patris & filii & spiritus sancti amen. Tho. i. iij. d. iij. ar. i. Ego & amen non sunt de substantia sacri: tamen dicuntur ex statuto & consuetudine ecclesie. Sed si dubitatur tunc sic dicat si es baptizatus non te baptizo. Si non es baptizatus ego te baptizo. In nomine patris & filii & spiritus sancti amen.

¶ Forma sacri confirmationis

seu chrisimatis dande per episcopum.

Consigno te signo crucis & confirmo te chrismate salutis. In nomine patris & filii & spiritus sancti. Amen. In fronte dei. & cum chrismate consecrato ab episcopo. Tho. in. iij. di. vij. q. i. ar. iij.

¶ Absolutio a peccatis.

Ego absoluo te a peccatis tuis. In nomine patris & filii & spiritus sancti amen. Omnia vero alia sunt ad bene esse. Tho. i. opusculo. xxij. c. iij.

¶ Forma sacramenti extreme unctionis: & prior ad oculos.

Per istam unctionem: & suam sanctam ac piissimam misericordiam indulgeat tibi deus quicquid per visum deliquisti: secundum ordinem fratrum predicatorum. Vel sic secundum clericos seculares: quicquid vitiorum oculo deliquisti. **¶** Forma alia que dicitur esse Ambrosiana. Prior autem forma Gregoriana est. Inungo oculos tuos isto oleo sanctificato. In nomine patris &c. Tho. in. iij. di. xxij. q. i. ar. iij. si suada est prior. s. gregoriana. & scienda est unctio in sex locis corporis ad minus. **¶** Primo in utrisque oculis dicendo ut supra. **¶** Secundo in utrisque auribus dicendo: Per istam &c. ut supra usque ad

illud quicquid: et exide sic. de
 liquisti per auditu vel auriu
 vitio deliquisti. **T**ertio i na
 rib⁹ dicēdo. **P**er istā rē. qd
 qd deliquisti p odoratū vel na
 riū vitio deliquisti. **Q**uar
 to in ore clauso dicēdo. **P**er
 istā rē. qd qd p gustū deliqui
 sti: vel qd qd oris vitio deliq
 sti. **Q**uinto i vtriusq; manib⁹
 ab intro in palmis dicendo.
Per istā rē. quicqd deliqui
 sti per tactu: vel tactu vitio.
Sexto in pedibus abobus
 in pte superiori dicēdo. **P**er
 istā rē. quicquid deliquisti p
 gressum vel incessu. vel reces
 sum vel taliū vitio deliquisti.
Clerici seculares addunt. vii.
 ad lūbos et que fieri d; vbi ē
 cōsuetudo: licet nō vtatur or
 do p̄dicatorū erga fratres: et
 fit in renibus dicendo. **P**er
 istam rē. quicquid lūboꝝ vel
 p carnis vitium deliquisti et dū
 sūt vnctiones dicantur hec
 verba semel tm̄ fm̄ **P**er. de
 pal. in. iiii. di. xxiiij. q. i. ar. ij. cō
 clusione. ij.

Forma consecrationis cor
 poris christi.

Sed; **T**ho. in. iiii. di. viij. q.
 ij. Hoc est. n. corpus meum.
 Enim tm̄ nō est de substantia

consecrationis: nihilominus
 non debet omitti alias pec
 caret mortaliter.

Forma consecrationis san
 guinis hec est.

Hic est eniz calix sanguinis
 mei noui et eterni testi myste
 rium fidei: qui pro vobis et p
 multis effundet. in remissione
 peccatorū. **O**mnia. n. verba
 hec sūt de substantia p̄secrati
 onis p̄ter. n. f; **T**ho. i. iiii. di.
 viij. q. ij. ar. ij.

Forma ordinum.

Qui euz sint. vii. fm̄ **T**ho. in
 iiii. di. xxiiij. q. ij. ar. i. q. ij. o. q̄
 bet hēt formā suā. **S**ciēdū
 est f; **T**ho. in. iiii. di. xxv. q. i.
 ar. j. q̄ tūc imprimē character.
 seu recipitur ordo: cum porre
 ctū instrumētū illius ordinis
 tāq; materiā (ab ep̄o dicente
 formas illius ordinis) tangit
 māu. ordinatū ad illū ordinē.

Forma ostiariatus.

Illis qui ordinantur ad hūc
 ordinē. tradit ep̄s clauēs ec
 clesie sic dicens. Sic agite q̄
 si reddituri deo rōnē pro his
 reb⁹ q̄ his clauib⁹ recludunt.
Archidiaconus vero ostium
 ecclesie facit illis tangere di.
 xxiiij. ostiarius.

Forma lectoratus.

Huic tradit ep̄s codicem de quo lecturus est: ubi. s. sint prophetic: ut missale: vel epistolarium dicens. Accipe et esto verbum dei lector: habiturus (si fideliter et deuote impleueris officium tuum) partem cum his qui verbis dei ab initio ministraverunt. di. xxiiij. lector.

¶ Forma exorcistatus.

Huic tradit ep̄s libellum in quo scripti sunt exorcismi: vel illum ubi exorcizatur aqua benedicta vel alium dicens. Accipe et comenda memorie: et habeto potestate; imponendi manum super energumenos siue baptizatos: siue cathecuminos: di. xxiiij. §. Exorcista.

¶ Forma acolytatus.

Huic tradit ep̄s cerosferarium idest cum delabrum dicens. Accipe cerosferarium cum cereo et scias te ad accedenda luminaria ecclesie mancipari. Accipiat et vreeolum vacuum ab archidiacono dicente ep̄o. Accipe vreeolum ad effundendum vinum et aquam in eucharistiam sanguinis christi. In datione vreeoli: imprimitur character s̄m Tho. in. iij. di. xxiiij. q. ij. ar. iij. in fine di. xxiiij. Accolitus.

¶ Forma subdiaconatus.

Huic datur calix vacuum cum patena ab ep̄o: et vreeolus cum aqua et manilli. i. bacili et manutergio ab archidiacono: dicente. Vide cuius ministerium tibi tradit: et ideo si usque nunc fuisti tardus ad ecclesiam: amodo debes esse assidus. Si usque nunc fuisti somnolentus: amodo vigiles. Si usque nunc ebriosus amodo sobrius. Si usque nunc inonestus: amodo castus. Oblationes que veniunt in altari panes propositionis appellantur De ipsis oblationibus tamen debet poni in altari: quantum possit populo sufficere: ne aliquid putridum in sacrario remaneat. Idem vero que sunt in substrario altaris in alio vase debet lenari: in alio corporales palle ubi autem corporales palle lotae fuerint: nullum aliud linteamen debet lauari: De con. di. i. c. Memo per ignorantiam: Ipsa autem aqua debet in baptisterio mergi: Ideo admoneo ut vos exhibeatis ita: ut deo piacere possitis.

¶ Forma diaconatus.

Huic tradit ep̄s librum euangeliorum dicens: Accipe potestatem legendi euangelium in ecclesia dei tam pro viuis quam pro defun-

etis. In nomine domini: amen.
 Item s^m Tho. in. iiii. di. xxv. q. i. ar. i. z disti. xxii. diaconus: episcopus ponit manus solus super caput eius dicens. Emitte in eum quesumus spiritus sanctum etc. Item dat ei stolam dicens: Accipe stolam: ut patet in pontificali: In datione tantum libri euangeliorum s^m Tho. in. iiii. di. xxiii. q. ii. ar. iii. character imprimitur.
¶ Forma presbyteratus.
 Quic episcopus tradit calicem cum patena preparata idest cum vino in calice et hostia in patena (alias non reciperent characterem s^m Tho. si non esset preparata) dicens: Accipe potestatem offerre sacrificium deo missamque celebrare tam pro uiuis quam pro defunctis: In nomine domini Amen. Item s^m Tho. in. iiii. di. xxv. q. i. ar. i. ab episcopo imponitur manus super ordinandum et omnes sacerdotes cum eo ibi presentes: dicente ipso episcopo. **Oremus.** Dilectissimi domine cetera: ut in pontificali. **¶ De deo tarantasio** dixit quod in impositione manus imprimatur character: Primum tamen verum est et communius

s^m Tho. in. iiii. di. xxiii. q. ii. ar. iii. scilicet in porrectioe calicis preparati: Item inunguntur manus sacerdotis cum ordinatur: ab episcopo dicente Consecrare et sanctificare etc. Item aptat sibi stolas super humeros dicens: Accipe iugum domini: etc. Item vestit eum cum casula. idest planeta dicens. Stola inocentie etc. **¶ Nota** ergo quod si primum fuerit commissum idest porrectio calicis preparati: totum debet iterari quasi nihil sit factum. Si vero istud fuerit obseruatum et aliquid de predictis alijs fuerit commissum nullo modo debet iterari ordinatio: sed quod commissum est debet suppleri ab episcopo in alia ordinatione: et interim non celebret.
¶ Forma sacri matrimonij. Non est determinata. Est autem forma illa expressio consensus per verba unius in alterum coniugum: ut accipio te in uxorem: vel accipio te in uirum: vel cum interrogat si uult tale in uxorem uel uirum et rident quod sic: uel si loquor non potest per scripturam: uel alia signa exprimentia consensus.
De sacris et sacratis ordinibus: dixisse beatus in. iii. p. sum. ti. xiii.

Explicit tertia pars: et persequens totus tractatus siue summula professionalis cum interrogationibus fiendis in reuerendissimi fratris Antonini archiepiscopi florentini.

Incipit tractatus eiusdem de restitutionibus in genere in quo ponuntur xx. manus rapiendum: quarum quilibet habet v. digitos seu modos: et sic sunt centum modi in quibus fit restitutio vel erogatio: ut patet in secunda parte sum. ii. ij. c. j.

E prima manu feneratoria potest intelligi illud quod habet. Apoc. xvij. Vidi mulieres sedentem super bestiam cocineam. id est dyabolum habentes in manu eius poculum aureum. Hec mulier est cupiditas: quae in manu. id est in opere usure. habet divitias quas sitit. sed non extinguit eius sitis: sed solum delectatur in videndo. Hec autem v. modos sicut manus habet. v. digitos. Et primus est in pignoribus quibus. id est. quis pro mutuo alteri facto recipit pignus ab eo rei mobilis: ut vestimentum:

seu lucrum equi et homini aut immobili ut possessionem. ex qua capit fructum seu lucrum non computans in sortem: quod usura est: nisi in casu cum gener a socero quousque habeat ab eo dotes sustinens onera matrimonij accipit possessionem ab eo in pignore: cum de usuris. c. salubriter. Et de hoc diffuse in secunda parte sum. t. j. c. vij. §. ij. et xij. c. j. §. iij. Secundus digitus seu modus est in depositionibus: cum. id est. quis deponit pecuniam apud mercatorem vel capsozem: ut utatur ea: salvo tamen capitali suo: et cum intentione principaliter aliquid percipiendi ultra sortem nulla tamen facta pactione super hoc. etiam usura est. xiiij. q. iij. si feneraueris. et de hoc in secunda parte sum. titu. j. c. vij. §. xxxv. Tertius modus in emptionibus et venditionibus cum. id est. venditur merces ultra iustum precium ratione dilationis temporis in soluendo precium et hoc nisi rem illam intendat suare in futurum quoniam tamen quantum vendit vel plus sperabat valituram. Similiter quoniam rem emit minus iusto precio eo quod anticipat tempus solutionis precij antequam recipiat mercem ut puta tempore veris triticum recolligen-

dum: et hoc nisi dubium esset
vtrū plus minusue sit res illa
valitura. De hoc et de usuris
in. c. in ciuitate. et c. nauiganti
Et de hoc diffuse i. ij. p. sum.
ti. i. c. viij. ¶ Quartus i capti-
onib⁹: afflictis et assecurationi-
bus: vt in cābijs que dicuntur
per venetias: et cābijs que fi-
unt in romana curia pro bul-
lis: que sunt vere mutua cuz
usura et cū ipsemet sit satisfac-
tor simulatus et verus mutua-
tor est arti. xiiij. q. iij. c. pleriqz

Et de hoc in. ij. pte sum. ti. j. c.
vij. ¶ Quint⁹ in mutuis cuz
exp̄ssis lucri pactionibus siue
i pecunia siue in opib⁹ siue in
alijs que precio p̄nt estimari
ar. xiiij. q. iij. c. putat. et de hoc
in. ij. pte summe t. j. c. vi. et vij.

Manus raptoria est que
manifeste rapit
aliena. De manu violenta. i.
raptoria eripit pauperes. s. de
us. et hobi. xv. Et hēt. v. digi-
tos seu modos. ¶ Prim⁹ cō-
sistit in usurpatis dominijs
ciuitatum: castrorū: et vilarū:
ex qb⁹ omne emolumētū qd
ide percipit rapina est. ¶ Se-
cund⁹ est i tallijs iniustis qñ
s. dñs ciuitatis iponit collec-
tas vltra debitū consuetudinis

vel statuti: seruitia in debita
operarū exigit et nō soluit eis
de labore: vel si ciuitas est li-
bera qñ non pro rata iponit
ciuib⁹: s; nimis aliquos gra-
uat. Nec vide i. ij. parte sum.
ti. j. c. xiiij. ¶ Tertius est i peda-
gijs et gabellis illicitis: qñ. s.
iponunt dñi. terrarū vel ciues
noua pedagia sine licētia pri-
cipis: vel et si antiqua vel no-
ua cū licentia: nō suant vias
rutas cū tñ possent. ¶ Quar-
tus i latrocinijs terrestrib⁹
vel maritimis. vel piratis: q
discurrūt per mare p̄dando:
ex naufragio et i mare proie-
cta sibi accipe: ad rapinā p̄ti-
net. Nec vide in. ij. pte sum.
ti. j. c. xij. §. v. vñ etiā. De repre-
salijs illicitis: vide in. iij. parte
ti. iij. c. iij. ¶ Quintus i perso-
nis capiēdis et vendēdis que
libere sunt seu christiāe. Nam
et si pagani vñ sarraceni capti
i bello iusto efficiant̄ sui ca-
pientū: vñ et vendi p̄nt vt ser-
uī et cmi: nō tamē xpiani. De
hēt ergo ista restitui si p̄nt: vt
dic̄ Augu. xiiij. q. vi. c. Si res.

De his hēs i. ij. pte sum. ti. j.
Manus furatoria est cū
quis accipit oc-
culte aliena nesciēte dño. ad

Eph. iiii. Qui furabatur iam non furetur: sed magis operetur manibus suis. Fur ut operari manibus alienis in quantum accipit lucrum de manibus alienis. Et hec manibus huiusmodi v. digitos. **Primum** est de inuentorum retentione: quando scilicet res alterius inuentas que non habentur pro derelicto sibi retinetur. **xiii. q. v. c. Adulti.** Et de hoc habes in secunda parte tituli i. c. xv. §. ij. **Secundus** est in illicita prescriptione: quando scilicet quis prescribit aliena mala fide: sciens scilicet illa esse aliena: nec aliquo iusto titulo habuisse. c. possessor de re. iu. in. vi. De hoc habes in secunda parte summi tituli i. c. xv. §. vij. **Tertius** est in rei pignorate: commodate: vel deposite usu. scilicet quando dominus rei non consentit et tenetur de utilitate inde habita: et si amitteret ex culpa sua: tenetur reddere. **Ray.** De hoc vide in secunda parte summi tituli i. c. xv. §. iij. iij. et v. **Quartus** in occulta rerum usurpatione: siue hoc fiat a filiis de rebus patrum siue ab uxore de rebus viri ipso nesciente: siue a seruis de rebus dominorum suorum: siue a dispensatoribus de rebus patronorum suorum siue a discipulis de rebus magistrorum suorum: siue ab

extraneis de rebus aliorum: et si hoc facerent dando inde elemosinas pauperibus: nisi in extrema necessitate constitutus. **xiii. q. v. c.** Forte de hoc in secunda parte summi tituli i. c. xiii. §. ii. **Quintus** in religiosa appropriatione: quando scilicet religiosus aliquid recipit vel nesciente prelo suo: vel alteri dat pro proprio vel extraneo. vel cum occultat: et ut propria retinet acquisita per eum: vel data non paratus superiori libere assignari. **xii. q. i. c.** non dicaris. Et de hoc habes in iij. parte summi tituli xvi. c. i. §. viii. **Dan** bellatoria est ubi scilicet rapiuntur et furta et rapine et sacrilegia. **Danus** sua misit hostis: scilicet bellando ad omnia desiderabilia. **Desiderabilia** autem sunt blada pecunie: et edificia: vasa aurea templi: et alia ornamenta: ornamenta ipsum templum ad que misit manum exercitus **Nabuchodonosor** bellans contra hierosolimam rapiendo: incendendo et destruendo. Et hec manus huiusmodi v. digitos seu modos. **Primum** est cum dominus vel communitas aliqua assumit iniustum bellum. **Ma** que ad hoc concurrunt adiuvando: consulendo: cooperando de omnibus danis illatis aduersa

rijs et si nihil proueniret ad eos tenentur satisfacere. xiiij. q. v. c. nō sane in fi. ¶ Secundus est q̄ tenet de oibus dānis. et expensis quas patiuntur subditi sui qui inuoluntarij sunt: et coacti. Mā ultra expēsas quas faciunt: aliquñ ab aduersarijs debellantur et capiuntur ipsi et bona eorū. Varius est. n. belli euentus: vt. c. si culpa eēt de ini. et dā. da. ¶ Tertius est q̄ qui h̄z iniustū bellum ea que capit et destruit: v̄ hoc facere p̄mittit a suis: sicut cōiter faciūt satisfacere tenent. xiiij. q. i. c. militare. Bona at̄ capta iuste ab inimicis que dñt. r̄diuidi: occultādo et retinēdo sibi: furantur. xiiij. q. v. c. dicat. ¶ Quartus est cū iuste bellans rapit bona ecclesiarū nō in castellanarū: aut bona clericorū: p̄rie p̄tis vel eēt viatores: peregrinos et alios innocentes: di. lxxvi. c. In singulis. ¶ Quintus est qñ h̄ns iustū bellū ex sua inertia et crassa negligentia nō defendit suos cū poss̄ p̄cipue cū est cōductus mercede ad bellādū et similiter cū poss̄ debellare inimicos: et sic finē facere guerre: sed vt plus lucraretur ex duratione p̄lij. vel

q̄ corruptus ab aduersarijs non fideliter gerit negocium: tenetur: extra de iniurijs et damnis datis. c. Si culpa: et de his omnibus habes i. iiii. parte. ti. iiii. c. iiii. de bello.

Manus dānificatoria dicitur p̄uer. xvi.

Si manus ad manus fuerit non erit innocens manus. Et qñ vna manus non suffic̄ ad vnū opus. alia iuuat: sicut aliqñ si vnus nō sufficeret ad rapiendū vel furandū vel dānificandū aliuz: et tunc adhibet adiutoriu; alter. et hec est manus ad manū adiūcta. Et talis quāuis nō sit principalis vel nil pueniat de rapina vel damno ad euz: tñ tenetur: qz non est innocens: sed in cā. Et hec habet quinq; digitos: q̄ cōtinentur in hoc versu. ¶ Jus: sio: consilium: consensus: palpo: recursus. ¶ Primus est cum quis mandat fieri rapinam: furtum: usuram: vel aliud damnum: et ex hoc sequitur effectus damni: quod alias non fuisset factū: talis tenetur isolidum: etiā si nil puenit ad eum. Sic et tutor: curator: procurator et factor: q̄ pro pupillis vel pro alijs faciūt p̄tra

etus usurarios tenent: si illi p
 quibus fecerunt non satisfaciant:
 eorum sint principaliores. ¶ Se
 cundus qui consulit ita quod ex illo
 sequitur danum quod alius non fuisset
 factum: talis est tenent insolidus.
 et si nil puenit ad eum. Si autem
 fuisset factus est sine illo consi
 lio sed aliquid plus factum est: ad
 illud plus tenent. Inno. et Ho
 sti. ¶ Tertius est consensus. s.
 cooperationis: non metis tan
 tum: puta quando unus vel plures fa
 ciunt aliquid furtum vel danum si
 mul ita quod unus non faceret sine
 altero: tenent quilibet insolidum.
 Secus cum etiam sine illo factus
 fuisset: tamen cum alijs se reperit ad
 danificandum: tunc non tenent solum
 de dano illato pro eum. Qui est
 mediator scienter alicuius peccati
 fraudulentum: ut sensales tenent
 tales de danis. ¶ Quartus est
 palpo. s. cum quis adulando seu
 laudando aliquem de furto: vel
 de dano s. quod sit strenuus et ex
 hoc inducit eum ad faciendum ma
 lum quod alias non fecisset: et ideo
 si detrahendo: cum ad hoc indu
 cit reputatur es pusillanimis
 vel nihil valet et timidus et hu
 iusmodi. ¶ Quintus est recur
 sus. i. cum quis receptat fures et
 danificantes: et ex hoc sequuntur

damna: vel est raptam rem cuius
 querit et ipse occultat: propter
 quod non potest recuperare. Officia
 lis est qui potest sine sue persone
 piculo obstare ne fiat danus
 vel rapina: vel manifestare fu
 res et ablata et non facit: tenent.
 Hoc Tho. 2a 2e. q. lxxij. ar. vij.
 Item in. iij. di. xv. q. i. ar. v. q. iij.
 Alb. De in. iij. di. xv. q. ij. ar.
 iij. Ric. in. iij. disti. xv. Inno.
 Ray. et Dul. De bis in. ij. p.
 te. summe ti. i. c. xij. §. xij. et xiii.
Dan participatoria. s. de re
 furata vel usuraria:
 et de hoc potest intelligi illud Bone. iij.
 Recedat unusquisque ab iniqui
 tate que in manu sua est. Et
 hec habet. v. digitos. Primus
 est participatio de homini per do
 nationem. Talis enim cui dona
 tur: cum hoc scit: debet reddere do
 mino eius rem ablatam: donum
 autem datum ab usurario cum om
 nia bona sua sint obnoxia re
 stitutioni: tenetur et reddere
 vel sibi vel his potius quibus
 usurarius debet restituere. ¶ Se
 cundus est per violentationem. Fa
 milia. n. raptoris vel usurarii
 vel vxoris et filii qui non habent nisi
 si de rapinis vel usuris: tenentur
 satisfacere de consumptis
 sed habendo et alia bona: come-

dendo vel utendo rebus male ablati in propria specie: tenetur de eo quod sumit. Ray. Tertius est per dotationem. Filia enim que datur per eum qui non habet nisi de usuris vel aliter male ablati: maritus qui hoc nouit non potest recipere dote, et receptas tenetur restituere creditoribus sociis: et ipsa et filia mortuo marito tenetur restituere dotes. Ray. de hoc in. ij. parte sum. ti. j. c. xij. Quartus est precipuando de re rapta vel furata per emptiones. Qui enim emit talia sciens: vel ignorantia facti crassa: tenetur restituere cum inuenit dominum rei vel pauperibus errogare si illum ignorat. Si et talia emit probabiliter estimans esse venditoris: postea sciens fuisse ablata: tenetur nihilominus domino reddere si cognoscit: vel pauperibus rem vel precium errogare. si non inuenit. Ray. Et de hoc in. ij. parte sum. ti. j. c. xij. §. xvi. Quintus per legatum vel hereditationem. Intelligitur. n. hereditas deducto ere alieno. Heres ergo vel legatarius eius cuius bona sunt obnoxia restitutioni: vel ex actu vel quasi ex maleficio furti fraudis. et usure et hominum

vel quasi omnia: tenetur restituere que recipit de tali hereditate vel legato. extra de usuris. c. michael.

Manus sacrilega: usurpatio circa sacra et ecclesiastica. Job. xv. Tenedit aduersus deum manum suam. i. sacrilega. Hec est manus sacrilegi. Michanoris quam extendit in templum dei imminaturus ipsum fudit destruit: sed ipso occiso suspensa est manus et lingua eius a Iuda Adachabeo contra templum secundum Adacha. xv. Et hec habet. v. digitos. Primus est cum auferuntur sacra ut calices et paramenta: cruces: relique et alia hominum. Secundus est quando auferuntur aliqua: et si non sacra: tamen de loco sacro: ut in ecclesia: et de utroque. xvij. q. iiii. c. qsq. Tertius est quando fit icidium vel effractio in loco sacro. i. iniuriose: tenetur et satisfacere: vel et si fuerint alia damna ecclesiis vel personis ecclesiasticis: ut erigendo gabellas et pedagia: et de censu. c. quatuor in. vi. aut imponentes collectas: et de immunitate ecclesie. c. aduersus: aut faciendo reprobas personas ecclesiasticas. c. si pignorationes. et de iur. et damno da. li. vi. Quartus est cum clerici male tractantur

bona ecclesiarum dilapidando.
 idebite alienando: in popas et
 lasciuas expendendo: sangui-
 neos ditando. xij. q. ij. c. nulli. et
 bona dedita paupibus: vel cleri-
 cis: vel reparationi ecclesie sub-
 trahendo: dicit restituere. ¶ Qui-
 tus cum subtrahit legata facta
 ecclesijs. xij. q. ij. c. qui oblatio-
 nes. vel non soluit decime ubi
 consueverunt solui: vel cum non est le-
 gitime in beneficio constitutus: sed per
 intrusionem vel per simoniam: vel
 habet aliquod impedimentum irregula-
 ritatis: tenetur. n. fructus perceptos
 restituere: de re. iud. li. vi. c. Be-
 neficiu de his i. ii. pte sum. ti. i.

Manus iniuste iudicato-
 ria. Bonus qui ex-
 cutit manus suas ab omni munere.
 Isa. xxxiii. s. obsequij pecunie et
 laudis. ¶ Per mueram. n. frequen-
 ter pervertit iudiciu. Et h manus
 hz. v. digitos. ¶ Primum est quoniam
 iudex seu quicumque officialis dat
 iniustam sententiam ex certa scia quicumque
 de causa. siue odio: siue amore: si-
 ue corruptione pecunie: et talis
 tenetur de omni danno et interesse parti
 lese. Ray. xi. q. iij. c. quattuor.

¶ Secundus est quoniam ex ignoran-
 tia crassa profert iniustam sententiam
 Non. n. debebat se ponere ad
 id ad quod non erat idoneus cum pe-

riculo alterius. Secus si de-
 ceptus consilio assessoris qui pu-
 tabatur idoneus ex malicia: vel
 ex ignorantia crassa male consu-
 lētis: tunc tenebitur assessor parti
 de expensis. fm Ray. ¶ Ter-
 tius est quoniam ex notabili negligē-
 tia protulit iniustam sententiam: puta
 quod noluit laborare ad legendum
 in libris quod potuisset iuenire:
 et videtur et teneri ut. c. si cul-
 pa est de iniur. ¶ Quartus quoniam
 accipit pecuniam pro iudicando.
 vel non iudicando: aut bene: aut
 male Ray. et talem pecuniam si
 bi retinere non potest sed pauperi-
 bus dare. vel reddere danti.
 ¶ Quintus cum non vult iudi-
 care et dare sententiam putat potest
 et ne displiceat habenti iniustiti-
 am: aut ut danificet ius habentem:
 et talis tenetur per postea amit-
 tat iustam causam: vel si remit-
 tat penas: vel diminuat iniu-
 ste cum non possit: tenetur coartati.
 Si auerit penam iniuste: tene-
 tur ei qui soluit. Tho. fa fe. q.
 lxxvij. ar. iij. et Ray. De his in
 ij. pte sum. ti. i. c. xix. Item in. iij.
 pte sum. ti. c. ij. et ti. xxx. c. i.

Manus assistoria. De h
 ne iuges manu tua: ut per ipso
 dicas falsum testimonium. Ero.

xxij. & Isa. xxi. Eruite oppres-
sum de manu calūniātis. Et
hec h3. v. digitos s'm q' qnqz
gnā hominū ibi pcurrūt. s. ad
uocat' iuriscōsultus: actor: &
pcurator: testis & re'. ¶ Pri-
mus est ergo aduocatus q' si
sciēter assumit ad defensā iā
iustā cām: obtinēs victoriam
cause. de oi dāno tenetur ad-
uersario si cliētulus nō satisse-
rit Tho. fa se. q. lxxi. ar. ii). Si
vero non obtinet: tenetur cliē-
tulo de expen. quando videli-
cet dixit sibi cām esse iustam:
cū als ille nō litigasset. S; si
assumit cām iustā & ex crassa
ignorantia: vel notabili negli-
gētia pdit: videtur teneri cliē-
tulo de dāno suo. c. si culpa eī
de insur. & dam. ¶ Secundus
est iuriscōsultus: si sciēter pre-
stat malū p filiū: vel fraudulē-
tū: vnde ius hñs. pdit cāz: siue
sit ille cui pfuluit. siue alter: te-
netur de dānis inde secutis.
Si vero fideliter consuluit vt
scit: nō tenetur: vt. c. Nullus
et consilio de regu. iu. lib. vi.
¶ Tertius ē actor & pcurator:
q' accusat aliquē de falso crie:
vel petit indebitū sciēter: tene-
tur de oi dāno qd inde rece-
pit aduersus et d' expen. Tho.

fa se. q. lxxvij. ar. iij. ¶ Quar-
tus ē re' si negat veritatē d' q' iu-
ridice iterrogat' negādo debi-
tū pecūie: tenet' actori. Megā-
do at' crimē vñ sequitur accusa-
tori mors: vl' mutilatō: vl' alia
pca: vl' fatigādo scienti appel-
latōib' vl' dilatōnib': tenet' ad
arbitriū bōi viri. ¶ Quartus te-
stis: si ex falso testimōio ei' sci-
enti facto: actor vel re' icurrūt
aliqđ dānū iuste: tenet' talis
isolidū. Ex de iur. c. si culpa.
Et si accipit pecuniaz p testi-
monio ferēdo et vere: tenet' il-
lam pauperib' erogare. xiiij.
q. v. c. non sane. & de his om-
nibus in. ij. pte sum. n. i. c. xix.
¶ **D**an' fraudatoria Job.
xiiij. In māib' me-
is nō adhesit macula. s. fraudis.
Et hec h3. v. digitos seu mo-
dos. ¶ Primus ē i' rez qd dita-
te dū. s. vna substantia vedit' pro
alia: vt vinū liphatuz p puro:
aur' vl' argētū archimiatū p
puro & hmōi. ¶ Secundus ē i' qstī-
tate: vt cū dant' dimiute men-
sur' vl' pōdera: puta vncie. xi. p
libra: vl' i vasis d' vio: oleo trī-
tico & hmōi: vl' i cānis d' pāno
lanco: lineo: & hmōi. ¶ Tertius
ē i' qlitate: vt cū vendit res de-
fectuosas: vt vinū: vl' caro cor

rupta pro bona: animal vicio-
sus & claudicans pro sano: non
diminuendo de precio: & mul-
to grauius esset vendendo res
nociuas & periculosam homi-
ni. **Quartus** est in precij in-
equalitate. vt cum venditur res
plus iusto precio quam valeat scien-
ter: vel cum multo minori precio
emittitur: quia venditor non cogno-
scit res: vel quia ducit maxima
necessitate. **Quintus** est in ga-
belle debite: vel pedagij sub-
tractione: videlicet quia occulte in-
troducitur res ad ciuitatem: vel af-
ferit vnum esse pro alio: vel mi-
noris quantitatatis vt minus sol-
uat. hi omnes tenentur satisfacere
secundum Theod. secunda secunda. q. lxxvij. &
Ray. De his omnibus habes
in secunda parte sum. ti. i. c. xvij.

Manus falsificatoria iob. v
Qui dissipat cogi-
tationes malignorum ne possint
manus eorum implere quod cepe-
runt manifestando. scilicet falsitates
eorum: & hec habet. v. digitos vel
modos. **Primus** est in pon-
deribus & mensuris faciendo vt
vtendo falsis. scilicet diminutis me-
suris in vendendo: & emendo
mensuris excessiuis: tenentur etiam
talibus de danis inde secutis il-
lis talibus. **Secundus** est in

falsis monetis: fabricando eas
falsas: vel incidendo: aut falsa-
tis & diminutis pro legitimis
scilicet vtendo. vltra preteritum te-
netur de danis lesis. **Terti-**
us est in bullis apostolicis: fal-
satis. vel per surreptiones ob-
tentis: cum. scilicet expressum est falsus
in supplicatione: vel omissum
illud exprimendo. quo enarra-
to non obtinuisset. **Beneficius**. n.
vel gratia sic obtenta non valet
vnde tenetur satisfacere de emo-
lumento per ipsas obtento.

Quartus est in instrumentis
& scripturis falsificatis vt te-
stamentis in quibus scribuntur
legata: aliter quam disponatur a
testatore: vel scriptore vbi ap-
parent debita & cassantur & hu-
iusmodi. **Quintus** est in falsis
partibus vt cum mulier concipit
per adulterium vel supponit si-
bilienum partus: que tenentur de
omnibus que consumit filius pu-
tatiuus de bonis mariti: & de
his que vt filio legitimo sibi
de hereditate relinquerent. si
si culpa: ceterum de iniur. & de his
in secunda parte sum. ti. i. c. xviii.

Manus proditoria: dicitur qua
ipse Christus Luc. xx. Ec-
ce manus tradentis me mecum est
in mensa. Non. n. fit prodicio

nisi per familiares. Et hec h3
v. digitos. ¶ **P**rimus est in ca-
stris: populis: et terris. qm̄ scili-
cet q̄s aufert a legitimo dño
et dat proditorie alteri qui ibi
ius nō hēt: talis tenet de om-
nib⁹ dānis idē secutis. ¶ **S**e-
cundus est in p̄sonis: qm̄ q̄s
tradit dñm suū: vel amicū in
manus inimici occidēdū: vel
redimēdū: vel impediēdū
a negocijs suis: tenet illis ad
omne iteresse. ¶ **T**ertius in
reb⁹ qm̄ pecunias vel alia bo-
na sui dñi vel amici procurat
devenire ad man⁹ inimicorū:
aut cū associat se cum aliquo
ut ducat ad locū ubi spoliēt.
¶ **Q**uartus est qm̄ secreta re-
velat sui dñi ut damnificet:
vel advocatus secreta cause
quā defendit: adversario pan-
dit: ut se possit defendē: tenet
de dānis. et de iniur. c. si cul-
pa: et de his in sc̄da pte sum.
ti. j. c. xxiij. ¶ **Q**uintus. s. cū q̄s
vitur infidijs nō servādo pa-
cta p̄missa: etiā si esset hostis:
dūmodo et ipse ei fuat fidem
et nō alias: ut. xxiij. q. j. c. noli.

Danus simoniaca. Et
de hac. iij. Re-
gum. c. xiiij. Quicūq; volebat
implebat manū suam. s. pecu-

nia quam dabat et fiebat sa-
cerdos. Et hec hēt. v. digitos.
¶ **P**rimus est accipere pecu-
niam v̄l alia tēporalia pro sa-
cramētis aut beneficijs cōse-
cratis vel collatis per modū
precij non per modū elemo-
syne: et talem pecuniam reti-
nere nō potest: sed pauperib⁹
debet erogare: vel ecclesie in
cuius iniuriam data est. Tho.
sc̄da sc̄de. q. c. ¶ **S**ecūdus ac-
cipere pecuniaz appreciative
pro alijs reb⁹ sacris: ut eccle-
sijs: altarib⁹ cōsecratis: aqua
baptismali cōsecrata: olco sā-
cto: et reliquijs sanctorū: sepul-
turis loci sacri: iure patrona-
tus: ingressu religionis et huius
modi: talis pecunia non po-
test retineri: sed opz eam pau-
perib⁹ erogare vel ecclesie p̄
qua ē cōmissa simonia. ¶ **T**er-
tius est pro spiritualibus exer-
citijs: ut pro p̄dicādo: orando
visitando: eligendo: cōfirmā-
do: a correctiōe desistēdo. cu-
ram animarū excedendo: cō-
secrando: et h̄mōi alia recipi-
endo pecuniam exactiue: vel
pactionaliter: v̄l appreciative
tenet pauperib⁹ erogare: vel
ecclesie in cuius iniuria data
est. S3 si per modū elemosy

ne. sibi retinere potest: sibi da-
 ta. **Q**uartus est qñ accipit
 bñficiū simplex: vel curatū
 aut dignitatē simōiace: qz te-
 net resignare: z fruct⁹ ide per-
 ceptos restituere: et sumptos
 deductis expen. factis in utili-
 tatem bñficij illi⁹ etiā pro fru-
 ctib⁹ colligendis. **Q**uintus
 est de mediatorib⁹ ad pcurā-
 dum offm vel beneficiū eccle-
 siasticum vel aliqd spūale hi
 tenentur pecuniā ppter hoc re-
 ceptam pauperib⁹ erogare.
 Nec oia Tho. scda scde. q. c.
 Ray. z Inno. De his i scda
 parte sum. xi. j. c. v. per totum.

Danus ^{ipeditōia. Eccl.}
 xij. De duplici
 corde z manib⁹ malefaciētib⁹
 i. ipedientib⁹ bona alioz. Et
 hec habet. v. digitos. **P**ri-
 m⁹ est qñ qd ipedit aliquē a
 cōsecutōe alicuius officij vel
 bñficij: z si iam illud erat p-
 secut⁹ z possidebat: z iniuste pro-
 curavit auferri sibi: tenet satisf-
 cere in totū. Si vero nōdū
 erat psecutus sed i via habē-
 di: tenet ad arbitriū boni viri
 Tho. scda scde. q. lxxi. ar. iiii. z
 Richar. i. iiii. di. xv. **S**ecū-
 dus est qñ ipedit fructus pro-
 uētuos alicui⁹ agri vel vinee

videlz effodiendo semina: de-
 struēdo vineas: arbores z hu-
 iusmodi q tenebit ad quantū
 estimabūtur fruct⁹ i illo du-
 bio valituri. Tho. scda scde
 vbi supra. Itē i. iiii. di. xv. q. i.
 ar. v. q. ij. Tenēdo etiā colum-
 barias z nō sufficiēter pasce-
 do colūbos vñ damnuz ife-
 runt semibus vel fructib⁹: te-
 netur de dānis. **P**e. de pal.
 in. iiii. dist. xv. q. ii. ar. i. in fine.
Tertius est de his q faciūt
 statuta vel capitula ne vsure
 solute possint repeti: vñ q pos-
 sint homines cogi ad soluēdū
 Et qui iudicāt fm ea. vñ etiā
 sine statutis dant sniaz q sol-
 uant vsure vel solute nō repe-
 tant: hi tenentur ad restituēdū
 ea si vsurarii nō restituāt. Im-
 pediūt. n. restitutionē. xi. q. iiii.
 c. qui p̄sentit. **Q**uart⁹ ē de
 his qui dāt litteras emunito-
 rias debitorib⁹ iniuste: ne pos-
 sint cogi a creditorib⁹ ad sol-
 uēdū eis cū possint: hi tenē-
 tur illis de illis dānis. **Q**ui-
 tus est de iniuste ipedientib⁹
 ne qd possit erequi negocia
 sua honesta: occultando instru-
 mēta: vel scripturas per que
 manifestat ius suū: vel ipediē-
 tes ne qd accedat ad iudices

ecclesiasticū in causa qua potest ubi sibi fieret iustitia: vel aliter iniuste et malitiose impediens iter suū ad iudiciū vel ad negocia sua: vñ recipit dānum: et de his tenetur.

Manus luforia: de q̄ p̄t intelligi illd̄ Job. xxxi. Si. i. non osculatus sum manū meā in abscondito. Lufor. n. cū vicit: attribuit manū industrie. Vñ aliquñ osculata ē vt cām lueri. Et hec h3. v. digitos. ¶ Primus cū decipit in ludo: videlz per falsos cartillos: aut chartas dicēdo mendacium et sic vicit tenetur. n. restituere decepto. ¶ Secundus est qñ vicit alijs qui alienare nō possunt: vt sunt serui filij familias precipue pupilli: vxores: religiosi: et hmoī. Hec opz restituere illis qui hñt curam illoz. ¶ Tertius qñ vincit ei: quē iduxit ad ludēdū multa ipoztunitate: cū n̄ vellet ludere vel volentē a ludo recedere inuitū detinet: tenet restituere. ¶ Quartus qñ vicit in loco vbi phibetur ludus et per leges mādatur fieri restitutio: que nec per dissuetudinē sunt abrogate: et tñc et tenet restituere pdēti s3 Tho.

scda scde. q. xxij. ar. vij. Ric. i. iij. di. xv. circa finē Ray. In no. et alios. ¶ Quis ē qñ vincit in locis vbi nō phibet ludus: vel si phibet: leges sunt abrogate p̄ priā cōsuetudinē et tñc d3 pauperib9 errogare. Vtrū vero de necessitate vñ de honestate: vide i. ij. p. sum. ti. i. c. xxij. de ludo. ibi plene.

Manus locatōis et ducōis vitiosa. De hac deut. xxij. Videbit q̄ ifirmata sit manū. i. d̄ficiēs op9 i locatōe et ducēdo. Et h3. v. digitos. ¶ Primus qñ qs locat alteri rē vitiosaz sciens: vt equū claudicantē: vel domū ruiturā: q̄ tenet de dāno ide secuto illi tali. ¶ Scd̄s est qñ nimis notabilr exigit p̄ciā de re locata: domo agro et hmoī vel qñ aufert ab eo rē locatā sine cā rōabili añ tps cōsuetū: tenetur. n. ei de dāno Ray. ¶ Tertius qñ ducit qs aliu3 ad operādū nimis paruo p̄cio notabiliter: vel d̄bitā mercedez nimis tardat dare cum potest: vñ ille recipit dānum. vel loco pecunie debite dat sibi res quas oportet eū vendere minori p̄cio q̄ debet habere. ¶ Quartus si cō

Ductus ad operam ex festina
tia vel negligētia nō fideliter
est opatus & bene: vnde sequi
tur dānū ei. ¶ **Quit⁹** qñ ma
le tractavit rez sibi locatā. vt
domū vel agrū: pmittēdo de
struere: vel equos boues ni
mis fatigando & hmōi tenet
talis de hmōi dānis ad arbi
trium boni viri Kay. in sum.
¶ **Vasallus** at qui bōa que
hēt in feudū a dño male tra
ctat ex malicia vel negligētia
tenet de dānis: & de his in se
cūda pte sum. l. i. c. xvij. §. viij.
& in. iij. parte. ti. viij. c. iij.

Danus turpiter lucrato
ria: d̄ qua Isa. i.
dñs ait. **Dan⁹** vestre plene
sunt sanguine. i. turpibus lu
cris. Et h̄ habet. v. digitos.
¶ **Prim⁹** est lucrū ex opere
carnali: vt meretricio: lenoci
nio: concubinato: adulterio: &
hmōi. ¶ **Secūsus** est ex arte vl
actu p̄hibito lucrari: vt ex ar
te mutuādi: vl̄ faciēdi rarillos
chartas: fucos: torneamenta:
histrionatu: turpi: fuiēdo vsu
rario i numerādo pecuniam
ad vsurā: & scribēdo & hmōi i
faciēdo indiuationes: incā
tationes: & hmōi in scribēdo
instrumēta in fraudē vsurarū

¶ **Tertius** est lucrando tem
pore p̄hibito: vt diebus festi
uis vēdēdo & emēdo sine ne
cessitate: scribēdo: vl̄ alia ope
ra ob lucrū faciēdo. ¶ **Quar
tus** est negociari in locis pro
hibitis: vt in ecclesijs vēden
do vel emēdo vel etiā mittē
do ad terras sarracenoꝝ: vel
portādo arma vel ligamina:
vel victualia & quecūq; mer
cimonia sine licētia pape: te
netur illud qđ lucratus est &
tantū dē de suo mittere in sub
sidiū terre sancte. ¶ **Quitus**
est ex itentione mere cupidi
tatis vacare negociationi. vel
intentione itroducēdi carissi
am: hī oēs debent acquisita
pauperibus erogare: magis
tamē ex honestate & consilio q̄
ex necessitate. xiiij. q. v. c. g. ha
betis: & de his in secūda par
te summe ti. j. c. xiiij.

Danus detractoria ps.
Eruē. i. de⁹ de
māu canis. i. detractoris aiaz
meā. i. vita puer. xvij. **Dors**
& vita i manib⁹ detractorie li
gue. Et h̄. v. digitos. ¶ **Pr
mus** est cū quis accusat ali
quez de falso. & conuictus de
crimine dēnatur: talis ei te
netur satisfacere: nō quidem

Detegendo falsitatem postquam est punitus reus: quod sibi immineret periculum persone: et illi iam punito non satisfacere: sed aliter ad arbitrium boni viri. Antequam puniatur: debet detegere falsitatem vel desistere ab accusatioe. ¶ Secundus est qui ex iudicio infamat aliquem de crimine. sciens non esse: vex vel nesciens si est verus: quod tenetur illis quibus dixit. declarare se falsum dixisse. nisi sibi ex hoc immineret magnus periculum vite et honoris. Nam tunc aliter prout potest: debet satisfacere: vel cum libellos famosos super crimine de eo proponit: vel cantilenas: quod peius est. ¶ Tertius est qui aliquod crimen commissum vere ab alio: auget aliquid aliud notabile quod est falsum: ut cum dicit se vel alius turpia colloquia vel gestus habuisse cum aliqua. sed et carnalem copulam: vel et cum alij dicunt de eo turpitudinem cum aliquo agere. tacet studiose: vel aliquo signa facit ut credat verum esse quod non est: et talis tenetur ad declarandum falsum esse. ¶ Quartus est cum dicit aliquod crimen alterius referens se audisse quod occultum est: et ignoratur si est

verum: et talis quomodo satisfacere debeat habeas in se. c. para. iij. videlicet de tertia damnificatione. ¶ Quintus est cum dicit crimen alterius vere perpetratum: sed occultum et talis debet et famam restituere pro ut potest vel et cum dicit contumeliam in presentia aliorum. et talis debet petere. veniam vel aliter se cum eis reconciliare.

Manus persone lesoria. ¶ Dich. vij. Vir frater suam venam ad motum: malum manuum suarum dicit bonum et habet v. digitos. ¶ Primus est auferendo vitam: occidendo alium iniuste. id est iudicium ordinarium: et talis tenetur pro ut dicit in. c. se para. ij. de damno inde secuto. ¶ Secundus est mutilatio membrum iniuriose: et tenetur de expensis in medicis: et medicinis: et de lucro perduto si ex mutilatione non potest laborare. ¶ Tertius est vulneratio: vel percussio iniuste scit ut tollendo sospitate et tenetur ad damna inde secuta ei. ¶ Quartus in carceraendo et sic tollendo ei libertatem: quod faciendo absque rationabili causa tenetur de damno quod inde sequitur. ¶ Secundus si faciat quod ei debito ut sibi cum soluat. ¶ Quintus cum

mittit in exilium vel confinia
 iniuste et per hoc auferit ei pa-
 triam: et omne danū qđ inde
 recipit qđ cōiter est multum
 tenetur ei satisfacere.

Manus aiaz p̄datoris:
 et de hac sap. 1.
 Impij manib⁹ et verbis mō-
 tē accersiūt. Et hz. v. digitos
 seu modos. ¶ Prim⁹ est qñ
 volētes igredi religionez ad
 fuiendū deo aliq̄s reuocat:
 vel iā igressuz psuadēdo edu-
 cit: tenetur hic illuz reducere
 quātū in eo est: vel se: vel aliū
 ponere in religionē s̄z. De.
 de palu. in. iiii. di. xv. q. ij. ar. ij.
 ¶ Secūdus qñ quis psuadet
 alicui aliqđ criminale blandi-
 endo vt d̄cipiat: et multo ma-
 gis qñ quis auferit alicui vir-
 ginitatē. c̄r̄ m̄rimoniū: et d̄z
 eam ducere in vxorē: vel eaz
 dotare si pōt: de hoc infra in
 c. sequēti. ¶ Tertius est qñ q̄s
 suo sermone trahit ad errozē
 fidei: vt faciunt heretici disse-
 minantes falsaz doctrinā: et
 hi tenētur reuocare. ¶ Quar-
 tus est cum p̄lati vel patressa-
 milias ex sua negligētia p̄mit-
 tunt suū gregē perire nō cor-
 rigentes et admonētes: et mul-
 to plus cū suis malis exēplis

eos ad mala prouocāt: tenen-
 tur. n. eos corrigere. ij. q. i. c. sce-
 lus. ¶ Quintus cū hoies suis
 prauis actib⁹. alios scandali-
 zant: vt mulieres suis ornati-
 b⁹: et alij tripudijs: alij ludis
 rixis ac blasphemijs. et hi de-
 bent satisfacere p̄nia et bonis
 actibus edificando: quos pri-
 us scandalizauerant.

¶ Capitulū scōz de restitutio-
 nib⁹ in quo oñditur quid et
 quantum sit restituendum.

¶ Circa autē ipsaz resti-
 tutionē sunt, viij. vidē-
 da q̄ in hoc versu cō-
 tinentur. Quis: quid: vbi: per
 quos: cui: cur: quō: qñ. Et qđ
 de p̄mo dictū est supra in. c.
 p̄cedenti: iō primo omissio: vi-
 dendū est de alijs. Quantuz
 igitur ad s̄z. s. quid sit restitu-
 endum et quantū. Scienduz
 qđ ablatū si pōt. xiii. q. vi. c. si
 res. Et si est aliquid fructifi-
 cans. etiaz fructus ei⁹: vel ali-
 ter satisfaciēdū qñ id restitui
 nō potest. S̄z pro huiusmōi
 declaratione sciendū qđ dam-
 num pōt quadrupliciter infer-
 ri. ¶ Primo quo ad animā.
 auferendo ei virtutes infusas
 et morales. ¶ Secūdo quo ad
 corpus. inferendo ei lesiones

corporales. Tertio quo ad honore & famam per vituperationes verbales. Quarto quo ad subam: per actiones criminales. Quantum ad primum: notandum est quod quibus nemo possit esse causa sufficiens peccati alteri: nec per consequens ei auferre virtutes directe: & efficaciter: quia voluntas cogi non potest. ubi consistit peccatum. propter quod dicit Ambrosius. Non est quod cuius nostras ascribamus eorumnam. Nemo enim tenetur ad culpam: nisi propria voluntate deflexerit. xv. q. i. c. non est: potest tamen aliquis esse alteri occasio magna peccati. & decretalis dicit. Qui occasionez damni dat. damnum dedisse videtur. c. Si culpa. ex de iniur. & dam. da. Potest autem aliquis esse occasio damni alterius quadrupliciter. Primo verbo suo: inducendo alterum ad peccatum secundo a meliori bono retrahendo. tertio malo exemplo scandalizando. quarto virginem seductorie deflorando. Quantum ad primum inducit quis alium ad peccatum verbo suadendo: consulendo: recipiendo id quod est mortale

& tunc est occasio peccationis illius quod per hoc auferuntur illi gratia & virtutes ab anima. Unde Augustinus. Si fratri tuo male persuades: occidis. scilicet illum quo ad animam. De pe. di. i. c. noli. Et talis damnificans secundum Scotum in iij. di. xv. q. iij. tenetur restituere damnum modo sibi possibili. scilicet inducendo eum efficaciter ad penitentiam & ad virtutes siue actus virtuosos. Et si sola inductio per verba non sufficit: quod facilius est pervertere quam convertere: tenetur quantum potest per orationes suas & ab alijs procuratis: & per aliorum suasiones efficaces: dum tamen illis non prodatur peccatum occultum predictum. Quantum ad secundum. scilicet reuocando aliquem a meliori bono fit hoc damnum alteri cum reuocat eum a religione in qua perfectius vivit quam in seculo: & talis damnificans tenetur ipsum reuocatum ab eo. reducere ad ingressum vel reversionem ad religionem. Nam secundum De. d. pal. i. iij. di. xv. q. ij. ar. ii. non solum ille qui inducit perfectum ad egressum religionis tenetur ad inducendum ipsum ad ingressum religionis vel ad reuertendum: sed etiam qui trahit illum qui volebat ingredi nec tamen in

trauerat tenetur illum inducere ad ingrediendum. Quid si ille nollet intrare: tenetur alius eque idoneus procurare. Quid si non possit: tenetur ipse intrare: quod intelligens Ray. postea magister ordinis predicatorum qui auerterat quidam ab ingressu religionis: pro eo intravit. Ratio est quod abstulit domino seruum suum nouitium vel intraturum. Nec Ide. ubi supra. Sed Sco. dicit hoc esse verum de obligato ad religionem obligatoe professionis non autem de eo qui erat dispositus ad intrandum nec tamen intrauerat. Ratio diuersitatis est quod interest inter habere et prope esse habere. Unde non tenetur ad tantam restitutionem religioni: ad quantum teneretur si iuisset in religionem. sed tenetur ad aliqualem restitutionem. scilicet aliqualem inductionem illius vel alterius equalentis ad ingressum religionis. Nec Sco. i. iij. di. xv. q. iij. in fine. Idem videtur dicendum de eo qui auertit nouitium religionem iam ingressum animo permanendi: sicut de professore. Nam talis obligatur religioni saltem in genere. Et hoc intelligendum est: si retraxerit illum intentione dandificandi religionem: tunc non tenetur

religioni. Si autem hoc fecit intentione consulendi proprie utilitati sue sine fraude: non tenetur religioni: quo ad eum qui nondum intravit: sed ipsi persone quam retraxit: persuasioibus et alijs bonis spiritualibus ad equalentiam eorum in quibus dandificauit. Nec Sco. ubi supra. Et si autem quis auerteret aliquem a religionis ingressu: non simpliciter sed ab eo ubi dissolute viuunt intendens providere salutem illius: in nullo tenetur. ar. xiiij. q. v. c. de occidendis. Et ex his patet sed Jo. de rip. in quodam tractatu de peccatis. Quid dicendum sit de his qui scholares retrahunt et subtrahunt doctoribus cum quibus audiunt: quod aut hoc faciunt in odium doctorum vel volentes sibi providere. vel alijs providere. vel volentes scholaribus providere. Si primo modo: aut subtrahit scholarum quia intrabat scholas: et tunc tenetur doctori ad restitutionem salarii et honorum sibi subtracti. Si est doctor cui talis subtrahitur sit melior quam ille cui eum procurat tenetur tali pro quanto utilitate scie sibi subtraxit. Si autem nondum scholas intravit: sed intrare disponebat: non tamen tenetur: sed obligetur scholarum inducere

re ut redeat ad p̄mū. Si autē hoc facit volendo sibi p̄uidere: puta est doctor et vult sibi de scholarib⁹ p̄uidere: si h̄ sine fraude facit: et scholaris nōdū se dederit alij doctori: nō credo euz in aliquo obligari. cuz cuilibet sit licituz modo licito et debito procurare utilitatez suam. Aliter nō credo sibi licere. Si autē hoc facit volens alij p̄uidere. sicut q̄n scholaris alicui⁹ doctoris subtrahere conat̄ scholares alijs doctoribus ut itrent euz doctore suo: in hoc soluz honore et utilitatez sui doctoris intēdens si subtrahat intransitē cū alio doctore: credo ip̄m obligari: nisi forte illi⁹ doctori cui subtrahit. eū in sufficiētia et scholar̄ aliq̄ sp̄alis cura qua sibi tenet excuset. Si autē retrahat intrare volentē cū ex hoc. nullo ius doctori sit acquisitū et h̄ facit sine fraude: nō credo eum doctori in aliquo obligari. Obligatur autē scholari: si eum retrahat ne audiat meliores. Si autē hoc facit utilitati scholaris volens p̄sulere: et super hoc a scholare regit⁹ p̄sulit q̄ audiat aliū doctore meliores: bñ facit. Et dicta in his

casibus: sunt ceteris paribus intelligenda. Iste. n. casus est ita varijs modis circūstātilis: q̄ vix pōt dari certa regula. Nec ille. ¶ Quātū ad tertiu⁹. s. damnificādo alios suo malo exēplo sicut scādalizant prelati subditos suos: p̄p̄is et lasciujs et alijs malis moribus suis: mulieres suis superfluis ornatib⁹ et fucis: et tripudijs: et alijs manifeste peccātes et p̄cipue q̄n hoc itendunt vel cōtemnunt seu parvipendūt scandalū aliorū: p̄pter qd̄ alij ruunt in diuersa vitia: de quibus in euāgelio. De mūdo et scandalis: tales tenētur ad satisfaciēdū bonis exēplis manifestis. Non autē tenētur ob hoc ad aliquā publicā p̄niam ut dicit Alb. s. ad edificanduz alios bonis exēplis manifestis sicut scādalizauerūt per mala manifesta. ¶ Quātū ad. iiii. s. de seducente virginē et corrupēte eē matrimoniū d̄r Ero. xiiij. Qui seduē virginē et dormit cum ea dotabit eā: et habebit eam vxorē aut reddet ei iuxta modū dotis quē virgines solent accipere. Dānicauit enim talis illā in castitate virginali: auferendo ei

salteꝛ ad restitutionē castita-
tis cōiugalis: accipiēdo eam
in vxorē vel dotando. Et si q̄
dē p̄misset eā ducere i vxo-
rē: tenet ad hoc ē rōne p̄mis-
sionis nisi eēt nimis disparis
p̄ditionis: vnde fraus potuit
dephēdi: z tūc satisfaciāt ad
arbitriū boni viri. Et idē for-
ti⁹ q̄ violētavit eā. Quāuis
autē p̄ceptū legis mosaice al-
legatū: sit iudiciale: z inquātū
ad hoc nō obliget: tū inq̄tuz
sumptum est p̄ statuto ab ec-
clesia vel aliqua ciuitate obli-
gat: sicut patet extra d. iur. z
dā. da. ca. Si culpa. c. j. z. c. se.
¶ De secunda dānificatione
que. s. fit corpori p̄ lesionē. Ad-
uertēdū ē q̄ q̄tuor mōis cō-
tingit. s. p̄ occisionē: p̄ mutila-
tionē: p̄ p̄cussionē. z p̄ i carce-
rationē. Si ergo fiat dānum
p̄mo mō fm̄ Sco. in. iij. di.
xv. q. iij. p̄t satisfacere sustinē-
do penā talionis a iudice nō
a se: nec ē tenet iudici se offer-
re: s̄ captuz nō licet se defen-
dere: aut carcerē ifringere. s̄
iuenta opportunitate licet fu-
gere: s̄ Tho. fa. se. q. lxx. ar.
iij. z Den. z condēnatus de-
bet patiēter mōtē ferf. ¶ Est
z ali⁹ modus fm̄ Sco. vbi su-

p̄a sibi utilis ad satisfaciēdū
q̄uis ad hoc nō teneat neces-
sario: vt. s. exponat vitā suā in
cā iusti belli: vel p̄ inimicos fi-
dei z ecclesie p̄ restitutōe seu
satisfactionē fiēda illi: cui⁹ vi-
tā abstulit. S̄ si nec hoc vult
facere: tenet ad satisfactionē
sp̄ualem p̄ aia occisi: vt ad sa-
ciēdas elemosynas p̄ co: vel
ad sumēdā aliquā peregrina-
tionē ad limia apostolorū: vel
sancti Jacobi z h̄mōi p̄ aia
eius: z p̄curādo aliorū orōnes
inq̄tū p̄t. Nec hoc sufficit
Sed si interfectus habuisset
aliquos. vt p̄res z matrē: fili-
os z h̄mōi: q̄s opib⁹ manuz
suarū sustētabat: tenet interse-
ctor oib⁹ illis ad tm̄ q̄tū illis
abstulit subsidij. p̄ occisionē
eius. Insuper occisor tenet pla-
care lesol q̄tū p̄t. Nec Sco.
i. iij. di. xv. q. iij. ¶ Quantum
ad fm̄. s. de mutilatione dicit
idē Sco. q̄ p̄ h̄mōi: nō ē sta-
tuta aliq̄ pena in ecclesia nisi
pecuniaria: z ista debz r̄ndē
nō solū dāno q̄d itulit p̄ mu-
tilationē p̄ toto tēpore futu-
ro q̄ vsur⁹ esset q̄s mēbro ab-
sciso: s̄ ēt expēsis appositis i
curatione. vt h̄r c̄ de iniur. z
dā. da. ca. Et vltra hoc tenet

ad placationem lesi quantum in ipso est. et consolationem ipsi afflicti que afflictio perpetua est. Plus est ponderanda est mutilatio pauperis quam diuitis: si magis egebat parte abscisa ad victum necessarium: puta si abscisa esset manus dextra scriptori qui de illa arte vivebat. tunc enim magis tenet. ¶ Quatum ad tertium: ut deum optime ipso fuisse satisfactionem. scilicet in lesione: vel percussione: vel vulneratione corporali. Ex. xxi. ubi dicitur. Si rixati fuerint viri et percussit alter primum suum lapide vel pugno et ille mortuus non fuerit: sed iacuerit in lecto: si surrexerit et ambulaverit super baculum suum: in nocens erit qui percussit. scilicet a mortis pena sustinenda: ita tamen quod operas quas interim sic neglexerit impeditus percussura: et impensas in medicos restituat: cui pene addenda est reconciliatio quantum in eo est. ¶ Quatum ad satisfactionem de iiii. lesione. scilicet incarceratione: vel detentione. sciendum quod ultra reconciliationem et veniam petitam lesio: fiet satisfactio iniurie: puta sapiens determinabit. Et si lesus plus vellet exigere quam deberet: ad illud plus non tenet ledens: ut illum re-

conciliet. Nec Sco. Sed beatus Tho. 2a 2e. q. lxxi. ar. ii. et iii. d. xv. q. i. ar. v. dicit quod in omnibus dānis: ubi nec in se nec in equalēti potest fieri restitutio: ut mutilatione membrum: et huiusmodi satisfactio fiet per recompensationem ad arbitrium boni viri. Idem. ¶ Dul. Et quod exilium reputatur ut quidam carcer in iure: ideo qui mittit aliquem in exilium. vel confinium quod est exilium ad tempus iniustitiam ipse quam omnes huiusmodi dantes auxilium aut consilium efficiat ad hoc: tenentur exulanti de omni dāno inde secuto et hoc ad satisfactionem. ar. ex de homi. c. sicut dignum: et xi. q. iii. c. qui consentit. ¶ De tertia dānificatione. scilicet in fama et bonore sciendum quod iiii. modis potest contingere. scilicet per contumelie illationem: per detractionem: per detractionis ab alijs facte recitationem. per veritatis negationem: cum quis accusatur iuste. ¶ Quatum ad primum: dicitur quis contumeliari: alteri: seu contumeliam in errore. cum privatim ei vel coram alijs in faciem dicit contumeliam importate notabilem defectum culpe: vocando cum latronem: lenonem: proditorem:

adulterum: et hinc vel cum dicit verba expmentia defectu nature: ut cum dicit intendens in de iuriari: ut vocado strabone: vel illegitimum et hinc. quod proprie dicitur iurium. Quando igitur quod hoc facit a iuriam: ultra offensam mortalem: tenet satisfaccere primo sic leso: et ipsius placare quantum potest. petendo veniam: vel alio modo: et hoc vel in privato vel publico: secundum quod ipse privatim vel publice iniuriam intulit seu contumeliam. Nam si in publico contumeliam intulit et hoc contumeliam requirit: ut in publico veniam petat: tenet ad hoc. Et si in ipsa contumelia aliquid criminale falso expressit: tenet contra illis quod hoc audierunt exprimere se falsum dixisse. Augu. Vbi peccatum ortum fuerit: ibi moriatur. ij. q. i. c. si peccauerit. Verum si pater subdito: pater filio: vir uxori magister discipulo dominus suo dicit verba contumeliosa. faciens hoc ex correctione: non tenet petere veniam a tali: sed Augu. i. regula dicente de pateris. Si ipsi modum vos excessisse sentitis non a vobis erigitur ut a vobis subditis veniam postuletis etc. Sed si hoc faceret multum iuriose et liuore vindicte:

tunc tenent prelati subdito petere veniam et reconciliare lesus secundum Ray. Idem tenet glo. in c. qm. lxxvi. di. Verum si contumelia recipiens in verbis: post contumeliam domesticam conuersatur cum contumeliam et familiariter. ut ostendere sibi remissam iniuriam et reconciliatum fore et consequenter non tenentur alii ad petendam veniam sed Durandus in summa. ¶ Quantum ad secundum danum. scilicet per detractionem: hoc contingit fieri principaliter duobus modis. ¶ Primo imponendo alicui secundum crimine verbo: calumnia: vel famoso libello. Et talis tenet illis coram quibus detrahit: declarare se falsum dixisse: quantumcumque exinde exurgat erubescencia et confusio: nisi ex hoc immineret ei magnum periculum vite: vel aliquod magnum inconueniens sequeret. Et si nouerit quod his cuius famam abstulit sciuerit detractorem ipsum: tenet detrahens proponere cum infamato per eum de iniuria sibi facta et veniam postulari in propria persona si audeat: vel per alium si per se apte non potest. Sed si ignorat diffamatus detrahentem: reconciliet ei: tacito nomine suo. ¶ Secundo modo contingit fieri detractio: dicendo

aliquod criminale de alio indu-
 ctivum infamie coram alijs sive vere
 perpetratum: occultum tamen: sive modo in-
 iusto sive debitum ordinem: talis te-
 netur famam restituere infama-
 to quantum potest sine mendacio tamen,
 ut scilicet non dicat mendaciose se il-
 lum infamasse: sed dicat se male
 dixisse et iniuste diffamasse: vel
 alio congruo modo: ut non creda-
 tis ipsum esse tale: male dixi. et
 stulte locutus sum et huiusmodi. Ad-
 dit Hostien. et dicit hoc sua-
 dum: nisi ex tali publica reco-
 gnitione: ille infamatus: amplius
 infamaretur. Et Vul. ad hoc est
 addit quod non tenetur quando peri-
 culum sibi imminet ex potentia ad-
 versarii. Videtur insuper et hoc
 suadum. quando crimen quod prius erat
 occultum: post detractionem: scilicet
 est manifestum per alium modum quam
 per verba illius: non tenetur ad
 huiusmodi restitutionem. Quia etiam
 non potest quod famam restituat sive
 Tho. 2a 2e. q. lxxij. ar. ij. debet
 per alium modum recompensare dan-
 num illi. Vnde si quis crimen ali-
 cuius occultum revelat: non ex
 odio vel ex loquacitate: sed ex cha-
 ritate vel iustitia: vel ex neces-
 sitate: puta dicit ecclesie secundum
 ordinem fraterne correctionis.
 vel accusat eum coram iudice: vel

dicit confessori cum non possit ali-
 ter peccatum suum sufficienter decla-
 rare. vel et ut confessor oret et
 admoneat illum: vel prelo ut
 melius sibi provideat et gregi
 suo: talis non tenetur ad fame
 restitutionem sive De. de tara.
 Ray. et Umber. Quantum
 ad tertium danum scilicet recitatio de-
 tractiones auditas coram alijs non
 expressis asserendo: nec tanquam cer-
 tum dicendo: sed quod audiuit tale
 vel tale crimen de aliquo quod
 nescitur ab auditoribus. dicit
 Sco. in. iij. di. xv. q. iij. ar. i. quod
 talis incaute sic loquens de
 alio scilicet crimine: dicendo forte
 ille fecit hoc certe potest esse quod
 fecerit: aut dicendo ego audiui
 quod ille hoc fecit: nisi ille ostendat
 aliquam certitudinem maiorem quam
 ex relatione communi: non auferit ex
 natura actus: illi famam in opinio-
 ne audientium: quia sive illi firmiter
 concipiunt. et credunt illam de quo
 est sermo criminisum leues
 sunt: quia quod cito credit levis est cor-
 de. Eccle. xix. Verumtamen quia a
 scandalo pusilloz cavere oportet
 iuxta illud Matth. xvij.
 Qui scandalizaverit unum de
 pusillis istis qui in me credunt
 expedit ei suspendatur mola
 asinaria in collo eius et demer-

gatur in profundum) et multi sunt tales pusilli et leues: ideo periculosus est coram eis talia audita referre. Et si hoc fiat intentione mala. scilicet ledendi famam eius: non facile potest excusari a mortali. Si autem fiat coram pusillis et leuibus ex inconsideratione: durum est dicere quod sit mortale. Et dicunt aliqui quod si quis ex tali relatione alicuius notam incurrisset infamie tenetur famam restituere coram illis quibus locutus est de illo. Sed si non est secuta infamia: non tenetur. ¶ Quantus ad quartum damnum. contingit hoc quando quis accusatus in iudicio de crimine quod commisit sed occulto: et non sufficienter probabili: negat se commisisse: et sic indirecte crimen imponit accusatori: ostendens eum in hoc esse mendacem. et notat eum de calumnia. Vbi dicit S. co. i. iiii. di. xv. q. iiii. quod negans sic: non tenetur retractare negationem suam quam negauit in publico verum crimen. Tenetur tamen per quedam verba sobria restituere famam illi accusati: quem indirecte notauit de calumnia: dicendo. Non habeatis eum pro calumniatore. Credo quod habuit

bonam intentionem in accusando et bonam. Contra cum quis accusatur ab alijs falso de aliquo crimine et ex dolore torture confessus est crimen: quod non commisit cum se infamauerit: tenetur in quantum potest declarare se falsum dixisse. Adagis enim tenetur quis diligere se consequenter conseruationem vite sue et fame quam alios. Et si et hoc sequeretur infamia. imo et mors accusatori: non ei imputatur: sed malitie ipsius accusatoris si aduertenter hoc fecit vel insipientie: si ex errore hoc fecit. Sibi ergo imputet. quia ad hoc indebite se posuit cum periculo alterius. Item nota sunt de. de tara. quod ex iniurijs illatis quibuscumque modis: solent tria oriri per ordinem in lesio. Primum est rancor in affectu. Secundum est signum rancoris in effectu. Tertium est actio contra iniuriam. Primum. scilicet rancor: est statim debet dimittere iniuriam. id est. nunquam habere. Secundum debet dimittere cum iniurians petit veniam. Et ista dimissio exterior non est aliud nisi quedam acceptatio satisfactionis: vel indicatio reconciliationis: verbo vel facto expressa: ut cum offen-

sus offendentes cleuat genu
 flexū añ eū: vel cum dīc dñs
 parcat vobis ⁊ hmōi. Tertiū
 aut. s. actionē de iniuria nō te-
 net dimittere nisi facta satis-
 factione. S; aduertēdū ē cir-
 ca signa rācoris. q; qdā sunt
 remota ⁊ qdā p̄p̄inqua q̄ in-
 gerūt p̄babilē suspicionē de
 rācore. vt cū aliq; nūq; vult i-
 iurianti loq; vel obuiās ei di-
 uertit ab eo: aut toruo vultu
 sp̄ aspīc eū ⁊ hmōi. Et ista si-
 gna nulli licet retinē nec añ
 nec post satisfactionē sibi fa-
 ctā: q; ab oī sp̄e mali abstinē-
 dū ē. s; ap̄l; . Unde talis nō
 d; talia signa facc̄: p̄ que cre-
 dat p̄babiliter esse i odio. Si
 gna vero remota sunt q̄ non
 igerūt de odio argumētum li-
 cet odiū sequeret: vt sunt sub-
 tractio familiaritat; ⁊ fuitio-
 rus aliquoz ⁊ familia. Et illa
 licet retinere oib;: siue post
 satisfactionē siue ante dūmō
 nō fiat malo aīo sed. p̄ maio-
 ris sui ⁊ alterius pacē. Mō at̄
 tenetur iniuriatus q̄rere pacē
 vel recōciliationē; iniuriātis
 ip̄o nō penitēte: nisi in cāu. s.
 cū crederet p̄babiliter q; pro-
 pter hoc liberaret aīam eius
 a mortali odio. ⁊ nō esset oc-

casio mali: puta q; ex hoc ini-
 iuriās supbiret vel audaciās
 sumeret similia faciēdi: vnde
 oñderet ex hoc iniuriatū aliis
 offendisse ⁊ hmōi. Nec om-
 nia Umberto in expositio-
 ne regule. Debet at̄ fieri satis-
 factio vl̄ restitutio fame q; ci-
 tius pōt: ⁊ adē oportunitas si-
 ne aliis periculis. ¶ De q̄rta
 dānificatione. s. rerū exteroz
 Notandū primo q; restituē-
 da est res raptā vel furata: vl̄
 alio mō vsurpatiuē bita in p̄-
 pria specie imo in indiuiduo si
 ipsa habetur. Nec pōt dari
 alia pro ea eiusdē bonitatis
 nisi forte pecunia) contra vo-
 luntatem domini ipsius rei.
 iii. q. i. c. Reintegranda sunt
 omnia spoliatis. Et hoc ve-
 rum nisi in casu cum vsurpa-
 tio rei aliene eēt occulta: ⁊ ex
 restitutiōe eius in sua specie
 detergeretur raptor. vel aliō
 inconueniens sequeret: tunc
 enim sufficeret dare precium
 eius. ¶ Secundo notandum
 q; si ipsa res male ablata pe-
 rijt morte: vt animal: vel sibi
 aufertur: nihilominus resti-
 tuere tenetur s̄m Raymū. ⁊
 alio. Si autē deteriorata est
 in bonitate. vel diminuta in

precio:supplendus est precium: qz debet restitui eiusdem boni-
 tatis fm Ray. Nam si equus
 vel bos ablatu: est penes ra-
 ptore debilitatus. ita vt existi-
 metur. v. florenoz qui prius va-
 lebat. r. restituet. x. no. v. Simi-
 lter si furatus est sextarium fru-
 menti valentem tunc solidos. xl.
 cum vero restituitur valet. xx.
 duo sextaria tenetur reddere
 vel. xl. solidos: nec sufficet red-
 dere sextarium s; Ray. et alios
 Immo si illo intermedio. scilicet
 iter usurpatione et restitutio-
 nem plus valuit quam tpe usur-
 pationis. illo pluri precio resti-
 tuet fm aliquos. Tenetur et
 raptor post restitutionem damni
 petere remissionem de iniuria
 saltim per interpositam personam:
 vel per se expresso nomine furis
 vel tacito: fm qz qualitas ne-
 gocij requirit. s. si est manife-
 stus vel occultus. Tertio no-
 ta si est res fructificans: tene-
 tur restituere rem cum omnibus
 fructibus inde perceptis et qui p-
 cipi potuissent a diligenti pos-
 sessor: puta usurpauit agrum al-
 terius: ex quo non percepit de
 fructibus nisi. xx. sextaria frumē-
 ti qz male fecit cultiuare: vbi
 xxx. precepisset diligens cultiva-

tor annuatim: talis restituere
 tenebitur non solum. xx. precepta
 sed. xxx. Similiter si equum fu-
 ratus est cum quo lucratus est
 mensatim florenum unum: vbi
 dominus lucratus fuisset unum cum
 dimidio: tenebitur restituere
 ad rationem unius floreni cum
 dimidio per mensem: et intelli-
 gitur hoc deductis expensis fa-
 ctis in utilitatem et conseruationem
 ipsius rei necessariis (non in
 superfluis) et expensis factis gra-
 colligendorum fructuum. Huius-
 modi. n. deducuntur ita a ma-
 lefidei quam a bonefidei possessore
 fm Ray. et Tho. secunda
 scilicet. q. lxxviii. ar. iij. Damna et
 que passus est dominus careria rei
 sue: tenetur satisfacere: et de iniur.
 et da. da. c. Si culpa. Tho. vbi
 super et Ray. Item quarto nota
 quod si plures concurrerent ad fur-
 tum. vel ad damnum aliquod facien-
 dum ita quod unus non faceret sine
 altero: quilibet tenetur in solidum
 id est ad totum damnum restituendum
 quousque fit illi satis factum in-
 tegre. Illo autem restaurato per
 unum illorum tenetur postea qui-
 bet eorum pro parte sua satisfacere
 ei qui totum restituit. fm
 Tho. Ray. Inno. Do. et Al.
 Et de ho. c. sic dignum. puta cum

duo vel plures vadunt ad furandum aliquid: ita quod unus non iret vel faceret sine altero: seu cum multi stipendiarii bellant iniuste: ita quod unus non faceret sine altero precipue in principibus: multi filii prestant ad faciendum extortiones: vel exponendum iniuste aliquem civem: ita quod sine assensu eorum non potuisset fieri: omnes tenentur in solidum. De hoc tamen plene habetur in secunda parte sum. ti. i. c. xij. ¶ Quinto non quod cum duobus vel pluribus existentibus heredibus usurarii vel raptoris. si alter factus est non solvendo. si unus est. tenetur in solidum. Si plures sunt: quilibet tenetur pro parte sua ad restituendum que usurarie et usurpative sunt accepta ab illo. scilicet usque ad quantitatem que pervenit ad illos de hereditate. Nam omnes res hereditarie obligate sunt extra de usur. c. tua. Concord. Hosti. Ber. et Bos. et Jo. an. Ad ultra autem quam precepit de hereditate predicti usurarii vel raptoris non tenentur: quous non esset per illa satisfactum in totum creditoribus usurarum vel rapine. ¶ Sexto non quod recipiens a religioso contra voluntatem superioris sui: tenetur illud restituere.

nisi in extrema necessitate illud recepisset: ar. xij. q. i. c. Non dicatis. Et recipiens ab ipso prelato religioso sine causa rationabili sed ex parentela vel turpitudine. tenetur ad restitutionem monasterio. Sicut religiosi et abbatibus. dotata nobiliter de bonis monasterii: tenentur restituere dotes. et vir eius etiam si hoc scit. nisi per modum elemosine moderate dotasset. ¶ Sed queritur utrum omne lucrum quod quis fecit ex re rapta: furata: vel per fenus acqisita: teneatur restituere: vel pauperibus erogare? Ad hoc respondetur per distinctionem. Aut. n. talis res est ex se fructificans que etiam sui usu non presumitur nec distrabitur ut ager: vinea: platea: pratium: domus: iumentum et homini: et de huiusmodi re debet restituere omne lucrum inde perceptum secundum Tho. prima secundae. q. lxxviii. ar. iij. et omnes alios. Aut talis res non est ex se fructificans: et eius usus est presumptio: ut granum: vinum: oleum et homini aut distractio: ut pecunia numerata: et circa hominum res: est triplex modus dicendi. Nam quidam dicunt quod omne lucrum inde perceptum debet restituere vel pauperibus erogari: quod radice

infecta nullus bonus fructus
 sequi potest: ut dicitur. j. q. j. c. Ser-
 tur. Quia ergo radix illius lucri
 sit usura vel rapina: videtur quod
 fructus vel lucrus exinde sit in-
 sectum et obnoxium restitutioni
 vel erogationi. Alii dicunt quod
 et si pecuniam raptam vel fene-
 brem teneat in dubio restituere:
 ac etiam damna que passus
 est is qui soluit usuram ex caren-
 tia ipsius pecunie solute: puta
 quod oportuit eum accipere ad usu-
 ram pro suis necessitatibus: vel
 vendere res suas multo mi-
 nori pretio quam valerent: lucrus
 tamen perceptum ex pecunia fene-
 bri per licita negocia non tene-
 tur restituere, vel erogari pau-
 peribus. Et hoc tenet Thomas. Sa-
 se. q. lxxviii. et Ric. in. iiii. di.
 xv. et De. de pal. in. iiii. di. xv.
 q. ii. arti. v. Jo. an. et Jo. cal. et
 Ab. i. c. h. de usuris. Et ad ra-
 tionem aliorum dici potest, quod radix
 iusti lucri non est rapina vel fe-
 nus: sed industria uteris ea. Ex
 se. n. illa pecunia nihil lucri at-
 tulisset: et sic non est radix infe-
 ctarum: quia industria de se est bona.
 Sed si illa pecunia male ac-
 quisita usus fuisset in fraudi-
 bus et in alijs illicitis acqui-
 sitionibus: tunc radice infecta te-

neretur. Alii dicunt ut La. d.
 ridol. in supradicto tractatu de
 usuris: quod lucrum ex tali pecu-
 nia acquisitum triformiter dividetur
 et unam quidem partem habebit
 usurarius ipse: videlicet tamen quantum
 debet expense labori et indu-
 strie: quod boni viri dirimentur ar-
 bitrio: partemque alias restituet
 creditori suo: qui. s. sibi dedit
 usuras habito respectu ad da-
 num quod ille sustinuit in bonis
 ex carentia illius pecunie ut di-
 cunt Thomas. ubi supra et sequa-
 ces. Residuum tanquam in certum
 dabitur pauperibus. Quod sic
 probatur. Idem est usurarius non
 debet remanere. nec. s. ex hoc pare-
 tur via usuris: et invitentur ho-
 mines ad peccandum: nec debet
 creditori restitui: quod tamen recipere
 ret usuras de sorte sua: ergo
 pauperibus est erogandum: quod re-
 gula est quod quando aliquid est eroga-
 andum et non apparet cui: illud
 est pauperibus dandum. ar. xiiii. q.
 v. Non sane Ray. etiam consulit
 quod post restitutionem solum usura-
 re recepte: petat usurarius abso-
 lutionem ab eo de alijs si tene-
 retur: ad cautelam. Adagne equi-
 tati vult inniti ista ultima opi-
 nio tamen sufficere videtur absolu-
 tio que dicitur a beato Thomas. cum alijs

in sua opi. ¶ Item queritur
 utrū manifesto usurario p̄stā
 te cautionē de usuris restituē
 dis: si ad p̄ces ei⁹ aliquis fide
 iubeat pro eo: teneat ipse fide
 iussor creditorib⁹ usurarū. vel
 ep̄o: vel pauperib⁹. ad restitu
 tionē omniū usurarū extortarū
 certarū ⁊ incertarū: Ad qd̄ rñ
 det Lau. ubi sup̄ dicēs: q̄ La
 pus cū plurib⁹ alijs doctorib⁹
 determinavit talē fideiussorē
 nō teneri ultra vires heredi
 tatis principalis. s. usurarij. et
 si se p̄ncipalem p̄stituisset. Et
 addit. Hanc etiā q̄onē dispu
 tavit. Pau. de leaza. ⁊ deter
 minavit q̄ nō obligatur fide
 iussor ultra facultates usura
 rij. h̄ito respectu ad t̄pus cau
 tionis: q̄ si t̄pe cautionis p̄n
 cipalis erat soluēdo: dato etiā
 q̄ facultates sint postea exhau
 ste nō restitutione usurarū nec
 eris alieni sed per alios mo
 dos fideiussor remanebit ad
 oia obligatus: licet. n. exceptio
 inopie p̄sit p̄ncipali: non tñ si
 deiussori. S; si t̄pe cautionis
 p̄ncipalis non erat soluēdo:
 non tenetur ultra vires p̄nci
 palis. Idē tñ Paulus distin
 guit inter fide iubētē pro cauē
 rē: ⁊ se obligantē ad restituti

onē usurarū et alia tā. In prio
 n. cāu nō tenet fideiussor ultra
 vires. q̄ nec ultra vires resti
 tuē vel cauē tenebat p̄ncipal.
 In sc̄do casu sec⁹: q̄ p̄ncipal
 ē obligat⁹ i solidū. s; h̄eat ex
 ceptiones inopie vel simile: q̄
 exceptio utpote p̄sonalis nō
 dirigitur ad fideiussorē. ¶ Itē
 nō fm Ric. in. iij. di. xv. q. v.
 ar. iij. in fine q̄ qui dānificat
 aliquē iniuste ⁊ in sua libertate
 s. iniuste p̄curādo eū redigi i
 s̄uitutē: tenetur se facere s̄uū
 pro eo: si nō p̄t eū aliter resti
 tuere libertati: nisi forte talis
 esset p̄ditio p̄sone que hoc dā
 nuz itulit: q̄ notabilr redūda
 ret in p̄iudiciū boni cōis: in q̄
 casu nō tenet se facere s̄uū: s;
 tenetur ad oē aliū iteresse ad
 arbitriū bōi viri. Quātūcūq;
 q̄ dānificaret aliquē in alijs
 possessōib⁹ nūq̄ tenet p̄ restō
 ne se facē s̄uū ei⁹ vl̄ alteri⁹: q̄
 vt dr. ff. de re. iu. libertas iesti
 mabil̄ res ē. Ad at̄ dr̄ Exo. xx
 ij. Si at̄ nō hūerit vñ reddat:
 venūdet̄ iudiciale p̄ceptū fuit
 vñ mō nō obligat. nec ille vbi
 ē. ¶ Itē q̄ em̄t i s̄uū vl̄ acillā
 q̄ ab initio cū fuit capt⁹ i bello
 iusto erat xp̄ian⁹ vl̄ xp̄iana (q̄
 uis h̄etica) libez dimitte d; nē

potest petere precium ab ipso seruo: sed ab eo a quo emit. si inuenit: alias sibi imputet. sicut et qui emit rem alienam ignoranter coperta veritate. dicit restituere domino eius: vel si ignorat dominum: pauperibus erogare: non sibi retinere. Si autem non erat christianus: sed sarracenus: turcus: vel tartarus et homini: talem in seruum emptum: vendere potest et postea baptizatum. Idem est certo tempore venienti ex furtio bito: cum libere dimittere: si tamen bene utitur libertate: non tamen necessarium. Item si quis impedit aliquem iniuste: ab officio: vel beneficio iam obtento: puta procurator sibi auferri ex aliqua sinistra causa: vel falsa. tenetur ad satisfactionem de toto secundum Thoma. secunda sede. q. lxxij. ar. iij. et Ric. in. iij. di. xv. Secundo si iuste hoc procurat: quia meretur priuari ex defectu suo. Sed si impedit a beneficio consequendo: non tenetur ad tamen quantum est beneficium: sed ad arbitrium boni viri secundum Thoma. ubi supra: et Ric. quod intelligendum videtur quasi hoc facit ex odio vel malicia. Nam si faceret ut sibi vel amico suo magis puidere quam illi: puta testator: alius vult legare ti. c. et ego

rogo quod magis leget mihi: vel cuidam persone mihi magis dilecte: et ille sic facit: talis secundum De. de pal. in. iij. di. xv. q. ij. ar. i. nulli tenetur: quia nulli aufert ius suum. Nam illi nullus ius erat acquisitum: et nemini facit iniuriam qui utitur iure suo. Cui libet. n. licet se. alteri commedere: ut donet sibi: vel leget. prope cum indiget. Item queritur utrum clerici teneant restituere illos fructus quos voluptuose consumunt non facientes seruitium in ecclesia. s. non officiantes vel officiando? Ric. secundum Arch. di. xliij. §. i. utique tenentur et hoc tripliciter. Primo ratione dati. Secundo ratione sacrilegii. Tertio ratione odij. Primo ratione dati. Nam illa bona tali ecclesie: ideo data sunt ut offerant preces et sacrificia pro ipsis qui dederunt: et ex residuo alimentur pauperes. Ad quod facit verbum Hieronymi dicentis. Tibi o sacerdos de altari viuere. non luxuriari permittitur. di. xliij. §. i. et qui hoc non facit infideliter agit. Secundo ratione sacrilegii: quia defraudant totam ecclesiam quam suis precibus et officiis iuuare deberent et ei prodesse: Unde Alexander papa. Ipse sacerdos

tes pro populo interpellant et peccata populi comedunt. qz precib⁹ suis ea delent. j. q. j. c. Ipsi. Tertio rōne odii qz p uocant irā dei ptra populu. Greg. Cū is qui displicet ad intercedendū mittit: irati animus pculdubio ad deteriora prouocat. di. xlix. §. j. qd̄ verū est qñ populus est in cā malitie sacerdotis. ¶ Sed quid si facit fuitiū ecclesie s; in mortali pscuerat: Rñ. Nō videt̄ teneri de fructibus. Et rō est qz et mali ministri orationes cōmunes. vt officiu; et misse: prosunt viuis et defunctis s; Tho. i. iij. di. xiiij. q. j. ar. j. q. v. Itē i. iij. q. lxxxij. vi. ¶ S; qd̄ de horis omissis: nūquid tenetur restaurar̄ totū? Rñ. s; Archi. Ex egrate dberet sibi iniūgi in pnia si posset: s; nō est necessariū. Sed in hoc est pnia arbitraria sic i alijs. Et idē vī sentire De. d. pa. i. iij. ¶ Capl³. iij. vbi sit fiēda r̄stō. ¶ Vantū ad tertiū pncipale. s. vbi fiēda est restitutio. Circa hoc distinguēdū: qz aut psona cui fienda est restitutio scit: aut ignorando sciri p̄t: aut oio ignoratur. Si aut scit: aut iquirē

do sciri potest ipse: vel heres eius (ipso mortuo) i loco vbi facta est rapina: usura: vel dā nū restitutio fiet: si vterq; ibi est: vel vbiq; adinuicē se veniunt creditor et debitor. Si at̄ alter est absens a loco vbi facta est usurpatio: vī dā nificatio: mittet̄ expēsis eius qui se absentavit de loco. Si igit̄ est abns is cui fienda est r̄stitutio: puta qz mutavit domiciliū. mittet sibi rez ablatā vel pecunias ipse qui abstulit expensis illi⁹ cui h; restituere. Si vero absētavit se a dicto loco is qui rez usurpavit: ipse suis pprijs expensis trāsmittet rē: vel pecuniā s; Hosti. et Jo. an. et hoc p talē modū qz nō detegat peccator si peccatum est occultū: ar. ij. q. j. c. Si peccauerit: vel et pōt creditori significari: precipue qñ est multū remotus a dbitore occulte vel manifeste: scōz qz expedit et fm qz creditor ordinar̄ vel de mittēda illa re: vī reseruāda: vel aliter dāda. sic agat dbitō: et liber erit. Si at̄ suo pprio motu rē illaz destinar̄: seu pecuniā dbitor: et i via periret vī auferret: sibi periret: qz adhuc teneret̄ ad sa-

rificiendum, sicut Jo. in glo.
 vel et si speratur cito venturus
 ad locum, potest sibi rem suam. Et
 sicut Tho. 2a 2ae q. 121. ar. 5. ad
 3. Item in 3. di. xv. q. 1. ar. 5. q.
 3. Host. Jo. an. in. eadem sacra
 deponere: vel alio tuto loco. Aut
 si res est parvi valoris: et cre-
 ditor distans multum et abundans
 fuerit, potest et sicut Dul. pro anima
 eius pauperibus erogari. Idem te-
 net glo. in. c. Luz tu. ex de usu.
 Si vero ignoratur: nec per-
 quirere inueniri potest: cui restituo
 fieri debet: tunc eroganda est res
 ablata vel pretium eius pauperibus
 pro anima illius in loco illo ubi fa-
 cta est usur: rapina: vel danum:
 vel in loco in quo habitat is cui
 fita est restitio. et hoc ideo. quia me-
 lius est quod vicini inde sentiant com-
 modum quam exire. tunc est quia verifi-
 mile est ibi repiri danum pas-
 sum vel heredem eius. Ita notat
 Host. Jo. an. et Jo. de ligna.
 vel saltem fiat talis erogatio: ad
 arbitrium dioecani loci ubi fa-
 ctum est danum: vel rapina sicut
 Ray. Si tamen non commode fieri
 possit in dicto loco: cum hoc non
 sit necessarium, potest tunc et debet ali-
 bi fieri sicut Dul. 53 et beatus
 Tho. ubi supra in huiusmodi casu:
 nil dicit de loco determinato

sed pro anima illius, cuius res
 erat: debet pauperibus erogari. Unde
 et Ad. Dgo. perit in utroque
 iure et. Frater Clarus dicebat:
 quod cum pauperes sint ut unus in
 brum in corpore ecclesie: nec ab
 hac unitate sequestrentur pro lo-
 corum distantia: sufficit si restituo in
 certorum detur quibuscumque pauperi-
 bus et alterius provincie quam ubi
 facta est rapina vel danum: et ma-
 xime qui magis sunt pauperes
 christi: et viliores ecclesie deitatis sa-
 luti animarum: et ex hoc appetit quod lo-
 cus non est de necessitate resti-
 tutiois: sed de congruentia. Idem et
 Sede. de senis. c. xxxij. operis sui
 Usure tamen icerte: extorte per ma-
 nifestos usurarios: quomodo debeant
 restitui et in quo loco et per quem
 dioecanum: habes in. ij. p. sum. ti.
 i. c. x. Et Quavis. n. quod habetur
 in isto. §. non pertinet ad ubi: sed
 magis ad quod: tamen hic nobiliter
 queritur utrum fideiussor possit re-
 petere a debitore usuras: quas pro
 eos soluit creditori: penes quem
 pro ipso debitore intercessit. Ad
 quod respondet Lau. de ridol. q. Jo.
 an. in quonibus mercerialibus super
 regula. Danum: de re. in. in. vi.
 hac questione explanat notabili-
 ter. et ex eius dictis elicit. xl. solu-
 tiones: quarum prima est talis.

Nō recipit fideiussor a de-
bitore obligationē sciēte: et cō-
tradicēte vsuras suo solutas
debitori: nec ēt sortē. nec quid
aliud inutiliter impēsuz. Plus
est. n. dīdicere: q̄ nō d̄sentire.
ē de fimo. c. Sic tuis. **S**e-
cūda conclusio est. Nō repetit
a debitore sciēte et patiēte: sed
nō mādante obligationē fide-
iussor vsuras vel indebitū so-
lutas vel solutū creditori: et si
ibi iputet q̄ se obtulit. ē d̄ re.
iur. c. Bona fides i. vi. **R**epe-
tit tñ sortē indebitū: qd̄ soluit
Tertia conclusio est. Nō re-
petit a debitore sciēte: et man-
dante ipm obligari pro sorte
tñ fideiussor soluens vsuras: tñ
q̄ fines mādātī excessit. tñ q̄
ad illas obligatus non erat.
Quarta conclusio ē. Nō re-
petit a debitore fideiussor vsu-
ras sciēte et mādante ipm in
oēz casuz: vel simpliciter obli-
gari siue fideiubere. **I**d̄: q̄
in generali mādato nō inclu-
dit in debitū: de quo verisimi-
liter in specie nō mādasset. c.
in generali de regu. iur. in. vi.
Quinta conclusio est. **R**epe-
tit a debitore sciēte et mādante
ipm pro vsuris: cuz sub noie
sortis iclusit eas: vt est moris

obligari siue fideiubere ip̄e fi-
deiussor vsuras: qñ iuste cre-
dē potuit. illā sortē totū debi-
tū: nec p̄sumere debuit illud
indebitū sub noie sortis p̄mit-
tere. ē de p̄sump. c. q̄ verifi-
mile. **S**exta conclusio ē. **R**e-
petit a debitore. sciēte et man-
dante noiatim pro vsuris fide-
iuberi ip̄e fideiussor creditori
solutas: si iuravit illas soluē.
Et ista est cōis opinio. ē de
fideiussor. c. ij. **E**t istam opi. ap-
probat Jo. an. **H**abet tñ fide-
iussor optionez soluēdi vel ab-
solutiōez petēdi. sicut h̄z debi-
tor. **S**eptima conclusio est
Repetit a debitore etiā noia-
tim mādante pro vsuris fide-
iuberi: ipse fideiussor vsuras
creditori solutas: etiā si n̄ iu-
rauit creditori illas soluere si
ipsi fideiussori debitor indēni-
tatem iuravit: dummodo al-
propter pignora data: vel ali-
am causam debitori fuerit et
pediēs vsuras solui. c. perue-
nit. extra de fideiussor. **O**cta-
ua conclusio est. Nō repetit
a debitore sciēte: et mandan-
te nominatim pro vsuris fi-
deiuberi ip̄e fideiussor credi-
tori sponte solutas: si non iu-
rauit creditori illas soluere:

nec debitor iuravit fideiussori
 indēnitatē: nec expediebat de
 bitori ppter pignora data vel
 alias cām ipsas vsuras solui:
 et hoc de iure fori. Sed opinio
 theologorum que sū Jo. an.
 multū fauet egrati. est q̄ vige
 atur debitor ad soluēdū i fo
 ro. Scie. de re. iu. c. Sciētī li.
 vi. ¶ Nonā conclusio est: nō repe
 tit a debitore sciēte et mandā
 te noiatis pro vsuris fide iu
 beri ipse fideiussor vsuras cre
 ditori coacte solutas: si nō iu
 rauerit creditori illas solue
 re: nec debitor iuravit fideiuf
 sori indēnitatem: nec expedie
 bat debitori pp pignora data
 vel aliam cām vsuras solui: si
 fuit ipse fideiussor in culpa: vt
 qz nō excepit. Secus si nō fu
 it in culpa. ¶ Decima cōclu
 sio est. q̄ in omni cāu quo p̄t
 a debitore fideiussor vsuras re
 petere: d̄z intelligi si nō inter
 uenit fraus p̄sōe ad p̄sonā. s.
 constituētis ob hoc fideiussorez
 eē de pri. c. Quāto. ¶ Unde
 cima conclusio est. q̄ in oi casu
 quo p̄t a debitore vsuras re
 petere: fideiussor poterit illas
 repetere a creditore: cui soluit
 ff. mādati. l. si fideius. §. i. oib̄.
 ¶ Capitulum quartū per quos

debet fieri restitutio.

¶ Tantum ad quartū
 q̄ s. per quos fieri d̄z re
 stitutio. ¶ Primo dicē
 dū est de incertis: sc̄do de cer
 tis. ¶ Queritur ergo vtrū re
 stitutio incertoz debeat fieri
 per eū qui h̄z restituē vel per
 aliū cui cōmiserit: aut solum
 p̄ diocefanū. Rñ. Circa hec
 sunt varie opiniones et tra
 rie. Hosti. sup. c. cuz tu. eē de
 vsur. et in. c. cū fit. eē de iude. et
 in sum. sua de pe. c. si iurta fi
 nē tenet q̄ vn̄ de casib̄ perti
 nentib̄ ad ep̄m est restitutio
 male ablatoz incertoz. Quod
 etiaz tenet Jo. an. eē de pe. et
 re. in. c. si ep̄s. in glo. li. vi. et in
 c. pctm̄. d̄ reg. iur. li. vi. Ad qd̄
 videt̄ facere qd̄ h̄r. xij. q. i. c. p̄
 cipimus. Adducit etiam ali
 quos qui tenēt hanc rōnem.
 Quz h̄mōi bona incerta. sint
 pro aiab̄ eoz quoz fuerūt fi
 deliter dispēsanda: ac p̄ se
 quens sint ad diuinū cultuz
 eo ip̄o et sustentationē pauperz
 ordinata: solus aut̄ ecclesiasti
 cus p̄lat̄ fit rector et modera
 tor diuini cultus. et pater pau
 perz et dispēsator rerū diuino
 cultui ordinandarū: vt p̄z di.
 lxxxvij. c. dinc et i mltis alijs

e. ideo secundus iudicius eius debita incerta sunt per eum dispensanda. Archi. autem in quadam questione disputata per eum et in rosario. xiiij. q. v. c. non sane tenet contrarium et dicit sententiam. Hosti. circa bec. supradicta esse veram in casu ubi nullus deputatus est a testatore qui hoc exequatur. vt. xij. q. ij. c. de laicis. Vbi vero certa persona deputata est a testatore: illa persona debet exequi: vt in d. c. de laicis ex. de te. ca. tua. Immo credo quod ipse raptor in certa que dicitur pauperibus errare: potest ipse pauperibus errare absque iura vel auctoritate episcopi: vel alterius iudicis ecclesiastici vt satis colligitur i. d. c. cum tu. Et hoc inuit et clare glo. j. c. sicut dignum de hominibus. §. eos. Nec obstat illa decretalis. c. cum sit ex d. iude. per quam probat Hosti. suam opinionem. Nam illud. c. loquitur de iudeo non de christiano: cuius actus vel dispensatio merito habetur suspecta ab ecclesia quo ad christianos: ideo iuste et bene dicit ibi secundum prudentiam diocesani: que suspitio cessat in christiano: et sic non dubito quod episcopus non habet se iromittentem de talibus. Nec Ar-

chi. Joan. de lignano idem sentit: et post adducit hanc rationem. Qui indebitum extorsit. obligatus est ex maleficio: vel quasi illis quibus extorsit si extant: alias pauperibus. Et regula huius: quod debitor potest se per solutionem liberare. Insti. quibus modo. tol. oblat per totum. Tu qui dicitur prius: da mihi casum expressus contra regulam. Nec est verum quod fit in dicto. c. cum sit: quia non loquitur in christiano sed in iudeo: vt dicit Archi. Nam opinionem sequuntur Pau. et Senze. sup. cle. i. de privilegiis. Hoc etiam soluerunt Jo. cal. et recuper. Sed dominus Dgo. vtriusque iuris peritus. et frater Clarus: vt habetur in quadam summula: concordauerunt in hoc quod nullum ius expressum hoc dicit nec in decretis: nec alibi nisi quod episcopus est procurator pauperum. Illud vero ad aptatur quod potest procurare de suo proprio si habet. vel de bonis ecclesie. i. fructibus vel alijs modis. Sed quia sacerdotes simplices: sunt imperiti pro maiori parte. episcopi vero reputantur sufficientes in scientia: hinc inolevit quod homini restituciones remittunt ad episcopos. Vnde si confessor peritus sit:

et sciat in hmoi sufficenter con-
 sulere: non est necesse remit-
 tere ad epos. Nec ibi. Et in
 hac snia est Jo. mo. Hoc est
 inuit. Inno. extra de immuni-
 ecclesie. c. qz pleriqz: ar. xxiiij.
 q. iij. c. sigs romipetas. Ad ro-
 ne superi iducta pro alia opi-
 niõne possz rñderi: qz quilibet epi
 et plati sint dispensatores reru
 datar ecclesijs. nõ tñ scqur
 qz sint dispensatores oiuqz que
 sm deũ sunt in diuinũ cultũ
 et in paupes eroganda: s; so-
 lũ in diuinũ cultũ iaz ordina-
 ta: vt redditus ecclesiarum et
 hmoi. Mā si eñt dispensato-
 res erogandar oium: secun-
 dũ hoc eñt et dispensatores
 oim supfluoꝝ que diuites ex
 diuino precepto deberet pau-
 perib; erogare. qd a nullo
 receditur. Sed et Tho. fa fe.
 q. lxxij. dicit qz si ille cui debet
 fieri restõ sit oino ignor;: de-
 bet ei restitui sicut pot. s. dan-
 do in elemosynas pro salute
 eius. siue sit mortu; siue sit vi-
 uus: pmissa tñ diligenti inqsi-
 tione ei;: et de auctoritate epi
 nihil dicit. Sco. in. iij. di. xv.
 dicit si querat per cuius ma-
 nus debeant talia dispensari. s.
 incerta. Rñ. qz nõ inuenio quis
 necessario sit determinatus
 mediator in ista pauperib; di-
 spensandũ. Videt aut mibi qz
 per seipsum (consilio nihilo-
 minus boni viri) pot hoc pau-
 perib; erogari: qz tali media-
 tori ad dispensandũ tribui pos-
 set: de cuius fidelitate psume-
 ret: et tñ iste sibi appropriaret
 vel in alios vsus conuerteret
 qz deberet. Vnde vbi lex di-
 uina vel ecclesiastica non li-
 gat psonã: sequenda est ratio
 naturalis. Illa aut dicitur. qz
 qui tenetur restituere: magis
 hoc faciat per se: qz per aliũ
 nõ excludẽdo tñ hoc consiliũ
 boni viri: sed includẽdo. Nec
 Sco. vbi sup. Quidam alii
 faciunt circa hoc distinctionẽ
 videlicet quãtũ eorũ in gbus
 cõpetit repetitio: vt furto: ra-
 pina: usura: fraude: et hmoi di-
 spensatio incertorũ pertineat
 ad epi. Sed aliorũ vbi non
 cõpetit repetitio: et si eroga-
 tio fienda est pauperib;: vt in
 ludo. et iniuste acceptis a iudi-
 ce pro iudicãdo: vel a teste p
 testimonio: a meretrice p for-
 nicatione et hmoi: glibet per
 se possit dispensare: vel cũ cõsi-
 lio pfefforis. Ego credo secũ-
 dã opinionẽ. s. Archi. et sequa

eiam omnino veram et simpliciter excepto vno casu: videlicet in incertis publicorum usurarioꝝ: quẽ casuz nõ dubi- to oẽs illos excepisse intende- re qz ibi exp̃sse et clare ius p- uidit: vt. s. per dispositionem diocesani talia incerta deter- minentur et disp̃setur: extra d̃ usuris. c. q̃q̃ lib. vi. ibi tradi- tur forma d̃ hincõi. de qua ha- bes i. ij. parte sum. ti. i. c. x. In hoc ergo casu tñ p̃t intelligi illud quod d̃r per tertiam opi- nionẽ. s. in usuris publicis in- certis. ¶ Et si queratur utrũ ep̃s possit per sua synodalia hoc statuere: vt. s. sibi retineat disp̃sationẽ incertozũ et aliq̃ nõ possit se intromittere. Dic̃ in hoc casu Jo. an. de ligna. super. c. cũ sit iudeis: qz quic- quid dicit Jo. an. dubium est an possit. Et Jo. cal. in quo- dam cõsilio dicit exp̃sse qz nõ p̃t Dgo et frater Clarus dicũt qz nõ p̃t ep̃s excõica- re de iure sacerdotes: qui se i- ntromittũt de disp̃satione in- certozũ. ¶ Quãtũ ad sc̃dm. i. per quos debz fieri restitutio certozũ bonozũ ad qd̃ respõde- tur qz per eũ qui abstulit seu recepit viuras. seu male abla-

ta. Potest etiam et per quã- cũqz personam aliam facere. In hoc. n. vera est regula iu- ris: qui per aliũ facit. per inde est ac si per seipsum facere vi- deatur. de re. iu. li. vi. Si tñ vi- tiũ usure: furti: rapine: vel alte- rius dāni est occultũ: et resti- tutio occulto mō per se vel p̃ aliũ fiẽda est: vt non detega- tur persona. ar. ij. q. i. c. si pec- cauerit. Laueat etiã diligẽter qz cũ per aliuz facit: ita caute faciat vt recipiat qui debet et nõ ille sibi retineat: qz non es- set per hoc liberatus. nec p̃fi- dat de confessoribus: nec p̃di- catoribz: nec q̃stuarijs qui q̃- runt pecunias nõ animarum salutẽ. Et si his. qui rapinam usurã vel fraudẽ fecit non re- stituat: cũ heres teneat ad oĩa onera defuncti iquãtũ suffici- at ~~hereditas~~ hereditas: tenet et ipse face- re dictã restitutionez: de usu. ca. michael. Et eadẽ ratione heres heredis: et sic in infinitũ cũ sc̃if ab eis hereditas obli- gata ad r̃stitutionẽ pp̃ viuras et rapinas et dāna a p̃ozibz fa- cta. Et vbi ñ sufficeret heredi- tas ad satisfaciẽdũ: tenet lega- rarij et donatarij qz nõ legari nec donari p̃t alienũ. Nec ex

cusarentur heredes scientes
 vel dubitantes: vel merito du-
 bitare debentes: ex publica fa-
 ma. vel ex scripturis: vel ex fi-
 deli relatu: testatores illicitos
 fecisse tractus. vel usurari-
 os: ex hoc quod nullus ponit quod
 relatum super hoc. vel postulat ali-
 quid ab eis ut debitum. Sed de-
 bet diligenter inquirere verita-
 tem quantum potest. Et si inveniunt sic
 esse: notificent: vel notificari fa-
 ciant illis quibus debet: se offe-
 rentes ad restitutionem. Et si
 non inveniuntur aliqui: paupe-
 ribus est erogandum. Alias est
 in eis ignorantia crassa que
 non excusat. di. xxxvii. §. si. Et
 quis defunctis non profit il-
 la restitutio si decesserint ipe-
 nitentes: potest tamen: imo necessa-
 ria est ipsis heredibus si volunt
 saluari: quod non remittit pecca-
 tum etc. de re. iur. li. vi. ¶ Qui
 autem licitam artem exercebat: vel
 primum tantum habebat
 testator: nec apparet ex fama
 vel scriptis de illicitis contra-
 ctibus: seu alieno: presumere
 debet eum iuste acquisisse: quod
 nemo iudicandus est in memor-
 iam proprie salutis et divini timoris
 i. q. vii. c. sancimus. et precipue in
 mortis articulo. ¶ Item nota

quod dicit Hosti. in sum. ti. de
 usu. quod si aliqua honesta perso-
 na puta sacerdos vel episcopus tra-
 ctet inter debitorem et credito-
 rem de satisfaciendo. et dicat cre-
 ditori talis mediator: tantum
 faciam tibi reddi si ex corde re-
 fiduus remittas: non decipias
 me: quod mediator sum: nec de-
 bitorem: cuius aie salutem quero:
 et respondet creditor se ex toto
 corde liberare ipsum: debitorem
 quod non didicam ipsum liberatum:
 non video: nec curo qualiter cum
 quod sit satisfactum dummodo sit
 satisfactum ei. Si qui moueant
 in prius: hoc faciunt in odium
 usurariorum. Si quis. n. ex alia
 causa alij iniuriet: equidem hoc ad-
 mittit quilibet theologus: quod
 concordia inter partes possit tra-
 ctari: et pars eius quod deberet
 ex pacto remitti: alias titulus
 de transactionibus inutilis est.
 Et quare non idem de usura.
 Dicendum ergo et tenendum quod pro-
 bus possit vel iussu iudicis vel
 pactioe partium remissio fieri:
 et sic dicam usurarium absolutum.
 Nec Hosti. Que quidem intel-
 ligo vera esse in foro contentio-
 so: non in foro conscientie. vel et
 in foro conscientie quantum ad ea que
 dubia essent: utrum deberet da-

ri vel nō: qz rationes sunt ad
vtrāqz partē: vel cū dubiū est
q̄tū debeat satisfacerē pro dā-
no dato. Et ad hoc faciūt rō-
nes quas facit ipse. **Mosti.**
Sed vbi certuz vel claruz est
debitū: vel rōne vsuraruz: vel
alterius vsurpationis: nisi de-
bito: liberaliter remittat illud
qz remittit ēt si de mille tan-
tū decem remitteret: si hoc fa-
cit qz putat se aliter residuuz
nō posse habere: nil valet illa
remissio facta etiā publico pa-
cto quo ad aiām. Vnde cuz
mercator ifortunia passus fal-
lit: z occultās multa de bonis
suis mobilib⁹ vt nō pueniāt
ad man⁹ creditorū: querit cō-
positionē cum eis de minori
q̄titate q̄z debeat: puta cōue-
nit respōdere singulis credi-
torib⁹ ad rōnē. xv. solidoz p
libra: cū tñ posset totū dare vl
cedere bonis: cui cōpositioni
assentiūt creditores: z ita reci-
piētes liberāt cū de residuo:
certū ē: qz quo ad deū adhuc
tenet de residuo cum illi non
spōte sed coacte fecerint illaz
remissionem: volentes illa p-
te potius carere q̄z toto. Qui
immo z si cederet bonis tota-
liter. nihil sibi reservādo: z nō

sufficiūt bona illa ad satisfaci-
endū. si postea puenerit ad pi-
guiorē fortunā tenet de resi-
duo. c. de soluti. c. odoardus.
De dānis datis tempore
guerre adinuicē inter ciuita-
tes quō z per quos potest fie-
ri relaxatio seu remissio: qñ fa-
ciūt pacē cum certis pactis z
capitulis. **C** Nota qz in qua-
daz sūmula sic dicit: qz q̄uis
sint pupilli multi z absentes
qui nō assentiūt: z forte ēt ali-
qui p̄dicunt ex p̄uectis qui re-
ceperūt dāna iniuste: nec eis
est satisfactum: nihilominus
tantū est bonuz pacis: qz qui
habēt rē publicā gerere: pos-
sunt cum p̄sensu: maioris p-
tis subiectoz sibi: pactis pa-
cis subdere z licite relaxare i-
uicē dāna data: z si fiat rela-
xatio predicta: tenet z valet.
Mā z in hoc modo p̄nt p bo-
no rei publice sibi tallias im-
ponere z hmōi: quas gabel-
las vocāt. **De bonis vero**
clericoz z religiosoz: nō pos-
sunt laici facere relaxationez:
qz nō sunt eorum foro subdi-
ti: nec de bonis ecclesiasticis
p̄mittitur eis aliqua dispō. vt
di. lxxxvi. Bene possunt tñ
hoc facere p̄lati sp̄uales ter-

rarum adinuicem: de cōsen-
 su & cōueniētia clericorū & re-
 ligiosorū qui dāna receperūt
 in guerra. Nāc autē relarati
 onem quo ad laicos vel cleri-
 cos intelligas de dānis da.
 de rebus sumptis. Nam res
 extantes: vt equos: pannos &
 hmōi qui habent & sciunt sua
 nō esse: vtputa qz bellū iustū
 nō fuit ex parte suorū. vel si iu-
 stū ab eis acceperunt a qbus
 nō poterant ipsa tenere non
 pnt. Vnde si dominos ppi-
 os inuenire pnt: eis reddere
 tenētur: alias si non inueniūt
 pauperib⁹ errogare. Idez vi-
 detur: si de iusticia belli dubi-
 tatur. Nā ubi clare bellū iu-
 stū est: res acceptę efficiuntur
 capientiu⁹ (dist. j. c. Jus mili-
 tare) que tñ debēt iter eos p-
 portionabiliter distribui per
 duces belli: vt. xxij. q. v. c. di-
 cat: nisi per publicū editū da-
 tū sit vnicuiqz qd caput. Pan-
 perū autē & innocentū non vī-
 tutū bona auferre cū sint si-
 ne culpa: nisi subsit cā: euz sit
 aliquis puniēdus. de re. iur. li.
 vi. Vna tñ tēporali frequen-
 ter punitur vn⁹ pro altero di-
 uersis de causis: vt. j. q. iij. p
 totū. De tutoribus: curato

ribus negotiorū aliorū gesto-
 rib⁹ filijfamilias & hmōi qui
 extorserūt vsuras: vel fecerūt
 rapinas: fraudes & dāno noie
 alieno. s. p pupillis: patronis.
 vel patribus suis: nil tñ eorū
 peruenit ad eos: sed ad pupil-
 los: dominos vel patres eo-
 rū: querit vtrū per eos possit
 & debeat fieri restitutio ipsis
 pupillis: vel patribus. seu do-
 minis nesciētibus & iuris de
 bonis eorum ad quos puen-
 rūt taliter extorta. Respō. di-
 cūt quidā indistincte: qz sic in
 foro sciētie: dūmō non inui-
 neat inde piculū vite: sciē-
 tie. vel fame: si deprebenderet
 aut scādālū sequat̄ puta qz ali-
 qs credit̄ furat⁹ fuisse illa qui
 innocens est & hmōi. Tales. n.
 vt dicūt illi nō cōmittunt fur-
 tū occulte illa recipiētes: cum
 pecūia senebris: vel p rapinā
 & fraudes habita nō sit eorū.
 Et rō est qz cū p efficacē cāz
 p̄dictorū. s. tutorū: curatorū &
 hmōi: & per iter mediū illorū
 tale iniustū lucrū deuenerit ad
 man⁹ pupillozū: patronorū vī
 patrū: & ad restitutionem sint
 obligati isti mediatores: iustū
 esse vī vt que cā illozū iniuste
 ablata sunt. nūc iste iniāz ba

beant illa satisfacere: ne ipsi de ppo satisfacere teneantur. ar. ad h. de re. iu. ubi dicit Chryso. Omnis res p quascunqz cas. pbitur p eadem dissoluitur. Propterea ad hoc agendum pdicti tenentur: et in hoc gerunt utilem curam sui: et illorum qui iniuste detinent aliena. Alii autem perfectius et equius ridentur p distinctionem videlicet: quod aut tales adhuc habent in manibus administrationem rerum illorum: aut non. In primo casu: pnt et debent restituere de bonis illorum ad quos pervenit lucrum quod habent p manibus si nolunt remanere ipsi obligati ad satisfaciendum d. suo. Et hoc siue occulte siue manifeste: cum sufficiat cautela: aut ab ipsis non possit postea repeti. Et ad hoc videtur facere ratio prime opinionis cum regula prima. Dis res. Si autem non habent amplius administrationem: tunc subdistinguedum est: quod aut pdicti tutores: procuratores et homines: non pnt illa restituere d. suo (puta quod pauperes si) aut pnt: et si non pnt: sufficit quod denunciet principalibus p quibus fecerunt usuras: fraudes et homines qui ignorant quomodo fecerunt, p eis

talia illicita lucra que ad eos deveniunt: unde et obligati sunt ad restitutionem. Et si non satisfaciunt ipsi principales: habeant ppositum satisfaciendi d. suo cum poterunt. Ad accipiendum autem occulte a pdictis ad hoc non tenentur nec debent: et ratio est quod quo ad se excusati sunt a restitutione ratione imperpotentie. ut. r. iij. q. vi. c. si res. Quo ad illos p quibus fecerunt usuras vel fraudes: auferendo ab eis occulte. p hoc non providetur saluti eorum cum remaneant obligati in conscientia: et quo sciunt talia fore facta: nec velint satisfacere: et sic non dissolvitur peccatum: vel obligatio quo ad estimationem eorum. Sed nec potest quis a privata persona cogi ad restitutionem male ablatorum nisi per iudicem ecclesiasticum: vel civilem nec videtur bene posse excusari a furto cum contractet rem alienam invito domino: cum in usura transferat dominium. Per hoc etiam exponit se multis periculis. Si autem tales mediatores de quibus dictum est pnt restituere (cum illi ad quod extortita pervenerunt nolunt restituere: qui principaliter obligantur) possunt petere hoc: militer non p coactionem vel

fraudem a creditoribus usurarum vel fraudum remissione: cum penes eos non remanserit pecunia fenebris: et illi qui eam habuerunt remaneant principaliter obligati: quia remissione obtenta libere et sponte: amplius non tenebuntur: sed tamen principales: nisi et eis fieret remissio. Quod si remissionem facere non vellent. teneatur satisfacere de suo et tunc usque ad quantitatem solutam pro illis. poterunt occulte accipere de bonis eorum: si alias per viam iudicij habere non possunt: ita tamen quod non sequatur scandalum vel periculum que semper vitanda sunt. Vbi autem mediator talis sic satisfecit deus per aliquem modum cautum declarare illi quod sciebat se obligatum ad illud amplius non teneri: ut puta: si dicat se non curare ab eo illa recuperare quasi ac si donasset vel declarare heredibus suis: quod non recipiant a tali persona aliquid ut debitum pro tali causa et homini. Bona. n. fides non patitur ut semel exactum bis exigatur: de re. iu. li. vi.

Capitulum quintum cui fienda sit restitutio.

Datum ad quintum. scilicet quod cui fienda est restitutio seu datio rei ablata vel

alias illicite acquire. Pro fundamento notanda est distinctio quam ponit Thoma. secundum secundam questionem. xxxii. articulo. vii. dicens. **T**ripliciter potest esse aliquid acquisitum. **U**no modo quod id quod acquiritur illicite: debet ei a quo acquisitum extortum est: et siue non transferatur dominium illius rei in accipientem ut in furto et rapina: siue transferatur: ut in usura: tamen competit repetitio. **S**ecundo modo dicitur aliquid illicite acquisitum: ita quod ille qui illicite acquisit non potest illud retinere: nec tamen debetur illi a quo acquisit quod ille contra iusticiam dedit: et ille contra iusticiam accepit: ut in simonia et similibus in quibus ipsa datio et acceptio est contra legem. **T**ertio modo dicitur illicite acquisitum non quod ipsa acquisitio sit illicita: sed illud ex quo acquiritur est illicitum: et quo transferatur dominium nec competit repetitio. ut in meretricio et huius. **M**ala meretrix turpiter agit et contra legem dei fornicando: sed ipsa acquisitio. vel datio pecunie pro homini illicitis non est illicita nec contra legem dei: et hoc proprie dicitur turpe lucrum. **D**e illicitis ergo isto tertio modo acquisitis secundum Thoma. ubi supra et Ray. potest

Dari elemosina: et potest etiam retineri nisi superfluum per fraudem vel dolum mulier extorsit: quod illud esset restituendum. Et ad hoc pertinent lucra facta ex histrionatu illicito: ex duello: ex torneamento: ex sertis factis de floribus: et alijs huiusmodi: quorum usus est contra ad lascivias: ex decijs factis ex mathematica seu arte divinatoria: ex lucro negotiationis: aduocationis vel medicine in casu non necessario quo ad clericos. In his dixerunt aliqui non posse fieri elemosina: quod ut dicitur per tertio honora deum de tua substantia: et iterum honora deum de tuis iustis laboribus: et xiiij. q. v. c. elemosina: et i. q. i. non est putanda. Sed hoc non est verum sed Tho. ubi supra. et Ray. et alios contra. Predicta autem capitula allegata hoc iterum dunt: quod non licet dare elemosinam de male acquisitis: que scilicet debent certis personis restitui: vel quod non debet aliquis aliquid facere illicitum ut det elemosinam. Et quibus quidam distinguunt ut dicitur Dul. quod in his que prohibita sunt: quod mala et non puniuntur a iure nisi infamia: ut meretricium duellum: et huiusmodi talia possunt retineri. Sed

que mala sunt quod prohibita a iure ut torneamenta: et negotiatio quo ad clericos: et huiusmodi: et talia non possunt retineri ad usum suum: sed debent pauperibus erogari. Licet hec distinctio videatur esse probabilis tamen quod pene sunt restringende non amplius: et qui nimis emungit elicit sanguinem: credo quod in predictis omnibus casibus et similibus: bonum est et salubre. quod penitens inducatur ad erogandum pauperibus non tamen cogendus ad hoc: nec si non velit: in hoc est iudicandum non esse in statu salutis si non velit huiusmodi penitentiam agere: vel accipere. scilicet quod huiusmodi lucra pauperibus eroget: nisi in casibus a iure expressis ut in simonia et idem de eo quod datur iudici ad corrumpendum eum et huiusmodi: ut infra dicitur. Secundum ergo Tho. Dul. Ray. et Immo. de huiusmodi debet dari elemosina debito honestatis et consilij: non debito necessitatis salutis. Et sic intelligitur illud xiiij. q. v. qui habetis. Non est ergo illud acceptum sic restituendum ei a quo acceptum est: quod in turpi causa: melior est conditio possidentis. ff. de condictione ob turpem causam. l. si. ob turpem. De illicite acquisitis. scdo

modo videlicet cum illud sic ac-
quisitum non debetur ei a quo
sic est acquisitum: nec tamen ac-
rens potest pro se retinere. Illud
potest et dicitur de necessitate salutis
non solum de consilio et honesta-
te pauperibus erogari: et huius-
modi ratio est secundum Thome. Secunda secundum
lxxij. ar. v. q. ipsa datio et ac-
ceptio est lege prohibita: ut in si-
monia. Quidam tamen extendunt
istud secundum modum ad omne lucrum in
quo committitur peccatum in dante et
recipiente non solum in simonia
sed etiam in pecunia accepta ex
adulterio et pro usura: cum quis
accipit mutuam sine causa rationabi-
li: puta ut amplius ditescat et inde
soluit usuram. Illam usuram ut di-
cunt: qui accipit retinere non potest
nec tamen ei debet reddere quod de-
dit: quia turpiter operatus est da-
do mutuam ei quem nouerat non
indigere. Sed Thome. ubi super non
dicit hoc. sed cum datio est contra
legem. In dicto autem casu da-
tio pecunie pro mutuo non est
peccatum: sed accipere illo modo usu-
rario mutuam est peccatum: quia dat
illi occasionem mali. Non licet
peccet mortaliter sic mutuam
accipiendo: dicitur tamen potest redde-
re illi a quo accepit quod pauperi-
bus erogare: nisi ubi non inue-

niretur ille a quo accepit: ve-
ctiam si vellet illam usuram red-
dere non usurario: sed his a qui-
bus extorsit ipse usurarius usu-
ras: pro eo satisfaciendo pro il-
la parte. et tunc dicitur usurario si-
gnificare nec iterum illi restituat
et precipue dicitur hoc facere cum
intra episcopi. ut si dictus usurarius
vellet ab eo repetere. episcopus co-
gat illum desistere a receptioe
et ex quo utiliter gestus est ne-
gocium etus ratum habet dicitur. Non
tamen tenetur ad hoc. Inquirere
vel dare his quibus debitor est
usurarius: sed sufficit quod restituat
a quo accepit. Pauperibus au-
tem erogare non dicitur: cum nouit
eum a quo accepit et potest ei da-
re. Quod exprimit esse ostendit Augu-
stinus. Nolite facere elemo-
synas de fenore et usuris. xliij.
q. v. Nam cum dat pauperibus quod
debet certe persone: non liberat
a restitutionis obligatione ad
illam personam: ut habet ex de homi-
c. sicut dignum: circa finem. Sed
in simonia ipsa datio et ac-
ceptio pecunie pro spiritualibus est
prohibita. Unde dicitur. i. q. i. c.
Placuit anathema danti a-
nathema accipienti. Et ideo nec
sibi retinere valet: nec illi red-
dere qui dedit: sed dicitur de neces-

sitate salutis pauperibus er-
 rogare si pōt: vñ illi ecclesie in
 cui⁹ iniuriā data est pecunia
 applicari. vel aliter prouideri
 prout habes in scda pte sum.
 ti. i. c. v. Simili in iudicio pro-
 hibitū est iudici vñ assessori. cū
 hñt certū salariū: accipere ali-
 quid a partib⁹ pro iudicando
 vel nō iudicādo. vel iudicādo
 bñ vel male. Et testi est pbi-
 bitum accipere pro testimonio
 ferendo: Vñ Augu. Ideo nō
 debet vēdere iudex iustū iudi-
 ciū: aut testis vey testimoniu:
 qz vēdit aduocat⁹ iustū patro-
 niū: z iuriscōsultus vey cōsi-
 lium. Illi. n. inter vtrāqz ptes
 ad examē adhibēt: isti in vna
 parte p̄sistunt. xiiij. q. v. c. Nō
 sane. Qd ergo recipit iudex
 pro hmōi vel testis: pro se re-
 tinere nō pōt: s; d; illi restitui
 qui dedit: si iuste dedit puta vt
 iuste iudicaret. intēdens redi-
 mere quodā mō verationē su-
 am. Vñ Aug. in. d. c. nō sane
 Ille solet male sibi ablatā pe-
 cuniā repetere: qui iustū iudi-
 ciū emit: qm venale eē nō de-
 buit. Sed si pecunia data fu-
 it iudici ad cū corūpendum:
 vel testi ad falsū testimoniu:
 dicendū: vel alicui ad falso ac-

cusandū: vel aduocato ad in-
 iuste aduocādū: illi datōri red-
 di nō debet qz turpiter dedit
 nec sibi retinere d; s; paupe-
 rib⁹ elargiri vel illi in cui⁹ dā-
 nū siue iniuriā data est: z p̄ci-
 pue si ex hoc amisisset iustam
 cām. Habet h in. d. c. nō sane
 put ibi nōt. Jo. an. z Archi. z
 ij. q. iij. c. Qui tecte. z Inno. eē
 de imu. ec. c. qz pleriqz Ray. z
 Mo. in sum. Sifr inferiores of-
 ficiales vt nūcij missi: z hmōi
 si aliqd extorquet per improbi-
 tatē: vt denariū puuz z hmōi
 tenēt paupib⁹ errogare: e hoc
 vbi certū salariū recipiunt: vt
 dic gl. i. c. Nō sane. Mā cū sa-
 lariū sufficiēs recipiūt si q̄ ex-
 torq̄nt. vñt restituē si ē qd nō
 bile. Et idē vñ dicēdū d nōrijs
 camerarijs: z hmōi q offō suo
 exercēdo: exigunt aliqd a pso-
 nis. Si. n. hñt sufficiēs salariū
 tenēt ad restōnē eoz q̄ accipi-
 unt. Nec vñ excusat p̄suetudo
 cu; sit irrōnabil. ar. xiiij. q. i. c.
 Adilitat: vñ paupib⁹ errogat
 si de facili n̄ p̄t iueniri. Si ve-
 ro salariū nō hēret: vel nō suf-
 ficiēs: credo qz p̄suetudo excu-
 sare: qz nemo cogit suis stipē-
 dijs militare. C In sup de his
 qui accipiūt pecuniā ab accu-

satis vel incarceratis anteq̄
 proferatur inia cōtra eos vt
 intercedāt pro eis ⁊ liberent̄.
¶ Sciendū q̄ si accusati. vel
 icarcerati sunt culpabiles: vñ
 ⁊ merito dēnandi: illā pecu-
 niā nec reddere debēt datori-
 bus q̄ turpiter dederūt: nec
 sibi retinerē p̄nt: q̄ turpiter ac-
 ceperūt impediēte iustitiā: s̄
 debet paupibus errogari. ar.
 xiiij. q. v. Qui hētis. Si vero
 sunt inocētes: ⁊ ad redimen-
 dam suā verationē dederūt ⁊
 procurandā sui liberationē ⁊
 (si intercessores eorū sunt offi-
 ciales salariati alias) pecuniā
 pro hoc receptā. reddere dñt
 vel paupib⁹ errogare: nisi da-
 ta fuisset per modū doni ⁊ li-
 beralitatis: ⁊ p̄cipue post libe-
 rationē: q̄ tūc retineri posset
 ar. i. q. ij. c. Sicut ep̄s. Et simi-
 liter si intercessores nō sunt of-
 ficiales salariati: s̄ p̄uate pro
 ne: laborādo pro h̄mōi iusta
 liberatione. iuste faciūt: ⁊ qd̄
 eis dat: iuste retinere valent.
¶ Item de pecunia data pro
 adulterio cōmisso vel cōmit-
 tēdo: quōis quidā dicāt q̄ d̄
 dari nō ei q̄ dedit: nec sibi re-
 tineri: sed ei dari i cui⁹ iniuriā
 data est. s. marito (si vxor ei⁹

cōmisit adulteriū: et quo pe-
 cuniā habuit) vñ q̄ poti⁹ d̄be-
 at paupibus errogari: nisi il-
 le maritus esset paup: q̄ pp
 paup̄tatē posset ēt p̄fessor ip̄i
 mulieri tanq̄ paupi dimitte-
 re. Et similiter de viro p̄mit-
 tente adulteriū quo ad vxorē
 caste viuētē ⁊ vñ esse i h̄mōi
 quasi idē ius sicut ⁊ in turpi
 lucro: vt in meretricio qd̄ ēt
 pōt retineri sic acq̄sitū nisi q̄
 leges p̄hibent adulteria ⁊ pu-
 niūt nō aut simplicem forni-
 cationē ⁊ meretricia. Nihilominus
 de pecunia data pro
 adulterio nil statuūt sic d̄ pe-
 cunia simoniaca ⁊ alijs hu-
 iusmōi: vñ paupib⁹ errogari
 poti⁹ iducēdi sunt. xiiij. q. v. c.
 non sane. **¶** De acq̄sitis per
 ludos fortūe. c̄ illos casus in
 q̄bus d̄ acq̄situm pro h̄mōi
 restitui: dñt paupib⁹ erroga-
 ri: qñq̄ etiā posset sibi retine-
 re. S̄ de hoc in. ij. pte sum-
 ti. i. c. xiiij. **¶** De illicite acq̄si-
 tis p̄mo mō. i. cū debet illud
 acq̄sitū ei a quo acq̄sitū
 est: vt i furto: rapina: vsura ⁊
 h̄mōi. Regula est: q̄ h̄mōi
 sunt restituēda spoliatis. siue
 sint dñi illarū rerū: siue ad eos
 spectet dūmodo cōstet rē nō

fuisse ablataz: vt accidit in pi-
 gnoze. deposito: cōmodato: z
 hmoi. Licet. n. tales qui hnt
 pignora deposita: z hmoi nō
 sint dñi illaz rez: tñ ex hone-
 sta cā. illa tenēt. iō his debēt
 restitui talia ablata nō dñis
 ipsaz rez. Et sic itelligo illud
 iij. q. i. c. Reintegrāda sunt oia
 spoliatis. Et de restituti. spo.
 per totū. Si at res: ablata est
 ab eo qui iuste hūerat: puta
 per furtū. vel per rapinā: resti-
 tuēda est dño illius rei: nō illi
 furi. Quāuis at malefaceret
 talis rstituedo furi a quo ipe
 acceperat: z nō dño rei ipsi⁹
 quē nouit: tñ s; Dñil. libe-
 ratus ē ab obligatiōe restitu-
 tionis: qz reposuit rē in pristi-
 num statum z gradū. ¶ Qui-
 dam tñ dicunt: qz illud qd ac-
 quirīt ex usura mētali tñ: nō
 dz illi restitui qui dedit: qz id
 a se volūtarie abdicauit. Nec
 tñ sibi dz retinere: qz tra le-
 gem accepit. c. de usu. c. usu-
 luit: sed dz paupibus eroga-
 ri. ar. c. sic dignū. et de homi.
 De usu. c. cū tu. S; ista iura
 inducta: vident esse tra talē
 opinionē. Nā ibi dī qz debēt
 ablata restitui eis quoz. fue-
 runt si reperiant. vel eoz be-

redibus. Nec aliqd ius: nec
 aliqs doctor solēnis: fac istaz
 distinctionē inter usurā men-
 talē z pactionalē: vt pma de
 beat restitui ei qui ddit. scda
 autē nō s; paupib⁹ errogari.
 Sed sic indistincte dic Aug.
 (de acceptis per furtū z rapi-
 nā: qz debēt restitui nō dari
 paupibus) sic ingens. Qui s;
 ius societatis humane: furtū:
 rapinis: iuasionib⁹: oppōssioni-
 b⁹: aliqua abstulerint. reddē-
 da poti⁹ qz donāda censem⁹.
 exēplo Nachei. xiiij. q. v. c. n. sa-
 ne. Ita z idistincte dicit idēz
 d'vfaris. Nolite elemosynas
 facere de usur. q. ea. c. Nolite
 quasi dicat hec reddēda sunt
 nō paupib⁹ dāda. cū. s. inueni-
 unt qui dderūt ipsas usuras.
 ¶ Et coz dī qz qui dedit usu-
 ras volūtarie: illud a se abdi-
 cauit. Rñ. qz si ddit ex libera-
 litate z per modū doni veruz
 esset: z tūc recipiēs hoc sciēs
 nō tenet restituere nec paupī-
 bus dare. Sed si dedit rōne
 mutui pncipaliter. nō abdic-
 uit illud volūtarie (supple) sed
 dditionate: nec mutuas repa-
 taret se grauatū: z istū ingra-
 tum: z sic alia vice nō inueni-
 ret mutuū. Et ideo sibi debz

conuertere cum licentia superioris: vel pauperibus erogare: si illa pauperibus debebantur.

¶ Qui autem recipiunt a religiosis pro iniusta causa: vel sine licentia superioris debent restituere pro tanto ipsi monasterij: vel conventui: vel alias in utilitate monasterij conuerterent vel expendere: precipue si ipse prelatus fuit qui male dedit. **¶** In omni autem casu ex supradictis: debet fieri ita quod peccatum quod est occultum non manifestetur: et ita quod non sequatur maius scandalum: ar. di. xiii. c. duo. **¶** Qui autem tenentur alicui ecclesie vel loco pio: debent illud dare gubernatori seu rectori eius loci: nisi ille rector non haberet iustum titulum sed usurpatum: vel probabiliter credatur male usurum. tunc. n. posset in utilitatem illius loci conuerti vel successori reseruare.

¶ Capitulum sextum cur sit restitutio.

¶ Vantum ad. vi. f. cur sit restitutio. Ad hoc beatus Thomas. 2a 2e. q. lxxij assignat rationem videlicet quod restitutio est actus iusticie. Ad iniusticiam autem habendam et exercendam: quilibet tenetur. **¶** Consistit autem iusticia in quadam equali-

tate: que tollitur per usurpationem et detentionem aliene rei: et reparari non potest: nisi per iterationem seu per assignationem rei: ei cuius erat si potest et ideo tenetur restituere. **¶** Sed nota quod sic quilibet qui est sui iuris potest donare res suas: ita potest et remittere rem sibi debitam gratis et relaxare suo debitori.

Que remissio siue donatio liber scilicet sine fraude: et coactione postquam facta est per penam non potest reuocari: ut dicit Ray. arti. vii. q. i. c. q. piculosum. **¶** Sed sciendum quod illi qui ponunt se in manibus creditorum. permittendo seu offerendo se ad dandum quod peterent: rogantes tamen quod totum vel partem dimittant sed non intendunt restituere. imo sperant quod pro nihilo vel modico quietabuntur: alias non se ponerent in manibus eorum: a peccato quidem rapine: usure: seu alterius male usurpationis non sunt absoluti: quia partem per penam et confessionem dimittit quam illi vere non habent. **¶** Sed utrum absoluti sint a debito: seu obligatione restituendi: distinguendum secundum Egi. in quolibet. Quia si creditor propria voluntate et liberalitate dimisit et donauit non

curans quicquid debitor in-
 tēderet: nō tenet ipse debitor
 amplius restituere. si ei clare
 cōstat. Secus autē si creditor
 deceptus vel coactus vel de-
 spatus. i. q. nūq̄ spabat se il-
 lud debitū ab eo posse h̄re: v̄l
 nō posse h̄re totū: et iō potius
 voluit h̄re p̄tem q̄ nihil: du-
 bitās ne nihil haberet si totū
 vellet habere. Talis. n. remis-
 sio nō valet: et adhuc obliga-
 tur ad restituendum. Sed qz
 hec mā est multū utilis et ne-
 cessaria sciri: et i frequēti pra-
 ctica: iō seriosius et pleni⁹ tra-
 ctāda: et qd sentiant docto. in
 hoc referēdū. ¶ Quz ergo q̄ri-
 tur vtrū vsurario vel cuiuslibet
 alteri qui habet aliena: suffici-
 at i foro cōscie remissio sibi
 facta ab his quib⁹ extorsit vsu-
 ras vel alia male ablata: vel
 ab heredibus eoz si illi non
 viuūt respōdetur diuersimo-
 de a diuersis: vt patet in. §. se-
 quētib⁹. ¶ Si rar. d. senis. or.
 here. asserit qz h̄ns male abla-
 ta: nisi reddat aut sufficientez
 faciat cautionē: nō pōt libera-
 ri a sua obligatione p̄ alium
 modū cū pōt aliquo mō re-
 stituere. Nec enī pōt de obli-
 gari p̄o p̄ viaz remissionis:

secundo nec p̄ viam satisfacti-
 onis: tertio nec p̄ viā liberati-
 onis: quarto nec p̄ viā trās-
 lationis: quinto nec p̄ viam do-
 nationis: sexto nec p̄ viam re-
 nūciationis: septimo nec p̄ vi-
 am cōueniētie et discretiōis.
 ¶ Inducit ad hoc has rōnes
 que nō vidētur multū v̄ger:
 s; sine multa difficultate sol-
 ui p̄nt p̄ eos q̄ tenēt qz absqz
 actuali restitutione pōt tolli
 obligatio male ablatoz ab
 eo q̄ obligatur p̄ quēlibz hoꝝ
 modoz: dūmō nil fiat i frau-
 dē: vel p̄ metū: vel p̄ despātio-
 nē. s. nō rehabendi sed libere
 spōte gratis et sciēter. Si enīz
 fraudulēter. coacte: vel hmōi
 fieret talis de obligatio: locus
 habet quod dicit: et nō aliter.
 ¶ Quod nō possit tolli talis
 obligatio p̄ viā remissionis ni-
 si restituat: p̄bat sic. Null⁹ ē
 capax remissionis nisi a pecca-
 to prius desista: s; h̄ns rem
 male ablataz q̄diu remanet
 obligat⁹ ad reddēdū nō d̄r d̄
 sifter a pctō: ergo nō ē capax
 remissionis: et p̄ oīs obligatio
 illa tolli nō pōt p̄ viā remissi-
 onis. Ad qd̄ fac̄ regula. ¶ Pec-
 catū de re. in. i. vj. Restitutio
 n. p̄ quā obligatio tollitur: est

p̄cūia remissioni. Vnde nō
 videt̄ remissio fieri: nisi p̄ re-
 stitutōez tollat̄ p̄ obligatio.
 S; ad hoc r̄ndetur. Maior
 p̄t̄ intelligi dupl̄r. Vno mō
 vt̄ intelligat̄ remissioe debiti
 rei ablate z sic vt̄ falsa. Maz
 p̄t̄ alicui remitti d̄bitū: si vult
 creditor lib̄e z sp̄ote: q̄uis il-
 le d̄bitor nō it̄dat dare: et̄ n̄
 sibi apl̄ obligabit̄ fm̄ Egi.
 Secōdo mō vt̄ intelligat̄ de reſ-
 siōe pcti: z tūc ē vera maior z
 minor falsa. Maz b̄ns male
 ablata si nō p̄t̄ restituere vllō
 mō: remāct obligat̄ ad resti-
 tutionē cū poterit. c̄ d̄ solu. c.
 odoard; z t̄n̄ d̄sistit a pctō si
 penitet z p̄pōit restituē i futu-
 rū. S; z si p̄t̄ restituere s; ma-
 le: z hoc it̄dit facere si credi-
 tor n̄ remittat: talis ē adhuc
 remanet obligat̄ ad restituē
 dū: z t̄n̄ d̄sistit a pctō penitē-
 do. Et quod subdit ex regula
 Aug. pctm̄ de re. iu. li. vi. q̄ re-
 stitutio ē p̄cūia remissioi: vcz
 ē de restitutōe nō solū actua-
 li: s; et̄ mētali z i p̄posito z i
 equalēti. Qd̄ nō tollat̄ per
 viā satisfactōis p̄bat sic. Sa-
 tisfacere est pctōz cās excide-
 re z coz suggestionib; aditum
 nō idulgere. d̄ pc. di. iij. c. Sa-

tisfactio: circa p̄ri. Cū ḡ abla-
 tio z detētio rei aliene sit cā
 pcti nisi ip̄a cā pcti excidatur
 qd̄ sit p̄ oppositū suū. s. restō-
 nē: nisi restituat̄ n̄ vt̄ posse sa-
 tisfacē q̄tūcūq; acceptet cre-
 ditor. Insup cū p̄ satisfactio-
 nē nō solūz reparatur amici-
 tia: s; et̄ eq̄litas iusticie q̄ abla-
 ta erat p̄ vsurpationē z detē-
 tionē alienoz: nisi tollatur cā
 iniusticie z ineq̄litas que sit
 p̄ restitutionē subtractoz: dū
 creditori reddit̄ qd̄ min; hē-
 bat q̄ d̄bebat ab ip̄o vsurpa-
 toze: q̄ pl; hēbat q̄ d̄bebat: n̄
 repabit̄ iusticie eq̄litas: z sic n̄
 fiet satisfactio nisi r̄ddat abla-
 ta. Satisfactio. n. fieri d; p̄ ip-
 sus debitorē q̄ violauit iusti-
 ciā vsurpādo aliena: nō p̄ cre-
 ditorē. Ad hoc r̄nderi p̄t̄. q̄
 vtiq; peccati cā excidi nō p̄t̄
 nisi p̄ restitutionē: s; restitū-
 tio non solū fieri p̄t̄ actu: s;
 et̄ mēte z p̄posito: als qui nō
 p̄t̄ restituere cū nil hēat: seq̄-
 retur q̄ nō posset satisfacere
 p̄ peccatis qd̄ est falsū. Si-
 mili ē eq̄litas iusticie repa-
 rari p̄t̄. n̄ solū p̄ actualē resti-
 tutionē: sed et̄ p̄ aliū modum
 p̄ quē sibi creditor vl̄ iniuriā
 passus reputat sibi satisfactū

Sit quoque in huiusmodi remissione
 ne satisfactio: pro debitoribus qui
 violant iustitiam dum habent animam
 paratam et se offert ad restituendum.
 dum: si non remittit. **T**ertio pro
 bat quod non tollatur pro via libera
 tionis sic Chryso. dicit: ex de re.
 iur. c. ois. **D**is res pro quacumque
 casu nascitur: pro eadem dissolui
 tur. Sed obligatio talis iniusti
 detentoris: nascitur pro sola eius
 depravatam voluntatem. scilicet rapien-
 do: vel tenendo: vel detinendo
 rem alienam: ergo dissolui non po-
 tuit nisi pro voluntate. scilicet rectifica-
 ta. scilicet in restituendo ablata: et sic
 videtur quod non sufficiat voluntas eius
 cui fieri debet restitutio ad tollendam
 obligationem cum non fuerit cau-
 sa ipsius. **A**d quod rursus potest
 quod voluntas depravatam usurpa-
 toris rectificari potest. non solum
 pro actuali restitutione: sed pro in-
 tentione voluntaria restituendi: si
 ille sponte noluerit remittere.
Et sic non solum voluntas credi-
 toris: sed et debitoris voluntas: quod
 fuit causa obligationis occurrit ad
 liberandum obligatorem dum se of-
 fert ad satisfaciendum creditoribus
 ad placitum. **Q**uatum ad quartum
 scilicet pro via translationis et acquisi-
 tionis domini probat quod non possit tol-
 li obligatio sic. **P**resupposito

quod in usura non transferatur do-
 minius sed quosdam: tunc assumi-
 tur talis regula. **N**ullus potest
 in re detinenda iustus titulus
 adueniri nisi prius iniustus au-
 feratur titulus. **N**am iniustus
 titulus auferri non potest absque
 hoc quod iustus titulus acquiratur.
 et econverso: et ideo erit alia
 actio pro qua iniustus titulus tol-
 litur et pro qua iustus titulus ac-
 quiritur. **N**ulli ergo aduenire
 poterit iustus titulus pro aliqua
 actione: nisi ei auferatur iniu-
 stus titulus pro alia actionem.
Sed illis qui acquirunt dominium
 in re detinenda: aduenit iustus
 titulus pro dominij acquisitione.
Ergo si prius habuit iniustum titu-
 lum pro rei aliene usurpatione et
 detentione: oportet quod dictus titulus
 iniustus auferatur pro eiusdem
 rei restitutione: an dominij
 acquisitione: et sic non est capax
 dominij an restitutione: et nul-
 lo foris in furtis et rapinis in quibus
 habet sed omnes non transferunt dominium.
Sed ad hoc rursus videtur: quod ut di-
 ctum est restitutio pro qua auferuntur
 iniustus titulus in foro scilicet fieri
 potest non solum manualiter sed et
 mentaliter dum scilicet est paratus red-
 dere realiter si non vult dimittit
 ter: et sic ablato iniusto titulo pro

spontaneas et liberam remis-
sionem creditoris: acgritur do-
miniū. ¶ Quātū ad qntū q
nō possit tolli p viā donatio-
nis: pbat sic p has ppositio-
nes. ¶ Ille cui restitutio fieri
d3: donare non pōt pūsq3 sit
restitut9. Et ipse iniuste deti-
nens aliena anteq3 restituat
ablata: certificari nō pōt de ta-
li donatione utrū sit vera do-
natio. ¶ Primā sit pbat. Do-
natio nisi sit libera: nō est do-
natio vera. ff. de adinven. l. e. l.
rē legatā. Iste aut q taliter do-
nat. i. anteq3 sit restitut9 nō li-
bere donat: qz nō libere illud
hēt: cū nō actualr hēat. Et si
dicat q restituēdus liber pōt
hēre et p qns libere pōt dona-
re: qz detētor bonoz: suoz pa-
ratus est reddere: talis instan-
tia nihil valet qz restituēdus
certificari nō pōt. qz talis ha-
bēs sua male ablata: sit para-
tus ad ea restituenda: nisi ea
statim cū pōt reddat: vel pro-
eis reddēdis sufficientē cau-
tionez faciat: qd pōtinet ad se-
cundā ppositionē. Mas et si
videant aliqua signa: qb9 se-
paratū ad satisfaciēdū oīdat
nō pbantur esse sufficientia:
cū illis vti possit: ita ille q nō

habet itētionez restituendi: si-
cut ille q habet. Et talis alie-
noz detētor iniustus: cui do-
natio fit ante restitutionē: nō
pōt eā: vt verā donationē ac-
ceptare vel accipere: cū bona
conscia. ¶ Ad quod rīdet: q
donari pōt nō solū res habi-
te: s3 et iura et actiōes et q spe-
rant hri. Nec ppterea pōt di-
ci q nō sit donatio libera: qz
res actu nō habet. Et cū hoc
negociū agatur et discutiatur
fm forū conscie: vbi credēdū
est cuilibz p se et p se. et nemo
sit arbitrandus imemor pro-
prie salutis: vt dī. i. q. vij. San-
cimus: ex quo debitor offert
se paratum ad restituēdū: si
vult. rogat tū vt donet: nō co-
actus nō deceptus s3 spōta-
ne9: pōt sibi psuadere et crede-
re liber donasse: p̄cipue si nō
egeat multū: nec. n. p̄sumit d̄
facili q3 p̄icere sua et dona-
re. ¶ Quātū ad tertū q non
possit tolli p viā renunciatio-
nis pbat sic. Vbi renuncia-
tio nō habet locus obligatio
tollī nō pōt p viā renūciatio-
nis: sed anteq3 fiat male abla-
toz restitutio: nō pōt ille cui
restitutio fieri d3 renunciare:
ergo non pōt tollī obligatio

retinentis aliena iniuste per
 viā renūciationis. Adaior ē
 nota. ¶ Adinoz probat. Mā
 renūciatio illa q̄ fit a spolia-
 to ante q̄ restituať: ip̄a decer-
 nitur esse nulla: sicut p̄ 3. l. ij. q.
 i. c. p̄is. 7. ex de restitu. spo. c.
 Sollicite: 7. hoc iō q̄ p̄sumit
 nō ibere fieri: q̄ nō est verisi-
 mile q̄ spōte iuri suo renun-
 ciauerit: qui renunciat spolia-
 tus. Sic in p̄posito v̄r dicē-
 dū q̄ renūcians creditor: nō
 restitutus: nō v̄r spōte renun-
 ciare: sed vt coactus 7. h̄mōi.
 ¶ Ad q̄d respōdet q̄ ea que
 continent̄ i dictis capitulis: ha-
 bēt locum in foro cōtentioso
 vbi p̄cedit p̄ p̄sumptionem.
 S; in foro conscie: et spolia-
 tus pōt renūciare iuri suo: vt
 in p̄posito. ¶ Preterea eo
 ip̄o q̄ offert se ei ad restituti-
 onē si vult: iā reuertit 7. resti-
 tuit euz iuri suo. ¶ Quātum
 ad. vi. q̄ nō possit tolli p̄ viā
 queniētē 7. discretionis: pro-
 bat sic. Supposito dicte re-
 gule pet̄m. li. vi. Obligatio il-
 la qua iniust⁹ detētor alieno
 rū est obligat⁹ ad restituti-
 onē: necesse est q̄ tollatur p̄ vi-
 am restitutionis: vel aliā eq-
 pollētē. Et q̄redo q̄ sit via eq-

pollēs restitutioni: si dicatur
 q̄ sit remissionis via vel do-
 nationis: sequitur iter alia istud
 icōueniēs: q̄ pōt dici restituti-
 o: 7. tñ i possessione minime
 positus: quod p̄ esse falsus p̄
 illud quod habet. ff. d̄ verbo.
 signi. l. plus ē. Dicit enim ibi
 q̄ restituere est nō solū p̄sen-
 tiā rei p̄bere: sed etiā possesso-
 rem facere fructusq̄ redder̄.
 Quapp: nullus pōt dici resti-
 tutus: nisi i possessione fuerit
 cōstitut⁹. ¶ Si ergo remissio
 q̄ fit añ restitutionē eq̄pollēt
 restitutiōi ip̄si: sequitur hoc icō-
 ueniēs q̄ et nō positus i pos-
 sessiōe dicet̄ restitutus. Sed
 ab hoc respōdetur: q̄ in foro
 cōscie 7. ab augu. nō sumi-
 tur. ita stricte restitutio: sic in
 foro p̄tentioso secundū iura.
 Mā quocūq̄ impleatur volū-
 tas creditoris a debitore d̄r
 restitutio facta. Et cū q̄s ce-
 dit hōis: et añq̄ ponat eos i
 possessiōez: restituit quo ad cō-
 sciam. Q̄d ergo dicit p̄fatus
 Birar. s. q̄ nō sufficit remis-
 sio nec p̄t liberari nisi restitu-
 at si p̄t: v̄r h̄re locū qñ remis-
 sio fieret nō libere 7. sincer̄: s;
 remittēs iduceret ad hoc vi:
 fraude v̄r timore seu despera-

tione. s. nil inde consequendi.
¶ Hęc eadē q̄stionē formās
 Laurēti⁹ de rodul. in tracta-
 tu de usuris: prius recitat opi-
 nionē doctoꝝ dic̄ ergo Glo.
 secūda in regula. pctm̄. tenet.
 q̄ sic. S; dicimus ibidē con-
 tra. s. q̄ nō sufficit nisi pecūia
 fit restitutioni parata. **¶** Ali-
 quoz vero rheologozū opinio
 fuit: q̄ ē nō sufficit q̄ res fit
 parata restitutioni: sed ē opz
 q̄ offeratur. **¶** Jo. an. ibidē su-
 per glo. demū assumit viā me-
 diā dicēs: q̄ aut gerit in men-
 te usurari⁹ restituere: ⁊ remis-
 sio sufficit aut nō: ⁊ tūc secus.
¶ Sed Sede. de senis in ope
 suo: firmat indistincte opinio-
 nez dicte glo. sic dicēs. Si is
 cui dnt̄ restitui pecūie vel ma-
 le ablata nō coactus: vel dece-
 ptus: nō circumuētus ⁊ oī do-
 lo ⁊ vi ⁊ calliditate ⁊ metu: ces-
 santib⁹ ē p̄cibus: vel fuitioꝝ
 exhibitione inductus: debitā
 sibi pecūiā n̄ oblata. nec resti-
 tutioē paratā usurario dimit-
 tat: liberat⁹ ē usurari⁹ a resti-
 tutione: nō tñ a pctō qd̄ p̄rit
 exercēdo usuras: nisi ⁊ de illo
 pctō pnia; agat. **¶** Idōt etiā
 dici q̄ plus est: q̄ si usurario
 p̄seuerate in cric ⁊ nō disposi-

to ad aliquā restitutionem: v̄
 qui d; recipere usuras remit-
 tat illas pp̄rio motu v̄ ad pe-
 titionē usurarij: liberatus est
 usurarius a restitutione rei: ⁊
 si nō a pctō: qz de hoc opz sa-
 tisfacere deo p̄ pnia;. **¶** Nec il-
 le. **¶** Hęc opinionē v̄ firmare
 Hosti. in sū. ⁊ Archi. i. c. ij. de
 usuris li. vi. sup verbo satisfac-
 tū: dicēs. Satisfactū accipi-
 m⁹. quocūq; volūtati credito-
 ris satisfiat. Idē lapis d̄ cast.
 Idē Hof. ⁊ Huil. Et demū
 idē Lau. sic cludit. **¶** Et tol-
 latur oīo oīs dubitatio an sit
 vel nō sit liber aius remitten-
 tis: ⁊ p̄ n̄is clara p̄scia usura-
 rij: ⁊ vt facilius iducātur ho-
 mines ad p̄tritionē ⁊ de cete-
 ro a talib⁹ abstineāt: cautū est
 p̄dicat̄ q̄ nō sufficit remissio
 facta: quīs se disponat ad sa-
 tisfaciēdū: si nō remitteret cre-
 ditor: ⁊ caut⁹ q̄ opz q̄ pecunia
 fit restitutioni parata: ⁊ caut⁹
 sine q̄ offerat̄ pecunia. vel q̄
 plus ē q̄ ponatur i manibus
 creditoris. S; de iure ⁊ i foro
 p̄scie puto illā gl. cui⁹ opinio-
 nē seqtur Sede. vt demū ē esse
 verissimā: ⁊ ad hoc iducit ip̄e
 Sede. plures rōnes. **¶** Et pri-
 ma ē talis. In maiorib⁹ cri-

minibus sicut est in crimine furti
vel rapine. vel violencie: re furti
na vel rapta remanere apud
furē vel raptorē de voluntate
dñi: purgatur vitium furtivi vel ra
pie sine aliq̄ restitutione: vt. l. si
fur. d. usuri i. pri. z. ff. d. p̄cario.
l. si certe. ergo purgatur vitium
vsure remanente usura apud
vsurariū de voluntate dñi. Et
q̄ illa sint maiora crimina: patet
ex maiore pene: siue agat̄
civiliter siue criminaliter. Graui
us ē at̄ pctm̄ qd̄ graui⁹ puni
tur. vt. xxiiij. q. j. c. non assera
m⁹. **S**cōda rō ē q̄ i crimine
vsuraz z i alijs maiorib⁹. suf
ficit facere dignā satisfactio
nē vel emēdationē. ex de rap.
c. j. vt sit q̄s liberat⁹ a pctō. c.
q̄to. ex de vsu. S; satisfactū i
telligit: quocūq; desiderium
creditoris impletur. et si n̄ sol
uat. ff. q̄ satilda. co. l. j. **T**er
tia rō ē: q̄ vt̄ fm̄ eū insolubilis
Sūt qdā sp̄ales casus i qb⁹
obligatis ad restitutionē: nō
sufficit remissio: vt. c. exigit. d.
cēsi. li. vi. z ibi de hoc ḡ: i alijs
casib⁹ stabit regula. q̄ suffic̄ re
missio. **I**dez tenet **I**de. de
pal. l. iij. di. xv. q. ij. arti. j. q̄ dicit̄
q̄ obligatus restitutioni excu
satur pp̄ remissionez credito

ris: qz per acceptionem tollit̄
Et hoc nisi sit talis persona:
q̄ nō hēat administrationez:
vel que nō pōt dōare: nec p̄
dñs remittē qz remittere est
dare. Itē qm̄ i iure cautū ē q̄
remissio nō valeat: tūc nō ex
cusat: sic in iudice delegato q̄
munera z expēsas recipiens
vel extorquēs: tenet reddere:
nulla prius remissione sibi p̄
futura: ex d̄ rescriptis. c. Sta
tutū. li. vi. **I**de de visitate iur̄
ordiaro recipiēte mun⁹: ad cu
ius duplū restituēdū tenet̄ ex
de cēsi. c. exigit li. vi. hec **I**de.
vbi. s. **Q**d si q̄s obijcēt regu
lā. **N**ō remittit̄ pctm̄ rē. qd̄ ē
verbū Aug. z restituē ē rē i p̄
stinū statū repōere vñ si videt̄
satisfacē rēmissio. **A**d qd̄ rñdēt
p̄dicti. **I**de. Lau. post̄ Sede. q̄
Augu. i dicta regula nō hūit
respectū ad strictā significati
onē verbi: s; ad mētē ei⁹ que
verbis p̄ferēda ē. ex d̄ verbo.
sig. c. **I**ntelligētia verborū fu
it q̄ si offendisti primū tuuz
rapiēdo: furādo: vsuras extor
q̄ndo: recōcilies te cū ip̄o. **E**t
cōiter qz hoies n̄ iactāt pecūi
as suas: s; volunt sibi restitui
res ablatas: p̄pterea Aug. se
retulit ad v̄bū restituat. **Q**d

aut sic itellererit Aug. ostendit multiplir. Nec ille. Qd autē dicit Lau. s. s. esse pdicā dum nō sufficere remissionē nisi fiāt ea que dicūt diuersi nō videt tutū vel cautū. Mā ex tali pdicatiōe: ita p̄t sequi periculū aiāz: sicut cautela.

Sicut. n. pdicator d̄z sibi cauere a predicādo ea que hnt hoies iducere ad malū: et ab allcuiādo mala: ita d̄z cauere a pdicando scrupulosa et ardua qñ cōis opinio est in p̄riūm. Hoc. n. cēt inijcēt laqueum aiabus: qd fieri nō d̄z. xxvij. q. j. c. Viduas. Audiēdo enim talia et nō fruādo (cū ex auditis format sibi p̄scia) hoc sibi necessario fiēdū. Qui habuit hmōi remissionem: et ex difficultate nolit ponerē se ad faciendū: erit i malo statu rōne conscie sibi facte sup eo: i quo bñ poterat trāsire cū bona p̄scia. Preterea si pdicator hoc dicat i pdicatiōe. s. sibi nō sufficē remissionē nisi rē. et postea i audiētia p̄fessionis faciat p̄riū et dicat illi sufficē: nōne ex hoc pōt sequi magnū scādalu3 p̄tra doctrinam pdicationis? Ex hoc. n. poterunt credē hoies sic esse

de multis alijs. que pdicator res dicūt. s. q̄ nō sunt simplr vera: s; ad terrorē dicta: et sic piclitabit fidei doctria. Mō video etiā cū bona p̄scia q̄ absq; sui magno pctō possit hoc dicē in pdicatione. si sentiat p̄riū: qz hoc cōiter tenent doctores. Sed et si tenerit aliā quā aliā opinionē cū ille sint scrupulose: nō d̄z velle inducēt hoies ad suos scrupulos. Non ergo pdicādo dicat q̄ sufficiat rmissio: ne iducat occasionē mali: et apiat via vltoris: neq; dicat q̄ nō sufficē ne dicat mēdaciū: vel scrupulos et laqueos inijciat auditorib; Sed dicat qd dicit Aug. q̄ op; q̄ restituat si p̄t. xiiii. q. vi. c. Si res: et in restitutiōe includit rmissio. Et s; quid si post remissionē liber facta et vere vsurario: vsurarius mādat in testō suo reddi vsuras nūquid qd semel remissus ē debet restitui bis quib; tenebat p̄us. Dicendū s̄m fēde. q̄ in hoc distinguendum est. Quia aut talis tenor locut; est p̄ verba trāsferentia se ad factū: vtputa qz iubet vsuras restitui bis quib; d̄bebat eas restituere: et p̄barent eas sol

uisse: et tunc non obstante remissione tenebitur satisfacere heres. Et hoc casu loquitur. c. Ad vestram de iurciur. Aut loquitur per verba transferentia se ad ius non ad factum: ut puta quod iubet ea restitui quibus dicitur: tunc secus dicendum est. **¶** Nec ille. **¶** Item sciendum quod cum alicui fit remissio libere et sine fraude: non tenet talis illud quod sibi restitutum est pauperibus dare. Sibi namque acgrit illud ius siue debitum non pauperibus: sicut ne quis tenet pauperibus dare quod sibi donatum est. **¶** Hostiensis in sum. ti. de usuris dicit quod si fenerator partem pecunie fenebris restituat ei a quo habuerat vel heredi suo et de voluntate eius partes retineat: dicunt theologici indistincte quod non est liberatus nisi totum offerat. Tu dicas quod si ex pacto fit: non est liberatus: arg. c. Veniens: c. de simo. Si autem usurarius partem sine pacto liberaliter soluat: et offerat: et de altera parte misericordiam petat: et creditor liberaliter remittat liberatus est debitor: nec tenet ulterius ad restitutionem: sic nec tenet si gratis accepisset gratis oblatus. **¶** Hos. Dicitur bonus iudex. ex certis preceptis

ris: motus sui animi informabit. Nam si creditor est pauper et inops: et usurarius dives et potentis: non presumo quod creditor ipsius usurarium sponte et corde liberet: sed hoc faciat quod ultra recuperare non poterit: ut illud tantillum quod offert recuperaret: et non amitteret. Si vero creditor sit dives et potens (qui est consuevit histrionibus et ioculatoribus tantummodo de suo donare. vel plus frequenter) presumi poterit quod ex corde hoc faciat. **¶** Nec ille. **¶** Item in quadam summula dicitur: quod si usurarius offert libere totam summam pecunie creditori: omnino plenariam voluntatem cum non habeat (quod si crederetur quod aliquid acciperet non offeret) creditor nihil penitus vult accipere: sed liberaliter dimittere totum: iste plenarie satisfacit proximo: sed non deo: et ideo postea sufficit sibi sola contritio: ut satisfaciat deo. **¶** Non consulendum est non contritis: ut haud minus hanc liberam satisfactionem faciant primo. **¶** Item sunt aliqui usurarii qui nituntur decipere deum: qui numeratam pecuniam et acceptam tunc exponunt creditoribus: credentes quod illam non accipiant (quod si crederent quod illam

recipere: nō illā representa-
 rent) at ille timore vel verecū-
 dia ductus: nihil vel parū re-
 cipit: residuū dans: et sic isti ta-
 les dicerent se satisfecisse: qđ
 nō est verū. ¶ Item nota s; q;
 quosdā q; sunt quosq; modi sa-
 tisfaciendi. ¶ Primus modus
 est cū pecunia libere offertur.
 ¶ Secundus modus est cū pe-
 cuniam non hēt offert pigno-
 ra. ¶ Tertius modus est cū pe-
 cuniā nō hēt nec pignora cō-
 gruētia: facit tñ instrū: ut he-
 redes cōpellant ad satisfactō-
 nē et etiā ipse met. ¶ Quartus
 modus est cū mediāte sacer-
 dote vel aliquo alio religioso
 fit volūtaria et libero p̄cordia.
 Iste tñ modus: d; semp ostē-
 dere creditori. velle et posse li-
 berę debitoris. ¶ Quintus mo-
 dus est cū p̄sensu et misericor-
 dia creditoris ponit debitor
 aliquaz possessionē in manu
 alicuius honesti viri: ex cuius
 fructib; soluant per tps debi-
 ta: deinde possessio ad heredes
 reuertat: vel ita debet p̄man-
 re: pro incertis. ¶ Dec ibi. ¶ Itē
 Archi. i rosario. xiiij. q. v. c. nō
 sane. dicit q; Mos. dicebat q;
 in his in quib; est pctm̄ moz-
 tale s; in legē diuinā; ut in sur-
 ro vel rapina: dispensare non
 pōt ep̄s: imo nec etiā papa ut
 aliqui dicūt: quo min; p̄niam
 agat et restitutio fiat si pōt: et
 de usur. c. cū tu. In is vero in
 quib; est pctm̄ mortale s; ius
 positiuū: et cū ep̄is seu inferio-
 rib; pape: interdicta est dispē-
 satio. Nullus dispē sare v; di-
 latione; p̄stare pōt: nisi solus
 papa. iij. q. i. c. reintegrāda vel
 hi q; bus sp̄aliter cōmiserit. Si
 vero nō est interdicta poterit.
 ¶ Dec ibi. ¶ S; q; dicit papā
 nō posse dispē sare in his re-
 stitutionib; vbi est pctm̄ moz-
 tale perpetrātū in usurpatōe
 extra legē diuinā facta ut fur-
 to: rapina: usura: et h̄mōi quo-
 minus restitutio fiat si pōt: vi-
 det̄ intelligendū quo ad resti-
 tutionē certoz si sciunt p̄sonę
 vel quo ad incerta: cū dispē-
 saret absq; cā rōnabili: v; sal-
 tem dubia pro libito volunta-
 tis. Non enī pōt tollere que
 sunt p̄pria hōiuz et dare alijs
 sine cā. Sed cum cā rōnabili
 pōt: puta per moduz pene: ut
 cū aufert regnū vel imperiū
 alicui p̄pter demerita sua q;
 esset inimicus eccle. hereticus
 vel scismaticus: nec se vellet
 corrigere: v; cū faceret mouere.

bellū ꝑ aliquē dñm vel ciuita
tē: psequētē ecclesiā: vñ fauētē
bēticis vel detinentē bona ec
clesie: z tradēt alijs dignitatē
iura z bona illoꝝ sic factū est
pluries. Nec pōt papa cū bo
na ꝑscia que pauperibꝫ debe
ret dispēfare. dar diuitibꝫ fin
cā rōnabili: sꝫ cuz causa rōna
bili pōt talibꝫ obligatis remit
tere: seu vt pauperibꝫ dare ea
que acquisierūt per furta: ra
pinas z vsuras: cū sunt incerta
scdm oēs alꝫ cū sit supremus
z vniuersalis pater pauperuz
magisqꝫ ep̄i: qui in hmoi so
lent dispensare: vt. lxxxviii. di.
c. ep̄s: et de or. Quia etiā hēt
plenitudinē pot̄atis in dispēsa
tione bonoꝝ ecclesiasticoz: z
plenā iurisdictionē in terris ec
clesie. forte d̄ hmoi bōis .s. ec
clesiaz: z eoz qui habitant in
terris ecclesie: posset remitte
ret debita ex furtis: rapina: z
vsura: etiā cū sciūtur persone
sine eozū cōsensu: z ex aliqua
causa rōnabili. Mā quotidie
hoc fit vt iura vnius ecclesie z
fructus auferat: z det alteri qꝫ
curato illiꝫ eccle. cum cā. tñ vt
credī rōnabili. Et sic multo
magis in hmoi pōt dare dila
tionem: qꝫ plus est remittere

debituz: qꝫ dilationē dare ad
soluendū. Querit vtrū sup
incertis cū ep̄o qui ē p̄ pau
perū: possit fieri cōpositio vel
transactio. Rñdet Lau. de ri
dol. Sciendū qꝫ ꝑau. in cle.
ij. de pe. z re. hūc passum cra
minat: z finaliter determinat
qꝫ nō: per illū tex. z per. c. licet
de of. vica. li. vj. Vult. n. qꝫ si
ne mādato ap̄lico id facē ne
queant ep̄i: nisi cōponerēt de
tāta quātitate quāta ē illa ad
qꝫ ascēdūt: z nō d̄ mioꝝ. ꝫiū
suat: sꝫ facta cōputatiōe ferat
demū snia taxatiua ip̄oz icer
toꝝ. Et si vera si q̄ fatꝫ ē pau.
qꝫ vñ de iur: nec vñ ꝫia ꝫue
tudo valē multozū aie illa qꝫ
rēt. Tex. tñ illi vidē meo: n̄ ꝫ
bāt ita clar. Dñ forte possꝫ rñ
deri qꝫ n̄ ē credēdū qꝫ papa qꝫ
ꝫficat ep̄os ꝫres pauperū indi
sticte: nō ꝫcessisset eis i specie
qꝫ ex cā possꝫ cū talibꝫ tráfigē
Et isti hñt maiorē pot̄atē: qꝫ illi
qbꝫ libera administratio ꝫcessa
est. Itē nō simplr donāt. Itē
ꝫꝫ scit hāc ꝫsuetudinē z dis
tolleravit. Sūt tñ taxationes
ꝫ sniaz: h̄ Lau. Forte possꝫ di
ci qꝫ q̄ ad eccliam militatē va
let dictū Lau. z et q̄ ad deū z
eccliaz triūphātē: cū ex causa

rationabili facit cōpositiones de minori quātitate q̄s sint i certa: puta q̄ residuus dimittit ei ut pauperi: cuius alias nō possz̄ viuere sine indecētia sui status notabilr. Sz̄ ubi absqz̄ hac cā ep̄us scienter cōponat de minori quātitate notabilr̄ valet dictū *Idem in foro dei.* Non. n. credendū est papā fecisse ep̄os dispēsatores bonorum pauperū ut possent pro libito voluntatis remittere vel cōponere super incertis: ut de his postmodū hoies pompose uiuant. Nec ipse papa posset cum bona p̄cia absqz̄ aliqua rōnabili cā facere h̄mōi taratōnes lōge min⁹ q̄ sit debitū incertoz̄: et residuū scienter illis d̄bitozib⁹ dare. cū oia bñ et plene possint restituere. Secus cum dubitat: utruqz̄ restituere possit d̄bitoz̄: pro incertis. Mā in dubio: est semp̄ interpretandū factū pape per maxime in bonū. ut disti. xl. c. *Mō nos.* cū glo. *¶* Papa. n. et si habeat plenitudinez̄ potestatis: errare pōt ut hō. Et inter cetera sue pt̄atis: nō auferetur sibi p̄ditio ista cōis hominū: qn̄ possit peccare mortaliter: et descēdere ad inferos.

et grauius ceteris puniendus si deliquerit. ut d̄r̄ di. xl. c. Si papa et in glo. *¶* Insuper cuius restitutio certoz̄ debeat p̄cedere restitutionē incertoz̄: q̄ ep̄i circa usurarios publicos: ut licentient ad sacra ecclesie et sepulturā: prius cōponāt super cetera quātitate pro incertis: quā sibi solent imburse magis q̄ pauperibus dare: et de certis nō p̄uideant sufficienter ut reddant integraliter minus bñ faciūt. Quinimo si non sufficerēt bōa que remanent usurarijs vel heredibus eoz̄: tenēt que acceperūt pro incertis d̄tribuere pro restitutione certoz̄: als̄ fures sunt et latrones auferētes que debentur certis p̄sonis. et de usu. c. cuius tu. xiiij. q. vi. Si res. Sed cōsuetudo in hoc nō excusat: que potius dicenda est corruptela: quia contra ius diuinū. Di. viij. c. que contra mores. xxxij. q. vij. c. Flagitia. *¶* Capitulum septimum de modo et ordine restituendi. *¶* Vantū ad septimū q̄ scilicet de mō restituendi seu ordine. Circa quod consideranda sunt tria. *¶* Primum est q̄ restitutō cer

torum: preponenda est restituti-
oni incertorum. ¶ Sciendum igitur
quod certa omnia obligata restituti-
oni. i. cum sciuntur persone quibus
est facienda: prius et integraliter
soluenda sunt. quod soluantur incer-
ta: quoniam. scilicet vel dubitatur bona
restituentis non sufficere ad
utrumque. Nam tunc restituenda
sunt plene prius et integraliter
certa. Et hoc triplici ratione.

Primo ratione successionis.
Secundo ratione obligationis.
Tertio ratione similitudinis.
Quatum ad primam rationem.
scilicet successionis: advertendum di-
ligenter quod non succedit in pau-
peribus ipse christus: nisi quoniam non
reperiuntur persone certe quibus
restitui debet certa: ut quasi per
substitutionem succedere videatur
ac si diceret testator dimitto
meos heredes tales et tales quibus
debeo: vel et si non debeo.
Sed si eos non reperiri contin-
gat: substituo mihi christum cum
pauperibus suis. ¶ Quatum ad
secundam rationem obligationis:
probat hoc sic. Nam pauperibus
non tenentur heredes dare. scilicet per
restitutionem dictorum incertorum
nisi unica ratione. scilicet in foro dei:
scilicet creditoribus certis tenentur du-
plici ratione. scilicet in foro dei et in fo-

ro mundi: quod heredes possunt
a creditoribus in iudicio pueni-
ri. ¶ Quatum ad tertiam rationem
scilicet similitudinis probatur idem a si-
mili devoto simplici et solenni
Nam votum simplex: non ita obli-
gat sicut id quod est solenne. Nam
quo ad deum: simplex obligat
et solenne quo ad deum et mundum
i. foris mundi. Unde simplex votum
impedit matrimonium contrahendum
sed non dirimit contractus. Solenne
autem impedit contrahendum et contractus
dirimit: ut patet de i. xxvij. per to-
tum. Et ratio huius est: quod in vo-
to simplici. est unum vinculum li-
gans: in solenni duplex. ¶ De
restitutione vero certorum: sciendum
est quod restitio etiam fieri debet cum
quodam ordine. Pro cuius de-
claratione sciendum: quod secundum tri-
plicem voluntatem creditoris: con-
tingit debitorum habere substitutionem
rei. Prima est violenta. Secunda
est conditionata. Tertia transfor-
mata. Prima reperitur in furto
rapina: et similibus. Secunda in
usura. Tertia in contractibus licitis:
sive iustis. Et secundum hunc tripli-
cem voluntatis gradum: varie
prius et posterius homo restituere obli-
gatur. ¶ Cum igitur prima voluntate
scilicet violenta debitor tenetur: ut puta
quod abstulit per furtum et rapinas:

et huiusmodi violentias: talia
 prius restituenda sunt quam usura
 et alia debita. Et hoc propter tria
 scilicet propter offensiones: propter ex
 propriationem et propter compulsi
 onem. Propter offensionem qui
 dem. Nam maior in eis fertur
 iniuria. quia illa penitus sunt inuo
 luntaria. scilicet rapina: furtum et homici
 dum. Usura vero: aliquo modo est vo
 luntaria. scilicet voluntate conditiona
 ta: propterea de sui natura minor est
 iniuria in primum sapit. Alia
 vero debita sine iniuria sunt
 quia sunt voluntaria: puta id quod
 debetur ratione emptiois facte
 alicui rei: vel ratione mutui li
 citi: et homici. Et ideo rapina et
 furtum prius restitui debent quam ipsa
 usura: et alia debita licito modo
 facta: et eadem ratione prius rapina
 quia grauior in ea fit violentia et
 iniuria: quam in furto. **¶** Secundo
 dicitur suari talis ordo propter ex
 propriationem. Nam in rapina et
 furto sine omnibus: dominium non
 transferretur: et ideo talia nunquam tota
 liter sunt possidentium. In usu
 ra vero dominium transferri videtur.
¶ Tertio suadus est talis or
 do propter compulsionem. Magis enim
 debitor compellitur et artatur a
 iure restituere: que extorsit per
 furtum et rapinam: quam que habuit

per usuram. Nam ad restitu
 tionem usure compellitur diuino
 et ecclesiastico iure: sed ad resti
 tuendum rapinam: compellitur vel
 artatur iure diuino: ecclesiasti
 co et civili. Ex quibus sequitur quod
 debitor si non potest in solidum re
 stituere: quod extorsit per rabi
 nam: et furtum: et etiam quod habuit per
 usuram. tenetur in solidum restituere
 prius quod habuit per rapinam et
 furtum: quam quod habuit per usuram: et
 hoc tamen ratione voluntatis occu
 rentis: quia in soluente usuram: ali
 quo modo voluntas eius occurrat
 ad illam expoliationem usure. Sed
 expoliatis per furtum seu rabi
 nam: contra omnem suam voluntatem
 expoliatur: tamen etiam ratione iuris
 coartantis. Nam a iure civili:
 homo compellitur ad restitutionem
 rapine et furti in solidum: et si non
 habeat ad restituendum usuras. Et
 homici sine est. **¶** *Serā.* or. homici
 tax: que videtur rationabiliter di
 cta hoc excepto. scilicet quod dicitur prius
 restitui rapina: furtum: et usura:
 quam alia debita modo licito facta.
¶ Hoc enim esset offerre holocau
 stum de rapina. Sicut enim iuu
 ste accipitur ab aliquo diu
 te: ut daretur elemosyna pau
 perum ut dicit Augustinus. xiii. q. v. c. for
 te: ita et iniustum videtur: ut de eo quod

iuste debetur alteri: puta ho-
 nesti mutui: vel eptiois vñ ali-
 cuius liciti dicitur restituit aliena.
 Hoc. n. esset rapere alienum: vt
 reddat alienum: et non sunt faciē-
 da mala: vt eueniant bona: ait
 apłs ad Ro. Ad hoc ar. xiiij.
 q. v. c. neqz. n. ¶ Quam ad se-
 cundam voluntatem que dicitur diti-
 onata: que. s. cadit i usura: dicit
 Ale. lo. bardus: qd prius tenet
 qd restituere que hñit per usu-
 ram: qz que hñit per alios dicitur
 factos voluntarie. Et hñi rō
 est: qz in restōne debitorum: solū
 fuatur iusticia: sed in restōne
 usure: et male ablatorum: nō so-
 lum iusticia fuatur. s; et iniu-
 ria deo facta et primo amo-
 uetur. Et iō restō usure pferē-
 da est. ¶ Si tñ priū obfuetur
 qz. s. talia iusta dbita in satiffa-
 ctione pponētur male ablatif
 aduertēduz qd in duplici casu
 hoc fieri pōt. s. qñ debita sunt
 clare manifesta: et restō male
 ablatorum non sic: s; obscure sic
 inquiredo. Scdo qñ res que
 debetur est dterminata: puta
 50. vel. 100. et male ablata ide-
 termiata. Mā claz sp pcedit
 obscur in iure: et dterminata
 rē indeterminata. S; illd coi-
 ter nō obseruat: et in pdictos

duos casus: qd etiam vñ ra-
 tionabilr fieri: qz indecens vñ
 usurā dberere restitui de re iu-
 ste alteri obligata. Mā p hoc
 nō tollit iniuria scā pmo et
 deo: s; addit noua: qz alienuz
 aufertur. Nec. n. tenet deo et
 proximo rōne usure ppetrate
 vel alteri male ablati: nisi in
 qñtu pōt d iure: ar. ex de re. iur.
 Nemo ad impossibile obligat.
 Si ergo nō pōt restituē usurā
 nisi subtrahēdo ius alteri: p-
 tūc excusatur a restōne. Pro-
 pterea hoc magis crit violen-
 tū: seu pvoluntatē ei: cui dbe-
 tur aliqd rōne dicitur iusti siue li-
 citi. s. subtrahē suū credituz: qz
 fuerit accipe usuram ab alio.
 Propterea non vñ rōnabile
 vt de iusto obsego: qd scē p-
 mo. s. ei mutuādo seu expectā-
 do pciū rei vēdite. reportet in
 cōmodū et dānū: qd ptinge-
 ret h fuādo: cū q dedit usurā
 recepit iā cōmodū magnū ex
 mutuo sibi scō: et iō d; sibi suf-
 ficē: vt usurari restituat sibi cū
 poterit de suo: et nō alieno: qz
 fm regulā: nemo d; locuple-
 tari cū alteri iactura vñ dāno
 d re. iu. li. vi. et h nisi iura cōia
 vñ mūcipalia alr disponerēt:
 qz i hñi fuāda sūt. Mā iust

humano possessiones et alia: ut propria possidentur: ut patet di. viij. c. quo iure. ¶ Quatuor ad tertiam voluntatem: que dicitur conformata: reperit in tractatibus licitis: ubi voluntates prebentur conformatur in filiis. ¶ In restitutione et talium aliam priorem restituenda sunt. Mas priorem restituuntur quecumque certa debita: que cunquam ad pias causas relicta atque donata. Cuius ratio est: quod donatio et ad pias causas largitio: sunt ex super erogationis consilio. vel sunt sorte bona incerta. Restitutio autem male ablatorum: seu aliorum debitorum certorum: sunt ex obligatione et precepto. Priorem restituuntur que sunt super necessitatem precepti que sunt super erogatione consilii. Huic sane concordat Archi. in c. non sane. xiiij. q. v. Hinc est Ray. ait quod si creditores vel legatarii filii venerunt ad heredem: primo satisfaciendum est creditoribus. Sed si veniunt separatim: liberabitur heres solvendo per ordinem cuilibet venienti siue creditoribus siue legatario dum tamen nil in dolo vel in fraude operetur. Verum tamen si legatarii perveniunt creditores: et accipiunt vel posteriores creditores. potiores et potiores in iure preveniunt. Creditores post modum venientes heredem inherere non debent: nisi tamen de hereditate remanserit ei: unde possit adhuc satisfacere illis: sed habent tamen potiores ius suum saluum contra legatarios qui primo acceperunt. ¶ Similiter et creditores anteriores contra posteriores qui acceperunt primo. Idem quoque Dul. ait et addit quod si heres scit vel credit hereditatem ultra debita non extendi: siue ex contractu vel quasi: seu ex maleficio vel quasi: nihil legatariis debet dare. ¶ Si vero quantitates debitorum nescit: debet creditoribus satisfacere primo. Et si legatarii prius vel simul cum creditoribus legata petant: creditoribus potioribus primo solvendum est. Si autem de hereditate nihil remanet post solutis debiti: legatariis non tenetur. Si vero hunc ordinem mutaverit heres: primo. scilicet solvendo legatariis seu secundariis creditoribus: prioribus in foro conscientie minime liberatur: nisi hoc faciat ignoranter reputans. scilicet hereditatem sufficere ad omnia solvenda: vel nesciens hunc creditores esse potiores. Adis autem de cor. Hosti. ¶ Tres

nota q̄ ceteris paribus suā-
da est regula. Qui p̄or ē tpe:
prior est in iure de regu. iu. in
li. vi. Vbi at̄ sūt p̄uilegia pa-
ria. s. p̄sonar̄ z actionū: isimil̄
z eq̄litter satisfaciēdū ē. nisi d̄
aliquo illorūz probet̄ q̄ alteri
p̄ferēdus sit s̄z legē pacti: vel
scripti: v̄l vsus p̄bati. Nec at̄
notari solēt. L. de bo. au. iudi.
pos. l. pro debito. Cum ergo
mercator vel ali⁹ frāgit. vel vt
vulgariter d̄r fallit: nō suffici-
ens satisfacere creditorib⁹ oi-
bus ex integro veniētib⁹ cum-
ctis: vt sibi satisfaciat. hic or-
do seruat̄ s̄z Bal. in. l. pro de-
bito. L. de bon. aucto. iu. pos.
p̄mo d̄z satisfieri d̄nis rerūz.
Verbi gr̄a: deponētib⁹ si de-
posita erant sibi facta. vt. ff. d̄
p̄ui. credi. l. si. z. l. veteri. ¶ Se-
cūdo satis fit mercū vēdito-
ri. si extāt merces: hoc est ip̄e
merces restituunt̄ tāq̄z singu-
lariter pro p̄cio obligate. Si
aut̄ plus valerēt. id plus red-
dit̄ ad q̄modū creditor̄. vt. ff.
de ac. ven. l. iulianus. Si aut̄
ip̄e merces nō extant: s̄z vēdi-
te sunt: z loco ear̄z alie subro-
gate: tales subrogate non red-
dunt̄ loco earūz: q̄z nō sunt. p̄
p̄cio obligate: vt. ff. de in re

ver. l. quidam. Admōi rō. assi-
gnat̄: q̄z p̄cium ex re illa red-
ctū: obligatū n̄ erat. ergo nec
ēt res: que emitur: z h̄r ēr eo.
Idē quoq̄z i permutationēz
dicēdū est: q̄z vbi sp̄s i obli-
gatōe est: nō succedit loco al-
teri⁹ altera: vt notat̄. ff. de ver-
bo. signi. l. labeo. ¶ Tertio ce-
teris p̄tib⁹ p̄fertur vxor: q̄z hy-
pothecā h̄rē cēsetur. z iō p̄e-
fertur ne dum p̄tendentib⁹ p̄-
sonalē obligationēz: s̄z ēr p̄tē-
dētib⁹ tacitā hypothecā vt. l.
assiduis. L. qui po. i pi. ha. nō
t̄n p̄fertur creditoribus ante-
riorib⁹ habentib⁹ hypothecas
exp̄ssas. z tacitas. Fiscus quo-
q̄z simile habet p̄uilegiū cuz
muliere. L. de p̄uile. fisci. l. q̄-
uis. Et de hoc ēr habes: ēr d̄
pig. c. ex lris in glo. quoniam
¶ Quarto post hypothecas
veniūt deponētēs. l. si n̄ extat
depositū. ff. depositi. l. si bois
§. si. Hoc. n. p̄uilegiūz datur
cause depositi pp̄ frequētiaz
p̄ctūz depositor̄. T̄n sic i. l.
predicta p̄z. tali p̄uilegio non
gaudent q̄ sub noie depositi
mutuāt ad vsurā. ¶ Hypothe-
ca aut̄ ē potior: q̄z p̄tinent ad
ipsam rē. ff. de pac. l. Reper-
tū. ¶ Quinto veniunt simpli-

ces privilegiati. i. habentes pri-
 uilegia personalia: non realia.
 Sexto et ultimo veniunt chi-
 rographarii pro rata: non ob-
 tenta prioritate actu: quod licitum
 est debitori pro cumulo cre-
 ditore facere deteriorē eāz cre-
 ditore priorū non habentium
 dñiuz nec hypothecā: nec pri-
 uilegiū habentium. ut ff. de se-
 para. l. i. §. cōtrario. Et ista
 est rō: quod in chirographarijs
 creditorib⁹ non attendit tēpus.
 Hoc ille. Vex ubi lex muni-
 cipalis: seu statutum civitatis
 aliter disponderet: illi est stan-
 dū: et in foro conscie: si non sit
 expresse contra deū: quod non de
 facili iudicādū est. quod nemo ē
 arbitrādus in memor diuini ti-
 moris: et sue salutis. i. q. vii. c.
 Sancimus nisi evidēter ap-
 pareat p̄iū. Vñ in aliquib⁹
 civitatibus ut florentie: fallēte
 mercatore. per syndicos insti-
 tutos a cōitate sup hmoi ubi
 non sufficiūt bōa debitoris fal-
 lentis ad plene restituendum
 oibus satisfit unicuiqz pro ra-
 ta fm facultatē bonoz illius:
 et non p̄us vni q̄z alteri: nisi ali-
 quibus p̄sonis p̄uilegiatis in
 hoc: ut in mulierib⁹ pro doti-
 bus rehabendis et hmoi qui

bus ad plenuz satisfit anteq̄
 cuiqz alioz. Et p̄mo nota:
 quod hi qui tenentur restituere: si
 oio non p̄nt solvere vel restituere
 sufficit p̄tritio et p̄positum
 restituēdi: quā commode pote-
 rūt. xiiij. q. vi. c. si res. Quod vex
 est cū nota sit paupertas. Talis
 non debet excōicari: ut dicitur. c. de
 solu. c. odoardus nec aliq̄
 pena mulctari. c. de vsu. c. cū
 tu. Et dicitur nota paupertas: quā ce-
 dit bonis. Ideoqz tali dicitur con-
 sulere sacerdos: si de pauper-
 tate dubitat quod cedat bonis.
 Nota tñ quod non sufficit bec-
 cessio (ita quod non sit ei aliq̄ p̄nia
 iniungēda) quod nec solutio nec
 satisfactio plenaria sufficeret.
 Nam licet cessio seu solutio
 quo ad satisfactionē boi suffi-
 ciat: adhuc tñ non est ecclesie
 satisfactuz. Ergo iudex eccle-
 siasticus seu sacerdos: p̄ usur-
 patione rei aliene. iniungat si-
 bi p̄niam. In hoc offendunt
 plurimi peccatores delinquē-
 tes: quod putāt sufficere quod satisfi-
 ciāt. nec trāsgressionē quā se-
 cerūt postmodū confitentur.
 Ad hoc dicitur in sum. ti. de pe-
 et re. Et Secūdo nota quod si ta-
 lis p̄uenerit post ad pinguio-
 rē fortunā: tenet satisfacere et

cesserat bonis: qz per h non
 sunt liberati. Sed talis cessio
 ad hoc eis pdest ne iudicati
 trabentur i carcere. C. q. bo. ce.
 pos. l. q. bonis. Vbi et dic glo.
 qz cessio i h et pdest: qz postea
 no poterit ueniri nisi i qua
 tu facere pnt. z sic habet ro ne
 egeat. Et ppter ea conueniri
 no dz. nisi tm sit id qd acqui-
 uit: qz merito videat debere
 ueniri. Hoc in glo. Sz qui
 bnt restituere: si ueniatur ex
 maleficio si no sunt soluendo:
 verberandi sut p debito. C. Sz
 si no ueniunt ex maleficio: n
 dnt tales verberari: sz sufficit
 qz cedat bonis. Archi. xiiij. q.
 vi. si res. C. No tertio qz si is
 q aliena abstulit pt restituere z
 no restituit. no est i statu salu-
 tis. xiiij. q. vi. c. si res. C. Dic at
 Ray. an sum. sua qz dñs alicu-
 ius terre: tenet restituere idebi-
 te exacta a se vel a suis: dire-
 cte vel indirecte glo. supra. In
 directe: vt qñ denegat eis iu-
 stitiã vel non defendit eos vt
 dz z vt sic extorqueat aliquã.
 C. Si tali dño ex aliquibz. cir-
 cūstantijs appareat multum
 difficile vel impossibile talis re-
 stitutio: satis vt qz possit solui
 pmo qz in p̄satione: vel re-

mittat eis cõiter cū eorum cõ-
 sensu: z libera voluntate ali-
 quã fuiturã vt annuã p̄statiãz
 in ppetuũ vel ad ips: ita qz ple-
 nissime videat eis satisfactuz:
 vel et faciat i remissionẽ pec-
 catorũ illoz qbus tenet aliqd
 hospitale: vel aliqd simile op̄
 pietatis cum consensu tamẽ
 eorundem si potest requiri.
 Hec ibi. C. Quarto nota qz
 is qui habet aliena restituere
 z certis personis: si potest
 in totum vel in partem: sed
 non commode sed cum mul-
 ta sui incommoditate tũc cõ-
 ponat vel conueniat cum ip-
 so leso: vel spoliato amicabi-
 liter: de redditibus suis mode-
 rate (ita qz victus sibi remane-
 at) assignando sibi: quousqz
 fuerit plenarie satisfactuz: vel
 paulatim singulis. annis vel
 mēsis: vel alijs t̄pibz emẽ-
 det qd p̄t z hoc cum volun-
 tate illi cui debet satisfacere.
 Quia si nullã iueniret miseri-
 cordiam apud eum: absque
 dilatione tenetur satisfacere
 vel bonis cedere: quia talis
 peccator semper est in mo-
 ra. Hosti. z Ray. Sed hoc
 melius declarabitur in vlti.
 §. se. C. Si autem p̄dictus ine-

niat gratias apud creditores
 suos: faciētes sibi remissionē
 vel dilationē: tūc p̄t eavti: z ē
 in bono statu aie: si tñ hēt i p̄
 posito faciēdi qđ debuisse: si
 nō potuisset obtinere ipsam
 remissionem: vel dilationē.
¶ Quinto nota qđ vbi essent
 plures creditores alicuius. z
 debitori petēti dilationē aliq
 creditores volūt dare aliqui
 nō. sed qđ cedat bonis: stabit
 maiori pti creditoꝝ. z intelli
 ge maiorē partē. vbi est mai⁹
 z fori⁹ debitū ēt si vn⁹ esset
 cui plus qđ oibus debeat.
¶ Si vero par sit debitū: stā
 dū ē maiori numero credito
 rū. **¶** Si vero sūt paria: eligē
 da est clemēti⁹ snia. s. dilatio
 dāda. **¶** L. de cessi. bo. l. si. Ray.
¶ Nō hic qđ io. an. sup. c. qđqđ
 de vsu. li. vi. mouet q̄stionem.
 An heres vsurarij qñ heredi
 tas nō sufficit oibus debeat
 satisfacere primoveniētibus.
 Fert se dixisse qđ nō. Immo
 fiet eis z alijs satisfactio p̄ ra
 ta vnūquēqđ cōtingēte: ar. su
 pra de testa. c. relatum in fi.
¶ Sed dicit ip̄si Jo. an. satis
 v̄t in hoc casu h̄ri debere cōsi
 deratio tēporis: vt ille qđ pri⁹
 soluit vsuras: recipiat qđ suū

est integraliter: z sic de singu
 lis fm regulā infra de re. iur.
 qđ prior. cū istorū par sit cā: vt
 dixi ibi z i hypoteca hoc cō
 fideram⁹. **¶** L. qui po. in pi. ha. l.
¶ S; si fundus. Et bona vsu
 rarij: vidētur esse hypoteca
 ta de vsur. c. euz tu. **¶** Adulti tñ
 docto. tenēt p̄riū in h. s. qđ bo
 na vsurarij: sint hypoteca
 ta: vt Host. Archi. Sc. Sof.
 Et Joā. an. ēt dicit qđ de hac
 hypoteca nō habem⁹ textū
 exp̄ssuz. **¶** Sexto nota: qđ vbi
 alijs institutus. est heres: z nō
 sufficit hereditas ad soluen
 da; oia legata z debita: dicit
 Ray. qđ credit in iudicio aie:
 qđ nō teneat nisi inquātū he
 reditas se extēdit vel sufficit:
 ēt si nō fecit iūctarium. **¶** Idē
 Joā. an. z Sc. Secus i iudi
 cio p̄tēioso. si nō fecisset iūc
 tarium. S; si fecisset: nō tene
 tur nisi durante hereditate.
¶ Distinguit tñ inter legata
 z debita: qđ debita sine dimi
 nutione d; p̄soluere durate.
 adhuc hereditate. De legati
 vero: si tot sūt qđ nō reman
 at legitima p̄t detrahere sui
 legitimā z itez q̄rtā s; quos
 dam: si fuit institutus heres.
¶ Et nō qđ heres p̄t deducē

re ante omnia expensas fune-
 ris: et alias necessarias quas fe-
 cit causa hereditatis: ut in testamento
 huiusmodi. **¶** Expensas tamen quas fecit
 superfluas ad honorem et pompam
 mundi: non posset cum tanta consci-
 entia trahere de ere alieno: sed sa-
 cere intelligeret de suo. **¶** De. de
 pal. in. iij. **¶** Si autem sunt plures
 heredes ad debita vel legata
 regulariter tenentur quilibet pro he-
 reditaria parte. **¶** L. de here. ar.
¶ Excipiuntur. v. casus sed ipsi
 Ray. **¶** Primus est si aliquid
 opus individuum est in obligatio-
 ne faciendi vel non faciendi: tunc
 non quilibet tenentur solidum. **¶** ff. de ver.
 ob. in executionibus. §. ij. **¶** Glo.
 ponit hoc exemplum: ut si testator
 promittit se aliquid opus facturum:
 vel promittit pro se vel heredem suum
 non fieri quo minus pro fundum
 suum tibi ire liceat: ad hoc quilibet
 heredum erit solidum obligatus.
¶ Secundus casus est: si res: que
 debet restituari: ab uno solidum pos-
 sideatur. **¶** L. de acqui. vel here.
 ven. l. iij. §. nemo. **¶** Tertius
 est in alimentis legatis que pro ve-
 luntate defuncti vel iudicis: vel
 ab uno solidum: vel a pluribus
 pro partibus designatis petuntur
 ff. de ali. le. l. iij. **¶** Quartus est
 si testator ab uno heredum: le-
 gauerit creditori hereditario:
 pro compensandi. **¶** Tunc non heres il-
 le: usque ad quantitatem legati non
 illi debiti sustinebit. **¶** ff. de le.
 ij. cum ab uno. **¶** Quito est in ex-
 pensis uxoris: que non tamen
 astringit heredes pro heredita-
 rijs portionibus: sed est vix pro
 portione que puenit ad eum de
 dote uxoris sue: puta si ad eum
 puenierint. ioo. et in hereditate
 sint. 200. ipse vir tenebitur pro
 tertia parte: et heredes pro duabus
 partibus. **¶** ff. de reli. et sum. fune. l.
 quotiens: et l. veluti. **¶** Nec oia.
 Hosti. **¶** Quomodo debeat fie-
 ri restitutio uxore concipiente filium
 pro adulterio: quez vir reputat
 suum de his que consumit ipse filius
 spurius de bonis patris putatiui
 et de hereditate tota vel parte
 ad eum pueniente. **¶** **¶** Primo vi-
 dendum est de ipsa uxore adultera
 quomodo teneatur ad quod. **¶** **¶** Secun-
 do de ipso filio spurio: si tene-
 tur et quomodo. **¶** **¶** Tertio vero de
 ipso patre que ex adulterio talem fi-
 lium habuit: quomodo et ad quod tenentur.
¶ **¶** Similis casus videtur qui
 ponitur. et de pe. et remis. c. of-
 ficij. s. de muliere supponente si-
 bi alienum partem: quez vir eius re-
 putans suum nutrit: et heredem in-
 stituit. **¶** Unde idem vult dicendum

quantum ad restitutiones de ipsa muliere: et filio supposito et huic fraudi dantibus operibus efficacibus: et de muliere adultera.

Querit primo si debeat reuelare marito. **A**d hoc dicendum: quod aliquando non aliquando sic.

Mā ubi imineat aliquod horum pericula: non debet reuelare marito. **P**rimū periculum est infamie. scilicet mulieris: quia hec taliter reuelando: cum esset ante bona fame. se ipsam pessime ac turpissime diffamaret: quod quidem magnū periculum est mulieri. **M**ā quod prover. xxij. scriptū est: melius est bonum nomen quam diuitie multe: licet intelligat de viris: tamen turpius et periculosius inhonestis infamie mulieribus igitur notā.

Secundū est: periculum scādali. scilicet viri: sanguineorum et amicorum eius: si illis habere innotesceret malū: nā non solum apud se turbarētur et eo: sed vit ex tunc possent cum ea amicitiam et pacem ac concordem societatem habere. imo forte eam maritus dimittet: et ideo non valentes forsitan continere: vterque adulterium perpetraret. et sic innumerabilia et irrecuperabilia inter eos oriretur mala.

Tertium est periculum mortis. scilicet et uxoris et sue spurie plis atque adulteri sui. **M**ā probabiliter timere posset quod eius maritus seu quicumque alius: dum occidere alium quereretur. necaretur sicut in Sco. in iij. Locurrentibus predictis periculis que videtur valde probabilis: et in pluribus euenientia: non debet talis mulier suo coniugi reuelare: et pro bonum incertum restituendi hereditatem: talibus periculis se exponere manifeste.

Quartū pro periculum improbabilitatis. **M**ā nec vir nec filius nec est publicus iudex: hoc mulieri reuelati credere obligatur: nisi probet dicta sua per infallibilia signa aut per violentas probationes: siue per testes idoneos. **M**ā ex solo eius dicto non potest exheredare talē filium: maxime in terris in quibus primo genita ex consuetudine in toto vel in parte succedunt. **I**n sup. s. 3. Sco. in talibus terris si pater crederet uxori sue in hoc testimonium non posset a spurio auferre hereditatem. nisi in publico foro cum probaret talē. **E**t tunc oporteret mulierem non tamen apud maritum: sed apud totam patriam diffamari: et isto presupposito. scilicet quod non debeat reuelare. ratione malorum gra-

morum exinde contingentium. **¶** Quod dicitur talis mulier satisfacere: dicitur infra. **¶** Ubi tamen non imineret aliud periculum vel malum nisi infamie ipsi adultere: vel mortis sue: ut quod si premoziatur viro suo. Debeat ante mortem ordinare cum confessore suo vel alia persona matura: quod si moriatur postea reuelet ex parte sua viro: quod scilicet ex hoc potest obuiari ne putatiu filius habeat hereditatem totam vel partem. **¶** Aliquam vero hoc marito vel alijs personis ex confessionem tenetur mulier reuelare videlicet si hec tria concurrunt si mul. **¶** Primo si apud maritum et alios super hoc fortis et grauis suspitio impressa est et occasio suspicandi totaliter. Secundo si ex certis et sufficientibus causis potest et debet vehementer et valde probabiliter credi: quod nihil de primis periculis supradictis habet subsequetur aut cresceret: sed potest minueretur. Tertio si firmiter presumatur: quod filius boni mariti voluntarie cedet. Sed si puulus est filius cessat ista ratio: quod mittere potest illum maritus ad hospitale: cum non teneatur alere alienos nisi in extrema necessitate: cum alij desunt qui provideant. **¶** His autem tribus concurrenti

bus reuelari deberet et possit. Sed vir ista concurrunt: et rarissime presumendum est quod concurrat. **¶** Insuper dici potest sed si uil. quod et reuelare posset. si non timeret maritum: vel aliud imineret periculum. Sunt quidam utique viri scienter uxorum adulterium sustinentes: vel et consentientes: immo quandoque uxores suas ad hoc hortantes: vel quod proprios filios non possunt habere: vel alia quocumque pudenda occasione. Facta est hac notificatione ante quam vir eius pro educatione talis filij expendat: ut de obligari a restitutione aliqua fitenda: quod fecit quod in se fuit: ut damnum euitaret viri: expensarum in educando: et hereditationis quoad alios: arguere de iure et damna. c. si culpa. Nec tamen debet manifestare adulterium propter periculum persone. et infamie detrimentum: et odium ad eum euitandum. Et si ante manifestationem iam aliqua consumpisset boni putati filius: tenebit ipsa mater inquam tamen potest satisfacere: si aliquid ut suum possidet. Et si magnus eris: quod hoc notificat nollet ipse filius credere hoc: nec cedere bonis putati patris petens saltem legitimam que sine causis expressis a in

re auferri non debet ut legitimus filius: nec prius potest probari tenebitur nihilominus ipsa mulier heredibus de portione illa ablata sibi: de eo tamen quod potest et non plus. Extra de reg. iur. li. vi. c. nemo: et hoc quod fuit in mora ad notificandum: quando potuit provideri. ¶ Sed nunquid mulier talis debet revelare crimen suum filio suo spurio: et inducere eum ad dimittendum hereditatem vero heredi? Ad hoc dicendum secundum Scotum ubi supra: quod aut filius crederet matri: aut non. Si autem crederet: non autem probabile est: quod propter dictum dimitteret hereditatem. Maxime paucos reperire contingit quod ita perfecti sint: quod propter conservandam iusticiam in foro dei dimittant magnas possessiones: quas retinere possunt iure exteriori: et velent spurii reputari. Nec hic mater presumere potest nisi antea multum fuisset expta de bona voluntate filii sui. Non ergo debet se exponere periculo certo diffamationis apud filium: propter incertam correctionem illius. Si vero non crederet: tunc sequeretur inde duplex malum. Primum: quod ipsa diffamaretur. Secundum quod ab illo sic antea hereditas posside-

retur. Si quis autem inflet quod talis filio debeat revelari: ne scilicet ignoranter forte copularetur per matrimoniale coniugium sue sorori: aut alteri sue propinque: seu aliqua alia faceret: que a iure spirituali prohibita sunt: dicendum quod talis ignorantia: dum perseverat: oino excusat: cum sit ignorantia facti. Si quando tamen factus veniret ad lucem tale matrimonium dimittere non esset. Si vero quaeratur: an dato quod talis filius et verbis matris se spurium credat teneatur reddere bona quod habuit a marito matris. ceteris filiis atque heredibus aliis predicti mariti: dicendum quod si hoc indubitanter credit: et rationem illam credendi habet: tenetur secundum deum non tamen humano iure. Si tamen non habet sufficientem causam: et rationem credendi illud: tunc reddere non tenetur: ex quo pro se vel per alios sibi claret. quod non habet sufficientem causam: seu condignam rationem credendi. ¶ Sunt autem inter cetera. in. signa que reddunt suspectam talem matrem. ita quod ei de facili non debet credi. Primum est amor. id est si prodiligat aliam plerumque viri sui. Secundum est odium: videlicet si presumitur ipsum vel uxorem odire. Tertium est

stulticia: quia mulier fatua et leuis: pertinacis est sensus.

Quartum est incertitudo: cum non constet ipsam esse vel fuisse certam: quod hunc concepit de adulterio: non de viro. Non enim hoc potest omni adulate esse certum. Sed quod remedium tali mulieri debet adhiberi? Dicit quod eisdem Sco. ubi supra) triplex in medium dari potest. Primus est quod inducat filium intrare religionem: et tamen tales quod possit professionem suam seruare ne. s. incidat in syllas volens vitare caribdim. Secundus est quod clericus fiat: unde valeat tamen secundus deum ecclesiastica beneficia acceptare: et his quasi sufficientibus merito iam contentus: dimittat hereditatem alteri fratri laico in seculo remanenti. Si tamen per nullam persuasionem honestam cor talis filii mater flectere potest ut hereditatem dimittat: non videtur quod debeat se prodere illi: cum certa non sit quod talis ab ea: impuassibilis in alijs rebus licitis et honestis. flecteret ex illo: imo forte tenacius retineret: ne spurius putaretur eius tales non tam multi caveant male nati.

Tunc demum tertium remedium addendum est. s. quod saluo iure humano et absque infamia sua potest et det de sua dote eius eam habeat in potestate: vel de parafrenalibus si habet: et ceteris bonis et laboribus et sudoribus suis: indemne faciat virum et legitimam eius prolem. Obligat enim satisfacere viro de consumptis ab illegitimo filio. Sed talis filius non tenetur satisfacere que consumpsit quod diu bone fidei fuit. De hereditate autem: mulier obligatur heredibus viri ab intestato vel heredibus scriptis: vel quibus verisimiliter creditur quod reliquisset hereditatem. Quod si nescit: debet pauperibus erogari. Tenetur inquam: secundum correspondentiam iusticie. Non enim dico quod teneatur ad restituendum equivalentis hereditati: quod ut superius dictum est plurimum quidem differt inter habere et prope esse. Sed quod iste legitimus heres nunquam habet hereditatem: licet secundum iusticiam fuerit prope: propterea minus quam equivalentis hereditati: sufficit sibi pro hereditate fienda. Illud autem minus: determinatur secundum arbitrium boni viri. Quod si

nec hoc fieri potest: pro tunc non obligat. Tenebitur tñ cū peruenierit ad piguorē fortunaz. ex de solu. c. **D** doardus. Si vero talis mulier nunq̄ bz vñ possit restituere: tñc ex ipotentia excusat. si hēat satisfaciendi ppositum. xiiii. q. vi. Si res. De adultero at cui⁹ est fili⁹: dicendus vñ. si scit vel credit verisimiliter illum esse suū: vbi mater sua satisfacere non valeat: videt q̄ teneat de expēsis patri putativo: q̄ cāz efficacē dedit tali dāno. ex de iniur. t. dā. da. c. Si culpa: s̄z tñ possibilitatē suā. Et si mitteret ip̄a adultera ad hospitale. vel q̄ finxit mortuus: peperisse: vñ q̄ notificauit sine suo periculo nō esse filium suū: tenebitur hospitali de nutrimento t alijs expēn. nisi notabilis paupertas excuset eas: cū de iur̄ naturali ad hoc teneatur di. j. c. Jus naturale: t hospitalia pp̄ pauperes nutriendos sint facta: nō pp̄ diuites. S̄z t de hereditate vel dote si dotaret a patre putativo: teneri videt ad arbitrium boni viri attēta sua facultate. que tñ satisfactio occulte fieri debet cū sine periculo manifestari nō

possit: ar. ij. q. i. c. Si peccauerit. Si aut dubitat adulter ex eo q̄ mulier leuis ē. t cū alijs adulterat: vel et q̄ ipsa adultera dubitat vtrum sit ei⁹ vel mariti: reliquatur iudicio dei cui oia nuda sunt t aperta: t grauari nō vñ de restitutione. De hmoi materia. s. de muliere p̄cipiente per adulteriū: vide diffuse in sum. Hostiē. de peni. t re. §. Quib⁹ t qualiter ver. Quid d̄ muli. Itē Sco. i. iij. di. xv. ar. iij. ad argumēta. Indecēs est. n. vt in re dubia certa deī snia: ait Breg. di. xxxij. Habuisse. In nullo tñ cāu ad obuiandū hmoi periculis vel malis: d̄z adultera vel adulter q̄rere aborsus vel mortē puuli. xij. q. ij. c. faciāt. **C**apitulum octauum. s. qñ debeat fieri restitutio.

Quantū ad octauū. s. qñ d̄z fieri restitutio: dicit Tho. scda se. q. lxxij. q̄ statiz: q̄ sicut accipe rē alienā est p̄tra iustitiaz: ita t detinē eam: q̄ per hoc q̄ aliquis detinet rē alienā inuito dño: ipedit eū abusu rei sue. t sic fac̄ ei iniuriā. Manifestū est aut q̄ nec per modicū tps̄ licz alicui in pctō morari: sed

quilibet tenetur statim peccatum dimittere vel deserere. **Dñ** dicit. quasi a facie colubri fuge peccatū. Et ideo quilibet tenetur statim restituere vel dilationē petere ab eo qui potest usum rei concedere. Et si quidē teneant de incertis (cū illud esset errogandū in piis causis cum cōsilio ecclesie. si huiusmodi persone hñtes restituere remaneāt ita pauperes cū filiis et familia q̄ nō habeāt unde vivat) fiat dīc. Ray. ut dixi in casu simili. s. in ti. de decimis. **Ibi** autē sic dicit. **¶** Si q̄s retinuit decimas lōgo tpe. et nūc venit ad satisfactionē: et postulat intuitu dei et ecclesie (et maxime q̄ h̄z parvā substantiā) si ei remitti q̄ accipit tpe p̄terito (cū aliter oporteret euz sua familia medicari) quibus ecclesia oēs decimas posset petē. si viderit istuz p̄tritū et preces ei⁹ innitiveritati: d̄z ei tanq̄z pauperi dimittere vñ vivat. cum hoc eēt ei datura postea. xvi. q. i. c. **¶** **Qm̄** hoc Ray. **¶** **Qd** in eligendū v̄: vbi dant decime de more: prout ē de iure cōi. **¶** **Nā** sec⁹: vbi de more nō datur: vel valde diminute: videtur excusari. De hoc tñ plene

hēs in. ii. parte sum. ti. iiii. c. iij. **¶** Et dīc ibi glo. **¶** **Dul.** q̄ illi qui resignāt in manu penitentiarij qui hoc nō facerēt nisi penitentiarij restituerēt eis pro parte vel pro toto (q̄ nescit cui fienda est restō) q̄ non credit eos esse in statu salutis. **¶** Dicit etiā paulo post. q̄ nō est necesse: q̄ fiat huiusmodi restō in manu penitentiarij: dūmodo tñ sit paratus ad arbitriuz ei⁹ vel alteri⁹ boni viri: satisfacere. **¶** Dicit et q̄ in hoc casu: ep̄s qui est dispensator pauperū: potest dilationē dare vel partē dimitte. vel etiā totuz. si viderit ei expedire ad necessariam sustentationem illius tanq̄z alicuius alterius pauperis: ita tamen q̄ quātum utilius potest. gerat negocium illius: cui facienda est restitutio: si persona ei⁹ esset nota: videlicet exponendo illa que erant restituenda in usus tales: q̄ magis ei possent p̄ficere quo ad deū. **¶** **Hec** ibi **¶** **Dul.** sup Ray. li. ij. c. de Raptozib⁹. **¶** **¶** Si tenet certis personis que nolūt dare dilationē d̄z ad petitionez ipsorū absq̄z dilatiōe satisfacere vel cedere bonis: q̄ fur et raptor semper sunt in mora: et ideo semper

augent peccatum. ff. de condi. fur. l. in re furtius ubi lesi egēt & fame pereunt: ne interueniēte paululus mora: inueniri nō valeant qui redimantur di. v. c. Baptizari. Semp. n. est vitanda mora ubi est periculus dist. xxviii. c. De siracusane. & hoc etiam si opz ipsum mendicare. Vnde nō dico habito respectu ne egeat. ¶ Nam contra hoc. notatur extra de vsur. cum tu. Tamē Dul. addit sine culpa pōt accipere vite necessaria. scilicet extreme Ray. moderate sibi vita retenta quousqz plene sibi satisfaciat. ¶ Hosti. vero sic dicit. Sed quid si nō imminet tale periculus necessitatis: & his qui tenetur restituere non potest induci ad restitutionē statim faciendam: puto q. discretus sacerdos potest conscientiam suam informare: et eo q. intēdit utiliter gerere negocium creditoris. Mā si videt q. aliter nō potest recuperare imperpetuū: vel non ita cito: vel ita cōmode: potest (recepto iuramento vel alia sufficēti cautione si habere pōt) dilationē concedere: & sub hac conditione si hoc ad impleuerit infra ta-

lem diem peccatorē absolueret: ut sic creditor qd ei debetur. recuperet: & peccator non recedat a presbytero desperatus. Nec ille. S3 q. i fine huius. §. f. q. absoluat sub conditione: contrariū asserit Dul. dicens q. absolutio a peccatis nunquā debet fieri sub cōditione & ideo potest dici. q. absoluat simpliciter si est absoluendus sed declarat q. nō valebit absolutio: nisi adimpleat pmissum. Dul. ¶ Archi. vero sup. c. Si res. xiiii. q. vi. qrit vtruz habenti restituere: debeat haberi respectus ne egeat. Et dicit. videtur q. sic. ff. de iniur. l. in condemnati. ff. de cessi. bol. is qui. Et sic notat per. B. c. de solu. c. D doardus. Et facit ad hoc qd habetur. xvi. q. vij. Quicūqz. Sed Inno. per notata in. c. cum tu et de vsur. secus credit scdm canones: ubi ibi notat. Ale. B. & Hosti. q. insolitus tenentur detentores vsuraz: & non solum in quantum facere pnt. Qui Hosti. in sum. dicit q. qui habet restituere: paulatim singulis mensibus soluant creditoribus: si aliter nō possunt sine magno sui detrimento prout poterunt

vel componant se cum expoliatis
 Quod si nullam possunt inueni-
 re misericordiam apud eos: abs-
 que dilatione tunc tenetur sa-
 tisfacere. vel bonis cedere: quia
 peccator semper est in mora. ff.
 de condi. fur. l. in re furtiva. et
 tra de sumo. c. cum in ecclesie.
 Adulti tenent dictum prece-
 dens tanquam equum. scilicet que tenen-
 tur solvere quantum possunt re-
 tenta sibi vita comoda ar. d.
 co. di. v. c. discipulos extra de
 fur. c. si quis. Sed Archiep. tra
 super verbo reddere eiusdem
 c. Et ibi dicit que statim debet
 reddere totum quod potest: alle-
 gas. Tho. scda scde. q. lxxij. qui
 dicit que statim est fienda resti-
 tutio. Dictum tamen Tho. potest
 dici: non esse tra: si sane in-
 telligatur. ut infra dicetur. ¶ Sed
 in quadam summa dicitur que
 qui habent restituere usuras et
 male ablata: et proponunt firmi-
 ter reddere: et non possunt sta-
 tim (quia nolunt cum familia ege-
 re vel mendicare: et tamen incipi-
 unt iuxta posse satisfacere) ut
 tales possint absolui et commu-
 nicari: Responso. aut sciunt per-
 sonas certas aut non. Si sciunt
 ipsi habentes male ablata: et
 ipsi etiam quibus debentur bu-

iustitiam volunt. tutum est: que de
 conscientia eorum stent ad ter-
 minum et voluntatem. Sive
 vero tales nesciunt damna sibi
 data: et reuelatio possit esse pe-
 riculosa illis qui volunt resti-
 tuere: tunc non est reuelandum
 illis: sed presumendum que con-
 fessor causam illorum utiliter
 agat. et confitens intendat et pro-
 mittat satisfacere quam cito po-
 test: que hic habet locum rati-
 habitio de bono et equo: et tunc
 confitens absolui et communi-
 care potest: que est in via salu-
 tis. Si vero omnino nescian-
 tur persone quibus est restitu-
 tio fienda: tunc est libere in po-
 testate prelati vel discreti con-
 fessoris dare. et constituere ter-
 minum confitentis: sicut vide-
 rit necessitatem et contritionem
 eius. et voluntatem promptam
 restituendi: et infra istum ter-
 minum: talis potest absolui et
 communicari. Item ubi ma-
 ior est contritio: ibi maior mi-
 sericordia et venia est fienda et
 remissio. Et quia totus mun-
 dus fere et inuolutus in rapi-
 nis: sic pro posse tuo curre pro
 medium: ne nimia securitas
 vel remissio. pere faciat quos
 discreta egritas poterat reuo-

care. Item semper iniurians: et spolians: vel complices eorum: debent humiliter postulare veniam ab eis quos offenderunt. ne illi remaneant in rancore et mala voluntate.

¶ Quid autem debeat facere vxor et familia raptoris et usurarii et huiusmodi: qui non habent nisi de obligatis restitutioni. habes in secunda parte summe ti. i. c. xij. in fi. ¶ Nota quod Ray. et Hostie. circa istam materiam restitutionis dicunt hoc notent sacerdotes et retineant: quod secundum quod maior vel minor fuerit fraus vel dolus vel violentia maior vel minor: debet esse discretio iudicantis: et secundum hoc in usuris que sunt in depositis ut dictum est in secunda parte summe. ti. i. c. de usura: que omnino sunt restituende. Tamen quia minor est ibi violentia quam in ceteris: poterit confessor etiam cum scitur persona cui fienda est restitutio: magis moderare tempus restituendi. retenta sibi vita commoda et familie sue. ¶ Quidam circa materiam istam dicunt et in eo iudicio satis rationabile: quod in certis casibus non tenet quis ad

statim restituendum actualiter. etiam si habet modum aliqualem ad restituendum: et ab eo cui tenetur inuenire non possit nec dilationem nec remissionem: sed subitam velit fieri sibi restitutionem: quoniam videlicet ex restitutione statim vel statim restituendo: sequeretur inde evidens vel probabile damnum spirituale vel temporale notabile. ipsius restituentis: vel aliorum quod preponderaret damno eius qui debet habere ex carentia illius rei. ¶ Potest autem tale damnum esse triplex. scilicet periculum mortis: infamie gravis: seu scandalus notabile: vel damnum et periculum probabile mortalis culpe. Ratio autem huiusmodi est quod scilicet talis restitutio possit differri: quia secundum Sco. in. iij. distin. xv. ar. iij. creditor. id est qui debet habere: magis debet velle in huiusmodi casibus: ut maximum in commodum seu damnum eius qui habet restituere evitetur immodica restitutionis dilatione: quam suum modicum in commodum. vel damnum: et carentia ad tempus sue rei. ¶ Et si obijciatur quod resti-

tenere est actus negatiui precepti: quod reducitur seu explicatur per hoc quod est non retinere alienum: sed preceptum negatiuum obligat semper et ad semper. Respondetur per Scotum ubi supra quod alienum iniuste et iniusto domino retinere simpliciter prohibetur: propterea semper et ad semper isto modo necesse est saluti alienum non retinere. Sed quando quis habet voluntatem et propositum restituendi alienum pro tempore opportuno: ex tunc tenetur domino rei volente id est velle debente. Vult autem hoc dominus rei: et si non actu elicit: tamen actu debito et honesto: quia velle debet dominus quod qui suum habet retineat quousque potuerit opportune reddere. Et si dicas dominus rei hoc agit iniuste: quia non vult quod per quantumcumque tempus suum retineatur. Dicendum secundum Scotum ubi supra quod domino etiam iniuste volente statim re habere suam: et per consequens contra rectam rationem nolente proximum retinere suum: tunc tenens non est detentor iniustus. Nam et depositum

debet restitutione strictissima reddi: cum reperitur: ut de deposito. l. si tamen iniusto domino: voluntate inordinata cum repetit: ut cum eo malum faciat sibi vel alteri: potest retineri. Et Augustinus dicit quod multa bona prestantur iniustis: dum eorum potius utilitati quam voluntati consulitur. di. lv. q. c. Et qui emendat: et exemplum ponit. xxiii. q. iiii. c. Ipsa pietas de eo scilicet qui contra voluntatem suam extrahitur de domo ruitura quod laudabiliter fit. Est ergo vnus casus cum imminet ex huiusmodi restitutione subdita periculum damni incomparabiliter preualentis damno quod inde habet creditor ex carentia rei sue: puta cum ipse creditor impugnet bonum commune et habendo illam rem seu pecuniam quam quis de suo retinet magis possit impugneret et preualere contra bonum commune. Nam tunc secundum Richardum in iiii. di. xv. ar. iiii. q. iij. ad tertium argumentum non tenetur illud restituere illi. sed fideliter reservare ut restituat sibi vel heredibus suis: quando hoc fieri poterit sine preiudicio

boni cōmunis: vel deposita
re illud ordinādo ⁊ prouidē-
do q̄ tempore suo restituat.
Idem v̄ dō: cum quis male
uteretur re sua rehabitā: pu-
ta gladio ad occidēdus se vel
aliū vel hmōi. Et Idē v̄ dō
cus ex subita restitutione: ille
qui restitueret rem ablatam
per furtus vel aliud vitium: de-
tegeret ⁊ inde infamaret. cus
fama sit quid notabilius sub-
stantia tēporali. Vnde graui-
us reputat peccatus detracti-
onis: q̄ furti ceteris pauperi-
bus s̄m Tho. 2a 2e. q. lxxij.
ar. iij. ⁊. vj. q. j. c. Deteriores.
Cum ergo glibet debeat p̄-
uidere cōseruationi fame sue:
ar. xij. q. i. c. nolo. pōt talis dif-
ferre restitutionē vsq; ad tē-
pus quo non deprehendat i-
crimine ⁊ infamēt. si aliter p̄-
videri nō pōt. Idē dō est cū
id qd̄ debet restitui nō possit
restitui nisi faciēdo magnas
expēsas admittēdū sibi: q; in
remotis ē creditor. Tūc. n. qd̄
agēdū: habes hic supra ē in
eo. tractatu. c. iij. Et idem dō
q̄n mulier habet filiū p̄ adul-
teriū nesciēte viro: vel suppo-
suit sibi alienū partū: qui nu-
trit de bonis viri: v̄ ē heres

dimittit vt proprius fili⁹: cus
teneat mater talis. de oibus
bonis que p̄cipit filius ille. s.
putatiui patris. Nō tñ d; re-
uelare factū: q̄n ex hoc seque-
ret vel sequi p̄babiliter poss;
mors sua vel prolis talis: vel
etiā notabilis ifamia seu alia
grauia scandala s̄m Ray. le.
ii. c. de Raptorib⁹ ⁊ Jo. nea-
po. in quolibet. de quo habes
hic supra plene eo. ibi vide.
Alius casus est quando ex
hmōi restitutione subita pos-
set sequi mors spiritalis: seu
peccatū mortale p̄babiliter i-
restituēte vel familia eiū: pu-
ta restituēdo que habet alic-
na: ad tātā venit paupertatē v̄
miseriā; q; nō pōt viuere. vel
p̄uidere filijs suis de victu ⁊
vestitu: ⁊ cū sint alicuius no-
bilis conditionis mendicare
nimis erubescunt: ab amicis
ad sufficientiā nō inueniunt.
laborare nesciunt vel nō pos-
sunt: quia paruuli vel infirmi
⁊ sic restituendo exponit per i-
culo ip̄e cū familia sua suran-
di v̄ p̄stituēdi alias: v̄ despa-
tionis: vbi retinēdo qd̄ habet
alienum cum ip̄o ⁊ industriis
suis prouidet ⁊ parce sibi ⁊ fa-
milie sue ⁊ disponitur ad sa-

tiffaciendū paulatim. ¶ Hoc
 sentire videt̄ Sco. in. iiii. vbi
 supra. Men. in quolibet. vi. q.
 xliii. Et idē videt̄ dō cuz q̄s
 habet instrumenta artis sue
 vnde ex labore suo gubernat
 se et suos: et vedēdo vel tradē
 do ea vt restituat suis credi-
 torib⁹: nō poterit laborare et
 inde lucrari: puta libros quo
 ad iurisperitos et medicos: fe-
 ramēta quo ad artifices. La-
 borādo aut̄ cum predictis: vl-
 tra sustentationem suam. po-
 terit in futurum paulatim sa-
 tisfacere. Nec credo esse con-
 tra hoc quod dicit Tho. secū-
 da secūde. q. lxiij. s. quod statim
 restituendum est alienis sim-
 pliciter. ¶ Non enim ita ama-
 re verba accipienda sunt di-
 cit lex: s; civiliter. Et in sacra
 scriptura statim dī fieri: qd̄
 in pliro tēpore: vt patet Ma-
 lachi. iij. Statim veniet ad tē-
 plū rē. et precipue cū ex cā ita
 vrgenti differē vt dictum est.
 Pōt etiaz multipliciter capi
 in iure: et nō solus pro potētia
 facti: sed iuris et cōmoditatis
 vt patet. xliij. q. ij. c. faciat i gl.
 Nec tamen non sunt. predi-
 cāda ne pareā via detentioni
 alienorum ad quod nimis p-

sone sunt iclinate: sed cū ma-
 gna discretionē in cōfessione
 et cōsilijs tractāda: et cū mul-
 tis circumstantijs considerā-
 da que honestent factus. Ad
 hoc etiā facit quod dicit Jo.
 neapoli. in quolibeto. ix. q. xx-
 ij. et Rich. in. iiii. et Ide. de pa-
 lu. ¶ Item potēti restituere
 male ablata statim: vtruz
 sufficiat relinq̄re in testamen-
 to vel instrumēto q̄ heredes
 restituant. Respōdet ad hoc
 Jo. neapoli. in. ix. quolibet. q.
 xxij. q̄ h̄ sufficit in duob⁹ ca-
 sibus tm̄. ¶ Prīm⁹ est quan-
 do habens male ablata: cre-
 dit vere et pro certo vel quasi
 pro certo: q̄ talis retentio nō
 fit contra voluntatem domi-
 ni. Tales enim retentio. non
 est iniuriosa vel iniusta. Nul-
 lus enim patitur iniusticiam
 volens: vt dicitur. v. ethicozū.
 ¶ Secundus casus est quan-
 do talis retentio rei aliene ē
 contra voluntatem domini s; in-
 ordinatam: puta cum non
 redditur gladius furioso cuz
 repetit ipsum in furia. Hoc
 enim iuste fit vt. xliij. q. ij. c. Me-
 quis et similiter hoc est quan-
 do vult rem suam statim ha-
 bere: quaz retinens non pōt

dare sine notabili dāno suo:
 ⁊ econtra ille cuius est. potest
 sine damno ⁊ incommodo ca-
 rere ad tempus. Extra istos
 casus non sufficit ad salutem
 nisi statim restituat. Ratio ē
 quia de necessitate salutis est
 vitare peccatum mortale: sed
 non solum auferre alienum:
 sed etiam detentio rei aliene
 extra predictos casus est mō-
 tale: quia contra iustitiam cū
 faciat iniuriam proximo. Et
 hoc cū potest restituere. Un-
 de non sufficit ad salutem ta-
 li relinquere in instrumento:
 vel per testamentum q̄ here-
 des restituant: sed de necessi-
 tate salutis est. statim restitue-
 re si potest. Sed si ille cuius
 est res vel cui obligatur. non
 potest illa re carere sine incō-
 modo suo etiam ad tempus:
 oportet q̄ restituat etiam cū
 magno incommodo suo: nec
 sufficeret dimittere per testa-
 mentum. ¶ Tertius casus ex-
 cusans a restitutione subita
 est: cum ex hoc immineret pe-
 riculum mortis corporalis.
 ¶ Et nota s̄ Ricca. i. iiii. di.
 xv. q̄ si ille qui damnum in-
 tulit. habz aliquid ultra neces-
 sitatem sustentationis natu-

re (quod quis sibi necessarium ad
 victum secundum decentias
 sue persone) restituē tenetur.
 ¶ Non enim licitum est de
 alieno vivere cūz seculari ho-
 noze. Si autēz non habet ni-
 si necessaria ad sustentationēz
 nature: tunc subdistingueduz
 est: q̄ aut iste q̄ est passus dā-
 nuz non indiget ad sustenta-
 tionēz nature: eo quod ab eo
 ablatum est ⁊ tūc ille qui ab-
 stulit potest retinerē: ⁊ restitue-
 re nō tenetur: quia ex iurē na-
 ture. licitus est unicuiq̄z vsus
 possessionis necessarie ⁊ sustē-
 tatione nature. Extrema enī
 necessitas facit omnia cōia. ff.
 ad legem rhodiaz de iactu. l.
 ij. §. primo cum in eadem in-
 ter. ⁊ glo. Aut idiget ad sustē-
 tationēz nature eo q̄ ablatū
 est: ⁊ tunc subdistinguo: quia
 aut primus. i. dominus ipsi⁹
 rei indiget ista re ad sustenta-
 tionem sue nature: priusq̄z fu-
 it necessaria ad sustentationē
 nature illius qui abstulit: aut
 eodē tēpore vterq̄z indigens
 factus est ista re ad sustenta-
 onem sue nature: aut iste qui
 abstulit factus est indigēs re
 ista ad sustentationēz sue na-
 ture priusq̄z iste a quo ablata

est. Primo modo & secundo: potest dici sine preiudicio: quod iste qui abstulit rem istam teneatur restituere illi a quo abstulit: quia nunquam fuit res illius qui eam abstulit: sed semper remansit istius de iure. ¶ Postquam enim sum in statu in quo res mea necessaria est mihi ad sustentationem nature: non potest fieri alterius me contradicente. Si tertio modo: tunc ille qui abstulit restituere non tenetur: quia ab isto tempore quo facta est necessaria sibi ad sustentationem nature (cum tunc illi a quo ablata est non esset necessaria) acquisitum fuit ius in illa re illi qui abstulit. Et ideo quamvis damnum passus: veniat postea ad statum in quo res sibi ablata esset sibi necessaria ad sustentationem nature: non propter hoc habet maius ius in ista re quam iste qui eam abstulit. nisi iste qui eam abstulit devenisset ad statum in quo amplius res ista non esset sibi necessaria ad sustentationem nature. ¶ Idem De. de pal. in. iij. & Sco. in. iij. di. xv.

ar. iij. ad argumenta. Et predictis horum patet: quod tales qui habent restituere. & si retineant sibi quodammodo necessaria ad sustentationem sui & familie: ad vitandum multa pericula anime & corporis que verifimiliter sequi possent bonis suis cedendo & omnibus se exponendo pro restitutione facienda (quod forte tutius esset restituere & in deo confidere etiam si oportet mendicare sicut Ray.) ad hoc non videtur teneri de necessitate salutis. Tamen non debent tales ita laute vivere & pompose vestiri cum familijs & filijs suas cum magnis dotibus nuptui tradere: sicut si non essent obligati restitutioni: sed parce vivere. Et parvas dotes tradere. Et si non possunt nobili vel mercatori nuptui dare. debent artificij & plebeo tradere & alia superflua rescare. ¶ Cum multa ergo prudentia hoc negocius agendum est. Cum efficaciter videntur facere quod possunt. ad restituendum: & in alijs se bene habere cum timore dei: credo quod possunt absolvi & omni

nicari. ¶ Qui autem & de eo
 quod possunt semper pcasti-
 nant: & annuatim reperiuntur
 pmittere cōfessoribus restitu-
 tionē facere & postea nō faci-
 unt: nō videntur absoluendi:
 nisi prius faciant vt disponāt
 efficaciter negociuz vt habe-
 at executionē. & multominus
 ei pmitteri debet cōio sumi: q̄-
 tum dico spectat ad consiliuz
 confessoris. ¶ Nam quantū
 ad sacerdotem qui habet cōi-
 care: cum ille se in manifesto
 ad hoc ingerit: quid iuris ha-
 bes supra in. iij. parte de boni-
 tate confessoris fo. xxxvij. co.
 ¶ De usurarijs autem mani-
 festis quomodo agendum sit
 cum eis in restitutione & col-
 latione sacramentozū habes
 i. ij. p. sum. n. i. c. x. & ¶ De. d. pal.
 in. iij. di. xv. q. ij. ar. vi. de usur.
 ¶ Possent etiā tales petere re-
 missionē a creditoribus quaz
 si sine fraude & spōte obtinēt:
 nō ipsis amplius obligantur:
 nec ēt pauperibus illa remis-
 sa eis dare tenentur. Non tñ
 decēs esset. vt diues a paupe-
 re & indigēs paz a multū in-
 digente peteret remissionem.
 ¶ Querit vtrū episcopus ela-
 psis. xxx. vel. xl. annis pos-

sit agere contra heredes vel
 possessores bonoz quondaz
 illius: qui in testamento reli-
 quit mille libras soluendas:
 nomine usuraruz incertaruz:
 cum de extorsione dictarum
 usurarū nō appareat nisi per
 confessionē dicti testatoris: ¶ In
 det Lau. de ridol. in tractatu
 de usuris post Federi. q. cum
 actio que cōpetit ex testamen-
 to: vel conditio que competit
 ep̄o p. l. Nulli r. l. siqs ad de-
 clinandam sint personales: &
 spatio. xxx. annozū claudant:
 per consequens. L. de p̄scrip.
 xxx. vel. xl. annozū: ideo cōtra
 heredes bona fide possidētes
 (que semper presumitur) non
 cōpetit actio ad dictas mille
 libras nisi pbaretur heredes
 malā fidez habuisse: & sciuisse
 vitiū & crimen defuncti: quo
 casu debet itelligi. c. Quia nos
 cuz si. extra de usuris. Et idē
 si de extorsione appareat per
 aliud: q̄ p̄ testamētū. ¶ Quo
 autē ad possessores bonozū
 in quos per testatorē vel eius
 heredem bona sunt alienata
 nō: est aliqd̄ dubiū si posside-
 rūt spatio. x. annozū: qz actio
 p̄sonalis nō competit contra
 successorē singulare: vt. l. i. §.

Si heres. ff. ad trebel. Nec ob. pmo dicta. s. actiones ep̄o cōpetētes durant. iiii. annis: q̄ intelligitur hoc d̄ actionib⁹ cōpetentibus ep̄iscopatu vel ecclesijs collegiatis: s; hic nō competit actio ep̄o: vt ep̄o: s; vt iconomo ⁊ amministrato ri honorū pauperum. ¶ Que rit vt quid si premissis gene- rali edicto: q̄ quicunq; dede- rit usurarū nomine aliquid ta- li: veniat infra tot dies ⁊c. Si nemo veniat. nec etiam aliq̄s usuras certas usurarius assi- gnauerit: infra terminum sibi ad id statutū: lataq; est sentē- tia per ep̄iscopum declarās il- las esse incertas: vtrum usu- rarius sit tutus si postea ap- pareant p̄sone certe: quib⁹ est restitutio fienda. Federi. de se- nis sentit q̄ sic: etiā quo ad il- los: qui tunc erāt extra dioce- sim. Fatetur tamen q̄ talib⁹ cōpetit remediū contra ep̄m vel pauperes. Sed cogita di- cit Lau. de Ridol. in. q. cit. an sit verum. Et cōtrariū prati- catur: qm̄ non est determina- tū q̄ oia veniāt sub nomine i- certorum hoc est quādo non fit ratatio vere ⁊ secūdu quā- titatez ad quam ascendunt: s; minor: ⁊ secūdu q̄ inter eos conuentum est: ⁊ de hoc iudi- ci (pro cuius sententia alio nō dato presumitur) cōstat legi- time. An autem talis pratica sit iuris consona: tu ipse vide. ¶ P̄opti sunt tamen ep̄scopi ad eius obseruationez: q̄ pro seipsis incerta i bursant: nec ad illozum volunt restitutionem venire vel teneri: sed fit certa ratatio secūdu cōuentionez. secūduz quod moris est que tū an possit de iure: fieri vidē- duz est. ¶ Querit etiā Archi. riii. q. vi. c. si res q̄ sigs dece- dens: relinquat sibi heredē ex testamento vel ab intestato. ⁊ ordinauit quēdam executorē tantū ad emendanduz sua fo- ris facta: qui decedens tem- pore mortis sue creditoribus tenebatur ⁊ iam termini solu- tionis sue fluxerant. Dicit re- spondendo q̄ iste executor de- bita hmoi soluere tenet: ⁊ p̄t cōueniri: q̄ elapsis terminis solutionis defunctus cepit in- iuriari creditoribus: in nō sol- uēdo. Ex precepto autē domi- ni: est solutio faciēda: ar. xi. q. i. c. magnum. riii. q. vltima. c. Tributū: q̄ peccat in termi- no nō solūdo: tuz q̄ frangit

promissum. et de pac. c. 1. et 2. et 3. tum quia illo elapso: iusto domino detinet alicnum. ff. de excep. doli. l. ij. §. circa. Et hoc tenent quidam. s. ut nomine foris factorum contineatur hoc casu debita: quorum terminus solutionis: tempore mortis elapsus erat. et pro illis agi possit. Secus de debitis: quorum terminus non aduenerat. Et ita notat. Spe. in rubrica: qualiter scripta in iudicio proferatur. §. Nunc vero. ¶ De eo vero demum cui datum est aliquid per errorem: dicit. Jo. de rip. in tractatu de contractibus. quod in tali datione: aut est error personae. vel fortunae. vel alterius conditionis apposite. Si primo modo: puta intendendo dare petro et do Martinus: tunc Martinus tenetur acceptum restituere vel danti. vel illi cui intendebat dare: ar. xxix. q. i. §. i. Si vero error fortunae puta intendendo tibi dare ut pauperi. et tu ex diues: dicitur quod sic acceptum tenetur restituere danti vel alicui pauperi nisi recipiens iterum effectus fuisset pauper. Si vero sit error alicuius alterius conditionis puta credo te sanctum cum tu

non sis. et ideo dono tibi: ut credo te celebraturum missas: et ideo do tibi: dicitur quod si receptori constat de precisa intentione dantis. s. quod alias non daret nisi ista conditio subesset: talis error obligat ad restituendum receptum: aut ad sufficienter supplendum per se vel per alium intentione dantis: quorum ratio est: quod cum res in istis non transeat nisi modo quovult dans transferre: si non erigat conditio in ipsa res non transfertur. ¶ Alii autem dicunt: quod ad talem restitutionem. talis error non obligat: nisi ipsa conditio circa quam erratur esset causa motiva et finalis talis dationis. Ad probandum per simile. Do tibi libras centum: quia credo te esse amicum meum (dato quod accipiens non sit amicus meus) non obligatur ad restitutionem. ¶ Si autem amicitia sit causa propter quando tibi centum libras. (s. si sis amicus meus) et nisi amicus fueris: obligatus es ad restitutionem. Ex his patet quod quatuor sancti Antonij: vel alij quicumque: nullo modo possunt sibi retinere ea que illis pauperibus: vel locis pro quibus petunt dantur: quia hic est er-

roz persone. **E** Veruz tamē
quia nullus tenetur proprijs
stipendijs militare. nec cau-
sas alioꝝ agere ad suas expē-
sas: dico q̄ tales possunt viue-
re super questus quos faciūt:
et potest eis moderatū salari-
um dari. **N**ec ille. Illa vero
que dantur eis ex mēdacijs
eorum questorum: videlicet
q̄ asserūt q̄ dicēt multe mis-
se pro dantibus vel habebūt
tales indulgentiam: vel absol-
uetur a votis eorū vel a casti-

bus reseruatis: vel q̄ fient le-
ctisternia in hospitali de hu-
iusmodi (pro quibus illi dāt
alias non daturi) cum nec ta-
lia fiūt: vel vera sunt: totū est
rapina et restitui debent dan-
tibus ea: v̄ pauperibus erro-
gari: ar. xiiii. q. v. c. non sane.

E Explicit tractatus de resti-
tutionib⁹ beati Antonini ar-
chiepiscopi florentini ordinis
fratrum predicatorum.

Incipit aliquę Resolutiones
 & decisiones in foro Sciētie.
 collectę per eundem Reue-
 rendissimum fratrem Anto-
 ninum ordinis fratrum pre-
 dicatorū: quondā Archiepū
 flo. ad instantiam fratris do-
 minici de Cathalonía.

Reuerende

pater: post re-
 cōmendationē
 in christo iesu
 dño nro. Re-

cepi litteras vestras a diu cū
 pluribus inquisitionibus de di-
 uersis materijs: numero. lx-
 ix. Sed infirmitate longa fa-
 tigar? graui ac multiplici oc-
 cupatione: non valui rñdere.
 Sed & multitudo tāta qōnū:
 tediū pigritie mee nō parā ad-
 ministravit: vix vidēdo qñ fi-
 nem attingere. Non minus
 vero ignorantia mea nō mi-
 hi vsquequaq; ignota: me re-
 traxit. In balneis vero cōsti-
 tuto: cū mihi aliqđ tpus va-
 caret: curavi foliū istud imple-
 re vt satisfaciā desiderio vro.
 Et qz in his nulla est auctas
 dicētis: illis adherete ad que
 rō prudentie vestre inclināt.
 Alia que nō placēt dimittite.

Utrum scolares ex suā dio-
 cesim institutus tpe cōionis:
 possit pñteri: absolui & cōica-
 re in locis vbi se iuenit p tūc.

Respondēdo ergo ordi-
 ne retrogrado: ad qñsi-
 ta vra. Quantum ad vl-
 timū dico. Qđ cū nulla con-
 suetudine introduci possit: vt
 valeat quis alteri pñteri & ab-
 solui nisi a curato suo: vel de
 licētia sua expssa vel interpre-
 tatiua. ex de pe. & remis. li. vi.
 c. Omnis vtriusq; sexus: id-
 circo opino: q; peregre cōsti-
 tutus nō valeat pñteri nec p
 pñs hñs necessario pñtenda
 cōicare in pasca: nisi licentiā
 habuerit sup hoc ab eo q da-
 re pōt: vel ipse audiens hanc
 hēat potestatē: sicut quibusdā
 ex privilegio pcessus est: q; ex
 omni diocesi audire possint
 adueniētes simpliciter. Alijs
 cū limitatione. s. dūmodo nō
 venerint pñse ad illā ciuitatē
 vel patriā hac de cā. s. vt pñ-
 teant ex suā dioecsim. Quaz
 auctoritatē sic limitata: nostri
 frēs habuerunt a dño Adar-
 tino pp. v. & habent ab eo qui
 nē viuit & regnat dño Euge-
 nio. Licentiā aut Interpretē
 tatiuz. videntur hēre qui de

licentia suorum curatorum iter assumunt. sicut illi qui de licentia domini pape vel summi penitentiarii accedunt ad sepulchrum domini: quod alii non possunt facere. scilicet ire illuc sine iurisdictione excommunicationis. Casus necessitatis: et periculi mortis propinqui: in hoc semper excusat: quia tunc cuilibet sacerdoti licet audire et absolvere non tamen communicare vel extremam conferre unctionem quo ad religiosos. Secundo quo ad clericos seculares: quibus non est facta illa prohibitio fulminatoria. Si tamen esset discurrens et proposito per plures annos ut posset iudicari vagabundus: possit utique talis ut vagabundus ubique confiteri et communicare: non tamen a religiosis quo ad communionem. ¶ Resupposito autem de tali peccato constituto quod non possit confiteri et communicare (si hoc non faciat in pascha quia non potest) iuris est. sicut de non habente copiam sacerdotis: qui non peccaret illud omittendo cum non potest paratus supplere defectum cum primo poterit. Sed si faciliter potuit providere talem defectum futurum sibi: tunc peccavit. Sic a simili: iste cui non petijt

licentiam ostendi et communicandi: vel licentiam itinerandi quam potuit: nisi probabilis ignorantia eum excusaret. ¶ Resupposito autem quod talis posset confiteri vel ex licentia habita expressse super hoc: vel ex parte confessoris tunc non faceret multam difficultatem quod sumeret talis confessionem: non quidem a religiosis quibus hoc est prohibitum: sed a clericis secularibus qui in hoc excedentes: non incurrunt sententiam excommunicationis. Hec vide in. iiij. parte sum. ti. xvij. c. iij.

¶ Quam mulier peccet et incurrat sententiam excommunicationis percussiva clericum ipsam impetentem.

¶ Penultimum dico: quod cum de iure naturali sit viz ut repellere. ut dicitur i. Jus naturale: cuius moderamine tamen inculpate tutelae sicut in glo. si intedit mulier hec solum defensionem sue pudicitie: et casu clericus impetens mortis: puta irruens in gladium quem illa tenet ad sui defensionem: non incidit in sententiam: nec peccatum incurrit. Secus si fecit obvinctas: puta post factum: vel si excessit moderamine inculpate tutelae: puta cum posset clamare vel fugere vel alio modo illis

repellere: fuste vel gladio euz
imperijt: nō euitaret mortale
nec excōicationē: et mutilādo
vel grane vuln⁹ iferēdo. **Hec**
in. iij. pte sum. ti. xxv. c. primo.
¶ **Q**trum religiosi possint in
extrema necessitate seculares
cōicare z in vngere. s. in arti-
culo mortis quādo alij pres-
byteri non sunt.

D. lxxvij. iam rñsus est
a in prima. s. q nō euita-
rent religiosi excōica-
tionē ministrātes in extrema
necessitate eucharistiā z extre-
mā vñtionē sine licētia cura-
tor: etiā si desit alius qui mi-
nistret: qz simpliciter eis phi-
betur in clemē. de delic. z ex-
ces. prela. c. Religiosi. **Hec** il-
la sunt sacramēta necessitatis
vt baptisim⁹ z pnia: que in his
casibus pnt ab oib⁹ ministra-
ri. **¶** **D**ebetis tamen scire q
dominus noster papa: cōces-
sit auctoritatē vicarijs gene-
ralibus cōuentuū reformato-
rum nūc nouiter: absoluendi
subditos suos ab his senten-
tijs: si sine malicia z certa sci-
entia hoc facerent. **Hec** vide
in. iij. p. sum. ti. xiiij. c. xiiij. §. v.
¶ **A**n debeat dici ofm̄ beate
virginis in die animarum.

D. lxxvi. rñdet per de-
a clarationē factam in
quodda; ca. generali:
videl; q nō dicat ofm̄ beate
virginis in die animarum: neq;
in vigilia natiuitatis.

¶ **Q**trum aliqui excusentur
a ieiunio ecclesie.

D. lxxv. qñ qd excuset a
a ieiunio: satis hētis de-
claratus in sumis. **S**i
n. cultores terrarū vl' artifices
artū multi laboris nō pnt mi-
nuere opa vel dimittē sine de-
trimēto sui stat⁹ z familie no-
tabilr: z cū labore quē opz tol-
lerare nō pnt ieiunare sine pe-
riculo verisimilr infirmitatis
corporalis: vident^r sm̄ docto-
res excusati tales. **Hec** vide
in. ij. parte sum. tit. vi. c. ij. §. v.
¶ **Q**trum ille qui dicit se nō
posse ieiunare: quia nō est as-
suetus possit absolui.

D. lxxiiij. **S**i qs dicit se
a nō posse ieiunā. s; nō
vult se ad hoc disponē z clare
hoc dic^r pffessor: qz v^r sibi labo-
riosuz: nō video quō possit ab-
solui. cas; nō fit parat⁹ obedire
mādatis ecclesie nec per pñs
pstritus. **S**ec⁹ si diceret se non
velle ieiunare: qz credit se nō
posse sine icur siōe infirmitatis

Decisiones

et hoc quod vel est debilis: et sic habet
causam dubitandi: vel non est assue-
tus: et sibi. unde quod multum debeat
nocere primum. xl. dies et hu-
iusmodi: tales. n. non puto oio
repellendos: sed exhortandos ut
experiantur et incipiant. Et si possunt
bene quidem. si non possunt: quod incur-
runt aliquam infirmitatem: habeant
recursus ad superiores si est ti-
moratus: vel ad confessores si
est peritus.

¶ Vtrum ornatus viro-
rum sit mortale peccatum.

D. lxij. Circa ornatum
vestium et excessum. se-
questratis his tribus
casibus: primo cum quis vel que or-
nat se intendens inducere ad la-
sciuiam et status incommunionem. seu
ad amorem turpem et si non ad
actum. Secundo cum constituit ibi fi-
nes in tali vanitate vel inani
gloria inde sumpta. Tertio et si
sciret inde ex tali ornatu alios
scandalizari. i. trahi ad concupis-
centiam sui: non curans de salute
proximi: non vult committere etiam si
comode posset: in quibus mor-
tale arbitror. In alijs. multum
habet excusare vel minime peccatum
inordinatum: non solum de cibis
et potibus intelligendum est: quod dicit
Augustinus. di. xli. quisquis. i. quod pro-

mare quod se de moribus cum qui
b. Quersat: cum. s. non solum se sunt
mala vel contra sua vota vel re-
gulam: sed et de vestibus. unde
non iudicantur tales ornatus excessi-
uus vel superfluos de se mor-
talia: nisi esset nimis notabilis
excessus. Non autem credo de fa-
cili: in hoc posse dari mensuram.
Et ideo detestanda sunt ista in
predicationibus et confessionibus: et
quod bono modo fieri potest: resecan-
da. Non tamen illis ficta est conscientia
in hoc de mortali: quod oem quod est
conscientia edificat ad gehennam. xx-
viii. q. i. c. oes. s. et his nec est de-
neganda absolutio: nec exigenda
promissio ad hec dimittenda.
be diffuse in. ij. pte. s. ti. liij. c. v.

¶ Vtrum preceptum de coione
intelligatur quod oino fiat in die
pasce et non ante nec post sine
causa et licentia.

D. lxij. que est duplex
a Quo ad primam partem
rudeo: quod cum preceptum
determinet die. i. pasce. i. dñice
resurrectionis solum doc. solen-
nes theologos et canonistas:
super illud omnis utriusque. de pe-
et re. anticipare non licet: nec est
prolongare tempus nisi de consilio
confessoris per aliquos dies vel
ebdomadam coio differat. verum

q: illi tres dies quo ad offm
suū simile pro vno cōputatur
nō facerē vim nec dēnare:
qui scda vel tertia feria p^o diē
resurrectiōis cōionē ipsaz re
ciperet. Simples et qui ex
doctrina suorū p^olatoz: vel p^o
dicatoz: vel p^offioz qui periti
in hoc estimatur: in cena dñi
vel sabbō scōo vel in pasceue
hoc facerēt: nō dēnare: de
mōtali: quōuis mihi displiceat
talis opinio: et multo magis
hoc in pplis seminare psua
derē p^oriū. et p^odicare: quo ad
fēda. Audiui tñ a fide dignis
dñm Eugeniū: nō facere dif
ficultatē sup his q̄situs: et in
anticipādo infra ebdomada:z
sanctā sumēdo. Et sic facili^o
pōt in hoc trāfiri: cū s̄m iura
ei^o sit interpretari cui^o est dēre
et multo magis dispēsare. hec
vide in .ij. pte ti. .ix. c. .ix.

¶ Vtrū p^osbyter nō celebrās
i die pasce peccet mortaliter
Ad scda:z pte. nō celebrās in
die resurrectiōis ex aliqua cā
et si nō sufficiēti: s; die seqnti
vnde mortale debeat iudica
ri non intelligo.

¶ Vtrū clericus nō attēdēs
mēte ad officium quod dicit
peccet mortaliter.

D. .lxj. scilz circa eua
gationē mēris i offō:
triplicem modū dicē
di recolo me legisse. ¶ Pri
mus est q̄ attētio actualis in
officijs sit in precepto: s̄m ea
que habētur de cele. missarū.
dolentes. vbi precipit q̄ offm
nocturnū parit et diurnūz di
cat studiose et deuote. Sed qz
dur^o est hic s̄mo: et vix aliquis
pōt audire eū vt impleat: nec
est vere simile q̄ ecclesia tra
dictū apostoli velit suis filijs
laqueū iniicere. .xxvij. q. .i. vidu
as. ¶ Secundus modus dicē
di cōmunio: et humanior est:
q̄ p^oceptū illi^o decretalis. do
lentes. referat ad integritatē
officij seu horaz canonica:z
et nō ad attētionē. Et hoc eli
ciūt ex modo loquēdi. s. q̄tuz
deus dēderit studiose dicatur
pariter et deuote. ¶ Tertius mo
dus dicēdi qui est theologoz
bri Thome. .i. .iiij. di. .xv. q. .iiij.
ar. .ij. q. .iiij. et .v. et alioz: medi^o
est inter p^odictos: videlz q̄ nō
requirit aī de necessitate actua
lis attētio nec suffic habitual
sola quā bz qui dormit: s; re
quirit et sufficit virtualis: que
continuat ex primo p^oposito
euz. s. quis aī. disponit se ad

dicendum officiū cum inten-
tione attendendi. vel salteꝝ sol-
uēdi debitū suū. s. dicēdi offm̄

Et si frequēter infra ipm̄ of-
ficiū distrahatur: nō solum im-
perceptibiliter s; etiā ex q̄daz
negligētia: dum tñ p̄ria intē-
tio nō interueniat. s. nullo mō
volendi attendē ex p̄dictis vos

eliciatis p̄clusionē de morta-
li. **Deꝝ.** cū quis dicēdo offm̄
per magnā partē ei⁹ occupat
se aliq̄ exercitio manuali di-
stractiuo: non satisfacit ecclie
precepto. **Ideꝝ** v̄ dicendū de
missa: nisi q̄ q; diuinius iō
maior attentio. **Dec** vide in
iij. pte sum. tit. xiiij. c. iij. §. viij.

¶ **Q**uādo iurare p̄ corp⁹ et san-
guinē xp̄i: et h̄mōi sit mōtale.
D. lx. Circa iuramta
distinguendū ē si iu-
rat quis iniuriose p̄
mēbra xp̄i et sc̄tōꝝ vt per culū
et vuluā: et hoc ēt v̄ dicēdo:
mortaliter peccat: pp̄ iniuriā
ibi cōprehēsaꝝ. xxiij. q. i. Si q̄s
per capillū. Si aut̄ per verba
vel mēbra hōesta: vt per cor-
pus: et sanguinē xp̄i et sc̄tōꝝ et
h̄mōi: si v̄ iurat. s; ex leuita-
te q; sine vlla necessitate nō
tñ ex p̄emptu: venialiter pec-
cat. S; si iurat m̄daciōse: ad

uertēs de mēdacio et de iura-
mēto: mortaliter peccat q̄stū
cūq; nemineꝝ ledat: imo etiā
si vtilitatē magnā inde pec-
ret: s; in b̄tm̄ Tho. sc̄da sc̄de.
q. xcviij. arti. iij. ad. iij. **Et** glo.
Jo. in decretis. xxiij. q. ij. c. pri-
mo. **Dec** vide in secūda par-
te sum. tit. x. c. iij.

¶ **Q**uādo beneficiati teneā-
tur diuidere fruct⁹ beneficii
et quibus et quomodo.

D. lix. De beneficia-
tis: q; sermo ē ḡndis
et interpretabilis ad di-
cendū: p̄dicentib⁹ sibi inuicē
dictis sanctorū cū factis b̄nfi-
ciatorū: breuitati vacans. trib⁹
p̄clusionib⁹ positis: sequētē
q̄onē ingrediar. **¶** **E**st igitur
p̄ma p̄clō: q; b̄nfiat⁹ ex fru-
ctib⁹ b̄nfiatorū viuere cōgruit
nō tñ luxuriari s; in **Yero. di.**
xlviij. §. j. **Q**ui. n. altario deser-
uit: de altario d; viuere. de iu-
re diuino et nāli. **R**eliquū qd̄
eis supfluit: pauperū est: vt in
canoē. xvij. q. j. vel pro repara-
tione ecclie sue cū indiget. xij.
q. ij. **Q**uattuor: et in alijs. c. v̄
in ornatu moderato tñ ecclie
xij. q. ij. **A**uz et c. **S**ua. **¶** **S**e-
cūda p̄clō ē: q; si p̄ sanguinet
b̄nfiati: sunt indigētes etiā

extra necessitatē extremā: nō
erit q̄: s; s; fm ordine; caritatē
vt illis p̄uideat ad exemplū;
Augu. nō tñ ita vt illos diui-
tes faciat vt doc; Ambro. di.
lxxxvi. c. Non satis. Mā si d̄
p̄imōnio crucifixi parentib;
z amicis sine idigētia donat
vel alijs p̄sonis nō laboranti-
bus pro ecclesia sua: mortalr
peccat: qz qd̄ paup̄ez ē rapit:
z in aliq̄ casu tenet ecclesie il-
li satisfacere z ipse si p̄t z illi
qui receperūt suū cā rōnabili
videlz cū sunt distincta depu-
tata ad mēsam suā: seu vitaz
ab his que d; vel clericis suis
vel repatiōi eccle. vel paupe-
rib; erogare. de his. n. tribus
portionib; tenet ultra peccatū
ad restōnem: z qui etiā vt di-
ctum est receperunt. Et idez
si bōa ecclesie sue sint simpli-
citer p̄missa sue dispēsationi
fm b̄tīm Tho. sc̄da sc̄de. q. c.
lxxxv. z alios. ¶ Tertia p̄clu-
sio: qz duo beneficia curata si-
ne dispēsatione pape quis te-
nere nō potest de iure cōmu-
ni: als fur ē: z latro. Et si plu-
ra curata vel simplicia habet
ex dispēsatione: tenet facere
deseruire vbi non residet per
sufficiētē: als sibi imputan-

tur omnia mala que inde se-
quuntur. Nec vide in. iij. parte
summe ti. xv. c. j. i fine z in. se-
cūda parte ti. ij. c. v. in fine. itē
in. ij. pte ti. ij. de resti. c. v. in fi.
¶ Vtruz clericus vel religio-
sus: comedēs in. xl. ante q̄z di-
cat vesp̄as v̄l nonā in ieiunijs
ecclesie: peccet mortaliter.

Ingredus. lviij. eā

i expeditio. qz tempo-
re quadragesima-
li vespe dicant an-

te prandiū canon ifinuat. de
p̄secra. dis. i. Solent plures.
Sed qz istō loqui videtur de
officiatione ecclesiarū: ideo si
quis priuatiz vesp̄as dicat
post p̄mestione in quadrage-
sima: nō condēnare de mor-
tali: quia nō reperio scriptuz
Nulli tamen cōsulerem hoc
agere qz videtur esse de com-
muni more timoratoruz nō
prandere ante vesp̄as dic-
tas. Illud etiam decretū ma-
gis ibi ponitur rōe temporis
congrui obseruandi in cōme-
stione ieiunij quadragesima-
lis: q̄z rōe officij. Et de nona
dicēda ante prandium in ie-
iunijs ecclesie extra q̄dragesi-
mā multo min; qz nil super
hoc reperitur determinatuz

¶ Utrum secularis: vel monialis: vel acolitus dicēs in missa eplāz peccet mortaliter & sit irregularis.

¶ In quinquagesimo septimo primū ē de acolitis. monialibus & laicis dicentibus in missa eplām si peccant. Circa quod: occurrit mihi tal' rñsio. Dicere v' canere eplām in missa: nō videt' pncipal' actus subdiaconat' s; i pparare materia psecrāda i vasis d'bitis vt p; ex ordinatione. Nec tunicella videt' principalis vestis eius: s; manipulus. ppter qd in minorib' pstituti si dicāt epistolam in missa sine manipulo & pparatione materie: & oblationē dyacono reseruet non credo peccare: nec irregularitate icurrē: & pncipue cū est de more prie. Mō tñ finerē illd agē: qñ pns eēt aliquis subdyacon'. S; ministrādo cuz oi ea solemnitate & ornatu vt subdyaconus tūc mortaliter peccat: & forte irregularitatez icurrit. Allegationes dimitto pp breuitatē & ne errez in quotatione cū libros nō habeam. Laicus simpliciter sic vt nūc imediate ministrans:

multo magis. Sed ē sine dicta solēnitate: nō credo pctm euadere. Adonialis aut cū in quātū femina habeat irregularitatē p papā ē indispenabile: nullomō p' i missa eplām cātare sic nec ministrare: alio nō euadit pctm rōne p'fuetudinis: que in hac pte potius corruptela dicenda est.

¶ Utrum dicere mendacius in predicatione sit mortale.

¶ M. lvi. potius audire velle q; docere. Qd sentio tñ referā. Qz q; mēdaciū marie p'riafactui p'dicatōis: p quē fides in scripturis scōz fundata. gignit roboratur atq; dilatat: sic arguit Aug. di. ii. Si ad scripturas. Qd ex vno mendacio ēt offōso qd de se mimū ē: si ibi fuēt reptū. tota nutabit nilq; ea rēanebit auctis. Si repto a fidelib' q; mēdacia studiose ibi dicāt: d' doctrina fidei occasione sumēt: vtrū vera sit scriptura scā. Et iō rōne scādali qd ide seq poss; & acc' marime repugnātis: mortale existimo: si ex deliberatione. nō surreptione loquele quis mēdaciū dicat p'dicādo q'nticūq; offōsum. Dec. i. ii. pte ti.

xviii. c. iij. **Q**uod dicitur in cōfessione. **Q**uod dicitur in cōfessione. **Q**uod dicitur in cōfessione.

Mōfessione vero venialium cū finem beatum habet. **Th**o. in. iij. di. xv. q. ij. ar. ij. q. iij. et alios non sunt de necessitate confitenda: nō credo mortale. sed grane veniale et piculosus: et multus deest stabilē. Quo aut ad ea q̄ sunt de necessitate confitenda ut mortalia: Mortalia eē p se quibus advertē p̄t. Et sic intelligo dicta scōr̄ i hac pte. In ca. aut: cū ibi foris exerceat cōfessionis: quodamō i quo p̄prie et p̄ncipalr circa criminalia iurisdictione ostenditur: p̄cedēdo p vias inquisitionis et accusatōis et huiusmōi mēdaciū circa hoc. cū legitime quo fuerit interrogatus: erit mortale et si nulli in ferat dānū. De leuib⁹ aut de qb⁹ et p̄familias et seniores solēt corrigē: n̄ videt mēdaciū i hoc mortale: nec videt p̄lat⁹ ad eū itēdē obligare. Et idē i iudicio seculari v̄l ecclesiastico. **Q**uod dicitur cū q̄s p̄ negligentia non facit p̄ceptum ad qd̄ tenetur illa negligentia sit sp̄ale p̄ctm̄ mortale: distinctum a transgressione p̄cepti.

E.lv. Interrogetur potius speculativ⁹ vacantes. Ego aut nō abscondā igratiā meā: et i hac. ut docear ip̄e. Sūt pleraq; p̄ctā: q̄ maliter v̄l large accepta: in oī actu vitioso repiūt: ut supbia iobediētia: ingritudo. et h̄mōi singula tñ h̄nt suā sp̄s malicie: vñ a cetis distiguūt. Nec ē icōveniēs plura vicia concurrere ad actū vitiosus: sic e converso plures virtutes ad actū virtuosū vna electine. alia ip̄tine: alia suffragatur. Inter illa v̄ negligentia: ut aliqui sit circōstantia aliqui sp̄ale p̄ctm̄ verbi gr̄a. Scit aliquis ex p̄cepto ecclie d̄bē p̄fiteri cōficare audire missas et h̄mōi: itēdit nō facē: v̄l n̄ itēdit suar: iobediētiā formalr incurrit. Alius sciēs se ad hec obligatū itēdit suar. s; adeo implicat se negociis secularib⁹ hic añ distract⁹ et finē necessitate v̄gēte: q; paulatim trāsit t̄ps aptū et sic omittit iste videt maliter iobediētiā incurrit: et formalr negligentia mortale. In p̄mo aut cau: est negligentia malr de timiditate ex qua incurritur p̄ctm̄. Et dictis vos trabatis p̄clutionē. Minis cito impleam. so

liuz. hec vide in. ij. parte sum
me ti. ix. c. iij. z. iij.

¶ Vtru ars recamantiuz. z
frappantiu vestes possit sine
peccato mortali exerceri.

Dest. liij. de poluni-
tarijs z frappatarijs.

¶ Latat cano de pnia
di. v. falsas z. c. negociu: qz pe-
nitete opz reliqre arte q sine
pcto exerceri no pt. s. motali
fm glo. z doc. vt in pluribus
Portare at vestes polimitas
z lingulatas seu varie icnas:
no video qre sit mortifex de
se. cu no sit multu lasciuie p-
uocatiu: s; multo magis tu-
cus: q tn no ponit de se a bro
Tho. pa se. q. clxx. ij. ad. ij. mo-
tale: vn nec p pns iudicare ar-
te illa sine motali exerceri no
posse: nec denegarez absoluti-
one: s; monerez supfluitates
z vanitates minuendas. Et qz
vanitati plurimu fuit: si alia
posset arte facere vnde viue-
ret psuaderet. Dec in. ij. parte
sum. ti. j. c. xxij. §. xij.

¶ Vtru stipediarij q sequu-
tur capitaneos contra terras
ecclesie sint excommunicati.

¶ Via inuadere z occu-
pare alienu est p ius
diuinu z naturalc: cu

ius igratia neminē excusat. s.
q. iij. §. vlti. No hntes vsum
ronis inuadentes: detinētes: di-
scurrētes hostile terras eccle-
z dāna iferētes: n excusare a
motali: nē ab icursiōe sine ex-
coicatiōis: qz dat opz rei de
se phibite z hoc est solo. liij.

¶ Vtru cābia sint licita.

¶ Do segt. liij. s. de cā-
bijs i q forte meli est
omittere qz paz dice:
pripue cum hac māz diffuse
bēam ex alioz snijs. Et vob
scripsi latissime i regula. pec-
catu. aut se i repetitis: p cui-
copia mittere potestis: z ego
calāo pca cu scribā no bēam
z man⁹ lasset cu stomacho i
scribendo. Vocabula tn seu
imios declaro. Cābiu triplex
ponit. **¶** Primu dr Adinu-
tu cu. s. aurū cābio vl pmutu
i monetā argēteā: l. eneā: aut
ecōuerso cu aliq lucro cāpso-
ris. **¶** Cābiu. ij. l. p lras z rea-
le cu. s. do mercatori vl trape-
zite. xxx. florenos: cui⁹ vt ipos
faciat mibi vl alteri p me da-
re florentie vel alio loco z de
hoc pcpit aliqd emolumentū.
z vtrūqz ē de se licitū: nisi ad-
dāt fraudes z excessus lucri.
qd ēt i qbuscūqz pctib⁹ pt cō

tingere. **C**ambiū tertiū dī
ficcū z p venetijs ēt ad libras
grossorū nūcupat. Et idē ē .et
fit isto mō. Indigēs pecunia
florentie existēs: accipit a mer
catore cētū florenos restituē
dos sibi inde ad mēsez: s; cū
illo valor quo valebūt ide ad
x. dies a tpe dicte pecunie ac
cepte. Venetijs illi cētū floze
ni aliqñ valēt plus: aliqñ mi
nus z valde raro. Hoc arbi
troz vsurariuz pētū: qz hic est
mutuū z sub spe lucri. quozū
primū est mā scōz; vt forma i
pctō vsure. nec excusat dubiū
vt i dec. Nauigati. ex de vsu.
hec vide i. ij. p. s. i. c. vij. §. xlvij

CDrū cū symoniaco in be
neficio possit dispēfari absq;
renunciatiōe beneficii.

E bñficiatis p viā sy
d moniacā. vtz retētis
bñficijs: possit licite
dispēfari cū eis qd qritis. li.
Dico qz q̄uis Ray. dicat si
bñ recolo: qz o; qz pū rñūciat
ñ derogādo nec scitātī: nec
aucti scie tanti viri i iure do
ctissimi: c̄ ego vir vidi cooptu
ras: mibi satis rōabile z fcti
bile iuste vī: qd quidie p̄cticat
vt. s. absq; renūciatiōe fctā i
actu: dū mō cā hēat i pposito

si obtinē licito mō ñ poss;: si
secū dispēfat cū bōa scia te
neat: p̄supposito qz i circūstā
tib; sc̄m. faciat d̄bitū suū: pu
ta restituēdo fruct; antea p̄ce
ptos l; p̄ponēdo cū curia: aut
remissiōz; petēdo z obtinēdo
z si icidit i irreglaritatē l; sus
pēsiōez; añ dispēfationē absti
nēdo ab exe. of. suorū z bñōi.

CDrz r̄ligios; d̄ponēs bitū
vt ludat z bñōi sit excōicat;.

Emeraria dimissio bñ
t tus q̄ sita doctorib; i
grite. Existimo. n. qz re
ligiosus dimittēs bitū ad iaci
endū palū: vī ludēdū ad pilā
vī saltādū: vī tripudiādū: vel
discurrēd; d̄ nocte cū talia ñ
d̄ceat r̄ligiosos agē: z siue dī
missiōe bit; fieri p̄nt: iciderēt
i canonē pp temerarias; bit;
dimissiōz;. S; balneās se: vel
natās: vel piscatiōi intendēs
vbi sunt aq; p̄funde cum hoc
nō dedebeat r̄ligiosos: z cuz
habitu fieri nō valeāt: nō r̄
bit; qz habitū temerarie di
mittat: nec per p̄ns icidat in
canonē. qd p̄tinet ad gn̄ge
simā. Hec vide in tertia par
te sum. ti. xv. c. liij.

CDrum vti lineis ad car
nem sit mortale r̄ligios.

Decisiones

Veritur. xlix. de religi
q ofis veteribus lineis ad
 carne: si morte; ex hoc
 anime incurrant. **Processus**
 ordinatos qonum ⁊ eaz arg.
 pro ⁊ contra vito: vt fastidiu mi
 hi ⁊ legentib⁹ tollam. **Hoc si**
 quide p̄hibetur monachis ex
 regula sua. Et si bñ recole. in
 decre. ex de sta. mon. **Mobis**
 vero ex constitutionib⁹ nr̄is. Et
 bt̄us Tho. i q̄da q̄oe d̄ q̄dlib⁹
 q̄lib⁹. i. ar. xx. q̄ ad esuz carniū
 d̄terminat mōachis n̄ eē mō
 tale hoc: nisi fieret ex cōtēptu
 vel ⁊tra p̄ceptū supioris. **In**
 quibus casib⁹ intelligit penas
 carceris positā mōachis hoc
 faciētib⁹. i. c. Carnē d̄ p̄secra.
 di. v. **Cū** igit nō fit magis stri
 cte p̄hibet⁹ vsus lineoz q̄ car
 niū: s; potius ecōtra. ideo nec
 vsus lineoz mibi mortale v̄
 nisi p̄pter cōtēptū vel p̄ceptū
 exp̄ssuz: qd̄ nullibi adhuc legi
 quo ad mōachos ⁊ nos. **Mā**
 de minorib⁹ taceo quoz regu
 la plena est p̄ceptis. **Dez** qz
 cōsuetudo: ⁊ si nō sit ipsa cōtē
 ptus: v̄ tñ p̄pinqua cōtēptui:
 ⁊ ad ip̄s disponere: iō cauere
 d; sibi quilibet ab his in eis
 permanendo.

¶ Virus peccet mortalr qui

nō refert enormia vicia visita
 tori n̄ p̄cipiēti s; simp̄lr q̄rēti.

¶ **E** visitantib⁹ quētus
 sine formatiōe p̄cepti
d An visitati peccēt cri
 minaliter. nō ei referēdo enor
 mia ⁊ piculosa: in sequēti que
 ritur. **Si** talis distinctio suffi
 ciēter d̄clarat dubiū v̄m: pru
 dētia v̄ra diudicet. **Aut.** n. tal
 est visitator q; credit visitatus
 verisimiliter ip̄m nescire ma
 ture ⁊ sine scādalo p̄cedere in
 negocio: aut eēt dissimulare ⁊
 nō curate de ip̄o scō: ⁊ tūc nō
 peccabit. **Aut** est talis q; cre
 dit. aut h; credē visitat⁹: q; pru
 denter se hēbit vt bonus p̄r ⁊
 rect⁹ iudex adhibendo q̄grua
 remedia: ⁊ tūc occultās ex ma
 la cōpassione vel negligētia ⁊
 hmōi: ⁊ p̄cipue in his que p̄nt
 hēre recidiuationē ⁊ de facili
 trahi in exē. aut vergi in ma
 gnū scandalū: peccat mortalr
 qz ⁊ caritatē boni cōis. **Et** lo
 cū h; ibi regula iur. i. vi. Qui
 tacet consentire videtur. ⁊ di.
 lxxiij. **Error.**

¶ **U**trū eligēs ineptū ad pre
 lationē peccet mortaliter.

q **Q**uadragesimā septi
 mā p̄ponitis multuz
 intricatā: ad quā ctri

candā aliquas cōclusiones po-
nā: residuū vobis ruminādus
dimitto. ¶ Prima videlz. q
qui eligit aliquē in aliqua pla-
tura: vel ponit quē nouit esse
male cōscie. vel oīno ineptum
et negligētia vel ignorātia: ita
q dubitat vel credit religionē
sub ei⁹ cura piclitari et pati ia-
cturā: v^l pplū male regi: mor-
taliter peccat. di. lxi. c. ¶ Dira-
mur et ex de dā. et iniur. c. vii.
¶ Scda cōclō: q ille qui qrit
absolutionē alicui⁹ prelati quē
reputat cōpetēter idoneū: sed
motus pncipaliter ex indigna-
tione ē eū. vel qz secū nō dis-
pēsat vt vellet mortāl^r pecca-
ret: qz ē iusticiā et caritatē: nisi
intēderet et speraret meli⁹ idē
posse puidere cōuentui: et ex
hoc pncipali⁹ duceret: et si se-
cudario ex indignatione ē illū
nō tñ mortifera. ¶ Tertia cō-
clusio est. Cū sit nimis difci-
le mediū tenē in regimine le-
uitatis et seueritatis. put dicit
di. xlv. c. Disciplina. Excessus
in altero horū duorū qd cōter
accidit in platis: qd sit magis
expediens subditis: oib⁹ cōpu-
tatis nō facile dixerim: nisi q
ex iure diuino hēmus. Iudici-
um sñ misericordia fiet illi: qui

nō fecit misericordiā. Et qz be-
nignū o³ hoīez eē et humanū
et mitē ad oēs: et qz dirigit do-
mus māsuētos in iudicio: pp
qd p^lm⁹ a dño electus moy-
ses micissim⁹ erat oīum super
terrā. Et iure nāli loquit^r cōs
cordubē^r dicēs. Adeli⁹ impe-
rat qui remissius nupat. et le-
uiter castigat^r reuerentiā exbi-
bet castiganti. Asperitas autē
nimie increpatiōis: nec correc-
tionē recipit nec salutē. Et ci-
cero ad cesarē. Nulla de vir-
tutib⁹ ei⁹: pietate maior ē. Et
iure canonico. Iniaz que misē-
cordiā vetat: nō solū tenere s³
audire fugite: qz misericordia
potior est cūctis holocausto-
matib⁹ di. l. pōderet. Et Chris.
Adeli⁹ est reddere dño rōnez
de nimia miā: qz de nimia se-
ueritate. xxvi. q. vii. Alligāt. vñ
in hoc. nō facile est aliq^s cōde-
nandus. Et iō si querit aliq^s
absolutiōm alicuius: qz v^l ni-
mis austerus (et si bon⁹) vel cū
tractat de eligēdo: qrit: cōsulit:
eligit mitiorem sibi: et al^s cre-
dēs bñ per illū gubernari cō-
uentū sñ deū et meli⁹ qz per
alium austeriorē: qzuis in qui
busdā videat aliū excellere: tñ
oib⁹ cōputatis mitiorē putat

Decisiones

melius se habere: de mortali non argueretur sed nec de veniali: nisi passio indignationis in hoc se miseret et liuoris et videte.

¶ Utrum accipere certum numerum missarum sit peccatum. **¶** In prima parte. xlvj. dico quod si constitutio ponit istud amittat finem: clare loquitur. scilicet quod non amittat numerum missarum quod ibi statuunt dici sub certo numero annuatim in communi et in particulari. Si vero admittat scriptum sit cum dicitur ut coniter reperit: licet aliqui intelligant dicitur missas quotidianis perpetuis. ego simpliciter intelligo quod missae non sumantur sub numero puta. xxx. vel. xl. vel. centum vel mille ut petunt quotidie a laicis: et tunc dicitur operari: quod derogatum est illi constitutioni per priam consuetudinem quasi generale: saltem in Italia. De aliis partibus nescio sic et de vna campana solam: et de calice non subleuando post consecrationem: et de ecclesiis curatis. non suscipiendis: et alia hoc derogatum est. Et quod ad hoc quod consuetudo tollat ius est generale: requiritur quod sit rationabilis. et prescripta. ex de consuetudine. c. vlt. Quod prescripta sit haec consuetudo de se patet. Quod sit rationabilis quod ad moderatam acceptionem piam et vnitatis

ma. scilicet missas gregorianas vel impositas pro peccatis: et hoc satis videtur non additis superstitionibus. Accipe autem centum vel. cc. pro vice finitima causa: id discretum vnde: id discretissimum nulle. **¶** Ad tertiam partem respondeo. Quod cum valor missae sit finitus: quousque deus in sacro sit virtutis infinite: finite tamen operatur quod ad effectum sacri ex intentione celebrantis: vel sui superioris. Valor ille applicet ad hunc vel illum: si tamen capax est. et finitum in plura distributum minus fit ad singula. Fides vero in licitis. id est obseruatio promissorum obseruanda sit. xxij. q. i. c. Moli. et. xxij. q. v. Juramenti. Dic arbitror eum qui promittit simpliciter vel acceptat missas gregorianas dicendas pro aliquo: vel alias missas plures vel pauciores pro vno acceptas: non debere ad alios simul cum illa valore principalis sacrificij extendere: aliter vnde infideliter agere. Quo autem ad orationes quod ibi dicitur: cum ecclesia intendat pro omnibus viuis et defunctis orare: hoc auferre non debet nec potest et similiter quo ad orationes priuatas quod in silentio interpolatis ad placitum dicitur in missa: libet est quibus ad omnes. Si autem solum dicitur illi quod faciat pro eo orari in. xxx. vel centum

missis vel picipem fieri: tunc
puto p plurib⁹ simul posse of-
ferri & si sigillatim fuerit pmissum.
s. de orando. Dec vide in. i. pte
sum. ti. r. c. ij. §. iij. v.

¶ Vtruz diebus dominicis.
dicere vel audire missas que
non est illius dici sit peccatū.

¶ Circa. xlv. Quāuis ex
de celebra. mis. c. Qui
dā: rephendantur qui

audire missas ad q̄s hnt de-
uotionē: puta beate virginis
vl sancti michael: & hoc dimis-
sis pprijs occurrētib⁹. & per
q̄s & qui eas dicunt vel can-
tāt: nō tñ credo illud p̄cepto-
rie positū. Certo. n. certū est:
nō esse sub p̄cepto omne qd
in iure canonico habet. Quā-
do. at p̄ceptoria sit ordinatio
aliqua: nō ē p̄ntis r̄n̄salis edi-
scere. Vnde ex iusta & vrgēte
cā. ppriaz missam dimittere:
puta est in loco vbi nō est scri-
pta in missali missa ppria: vel
est p̄ntis funus in festo: vel in
dñica: vbi in patria cōsuetum
est p̄ illo celebrari: & hoc in
nullo credo peccare. S; sine
cā vrgēte puta ob deuotionē
(vtinā nō fatuā) alicuius per-
sone: vel ad seruādūz morem
alicuius societatis, qui volūt

missam p mortuis sp̄ in dñi
cis. & hoc puto non cuadere
p̄ctm̄: ita leuiter dimittere rō-
nabiles ordinationes ecclesie
vel ordinis. Dec vide in. ij. pte
sum. ti. ix. c. x. §. i.

¶ Vtrum habens votum de
artiori religione: & sine dispē-
satione ingreditur religionez
laxiozez peccet & teneat exire.

¶ Abens votū de igres-
su ad religionē artio-
rē: si ingreditur latio-

rem sine dispensatione p̄p: si
hoc agit intēdens ante p̄fessi-
onez petere dispēlationem: &
estimans obtinere: als patus
ad artiozē vt vouit intrare: nō
videtur peccare. Si autez in-
trat cum proposito profiten-
di ibi absq; dispēlatione: vel
actu profiteatur non habita
dispensatione: puto vt voti
transgressorem de mortali iu-
dicandum: nisi ita simplex sit
q̄ ignorantia iuris videatur
cum excusare: credens hoc li-
cite posse facere. & precipue su-
per hoc consulens ab his. qui
i hoc periti credebant. **¶** De
rum post professionem emis-
sam in laxiori: ibi debet rema-
nere nec amplius indiget dis-
pensatione: sed penitentia de

voti transgressione et de vo. 2
vo. re. li. vi. Et sic expedit. xliij

Utrum magister ordinis possit
dispensare cum monialibus nostri
ordinis in pena quam incurrunt
intrando monasterium symoniace.

Et pena quam incurrit
ad ingrediens monasterium
symoniace. scilicet quod debet
expelli et ad aliud transferri. et
de symo. c. Quia symoniaca quae
valeat dispensare quibus. xliij.
ubi quaedam scintilla rationis et equi-
tatis: tale suggerit rationem.
Cum eandem videantur habere au-
toritatem in absoluendo et dispen-
sando praeter ordinis: erga sub-
ditos suos. secundum privilegia ordi-
nis ipsius: quae habent dioecesani in
sibi subiectis. et magister ordinis
et provincialis habeant potestatem in
monasteriis monialium in spiritalibus:
praecipue equaliter in fratribus
et conventibus sicut episcopus: credo pos-
se cum monialibus in illa pena
dispensare in monasteriis sibi
subditis: ita magistrum generalem
et forte provinciale in nostris. Et
quod propter scit et tollerare hominum cor-
ruptelas: potius quam consuetudi-
nes: de dotibus que dantur et cetera. id
quo ad illam penam et puto pos-
se pertransiri. Secus de peccato.
hec vide in. ij. p. s. ti. i. c. v. §. xx.

Utrum cum quis vult aliud le-
gare alteri si alius impedit ne
fiat: teneatur ad restituendum.

Equitur. xliij. In qua
omissa inquisitione nostre
expressione: ut in pluribus
alijs: dico: quod si aliquis alium vo-
lentem sibi legare centum vel
ecclesie inducit ut det sibi vel
alteri ecclesie vel laico: si hoc
agit intendens illi melius consulere
secundum deum: in nullo tenetur nec pec-
cat. Si autem hoc facit intendens
non illi damnum principale sed
potius sui utilitatem. vel alterius
amici: cum adhuc illi non sit ali-
quod ius acquisitum: non credo tenetur
illi: praecipue si eger. Si autem ab-
odium illius mouet: intendens
principale damnum illius: et mor-
taliter peccaret. et teneretur ad
arbitrium boni viri. Hec vide
in secunda parte sum. tit. ij. c. ij. §.
vi. item ti. i. c. xij. §. penultimo.
Utrum existens in sacris
non habens aliquod beneficium tene-
atur dicere officium.
Existens in sacris qui-
cunque: et si non sit benefici-
atus: tenetur ad horas:
alio peccat mortaliter. Nec duobus
reperi potest dicentem. In mino-
ribus autem constituti: si non sunt benefi-
ciati: nec de iure coram: nec de

consuetudine generali: tenent
ad aliqđ officium vel ps. Sz
si sint bñficiati et simplici bñ
ficio et tenuissimo: tenent ad
oēs horas: als peccat morta
liter: vt notant cōiter doc. sup
dolentes de cele. mis. Et hoc
sufficit pro solutione. xli. Nec
vide in. iij. pte. ti. xliij. c. iij. §. i.

¶ Vtrū nō dicēs offm̄ beate
virginis. peccet mortaliter.

Er saltuz subdo. xxxij.

p ppter idēptitatem ma
terie: que multiplex est

Dimittēs horas de btā vir
gine qñ dici dōbēt: peccat mor
taliter: qz et hoc est de pcepto
ecclesie. Fran. de 3a. Nec vi
de in. iij. pte. s. ti. xliij. c. iij. §. iij.

¶ Vtrum non dicens totuz
officium mortuorū cum dici
debet: peccet mortaliter.

Dimittēs nouē lectōes

d seu totū officiū defun
ctorū cum dici d3 infra
ebdomadas: peccat mortalr:
hoc intelligēdo: qñ ex negli
gentiavel aduertēter. Nec in
hoc excusat ignorantia iuris.

Nec in. tertia vbi supra.

¶ Vtrū cleric⁹ p̄fessus nō or
dinat⁹ teneat dicē offm̄.

c Clericus p̄fessus fm̄
De. de palu. in. iij. di.

rv. q. i. ar. i. et Ber. dimittens
offm̄. mortaliter peccat. Que
opinio: et si ex iure non trahat
tñ ex rōe: q̄ mihi pl3: bec vbi. ē.

¶ Vtrum monialis p̄fessa
teneatur dicere officium.

m Onialem p̄fessaz sifr
puto obligari et eadē
ratione: quam ob bre
uitatem dimitto.

¶ Vtrum nouicij teneantur
ad officium.

n ouiciuz obligari ad
hoc: dux mihi videtur
dicere: vñ credē: nec mēs mea
huic acquiescit et si aliqs dicat

¶ Vtrū conuersus p̄fessus
teneatur ad officium.

c onuersus p̄fessus te
neri vñ ad dicēd offm̄

Sz i p̄riū eē vñ: qz p
tpalib⁹ assumūtur: et exercitijs
corpalib⁹ vescūt pane suo. bec
vide i. iij. p. s. r. xliij. c. iij. §. i. i. fi.

¶ Vtrū ad tres lectiōes mor
tuorū teneatur qz ex pcepto.

t Res lectiones defun
ctorū dicere: q̄ ad cle
ricos seculares cū de
feria faciūt pceptū est. Fratrl

b⁹ aut nris notatis per tablas
ad hoc. s. ministerijs altaris: et
q̄ h3 missaz pro defunctis. de
bitū est dicere cū in choro dē

Utrum autē ex precepto du
biū ē mibi. Et meli⁹ ē pie du
bitar: et tutiorē viā ī. fuādo il
lud tenē: q̄z temere diffinire.
Dec i. iij. p. s. ti. xij. c. iij. §. iij.
¶ Utrum liceat habere plura
beneficia cum dispensatione.
¶ Et habētib⁹ plura be
neficia: qd iuris quo
ad peccatū et quo ad
restōnē q̄ritis p̄r. ¶ Prolixi
tate indiget mā ista: cū tñ ad
finē ei⁹ et aliaz q̄onuz festinē
Si sine dispēsatione p̄tra iu
ra quis tenet bñficia: vnum
vel plura: dubiuz nō est quin
mortaliter peccet. et ad restitu
tionēz fructuū tenet deductis
expēsis factis in vtilitatē bñfi
ciorū illoz. Si autē cū dispēsa
tiōe tenet plura bñficia ultra
quēntiā sui stat⁹: et si in fo
ro p̄tentioso eēt excusatus: tñ
in foro p̄scie et dei: nō puto ip
sum tutū de salute sua. Si ve
ro cū dispensatione et sine ex
cessu sue cōditionis: nec fac̄ il
lis ecclesijs ad sufficiētiaz per
aliū deseruire: vbi ipse p̄sona
liter nō pōt: si secur⁹ hinc erit
ego nō sum securus. S3 si fa
ciat p̄ alios deseruire: p̄suppo
sita et dispēsatione. et ablato
excessu multitudis bñficiozū

si de fructib⁹ bñficij sumptis
ide. ¶ gruis expēf: d̄ supfluo p
dige sp̄git: puta ī aleis. ¶ Quiuis
eq̄taturis v̄l donādo amicis
v̄l p̄sanguicis v̄l tirānis siñ ī
digētia rōabili: nescirē a mō
tali excusare: cuz paupib⁹ sua
subtrahat. ¶ Mō. n. dñi īstituti
sūt: ī p̄rimonio crucifixi. ¶ Dic
iā querit v̄t fidelis q̄s iueniat
¶ De restōne autē q̄no tales
teneāt iā supra bitū ē in. q. lv.
¶ Utrum restitui debeat pe
cunia data symoniace. ¶ In
manib⁹. xxxviii. te
nem⁹: qua querit qd
de pecūia data symo
niace. s. renūciāti bñficio v̄t re
nūciat. Ad qd dicūt doc. bñf
Tho. fa. sc. q. c. ar. vj. ad. iij. et
Ray. et alij: q̄ nec sibi recipi
ens retinere d3: nec dātī resti
tuere. pp̄ turpitudinē v̄trius
q3 in ipsa datiōe: s3 d3 paupi
b⁹ erogari: v̄l illi eccleie appli
cari in cui⁹ iniuriāz data ē. s.
circa quā cōmissa est talis sy
monia (ita tñ q̄ non reportet
aliquis illozū cōmodū) puta in
aliquā reparationē tal̄ eccleie
si idiget: v̄l ornatū necessariū
et decētē et h̄mōi. Sic autē acci
piēs bñficiū symoniace: v̄t di
ctū est. s. q. li. retinere nō pōt.

Dec in.ii.p.sum.t.i.c.v. §. vij.
Utrū dicere missam ante
 primam sit peccatum.

Xpediēs. xxxvij. dico
 q̄ cū dicere primā an
 misse celebrationē nō
 repiāt statutū i iure. neq; ge-
 nerali cōsuetudine introductū
 qd̄ eādē vim legaminis h̄z: iō
 celebrās an primā dictā (nisi
 in sua regula vel ecclia sit p̄ce-
 ptū) nō credo pctm̄ aliqd̄ p̄pe-
 trare. Mā de cōsuetudine p̄ti-
 culari: difficile est iudicare v̄l
 ipsas cognoscē. Et tñ cuilibet
 suaderē (nisi v̄gēs necessitas
 imineret) primā pri⁹ dicerē: qd̄
 sp̄ facere cognat⁹ suz. Dec in
 iii.p.s.ti. xiiij. c. iij. §. iij. in fine.

Utrum homicidiū sit ca-
 sus pape reservatus.

Consequēti qōnt Rñ
 deo. s. de homicidio v̄z
 q̄ i corpe iuris nūq;̄
 adhuc rept: n̄z in c̄nagātib⁹
 q̄s vidi: homicidiū ē notoriū
 aut aliqd̄ aliud enorme (q̄ ad
 pctm̄) p̄cise pape reservatuz. Et
 fm̄ regulā canonistaz cōiorē
 qd̄ n̄ rept̄ pape reservatū: itel-
 ligit̄ ep̄s c̄cessuz. ex de sen. ex.
 c. Mup. Vex ē: q̄ p̄p̄ honore
 facti: cōsuevit̄ ep̄i homicidas
 mittere ad curiā: si ire p̄nt Ca-

sus. n. vt nostis: est vn⁹ ex reser-
 uatis. Ex quo ē: p̄z: q̄ ipsi p̄nt
 absolue: als frustra diceret̄ eis
 reservari. Quo ad excōicatiōez
 vel irregularitatē: aliō ē: s; d̄
 his nō est inq̄sitiō v̄ra. A q̄dā
 iurispitos: a dīa recepi sub cō-
 modato cōstōnes q̄sdā cōstātie
 factas sub Ad Martino. v. r p̄ le-
 gēdo. r aliq; vtiliores trāscri-
 bēdo nihil d̄ hac mā ibi iucī.

Utrū symōiaci sint excōi.

En iōbo cācrolo symo-
 nie agit. xxxv. Egdē in
 corpe iuris n̄ credo ali-
 cubi hēri: q̄ excōicatio icurra-
 tur p̄p̄ aliq; symoniā. Mā q̄
 i. q. i. c. q̄cūq; a gre. d̄r anathēa
 dātis: anathēa recipiētis. s. sy-
 moniace: exponit̄ a doctorib⁹
 sic: fiat. i. q̄ tal̄ d̄z excōicari. s.
 cū puicit̄. Et tal̄ expō hēf di.
 xxx. p̄ totū. Qd̄ aut̄ dic̄ Amb.
 in. c. rept̄itur. i. q. i. exponit̄ de
 suspēsiōe quo ad aliquā symo-
 niā. In c̄nagātib⁹ vero secus
 est. Mā p̄. ex bonofacina quaz
 allegat̄ Jo. an. r Jo. de li. In
 lecturis suis. excōicam⁹ q̄ ad
 symōias q̄ cōmittūt̄ in curiis
 romana p̄ dātes: vel accipiē-
 tes pro aliq; grā vel iustitia v̄l
 ecclastica v̄l bñficio obtinēdo
 cōordinarie intelligant̄. nō de

tatis et alijs hmoi. Et pape re
 seruatur absolutio taliu. Qui
 da tm dicunt illa reuocata; fuis
 se. ¶ Per urbanu vero fuit la
 ta snia excoicationis p dates
 aliqd: vel accipientes pro igres
 su monasterij. In exuaganti.
 Me in vinea: audiui q papa
 Martin⁹ dicit q nolebat illa
 ligari. ¶ Per martiniana ve
 ro extrauagante p oem symo
 nia occultam vel manifesta ter
 ribile fulgur in terra cecidit et
 sibi resuauit absolto: sz paulo
 an morte martini: per euz re
 uocata est: vt audiui ex ore car
 dinalis bononiens. cu sup hac
 ma aliqd a dnatoe sua qreret.
 ¶ Constitutio aut scilij stan
 tien. p tinet utiqz: et ifert excoi
 catione p symoniacos in or
 dine. Sz mibi dubius extat si
 etiaz reuocata fuerit. qd et ille
 Cardinal videbat dicet. Nec
 adhuc mibi clare pstat: quati
 roboz sint pstitutiones facte
 in dicto scilio. ¶ Demu qui
 nuc est Eugenius: reuocauit
 martiniana supradicta de ma
 symo. modicus anqz de vrbe
 discederet. Et cu florentie qda
 inde surgentia dubia peteret de
 clarari: rndit mibi ex pte seu
 pmissione ipsi⁹ Eugenij: eps

triuissinus. s. dñs io. bñdicti ve
 venetis ordi. no. fr q dñs nñ
 itendebat solu de symonijs q
 comittunt in curia sua. Nec
 vide in tertia parte. s. ti. xxv. c.
 lxx. lxxvi. et lxxvii.

d E suspensione que in
 currit q aliqs symo
 nias. de hoc q no qri
 tis nihil dico. Tame si vultis
 vide. hētis i. iij. p. s. t. xxviii. c. ij.
 ¶ Vtru ille a quo coitas vel
 dñs accepit aliqd et dñct vt
 danificauit iuste possit de bo
 nis illoru accipere.

r Euerende in xpo pñ
 post recomedatione;
 Circa qsitum vestrum in
 littera positum fri gaspari dire
 cta: absqz reuolutione libroz
 ex his q aliqui legi: talis mibi
 occurrit rñsio. Cu qritis vtru
 ille a quo coitas. dñs. vel ali⁹
 quicuqz accepit aliqd. vel deti
 net iniuste. vel danificauit: pos
 sit de bonis predictoz accipere
 vel cu ad manus suas veniunt
 retinere sine pcto et restone:
 Dicendum q talis qui aufert a
 pdictis dicto mo: aut est cer
 tus q coitas: vel dñs: vel ali⁹
 heat tantu de suo: aut no est
 certus sz dubitat: seu suspicat
 siue credit: si no est certus: no

excusatur a mortali. cuius expo-
nat se piculo furti: nec excusat
a restōne. Si autē est cert⁹: tūc
aut illd̄ pōt in iudicio repetē
in quo administraret sibi iusti-
tia aut nō pōt: et in p̄mo casu
peccat mortālī: qz vsurpat si-
bi iudiciū qd̄ spectat ad iudi-
cem: et s̄m iura deberet illud
amittere. Si tñ nō pcedatur
p̄tra eū: nec ex inde dānū al-
teri seq̄tur: n̄ credo teneri ad
restōnē. In sc̄do casu. s. cū de-
ficiūt ei p̄bationes: vel nō ad-
ministrat ei iustitia pp̄ poten-
tiā alteri⁹: tūc aut de bonis il-
lius detinētis sua. accipit per
modū quo orit̄ scandaluz. vel
dānū alijs: vt qz hētur suspi-
cio vehemēs qz alter abstule-
rit: vel accepit ab eo qui hēat
in deposito vel cōmodato: et
hmōi: et tūc nō lz: qz nemini
licet locupletari cū dāno alte-
ri⁹: aut sine scādalo vel dāno
cuiuscūqz accepit: v̄v̄it ad ma-
nus ei⁹ de bōis illi⁹: et tūc ab-
qz pctō pōt accipere: nec resti-
tueri tenetur vsqz ad tantū dē
qd̄ ille hēbat d̄ suo. Vex si il-
li est notum se p̄dicto obliga-
tum (ne cōtingat bis fieri re-
stitutio) significet aliquo mo-
do coopto: qz illi r̄mittit et hu-

iusmōi. valete et orate p̄ me i
festinātia in festo innocentuz
Anno dñi. 1438. frater An-
thoninus de flo. vicarius et c.
De hmōi materia vide in. ij.
parte sum. tit. ij. c. iij. §. iij. Itē
hic superi⁹ in tac. de resti. fo.
c. xvij. §. de tutoribus.

¶ Sequitur. xxj. dubia dēla-
rata per Reuerēdissimū fra-
trem Anthoninū de flozē. ar-
chiepiscopū flozētīnū ordinis
fratrum predicatorum.

¶ Vtrum liceat tenere Co-
lumbaria.

Reuerēdissime p̄ pla-
ceat r̄ndē ad dubia
sequētia. p̄io si p̄t qz
h̄re colūbaria i comitatu: vel
teneat restituē et d̄struē. Sc̄d̄z
De. d̄ pal. i. iij. di. xv. q. ij. ar.
ij. in fi. tenetur d̄ damno. Ad
hūc casum r̄ndetur: qz si dñs
columboz: ipsos sufficienter
pascat eo tēpore quo solēt fa-
me compulsi legumia et alia
grana semiata comedē: effo-
dere: et destrueri: absoluti pote-
rit sine lesione p̄scientie. qz qz
tuti⁹ foret talia colūbaria ad
terrā deijcere et in alios utili-
ores vsus cōvertere. Nec in
secunda parte summe tit. p̄i-
mo. c. xij. in fine.

¶ Rex daciarij possunt emere quedam dacia.

¶ Secundo. si daciarij pnt saluari: qz dacia in his partib⁹ sunt triplicata qz si dñs nō pōt vendere nec ipsi emere nec erigeri. Rñdeo hec dubitatio q̄ritur seip̄as solvere videat: qz dñs nō pōt tē. tñ in hoc resoluenda videt: an videlz dñs possit talia dacia siue gabellas duplicat vel triplicare. Quia igit dubiū non est quin dñs possit tallias imponere subditis suis et exactiōes pecuniarū in ip̄os facere: iusta causa regrente: puta ad expugnandū inimicos siue ad defensionē patrie et cōservationē subditorū et hmōi: poterit etiā per viā indirectā exigere: puta dacia duplicādo et huiusmōi. Emēs igitur tales exactiōes siue poti⁹ taliū exactionū executionē: peccare nō v̄ alio nō obstāte. Et q̄q̄ v̄ frequēt⁹: dñi ex cupiditate ip̄roba ista regrāt: vidētur tñ tales ementes posse excusari rōe dubij: sicut dicunt⁹ de subditis bellantibus ad mandatum dñorū.

¶ De venditione rex alteri⁹.

¶ Tertio dedistis mihi librū v̄ vestē v̄ viderē p

x. v̄ didi p. xij. an possis tenere duo v̄ obeo vobis v̄ ēproxi redder. **¶** Itē vultis mihi librū v̄ dēre p. x. et ego nō itēdo emere nisi p̄ inueniam qui emat a me pro. xij. et postq̄ v̄ didi alteri emo a vobis. do vobis. x. et ego teneo duo: an possim. v̄ cui teneor: v̄ qd si p̄mo volebā emere. **¶** Ad primū dicitur qz v̄ dēti sufficere d̄z lucrū qd inde cōsequitur: puta tātū pro libra et hmōi. Unde iste medi⁹ v̄ dēs: cū p̄mū ministerium gerat p̄mi tradētis qui sibi cōstituit certā mercedē p̄ exercitio: quicq̄d sup̄ēdat rē sibi traditā: v̄ librū vestē et hmōi: totū tradet sine restituere d̄z p̄mo v̄ dēti et nō emēti: nisi forte plus iusto precio v̄ didisset: quoniam tūc restituere tenētur emptori: et nō p̄mo v̄ dētori. **¶** Ad secundū. Rñdeo qz iustū p̄ciū rerū nō cōsistit in indivisibili: s̄z i quadā latitudine cōsistit: ideo si emēs librū p. x. eundē vendat p. xij. iusto tñ p̄cio v̄ quotidie cōtingit: nō videt condēnāndus. Quinimo si alias nō erat empturus nisi p̄mo certificatus de lucrādo duo fuisset: dūmō v̄ iā dictū est iustū p̄c

eū nō excedat: de industria vī
laudādus: n̄ d̄ vicio d̄ dēnād̄:
¶ **U**trum famuli stipenda-
riorum teneātur quādo nihil
ad eos deuenit.

Quarto famulus sti-
pēdiarij de mandato
dñi sui generali: vel
speciali: vel de cōsuetudine qz
sic alij saccomāni faciūt: capit
hoies: p̄dat̄ i iusto vel dubio
bello nihil ad eū tñ d̄uenit s̄
ad dominū: an famul⁹ tenea-
tur. Similit̄ d̄ famulis mer-
catoruz: qui fraudant alios i
numero: pondere: z mensura
z nihil ad eos deuenit. Rñ-
sio d̄ famulis mercatorz qui
defraudāt zc. Et stipēdiarijs
sive saccomānis zc. vt prefer-
tur nō est dubium quin inso-
lidum teneātur defraudatis:
sive dānificatis: vbi domini
eoruz mercatores z huiusmo-
di. ad q̄s lucrū deuenit: resti-
tuere nō velint vel nō possint.

¶ **U**trū bona facta in mor-
tali: reuiviscant.

Quinto dicit beatus
Tho. in. iij. parte. q.
lxxxix. ar. vj. i. c. q. bo-
na facta in mortali non reui-
viscant per p̄niam sequentē.
Et tñ. in. iij. dist. xv. q. j. ar. iij.

q. iij. ad. iij. dicit q. ieiunia z
elemosine intunca in cōfessio-
ne z expleta in mortali valēt
z nō dñt iterari: ratione effe-
ctus q. manet: ergo eadē rō-
ne quelibz alia bona que spō-
te quis facit in mortali: quo-
rum aliquis effectus manet.
Ad hoc dicendum est: quod
non videtur negari quin bo-
na que quis facit i pctō mor-
tali absqz iniunctione sacer-
dotis: valeant ratione effect⁹
remanētis post peccatū mor-
tale. Alia tamen ratione va-
lent ista z illa: que fiunt ex in-
iunctione sacerdotis. Nam il-
la que fiunt p̄pria sponte: eo
modo valent quo dicimus va-
lere alia inflicta a deo vī ho-
minibus. Nam scōm Tho.
in. iij. di. xv. q. i. ar. iij. q. ii. va-
lent ista in quantum fiunt pa-
tienter: puta eis patienter vtē-
do zc. Vbi videatis illa vero
que fiunt ex iniunctiōe sacer-
dotis: valent etiam ratioe sa-
cramenti penitentie.

¶ **U**trum ante. xxi. annū te-
neat̄ q̄s ad aliquod ieiuniū.

Quarto an q̄s teneat̄
p̄cepto ad aliq̄d ieiu-
niū ecclē añ. xxi. añū:
puta semel vī bis i ebdomada

in. xl. v. h. m. o. i. e. u. fit. xij. xv. v. l. r. a. n. o. x. z. h. m. o. i. r. i. s. i. o. Circa hoc varie sūt opiniōes docto- rū. **M**ā **I**de. de pal. in. iij. di. xv. q. iij. ar. i. dīc hoc eē hoc re- liquēdū arbitrio bōi sacerdo- tis: qñ q̄s z q̄tū ieiunar tene- atur: cū lex ecclesiastica annos etatis non p̄figat. Sanior tñ doctria z cōior opinio ē illa scī **T**ho. 2. 2. q. c. l. viij. ar. iij. videlicet q̄ nemo obliget̄ ex p̄cepto ecclesie. infra tertium septēnium ieiunare.

Quōd sit mortale in festis legere z studere in legibus z artibus z huiusmodi.

Primo si peccāt mō- taliter q̄ legunt in tri- uio vel q̄drinio: vel le- ges v. l. canones dieb⁹ festiuis: p̄ p̄cio siue sine p̄cio vel cā exercitij vel ocij vitandi in se vel in alijs z similit̄: de his q̄ legūt dantē in p̄dictis dieb⁹ z an liceat studer̄ his diebus festiuis. **R**ñdeo studer̄ dieb⁹ festiuis i lege civili vel sacris canonib⁹ de se illicitū eē non videt̄. Eodē mō legere dātē. eū moral̄ poeta extitēit. Lege- re vero artes: aut leges p̄ pe- cunia dieb⁹ festiuis: nō videt̄ v. l. queq̄q̄ licituz. Si tñ fieret

cu3 dispēsatione ep̄i: satis de- facili possit pertransiri.

Quōd dñō alicui⁹ ciuitatis possit mutare mensuras.

Erauo. Si dñs p̄t an- tiquas mensuras mu- tar̄ ad libitū. **R**ñdeo: dicēdo q̄ dñs p̄t antiq̄s mē- suras mutare: minuere v. l. ac- crescere: dūmō hoc faciat. p̄p- bonū cōe. Si vero secus face- ret: puta v. l. sue cupiditati cō- suleret: vtiq̄ peccar̄; p̄l⁹ z mi- nus fm̄ sue cupiditatis rōnē.

Quōd pignora p̄dita apud vsurarios possint emi.

No si licet emer̄ ab vsurario: libros: vestes: z h. m. o. i. que p̄dūtur z dimittūtur apud eos: z quō i- vsura trāsit dñium. **R**ñdeo an in vsura trāsserat̄ domini- um: varie sunt opiniones do- ctōz. **M**ā plures tā theologi: q̄ iuriste. p̄dicatores z mino- res dicūt in vsurā dominiuz nō trāsserri. **S**actus thomas quē plures alij theologi z iu- riste sequūtur: dicit q̄ trāsser- tur dñiuz i vsura. **Q**uid aut̄ sit dominiū trāsserri i vsura p̄t p̄ p̄riū videri: v. l. p̄ furtuz z rapinā. in q̄b⁹ dñium nō trāf- ferri. fur nāq̄ siue raptor: non

folū tenetur dānificato satisfacere: imo si dānificatus petit rē i specie restituē obligat. Et qz qd suū nō est: non pōt qz iuste i aliū trāsserre. hic ē qz raptor z fur: rez raptā siue furatā: alienat n̄ p̄t: puta vēdēdo: donando: z hmōi: qnimo de māu ei⁹ recipiēs p̄viā ēptiōnis: donatōis: z hmōi: restituere obligat vt raptor z fur. Usurari⁹ aut supposito qz in vsura dñiuz trāsserat: qz qz ei a q extorsit vsuras satisfacere teneat: tñ ei rē i specie: puta libz: vestē z hmōi acq̄sita p̄ vsuras: restituere nō tenet. Ratio aut dñe est: qz in furto z rapia z si qua sunt silia: in voluntariū oīno cōcurrit. In vsura vero: voluntarium m̄rtū. Vult. n. poti⁹ accipiēs mutuū sub vsuris: vestē p̄dere: qz mutuo carere. Ex quo p̄z qd sit dicēdū ad p̄ncipale q̄sitū. Mā fm opionē illoz qui dicūt dñium in vsura nō transferri: non licebit emere libros: vestes: z hmōi que p̄dūt vt p̄mittitur. Scdm vero dñiaz opinionez licebit. Sufficit. n. qz usurari⁹ ex hoc ipotēs nō fit: ad soluēdū vsuras. Nec vide in. ij. pte sum.

ri. j. c. viij. §. xxi.

Utrum quis possit soluere debitū alteri⁹: accipiens furtim de bonis eius.

Recimo. vos debetis mihi deces: nō vultis soluere: nec mistrat iusticia: alius aufert a vobis clam. x. z dat mihi: vtruz peccet: an teneat restituē vobis. Et vī qz nō: qz soluit debitū vestrū: z vtiliter egit negociū vestrū. Itēdeo dicēdū qz n̄ videt bñ posse excusari iste tertius auferēs: nō dico a pctō (qz certū ē qz peccat) s; a restitutiōne. Māz q̄uis forte excuset rapiēs ab eo qz sibi d;: nō tñ ita excusand⁹ ē: qui nō h; actiōnē i eū que nō dānificauit. Iste quoqz pri⁹ creditur qui suscepit debituz suum a non suo d̄bitore: restituet ei a quo suscepit z ita res redibit i gradū pristinū Credo tñ qz possent se mutuo absoluer: ita qz non teneretur ad restōnē ille de quo querebat.

Utrum mercator possit lucrari de re emptā: quam in nullo meliorauit.

Adecimo. Mercator emit aliquid pro x. In eadē ciuitate vī

domo absq; vlla traiectione
merciū vel modica ⁊ sine ali
qua melioratiōe rei empte ⁊
hmo i vedit p. xii. an hoc lice
at. Rñsio dicēdū ē q; sic dū
modo iustū p̄ciū nō excedat.

De bōis certis restituēdis.

Undecimo. Si cōfi
dēt dīc se h̄re bōa cer
ta restituēda. ⁊ dīc se
velle restitnē an possit absol
ui anq; restituat vel cōponat
cū v̄ditore. Itē si in veritate
cū effectū vult restituerē ad li
bitū creditorū. ⁊ tñ creditor ex
corde sibi remittit nō timore
nūq; habēdi an sit d̄bitor ab
solut⁹ aut opz vt dicūt qdā q;
p̄mo sibi det pecūias vel on
dat. Ad p̄dicta: aliter n̄ rñdēt
q; dictum est in tractatu de
restitutionibus. c. vi. quez als
papie scribi fecistis.

Undecimo. d̄ Inia pape possit q;
audire diuina ⁊ suscipere sa
cramenta a scismaticis.

Artodecimo. Si de
Inia pape: pōt q; au
dir diuina ⁊ suscipe sa
cramēta: celebrare ⁊ hmo a
scismaticis: excoicatis: hereti
cis: ⁊ hoc i terris eoz. Rñsio
dicēdū q; nūq; Iniaz daret p̄
dicta faciēdi. Si tñ daret: nō

est dubiuz quin audiri diuina
ab eis possent. De susceptiōe
vero sacroz: distinguendū ē:
q; recipere sacm̄ baptismi ⁊
eucharistie. marie tpe gene
ralis siue paschalis cōionis:
nō vidēt aliqd̄ p̄iudiciū susci
piēt: cum Inia gñali. Sacra
mentuz vero ordinis: adhuc
cū Inia pape possit ab hereti
cis. scismaticis: ⁊ hmo susci
pi. Mā q̄zue executionez or
dinū n̄ p̄ferāt tales: sacm̄ tñ
verū ⁊ integrū p̄ferunt. vt ha
bēt in decretis. a. q. 4. per totū.
Locurrēte aut Inia pape: ec
clesiasticū illud impedimētū
tollī vidēt. Qd̄ vero q; p̄fite
tur scismatico ⁊ hmo: vt a
peccatis absoluātur: papa cō
cedere nō possit cū ei auctori
tas absoluendi a xp̄o deriuē
tur: in sacerdotē per papaz.
Qua auctoritate queso absol
ueret a capite ecclie p̄cisus?
Undecimo. tēpore scismatis pos
sit quis esse neutralis.

Artodecimo. Si tpe
scismatis pōt q; esse
neutralis. ⁊ qd̄ de bñ
ficiatis in obedientia pseudo
pape. qui nō adberēt mente:
tñ exterius in multis parent
vel saltē soluūt rē. an icurrāt

aliquam censuram. Vel qd
 si in beneficio loco sui: alius
 seruit & obedit scismatico. Ad
 hoc dubiū trifurcatū respon-
 deo. Pro primo mēbro: dici-
 tur qd articulus iste. s. esse neu-
 tralē tempore scismatis: alias
 fuit disputatus: & cōclusus est
 qd talis neutralitas heresim
 sapit. Nā sic credere: est quo-
 dāmodo ecclesiam sine capi-
 te estimare: quod erroneū est.
 Simples vero qui credunt
 pseudo papam esse verum pa-
 pam: & per hostium intrasse:
 quo ad deum excusant. Quo
 ad secundas. Tales omnino:
 scismatici cēsentur. Corde. n.
 creditur rē. & sententiam ex-
 cōmunicationis incurrūt ipso
 facto. Quo ad tertium dicen-
 dum qd male agit qui loco sui
 illum ponit: quem nouit pseu-
 do pape obedire paratum.

Prebet. n. ei incentiuum pec-
 candi: cum ratione bñficii rē.
 de huiusmōi materia vide in
 ij. parte. sum. ti. iij. c. xi.

¶ Vtrum possim facere fru-
 ctus meos de possessione ipi
 gnorata sub specie veditiōis.

¶ Decimo. Susce-
 pi in pignore sub spe-
 cie veditiōis & empti

onis aliquā possessionez: ego
 sumo fructus: aliq̄ vtit̄ meis pe-
 cunijs: ductus scia volo sibi
 dare possessionē & peto p̄ciuz
 datū intēdēs fructus cōputa-
 re in sortez: vel cū eo pacisci:
 aliq̄ nō vult nec curat: an ego
 possim isto medio facere fru-
 ctus meos. Ad istum casuz q
 q̄tidie p̄tingit dicitur: qd iste
 debet detegere vsurā p̄ signa:
 vt per diminutionem ad pos-
 sessionē: & huiōt: & suffragium
 curie spiritualis inuocare vt
 huiusmōi veditiō fraudulēta
 rescindat. Qd si nullo modo
 possit se iuuare: sibi imputet:
 & fructus deinceps nō p̄cipi-
 et nisi forte in sortem cōputā-
 do. Ex qdā tñ nāli eqtate pos-
 set dici qd vbi nullo mō p̄t se
 iuuari puta qd mutuauit cōita-
 ti: vt ianue & saone sepe p̄tingit
 & huiōi: posset aliquid vltra
 sortē recipere rōne interesse.

¶ Vtrum teneatur quis rece-
 dere ab illa p̄sona cui cobabi-
 tando vir p̄t vitare mortale.

¶ Decimo. Non
 p̄t quis vitare pec-
 catum mortale pro-
 pter fragilitatem suā habitan-
 do cum marito vel vrozē vel
 patre: vel matre: vel filio: vel

filia: an teneatur recedere ab illa persona: vel pōt de domo eijcere sin pōtō. Dicēdū q̄ q̄ iste casus de facili p̄tinger nō possit: tñ vbi p̄tingeret nuli dubiū q̄ a tali p̄sona ob cuius p̄sentiā a mortali abstinē nō pōt: discedēdū esset. Et in hoc casu multa dicēda forēt: puta q̄ si ab vxore marit⁹ discederet quo ad thori iūctiōnē eā pascat ⁊ hmōi. Que discretioni vestre ac prudētis cōsideranda reliquo.

¶ Vtrū bñficiatus teneatur dicere officiu⁹ qñ alius seruit pro eo in beneficio.

d **¶** Decimo septimo. bñficiatus p̄ aliū fuit bñficio ponēs aliquē qui loco sui dicat offm̄ diuinum: an ipse etiā teneat dicere offm̄. vñ q̄ non q̄ per aliū fuit ⁊ dici fac̄. Rñ deo bñficiat⁹ in sacris: siue habeat bñficiū siue nō: siue fructus bñficij ip̄e p̄cipiat siue alteri pro se ecclesiā officiātū eos dez assignet: nō absoluitur ab onerē dicēdi horas canonicas nisi infirmitate v̄gēte. Si vero non h̄z breuiariū vel clare nō videat ⁊ hmōi: dicat horas suas put pōt: supplendo psalmis ⁊ oratione dñica: qđ in li

bro dicere nō. Valet Cleric⁹ vero simplex beneficiat⁹: siue bñficiū sibi retineat: siue alteri pro se officiātū fruct⁹ oēs resignet: tenet dicere officiu⁹. nec valet si dicatur: q̄ bñficiū datur p̄pter officiu⁹: ⁊ hic dic̄ officiu⁹ ergo ⁊c. Mā isto mō clericus simplex beneficiat⁹ nō h̄ns beneficiū pro sufficiētī sustentatiōe sui: nō teneretur dicere offm̄: qđ tñ falsum est: q̄ q̄tū cūq̄ sit beneficiū modicū: tenet clericus qui illud h̄z in titulum dicere officiu⁹. s̄m doctores. Nec in. iij. parte sum. t. xij. c. iij. §. primo.

¶ Vtrum gener possit accipere a socero tantum pro centum quando non dat sibi dotem nec pignus.

d **¶** Decimo octavo. Socer nō dat dotem genero sustinēti onera matrimonij: nec possessionē pro pignore: an possit ab eo aliquid recipere pro cētenario: puta. x. vel a quolibet alio habēte dotem vel si possessionē pignoratā sibi: pōt genero tradere pro certo fictu ānuo. s̄m Jo. an. dicendū est q̄ nō. Paul. vero de Adarijs dicit q̄ sic. Istū casuz videre potestis in

secūda. p. sum. t. i. c. vij. §. xxvij.
¶ Utrum donatio non libe-
 re facta valeat.

¶ *Eximono.* Credito-
 ri meo feci publicam
 donationē. x. floren-
 rum: qz nihil inde sperabā ha-
 bere: vel ne incurrerē damnū:
 vtrum post hanc donationē
 possim aliud de bonis ei⁹ in-
 uentis vel ab alio oblatis ac-
 cipere. Et si accipi an teneat
 eidem restituere. Dicēdū est
 qz sic: qz possit accipere. De ra-
 tione enim donationis: est li-
 beralis ⁊ voluntaria transla-
 tio donantis: qd non stringit
 in casu posito. ⁊ ideo sibi lice-
 bit satisfacere de bonis illius
 inuentis: quēadmodum licet
 alijs damnificatis. quasi non
 donasset.

¶ *Decimo.* Ego pro iu-
 sto precio cētū flore-
 norum possessionem:
 ⁊ inuestio veditorem pro sex
 saccis frumenti: vel intendo
 emere fictum sex saccorū pro
 centū florenis: emēdo ⁊ locā-
 do aliquā possessionē ei a quo
 emi. Ad istum casum pro pri-
 ma parte sui dicēdū est. qz ca-
 sus est honestissimus dūmo-
 do ibi pensio iusta siue fictū

statuatur: qd quandoqz non
 cōtingit. Nam vt plurimū
 tales venditiones cū locatio-
 ne sequēti eidem vendenti fa-
 cta: ob paupertatez fieri solet.
 Quod aduertētes emptores:
 grauant conductores iniusta
 pensione. **¶** Quātū ad secun-
 dam partem dubij: dicēdum
 fm Inno. qz si redditus p̄di-
 ctozum saccoꝝ frumēti sit cō-
 stitutus ante cōtractum: tra-
 ctus erit licitus. Si vero cō-
 tractus cōstituatur de nouo:
 dicit idem Inno. cūctis fide-
 libus esse cōsulendum qz a ta-
 li cōtractu se abstineāt. ⁊ Jo.
 an. dicit qz est illicit⁹: ⁊ vix vi-
 det quomō talis contractus
 possit sine fraude fieri. Ille cō-
 tractus multū practicatur in
 quibusdā partib⁹ lombardie:
 ⁊ vt frequētius fit in fraudez
 vsurarum: qz nec ille intendit
 proprie emere: nec iste libera-
 liter vēdere: vnde ⁊ fit pactus
 de rescindēdo cōtractū. **¶** Du-
 to qz practica istius casus: sa-
 tis sit vobis nota. Vt refert tñ
 Inno. aliqui dicūt talez p̄ctū
 esse licitum. Et Hostiens. ex-
 presse dicit casum esse licitū
 ⁊ veraz venditionez dūmodo
 non fiat in fraudē vsurarum

Decisiones

Utrum medicis liceat uti
mortuorum ossibus; ad sanitatē.

Responsum primo. quod
vtrum medicis liceat
ut uti mortuorum ossi-
bus ad sanitatē viuorum procu-
randam: prout realis medici-
ne disciplina requirit: scilicet
semoris quibuscūq; supersti-
tiosis obseruatijs. Ad hoc fra-
ter **Id.** de arimino et fr **An-**
thoninus de florētia interro-
gati respōderunt dicentes. qd
nunq; potuerunt reperire ali-
quem textū vel doctores hoc
prohibentem. vel illicitū affir-
mantem: et ideo cōcludunt qd
licitus est medicis uti ossibus
mortuorum ad sanitatem viuen-
tium hominū prout natura et
simpler disciplina medicine
requirit.

Notent hic cōfessores: qd
btus Tho. dicit in questionē-

bus de quolib; quolibet. ix. q.
vij. ad. ij. in. c. **Q**d omnis que-
stio in qua de peccato morta-
li queritur: nisi exp̄sse veritas
habeatur: periculose determi-
natur: qz error quo nō credi-
tur esse peccatus mortale qd
est peccatū mortale: conscien-
tijs nō excusat a toto licet for-
te a t̄to. Error vero quo cre-
ditur esse mortale qd non est
mortale: ex cōscientia ligat ad
peccatus mortale. **P**recipue
autē periculosum est: vbi veri-
tas ambigua est. **H**ec **Tho.**
vbi supra. **S**z illud primū (sz
Archiepm flo.) videtur sane
intelligendum: quādo. s. erra-
ret ex crassa ignorantia. **S**e-
cus si ex probabili: puta qz cō-
suluit peritos in tali materia:
a quibus sibi dicitur illud ta-
le non esse mortale.

Laus Deo.

Incipit tabula materialium principalium que in hoc libro continentur.

Tractatus de confessor qui hic proponitur: diuiditur in tres partes quarum prima est de potestate seu auctoritate confessoris: et habet xv. capitula.

De potestate seu auctoritate confessoris: et quomodo possit vel non possit audire confessiones. c. primus. fol. ii.

De ordinario confessoris: et unius cuiusque quo ad ecclesiasticas personas. c. secundum. fol. iij.

De cardinalibus. fol. iij.

De patriarchis et alijs. fol. iij.

Abbatissa quid possit in spiritualibus. fol. iij.

Lui debeant laici ordinari confiteri. capitulum iij. fol. v.

Casus octo in quibus potest quis alteri confiteri quam pro sacerdote sine eius licentia. c. iij. fol. v.

Quis possit committere et quomodo non auctoritate confessionum. c. v. fol. vij.

Quomodo et quando curatus vel presbyter parochialis possit dare vel denegare licentiam alteri confitendi subdito si peccat illam. c. vi. fol. viij.

De religiosis qui non possunt audire confessiones sine licentia prelati sui. c. vij. fol. ix.

De potestate audiendi confessiones tributa fratribus predicatoribus et minoribus a iure per textum de dudum. §. ij. de sepulchro. quomodo fieri possit: et quomodo exponitur. capitulum viij. fol. ix.

De effectibus qui sequuntur commissione audientie confessionis alteri facte. c. ix. fol. x.

Differentia inter fratres presentatos secundum formam de dudum et differentia inter sacerdotes curatos. c. x. fol. xij.

De casibus multiplicibus episcopis reservatis: de quibus agit in fine de dudum. de sepulchro. c. xi. fol. xiii.

De sacerdote qui absoluit aliquem a casu a quo non potest absolueri. c. xij. fol. xv.

An in generali confessione retineatur specialis. c. xij. fol. xv.

De potestate audiendi confessiones tributa fratribus predicatoribus et minoribus a iure per textum de dudum. §. ij. de sepulchro. quomodo fieri possit: et quomodo exponitur. capitulum viij. fol. ix.

De effectibus qui sequuntur commissione audientie confessionis alteri facte. c. ix. fol. x.

Differentia inter fratres presentatos secundum formam de dudum et differentia inter sacerdotes curatos. c. x. fol. xij.

De casibus multiplicibus episcopis reservatis: de quibus agit in fine de dudum. de sepulchro. c. xi. fol. xiii.

De sacerdote qui absoluit aliquem a casu a quo non potest absolueri. c. xij. fol. xv.

An in generali confessione retineatur specialis. c. xij. fol. xv.

Quid possint priarij curie romane. c. xiiij. fol. xv.

Quid sciendum quando confessor non intelligit penitentem. c. v. fol. xvij.

Explacuit capitula huius prime partis.

Incipit tabula huius secunde partis: que erit de scientia confessoris et habet. §. v. fol. xvi.

Quod duplex est clavis ordinis. scilicet scientie et potestatis. §. i. fol. xvi.

Quanta scientia requiratur in confessore. §. ij. fol. xvij.

Tabula

An p̄fessor teneatur scire: an peccata i p̄fessione audita sint mortalia vel ne. §. iij. fo. xvij.
Quod iteranda est p̄fessio in vi. casibus. §. iij. fo. xvij.
An valeat confessio ab incōtrito facta: vt eam iterare nō oporteat. §. v. fo. xix.
De attritōe ⁊ p̄tritiōe. fo. xxj.
Sexdecim cōditiōes q̄ regrūtur in omni bona cōfessione. fienda. fo. xxij.
Expliciunt. §. secunde partis huius operis.
Incipit tabula tertie partis huius opis. que erit d̄ bonitate confessoris ⁊ habet. §. decem. fo. xxij.
Qualē oporteat p̄fessorē eē i exercitio tal' officij. §. i. fo. xxij.
Duo debet habere confessor bonus. fo. xxij.
Quomodo se h̄re debeat cōfessor erga penitētē. fo. xxij.
In interrogationibus fiēdis tria d̄nt obseruari. fo. xxij.
De circūstātijs peccatorū ⁊ ibi versus eaz. §. iij. fo. xxv.
Circūstātie pctōz p̄fitēde sūt i multiplici genere. fo. xxvj.
Circūstātie q̄ trabūt pctm̄ ad aliō gen' si p̄fitēde. fo. xxvj.
Pctm̄ p̄missus die festo trabit ad circūstātiā aliā. fo. xxvj

Cogitatio cū deliberatiōe rōnis i actuz pcti mortaf absqz ope: est pctm̄ mōtale. fo. xxvi.
Pctm̄ diuidit i tria. fo. xxvij.
Regule quinqz ad cognoscēdum peccatum mortale a veniali. fo. xxvij.
Que debeat suare ⁊ scire cōfessor vtilia ⁊ necessaria in ipso exercitio cōfessionis. §. iij. fo. xxvij.
Quō se h̄re debeat confessor audiēdo mulieres. fo. xxvij.
Qualis ⁊ quāta debeat iniungi satisfactio seu p̄nia a p̄fessore penitēti. §. v. fo. xxix.
Qualiter se haberi debeat cōfessor p̄nias iniungendo penitentibus. fo. xxx.
Contraria penitentia debet imponi delicto. fo. xxx.
Pro peccato occulto nō debet dari manifesta penitentia. fo. xxx.
Ademoriale dicendum penitenti circa penitentiam faciendam. fo. xxx.
Quid fiendū qñ penitēs nō cōfiteatur aliqd pctm̄ mortale quod p̄fessor nouit esse in eo. fo. xxxi.
Sacerdos d̄r soluere v'l ligare tripliciter ⁊ de modo ⁊ forma absoluēdi. §. vi. fo. xxxi.

Forma verborum absoluendi penitentem.	fo. xxxij.	Confessor indiget consilio super aliquo casu.	fo. xxxix.
De forma et vi verborum que requiruntur in absolutione.	fo. xxxij.	Explicit tertiae partis: et per consequens tractatus iste de confessore.	
Forma absolutionis ab omnibus censuris: et penis tam a iure quam ab homine latis.	fo. xxxij.	Incipiunt excommunicationes sedis apostolice reservate: tam a iure quam per processum: siue per extraneos: breuiter recollecte per ordinem: deinde sequuntur excommunicationes reservate episcopis vniuersiusque diocesis.	fo. xxxix.
Quid sciendum quando confessor absoluit penitentem de quo non debuit.	fo. xxxij.	Excommunicationes papales concernentes religiosos et religiosas.	fo. xli.
Quid de confessore qui non intelligit penitentem.	fo. xxxij.	Excommunicationes episcopis ex iure reservate.	fo. xli.
An penitens teneatur iterare penitentiam ei iniunctam in peccato mortali factam in toto vel in parte: et an dicta penitentia taliter facta ei valeat in foro militantis ecclesie.	fo. xxxij.	Incipit tabula super interrogatorio Interrogatorius est secundus liber huius operis in ordine: et distinguitur in tres partes principales: quarum prima est de interrogationibus sciendis a confessore secundum ordinem decem preceptorum decalogi: et habet capitula xxxij.	fo. xlvi.
Remedium tutius siue consilium dandum penitenti qualiter perficere debeat penitentiam sibi iniunctam: et que penitentia debeat sibi dari secundo.	fo. xxxij.	Primum preceptum continet tria: c.	fo. xlvj.
De relatione confessionis.	fo. xxxv.	De voti c. i.	fo. xlvj.
Penitentia confessoris confessionem reuelantis.	fo. xxxvi.	De voti transgressione.	fo. xlvij.
Qui teneantur ad sigillum confessionis.	fo. xxxvij.	De suppositionibus.	fo. xlvij.
Ad que se extendat sigillum confessionis.	fo. xxxvij.	De incantationibus.	fo. xlvij.
Quid sciendum quando con-		De adoracione creature.	fo. xlvij.

Tabula

De diuinationib ⁹ .	fo. xlvij.	De luxuria actuali: z ei ⁹ spe-	fo. liij.
De arte notoria.	fo. xlvij.	ciebus.	
De 9stellationib ⁹ .	fo. xlvij.	¶ Septimum preceptuz ba-	fo. liij.
De sortibus.	fo. xlvij.	bet. c. octo.	
De incantationib ⁹ .	fo. xlvij.	De usurpatōe rei aliene mul-	fo. liij.
De breuiibus.	fo. xlvij.	tiplici. c. i.	
De obseruatione temporuz.	fo. xlvij.	Circa usuram.	fo. liij.
		De homicidijs aialiū.	fo. liij.
De somnijs.	fo. xlvij.	De venditione ad terminuz.	fo. liij.
De blasphemia dei z scōrū			fo. liij.
multiplici. c. iij.	fo. xlvij.	De cambijs.	fo. liij.
¶ Secundum preceptum. ha-		De mutuātib ⁹ sub spe.	fo. liij.
bet. c. duo.	fo. xlvij.	De accipiētibus ad usuram.	fol. liij.
De periurio. c. i.	fo. xlvij.		
De adiuratione. c. ij.	fo. xlix.	De facientib ⁹ statuta in fauo-	fo. liij.
¶ Tertium preceptum habet		rem usurarioꝝ.	fo. liij.
c. duo.	fo. xlix.	De emptiōe imprestitoꝝ lo-	fo. liij.
De obseruatione festoꝝ. c. i.	fo. xlix.	coꝝ z montuz. c. ij.	fo. liij.
		De fraudulentia que multis	fo. liij.
De auditiōe misse dieb ⁹ dñi		modis cōmittit. c. iij.	fo. liij.
cis z festiuis.	fo. xlix.	De falsificatione. c. iij.	fo. lv.
De obseruatione ieiunioꝝ		De iniustitia que fit in i di-	fo. lv.
c. ij.	fo. l.	cio. c. v.	
¶ Quartum preceptum con-		De furto. c. vj. +	fo. lv.
tinet duo. c. de honore paren-		De sacrilegio qđ cōmittitur	fo. lv.
tum. c. i.	fo. l.	circa res sacras. c. vij.	fo. lv.
De gubernatiōe familie. c. ij.	fo. l.	De rapia violēta. c. viij.	fo. lvi.
		¶ Octauum preceptum ha-	fo. lvij.
¶ Quintum preceptuz habz		bet. c. duo.	fo. lvij.
unicum capitulum de homi-		De mendacio. c. i.	fo. lvij.
cidio triplici. scilicet corde ore		De detractione. c. ii.	fo. lvij.
z opere.	fo. li.	¶ Nonum preceptuz habet	fo. liij.
¶ Sextum preceptum habet		c. unicum.	
unicum. c.	fo. liij.	De luxuria mentali: z eius	

Tabula

speciebus.	fol.lix.	gnatione.c.ii.	fol.lxxiiij.
¶ Decimum preceptum habet.c.vnicum.	fol.lix.	De timore mētis.	fol. lxxiii.
De desiderio habēdi res alienas	fol.lix.	De clamore.	fol.lxxiii.
¶ Explicet tabula super prima parte interrogatorij.		De contumelia.	fol.lxxiii.
¶ Incipit tabula secūde partis interrogatorij: que est de vii.viciis capitalibus.		De blasphemia ⁊ maledictione creaturarum.	fol.lxxiiij.
¶ Auaricia habz.c.ix.	fol.lix.	De rixa.	fol.lxxiii.
De simonia.c.i.	fol.lx.	De seditione.	fol.lxxiii.
De proditione.c.ii.	fol.lx.	De bello.	fol.lxxiii.
De acceptione personarum c.iii.	fol.lx.	¶ Accidia : habet capitula quinque.	fol.lxxv.
De turpi lucro.c.iiii.	fol.lxi.	¶ De accidia ipsa.c.i.fol. lxxv.	
De ludo multiplici.c.v.	fol.lxi.	De filiabus accidie.c.ii.fol. lxxv.	
De ingertudine.c.vi.	fol.lxii.	De desperatione.	fol.lxxv.
De inhumanitate retinendi tenaciter.c.vii.	fol.lxii.	De malitia.	fol.lxxv.
De auaritia amādi res inordinate capitulū.viii.	fol.lxii.	De pusillanimitate.	fol.lxxv.
De prodigalitate p̄ria auaritie.c.ix.	fol.lxii.	De rancore.	fol.lxxv.
¶ Inuidia habz.capitula.iiii.c.primum.	fol.lxiii.	De ociositate que p̄cedit et tedio.	fol.lxxv.
De odio ⁊ filiabus inuidie.c.secundum.	fol.lxiii.	De torpore seu pigrizia bene operandi.	fol.lxxv.
De susurratiōe.c.iii.	fol.lxiii.	De euagatiōe mētis.fol. lxxv.	
De exultatione i aduersis. c.iiii.	fol.lxiii.	De negligentia seu tepiditate capitulum tertiu.	fol.lxxvi.
De tristitia i p̄speris.fol.lxiii.		De negligentia confessionis. c.iiii.	fol.lxxvi.
¶ Ira habet.c.ii.	fol.lxiiii.	De negligentia circa cōmunionem.capsm.v.	fol.lxxvi.
De filiabus ire scilicet indi-		¶ De inanigloria: ⁊ hēt. iii.c.	
		¶ De inanigloria ipsa. cap. i.	fol.lxxvii.
		De immodestia ornatus.c.ii.	fol.lxxvii.
		De filiabus inaniglorie: ⁊ p̄io	

Tabula

De hypocrisi. c. iij.	fol. lxxviii.	De horrore futuri. secti. fo. lxx.
De iactantia.	fol. lxxviii.	De supbia ⁊ habet. ij. capi- tula.
De ironia.	fol. lxxviii.	De supbia ipsa. c. i.
De contentione.	fol. lxxviii.	De filiabus superbie : ⁊ primo de derisione. c. ij.
De discordia.	fol. lxxviii.	De ambitione.
De pertinacia.	fol. lxxviii.	De presumptione.
De singularitate nouitatum	fol. lxxviii.	De temeraria iudicatione.
De inobedientia.	fol. lxxviii.	De curiositate.
De gula: ⁊ h3. c. iij. fo. lxxviii.		De ingratitude.
De gula ipsa. c. i.	fol. lxxviii.	De scandalo.
De ebrietate. c. ij.	fol. lxxix.	De adulatione.
De insensibilitate.	fol. lxxix.	De blasphemia i spiritū san- ctum.
De filiabus gula: ⁊ primo de hebetudine. c. iij.	fo. lxxix.	De seismate.
De loquacitate.	fol. lxxix.	De infidelitate paganorum ⁊ hereticorum.
De scurrilitate.	fol. lxxix.	Explicit tabula secunde par- tis interrogatorij.
De inepta leticia.	fol. lxxix.	Incipit tabula tertie partis interrogatorij: que est de sta- tibus diuersarū psonarū ⁊ con- tinet capitula. xvij.
De chorcis.	fol. lxxix.	De coniugatis capitulus pri- mum.
De immunditia seu polluti- one procurata.	fol. lxxix.	De actu cōiugali: ⁊ peccatis commiſſis in eo.
De luxuria: ⁊ habet capitu- la duo.	fo. lxx.	Interrogationes fiēde cir- ca coniugatos.
De luxuria ⁊ pertinentibus ad ipsam. caplm. j.	fo. lxx.	De principibus rectoribus ⁊ baronibus. c. ij.
De dlectatiōe morosa. fo. lxx.		De iudicibus seu quibuslibet hū-
De filiabus luxurie. c. ij. fol. lxx.		
De cecitate mētis.	fol. lxx.	
De precipitatione.	fol. lxx.	
De incōsideratione.	fol. lxx.	
De inconstantia.	fol. lxx.	
De amore sui.	fol. lxx.	
De odio dei.	fol. lxx.	
De amore vite pñtis.	fol. lxx.	

171

Tabula

tib ⁹ auctoritatē. c. iij. fol. lxxix.	¶ De religiosis masculis & feminis. c. xiiij. fo. xcij.
De aduocatis: procuratoribus & notarijs. c. iij. fol. lxxx.	De voto paupertatis. fo. xcij.
¶ De doctoribus & scholaribus. c. v. fol. lxxxij.	De voto castitatis. fo. xcij.
¶ De medicis & aromatarijs. c. vi. fol. lxxxij.	De voto obedientie. fo. xcij.
De mercatoribus camporib ⁹ & psonetis. c. vij. fol. lxxxij.	De offō diuino. fo. xcij.
¶ De artificibus & mechanicis. c. viij. fol. lxxxv.	De exercitio. fo. xcij.
De lanicibus. fol. lxxxv.	De orōne & p̄fessōe. fo. xcij.
De serariolo. fol. lxxxv.	De amore parentū. fo. xcij.
De tabernario & hospite. fol. lxxxv.	De p̄lat(i cōi. c. xiiij. fo. xcvi.
De macellario. fol. lxxxv.	De episcopis & prelatis superioribus. c. xv. fo. xcviij.
De pistore. fol. lxxxv.	De iudicando in foro contētiōso. fo. c.
De futtore pannorū. fol. lxxxv.	De absoluteione & penitentie iniunctione. c. xvij. fo. cij.
De aurificibus. fol. lxxxv.	De modo absoluendi ab excoicatione maiori. fo. cij.
De cerdonibus. fol. lxxxv.	De penitētia iniungenda penitenti. fo. cij.
De fabris. fol. lxxxv.	¶ De infirmis & quid agēdū sit erga eos. c. xvij. fo. cij.
De locatorib ⁹ eq̄rū. fol. lxxxv.	Forma absoluteionis in articulo mortis. fo. cvj.
De bistrionibus. fol. lxxxv.	Forma absoluteionis ab excoicatione minori. fo. cvj.
De cytharizatib ⁹ . fol. lxxxvi.	Forma absoluteionis & minoris excoicationis & a pctis. fo. cvj.
De seruitoribus & laboratoribus. fol. lxxxvi.	Forma sacramēti baptismatis. fo. cvj.
¶ De rusticis & agricolis. c. x. fol. lxxxvi.	Forma p̄secratiois seu chris-matis. fo. cvj.
¶ De pueris & puellis. ca. x. fol. lxxxvi.	Forma absoluēdi a peccatis. fo. cvj.
¶ De clericis i cōmuni. c. xi. fol. lxxxvi.	
¶ De beneficiatis & canonicis. c. xij. fol. lxxxix.	

Tabula

Forma extrēvnciōis. f. cvij.	Adanus ipeditoria. fo. cxiii.
Forma consecrationis corpo- ris christi. fo. cvij.	Adanus lusoria. fo. cxiiii.
Forma cōsecrationis sangui- nis christi. fo. cvij.	Adanus locationis ⁊ ducti- onis viciatoria. fo. cxiiii.
Forma ordinuz minorū. f. for- ma hostiarij. fo. cvii.	Adanus turpiter lucratoria. fo. cxiiii.
Forma lectoratus. fo. cvii.	Adan ⁹ detractoria. fo. cxiiii.
Forma exorcizatus. fo. cvii.	Adan ⁹ p̄sone lctoria. fo. cxv.
Forma acolytatus. fo. cvii.	Adan ⁹ aiaz p̄datoria. fo. cxv.
Forma subdiaconat ⁹ . fo. cvii.	Capitulum scđm de restitu- tionib ⁹ in quo oñditur quid ⁊ quātū sit restituēdū. fo. cxv.
Forma diaconatus. fo. cvii.	De dāno qđ inferē homini: quo ad aiaz auferēdo ei virtu- tes ifusas ⁊ morales: qđ ōtin- git fieri q̄ttuor mōis. fo. cxvi.
Forma p̄sbyteratus. fo. cviii.	De scđa dānificatiōe que in- ferē boi quo ad corp ⁹ iferēdo ei lcsiones corpales: qđ ē ōtin- git fieri q̄ttuor mōis. fo. cxvii.
Forma sacri m̄imōij. f. cviii.	De tertia dānificatione que inferē boi quo ad famā ⁊ bo- norē p vitupatiōes verbales: qđ ē fit q̄ttuor mōis. fo. cxviii.
Explicite tabula sup tertia parte interrogatorij.	De quarta dānificatiōe que inferē homini quo ad substā- tiam rēporalez p̄tinet ad restitutionē male ablatoz cer- toz ⁊ incertozum. fo. cxix.
Incipit tabula super tracta- tus de restitutionib ⁹ . fo. cviii.	De rē omne lucrū qđ quis facit ex re rapta: furata: vel p fenus acquisita: teneatur resti- tuere. fo. cxix.
Capitulum primū de resti- tutionibus in genere.	De manifesto vsurario p̄stan-
Prima man ⁹ fenēatoria. f. cviii.	
Adan ⁹ raptoria. fo. cxix.	
Adan ⁹ furatoria. fo. cxix.	
Adanus bellatoria. fo. cxix.	
Adan ⁹ dānificatoria. fo. cx.	
Adan ⁹ participatoria. fo. cx.	
Adanus sacrilega. fo. cxj.	
Adan ⁹ iuste iudicatōia. fo. cxj.	
Adanus in iudicio iniuste as- sistoria. fo. cxj.	
Adanus fraudatoria. fo. cxii.	
Adanus falsificatoria. fo. cxii.	
Adanus proditoria. fo. cxii.	
Adanus simoniaca. fo. cxiii.	

Tabula

De cautionem de restituendis
 usuris. fo.cxxii.
 De damnificantib⁹ aliquē in
 iuste ⁊ i sua libertate. fo.cxxii.
 De emētib⁹ in seruos ⁊ ancil
 las: qui crāt xpiani. fo.cxxii.
 De ipediētib⁹ aliquē ab offi
 cio vel beneficio cōsecuto vel
 psequendo iniuste. fo.cxxii.
 An clerici teneant restituere
 fructus voluptuose consum
 ptos. fo.cxxii.
 Capitulū tertiū vbi sien
 da est restitutio. fo.cxxiii.
 An fideiussor possit repetere
 a debitore viuras pro eo so
 lutas. fo.cxxiii.
 Quartum capitulū. s. per
 quos fieri dbeat restitutio in
 certorum. fo.cxxiiii.
 Per quos fieri debz restitū
 tio certorum. fo.cxxvi.
 De damnis datis tempore
 guerre. fo.cxxvii.
 De tutorib⁹ ⁊ curatōib⁹ alioz
 negocioz gestorib⁹. fo.cxxvii.
 Quintū capitulū. s. cui fi
 enda est restō. fo.cxxviii.
 De illicite acquisitis secūdo
 modo. fo.cxxix.
 De his qui accipiūt pecuniā
 ab accusatis vel icarceratis
 vt intercedāt pro eis. fo.cxxx.
 De pecūia data p adulterio

omisso v^l cōmittēdo. fo.cxxx.
 De acqstis p ludos. fo.cxxx.
 Sextum capitulū. s. cur sit
 fienda restitutio. fo.cxxxij.
 Quicqz mōi satisfaciē. fo.137.
 Vtrū cū epō possit fieri cō
 positio sup icertū. fo.cxxxviii.
 Septimū caplz de modo
 ⁊ ordie restituēdi. fo.cxxxviii.
 De restōne certoz. fo.cxxxix.
 Quō fieri debeat restō vroz
 pceptēte p adulteriū. fo.cxliv.
 Octauū caplm. s. qñ fieri
 debet restō. fo.cxlv.
 Vtrū ep̄s elapsis .xxx.vl. xl.
 ānis possit agē p h̄des. fo.cl.
 Quid de eo cui datus est ali
 quid per errozes. fo.cl.
 Explicit tabula: materiaz
 principaliz huius summule
 p̄fessionalis siue defecerunt.
 Incipit tabula decisionuz
 quarūda questionū Reuerē
 dissimi Archiepi flo. fo.cliv.
 Vtrū scolaris cū suā dioce
 siz p̄stitut⁹ tpe cōionis possit
 confiteri: absolui ⁊ cōicare in
 locis vbi se inuenerit. fo.cliv.
 Vtrū mulier icurrat sniaz
 excōicationis pcutiēs clericū
 ipsaz impetentē. fo.cliv.
 Vtrū religiosi possint in
 extrema necessitate seculares
 cōicare: ⁊ inungere. fo.cliv.

Tabula

- ¶** An debeat dici offm̄ beate virginis in die animarū z in vigilia natiuitatis domini. fo. clviij.
- ¶** Vtrū aliqui excusentur a ieiunio ecclesie. fo. clviij.
- ¶** Vtrum ille qui dicit se nō posse ieiunare qz nō est assuetus possit absolui. fo. clviij.
- ¶** Vtrū ornatus viroz z muliez sit mortale pctm̄. fo. clviij.
- ¶** Vtruz p̄ceptū ecclesie de cōmunionē intelligat q̄ oio fiat in die pasce. fo. clviij.
- ¶** Vtrum sacerdos nō celebrās in die pasce peccet mortaliter. fo. clv.
- ¶** Vtrum clericus nō attendens mente ad officium peccet mortaliter. fo. clv.
- ¶** Vtruz iurare per corpus z sanguinē christi z huiōi sit peccatum mortale. fo. clv.
- ¶** Vtrū bñficiati teneant diuidere fructus beneficij : z q̄ bus z quomodo. fo. clv.
- ¶** Vtrum clericus z religiosus comedens in quadragesima ante q̄z dicat vesp̄as vel nonā in ieiunijs ecclesie peccet mortaliter. fo. clvi.
- ¶** Vtrū secularis vel monialis vel acolitus dicēs eplam̄ in missa peccet mortaliter z sit irregularis. fo. clvi.
- ¶** Vtrū dicē mendaciū in p̄dicatione sit mortale. fo. clvi.
- ¶** Vtrū peccet mortaliter q̄ dicit mendacium in confessione. fo. clvi.
- ¶** Vtrum cū quis p̄pter negligentia nō facit p̄ceptum ad quod tenetur illa negligentia sit speciale peccatum mortale. fo. clvi.
- ¶** Vtrum ars recamantiuz z frappantium vestes possit sine peccato mortali exerceri. fo. clvi.
- ¶** Vtruz stipendiarij q̄ sequuntur capitaneos p̄tra tras ecclesie sint excoicati. fo. clvi.
- ¶** Vtruz cambia sint licita. fo. clvi.
- ¶** Vtrū cū simoniacō in bñficio possit dispēsari absqz renūciatione bñficij. fo. clvii.
- ¶** Vtruz religiosus depoznēs habituz vt ludat z huiusmōi sit excoicatus. fo. clvii.
- ¶** Vtrū vti lineis ad carnes sit mortale religiosis. fo. clvii.
- ¶** Vtrum peccet mortaliter qui non refert enormia vitia visitatori nō precipiēti s̄ querenti simpliciter. fo. clvii.
- ¶** Vtrū eligens ineptū ad p̄laturā z qui q̄rit absolutionē

Tabula

alicuius prelati: quez reputat
opereter idoneuz: sed motus
pncipaliu tra cu ex indigna
tione z querens absolutione
alicuius prelati: q: videtur ni
mis austerus: peccet mortali
ter. fo. clvii.

¶ Vtrum accipere certu nu
merum missarum sit pecca
tum: z si vna missa possit di
ci pro pluribus. fo. cliv.

¶ Vtrum dieb⁹ dominicis
dicere vel audire missas que
non est illius diei sit peccatu
fo. clt.

¶ Vtrum habens votum de
artiori religione z sine disp
satione possit ingredi laxiore
sine peccato. fo. clx.

¶ Vtrum magister ordinis
possit dispensare cuz monia
libus nostri ordinis in pena
quam incurrunt intrado mo
nasterium simoniace. fo. clx.

¶ Vtrum cu quis vult lega
re aliquid alteri si alius ipe
diat ne fiat: teneatur ad resti
tutionem. fo. clx.

¶ Vtru existes in sacris no
habens aliqd bñficiu teneat
dicere officium. fo. clx.

¶ Vtru no dicēs offm bea
te virginis peccet mortaliter.
fo. clx.

¶ Vtru no dicēs totu offm
mortuoz cu dici debet: pec
cet mortaliter. fo. clxi.

¶ Vtrum clericus professus
no ordinatus: teneatur dice
re offm. fo. clxi.

¶ Vtru monialis pfessa te
neat dicere offm. fo. clxi.

¶ Vtrum nouicij teneantur
dicere offm. fo. clxi.

¶ Vtrum conuersus profes
sus teneat ad offm. fo. clxi.

¶ Vtrum ad tres lectiones
mortuoz teneatur quis ex
precepto. fo. clxi.

¶ Vtrz liceat hñe plura bñfi
cia cu dispēsatione. fo. clxi.

¶ Vtru restitui debeat pecu
nia data simoniace. fo. clxi.

¶ Vtru dicere missas an pri
ma sit peccatu. fo. clxii.

¶ Vtru homicidiu sit casus
pape reseruatus. fo. clxii.

¶ Vtru simoniaci. sint exco
municati. fo. clxii.

¶ Vtrum ille a quo comuni
tas vel dominus accepit vel
detinet iniuste vel dānifica
uit possit de bonis predictoz
accipere. fo. clxii.

¶ Vtru liceat habere colu
baria. fo. clxii.

¶ Vtrz daciarij possint eme
re quedam datia. fo. clxii.

Tabula

Quid de venditione rerū
seu vestiū alteri⁹ sicut faciunt
qui vulgariter dicunt^r straza
roli. fo. clxiii.

Utrū famuli stipendiarioꝝ
teneant^r zc. fo. clxiii.

Utrū bona facta ī morta
li reuiuiscant. fo. clxiii.

Utrū ante. xxi. añū teneat^r
quis ad ieiuniū. fo. clxiii.

Utrū sit mōtale ī festis le
ger^r z studē ī legib⁹. fo. clxiii.

Utrū dñs alicui⁹ ciuitatis
possit mutar^r mēsuras. fo. clxiii.

Utrū pignora pdita ap⁹
vsurarios possit emi. fo. clxiii.

Utrū q^s possit solnere de
bitū alterius accipiens furtiꝝ
de bonis eius. fo. clxv.

Utrū mercato possit lucra
ri de re emptā quam in nul
lo meliorauit. fo. clxv.

De bonis certis restituen
dis. fo. clxv.

Utrū de licētia pape pos
sit q^s audire diuina z accipe
re sacra a scismaticis. fo. clxv.

Utrū tempore scismatis
possit quis esse neutralis.
fo. clxv.

Et qd de bñficiatis inobe
diētia pseudo pape. fo. clxv.

Utrū possit facere fruct⁹
meos dⁱ possessioꝝ ipignozata

sub specie vēditionis. fo. clxvi.

Utrū teneatur quis rece
dere ab illa psona cui cohabi
tando vix potvitare mortale.
fo. clxvi.

Utrū beneficiatus teneat^r
dicere officium qñ alius ser
uit pro eo in bñficio. fo. clxvi.

Utrū gener possit accipe
re a socero tantū pro centū
quando non dat sibi dotem
nec pignus. fo. clxvi.

Utrum donatio nō libe
re facta valeat. fo. clxvii.

Casus de possessione iusto
precio emptā. fo. clxvii.

Utrū medicis liceat vti of
sibus mortuorum pro sanita
te procuranda. fo. clxvii.

S I N I S

Explicit utilissima cōfessio
nalis summula cuꝝ tractatu
de Restitutionibus: necnon
quibusdā questionib⁹ in foro
conscientie. Reuerendissimi
bti Antonini Archiepiscopi
florentini ordinis p̄dicatoꝝ.
z ibi versus decem precepto
ruꝝ ac septē pctōꝝ mortaliū.
Venetiis per Petruꝝ Jo.
de quarengijs Bergomēses
die. xxi. Nouemb. 1499.

¶ Versus decem preceptorum.

¶ Primum preceptum.

¶ Qui colit extra deum: vel sanctos: quodq3 creatum:
Articulos fidei negans: si spemq3 relinquit
Voti transgressor: vel qui mortalia vouit:
Et tardans nimium: spernens implere promissum
Sine malo vouens: ac per se vota refringens:
Incantans: faciens fieri breuia 2 malefactor:
Inuenit atq3 docens: adiscens: medius extans:
Aut orans obseruat somnia: foribus vtens.
Blasphemansq3 deum: qui marmurat: vel maledicit
Vel non posse refert: sed despicit: accipit ipse:
Libans vt faciat mala: prauus preterit iste
Dnū cole deum: si sic mortaliter egit:

¶ Secundum preceptum.

¶ Qui cantans: fabulans: truffans vel turpia dicens
Despiciendo deum nominat sanctos sacra spnens.
Judicio iurans mendax: inductor ad illud:
Periurans: dubium iurans: mortalia iurans
Iurans cunq3 tamen nolit seruare promissum
Per crucem: atq3 fidem: sanctos: animamq3: deumq3
Adiurans: dicens mendaciter: atq3 iocose
Et per membra dei: sanctorum euangeliorum.
Inducens falsum iurantem quisq3 scienter
Aduertens frangit: Ne iures vana per ipsum.

¶ Tertium preceptum.

¶ Qui non confessus dimittens 2 sacramentum.
In festis missam sine culpa: inductor ad illud.
Qui manuale facit: vendens: emens non edenda:
Jeium frangit. qui tertia comedit hora.
Impletum in festo peccatum: grauius extat.
Assumens crisma: sacramentum: vel mulierem
Si peccator erat mortali fune ligatus
Ecclesie vetito qui contradicit tempore sacro

141
Corizans: ludens: veneri mortaliter egit
Sabbata sanctifices: violat reus atq; superbus

Quartum preceptum.
Qui precepta dei: contēnit iussa q; legis.
Vel qui noluerit parere parentibus atq;
Alere si possit mīseros: inopes ⁊ egenos.
Irridensq; patrem vel matrem vel maledicens
Verberat: opprobriās: blaffemans: asperc turbans
Adoritur aspernēs habeas in honore parētes.

Quintum preceptum.
Occisor verbo: facto: vel corde: suasoꝝ
Incitat ⁊ causans: cupiēs q;: procurat aborsum.
Verberat ⁊ mandans faciens vel torneamenta
Si iudex ceperit ex sacro limite prauum:
Sacrilegus factus ac ledens: vel mutilatoꝝ:
Non sis occisor frangens: mortaliter egit.

Sextum preceptum.
Quisquis non nuptus miscebitur: ac polluetur
Ipse se: mollis erit: si nuptus fiet adulter.
Atq; solutus fornicatoꝝ erit: sodomita.
Incestumq; parens: ⁊ cum virgine stuprum:
Cum moniali: scelus magnum ⁊ sacrilegus erit.
Exigit in sacro: qui semine polluit illud.
Ut rapiens raptor: cum brutis bestia fiet.
Qui clam cōtraxit: vel sponsam preuenit actu:
Spondens contrābere mendat: vt misceat illi
Et qui contraxit maiori fune ligatus.
Quinq; modis peccat vxore maritus abutens.
Actibus illicitis sequitur cum semen: ⁊ extra
Das operans: prolem deuitans: semen emittens
Exercens aliam cupit: arcens firmo petentem:
Inuitans: tangens: inductoꝝ: medius extans:
Lubrica verba refert: iactans se: mechus habetur.

Septimum preceptum.

Si quis furatur: raptor: vel participator
 Iussio: consilium: consensus: palpo: recursus:
 Participans: mutus: non obstans: non manifestans:
 Reddere cuncta debet: qui ni sint officiales
 Atq; non in causa prius pro parte tenetur.
 Fortune luso: cupiens spoliare sodalem
 Ac fraudans ludum: retinens inductor ad illum
 Sic dare perdenti censebitur: si non: egenti.
 Iusta etiam fraudans pedagia: siue gabellas.
 Ledens monetas: mensuras: fur malus extat.

Octauum preceptum.

Qui mendax fuerit in damnum proximitatis:
 Vel mala qui dicit bona: narrans vel bona praua.
 Accusans falso: iurans: est testis iniquus.
 Detractor odio: mēdarq; relator occulti
 Vel diffamator: diuulgans ⁊ manifesta.
 Ledula si fiat detractrix: cantio ledens:
 Secretū: ratumq; sigillo: littera clausa
 Proditor: ⁊ laudans: inducens ad mala supra.
 Illa reportari gaudens: est testis iniquus.

Nonum preceptum.

Qui cupit alterius sponsam: noscatur adulter
 Affines etiam desiderat ⁊ moniales
 Incestum scelus simul: ⁊ cum virgine stuprum
 Et cupiens: marem sodomitaq; bestia bruta
 Et quotiens cupit: aut etiam si sit filocaptus.
 Qui delectatur cogitando lubrica: vel qui.
 Se somno poluit causans: vel postea gaudens.
 Ut placeat multis ornatur: sic gloriatur
 Absq; viro proprio: cui facit vt sic ametur.
 Vel si ruinam perpendat: v. l. prouocando.
 Alterius sponsam cupiens: moritur lubricando.

Decimum preceptum.

Qui cupit alterius rem in damnum proximitatis:

Si per vim raptor: per occultum fur malus extat.

Si per auaritiam cupiat: dicetur auarus.

In rapiendo male vel fallere quęq; paratus.

Hic cupiens contra: mandata cetera: frangit

Denum mandatum: Nec rem cupies alienam.

Explicunt versus decem preceptorum.

Incipiunt versus septem peccatorum mortalium.

Superbia.

Ambit superbus: ridet: presumptio: iudet.

Curiosus: ingratus: blanditur: scandala reddit.

Blasphemat: dubius: non fidus: scisma prophanus.

Inanis iactat: contemptio: non obedire.

Spocrisis: discors: durus: se diligit: audax:

Inuidia.

Inuidus affligitur bonis: letatur inique.

Detrahit: exaltat: susurrat: murmurat: odit.

Ira.

Iratus tumet: clamat: conuicia rixat.

Blasphemat: prelium parat indignatio surgit.

Accidia.

Tristis maliciã parit: blasphemat et odit.

Desperat: torpet: piger: et pusillanimis extat.

Undiq; vagatur: pertractans molia mente.

Auaricia.

Auarus fallit: perquirat turpia lucra.

Usuras torquet: proditio vel simonia.

Periurus: sequitur furtum: nec mense quiescit.

Bula.

Bula nimis laute: prepropere: vel studiose.

Meta nimis: et inepte loquax: scurilia fouet.

Ebrietas: ebes mentis: pollutio feda.

Cururia

Cururiam sequitur for: stuprum: raptor: adulter.

Incestus: sacrum molit: sodo: contra iumenta.

Est cecus: est audax nimium: inconstans et amator.

Incautus: preceps: contemnit iussa divina.

Atq; simul ventura bona: presentia presert.

His qui seruiert perpetua damna subibunt.

Et qui suppeditant celestia regna triumphant.

Registrum

Operis

a	f	l	q	r
pria vacat	sonis: reb ⁹	omni	duo vel	consuetudie
Incipit	vbi dicta	uit et tenet	in sua	Dec in
Sciendū	tio ep̄alis	causa	tes pro	excusatur
absoluere:	nis:	¶ Si ne-	¶ Non	cium non
b	g	m	r	y
auctōitatē	¶ De ad-	eē mōtale	dari	forma
faciant	sam dieb ⁹	tractavit	firate	speciebus
¶ Idem ⁹	ne misse:	quidanas	fuisse	tibus
cetera: vel	fionem:	sunt	cum dant	te cantōez
c	h	n	s	finis
scientiam	c. sicut	vl bñficiū	nisse: et tūc	finis
fit licitum	me tit. ij. c.	ctus in	bellū tra-	
querat	Si autem	lentium:	torum:	
¶ Una ex	di est de	qui non	iuste obet	
d	i	o	f	
ip̄i pctōres	lit peccat	tritus. et	stulticia	
Ad decla	Si habuit	tozem: nisi	quilibet	
illius pcti	recundia:	illud qcqd	vel	
ipsum qd	gentiam et	ctis. In	tuere est	
e	k	p	v	
nomine	¶ Incipit	nisi per	¶ Incipit	
videtur	monium	ecclesiasticū	repellere:	
de ⁹ magis	est de his	detegēdo	q; illi tres	
xxi. q. vbi	volūtarie:	corporales	extra	

The first part of the text, containing the beginning of a chapter or section, starting with 'In nomine Domini Amen'.

De ...

The second main section of text, beginning with 'Et sic patet quod...', containing several lines of dense script.

The third main section of text, beginning with 'Ad id quod...', continuing the discussion with further scriptural references.

The final section of text on the page, beginning with 'Unde dicitur...', concluding the passage.